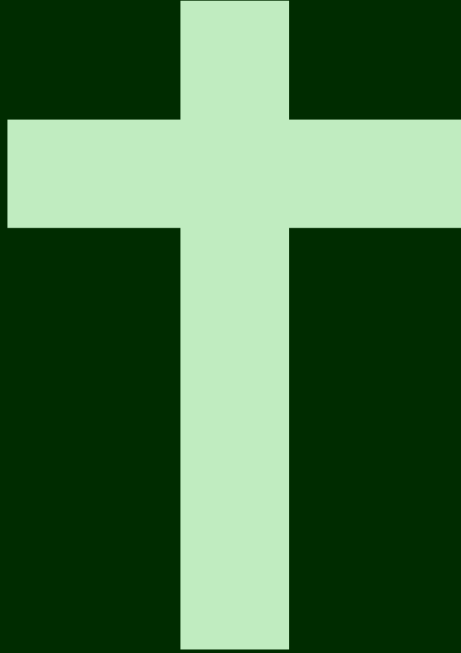

Nkomine Fal
Ritelé

Sola New Testament

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1

Contents

Matiyee	1
Mariki	43
Luki	68
Yohani	110
Uléecaa Pitumε Mεwai	139
Rom	176
1 Korεnti	194
2 Korεnti	211
Kalaati	222
Eφεσι	229
Filipu	235
Kolωsi	240
1 Tεsaloniki	244
2 Tεsaloniki	248
1 Timotee	251
2 Timotee	256
Tiiti	260
Filemω	263
Epireeye	265
Yakupu	279
1 Piyεε	284
2 Piyεε	290
1 Yohani	293
2 Yohani	298
3 Yohani	299
Yuuti	300
Yohani Mεyεne	302

Nsímé Kεcirε ritelé ke Matiyee uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε rí we

Matiyee yee ritelé ntí wói. Uricuruu ye Usuifi le. Pisuifi kuu kó ri wói. U pεε ulampooyó le un kó Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use. U ritelé ntí wóile un nfasimé má re uké Pisuifi cereise re Yeesu yee yé anóo nyē ke Nkómεine Kpure ritelé ari n yikike wapisi. U nyísele re Uléεcaa iyóopi yee Nsímé Kεcirε riyíki. Sinyárū kuu ne pi símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Icélaa kuu rikúú kecáá ní pa. I nyísele lē kai m pise re Yeesu pipiretiki piké n sónε (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki ní pa uú ne pi tum te piké ha nsímé kεcirε riyóó (10).
3. Sinyárū see Uléεcaa iyóopi mεwee ró rí céreise (13).
4. Kirisi pikó mεfine Uléεcaa icápine kέmεε (18).
5. Itunε tóroo kecáá icélaa Yeesu uké kelenε m pεεmε (24-25).

Piké kelenε Yeesu m mári, pi pεε u sélei re Emanuyεeli. Liasei re Uléεcaa ye keróméε wele (1:23). Tinóo ntí ke Nsímé Kεcirε ke Matiyee uu n wói nń ne tenese re: Ani n nyu re siyáa nnéi kam nákenékúri we ketē keké ha ne tene (28:20). Lελεε nyíse re Yeesu ke Uléεcaa u ye ne ritiki uú ne sisoipipi kecōpe n we.

Yeesu Kirisi pikpure anyiri

(Luki 3:23-38)

¹ Yeesu Kirisi ye Tafiti keyase le, Tafiti póon kó Apiraham keyase. Upikpure anyiri ye nnyé: ² Apiraham yee Isaaki mari, Isaaki póo Yakupu maru, Yakupu póo Yuta ne upimarεcó márei, ³ Yuta póo Peresi ne Sera maru. Piuni yee Tamaa. Peresi póo Hesiróo maru, Hesiróo póo Aram maru, ⁴ Aram póo Aminatapi maru, Aminatapi póo Nasóo maru, Nasóo póo Salimani maru, ⁵ Salimani póo Poosi maru. Pi ye Poosi uni sée re Rahapi. Poosi póo Opeti maru. Uyē uni yee Ruuti. Opeti póo Yeseε maru, ⁶ Yeseε póo uyóopi Tafiti maru,

Tafiti póo Salomóo maru. Salomóo uni ye mekεε-mε Urii sóonlenle. ⁷ Salomóo póo Ropowam maru, Ropowam póo Apiya maru, Apiya póo Asaa maru, ⁸ Asaa póo Yosafati maru. Yosafati póo Yoram maru. Yoram póo Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi póo Yotam maru, Yotam póo Akaasi maru, Akaasi póo Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi póo Manaseε máru, Manaseε póo Amóo maru, Amóo póo Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi póo Yekoniya ne upimarεcó márei. Likumúné kpe-i kapi Isirayεeli pikó cópii apí ne Papilóoni kuyu sí.

¹² Kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí memáá ke Yekoniya póo pεε Sealitiyeli mari, Sealitiyeli póo Soropapεeli maru, ¹³ Soropapεeli póo Apihuuti maru, Apihuuti póo Eliyakim maru, Eliyakim póo Asóo maru, ¹⁴ Asóo póo Satóki maru, Satóki póo Akim maru, Akim póo Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti póo Eleyasaa maru, Eleyasaa póo Matani maru, Matani póo Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu póo Maari ula Yosεfi maru. Maari kέmεé ke Yeesu kapi ye kó n sée re Kirisi uu léeme.

¹⁷ Lē nnya, kaí ne Apiraham-i n kpisi aí ne Tafiti-i pá, li wale ncōpuri anai kefi ne ana. Kai Tafiti-i n kpisi aí ne kumúné kpe-i kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí pá, li wale ncōpuri anai kefi ne ana. Kai kó kei n kpisi aí ne Kirisi imaretunε pá, li wale ncōpuri anai kefi ne ana acó.

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári

(Luki 2:1-7)

¹⁸ Lē kapi Yeesu Kirisi m mári ye nní: Uuni Maari kapi pεε Yosεfi feleilē, amá Nfáasone nn tíyεε uu fapisi u ne Yosεfi apí kó kahane kulee rimpéne. ¹⁹ Uula Yosεfi ye aseí ute le, úu pεé la uké unósi isei lukεise kuyu kuké kó, uu pεé n la uké riséé ne u lakase. ²⁰ Kuu ní we un likεcáá músu, Upíima uleecaatumε unyine uu keláré-i u kpáfúme uu u maa re:

Tafti kepirē Yosefi, Maari pikpiké ápi kape pó n cónlẽ. Nfáasone mee tíyese kuu fapisi. ²¹ U kewántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kekée sónti keké kempuri pikó akópe kémee lese.

²² Lẽ nnéi ai wai, Upíima rinoo kuu mekee antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lelée re: ²³ Ukpére yee úu utisi n nyu yé kefa wa, uu kewántisi maru api ke séi re Emanuyeli, liasei re Ulééca yé keróméé we.

²⁴ Ke Yosefi uu n yisi, uu lã ke Upíima uleecaatumé uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi. ²⁵ Amá u ne uyē ápi kulee ripéne uú ha ne kewántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

2

Pinyuwe píima pinyine ye Yeesu piyéne ha

¹ Yutee ketē kémee kapi Petelehem-pò Yeesu mari. Erooti yee pee kei kumúnjé kpe-i uyóopi píima. Pinyuwe píima pinyine api ketunjeleeme-mempò yisi api Yerusalem tulu. ² Apí ha pise re: Yei ye kewá kē kapi m mári pin tee re kekée sónti keké Pisui fi iyóopi tone? Háí ketunjeleeme-pò kari riwárepi tee n nyíselē te pi kewá kē mari yē. Lẽ nnya karí ka re tóké ke yáási ari wúla. ³ Ke uyóopi píima Erooti uu lã n kó, ai u ne Yerusalem pikó nnéi mpócaai tani. ⁴ Uu pepe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése nnéi ne isé picélaa cápine uu pi pise re keló kénye-i kápí uyē ke Ulééca uu n wée marune. ⁵ Api u pese re: Yutee keteni-i, Petelehem-pò le. Antepu Misee ye mekee-me wai re:

⁶ Pó Petelehem kuyu!

Ai pó Yutee ketē kecáá ayu kecòpe ríyu paalē.

Li we re kepóméé ke uyóopi píima uu léerine,

uyee yé pinésoi Isirayeli pikó n séni.

⁷ Kei ke Erooti uu pee pinyuwe píima pē meyaá sée uu pi pise re piké u símisi nsone uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tē ari n léeme. ⁸ Uu pee limemáá Petelehem-pò pi tum uu pi maa re: aní n nme ani ha kewá kē kecáá nsone písei ani kóm. Nón ke n yē, ani peeri ani né símisi néeké ha kò ke yáási ké riwula.

⁹ Ke Erooti uu lã písimé pi m masí, api yisi api ncée pòlò. Kei kapi pee ripaí, api yénu riwárepi tē kápí pee ketunjeleeme-pò n yē tin pikéyu sone pin ti tikilē. Ari keló ke-i ke kewá kē ake ní we tulu, ari nyere. ¹⁰ Kapi kei ri n yē, ai meyíkíyiki pi larisi. ¹¹ Api kényò loni api kewá ne keuni Maari yenu, api ke yáási apí ne wula. Api pee pimemá fénne api wura ne tulaali nmaa-nmaa ne mékpò kapi ye n sée re miiri lese api ke hekesi. ¹² Ulééca uu péé masí keláré kémee pi símisi re ápi kape Erooti kémee pele. Kei kapi pee ncée féé kpísi apí ne pikuyu pele.

Pi Yeesu ne Esipiti ketē ha

¹³ Ke pinyuwe pē api n tómpò, Upíima uleecaatumé unyine uu keláré-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti ketē loni. Erooti ye lalé uké ke kpu. Lẽ nnya, aní ha kei-pò n tū liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam yé nó n símisi re ani peeme.

¹⁴ Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne kesinecò wuru uú ha Esipiti-pò pésu. ¹⁵ Uu kei n we Erooti uú ha ne kpi. Lẽ ke Upíima uú pee uantepu m máase liké ne n wa nnya kai lã wa. U pee re:

Ne unénmáne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketē-pò siwá sínsápi kó

¹⁶ Ke Erooti uu ní ka uu céru re pinyuwe pee u kiraasele, kuwóí píima kunyine aku u wai. Uu pee kumúnjé kpē ke pinyuwe pē api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéi see aymē até n tu ne sē sínsá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólē kémee kóni. ¹⁷ Lẽ ke antepu Yeremii uú pee mekee-me m ma kai lã wa. U pee re:

18 Rama-pɔ kari nní nné kómɛiri.
Sicááila ne ikpɔtu ke unyine uu wórii
Raseli yee lē usiwā kecáá tēni.
Uu nkpáni la piké u kpurei.
Ne keɛɛ, ái nkpáni u tise.

Pi ne Yeesu Isirayeli keteni-i pɛeme

19 Upiima uleecaatumɛ unyine uu Esipiti-pɔ Erooti mekpɔ-maá keláré-i Yosefi kɔáfúme,
20 uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aá ne Isirayeli ketē pɛle. Pɛpɛe pɛe ní la piké kewá kē
kpu ye kpínle. 21 Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne Isirayeli pɛle. 22 Amá ke
Yosefi uu n kɔ te Aricelayuusi yee usáa Erooti iyɔɔpi Yutee ketē kecáá tónɛ, iwame ii u wai
uu pɛé n yulu re úu kei tonɛɛ. Uléecaa uu kɔ keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketē-mē
tómɔ, 23 uú ha kuyu kpē kapi ye n sée re Nasareti-i tone. Lē ke antepuye apí pɛe ní ma kai
lē tikilē. Pi pɛe re: Pi yé kam api kewá kē séi re Nasareti ukó.

3

Yohani Uniwole ye Uléecaa Nsimé yóólē
(Mariki 1:1-8; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

1 Aí weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Uniwole uu léeri un Yutee kucesi kóima-i yóólē te:
2 Ani mɛfine conse, Uléecaa iyɔɔpi ye nyahaimɛle! 3 Yohani nsímé ke antepu Esayi uú pɛe
maa re:
Usoi rinɔɔ ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:
Ani Upiima ncee nyóɔnɛɛ,
ani usiceepi tēiise.

4 Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pɛe tanaalē un kekónɛpampi kehale-i télē.
Apááni ne meté kuú pɛe le. 5 Yerusalem pikó ne Yutee ketē nnéi pikó ne Yuriteɛ nkoi ketē
pikó nnéi ye pɛe ukemɛɛ sónaapɔle, 6 api ye piakópe yámne api tíyese uu Yuriteɛ nkoi kémɛɛ
míni pi wole.

7 Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pɛe ukemɛɛ n sónaapɔ re uké míni pi wole apí
kusa kulúí we. Uu pɛe pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléecaa kuwá
kpɛɛ n nyahaimɛ kaase? 8 Ani nómenéwai ne nyíse re nɔ mɛsei mɛfine consele. 9 Ani kape
n nyu re kani nní ní máikɛɛ re Apiraham yee nóunésáyaha nnya, lee ne nó piye. Amá ne
kale ké nó símisi re Uléecaa yé fe uu aparɛ nnyé pansese Apiraham siyase. 10 Iso ye pinaɔaa
máálenle piké ne aléé iníjé sémni. Lē nnya, kuléé kúye kunsá apipi sɔne m maru, pi yé ku
riké api nna-i sáɔ. 11 Míni nmanɛ ke née nó wole liké nyíse re nɔ mɛfine consele. Amá uyee
né memáá n sánti ye né fele. Am tu ricuruu ké uanééri u mahã. Uyee sánti uké Nfáasɔne ne
nna nó wole. 12 U nkpáni yare usoi nkó yee kulú kápí ne n cácai m múílē. U yé kukpépi pééi
uu melukepípi risíme-i súúni, uu kɔ acólé ilúké té uké wa uké nna tenɛciré kémɛɛ a risé.

Yohani ye Yeesu míni wole
(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)

13 Kumúnjé kpɛ-i ke Yohani uu kei ní we un písoi míni wole ke Yeesu uu Kalilee-pɔ yisi
uu Yuriteɛ nkoi mme-i u lɛɛɔ re uké kɔ uyē míni wole. 14 Amá Yohani uu yúlu uu re: Né
kaí ne sá re ké kepóméé hapɔ pɔké né wole, ái pɔɔ yé meníjɛ kenéméé kam. 15 Yeesu uu pɛe
u pɛɛ re: A riyá liké pɛe lē n we kelene. Lē kari yé fe arí ne lē nnéi ke Uléecaa uu ní la nɔne
wai. Kuu lē ní ma, Yohani uu pɛe kóm uu míni u wole. 16 Ke Yohani uu lē Yeesu piwóle
ní masí, Yeesu uu míni-i léɛɔ. Keyóme ake kei nní wúkule uu Uléecaa Nfáasɔne yenu nn
keyómɛcaa-pɔ súiri yare rilólā, nn ukecáá tone. 17 Tinɔɔ rinyine ari pɛe keyómɛcaa-pɔ leeri
re: Nkó yee Kenépipi lala kecire, ám ye ukecáá kɔ.

4

Setani ye Yeesu peikee
(*Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13*)

¹ Lē memáá, Ulééca Nfaasone nn pee Yeesu kpisi nn ne kucesi kóima loni re Setani uké ha u peikee. ² Ke Yeesu uu sitúnjé aféena ne sisine aféena anóo m paasi, nkú nn u wai. ³ Setani yee m peikee uú ne u kó uu u maa re: Pón mesei Ulééca Kεpipi, a apare nnyé rinóo maa aké pansε akpónó, aa le. ⁴ Yeesu uu u pεse re: Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Ai iluke ηmane yee ye usoi nfáa he, amá mpá nsímé ní-ye mee
Ulééca nnóo-i n léeme yee kó usoi nfáa hele.

⁵ Setani uu kó Yeesu kpisi uú ne Ulééca kuyu Yerusalem sí, uú ha kei Ulééca keyo kehóré-pó u tósi ⁶ uu re: Pón mesei Ulééca Kεpipi, a mepóóire keteni-i risápó. Li we re li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Ulééca yé pó nnya upileecaatumε rinóo he
api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

⁷ Yeesu uu kó u pεse re: Li kó kemée wólaalē te:

Kape Upiima Upólééca peikee póké uketo yē.

⁸ Setani uu kó pikpíké u kpá uú ha riyópe maamaa píima rinyine kehóré-pó tósi uu ketē nké kecáa ayópiyu ne ammulε nnéi u nyísente ⁹ uu pee kó u maa re: Pón n ηmurei aa wúla aa né yáasi, am nní nnéi pó he. ¹⁰ Yeesu uu u maa re: A kenékúri yisi, Setani. Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Upiima Upólééca macire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáasi.

¹¹ Kei ke Setani uu pee Yeesu riyá, piléecaatumε api ukekúri hapó api pee ukecáa m paílē.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane
(*Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15*)

¹² Ke Yeesu uu n kó te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ¹³ Kuu n hápó, úu Nasareti-i tóne, amá Kaperinawum-mē kuu tómpó. Kei ye kupiye ritime wele, Sapilóo ne Nefitalii ketē-pó. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uú pee ní ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U pee re:

¹⁵ Nó Sapilóo ne Nefitalii sitē pikó,
nóo mínimaa ritime ní we
ne nóo Yuritee nkoi metéj ní we,
nó mpuri sanε pikó, nóo Kalilee keteni-i ní we,

¹⁶ nóo pee kuηmaha-i ní we, ani kó te
nó nkpéni metéi píima yenle.

Nkpó kuhore-i kaní péé we,
metéi ye nkpéni nó leepóle.

¹⁷ Kaí ne kei n kpisi ke Yeesu uu pee piyóó ló te: Ani mεfine conse, Ulééca iyóopi ye nyahaimεle.

Yeesu ye pikpintomécópii pina sée
(*Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11*)

¹⁸ Yeesu ye pee Kalilee kupiye ritime sónεle uu Simóo kapi rinyiri n he re Piyee ne uuwā Antiree yenu. Piketé ye pikpintomécópii le. Anyej kapi pee fóm pin ne ikpintomé cópii.

¹⁹ Uu pee pi maa re: Ani né ritiki ké tíyese ani ye písoi pee yé né rintíki wéési. ²⁰ Api mese ne mese anyej sá api u tiki. ²¹ Kuu kei n yisi, uu kéyu-mē sí uu kó Sepetee pinmánε pité Yakupu ne uuwā Yohani yenu pi ne piusaa Sepetee pin pikuninó-i we pin pianyεj nyóonsente. Uu pi séi ²² api mese ne mese kúninó ne piusaa yá api u tiki.

Yeesu ye céésile un kó itóí paise

²³ Yeesu ye pɛɛ Kalilee ketē nnéi kóónúlɛnɛ un Pisuifi ayomɛyáhaalee kɛmɛɛ céési un kɔ Uléécáa iyɔɔpi Nsímé Kɛcire yóólɛ un kɔ itói ncɔpuri ne ncónɛ ncɔpuri mɛɛ písoi m pɛkesi pɔisɛntɛ. ²⁴ Kei ke urinyiri ari pɛɛ Sirii ketē nnéi kɛcáá rikóónú. Api pɛé ne pitóikó nnéi ncɔpuri ne pɛ nnéi pɛɛ piipinɛ-i ncónɛ nnyinɛ n kómɛi u n sónaapɔ un pi pɔisɛntɛ. Lɛlɛɛ nní yarɛ pinírihélaa ne rikpínkpí pikó ne síkankáláká. ²⁵ Asoiwuú píima nyɛɛ Kalilee-pɔ ne Ayu Kɛfi ketē-pɔ ne Yerusalem-pɔ ne Yutee-pɔ ne Yuriteɛ nkoi metéj-pɔ n léemɛ aa pɛɛ u n tikilɛ.

5

Istmé kɛ Yeesu uu upipirɛtiki riyóɔpɛ kɛcáá n stmisi

(Luki 6:20-23)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ tisoiwuú n yé, uu yisi uu riyóɔpɛ yopoi uu ha tonɛ. Upipirɛtiki api pɛɛ kei u lɛɛpɔ, ² uu pɛɛ picélaa pi loni. Icélaa iyɛɛ nnyí:

Nkɛɛnɛ yíktyiki

³ Pɛɛɛ n nyu rɛ ápi Uléécáa inipɛɛ-i líka tulaalɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi te.

⁴ Pɛɛɛ n ténɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa ye sántilɛ uké pi kpurei.

⁵ Pɛɛɛ n purú pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé ketē kuú ne upísoi m mɛ́ pi pa.

⁶ Pɛɛɛ n náási piké mɛwai wa mɛké aseɛ n tikilɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé kam uu pimɛla pi wai.

⁷ Pɛɛɛ ye picɔ íwɛ n tɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé kam uu kɔ pɛ́ íwɛ ténɛ.

⁸ Pɛɛɛ kɛfa n kpáiiɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Pi yé kam api Uléécáa yénu.

⁹ Pɛɛɛ n wéési rɛ pin yei n we,

liké kei n ninú pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé kam uu pi séi rɛ usipipi.

¹⁰ Pɛɛɛ aseɛ n tikilɛ, písoi pin lɛ nnya pi wéékusɛlɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi pikó.

¹¹ Nɔ́ mpí kapi n lámisi pin nɔ́ wéékusɛlɛ pin né nnya nɔ́kɛnécáá nnóɔmɛ símaankɛɛ, nɔ́ pínarɛkomɛ. ¹² Liké nɔ́ n láárú nɔ́n ne mpóɔnare cuunkɛɛ. Nɔ́inéhɛɛ ye keyómɛca-pɔ piyeɛ ái kumúnjé má. Limɛɔ kápí pɛɛ antepuyɛ pɛɛ pɛé n we ani kɛlɛnɛ wɛri wéékusɛlɛ.

Nnyási ne metéi kɛcáá icélaa

(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)

¹³ Nɔ́ ketē kɛcáá nnyási. Nnyási mɛlɔ́ mɛn nkɛpɛni n kpu, yo kapi yé pɛé ne mɛlɔ́ n pɛɛ? Li tise piké ketahai-mɛ n fómɔpɔ písoi piké télɛise.

¹⁴ Nɔ́ kɔ ketē metéi. Kuyu kpɛɛ riyóɔpɛ kɛcáá m mómáalɛ áku yé fe kuké m pékaalɛ.

¹⁵ Uka úu ye kɛfiráa risé uu kucári ke kipi. Kɛcáá kuu ye ke ritási ake nɔ́pá úye kɛyɔ-i n kpáiiɛ. ¹⁶ Limɛɔ kai pise rɛ nómɛnétéi mɛké n kpáiiɛ písoi nnéi pin mɛ nyáni. Písoi piké nómɛnɛwai sɔnɛ n nyáni pin ne Núnɛsáa Uléécáa ye keyómɛca-pɔ n we ríyu waise.

Isé kɛcáá icélaa

¹⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ani kapɛ m músu rɛ Moisi isé ne antepuyɛ icélaa kam pikóɔpɛ ka. Am ka rɛ ké i kpu, amá ne kalɛ rɛ liké lɛ li. ¹⁸ Aseɛ kam nní nɔ́ símisi, ketē ne keyómɛ ye kpɛrɛ we, kɛwóipi cíú-cíú kɛka néɛ kɛsímɛpi kɛka ákɛ isé kɛmɛɛ mélele má, liké ha ne nɔ́pá yo ketɔ tu. ¹⁹ Lɛ́ nnya, úye un isé rinɔ́ rinyinɛ n kesi uu kɔ picɔ céési rɛ piké ri kesi, nɔ́pá rinɔ́ tɛ́ tinsá pitiki m páápú, uyɛɛ yé masí Uléécáa iyɔɔpi kɛmɛɛ usírísá. Amá

úye un ti m pakare un kə picə n céési re piké limεcə wa, uyee yé masí Uléécaā iyəəpi kémee úyukó. ²⁰ Asei ye nyē re nənsá Uléécaā mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléécaā iyəəpi kémee lō.

Kuwáí kecáá icélaa

²¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te Uléécaā ye pirókpure maa re: Kapē usoi kpu. Uye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá né ne nó maa re: Uye un ne uucə n wóosi, piké ne liute túhaane. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, piké liute ne pepēe ye ketúhaane píima-i n túhaane kémee ha. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, li tu re piké liute nna teneciré iwe kémee risápə. ²³ Lē nnya, pən Uléécaā keyə-i kenyóonse-i linyine ne Uléécaā pihēe n ha, pən n léise re upócə ye ne pó wólaalē, ²⁴ li pise re pəké kei ipóhēe iyē tiyá pəké liute lēpə nəké nsímé nyóonse kelenē, aa pēe inyóonse piwai pēle.

²⁵ Pitele pin nó ne unyine kecəpe n we, nən ketahai pitúhaane n sí, a tíyese nó ne uyē ani ncée kómēine. Insá lē, u yé ne utúhaane-i pó ha, uyē uu pó kpísi uu písóca pa, pē api kukpaniilee pó tani. ²⁶ Asei kam nní pó símisi, pənsá ripówóme nnéi n hēele tiké tene cáká-cáká ne ketanká tərəə-pə, áa kei mélele má.

Iwásá kecáá icélaa

²⁷ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te Uléécaā ye maa re: Kapē iwásá wa. ²⁸ Amá né ne nó maa re: Utisi úye un ucə unəsi n yē uu káipi, u ukemúhē kémee iwásá ne unəsi uyē piwai masile lē. ²⁹ In te mepónípe luke-luke mēe akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pə fómpə. Li kutəsi we usoi uké uipíne likó linyine paa uú ne nfáa yenu ne kuu yé uipíne nnéi mí má apí ne nna teneciré kémee u sápa. ³⁰ In te kupónípe luke-luke kpeē ye akópe pó waise, a ku riké aa ketaa-pə ku fómpə. Li kutəsi we pəké kupónípe luke-luke paa áa ne nfáa yenu ne kaa yé ipópipe nnéi mí má apí ne nna teneciré kémee pó sápa.

Utisi ne unəsi pitúunne kecáá icélaa

(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi pēe pirókpure maa re: Uye un unəsi n lakase, uké rítelē wa uké unəsi rimúise re u u yele. ³² Amá né ne nó maa re: Uye un unəsi n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Uye un kə unəsi ke ucə uu n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wa.

Tinóə piyekei kecáá icélaa

³³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi pēe pirókpure maa re: Pən tinóə n yekei, a ti ritiki. Pən tinóə n yekei re pó Upíima linyine wa, kapē piwai li riyá. ³⁴ Amá né ne nó maa re: Ani kapē ye rinóə yekei re nó Uléécaā linyine wa. Ani kapē ye wéeri aní ne keyómεcaā séi. Kai nní kei ye Uléécaā riyəəpitú nnya. ³⁵ Ani kapē ye kə wéeri aní ne ketē séi, kai nní kei ye Uléécaā ritú nnya. Ani kapē ye kə wéeri aní ne Yerusalem séi, kai nní kei ye uyəəpi wéése kuyu nnya. ³⁶ Ani kapē ye kə wéeri aní ne nórínēyu séi, káni yé nní n fe nəké mpá nnyúpi cireníne riwárarase née nəké risəmaase nnya. ³⁷ Nən ye m maa re "εεε", liké "εεε"! Nən ye m maa re "eehei", liké "eehei"! Nən lē memáá nnyine ncə rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Məwai picēi kecáá icélaa

(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi maa re: Uye un ucə menípe n fori, piké liute menípe pifore cēei. Uye un ucə kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe cēei. ³⁹ Amá né ne nó maa re: Ani kapē ye usoi məwai kópe cēei. Usoi un kuluke-luke-mē kepese pó n tə, a kumí-mē pansē uké kə kei kepese pó tə. ⁴⁰ Usoi un n la uké ketahai pó sée uké kepótúkanka tene yósi, aa mese kupókplénku mahani aa u múise. ⁴¹ Usoi un pó n tí un ilū pó n cənsē re a ne rinā tise u sarumpə, aa mese i cəni áa ne tinā tē meté u sarumpə. ⁴² Uye un linyine pó n we, a u hē, úye un kə re u yé linyine pó lō, a u lonse.

*Ani nópinélaaro n la
(Luki 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nò kò te pi maa re: A upósáne n la aa upóláaro ipuri n yulu.
⁴⁴ Amá nḗ ne nó maa re: Ani nópinélaaro n la, ani ye pɛpɛe nó n wéékuselḗ kecáá keyóme yáasi. ⁴⁵ Nḗn lḗ n wai, nò pɛe mɛsei Nóunésáa Ulééca yee keyómecaa-pò ní we sipipi lḗ. U ye tíyesele itunje ii písoi sone ne pikópe leeri, uu kò tíyese ikóne ii cuuni ai pɛpɛe u m pakarelḗ ne pɛpɛe ápi u m pakarelḗ yoriye. ⁴⁶ Asei kecáá, in te pɛpɛe nó ní la ḡmane kaní la, ihéé íye kani pɛe mḗ te Ulééca uké nó pa? Pilampooyó ḡmaa ricuruu pḗ ne ye kò limɛcɔ wale. ⁴⁷ In te nópinémárecɔ ḡmane kaní ye yáasi, yo kani pɛe wa lisáḡa? Pɛpɛe ápi Ulééca m pakarelḗ ticuruu ye kò limɛcɔ wale. ⁴⁸ Ani n nyamí ne kḗto-pò yare ke Nóunésáa ye kelééca-pò ní we uu ní nyamí ne kḗto-pò mɛcɔ.

6

Lḗ kapi ye ptwekḗ linyine n he kecáá icélaa

¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí, áni kape ye lḗ kaí ne n sá re nḗké Ulééca nnya wa písoi inipee-i wa re piké nó yḗ piké pakare nnya. Insá lḗ, Nóunésáa ye keyómecaa-pò ní we úu ihéé íka nó pane. ² Lḗ nnya pḗn úwekḗ linyine n he, kape kuloo pi pḗké riyóó yare ke kecáá kecáá mɛwai pikó api ye ayómeyáhaalee-i ne icée kecáá n wai re písoi piké pi pakare mɛcɔ. Asei kecáá, pi piihéé piyóó masile lḗ! ³ Amá pḗn ye linyine úwekḗ n he, kupónipe mii áku kape lḗ ke kuluke-luke aku n wa ceri. ⁴ A ye riséé ne he. Upósáa Ulééca ye mɛpḗwai kaá ne riséé n wai n nyáni yé pɛe pḗ hḗle.

*Piyómeyáhaa kecáá icélaa
(Luki 11:2-4)*

⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nḗn ye keyóme n yáasi, áni kape ye kecáá kecáá mɛwai pikó mɛcɔ n wai. Pi ye n lalḗ piké ayómeyáhaalee-i ne sicéepene-i n nyenu pin ne keyóme yáasi re písoi piké pi yḗ nnya. Asei ye nye kam nní nó símisi re pi piihéé piyóó masile. ⁶ Amá pḗn ye n la pḗké keyóme yáasi, a ye kupólee lḗ aa hánesi aa pɛe Upósáa Ulééca ke úka úu n nyáni yáasi. Upósáa Ulééca ye n nyáni lḗ kaá ne riséé n wai yé ipḗhéé pḗ pa.

⁷ Nḗn ye keyóme n yáasi, áni kape ye méwoo kusíménaapí n wai yare pɛpɛe ápi Ulééca n nyu mɛcɔ. Pi ye m músu re pin lḗ mɛyá n símaankɛɛ, Ulééca yé ne pi kḗ. ⁸ Ani kape pimɛcɔ n wai. Nóunésáa Ulééca ye lḗ kai nó m pise nyule ani ye kelene li u welu. ⁹ Lḗ kai m pise re nḗké ye keyóme n yáasi ye nní:

Urósáa, pḗ keyómecaa-pò ní we,

¹⁰ Písoi piké céri re tipónyíri ye kóólelenle,

Ipḗyḗpi iké kam,

Mɛpḗla mɛké ketḗ kecáá wa yare keyómecaa-pò.

¹¹ A ye nḗpá keweesi kéye iluke ró he,

¹² A arókópe ró sárei yare ke tḗo ye kò picɔ n sárei pin akópe ró n wa mɛcɔ.

¹³ Kape tíyese tḗké pipeikɛɛ kḗmɛe loó.

Amá a kuníri anipe-i ró lese.

Li we re pḗo iyḗpi ne ḡnaḡe ne

nímule te nḗpá píyei-pò.

Amí.

¹⁴ Nḗn ye picɔ akópe kapi nó n wa pi n sárei, Nóunésáa ye keyómecaa-pò ní we yé kò nóanékó nó sárei. ¹⁵ Amá nḗnsá ye picɔ akópe pi n sárei, Nóunésáa páa yé kò nóanékó nó sárei.

Anópahaa kecáá icélaa

¹⁶ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nən ye anóo m pahaalē, áni kape ye kecáa kecáa mēwai pikó meco kēyu n caailē. Pi ye kēyu n cōhənelenle re pisoι piké céri re anóo kapi pahaalē. Asei kam nní nó símisi re pi piihéē lē piyóo masile. ¹⁷ Amá pōon ye anóo m pahaalē, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ Pisoι ápi kape ne n céri re anóo kaa pahaalē nnya. Upósáa Uléecaa ke úka úu n nyáni ηmanε ye nyáni lē kaá ne riséé n wai. Uyee yé pεe ipóhéé pó pa.

*Keyómecaa memá
(Luki 12:33-34)*

¹⁹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Ani kape n wéési nəké ketē nté memá yé nəké curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caaile, piyaa pōo ihánaa foru api me yáái. ²⁰ Amá keyómecaa-pə kaí ne sá re nəké memá yé nəké curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kə fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mepómá ame ní we ke kepómúñé aké wepə.

*Metéi kenýárū
(Luki 11:33-36)*

²² Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Inípeε yeε ipiñε kefiráa. Ipónípeε in n nyamí, i ye ipiñε nnéi n kpáiiilenle. ²³ Amá ipónípeε in m pólú, ipópiñε nnéi yeε ye kuñmaha-i n we. Lē nnya, in te metéi mē kaa m má ye pansεle kuñmaha, a yé te kuñmaha píima-i kaá we.

*Uléecaa ne siwóo kecáa icélaa
(Luki 16:13)*

²⁴ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Uka úu yé fe uké kumúñé kuse kémεε píyosaa pité n tikilē. Mpá liké íye wa, u yé use ipuri yè uu uco ikó n la, née u yé use ne kutu n colē úu ye pεe uco n waiselē. Ani yé fe nəké kumúñé kuse kémεε Uléecaa ne siwóo n tikilē.

*Ani ne Uléecaa n tálē
(Luki 12:22-31)*

²⁵ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re áni kape lē kani yé n li ne lē kani yé ní ntí nəké ne nfáa m má ne ilū kani yé nóinépiñε n yáarii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, née ipiñε yeε ilū fe? ²⁶ Ani sinúipi ripaí nké. Asi ye lukesi, ási ye kpasi, ási ye líka risíme súú. Amá Nóunésáa yeε keyómecaa-pə ní we ye si kpíniile! Yare nó ηmaa áni pεe ríyu má lin sinúipi sē fee? ²⁷ Nó úye yeε yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aηmē nípa nkáripι kpásε?

²⁸ Yo nnya kani pεe nkpáni ilū kani yé nóinépiñε n yáarii nfasimé wai? Ani meyúí mee ye sicare-i n felesi ripaí nké! Ame pikεi píka wai, áme kə ilū íka nyelaankeε. ²⁹ Amá ké nó símisi re nípa ne lē, Uyóopi píima Saloməo ricuruu ne ummule mmú nnéi, úu pεe ilū inyine má yeε ní nyamí ai mεfele menyine tulu. ³⁰ Nó pisoι mpí nfatene rín piye. In te Uléecaa ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kə kóso nna me ηmaasine lē sənukuse, nó kecáa kúu yé pεe meníñε ripaí? ³¹ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa nəké maa re: Yo kari yé li née yo kari yé ní ntí née yo kari yé tā. ³² Pεpεε ápi Uléecaa n nyu pεe lē likó mesére wéési. Amá Nóunésáa yeε keyómecaa-pə ní we ye nyule lē kai nó m pise. ³³ Uléecaa iyəopi kani yé mefoí wéési, ani kə lē kuu m pise n wai, u yé kə litórəo nní nnéi mpuri piheε nó rikpá. ³⁴ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re nípa keyáa kēye ne kenkó ye mu.

7

*Ai we re təké ye picə akópe m palē
(Luki 6:37-38, 41-42)*

¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Ani kape ye picə ne túhaane, Uléecaa úu kape ne nó n túhaane nnya. ² Lē kani ye picə akópe ní pa meco ke Uléecaa uu akópe nó pane. Kemúñé kē kani ye ne picə mí musí kapi kə ne nó músune. ³ Yo nnya kaa keyúipi keε upócə menipeε-i ní we nyáni, áa pεe kenawelēpi keε mepókó-i ní we nyáni? ⁴ Iye kaa yé fe aa uco maa re: A nyere ké keyúipi mepónípeε-i lese, kenawelēpi ken kə pεé ne mepókó kéméε we? ⁵ A tíye pə kecáa

κεκάά mewai má kpa! Kenawelēpi kee merónīpēe-i ní we kaa yé mefoi lese aa pēe ísōne n nyáni áá ne keyúipi kee ucō menīpēe-i ní we lese.

⁶ Ani kapē ye Uléēcaa likó sipōpi pa re siké li. Insá lē, si yé ne nó pansē asi nó kēheni. Ani kapē ye kō nōinékólé kecīre áfōn keyu-i risá. Insá lē, a yé i teleise ii caai.

Piwei ne piyóó
(Luki 11:9-13)

⁷ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani ye Uléēcaa we, u yé nó hē. Ani ye ukemēe piwélaa ha, u yé tíyēse ani yénu. Ani ye ihánaa u rikóníkkóm, u yé nó hánnē. ⁸ Úye un u n we, u ye u hēle. Úye un ukemēe linyīne n wéési, u ye li yenle. Úye un kō ihánaa u rinkóníkkóm, u ye u hánnēle. ⁹ Nó úye kepipi kee yé iluke u we, uu pēe ripare kpisi uu ke hē? ¹⁰ Néē nó úye kepipi kee yé nkpíntomé u we, uu pēe iwáa kpisi uu ke hē? ¹¹ Mpá nó pikpááree mpí nní, nō ye fele ani nōsinēpipi lisōne hē. Nōunésáa yēe keyómēcaa-pō ní we yēe yé pēe menīje pēpēe lisōne u m pise pihēe riyáá?

¹² Lē nnéi kani ní la re pīsoi piké ye nó wa, ani ye limēcō pi wa. Lē ke isé ne antepuyē api pise re nōké ye wa.

Tinōnōo tēe m mókú-mókúlē
(Luki 13:24)

¹³ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani ne rinōnōo tēe m mókú-mókúlē lompo. Tinōnōo péré-péré ne ncēe mēe n laanu pelele ye nkpō-mē simpōle. Pīsoi kulúī pēe ye ne kei lompo. ¹⁴ Amá rinōnōo tēe ye ne nfáa-mē ní ha ye mókú-mókúlēnle. Lincee pō ne kō nkpáni mēse wéké-wéké. Pīsoi pēe ye n n yé ápi kulúī we.

Antepuyē nōome kecáá icélaa
(Luki 6:43-44)

¹⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani nōmenécīre tí ne antepuyē nōome. Pi ye rikpárále apí n nyíselē te pi asānpipi le, nēmpákane pi pisifa-i ákpe kpááree le. ¹⁶ Pimēwai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléepipi ne akuléé ní céri mēcō. Api ye arēeseē sinípeleēpi kecáá tō. Api ye kō afiiki ahíhíi kecáá tō. ¹⁷ Kuléé sōne kpēe ye apipi sōne mari, kuléé kōpe pōo apipi kōpe maru. ¹⁸ Limēcō ke kuléé sōne áku ye fe kuké apipi kōpe mari, kukópe páa ye kō fe kuké apipi sōne mari. ¹⁹ Pi ye kuléé kpēe áku apipi sōne m máru rikéle api nna-i ku sápo. ²⁰ Limēcō kani yéé antepuyē nōome mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yiktyiki kecáá icélaa
(Luki 13:25-27)

²¹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ai pē nnéi pēe né n sélei re Upíima, Upíima pēe Uléēcaa iyōopi kēmēe lonīne, amá pēpēe Unésáa yēe keyómēcaa-pō ní we mēla n wai ḡmanē pēe Uléēcaa iyōopi kēmēe lonīne. ²² Meyá né ha keyáa kē ke Uléēcaa uu pīsoi n túhaanēne né maa re: Upíima, Upíima, ái tōo ripónyíri ne Uléēcaa nsímé pīsoi símisi ari aníri lakasente ari kō tipónyíri ne mēwaisaḡa kulúī wapisii? ²³ Kei kam yé pēe pi símisi ísōne re: Am píkai nó nyu! Nó pikópekōó mpí. Ani kenékúrí nté rinyōsó!

Styō sité sinyīne kecáá nsímé
(Luki 6:47-49)

²⁴ Yeesu uu pēe ntōrōo pi maa re: Úye un nsímé mmú nnéi kutu rincō un kō n tintiki, u we yare usōhōo yēe kepare kecáá ukeyō m mō. ²⁵ Ikónē ii cuuni, ikói ii yipu, kuyō pīima kunyīne aku kēyō ke-i pépu, ái nkpáni líka ke wa, kake kepare kecáá m mōmaalē nnya. ²⁶ Nkó yēe nsímé mmú nnéi kutu rincō, úu ye pēe n titiki ye we yare uníri yēe nnyēne kecáá ukeyō méwoo m mō. ²⁷ Ikónē ii cuuni ikói ii yipu, kuyō pīima kunyīne aku kēyō ke-i pépu, ake lolu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaḡe kuú ne n céési

²⁸ Ke Yeesu uu anóo nyē nnéi pimáa mí masí, umecélaa amē pēe pīsoi riwúí meýá nnóo n yīpaalē. ²⁹ Uyē úu céési yarē isé picélaa meca. Amá Uléécaā nnañe ke uyē úu pēé ne céési.

8

Yeesu ye uyó unyine pōise
(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

¹ Ke Yeesu uu riyópe rincépime memáá, asoiwuí píima anyine aa pēe u n tikilē. ² Kei ke uyó unyine uu ukekúrí hápə uu wúla uu rē: Upiima, pən n la, pó né wole am funi. ³ Yeesu uu kunípe saapə uu u ca uu rē: Ne lale a peí. Mese ne mese, keyó ake ukecáá lelu uu funi. ⁴ Yeesu uu pēe rinóo u he rē: Kape wa unyine uké kó. Amá a uyēe Uléécaā inyóonse n wai leepə uké pó musí uké yé te pə peí, aa pēe limemáá inyóonse ke Moisi uu ne nó n tíye wai liké nípá úye nyíse rē pə peile.

Yeesu ye Rəm usóca kpéē unyine ukéikó pōise
(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵ Yeesu uu pēe limemáá ncée kpísi uu Kaperinawum kuyu lompə. Rəm usóca kpéē unyine uu ukekúrí nyósópə uu ne u tēni rē uké u comē. ⁶ U Yeesu maa rē: Upiima, unékéikó ye kényə-pə ne kufón finupəle lin ána u pahaalē, úu nkéhē ne kényu mápə. ⁷ Yeesu uu u pēse rē: Ne kó, né ha u pōise. ⁸ Kei ke usóca kpéē uyē uu pēe kə rē: Am tu rē pəké kenéyə-i lompə, Upiima. Amá pə kpéere rinóo he, unékéikó ye lē peile. ⁹ Li we rē né ticuruu ye pinéwéése mále nen pi pakarelē. Nen kə pisóca má pēe né m pakarelē. Nen piunyine m maa rē uké méye ha, u ye hale. Nen kə ucə m maa rē uké kam, u ye kale. Nen kə unékéikó m maa rē uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰ Ke Yeesu uu anóo nyē n kó, ai nnóo u yipu, uu pēpēe u n tikilē maa rē: Asei kam nní nó símisi, ám Isirayeli keteni-i ricuruu úka kémēe nfatene píima mmú ncə yenaalē. ¹¹ Ne la ké nó símisi rē pīsoi meýá yé ketunjeleeme ne ketunjelolé-mē leeme, pi ne pirósáayaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu api Uléécaā iyóopi-i tone api kesé iluke le. ¹² Amá pi yé pē kaí pēé ne n sá rē piké Uléécaā iyóopi kémēe ló ketahai kunmaha-mē fómpə api pēe kei m pupukee pin iní takai.

¹³ Kei ke Yeesu uu pēe usóca kpéē uyē maa rē: A n ηme a kui. Mpófātene nnya, lē kaa m pise yé wa. Ukéikó uu mesei itunje ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí pōise
(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴ Yeesu uu pēe limemáá yisi uu Piyēe keyə sí, uu kei uyē ulóhóni leepə un finu uipinje in tolú. ¹⁵ Yeesu uu kunípe u ca, kupinjetoi aku tene, unósi uu yisi uu ukecáá paí.

¹⁶ Kai nnyós n wa, apí ne pinírihélaa kulúí Yeesu leepə, uu rinóo aníri male, aa wuru aa pikeméé lelu, uu kə pitóikó nnéi pōisente. ¹⁷ Lē ke antepu Esayi uu pēe mí ma ke mēwai mē amē ritiki rē: Tirónárei kuú yósí uu irótói kpísi uu cəni.

Yeesu pitiki kecáá icélaa
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiyē ritime we, risoiwuí ari u kálaapə. Kei kuu pēe upipiretiki maa rē u ne pē piké ritime ricə-mē ha. ¹⁹ Kei ke isé ucélaa use uu ne u rikə uu u maa rē: Ucélaa, nípá yei kaa sí né pó ritiki. ²⁰ Yeesu uu u pēse rē: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má. Amá né Usoi Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampə ké wénte. ²¹ Kei ke uupiretiki use póo pēe kə u maa rē: Upiima, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pēe kelene pó ritiki. ²² Yeesu uu u pēse rē: A né ritiki aa pikpəkpə yá piké pipikpəkpə kulaankee.

Yeesu ye meýə píima menyine riséése
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninɔi kέmεε lompɔ, upipiretiki api yisi api u λεερɔ. ²⁴ Kapi n tósu, meyo píima menyine ame pipépe kápáá, míni ame kúninɔi yarii. Amá Yeesu pón pεe loni. ²⁵ Upipiretiki api ukékúrí nyósópɔ api u yónse api re: Upíima a ró come, tɔ kpínine. ²⁶ Yeesu uu pεe pi maa re: Yo nnya kani iwame wai? Nó písoi mpí, nónnéfatenε rín piye. Kei kuu pεe yisi uú ne kuyɔ ne míni cési, ai pεε séé léké-léké keu. ²⁷ Ai mpá úye nnóɔ yipu api pεe pimεcɔpεcire n tee re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyɔ ne míni ripéne lin u pakarelé?

Yeesu ye pintrihélaa pité pinyine pɔise

(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Ke Yeesu uu kupiye ritime te-i n yisi uu Kataraa ketē-pɔ ritime ricɔ tulu, pinírihélaa pité pinyine api akpíi kecɔpe leeri api u λεερɔ. Písoi pē tikpákárá kapi n wai nnya, úka úu ye pεe kaha uké ncée mmē titiki. ²⁹ Kapí ne Yeesu rinsáne, api péε n cáái re: Uléécaá Kepipi, tó ne mpó ne ní-ye? Pɔ ka re póké íwe ró wa Uléécaá itunje iye-i kuú ne ró n túhaanene iké kelenε tuu?

³⁰ Afɔn anyine ye pεe kei kulúí wele an tókuri, ái meýá ne ketaa pi we. ³¹ Aníri aa Yeesu suúluse re: Pón n la póké písoi mpí-i ró lákase, a tíye tóké ha áfɔn nnyé nyεε nté-pɔ nní kulúí ní we kέmεε lompɔ. ³² Yeesu uu a maa re: Ani n tósu! Aa pεe písoi pité pe-i yisi aá ha áfɔn nyε-i loni. Mese ne mese, áfɔn nyē aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne kupiye-i kpúupɔ aa kpíni. ³³ Pεpεε pεe áfɔn nyē m mé api itóó karií api kuyu sí apí ha lē nnéi lee n wa ne lelee pinírihélaa pē n wa keeni. ³⁴ Kei ke kuyu písoi nnéi api ripehépɔ api Yeesu λεερɔ. Kapi u n yé, api u suúluse re uké piketeni-i le uké tómpɔ.

9

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise

(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

¹ Yeesu uu pεe kúninɔi loni uu kupiye pitéj kpá, uu ukuyu pele. ² Api pεe kékankáláká kenyine risánjáápɔré wai apí ne u λεερɔ. Kuu pinfatene n yé, uu kékankáláká kē maa re: A n kahari unépipi, ne apókópe pó sáreile. ³ Kei ke isé picélaa pinyine api pεe pimεcɔpεcire tee re: Utisi nkó ye Uléécaá riyu kopule! ⁴ Yeesu uu pikemúnjé céru uu re: Yo nnya kani lē nósínéfa-i simúnjé kópe wai? ⁵ Anóɔ nnyé keté kecɔpe, ríye tee fákú ne ricɔ: Ke usoi uu yé kékankáláká m maa re: Ne apókópe pó sárei née kuu yé ke m maa re: A yisi a sónε? ⁶ Ne la nóké céri re né, Usoi Kepipi ye ketē kecáá rínanje mále ké ne písoi akópe pi sárei. Kei kuu pεe kékankáláká kē maa re: A yisi a nyere, a ripósánjáápɔré pílesi aá kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Ke písoi kulúí pεe kei ní we api lē n yé, ai pírí pi wai api pεe Uléécaá m pakarente re u sisoipipi rínanje píima mmē he nnya.

Yeesu ye Matiyee séε re uké u ritiki

(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kényu-mē n tósu uu utisi unyine kapi ye n séε re Matiyee yenu un pilampooyóó kekei-i tú. Uu u maa re: A yisi a né ritiki. Matiyee uu yisi uu u tiki. ¹⁰ Yeesu uu pεe lē memáá sí uú ha Matiyee keyɔ-i n tú un iluke le. Pilampooyóó ne pikópekóó picɔ apí hapɔ api kei u ne upipiretiki kekúrí tone. ¹¹ Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke núnécélaa ne pilampooyóó ne pikópekóó picɔ api kelō kesε tú pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lē símisi uu re: Ai písoi pεe isare n láárú nnya ke upoise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. ¹³ Ani ha Uléécaá nsímé mmú kuu m ma aseí wéési ani kóm. U maa re: Né, Uléécaá ye nó písei re ani íwe n ténaane, ám nó písei re ani ye isee ne né nyóɔnse. Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ai pεpεε pimεcire n nyáni re pi písoi le pεe aseí n tikilē kam písei ka, amá pikópekóó nnya kam ka.

Yeesu ye anópahaa nsímé wai

(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

14 Kei ke Yohani Uniwole pipiretiki api Yeesu kekúrí hápɔ api u pise re: Yo nnya ke tó ne Pifarisi ari anóo pahaankεε mesére, amá pó pipiretiki ápi ye pεε paasi? 15 Yeesu uu pεε pi pεε re: Nɔ músu re usoi yé pisóonne anyá n wai uu upisane séi api pεé hapɔ apí ne mpóocaaí n tũ? Aai, mmē n n we. Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyē pikεcɔpe lese apí ne tómpɔ. Pεé uyε-i kapi yé pεε anóo paasi.

16 Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Api ye kusánáá fale kepampi kpisi apí ne risípii kpure tanene. Insá lē, kusánáá fale kepampi yé kusánáá kpure nkú m pasalē aí cεéri, kupóle aku pεε kufoi feriyε. 17 Uu kɔ kpá re: Úka úu ye píta pelē akónenuj kpure-i súũ. Insá lē, píta yé kam api pelu, anúj aa kpáfú api keteni-i lúlu, anúj pɔɔ kɔ méwoo wai. Amá akónenuj fale kémεε kapi ye píta fale súũ, aí lē n we apí ha ne pelu.

*Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise
(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)*

18 Yeesu un lē we un ne Yohani Uniwole pipiretiki símisi, Pisui fi uyukɔɔ unyine uu hapɔ uu ukeyu-i wúla uu re: Unékpére ye nfáani nní kpupɔ aí kahane n nánai. Amá a kam a ha anípe ukecáa rilaa. U yé nfáa wa. 19 Yeesu uu yisi u ne upipiretiki apí u tiki.

20 Unósi unyine ye ménye n foho hái inmē kefi ne ité, uu ne Yeesu kɔ, uu uilū titime kepire-mē ca. 21 Ai méwoo kuu lē tica. U ukefa-i maa re: Nen pεé nmaa uilū kerí n fe aní ca, ne ye pεé péi. 22 Yeesu uu pεε kepire-mē pansεpɔ uu u yenu uu u maa re: A n kahari unékpére, mpófatenε ye pó péisele. Unósi uyē uu kei nní pélu.

23 Kε Yeesu uu ha úyukɔɔ uyē keyɔ n tuiɔ, pisunsímaa pεε pimεcire n cápine piké nkɔ wa ne risoiwuí ne iwóo líkí-líkí kuu lεεpɔ kényɔ meyipe. 24 Uu pi maa re: Ani nté léεpɔ. Kekpérepí nké áke kpu, ke lɔnile. Kuu lē m ma, apí u sényi. 25 Kapi pisoí ketahai-mē n léεpɔ, Yeesu uu pεε kulee lomɔ. Uu kekpérepí kunípe tini, áke yisi áke nyere. 26 Nsímé nn kei ketē kē nnéi kóónú nn tánene.

Yeesu ye pinyíye pité pɔise

27 Kε Yeesu uu kei n yisi un tósu, pinyíye pité pinyine apí u n tikilē pin cáai re: A irówe yē, Tafiti Kepipi.

28 Kuu kényɔ n tu, pinyíye pē apí ukekúrí hapɔ. Kei kuu pεε pi pise re: Nɔ ne kefa tene re né fe am lē kani ní la waii? Api u pεε re: Eεe Upíima, pó fe. 29 Kei ke Yeesu uu pεε piinipεε rica uu re: Uléécaá uké lē kaní ne nní kefa n tene nó wa. 30 Kuu lē m ma, piinipεε ii wúkule apí n nyáni. Uu pεε pi kúrúrúse re: Ani nómenécire tí n sɔne, áni kape tíye unyine uké lē kó. 31 Amá kapi yé kei nní n léεpɔ, apí piketē kē nnéi ne Yeesu nsímé kóónú apí ríyu u waise.

Yeesu ye usoi ye úu ye n símisi pɔise

32 Pinyíye pē pɔon nní fáaupólē, pinyine apí ne unírihélaa unyine ye úu ye nsímé n fe Yeesu lεεpɔ. 33 Kε Yeesu uu yé kuníri kpē n lákasepɔ, utisi uyē uu nsímé kápáá. Ai riwúfi te-i nípá úye nnóo yipu, apí pεε re: Ari píkai Isirayēli keteni-i mewai mmé mεcɔ yenaalē! 34 Amá Pifarisi pɔɔ re: Kunírilā wéése kpεε nnaŋe u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye pisoí pεε n cápínélē t̄we t̄

35 Yeesu ye pεε ayu ne siyupi nnéi kóónúlenle un kei Pisui fi ayomeyáhaalee kémεε céési un kɔ Uléécaá iyɔpi Nsímé Kεcire pisoí yóólē un kɔ itóí ncɔpuri ne ncóŋ ncɔpuri mεε pisoí m pεkesi pɔisente. 36 Uu asoiwuí yénu an pɔanelē lin a feriyelē, an méwoo tóórínkεε yare isán yeé ii usé m má, aí t̄we u wai. 37 Uu pεε upipiretiki maa re: Kεcare keε kúkpaá n tu ye laanule pelele, amá pεpεe yé ke ní kpasi apí pεε kulúí we. 38 Lē nnya, ani Upíima pise re uké pikeikó pεε yé ní kpasi pame.

10

*Pitume kefi ne pité ke Yeesu uu n wée
(Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)*

¹ Yeesu uu pɛɛ upireetiki kefi ne pité séi uu rínanɛ pi he piké ye ne aníri lakase api ye kɔ ne itói nɔɔpuri ne nɔ́n nɔɔpuri mee písoi m pekési pɔisente. ² Pitume kefi ne pité pɛ anyiri ye nnyé: Ufoi yee Simɔɔ kapi rinyíri n he re Piyee ne uuwā Antiree, ne Yakupu ne uuwā Yohani. Pɛ keté ye Sepetee pinmánɛ le, ³ ne Filipu ne Patelemii ne Tomaa ne ulampooyɔ Mاتيyee ne Alifee unmánɛ Yakupu ne Tatee, ⁴ ne Simɔɔ yee pɛɛ ukuyu pimúlɛ kecáá n tɔpu ne Yutasi Isikariyɔɔti yee Yeesu n tɛ uu piláarɔ anipe-i wai.

Pikéi ke Yeesu uú ne písoi pɛ n tum
(*Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6*)

⁵ Písoi kefi ne pité pɛ ke Yeesu uú ne pikéi tū uu pi céési re: Ani silɔ se-i ke mpuri sane pikó api ní we n kaase. Ani kape Samarii pikó ayu kémee ha. ⁶ Amá Isirayeli pikó pɛɛ ní we yare isán yee m pɔ kémee kani yé ha. ⁷ Ani icée kémee pi n símisi re: Uléecaa iyɔɔpi ye nyahaimɛle. ⁸ Ani pitóikó m pɔisente, ani pikpɔkpɔ yukusente, ani tíyese piyɔ́ piké pansɛ písoi pɛɛ ápi mékperinkpe m má, ani aníri lakase. Faalaa kani yé, faalaa ke nɔ́o yé kɔ picɔ he. ⁹ Ani kape nkpráni wura née nwóóweni née mewóópipi kpísi nɔ́ké awóólɔ-i wa nɔ́ké ne ripéne. ¹⁰ Ani kape kulɔ́ kpísi nɔ́ké ne ncée ritiki, áni kape kɔ ketúkanka kese kpísi. Ani kape kɔ anéeri née kuséle rimúlú. Li we re ukeikó yee ye upikei piluke li.

¹¹ Mpá kuyu maa-i née keyupi-i kani lompo, ani ye uyee yé ní ηmurei uu nó yósu wéési. Un n ηmurei un nó n yɔsí, ani ukeméé tone aí ha ne nókenétóhɛyaa tulu. ¹² Nɔn ye kéyɔ kéye-i n lompo, ani ye kepikó yáasi re: Liké nó n ninú! ¹³ Kéyɔ kɛ pikó pin nó n yɔsí, nkínɛniɛ kaní ne pi ní la nké pikecáá n we. Amá pinsá nó n yɔsí, nkínɛniɛ kaní ne pi ní la nké nókenémee pɛɛpɔ. ¹⁴ Pin kéyɔ kenyine-i née kuyu kunyine-i n ye re ápi nó yósunɛ née ápi kɔ nónnésimé kutu cɔne, ani kéyɔ ke-i née kuyu kpe-i léepɔ ani nóanéna nkoɔ pɛi ani pikuwéé-mɛ yaapɔ. ¹⁵ Asei kam nní nó símisi re keyáa kɛ ke Uléecaa uu n sónti uké ne písoi n túhaane, Sotam ne Komɔari pikó ke Uléecaa uu nna n ηmaasi iwɛ yé ne kuyu kpe ikó kutɔsi wa.

Lɛ kapi masí kepire písoi n wéékusene
(*Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17*)

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani nɔsɔne kɔ te, kam nní nó n tum, ani isán yee ákpe kecɔpe ní we mecɔ n sóne. Lɛ nnya, ani mesɔhɔ m má yare iwáa, ani alólá mecɔ kéyu m purú. ¹⁷ Ani nómenécire ne písoi tɛ. Li yé kam api ye nó tini apí ne sitúhaane-i sí, api ye kɔ piayomɛyáhaalee-i iséi nó súúkee. ¹⁸ Pi yé kam api ye né nnya piyukɔ́ ne piyɔɔpi kémee nó séi re nɔ́ké kɔ pɛ keyu-i ne mpuri sane pikó keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin ye ketahai nó n sée, iwame lí kape ye nó wa re ní-ye kani yé ha símisi née íye kani yé ha n símisi. Liitunɛ in n tu, Uléecaa yé mmaa-maa nó he aní male. ²⁰ Ai nókenémee knn léerine. Amá Nónnésáa Uléecaa Nfaasɔne yee nókenémee símisine. ²¹ Usoi yé umárecɔ kpísi uú pa re piké kpu. Usoi uu kɔ ukɛpipi kpísi uú ne limɛcɔ wai. Siwá asi písáa ne píni kecáá nyere asi pi kpísi así pa re piké kpu. ²² Písoi nnéi yé kam api né nnya nóinépurɛ yulu. Amá nkó yee rinkáhá-káhá ne kétɔ-pɔ, Uléecaa yé uriyu lɔ. ²³ In kuyu kúye-i nó n wéékuselɛ, ani wuri ani kucɔ tɛh. Asei kam nó símisi re áni Isirayeli ayu kóónúne nɔ́ké tánɛne Usoi Kepipi keké kelenɛ kam.

²⁴ Upeikee úka úu uucélaa fe. Limɛcɔ, ukeikó úka úu ukéisa fe. ²⁵ Li nyam te upeikee uké ucélaa ketule tu. Li nyam te ukeikó uké ukéisa ketule tu. Née nóunéyɔsaa, né kápi piséi tíye re Pelisepule, wóo pɛɛ nó pinéyɔkɔ?

Uyɛ kai m pise re usoi uké n wuru
(*Luki 12:2-7*)

²⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape písoi n wuru. Lɛ nnéi lɛ m pékaalɛ ne lɛ nnéi ke úka úu n nyu yé kam aí metéi kémee léeri nípá úye uu li yenu uu kɔ li ceru. ²⁷ Mmɛ kam nní kuɛmaha-i nó n símisi, ani ha metéi kémee n tiyóó. Ani ha kɔ mmɛ kam nní kutu-i nó rinwéi-wéi, kecáá-i nyere ani yóó nípá úye uké kɔ. ²⁸ Ani kape pɛpɛɛ ye usoi ní kpu ápi ye pɛɛ fe piké ukumíri kpu n wuru. Amá Uléecaa kani yé meníɛ n wuru re u ye fele

uu usoi kopu uu kɔ u ne ukumíri kpísi uu nna teneciré kémee waipɔ nnya. ²⁹ Nté pi ye sinúipi yuke-yuke sité yáa aí ne kétanká kumúnjé sá, née yo? Mpá ne lē, kēka áke ye méwoo kpu kái Nónésáa Uléécaá mela. ³⁰ Ticurru Uléécaá ye nórínéyu kecáá nnyúpi keenle un n-nnéi nyu. ³¹ Lē nnya, iwame íi kape ye nó wa. Nɔ Uléécaá inipere-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúi fe.

*Yeesu meýóó ne umeyule kecáá nsímé
(Luki 12:8-9)*

³² Yeesu uu kɔ kpá re: Uye un pisoí kecɔpe n ηmurei re u unékó le, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i ηmurei re née u te. ³³ Amá úye un kɔ pisoí kecɔpe n kesi re úu unékó, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i kési re ám u nyu.

*Yeesu úu ne nkíηniηe pisoí ka, amá atɔpi kuú ne pisoí ka
(Luki 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Yeesu uu kɔ kpá re: Aní kape m músu re ríniηe kaní ne ketē kecáá ka. Aí nkpáni ríniηe, amá atɔpi kamí ne ka. ³⁵ Ne kalē kē uηmáne ne usáa cēηse, am kɔ ukpére ne úni ne ufɔsi ne unyáani cēηse. ³⁶ Usoi keyɔ cire pikó ηmaa ppe iláarɔ u waine.

³⁷ Usoi nkó yee usáa née úni ní la aí tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkó yee kɔ uηmáne née uukpére ní la aí tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkó yee úu n ηmurei re uké menécɔ ukunapéékɔ ríya * uké ppe né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkó yee ní la uké unfaa m múlilē, yé kam uú ne n fómni. Amá nkó yee né nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

*Ihée kecáá icélaa
(Mariki 9:41)*

⁴⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nkó yee nó n yɔsí, ye kɔ né yɔsile. Nkó yee né n yɔsí, ye kɔ uyee né n tumme yɔsile. ⁴¹ Uye un antepu unyine n yɔsí re antepu lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaá yé ihée kuu yé antepu m pa ícɔ u hééle. Nkó yee kɔ uyee aseí ne Uléécaá pikéi n wai n yɔsí re aseí ute lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaá yé ihée kuu yé aseí ute m pa u hééle. ⁴² Asei kam nó símisi re nkó yee pisoí mpí ke úka úu nní n waiselē kecɔpe unyine míni riñwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléécaá yé liihée u pa.

11

*Yohani Uniwole pitume
(Luki 7:18-35)*

¹ Ke Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité pē uicélaa pípa m masí, uu kei yisi uú ha ketē kē ayu kémee n céési un kɔ Nléécaasimé yóólē. ² Yohani Uniwole ye ppe likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i wepɔle. Uu Kirisi pikéi kuu n wai nkó kóm, uu ppe upipiretiki yukuse uu ukemee tum ³ te piké ha u pise re uyee usoi uyē kapi mekeme n tee re u sónti née unyine ucɔ ye kepire wemele? ⁴ Kei ke Yeesu uu ppe pi pese re: Aní ha lē kani n kóméi nɔn kɔ nyáni Yohani símisi, ⁵ lelee re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sóne, piyó pin wole pin funi, pitusuí pin kóméi, pikpɔkpɔ pin yisikee, píwekɔ pin kɔ Nsímé Kecire ke pisoí apí pi n yóólē kóméi. ⁶ Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷ Ke Yeesu uu lē písímé pi m masí apí tómpɔ, uu ppe Yohani kecáá nsímé pisoí ppe n cápínelē n símisi, uu re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyɔ aku n fikiisee? ⁸ Usoi yee melape kecire n lapaalē yee kei we, née yo? Amá piyóopi akpáná-i ke pepere melape kecire m má apí we. ⁹ Yare yo kecire ηmaa kani mpí piyéne ha? Antepu unyine née yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní ní yé ne antepu fele. ¹⁰ Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeē pɔ wa uké mpócée nyóñse. ¹¹ Asei kam nní nó símisi re kaí

* **10:38** Kunapéékɔ piya: aseí re íwe piluke Yeesu mece

ne n weme, ápi unyine maraalē yee Yohani Uniwole n fe. Mpa ne lē, pepee Uléecaa iyōopi kémee ní we kecōpe, uyee n filē ye u fele. ¹² Kai ne kumúnjé kpe-i ke Yohani uu Uléecaa Nsimé n yóólē n kpíime aí ne kumúnjé nkú-i tuiri, pisoí ye Uléecaa iyōopi nnya tōpule pin náasi piké i yē, pinánje-nanje peee ye i yē. ¹³ Antepuyee nnéi ne isé ye Uléecaa iyōopi nsímé símaarile aí weri aí ne Yohani ikametunje tulu. ¹⁴ In te nō mesei la nōké nnésímé kō, Yohani yee Elii uyē kapí peee n tee re u weme. ¹⁵ Uye un ukómee uu kóm!

¹⁶ Uu kō pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe ké ne nfáani pisoí múnjeisee? Pi nkpáni yare siwá see kényáala-i n tú si ne sísicō sin ne ipupeí séleine, asi ye re: ¹⁷ Tō asū nō símisile re ani yesi, ani yúlu, ari sikipōyome yom, áni tē. ¹⁸ Mesei ke Yohani uu ka, úu ye iluke li, úu ye píta n ntí, ani re aníri kuu héesi. ¹⁹ Usoi Kεpipi pōo weri ken le ken níru, ani kō re: Piluke ne píta níré ηmane nkó mee uyē we. U kō pilampooyōó ne pikópεkōó usane le. Amá li peee umewai kémee nyíselenle re Uléecaa mewéésesōhō ye me.

Ayu nyee áa Yeesu nsímé ní ηmurei
(Luki 10:13-15)

²⁰ Lē memáa, Yeesu uu peee ayu nyee-i kuu mewaisaηa meγā n wapisi pikó picé kápáa kápi ne mefine n conse nnya. U ne pi cési re: ²¹ Nō Korasin pikó, íwe kani topori. Nō Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúnjé re mewaisaηa kapi nōkenémee n wapisi men peee Tiiri ne Sitōo kémee n wa, ai nní ní we pin piakópe kepirē ritō api áfōrōnti tani api pimεcire nfúrō kōikee liké nyíse re pi conse. ²² Lē nnya kam nō símisi re Tiiri ne Sitōo pikó íwe yé ha ketúhaaneyaa ké ne nónékó kutōsi wa. ²³ Nté nō Kaperinawum pikó, nō músu re keléecaa-mē kaní taalē? Ai nkpáni lē. Amá kukúlāyu-i ke Uléecaa uu ketē-mē nō láupole. Ai líka nnya, pin peee mewaisaηa mmé kapi nní nōkenémee n wapisi mecō Sotōm kémee n wapisi, li yé peee nní ní we kuyu kpē kun ne we. ²⁴ Lē nnya kam nō símisi re keyáa ké ke Uléecaa uu ne pisoí n túhaanene, Sotōm pikó íwe íi nónékó ne kutōsi wa.

Yeesu ye re pisoí piké ukemee piwénte hapō
(Luki 10:21-22)

²⁵ Yeesu uu peee likumúnjé kpe-i maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pó pakare re pō tíyese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisōhōo ne pinyuwe ní pesí aseí kom. ²⁶ Pōo la re liké lē wa kai kō mesei lē wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kō limemáa pi maa re: Unésáa ye nmpá yo nnéi né pale. Úka ucō úu né, Ukepipi nyu Unésáa memáa. Úka ucō úu kō Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyese api u ceru. ²⁸ Nō mpí nnéi nōo nní ncōni mule-mule ne n nákaankee lin nō pelaalē, ani kenémee kam ké nō topile ani wénte. ²⁹ Am la ké nō n nyikilē lin nō pelaalē. Ani ncōni kamí ne nō ní la ηmurei ani cōni, ani tíye ké nō n céési. Nō peee yé kani yé ní wénte. Ne kefa láárúle. Menékó áme kō pólú. ³⁰ Ncōni mmē kam nní ne nō ní la re ani cō ye fákúle, rín nkpáni mulú.

12

Yeesu yee kewénteγaa ute
(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)

¹ Lē memáa, Yeesu uu peee kewénteγaa ketúnjé imúí inyine kecare kémee n tikilē un tōsu. Nkú nn upipiretiki wai, api peee iwéhe kpéeni api mepipi takai. ² Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu maa re: A ripái ke pipópiretiki api n wai lē ke isé ii m maa re pisoí ápi kape ye kewénteγaa ketúnjé wa. ³ Kei ke Yeesu uu peee pi pese re: Lē nnya, áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ Uléecaa keyō-i kuu lompo uu akpónó kapi Uléecaa n yekei kpísi u ne upikó api le, ái kō peee re piunyine ye ncée má uké a li. Pepee ye Uléecaa inyōonse n wa ηmane peee ncée má piké a li. ⁵ Néee áni isé atelé kémee kéē te pepee ye Uléecaa inyōonse n wa ye Uléecaa keyō-i pikéi waille aí ne kewénteγaa péne? Lē nnya akópe kapi lē waa? ⁶ Amá ké nō símisi re uyee nté nní ní we ye Uléecaa keyō fele. ⁷ Nōn peee Uléecaa

ritelé kémee iwóì nnyí asei meýíkíyiki n kō te Uléécaá ye maa re: Né, Uléécaá ye nó písai re ani íwe n ténaane, ám nó písai re ani ye ísee ne né nyóonse, áni yéé pree nkó yee úu líka n caai akópe pa. ⁸ Lã nnya ke né, Usoi Kepipi am kewénteyaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má
(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeesu uu kei yisi uu tómpo uu ha pikuyomeyáhaalee loni. ¹⁰ Utisi unyine ye pree kei wele un kunípe kópe má. Pepree kei ní we api pree kewáaná n wéési piké ne Yeesu tí. Api Yeesu písai re: Ncée ye we re piké kewénteyaa ketúnjé usoi póisee? ¹¹ Uu pi pree re: Nó úye un nkpeni isánj íse m má ii kewénteyaa ketúnjé kuhóre címé-címé kunyine-i lóipó, úu yé ha kei i lesée? ¹² Kesoi pipi ye kó pree isánj fele ái nkáripí. Lã nnya, irósé ye ncée hele re piké ye kewénteyaa ketúnjé usoi lisone wa. ¹³ Yeesu uu pree utisi uyé maa re: A kupónípe ritunáme. Uu ku tunápó aku pélu aku kucó mecó sonesi. ¹⁴ Kai lã n wa, Pifarisi api pree léepó apí ha símaane piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Ukeikó ke Uléécaá uu n wéé

¹⁵ Ke Yeesu uu n kō te pi la piké u kpu, uu kei yisi uu nyósó. Písoi kulúí api yisi api u tiki, uu pitóikó nnéi póisente. ¹⁶ Amá uu pree pi símisi nsonne uu kúrúruúse re ápi kape tíye unyine uké kō te lã kuu wa. ¹⁷ Lã ke antepu Esayi uu uritelé kémee ní ma liké ne n wa nnya. U pree re:

¹⁸ Unékeikó lala ye nkó. Uyé kam wéé.

Am kusa u la.

Né Nnéfáasone ukemee wa uké ne sitē nnéi isoipuri asei kam ne i n weme riyóó.

¹⁹ U ne úka ápi líka kecáá kénene, úu yé kó senkee.

Api yé unné icée-i n kóméi.

²⁰ Uu yé kekápí kee pikónó m máálē sei.

Uu yé kó káfíráa kee pinyúm-nyúm ní masí kpu.

Lã kuu yé n wai aí weri aí ne tulu

kumúnjé kpe-i ke asei aa yé nípá yo n feríye.

²¹ Sitē nnéi isoipuri ii péé ne u n tálē.

Yeesu ye preepree ukecáá nkópe n símisi rinóo pree
(Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23)

²² Kei ke pinyine api péé ne unírihélaa unyine ke aníri aa n nyíinse úu kó símisi Yeesu léepó re uké u póiase. Yeesu uu u póiase uu pree fe uu ye símisi uu ye kó yenu. ²³ Ai písoi pree n cápinelē nnóo yipu, pinnéi api ye pree re: Nénte utisi nkó ye Tafiti Kepipi lé? ²⁴ Ke Pifarisi api lã n kō, api re: Aníri uyóopi Pelisepule yee utisi nkó nnañe he kuú ne aníri lakasente. ²⁵ Amá Yeesu ye pree pikemúnjé nyule. Uu pree pi maa re: Kuyóopiye kunyine písoi pin pimécópecíre n tópu, ku ye kpule. Limécó, kuyu kunyine née kényo kényine pikó pin pimécópecíre n tópu, pi ye kpule. ²⁶ Setani un nkpeni aníri n lakasente, umécíre kuu lã ne tópu, íye ke ukuyóopiye aku yé pree fe akú ne n we? ²⁷ In te Pelisepule yee nnañe né he kam ne aníri lakasente, wóo pree nópinékó pó nnañe he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nópinékó círe pree nó nyísenne re áni alari má. ²⁸ Asei kecáá, Uléécaá Nfaasone nnañe kam ne aníri lakasente. Lelé nyíselē te Uléécaá iyóopi ye nókenémee pituime masile.

²⁹ Uka úu yé fe uké unáñe-nañe keyó-i lompó uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahanne u n tí uké paasi. Amá un n fe un u n tí uu paasi, u yé pree fe uu kényo líkó nnéi yáái. ³⁰ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláaró né waille. Nkó yee úu kó picápíne né n léni ye haresile. ³¹ Lã nnya kam nó símisi re Uléécaá yé akópe ne alé nnéi mpuri kesoi pipi sárei, amá úye un Uléécaá Nfaasone n lámaankkee, Uléécaá úu yé liute sárei. ³² Uléécaá yé nkó yee né Usoi Kepipi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécaá úu yé nkó yee Nfáasone kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pó.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Luki 6:43-45)

³³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Kuléé kun isare n láárú, kuapipi yèè n nyamle. Kunsá isare n láárú, kuapipi yèè n caailenle. Mpá kuléé kúye apipi kapi ye ne ku ceri. ³⁴ Nó akpurii nnyé! Iye ke nó písoi kpááree mpí ani yé fe ani nsímé sone male? Li we re nsímé mee usoi kefa-i ní we mee ye nnó-i léeme. ³⁵ Usoi sone yee ye nsímé sone mee ukefa sone-i ní we símisi, usoi kópe pɔ́o nsímé kópe mee ukefa kópe-i ní we símisi. ³⁶ Ké nó símisi re keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, isímé kópe ke písoi api n símaankeε cire nnya kapi ne pi túhaanene. ³⁷ Li we re mpónósimé mee tíyeseεe páké alari née akópe yē.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlu
(Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32)

³⁸ Lē memáá, isé picélaa kecɔpe pinyine ne Pifarisi pinyine api Yeesu maa re: Tɔ péé la re a mewaisaŋa menyine wa táké yé. ³⁹ Yeesu uu pi pese re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Api la piké Uléécaá ŋmane ritiki, amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yē. ⁴⁰ Asei kecáá, lē ke Yonaasi uu mekpíntomé maamaa kefa-i sitúnjé sitaani ne sisine sitaani n wa mecɔ ke Usói Kεpipi pɔ́o kɔ sónti keké ketē kémee wa sitúnjé sitaani ne sisine sitaani. ⁴¹ Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pee Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pee mefine consele. Uyee nté nní ní we ye kɔ pee Yonaasi fele. ⁴² Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, unósiyɔ́pi yee Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyee pee hái ketē ketɔ-pɔ leemele uú weri re uké Salomɔ́o mewéésesehɔ kɔ. Uyee nté nní ní we ye kɔ pee Salomɔ́o fele.

Kuntri ye kuripɔ́hɔ kpure-i pele
(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kɔ kpá re: Kuníri kun usoi kémee n yisi, ku ye hale akú ha kelɔ́ kóima kenyine-i n keraai kun kewénte wéési. Káku nní ke n yé nnya, ⁴⁴ aku pee re: Né kenéyɔ́ kē kam n yisime kémee pele. Kun m peeɔ, aku kényɔ́ ŋmane leepɔ́ kapi m péeinkeεe api nyóonsente cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku ye péé ha kuacɔ aseεi nyee kuricuruu rikpákára ní fe kpíipɔ́ aá ne kényɔ́ ke-i tone. Lεlee ye tíyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pee mekee ní we tósu. Lē ke nfáani písoi kópe mpí api sónti piké ne kété tone.

Yeesu uni ne upiwā
(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lē we un ne písoi símisi, uuni ne upiwā pin tuiɔ́, api ketahai-pɔ́ nyere, pin la piké rinóo u maa. ⁴⁷ [Unyine uu Yeesu maa re: A ripaí, upóni ne pipówá ye ketahai-pɔ́ nyenule pin la piké rinóo pɔ́ maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyē pese re: Wóo unéni, piye pee pinéwá? ⁴⁹ Uu pee upipiretiki-mē kunípe tunjápɔ́ uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí nté! ⁵⁰ Asei kecáá, úye un Unésáa yee keyómecaa-pɔ́ ní we mela n wai, uyee unéwá née unéyéi née unéni.

13

Ulukaa kenyárū
(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Yeesu uu keyáa kē kényɔ́-i léeri uu sí uú ha kupiyε ritime tone. ² Písoi kulúí api ukekúrí cápínepɔ́ uu pee lē nnya kúninɔ́i loni uú tone. Písoi pē pɔ́o kupiyε ritime tone. ³ Uu sinyárū kpísi uú ne isímé isímé pi símaankeεe. Uu re: Utisi unyine yee we, uu keyáa ukecare-i ipuri pífómε leepɔ́. ⁴ Kuu lē n fóm, ipuri inyine ii ricéetime lólesi, sinúipi así hapɔ́ asi i kpóuli. ⁵ Icɔ́ ii keparetē kecáá ke ntaai rín m piye lólesi. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Amá ke ntunje nn n ta, meleí fale mē ame inínjé kuweeciré nnya torε. ⁷ Ipuri icɔ́

ii sinípeleépi kepáápáá lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri icɔ íí ha ketē sone kecáá lólesi ii lelu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, ncɔ ipipi kuwóó ne kefi, ncɔ ipipi afetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kɔ pi kpá re: Uye un ukóme uu kóm.

*Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céesi?
(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)*

¹⁰ Kei ke upipiretiki api pēé ne u rikɔ api u pise re: Yo nnya kaa sinyárū kpísi pɔn ne pisoí símisi? ¹¹ Yeesu uu pi pese re: Nó ke Uléécaá uu uiyɔpi nsímé mee m pékaalē cereise, úu pē cereise. Lē nnya kam ne lē pi símisi. ¹² Li we yare kapi ye m maa re: Nkó yee linyine m má kapi ye licɔ rikpá ai meyá wai. Amá nkó yee úu líka m má kapi ye likáripikóó lē kuu m má yósi. ¹³ Lē nnya kam sinyárū kpísi nen ne pi símisi. Li we re pi ye n wiilenle, amá ápi pēe nyáni, api ye kutu n cɔlē, amá ápi pēe kɔ kómēi. Api kɔ aseí ceri. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uu pēe mekēe-me m ma yee lē wai re:

Nó kam ani ye n kómēi, áni yéé pēe liasei ceri.

Nó kam ani ye n nyáni, áni yéé pēe yé.

¹⁵ Li we re mpuri mmú pisoí akín ye takasile.

Pi pimēcire atu tápisile.

Api inípe wúkesi,

api yúlu re piatu áa kape ye kɔ,

piinipee íi kape ye yē

pimesɔhɔ áme kape ye kɔ líka ceri.

Lē kēme, ápi yé pēe fe piké pimēfine conse.

Né Uléécaá, ké ne pi m paise.

¹⁶ Amá in nó, nɔ pínarekome le re nónínípe ye nyáni, nóanétu an kómēi. ¹⁷ Asei kam nní nó símisi re antepuye ne aseí pite Uléécaá inípe-i ye kulúí wele pēe péé n la piké lē kani nní n nyáni yē, amá ápi li yē. Pi pēe kɔ lalē piké lē kani nní ne nóanétu n kómēi kɔ, amá ápi li kɔ.

*Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi
(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)*

¹⁸ Kei ke Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nkpéni ulukaa kenyárū kē aseí kɔ: ¹⁹ Pisoí pēe ye Uléécaá iyɔpi nsímé kutu riñcɔ ápi yé nkeméé kɔ ye we yare ricétime te-i ke ipuri ii n lólesi. Kuníri yèè kale aku nsímé mmē pikeméé lese. ²⁰ Picɔ ye kɔ we yare keparetē ke-i ke ipuri ii n lólesi. Lipite yèè nsímé kutu ricɔle api mese ne mese piakín kēme n yósu ne mpónare. ²¹ Amá ápi ye tíye nké pikemēe iníní wa, nín ye pikemēe tóne liké nánai. Ncón nn nsímé mmē nnya pi n leeme née méwee kópe menyine men pi m pekesi, api kei ne kewáána yénu apí ne Uléécaá kepire tɔ. ²² Picɔ ye kɔ we yare ipuri yee sinípeleépi kepáápáá n loó. Lipite yèè nsímé kutu ricɔle, amá ketē kecáá pikei ke pisoí apí ne n kparálē ne memá nnáapí mee ye n kírāase yèè nsímé mmē tihilale nín ye pēe líka pi yoriye. ²³ Picɔ ye kɔ wele yare ipuri yee kefénetē kecáá n loó. Lipite yèè nsímé mmē kutu ricɔle api nkeméé kóm nn pi léní api péé n we yare aléé nyee ye apipi m mári, kunyine píle, kucɔ kuwóó ne kefi, kucɔ afetaani.

Meyúipuri kópe kenyárū

²⁴ Yeesu uu kɔ kenyárū kecɔ pi kpá re: Uléécaá iyɔpi ye we yare usoi nkó nsímé mmú: Utisi unyine yee ukecare-i melukepipi lukesi. ²⁵ Uláarɔ uu kesine kenyine hapɔ, pisoí pin lóni uu iluke kepáápáá meyúipuri kópe uu yaa, uu tómpɔ. ²⁶ Ke iluke ii n le ii mepéi leeri ii fólu, meyúipuri póó kɔ leeri. ²⁷ Pikeikó apí weri api ucarēte uyē maa re: Ai ilukepuri kaa kepócare-i lukesii, Upíima? Kai pēe iye wa ke meyúipuri kópe amé ne n le? ²⁸ Uu pi pese re: Unélaarɔ unyine yee lē wa. Pikeikó api re: Pɔ la táké ha me wehe? ²⁹ Uu re: Eehei. Ne wuru re nó meyúipuri kópe pilése n la aní ne iluke péne aní wehe. ³⁰ Lē nnya, ani liketé riyá liké kesé m pelu aí ne kúkpaa tulu. Lin kúkpaa n tu, né pepēe n kpasi maa re: Ani meyúipuri

kópe mefoí lese ani apehe me pahaankee tóké me risé, ani pée kó iluke cápine ani rinésíme-i súúni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹ Yeesu uu kó kenyárū pi kpá re: Uléécaá iyóopi ye kó we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpísi uu ukéca-re-i lukesi. ³² Ipuri kécape mme mee ní-yuke icó fe. Amá nn n le, nkuléé kpee ye kéca-re-i ayéheléé kécape kumáa. Ai pée wai kuléé maa kpé ilese kécaá ke sinúipi asi ye ayámé wa.

Nkprónótó pite kenyárū
(Luki 13:20-21)

³³ Yeesu uu kó kenyárū pi wai re: Uléécaá iyóopi ye kó we yare nkprónótó pite ke unósi uu ntó píima kéme n cónhépó uu pulu pikpée api yisi.

Lē ke Yeesu uu ye pée sinyárū n kpísi uu ne písoi céési
(Mariki 4:33-34)

³⁴ Sinyárū ke Yeesu uu ye pée kpísi uu ne písoi pée n cápínélē n céési. Sinyárū nmane kuu ye pée kpísi uu ne pi céési. ³⁵ Lē ke antepu uu pée n wóí liké ne n wa nnya. U pée re: Sinyárū kam kpísine ké ne n símisi. Né sinyárū kpísi amé ne lē nnéi lee nípá yo kekoraane-me m pékaalē yóó.

Yeesu ye meyúipuri kópe kenyárū kē aseí stmisi

³⁶ Kei ke Yeesu uu pée yisi uu písoi pée n cápínélē yá uu kényó sí. Upipiretiki api u leepó api u píse re: A meyúipuri kópe mee kéca-re-i n le kenyárū kē aseí ró símisi. ³⁷ Uu pi pése re: Uye ilukepuri n lukesi ye nní Usoi Képipi. ³⁸ Kéca-re kée nní ketē, nlukepuri sone mee nní Uléécaá iyóopi pikó, pépée Setani n tíkilē pée nní meyúipuri kópe. ³⁹ Uláaró uye meyúipuri kópe n lukesi ye nní Setani. Ketē nké metene ye nní kúkpa. Pépée ní kpasine pée nní piléécaatumé. ⁴⁰ Yare kapi ye nní meyúipuri kópe n wéhe api nna sé mecó kai sónti liké ketē metene ketúnjé wa. ⁴¹ Né, Usoi Képipi yé pinéléécaatumé tū api pé nnéi pée inéyóopi kéme picó akópe n waise ne pé nnéi pée mewai kópe n wai lese. ⁴² Api nna píima kéme pi sápa. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai. ⁴³ Péé uye-i ke pépée aseí n tíkilē póó yé pée piusaa Uléécaá iyóopi kéme n we pin tēlu yare itunje. Uye un ukóme uu kóm!

Memá kenyárū

⁴⁴ Yeesu uu kó upipiretiki kenyárū kéca kpá re: Uléécaá iyóopi ye kó we yare nsímé mmú: Memá píima manyine mee kéca-re kenyine-i kúlaalē. Utisi unyine uu keyáa memá píima mē yenu, uu pikúlaa me pése, uu kó mpóonare ne ulikó nnéi kpísi uu yái uu ne kéca-re kē lolu. ⁴⁵ Yeesu uu kó kpá re: Uléécaá iyóopi ye kó we yare ukpéense unyine ye keyáa ikólé kéci-re wéési. ⁴⁶ Kuu ha nkólé mee meyíkíyiki ní nyamí n yé, uu sí uu ha ulikó nnéi yái uu ne n lolu.

Kunyeñ kenyárū

⁴⁷ Uu kó kpá re: Uléécaá iyóopi ye kó we yare kunyeñ kunyine ke usoi uu mínimaa-i n fó aku ikpíntomé nnyí ncópuri paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpíntomécpíi api ku pasai api ritime leseri api péé n tū pin ikpíntomé tési, pin isone ané-re-i wai pin ikópe fónje. ⁴⁹ Lē kai sónti liké ketē metene kumúnjé-i wa. Piléécaatumé ye ha sóntile piké pépée Uléécaá mela n wa ne pépée ápi Umela n wa kóólene, ⁵⁰ api pépée ápi Umela n wa nna píima kéme sápa. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai.

Isé ucélaa fale ne ukpure kécaá nstmé

⁵¹ Yeesu uu upipiretiki píse re: Nó pée lē nnéi kam nní n símisi aseí konle nní? Api re: Ee, tó konle. ⁵² Kei kuu pée pi maa re: Lē nnya, isé ucélaa úye un Uléécaá iyóopi nkó n nrmurei, u we yare úyósa unyine ye ulikó kéme lifále ne likpure ní lese.

Nasarēti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(*Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30*)

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyárū sē picélaa pi m masí, uu kei yisi uu tómpo, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémee sí uú ha kei Pisui fi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pēpē kei ní we nnéi nnóo yipu, api ye pēe re: Yei kecire ke nkó uu mpíi mēwéesesohó mmé tu? Iye kuu ye ne mēwaisaŋa mmé wapisi? ⁵⁵ Nēnte uyēe uséré uyē uŋmáne? Ai úni yēe Maari? Ai upiwá pēe nní Yakupu ne Yosefi ne Simóo ne Yuutii? ⁵⁶ Ai tó ne upiyēi nnéi tóo nté kesé wee? Yei kecire kuu pēe mpíi rínanje mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. Yeesu uu pēe pi maa re: Ápi ye antepu kuyu-i ne ukēyó-i u n waiselē. ⁵⁸ Pinfatene kucíré nnya, Yeesu úu kei mēwaisaŋa meyá wapisi.

14

Yohani Uniwole nkpo
(*Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9*)

¹ Uyóopi Erooti yēe pēe likumúnjé kpe-i Kalilee ketē kecáá paílē. Uu pēe kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikeikó maa re: Yohani Uniwole yēe n kpu nsímé kapi símisi. U pikpōkpō kémee yisile. Lē nnya kuu nní rínanje yē un ne mēwaisaŋa wapisi.

³ Asei kecáá, Erooti ye pēe tíyesele api Yohani Uniwole tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unási kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú pēé lē wa. ⁴ Yohani ye pēe Erooti maa re: Aa ncée má pāké upómáa unási kpísi. ⁵ Lē nnya ke Erooti uú pēé la uké Yohani kpu, amá un pēe pisoí pēe n cápínelē wuru. Pē ne pēe nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pēe keyáa kenyine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu léépō uu písáne pēe n cápínelē kecōpe yesu ai Erooti yúkúlú ⁷ uu pisoí inipēe iyē-i símisi uu wéeri re ukpére uyē un yo mpuri n la, un li u m pise, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére tálaanke, uyē uu pēe Erooti maa re: A nté nní Yohani Uniwole riyu kecáripí tál-tál kémee wa aa né pa. ⁹ Ke Erooti uu lē n kō, uripōo ari caai. Amá uawéeri ne pisanē isei nnya, uu rinóo he re piké lē kuu m pise u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tō. ¹¹ Apí ha riyu tōlu apí ne weri api ukpére uyē pa, uyē uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei ke Yohani pipiretiki api pēé ha api u kpísi api kúlesi, api limemáa pēe sí apí ha lelee n wa nnéi Yeesu keeni.

Yeesu ye pisoí ákotokú anupū (5.000) kpínii
(*Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14*)

¹³ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kō, uu yisi uu kúninōi loni re uké tómpo uké ha umecire kei ke úka úu ní we n tū. Pisoí api kóm api ayu nyee ne kei n kólē kémee ne ána yisi api lē kupiyē n kanei apí ha ne u leepō. ¹⁴ Kuu kúninōi-i ní suí, uu risoiwuí yénu, tiico ii íwe u wai uu pitóikó pēe n hápō pipōisente loni. ¹⁵ Kai nnyóo n wa, upipiretiki api ukekúrí hapō api re: Ítuŋe ye nkpéni pitene masile, ári kō nté ne kuyu kúka kólē. A pisoí kulúí mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pi pēe re: Ai tílasi re piké tómpo. Ani nórínécúruu iluke pi he piké li. ¹⁷ Api pēe u maa re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pi pēe re: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapí ne n hápō, uu pēe pisoí riwúí tē maa re piké meyúí kecáá tone. Uu akpónó anupū nyē ne ikpíntomé ité iyē kpísi uu keléécaá weríí uu Uléécaá pōnēse, uu akpónó kpókōrine uu upipiretiki pa api pisoí riwúí hóōne. ²⁰ Pinnéí api le api lepu. Upipiretiki api akéri nyee m pōōne cápíne ai anéere kefi ne até yipu. ²¹ Pēpēe iluke iyē n li ye tu pitisi ŋmane ákotokú anupū (5.000). Api pinósi ne siwá keē.

Yeesu ye mini kecáá sōne
(*Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21*)

²² Kapi piluke ní masí, Yeesu uu upipiretiki rinóo he re piké kúninōi lō piké ha kupiyē ritime ricō-pō u fósí, uyē uké pēe kei pisoí riwúí tē n kpiiselē kelenē. ²³ Ke pisoí api pikúú ní masí, uu yisi uu riyópe taá re uké kei umecire n we un keyóme yáási. Uu pēe kei lē umecire n

we aÍ ne nnyóó wai. ²⁴ Kúninói ye pɛɛ likumúnjé kpɛ-i míni ritime ne ketaa piwai masile. Ke kuyɔ aku nní kukɛyu-mě m pɛpuri nnya, ániwalé aa pɛɛ ku n tánjaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúnjé míni kecáá n sónɛ un ne upipiretiki kémɛɛ sí. ²⁶ Kapi lɛ u n yé un míni kecáá sónɛ, piipinje ii kpi ne iwame mɛpehě, api pɛɛ pimɛcɔpɛcɛre n tee re: Kunírilã ye ku. Api pɛɛ iwame ne m pupukɛɛ. ²⁷ Yeesu uu pɛɛ mɛsɛ ne mɛsɛ pi maa re: Ani kape píri tónɛ. Née lo, iwame íi kape nó wa! ²⁸ Piyɛɛ uu u maa re: In te mɛsei pɔó lo, a tíyɛsɛ ké míni kecáá sónɛ ké ne pɔ léɛpɔ, Upíima! ²⁹ Uu re: A kam!

Piyɛɛ uu kúninói-i léɛpɔ uu míni kecáá sónɛ re uké Yeesu léɛpɔ. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyɔ ye páápúle, iwame ii u loni, míni amɛ pɛɛ u m muuni. Uu cáái re: Upíima, a né yóriyɛ! ³¹ Yeesu uu mɛsɛ ne mɛsɛ kunípe saapɔ uu u tini uu u pise re: Mpófatenɛ rín piyɛ. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei ke piketé api pɛɛ kúninói kémɛɛ lomɔ, kuyɔ aku sée. ³³ Yeesu pipiretiki pico pɛɛ kúninói kémɛɛ ní we api pɛé ha Yeesu mɛtene wula api re: Pɔ mɛsei Uléécáa Kɛpipi lɛ.

Yeesu ye Kenesareti ketě kémɛɛ pitóikó pɔise
(Mariki 6:53-56)

³⁴ Kapi kupiyɛ pitéj m masí api Kenesareti ketě tulu, ³⁵ kei pikó api Yeesu ceru, api pitume mɔpá yei yékáase re piké písoi símisi re u ka. Písoi api pɛɛ pitóikó nnéi ne u sónaapɔ. ³⁶ Api u welu re uké ñmurei pitóikó pɛ piké mɔpá ukutukanka ritime ñmanɛ rica. Pɛ nnéi pɛɛ riñca api pélu cáká-cáká.

15

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé
(Mariki 7:1-13)

¹ Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-pɔ leemɛ api Yeesu leeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipópiretiki api ye inyekii ke pirókpure api n yekei rilóó? Lɛlɛɛ re ápi ye nale piké kelenɛ li yare kai mɛkɛɛ-mɛ n wemɛ? ³ Yeesu uu pi pɛsɛ re: Nó ni, yo nnya ke nóó Uléécáa isé rilóó ani nópinékpure inyekii n tikilě? ⁴ Uléécáa ye maa re: A upósáa ne upóni ríyɔ waise. Uu kɔ re úye un usáa née úni anóó n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nó ne ye re: Uye un usáa née úni m maa re u lɛ kuú pɛé ní la uké ne u n lé Uléécáa hele, ⁶ u yé fe uu lɛ nnya usáa née úni nkɔpéni pilé yá. Uléécáa nsímé kani lɛ fómɔpɔ ani pɛɛ nópinékpure inyekii n tikilě. ⁷ Nó kecáá kecáá mɛwai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari mále uké nókenécáá maa re:

⁸ Nnóó-i ñmanɛ ke písoi mpí api ríyɔ né waiselě, amá ápi pɛɛ pisifa-i ne né kólě.

⁹ Piiyáhaa ye likpárákóó lɛ.

Pi rinyalɛ pin sisoipipi inyekii kɔpísi pin céési yare inékó ye nyi.

Lɛlɛɛ ye usoi mékɔpɛrinkɔpɛ n waise
(Mariki 7:14-23)

¹⁰ Yeesu uu pɛɛ risoiwuí cápine uu pi maa re: Ani kutu né ricɔ ani kóm rísɔne: ¹¹ Ai lɛlɛɛ ye usoi nnóó-i n lomɔpɔ lɛɛ ye mékɔpɛrinkɔpɛ u waise, amá lɛlɛɛ ye unnóó-i n léemɛ lɛɛ ye mékɔpɛrinkɔpɛ u waise. ¹² Kei ke upipiretiki api ukékúri rinyósópɔ api u maa re: Pɔ nyu re lɛ kaa nní n símisi ye Pifarisi mɛyã ticónj? ¹³ Uu pi pɛsɛ re: Kuléé kúye kun n we, kái Unésáa yɛɛ keyómɛcáa-pɔ ní we yɛɛ ku tamesi, pi ku wehɛnɛ. ¹⁴ Ani pi riyá kei. Pi nkɔpáni yare pinyíyɛ pɛɛ pinyíyɛcɔ n tórikɛɛ? Unyíyɛ un unyíyɛcɔ n tɔrɔi, pi sántile piké ha ne piketé kúcojhorɛ kunyine-i lóipɔ. ¹⁵ Piyɛɛ uu pɛɛ rinóó yósu uu Yeesu maa re: A kɛnyárũ nké ase i ró símisi. ¹⁶ Yeesu uu u pɛsɛ re: Aí ne nóó pɛne áni kahane nkɔpáni líka n kóo? ¹⁷ Ani kó te lɛ nnéi lɛɛ ye usoi nnóó-i n lomɔpɔ yèè kefa-i hale uu wai uu iyaa leepɔ uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémɛɛ ke nsímé nn ye n we, nn pɛɛ nnóó-i tíkime ní ne leeri. Mmɛ mɛɛ ye usoi mékɔpɛrinkɔpɛ

waise. ¹⁹ Lē nnya, kefa-i ke simúnjé kópe asi léeri. Sese ye tíyese ke usoi uu ye usoi kpu, uu ucɔ unəsi née ucɔ ula kuwáncɔ wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kɔ ucɔ ne nsímé kpárá, née uu ucɔ lámaankee. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye lē. Amá usoi unsá n nale yare ke irónyékii ii mí ma uké kelené li, áí yé mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unəsi unyine nfatene
(Mariki 7:24-30)*

²¹ Yeesu uu limemáá kei yisi uu Tiiri ne Sitɔ sitē-mē tómpɔ. ²² Kanaa ketē unəsi unyine ye kei n hápɔ uu yisi uu Yeesu leɔpɔ, uu pupɛi re: Upiima, Tafiti Kepipi, a inéwe yē. Kuniri ye unékpere lémaapalenle áí nyamí! ²³ Yeesu uu kɔ lē n séélē léké-léké. Kei ke upipiretiki api ukékúrí rinyɔsɔpɔ api re: A unəsi nkó ne kutu ricɔ uké tómpɔ. U wele un pupukɛe un ne ró tíkilē! ²⁴ Yeesu uu pi pɛse re Isirayeli pikó pɛe ní we yare isán ye m pɔ íi ne usé nmané kémɛe ke Uléecaa uu né tumme.

²⁵ Kei ke unəsi uyē uu pɛe yisipɔ uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risuúlu a né lē, Upiima. ²⁶ Yeesu uu u pɛse re: Áí nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipɔpipi risá. ²⁷ Unəsi uyē uu kɔ kpá re: Mesei ye me, Upiima. Amá nípá ne lē, sipɔpipi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeesu uu pɛe u pɛse re: A tíye mpófatené ye piye kpa! Uléecaa yé tíyese lē kaa ní la ai wai. Kei nní uukpére uyē uu mese ne mese pélu.

Yeesu ye pitóikó kulú pɔise

²⁹ Yeesu uu kei yisi uu Kalilee kupiye ritime sí. Uu pɛe rikúú rinyine taá uú tone. ³⁰ Kei ke pisoí kulúu apí ne pipáikɔ́ ne pinyíye ne síkankáláká ne pisíméciré ne pitóikó picɔ picɔ u kálaapɔ api uana-i pi laikɛe, uu pi pɔisente. ³¹ Ke pisoí api pisíméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalē, pipáikɔ́ pin sónɛ, pinyíye pin nyáni, ai nnɔ́ pi yipu api pɛe Isirayeli pikó Uleecaa ríyu n waise.

*Yeesu ye pisoí ákotokú ana (4.000) kpínii
(Mariki 8:1-10)*

³² Yeesu uu pɛe upipiretiki séi uu pi maa re: Pisoí mpí icɔ ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi kenékúrí we apí kɔ nkɔpéni líka má piké li. Am kɔ la ké ne nkú pi kuise. Insá lē, li yé ha ncée pi feriyé. ³³ Upipiretiki api pɛe u pise re: Yei kari yé kuyúu nkú-i iluke meyá tu pisoí píima mpí piké ne n le? ³⁴ Yeesu uu pɛe pi pise re: Akpónó alé kani má? Api re: Aseei ne síkpíntomépi nkáripí. ³⁵ Kei kuu pɛe pisoí pɛe n cápínelē tinɔ́ he re piké keteni-i tone. ³⁶ Kapi n tónɛ, uu akpónó aseei nyē ne ikpíntomé iyē kpísi uu Uléecaa pɔɔnɛse uu pɛe a kpókɔrine uu upipiretiki pa, api pisoí nnéí hóónɛ. ³⁷ Mpá úye uu le uu lepu. Pipiretiki api akpónó kerí nyee m pɔɔnɛ kóóí ai anére aseei yipu. ³⁸ Pɛpɛe pɛe n li ye lele pitisi nmané ákotokú ana (4.000), apí pinósi ne siwá kemée kéē. ³⁹ Yeesu uu pɛe lē memáá pi kuise, uyē uu pɛe kúninɔ́ loni uú ne Makatani ketē-mē tómpɔ.

16

*Pifarisi ne Pisatusee ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa
(Mariki 8:11-13; Luki 12:54-56)*

¹ Ke Yeesu uu kei n tuiɔpɔ, Pifarisi ne Pisatusee api ukékúrí hapɔ, pin wéési piké ripine u wa. Api u pise re uké mewaisaŋa menyine wa mɛe yé n nyíse re Uléecaa-i kuu léeri. ² [Kei kuu pi pɛse re: Itunɛ in n lóipɔ keyóme ken n wɔnɛ, nɔ ye maa re keyáa ye neni nyamle. ³ Keyóme ken mmare n sannye lin n hiihiilē, nɔ ye kɔ maa re keyáa ye neni caaine. Nɔ ye fele ani keyóme mewee yenu ani measei kom, amá áni ye lē ke Uléecaa uu itunɛ nnyí-i nókenécɔpe n wai aseí kó!] ⁴ Nfáani ketē nké pisoí ye caailenle háí, apí la piké Uléecaa nmané ritiki. Amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yē. Yeesu uu pɛe pi yá uu tómpɔ.

Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite
(*Mariki 8:14-21*)

⁵ Ke Yeesu ne upipiretiki api ritime ricò-mě n sí, upipiretiki api palei piké akpónó kpísi piké ne ripéne. ⁶ Yeesu uu pee pi maa re: Ani nómenécíre tí nsòne ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite. ⁷ Api pee pimécòpécire pipíseine kápáá re: Kári akpónó ne rimpéneme nnya kuu lě cési. ⁸ Yeesu uu lě ceru uu pi pise re: Nó písoi mpí nfatene rín piye. Yo nnya kani lě símaane re áni akpónó kpísi? ⁹ Iye nnya káni kómeyi hái ne nkpéni-me? Ani akpónó anupū nyē kapi písoi ákotokú anupū n hóne ne anéere tərō nyee m pōne ani kóói léisee? ¹⁰ Ani akpónó nyē kapi písoi ákotokú ana n hóne ne anéere tərō nyee m pōne ani kóói p̄ kō léisee? ¹¹ Iye kai pee wa ne nkpéni-me áni kaha ne n kō te ái akpónó kam tee kam p̄e ne maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite?

¹² Kei ke upipiretiki api pee kō te ái nkpónótò pite kapi ye ne akpónó rí wa kuú pee tee re piké ne pimécire tí. Amá lě ke Pifarisi ne Pisatusee api n cési kuu re piké ne pimécire tí.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Ulééca u wée
(*Mariki 8:27-30; Luki 9:18-21*)

¹³ Ke Yeesu uu Filipu ketě-mě Sesaree kuyu-i n lompo, uu upipiretiki pise re: Písoi ye re n̄, Usói Kepipi n̄e úye? ¹⁴ Api u p̄ese re: Pinyine ye símisi re p̄o Yohani Uniwole, picò re p̄o Elii, picò p̄o kō re Yeremii n̄e antepuyee kecòpe use unyine. ¹⁵ Kei kuu pee pi pise re: Nó ní, n̄ ne mpí re n̄e úye? ¹⁶ Simò Piyee uu rinò u yòsu re: P̄o Kirisi ke Ulééca uu n wée. P̄o Ulééca, nfáa ute Kepipi. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pee rinò rikpá uu re: P̄o únarekome le, p̄o Yonaasi uhmáne Simò! Li we re ái kesoipipi kee mmú p̄o símisi, amá Unésáa ye keyómecaa-p̄o rí we lo. ¹⁸ Lě nnya, ké mmú p̄o símisi re p̄o Piyee, liasei re ripare. Tipare tē kecáá kam pinékó cápinene, nkpo hm̄aa ricurru rín yé rínanje ríka pikecáá m má. ¹⁹ Né Ulééca iyòopi rinòne kehánne p̄o rimúise. P̄on ye linyine ketě nké kecáá n ye, Ulééca ye kō keyómecaa-p̄o li ye. P̄on ye kō ketě nké kecáá yo n hm̄urei, Ulééca p̄o né kō keyómecaa-p̄o li hm̄urei. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki rinò he re ápi kape úka símisi re uyē ke Ulééca uu wée.

Yeesu ye unkp̄o ne umeyise nsímé riyó
(*Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27*)

²¹ Kai ne kei n kpísi ke Yeesu uu pee upipiretiki pisímé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meyá Pisui fi piwéese ne pep̄ee ye Ulééca inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa anipe-i íwe li, piké u kpu uké pee keyáa táánū tuné nkpo kémee yisi. ²² Piyee uu pee u kpísi uú ne iyaa leep̄o uú ne u cési re: Ulééca úu yé hm̄urei, Upíima! Líka ái p̄o waine! ²³ Kei ke Yeesu uu pansep̄o uu Piyee maa re: P̄oké m̄e p̄ele, Setani! Kape ne né rikò! P̄o lale p̄oké né p̄un̄eisent̄e ké loó! Kepómújé ye sisoipipi kemúnjé le, ái Ulééca kekó.

²⁴ Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umécire pípaí riyá, uu ukunap̄éékó ya * uu pee né tíki. ²⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa l̄, u n fóm̄nile. Amá úye un n̄ nnya unfaa n fóm̄, u ye kale uu n yenu. ²⁶ Usói un nkpéni ketě nté likó nn̄éi n yē uu pee nfáa paa, kuláa kúye kuu pee yē? N̄e yo kecire ke usói uu yé fe uu h̄éle uú ne unfaa yenu? ²⁷ Usói Kepipi ye ha Keusaa meyoopi kémee s̄ntile ne pilécaatume, ake pee m̄pá úye lě kuu n wa h̄éle. ²⁸ Asei kam nn̄i nó símisi re: Písoi pee nté nn̄i rí we kémee, pinyine yé né Usói Kepipi yē kumúnjé kpe-i kam inéyoopi n lene apí kelene kpíni.

17

Yeesu ipij̄e ye conse
(*Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36*)

* 16:24 10:38

¹ Siyáa sikpuulū memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne uyě uwā Yohani kpísi apí ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimécire n we. ² Kei ke uipinje ii piinipee iye-i conse. Ukeyu aké n tēlu yare itunje. Uilū ii wārara yare metéí. ³ Moisi ne Elii api pee kpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁴ Kei ke Piyee uu pee Yeesu maa re: Upíima, li nyamle re tóké nté n we. Pón n la, né sicánjipi sitaani nté karií, póo kесе kpísi, Moisi kесе, Elii kесе. ⁵ Un kei lē símisi, kuhope pei-peí kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépóonare nnéí ní te. Ani kutu ke rico! ⁶ Ke Yeesu pipiretiki api rinóo tē n kó, iwame píima ii pi loni api lolu api ketē kényu tuhu. ⁷ Yeesu uu péé nyósópo uú ne pi kó uu re: Ani yisi, iwame ii kape nó wa. ⁸ Kapi inípee rinsíka, Yeesu mécire kapi yé. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo ntí pi he: Ani n séélē, áni kape úka lē kani n yé símisi liké ha ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé nkpo kémee n yisi tu.

¹⁰ Upipiretiki api pee u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api re Elii yee mefoí sónti liké kelene ketē ketó tu? ¹¹ Uu pi pese re: Li pise aseí kecáa re Elii uké mefoí peeme uké mpa yo ripóhó-i li yekei. ¹² Né ne la ké nó símisi re Elii ye pipeeme masile písoi apí nkpani u ceri, amá apí ne u wai yare kapi ní la. Limécó ke Usoi Kepipi ake kó pianipe-i íwe lené. ¹³ Kei ke upipiretiki api pee kó te Yohani Uniwolé nsímé kuu pi símisi.

*Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekési paise
(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)*

¹⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api risoiwuí ne rińko, utisi unyine uu ukekúrí nyósópo uu uana-i wúla. ¹⁵ Uu re: Upíima, a kenéwá nké íwe tē! Ke rikpínkpí pólólúle ake ye meséere lóirente aké ne míni-i née nna-i lóipo. ¹⁶ Ne ne pipópiretiki ke leepole apí fe piké ke paise. ¹⁷ Yeesu uu pee re: Nó nfatenećiré ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ¹⁸ Yeesu uu kuníri senkee aku kenmánepi ke-i lelu ake meyéne mese kei nní pélu. ¹⁹ Kei ke upipiretiki api pee ukekúrí hápo api iyaa u pise re: Yo nnya kári fe tóké kenmánepi kē aníri pese? ²⁰ Yeesu uu pi pese re: Ke nónnéfatené nn n filē nnya ye ni. Asei kam nó símisi re nónnéfatené nn pee mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaalē, nó ye pee fe ani riyópe ntí maa re: A nté yisi a ha nté-po nyere, ari mesei lē wai. Líka áí yé pee n we kani yé piwai m pōone. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinóopahaa ke usoi uu yé ne aníri nnyé mpuri pese.]

*Yeesu ye unkpo ne umeyise nstmé kpálē
(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)*

²² Kumúnjé kpe-i kapi Kalilee ketē n kónúlē, Yeesu uu pee pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api písoi anipe-i wai ²³ api ke kopu, ake pee keyáa táánū tunjé nkpo kémee yisi. Kuu lē ní ma, upipiretiki apóo aa caai hái.

Ulééca keyo ulampoo pihéle kecáa nstmé

²⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuipe, pepee Ulééca keyo kémee lampoo n yósu api Piyee kekúrí sí apí ha u pise re: Nóunéwéése úu ye Ulééca keyo ulampoo héele née? ²⁵ Piyee uu pi pese re: U ye héelele. Kuu keyo-i m peepo, Yeesu uu u pise re: Iye kaa músu Simóo? Piyupipi née písáne kai pise re piké ketē nté piyóopi lampoo ne ítáho m pasii? ²⁶ Piyee uu u pese re: Písáne ye pi. Kei ke Yeesu uu pee re: In lee ní, áí pise re piyupipi piké héele. ²⁷ Amá ari la merówai menyine meké pi ricónj. Lē nnya, a ha kupiye kémee kehímpi ripólo aa nkpíntomé foí kaa ní tinine leseri aa nnóo n haase. Pó kémee siwóo sē kai ró m pise leepo, aa si kpísi áá ne tó ne mpó ulampoo héele.

18

*Wóo Ulééca iyóopi kémee uwéése?
(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)*

¹ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki api ukekúrí hapo api u pise re: Wóo *Uléécaá iyóopi kémee uwéése? ² Kei ke Yeesu uu pee kewá sínsápi kenyine sée uu pikecòpe ke nyere ³ uu re: Asei kam nní nó símisi re nansá mefine n conse nàké siwá sínsápi meco n we, áni yé Uléécaá iyóopi kémee lompo. ⁴ Lẽ nnya, uye umecire rincépiše uu n we yare kewá sínsápi nké meco yee Uléécaá iyóopi kémee uwéése. ⁵ Uye un nẽ nnya kewá nké kecò kusáne n yási, tinécúruu ñmaa kuu lẽ kusáne yási.

Akópe pikaase kecáá nstmé
(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeesu uu kò upipiretiki pimáa kpá re: Amá úye un n tíyese un siwá nsí kenyine kee ne kefa né n tenelẽ akópe n waise, li kutasi we in te pi rináipare mule-mule risáa-i u lesi apí ne mínimaa kémee u nyikipo. ⁷ Ke ketẽ nké pikó api pipikó akópe n waise nnya, íwe kapi topori. Likéi lẽ ái piwée yáne. Amá úye un lẽ n wa, íwe ke liute u topori. ⁸ In te kupónípe nées kupóna kpee ye akópe pò waise, a ku riké aa ketaa-pò fómni. Li kutasi we pàké unípe nées únakerikó áá ne nfáa yenu ne kaa yé ána nées anípe até m má áá ne nna teneciré kémee loni. ⁹ In te mepónípe me ye akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pò fómni. Li kutasi we pàké menípe mese m má áá ne nfáa yenu ne kaa yé inípe ité m má áá ne íwe píima kémee loni nna teneciré kelò-pò.

Isán iyee m pò api i heei kenyárú
(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne siwá nsí kecòpe kenyine pilómiise. Asei ye nyere *pipileecaatumé ye meséere Unésáa yee keyómecaa-pò ní we lekeerepòle. [¹¹ Li we re pìsoi pee m pòlaalẽ piwélaa ke Usoi Kepipi aké ka keké piayu lo.]

¹² Iye kani yé? Usoi un isán píle m má, ikemee ise in m pò, úu ye ise íi we píle nnyí riyópe kecáá tíye uu ha ise nnyí yee nní m pò wéésii? ¹³ Un n fe un i n heei, aseí kam nó símisi re ise iyẽ piheei yee urikiñ niñukusele ai tósu ise íi we píle nnyí yee íi nní m pò. ¹⁴ Lẽ nnya, Nónésáa yee keyómecaa-pò ní we úu la re pepere nní ne kefa u n tenelẽ, úka úu kò pee pi waiselẽ kecòpe unyine uké pò.

Ucò akópe písárei

¹⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Upòcò un ne pò m púnne, a mepócíre u leepò aa u nyíse lẽ kuú ne pò m púnne. Un n ñmurei, upòcò kaa lẽ ncée sòne-i peseme. ¹⁶ Amá unsá ne kutu pò rincò, aa usoi use nées pité kpísi áá ne u leepò liké wa re pìsoi pité nées pitaani ye itansei nó li aní ne nónnésímé nyóonse. ¹⁷ Amá un pẽ kutu píco n yè, aa Uléécaá icápine pikó símisi. Un kò Uléécaá icápine pikó kutu píco n yè, a u kpísi re usoi yee úu Uléécaá n nyu nées *ulampooyó lo.

¹⁸ Asei kam nní nó símisi re non ye linyine ketẽ nké kecáá n yè, Uléécaá yé kò keyómecaa-pò li yè. Non ye kò ketẽ nké kecáá yo n ñmurei, Uléécaá pò né kò keyómecaa-pò li ñmurei. ¹⁹ Asei kam kò nní nó símisi re pìsoi pité pin nókenécòpe n kómèine ketẽ nté apí ne nípá yo kapi ní la pise, Unésáa yee keyómecaa-pò ní we yé likéi lẽ pi pa. ²⁰ Li we re pìsoi pité nées pitaani pin tinényíri yei n sée pin ne n tũ, ne pikecòpe wele.

Ukeikó yee ucò akópe písárei ní yè kenyárú

²¹ Kei ke Piyee uu Yeesu keyúrí rinyósòpò uu re: Upíima! Unécò un ne né m púnente, melé kam yé fe am u sárei? Meseei kesè, nées íye? Yeesu uu u pese re: ²² Am pò maa re meseei ñmane, amá meseei meseei mepehẽ kuwóó ne afere. ²³ Lẽ nnya ke *Uléécaá iyóopi íi we yare nsímé mmú: Uyóopi unyine yee keyáa upikeikó pise re piké awóme kapi ne u m má héelente. ²⁴ Kuu yé pikéè n kóraane, apí ne ukeikó unyine hapò yee riwóme píima ne u m má. ²⁵ Ke ukeikó uyè uu nní pihéle n fene, ukeisaa uu rinóo he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nnéi yáa piké ne riwóme héèle. ²⁶ Ukeikó uyè uu keteni-i anui kecáá wúla uu ukeisaa

keyu-i kpará uu rɛ: A ísuúlu li kelene Upríma, né linnéí pò hééle. ²⁷ Ukeisaa uu íwe u téni uu u yá uu tómpɔ, uu kɔ riwómɛ tɛ u he. ²⁸ Ke ukeikó uyɛ uu kei n léepɔ, uú ne ukeicɔ unyine sáne ye riwómɛ u n lukaalɛ yarɛ siwóó nkáripí kumúnjé. Uu uwómeluke uyɛ kemuú yéu uu rɛ: A lɛ kaa né n li né hééle. ²⁹ Ukeicɔ uyɛ uu anui u finɛ uu u kpurukɛɛ rɛ: A ísuúlu li kelene, né pò hééle. ³⁰ Amá uu yúlu, ticuruu uu tíyɛ api kukpaniilee u tani rɛ uké kei n we uú ne uriwomɛ hééle. ³¹ Ke pikeikó picɔ api n yé lelee n wai, mpóɔcaai nn pi loni api yisi apí ha lɛ nnéí lee n wa piukeisaa keeni. ³² Ukeisaa uu pɛɛ tum api ukeikó uyɛ u séipɔ uu u maa rɛ: Pó ukeikó kpááree nkó! Tipówómɛ nnéí kamí pɛɛ pó he rɛ pɔ rikɛcáá ísuúlu né we nnya. ³³ Páa ye pɛɛ upókɛicɔ nkó íwe tɛ yarɛ ke néé íwe pò n tɛ mɛcɔ? ³⁴ Uukeisaa uu kuwói ne tíyɛ api kukpaniilee u tani rɛ uké íwe rilélé uú ne uriwomɛ nnéí hééle.

³⁵ Yeesu uu kɔ kpá rɛ: Nókɛnécɔpɛ úyɛ unsá ye uucɔ ne kɛfa kɛɛɛ n sárei, limɛcɔ ke Unésáa yeɛ keyómɛca-pɔ ní we uu u wainɛ.

19

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa (Mariki 10:1-12)

¹ Ke Yeesu uu lɛ pisímé m masí, uu Kalilee keteni-i yisi uu Yutee ketɛ keɛ Yuriteɛ nkoi kuwéé-mɛ ní we sí. ² Písoi kulúi api kei u tikipɔ uu pitóikó pɔisɛntɛ. ³ Pifarisi pinyine apí ne u kɔ rɛ piké ripinɛ u wa nnya. Api u pise rɛ: Ncée ye we rɛ utisi yé fe uu mpa yo mpuri nnya unósi yuluu? ⁴ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Ani Uléecaa Nsímé ritelé kémɛɛ nsímé mmú kapi n wói keenléi? Pi wai rɛ: Kékoraane, utisi ne unósi ke Uléecaa uu wa ⁵ uu rɛ: Lɛ nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine u ne unósi apí ha péne api pansɛ ipinjɛ isɛ. ⁶ Lɛ nnya, apí nkpréni pité, amá piipinjɛ ye isɛ le. Lɛ nnya usoi úu kapɛ lɛ ke Uléecaa uu rimpéne kóólɛne. ⁷ Kei ke Pifarisi apí pɛɛ u pise rɛ: Yo nnya ke Moisi uu pɛé maa rɛ utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wɔlu uu pɛɛ u yulu. ⁸ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Nóanékín ntakɛ nnya ke Moisi uu ncée nó he rɛ ani ye fe ani nópínénósi lakasɛ. Ai pɛɛ kékoraane-mɛ lɛ we. ⁹ Asei kam nní nó símisi: Uye un unósi n lakasɛ, linsá iwásánkaí nnya, kuu pɛé ha unósi féé kpísi, iwásánkaí kuu lɛ wa. ¹⁰ Kei ke upipiretiki apí pɛɛ u maa rɛ: In lɛ kai pise rɛ utisi uké ne unósi n we, li kutɔsi we rɛ usoi úu kapɛ unósi kpísi. ¹¹ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Ai písoi nnéí pɛɛ yé nsímé mmú ηmurei. Pɛ ke Uléecaa uu n tíyɛɛ rɛ piké ηmurei mɛcɛrɛ pɛɛ yé ηmurei. ¹² Li we rɛ písoi ye wele pɛɛ apí ye pinósi n kpísi rɛ apí yé fe nnya. Lɛ kapi ne picɔ mari. Písoicɔ mɛwai mɛɛ lɛ picɔ pansɛɛ. Picɔ pɔó Uléecaa iyɔɔpi nnya pinósikpiké yá. Uye un n la uké icélaa nnyí kɔ uu kóm.

Yeesu ye siwá tinó sɔne ritikise (Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)

¹³ Lɛ mɛmáá písoi pinyine apí ne siwá sínsápi sinyine Yeesu hapɔ rɛ uké anípe sikɛcáá rilaa uké kɔ sikɛcáá keyómɛ yáási. Amá upipiretiki apí ne pi cesi. ¹⁴ Kei kuu pɛɛ pi maa rɛ: Ani siwá tiyá siké kenémɛɛ kam. Ani kapɛ ncée si tápisi. Likumúnjé rɛ mpí pɛɛ simɛcɔ ní we pɛɛ yé Uléecaa iyɔɔpi kémɛɛ lɔ. ¹⁵ Kei kuu anípe sikɛcáá rilaa uu pɛɛ limɛmáá kei yisi uu tómpɔ.

Uhmáne mamá unyine kecáá nsímé (Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)

¹⁶ Keyáa ke uhmáne unyine uú ne Yeesu rikɔ uu u pise rɛ: Sáa, lisɔne líyɛ kai pise rɛ ké wa ké ne nfáa tenɛciré n yé? ¹⁷ Uu u pɛɛ rɛ: Yo nnya kaa lisɔne kecáá nkó né písei? Use kóló yeɛ Usɔne. Uyeɛ Uléecaa. Pɔn n la pɔké nfáa tenɛciré yé, isé kuu m pásii kaa yé n tikilɛ. ¹⁸ Uu rɛ: Iyɛɛ íyɛ? Yeesu uu rɛ: Iyɛɛ rɛ: Kapɛ usoi kpu, kapɛ iwásá wa, kapɛ nnóɔmɛ itansei nyɛɛ, kapɛ yáai. ¹⁹ A ye upósáa ne upóni ríyɛ waise, aa kɔ upóɔ n la yarɛ kaa ripócuruu ní la. ²⁰ Uhmáne uyɛ uu u pɛɛ rɛ: Ne lɛ nnéí wale. Yo icɔ kai pise rɛ ké wa? ²¹ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Pɔn n la pɔké wa liké n nyaní ne kétɔ-pɔ, a n ηmɛ a lɛ kaa m má yáa, aa siwóó sɛ

πίωεκός ἥσωνε, πό πρε μεμά γέ keyómecaa-pə. Pən lē piwai m masí, aa peé weri aa né tíki.
²² Ke uñmáne uyē uu lē n kō, uu ne mpócaai tómpə, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

²³ Kei ke Yeesu uu peē upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléecaa iyōopi kémee pilone ye ne umámá páápúle. ²⁴ Ké kə nó rikpá re: Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléecaa iyōopi kémee n lompə. ²⁵ Ke upipiretiki pē api lē n kō, ai pi muuni símí api peē re: In lē, wóo yé peē fe uu píyulale yenu? ²⁶ Yeesu uu pi nyáni nsonne uu peē re: Lelēe ai sisoipipi kémee kuwai n we ye Uléecaa kémee kuwai wēle. ²⁷ Kei ke Piyee uu peē rinóo yási uu re: A ripái kari lirókó nnéi n tíye tən pó tíkilē. Yo kari likemee yénune? ²⁸ Yeesu uu pi pēse re: Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kpe-i ke né Usoi Kepipi am n sánti ké méyukós ketē fale ke Uléecaa uu n conse kémee rinéyōopitū kecáa n tone, nó kefi ne pité mpí nóo nní né rintíki, nó ne kə atū kefi ne até kecáa túntine aní ne Isirayēli ipuri kefi ne ité iyē pisoι ketahai túhaane. ²⁹ Pepeē né nnya síyo née pimáa ne piwá née piyēi née pisáa née píni née pinósi ne sipipi née sicare n tíye, yé lē kapi n tíyente yé mepehē píle, api kə nfáa teneciré yénu ai likecáa kpá. ³⁰ Pifoí meyā yé pitórōo pansē, pitórōo meyā api pifoí.

20

Pikeikó peē itunje ikó ikó kekēi kémee n hápə kenyárū

¹ Yeesu uu kə kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyōopi ye kə we yare nsímé mmú: Ukeisaa unyine yeē kemaresine leepə re uké pikeikó wéési piké ualéé kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee u keisi. ² U ne pē api kómēine re uké pi héele nnéi mmē kapi ye keyáa keēse ukeikó n héele. Kei kuu peē kecare-i pi tōñsepə. ³ Kai m pi yare itunje mese áme we kefi kumúnjé, uu kə leepə uu pikeikó picə yenu, pē pin kéyaála-i méwoo nyenu. ⁴ Uu pi maa re: Nóké ha kə kenécare-i keisi ké nnéi mmē kai m pise nó héele. ⁵ Api yisi api sí. Uu kə itunje kecíre kumúnjé ne nnyóo metaani kumúnjé piléepə kpá, uu kə pikeikó picə kpísi. ⁶ Kai nnyóo menupū m pi, uu kə piléepə kpá uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu pi maa re: Yo nnya kani nté méwoo nyenu itunje ne imelólé? ⁷ Api u pēse re: Lelēe re úka úu pikei ró kpísi. Uu pi maa re: Nóké kə n ñme ani ha kenécare-i keisi.

⁸ Kai nnyóo n wa, ucarēte uyē uu uyēe ulikó kecáa m paílē maa re: A pikeikó pē sée aa pepeē metórōo n ka ne pihéele koraane aá ne pifoí kétə páála. ⁹ Pepeē nnyóo menupū kumúnjé pikei n kóraane apí weri, mpá úye uu nnéi mmē kapi ye keyáa keēse ukeikó n héele yósu. ¹⁰ Ke pikeikó foí pē api n ka, apí m músu re pihéé yé picə ikó rifaau. Amá mpá úye uu nnéi nse mmē kapi ye keyáa keēse ukeikó n héele yósu. ¹¹ Api kewóoyóo ke-i inmúlaa ne ukeisaa uyē iwóhó loni. ¹² Api re: Mpí peē nní pikei metórōo mmé n ka ye wale itunje mekóónú mese. Aa peē tó ne pē nnéi nse héele, in kə ne tóo meyá ntunje ne mpōone kō. ¹³ Ukeisaa uyē uu piuse rinóo yósu re: Am inípeē pó li, unésáne! Ai rə kómēinele re nnéi mmē kapi ye keyáa keēse ukeikó n héele kaa yé yási? ¹⁴ A lipókó kpísi aa tómpə! Ne lalē ké nó ne uyēe pikei metórōo mmé n ka nnéi nse héele. ¹⁵ Yare ám ncée má ké linékó ne menéla wa, née íye? Née pə inípeē wōñne re ne kefa láárú nnya? ¹⁶ Kei ke Yeesu uu rikpá re limēcə ke pitórōo api yé pansē pifoí, pifoí api pitórōo.

Yeesu ye metáanū unkpə ne umeyise nsímé símisi (Mariki 10:32-34; Luki 18:31-34)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api keyáa kenyine Yerusalem n tósu, uu upipiretiki kefi ne pité pē iyaa séi uu pi maa re: ¹⁸ Nə nyánii, Yerusalem kari nní símpə piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pepeē ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. ¹⁹ Pi yé pepeē apí Uléecaa m pakarelē anipe-i u wa, api méwoo u nyáni api iséi u fopii api kunapéékóo kecáa u kari, uu peē keyáa táanū tunjé nkpə kémee yisi.

Lɛ ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise
(*Mariki 10:35-45*)

²⁰ Kei ke unasi uu upinmáne keté, Yakupu ne Yohani kpisi uu ne Yeesu leepɔ, uu ukeyu-i wúla uu ne u téní. ²¹ Yeesu uu pee u pise re: Yo kaá la ké pɔ wa? Uu rinɔɔ u yósu re: Ne la re a ηmurei re pɔ týese pinéηmáne mpí keté apí masí ipóyɔɔpi kémee tone, ucɔ kupólukeluke, ucɔ kupómii-mɛ. ²² Yeesu uu pee pi pese re: Ani nyu lɛ kani kei nní n welu. Nɔ fe ani ntóosi keporipi kam n nírunε níruu? Api re: Eεε, tɔ fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nɔ masei ntóosi keporipi menécɔ n ntí. Amá in kunélukeluke née kunémíi metone nkó mmú, ái née yé týese liké ne lɛ. Pɛ nnya ke Unésáa uu sitóne sɛ n nyóɔnselɛ kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tɔrɔɔ mpí pɔɔ lɛ n kɔ, piriɔɔ arí ne pimáreɔ pité mpí caai. ²⁵ Yeesu uu pinnéi séi uu pi maa re: Nɔ nyule re pɛ kapi n kpíilɛ te ayu piwéese ye pinnanηe ne a wéékuselεnle, pisoι kecire pin pinnanηe a nyíselɛ. ²⁶ Amá ái limεɔ kai nɔ kémee we. Uye un n la uké nókenécɔpe uwéese, uké panse nóunékeikó. ²⁷ Uye un kɔ nókenécɔpe ikpéε n la, liute uké nóunélási. ²⁸ Limεɔ ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke n keisi. Amá ke kale re keké picɔ keisi keké kɔ kenfaa kpisi keké piakópe nnya he liké ne pisoι meyá ayu lɔ.

Yeesu ye pinytye pité paise
(*Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43*)

²⁹ Lɛ memáá, Yeesu ne upipiretiki api Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tósu, tisoiwúf píima rinyine ari un n tikilɛ. ³⁰ Kei ke pinytye pité pinyine pee ricéetime n tú api kɔ te Yeesu yee tósu. Api pee sicááila kápáa re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³¹ Pisoι pee n cápínelɛ api pi cési re piké riséé, amá api pee meyá n cáái ηmaa ne rnanηe re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³² Yeesu uu pee nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nó wa? ³³ Api u pese re: Upíima, tɔ la re a wa irónípee iké wúkule. ³⁴ Yeesu uu piiwe paí uu piinipee ca, mese ne mese, inípee ii wúkule, piketé api pee u tiki.

21

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(*Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19*)

¹ Ke Yeesu ne upisencɔ api Yerusalem n nyahaipɔ, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lompɔ. Yeesu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpεε nní nókenéyu-pɔ ní we kémee hapɔ. Nɔ mese ne mese keminaayaha kenyine leepɔ, ke ne kekepipi sin toraalɛ. Ani si fénnε aní ne né si weri. ³ Uye un ní-ye nó m pise, ani u pese re: Upíima ye si lalε. Liute yé kei nní nó riyá ani tómpɔ.

⁴ Lɛ ke antepu uu pee m ma liké ne n wa nnya kai lɛ wa. U péé maa re:

⁵ Ani Siyɔɔ kuyu pikó maa re:

Ani ripaí, nóunéyɔɔpi yee nní nókenémee weme.

Usoi niηe-niηe lo,

keminaa kepipi kecáa kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api tómpɔ, apí ha wai yare kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri apí pimelape sikecáa láai apí mekecáa u tonsε. ⁸ Pisoι kulúí apí pisitukanka lese apí ncée-i tánεnte, picɔ apí apéi hépiri apí tánεnte re piké ne ríyu u waise. ⁹ Pisoι pee ukeyu n sónε ne pepεε ukepire n tikilɛ api péé n cáái re: Tafiti Kepipi, ani uyεε n sónti ne Upíima rinyiri ritaáse! Osanna, ani urinyiri keyómεcaa-pɔ ritaáse! ¹⁰ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu-i n lompɔ, ai pisoι nnéi lémesi apí péé m píseine re: Usoi úye kecire ye nkó? ¹¹ Pisoι pee u n tikilɛ api re: Uyεε antepu Yeesu, Kalilee keté-pɔ Nasareti ukó lo.

Yeesu ye Uléecaa keyɔ-i pikpéense lakase
(*Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22*)

¹² Yeesu uu Uléecaa keyɔ kémee lompɔ uu pepεε kei n yálishi ne pepεε n lééri nnéi lákase. Uu pepεε siwóɔ n cɔhane ataapili ne pilóóláyái situmpi láuli. ¹³ Uu pee pi maa re: Li wólaalɛ

te: Pi yé Kenéyo sée re keyómeyáhaayo. Amá nǒ ne ke ripólósere piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeesu uu kei lē n we, pinyíye ne síkankáláká así hapo así ne Ulééca keyo kémee u kō uu si pōisente. ¹⁵ Amá ke pēpē ye Ulééca inyóonse n wa ne isé picélaa api mēwai piima ke Yeesu uu n wapisi n yé ne siwá sēe Ulééca keyo kémee n cáai re: Osanna, Tafiti Kepipi, ai pi tóosi. ¹⁶ Kei kapi pēe u pise re: Pō kómēi lē kapi nní n cáaii? Yeesu uu re: Eēe. Uu pēe pi pise re: Lē nnya, áni kahane Ulééca ritelē kémee nsímé mmú n keē te: Pō tíyese aí ne siwá sínsápi ne siwá fenfēi pēne asi pō m pakarentee? ¹⁷ Yeesu uu pēe limemáa kei pi yá uu kuyu lelu uú ha Petanii-pō fine.

*Yeesu ye kúfikiyee anó wa
(Mariki 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Kai n weesi, Yeesu uu yisi un Yerusalem tósu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kúfikiyee ricétime yenupō, uu sónepō uú ne ku kō, amá mēpēi ηmane kuu leepō. Uu pēe kuléé kpē maa re: Páa nkpéni kō píkai mārune! Kei nní, kúfikiyee kpē aku kóosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, ai nnó pi yipu api pēe re: Iye ke kúfikiyee nkú aku nní mēse ne mēse kólaapo? ²¹ Yeesu uu pēe pi maa re: Ké asei kecáa nǒ símisi re nǒn Ulééca ne kefa n tenelē nǒnsá kō n tíru, nǒ fe ani lē kam nní kuléé nkú n wa mēcō wai. Ai kō lē ηmane, ticuruu, nǒ fe ani riyópe ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólō, ai kō mēsei lē wai. ²² Nǒn Ulééca ne kefa n tenelē, nǒ ye lē nnéi kani ye keyómeyáhaa-i m pise yē.

*Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?
(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)*

²³ Lē memáa, Yeesu uu pēe Ulééca keyo-i lompo un we un písoi céési, pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése apí hapo apí ne u kō api u pise re: Nnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Uye yēe rinaŋe pō he póké ne nní n wai? ²⁴ Yeesu uu pēe pi pēe re: Ne la ké nse nǒ pise. Nǒn tinóó né m pēse, né pēe nǒ símisi rinaŋe mmē kamí ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nǒ pise re wóo Yohani tumme re uké písoi míni wole? Ulééca née písoi pēe u tumme? Api pēe símaane re: Tǒn nkpéni m maa re Ulééca ye u tumme, u yé ró pise re: Kai pēe íye wa káni ne Yohani nsímé ηmurei? ²⁶ Tǒn kō m maa re písoi pēe u tumme, aí yé wa. Tō pēe risoiwuú wurule. Li we re písoi nnéi ye Yohani nyánile re antepu lo. ²⁷ Api pēe mēse Yeesu rinóó pēe re: Ari nyu. Uyē uu kō pi pēe re: Né ám kō nǒ símisine rinaŋe mmē kamí ne lē n wai.

Utisi unyine piŋmáne pité kenyárū

²⁸ Yeesu uu kō pipise pi kpá re: N-ye kani kenyárū nké-i yé? Pi re utisi unyine ye pēe piŋmáne pité má, uu keyáa ŋmáne wéése maa re: Unéŋmáne, a neni waasi a ha anéléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee keisi. ²⁹ ŋmáne uu u pēe re: Am sí! Kai rinkpáse, uu kemúŋé conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyē uu kō ŋmáne tǒrōo limēcō male. Uyē uu re: Eēe, ne kō, Saa. Amá úu pēe nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pēe pi pise re: Nǒ músu re wóo piketé kecōpe usáa mela wa? Api re ufoi lo. Yeesu uu pēe pi maa re: Asei kam nní nǒ símisi re pilampooyó ne piwásánkaí yé ne kekpéē nǒ wa api Ulééca iyōpi kémee lompo. ³² Li we re Yohani ŋniwole ye nǒkenémee kale uu asei ncee nǒ nyíse, áni ne kutu u ricō. Amá pilampooyó ne piwásánkaí api unsímé ηmurei. Ani kō lē nnéi yénu, amá áni mēfine conse nǒké unsímé ηmurei.

*Pikeikó pēe rikpákára m má kenyárū
(Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19)*

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani kō kenyárū kecō kutu ricō: Ucarete unyine ye we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi, uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kō kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii mǒm kei kapi yé píta n cérii. Uu kō limemáa keméré cáca kenyine mǒm uu pēe pikeikó wéési re piké kecare kē kecáa u m pailē uké ncée ha uké kam. ³⁴ Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pē-i ualéépipi u yóme. ³⁵ Pikeikó pēe api pilási mpí cópii. Api use kaii api ucō kopu, api utáánū apare tapisi uu kpi.

³⁶ Ucarate uu kə pilási picə piyukuse kpá, pē pin kulúí we ne pifoí. Pikeikó pē api kə pē wai yaré lē kapi pilási foí n wa mēcə. ³⁷ Uu picérei pəəne uu uuηmáne yukuse uu pikemēe tum, un músu re: Mpá liké íye wa, pi yé unéηmáne wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó api uuηmáne uyē n yé, api pimēcəpəcire n tee re: Nkó yee masí usáa mēmá nnéi te. Ani kam təké u kpu təké pēe umemá n te. ³⁹ Kuu n tuipə, api u tini api kecaré ilúké u sá api u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárū ní masí, uu pi pise re: Ucarate uyē un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pē wa? ⁴¹ Api rinóo u yósu re: U pikeikó kpákára pē mekópe kónine. Pilicə áí yé nkpráni íwe u wa. Uu pēé ha pikeikó féé forii re piké kecaré kecáa u m paílē, apipi an m pi, api ye u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise re: Ani nsímé mmú pikai Ulééca Nsímé ritelé kémee kéénlē te: Tipare ke pimómēe api n fóm tee pansé ricíre-cire tee kenui-i ní wee? Upiima yee lē wa. Mēwaisaηa kuu ró n yéneise ye mē!

⁴³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Lē nnya, nó mpí, nóo nní Ulééca iyəopi kémee ní we, pi yé ikemee nó lese api mpuri féé mēe Ulééca mēla n wai tonse. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tipare tē tinkpəu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáa n loó, ti yé u nā]. ⁴⁵ Ke pēpēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api Yeesu sinyárū sē n kó, api céru re pē kuú ne máne. ⁴⁶ Api pēe icée n wéési piké ne u tí, pin kə pēe risoiwuí wuru re písoi ye u nyáni re u antepu le nnya.

22

Pinósikpiké anyá iluke kenyárū (Luki 14:15-24)

¹ Yeesu uu kə kenyárū kecə pi kpá re: ² Ulééca iyəopi ye kə we yaré nsímé mmú: Uyóopi unyine yee keyáa uuηmáne yee unósi n kpísi anyá píima wai. ³ Uu upikeikó tum te piké ha písoi séleime piké anyá iluke li. Amá písoi api isáneseí iyē yulu api anyá wénte. ⁴ Uu kə pikeikó picə pitumē kpá uu pi maa re: Ani písáne sée ani pi símisi re: Anyá iluke ye pipele masile. Anénála ne inésee kpəkóó kam kó. Mpá yo ye kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵ Api nkpráni isáneseí iyē kutu ricə. Mpá úye uu ulikó-mē tómpə. Picə api sicare waikēe, picə api ayáa tōηapə ⁶ pitórə pəo pikeikó pē cópii api isei pi waise api pēe pi kóni. ⁷ Ai uyóopi kuwóí wai, uu upisóca tum apí ha písoi pē kóni api pikuyu nna ηmaasi. ⁸ Uu pēe upikeikó picə maa re: Anyá iluke ye pipele masile, amá písáne ápi pēe ikuluké tulaalē. ⁹ Lē nnya, ani sicépenē-i léepə, nən píye n yē, ani kusáne pi séiri. ¹⁰ Upikeikó pē api yisi api icée tóoi api písoi nnéi kapi n yé sélei, písəne ne pikópe, písáne api pēe kenyáyo yipu. ¹¹ Kei ke uyóopi uu pēe lompə re uké písáne pē yáási, uu usoi unyine yenu yee úu inyánlū n tanaalē. ¹² Uu u pise re: Unésáne, íye kaa wa áa ne nté lonti áa kə inyánlū tanaalē? Ai utisi muuni uú n séélē. ¹³ Uyóopi uu pēe pikeikó maa re: Ani ána ne anípe u paasi ani ketahai kuηmaha-i u sápo. Kei kuu yé n tēni un iní takai. ¹⁴ Yeesu uu pēe re: Li we re písoi kulúí kapi sée, amá pē kapi pikecəpe n wéé ápi pēe kulúí we.

Lampoo kapi ye Rəm uyəopi ptima n héele (Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵ Kei ke Pifarisi api pēe símaanē re íye kapi yé ne Yeesu ripine wa piké ne unnəosimé cire u n tí. ¹⁶ Api pipiretiki pinyine ne Erooti pipiretiki pinyine lese api tum te piké ha Yeesu maa re: Upiima, tə nyule re aseí ηmane kaa ye símisi. Pə ye kə Ulééca ncee písoi céesile ne aseí. Mpá usoi uké íye nsá rinaηe m má, áa ye uinipēe n wuru pən ne símisi. ¹⁷ Tə la re a kepómúnjé ró símisi təké yé te ncée ye we re təké ye Rəm uyəopi lampoo héele nēe ári kape ye héele? ¹⁸ Amá Yeesu pó ne pimēsəhə kópe kapi n wai pinyuwe máalenle. Uu pēe pi maa re: Nó kecáa kecáa mēwai pikó mpí, yo nnya kani né peikēe? ¹⁹ Ani ne siwóó sē kani ye ne lampoo n héele kam nké! Api mēwóopipi mēse ne u hapə. ²⁰ Uu pēe pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri tee nní mekecáa we? ²¹ Api u pēse re: Sesaa lo. Kei ke Yeesu uu kə pi maa re: In

lẽ, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécãa likó Uléécãa pa. ²² Kuu lẽ tinóo tẽ pi m pɛsɛ, ai nnóo pi yipu api pɛɛ u yá api tómpɔ.

Pisatusee nɛ nkpɔ kémɛɛ mɛyisɛ nɛsímé
(*Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40*)

²³ Keyáa kɛ cirɛ kɛ Pisatusee api Yeesu kémɛɛ ha. Pisatusee pɛɛ tee rɛ pikpɔkpɔ ápi yɛ nkpɔ-i yisi. Api sí api ha Yeesu lɛɛpɔ, api u pise rɛ: Sáa, Moisi yɛ maa rɛ: ²⁴ Unósikó úyɛ un n kpu unsá kɛwá m má, li pise rɛ uuwá yɛɛ yé unósi uyɛ kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁵ Too! Amá pinmánɛ pinyinɛ pɛɛ pɛɛ kerócɔpɛ nté we. Pi pimáɛɛɔ piseɛi lɛ. Umáa uu unósi kpísi, uu kpi úu kɛwá yɛ. Uwá uu pɛɛ umáa ukúmannɔsi kpísi. ²⁶ Uyɛ uu kɔ limɛɔ kpi, uu ukúmannɔsi uyɛ nɛ utáánū yá. Ai lɛ n wai hái nɛ usééi-sééi kémɛɛ-pɔ. ²⁷ Pɛ mɛmáá, unósi uyɛ pɔɔ kɔ kpi. ²⁸ Tɔ la táké nkpɛni pɔ pise rɛ kɛ pimáɛɛɔ piseɛi pɛ api nní pinnéi unósi uyɛ n kpísi, pi uye unósi yɛ ha lo, keyáa kɛ kɛ pikpɔkpɔ api ha nkpɔ kémɛɛ n yisinɛ? ²⁹ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Lɛ nnya kani nómenécirɛ kiraasɛntɛ. Ani Nléécãasimé aseí kómɛi, áni kɔ Uléécãa nnaɲɛ nyu. ³⁰ Kumúnjé kɛɛ-i kɛ pikpɔkpɔ api ha n yisinɛ, pitisi ápi pinósi kpíkɛsinɛ, pinósi páa kɔ pila sɔnkeɛnɛ. Amá pimɛfinɛ yé ha n we yarɛ piléécãatumɛ keyómɛɛɔ-pɔ. ³¹ Ani lɛ kɛ Uléécãa uu pikpɔkpɔ mɛyisɛ kɛcáá nó ní ma api Unsímé Ritelé kémɛɛ wólú kɛɛ, nɛɛ yo? U maa rɛ: ³² Nɛɛ Apiraham Uleecãa nɛ Isãaki Uleecãa nɛ Yakupu Uleecãa. Uléécãa úu pikpɔkpɔ Uleecãa amá u pinyánnyá Uleecãa lɛ. ³³ Kɛ pisoí pɛ nnéi pɛɛ n cápinɛlɛ pin kutu u cɔlɛ api lɛ n kɔ, uicélaa iyɛ ii pi loni nɛsɔnɛ.

Isé iyɛ Uléécãa isé kɛɔpɛ icɔ n fe
(*Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28*)

³⁴ Kɛ Pifarisi api n kɔ tɛ Yeesu yɛ Pisatusee feriyɛ uu séesɛ, api cápinɛ. ³⁵ Pikɛɔpɛ isé ucélaa unyine uu pɛɛ ripinɛ Yeesu wai uu u pise rɛ: ³⁶ Ucélaa, Uléécãa iséé nnéi kémɛɛ íyɛ yɛɛ imáa?

³⁷ Yeesu uu rɛ: A Upíima, Upóléécãa n la nɛ kɛpɔfa nnéi, nɛ ipósoi nnéi, nɛ kɛpómúnjé nnéi. ³⁸ Iyɛɛ isé foí, iyɛɛ kɔ innéi kɛɔpɛ imáa. ³⁹ Ilírū yɛɛ ifoí iyɛ mɛɔ n sá yɛ nnyí: A upóɔ n la yarɛ kaa ripócúruu ní la. ⁴⁰ Isé nnyí kɛtɛ yɛɛ isé nɛ antepuyɛ icélaa riyíki.

Uyɛ kɛ Uléécãa uu n wéɛ nɛ Tafiti kɛcáá nɛsímé
(*Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44*)

⁴¹ Kɛ Pifarisi api lɛ n cápinɛ, Yeesu uu pɛɛ pi pise rɛ: ⁴² Iyɛ kani uyɛ kɛ Uléécãa uu n wéɛ kɛcáá músu? Uyɛ kɛpipi yɛ kɛ? Api u pɛsɛ rɛ Tafiti Kɛpipi yɛ kɛ. ⁴³ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: In lɛ, íyɛ kai wa kɛ Nfáasɔnɛ nn Tafiti metéi hɛ uú nɛ u séi rɛ Upíima? Tafiti yɛ pɛé maa rɛ:

⁴⁴ Upíima yɛ Unépiima maa rɛ:
A kunélukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔ́tonɛ-i tone
háí nɛ kumúnjé kɛɛ-i kam yé
pipóláarɔ kɛpónyáɛ-i n cɔ.

⁴⁵ In tɛ Tafiti yɛ mɛsɛi u sée rɛ Upíima, íyɛ kɛ uyɛ cirɛ uu yé kɔ pɛɛ Tafiti Kɛpipi?

⁴⁶ Pifarisi pɛ ápi fe piké nka Yeesu pɛsɛ. Kaí nɛ kei n kpísi, úka úu yɛ pɛɛ kaha uké nnyinɛ u pise.

23

Yeesu yɛ rɛ pisoí piké pimɛcirɛ nɛ isé picélaa nɛ Pifarisi tí
(*Mariki 12:38-39; Luki 11:43,46; 20:45-47*)

¹ Lɛ mɛmáá, Yeesu uu pɛɛ pisoí pɛɛ n cápinɛlɛ nɛ upipirɛtiki-mɛ pansɛpɔ uu pi maa rɛ:
² Isé picélaa nɛ Pifarisi kaí pɛé we rɛ piké isé kɛ Moisi uu nó ní pa aseí nó símisi. ³ Li nɛ sá rɛ nɔkɛ piicélaa rimúlú ani kɔ i tiki. Amá áni kape yɛ pimɛwai nɛ yíraanɛ. Li we rɛ pɛ nɛ yɛ picɔ cési rɛ piké piicélaa ritiki, amá piricuruu ápi yɛ pɛɛ i ritiki. ⁴ Pi yɛ limúɛ-mulɛ paasile api picɔ yase, piricuruu ápi yɛ pɛɛ líka rica. ⁵ Pi nɛpá yo wai rɛ pisoí piké yɛ pi yɛ

nnya. Lẽ nnya kapi ye Nléécaasimé silɔɔpi kapi ritii kecáá rimámelú mepéré rikpáse api kɔ pisitukanka atime nwépi mepéré kpáse ai picɔ sikó feriyé. ⁶ Sitóné foí kapi ye keluke kémee ne Pisuifi ayomeyáhaalee-i n la. ⁷ Pi la re písoi piké ipakare ne pi n yáhaanké sicápine kémee, piké ye kɔ pi sée re picélaa. ⁸ Amá nń áni kapé ye tíye piké ye nó sée re picélaa. Nɔ nónnénéí pimáreɔ le. Usoi use kóló yee kɔ núnécélaa. ⁹ Ani kapé ye keté kecáá úka sée re núnésáa. Núnésáa cireníje kani m má yee keyómecaa-pɔ we. ¹⁰ Ani kapé ye tíye piké ye nó sée re úyukó. Núnéyukó ye use le. Uyee nní uyé ke Ulééca uu n wée. ¹¹ Nókénécɔpe uwéese uké pansé núnékeikó. ¹² Uye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele. Uye un umecire rincépiše, li ye u ritaásele.

Yeesu ye isé picélaa ne Pifarisi kecáá kecáá mewai kesi

(Mariki 12:40; Luki 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le! Nɔ ye písoi ncée tápisile re ápi kapé Ulééca iyɔɔpi kémee lɔ. Nórínécúruu áni ye lomɔ, áni kɔ pɛe pɛpɛe ní la yáne piké lomɔ.

¹⁴ [Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le! Nɔ pikúmannɔsi anípe-i lě kapi m má yóɔi, ani ye kɔ pɛe keyóme yáási ai nánai písoi piké ne nó n yé nnya. Lẽ nnya ke Ulééca uu íwe iyee íi icɔ m má nó waine.] ¹⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le! Keté nké nnéi ne mínimaa kani kálě te nóké use unyine yé nóké u pansese núnépirɛtiki. Nɔn liute piyéne m masí, ani tíyese uu pansé usoi nkó kaí ne n sá re piké íwe teneciré kelɔ kémee íwe lukéise iké nínékó n fe meté. ¹⁶ Iwe kani topori, nó pinyíye mpí, nɔ nní písoicɔ n séni! Nɔ ye maa re: Uye un Ulééca keyɔ n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un wura yee Ulééca keyɔ-i ní we n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, ncée rín we re uké lipiwai riyá. ¹⁷ Nɔ piníri ne pinyíye mpí! Wura ne Ulééca keyɔ kee wura uyé m pansese Ulééca likó, yo yee liketé kecɔpe ríyu má ne licɔ? ¹⁸ Nɔ ye kɔ maa re: Uye un Ulééca keyɔ kémee kenyóonsehúupi n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un inyónsese yee kehúupi kecáá ní lálě n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, úu ncée má uké lipiwai riyá. ¹⁹ Nɔ pinyíye mpí! Isee kapí ne n nyóonse api kehúupi kecáá lía ne kehúupi kee i m pansese Ulééca likó, yo yee liketé kecɔpe ríyu má ne licɔ? ²⁰ Lẽ nnya, úye un kenyóonsehúupi n sée uú ne wéeri, kelɔ kě ne lě nnéi lee kei ní we kuu sée uú ne wéeri. ²¹ Uye un Ulééca keyɔ n sée uú ne wéeri, Ulééca keyɔ ne Ulééca yee kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Uye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Ulééca riyɔɔpitū ne Ulééca yee rikécáá ní tū kuu sée uú ne wéeri.

²³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ ye mǎpá yo hɔnele, aní ne manti ne ayéhepei ncɔpuri péne ani hóne awélé kefi, ani Ulééca kuwélé kuse pa. Amá áni ye pɛe isé nnéi kecɔpe ipíima yare nní aseí piwélaa ne usoicɔ piwetu ne aseí pitiki nkó ne pikéi wa. Lẽ kaí pɛe pise re nóké n tikilě nɔn pɛe kɔ ne litóɔɔ licɔ nní wai. ²⁴ Nɔ pinyíye mpí, nɔ nní písoicɔ n séni. Nɔ ye kúcerii ne rísɔ lesele, ani pɛe ísu ne péne ani muuni.

²⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ we yare mpí pɛe ye kehee ne kecáripí kepire ñmane n heere api kemée yá meɔ. Lẽ kapi ye sikemee n lí ne kapi ye ní ntí ye pɛe liyaa-yaa le kapi n káipinké. ²⁶ Nɔ Pifarisi, pinyíye mpí! Ani ye kehee ne kecáripí kémee mefoí heere, kepire yé pɛe limɛɔ sɔnesi.

²⁷ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ we yare rikpíí mmele kapi míni tomé n túkei ari pɛé n wariye pói-pói rísɔne meɔ, némpákane asoikɔhɔ ne líkperinkpɛkó le rikemee yipaalě. ²⁸ Limɛɔ kaní we. Nɔ písoi keyu-i nyíselě te nɔ isé tíkilenle, némpákane kecáá kecáá mewai ne mewai kópe mee nósínéfa-i yipaalě. ²⁹ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ ye antepuye akpíí mɔnle ani pɛpɛe aseí n tíkilě akó sɔnukuse ³⁰ ani pɛe re: Tɔn pɛe pirókpure

isoi kumúnjé kpe-i n we, ári yé pɛɛ ɲmurei tóké pi rikpá tóké ne antepuyɛ kɔ́. ³¹ Nɔ pɛɛ lɛ nyísɛɛ ani nórínécúruu yámne re nɔ pɛpɛɛ antepuyɛ n kɔ́ sipirɛ lɛ. ³² Lɛ nnya, ani mɛsɛ nópínékpure mɛwai kópe ne kényu mahā ne kɛtɔ-pɔ! ³³ Nó iwáa kpákárá nnyí! Iye kani yé wa áni yé ne nna tenɛciré kɛmɛɛ n lomɔ. ³⁴ Ani kɔ́ te né antepuyɛ ne písoi pɛɛ mɛwɛ́ɛsɛsɔhɔ m má ne isé picélaa kɛcirɛ nó páme. Nó picɔ kɔ́, ani picɔ kunapéékɔ́ kɛcáa karii, ani kɔ́ nɔ́anáyómeyáhaalee-i picɔ iséi súúkeɛ, ani kɔ́ picɔ nɔ́pá kuyú kúye-i n tikilɛ nɔn wéékusɛlɛ. ³⁵ Lɛ nnya ke pɛ́ nnéi kani n kɔ́ ápi kɔ́ líka wa nkɔ́ nɔ́ ne nó tenɛne, kai n kpíime usɔne Apɛɛli kɛmɛɛ áí ne sí Perekiya unmánɛ Sakarii kani Uléécaá keyɔ́ kɛmɛɛ kelɔ́ sɔne ne kenýóɔnsehúúpi kɛpáápáá ní kpu kɛmɛɛ-pɔ. ³⁶ Ké aseí nó símisi re nfáani písoi mpí pɛɛ mɛwai kópe mɛ akpanii yenne.

*Yeesu ripɔɔ ye caai Yerusalem nnya
(Luki 13:34-35)*

³⁷ Lɛ mɛmáá, Yeesu uu pɛɛ Yerusalem pikɔ́ maa re: Nɔ́ Yerusalem pikɔ́, nɔ́ ye antepuyɛ kónle ani kɔ́ pɛ́ ke Uléécaá uu nókenémɛɛ n tumme apare tapisi ani kóni. Mɛlé kɛsɛ́ kamí pɛ́ la ké nó cápine yare ke kucáyaha aku ye kuamérí metene kusipipi n tā líka áí ye si wa mɛcɔ ani yúlu? ³⁸ Lɛ nnya, Uléécaá keyɔ́ yé mɛɲmanɛ n we úka úu yé n we. ³⁹ Ani kɔ́ te áni neni piyénɛ né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha m maa re: Uléécaá uké uyɛɛ Upíima rinyiri ne n wemɛ rikpá!

24

*Yeesu re Uléécaá keyɔ́ yé fori
(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Yeesu uu pɛɛ Uléécaá keyɔ́-i léeri un tósu. Kei ke upipiretiki api pɛ́ɛ ne u rikɔ́ re piké kememɔme u nyísɛ. ² Amá Yeesu pɔ́ɔ pɛɛ pi pɛsɛ re: Lɛ nnéi kani nní n nyáni, aseí kɛcáá, li sánti liké wa ripare ríka ári yé ricɔ́ kɛcáá n tɔsilɛ. Linnéi mmú ye sántile liké fori téké-téké.

*Lɛlɛ n nyísɛ re ketɛ́ ye ketɛne tu
(Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19)*

³ Yeesu uu pɛɛ sí uú ha Olifiyee rikúú kɛcáá tone. Upipiretiki api kei u kálaapɔ́ api u pise re: A ró símisi píyei kai lɛ waine, ne yo kari yé kɔ́ ne ceri re mɛpópɛɛmɛ mɛɛ lɛ tu re ketɛ́ ketɔ́ ye kɛ́. ⁴ Yeesu uu pi pɛsɛ re: Ani nómenécíre tí nɔ́ne, áni kapɛ tíye unyine uké kuyúí nó tā. ⁵ Písoi kulúí yé sónaame use use, api ye rinényíri ne písoi mɛyā kiraasente api ye pi maa re: Néɛ uyɛ́ ke Uléécaá uu n wéɛ. Lɛ kɛmɛɛ kapi yé písoi kulúí kuyúí tā. ⁶ Nó kɔ́ te atɔpi ye nókenékúrí néɛ ketaa-pɔ wai, amá áni kapɛ nfasimé tónɛ. Lɛ kai m pise re liké wa kai lɛ wai. Amá kɛtɔ́ áke kahane n tu. ⁷ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nɔ́ ne tɔpu, keyóɔpitɛ́ ake keyóɔpitɛ́ kɛcɔ́ ne tɔpu, nkú nn silɔ́ sinyine leeri, ketɛ́ ake silɔ́ sinyine yeɲesi. ⁸ Lɛ nnéi ye we yare ke mɛmárenlɔ́ amɛ ye unósi pikéhɛ́ n kóraane. ⁹ Pɛ́ɛ uyɛ-i ke písoi api yé nó kpísi api nópínéláarɔ́ anipe-i wai, api íwe nó wai api nó kóni. Isoipuri nnéi ii kɔ́ né nnya nínépuri yulu. ¹⁰ Kei kai yé pɛɛ písoi mɛyā ne kelólé-mɛ́ ha, api pɛ́ɛ n yámnɛntɛne, api pɛɛ ipuri n yúinne. ¹¹ Antepuyɛ nɔ́mɛ kulúí yé léemɛ api písoi mɛyā kiraasente. ¹² Mɛwai kópe yé kényu mahā, písoi mɛyā nla nn pɛɛ hásu. ¹³ Amá úye un tinkáhá-káhá ne kɛtɔ-pɔ Uléécaá yé uriyu lɔ́. ¹⁴ Uléécaá iyɔ́pi Nsímé Kɛcirɛ mɛɛ ketɛ́ nnéi kɛcáá kóónúne isoipuri nnéi iké kɔ́. Lɛ mɛmáá, nɔ́pá yo ketɔ́ ake pɛɛ tulu.

*Iwe ptima mɛkame
(Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24)*

¹⁵ Yeesu uu kɔ́ pimáa pi kpá re: Antepu Taniyɛɛli ye pɛ́ɛ maa re kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mɛɛ ye n cókoi yenu nn kelɔ́ sɔne riyíkí-i tú. Uye un nsímé mmɛ́ n kɛ́ɛ, uké musí uké liasei kɔ́. ¹⁶ Lin lɛ́ n wa, pɛpɛɛ Yutee ketɛ́ kɛmɛɛ ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁷ Uyɛɛ yé ha kulee ipiraa kɛcáá ní we, uké wuri úu kapɛ re uké nkɔ́páni kukemɛɛ lomɔ́ uké

linyine kpísi uké ne ripéne. ¹⁸ Uyee kecaré-i ní we, úu kapé nkpáni re uké wurime uké kényo-i uketukanika kpísi. ¹⁹ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ²⁰ Ani ne Uléécaá té te úu kapé tíye itóó iyē iké nnyiyé kumúnjé née kewénteyaa ketúnjé ró leeme. ²¹ Iwe píima iyē ke sisoipipi asi kumúnjé kpe-i n lené ico íi píikai léémelē hái ketē kekoraane-me ne neni-me, iico íi kó píikai léeri. ²² Uléécaá unsá pee síweyaa sē n hasi, úka úu yé pee nfáa yē. Amá pē kuu n wée nnya, u yé siyáa sē hasi. ²³ Lē nnya, úye un nó m maa re: Ani ripaí, nté ke Kirisi uú we née uyee nkó nté-pó áni kapé ηmurei. ²⁴ Pikirisi nōome ne antepuye nōome ye leerine piké mémare píima lese piké nyíse, piké kó mewaisaηa wapisi hái lin pee kufee n we, pin yé fe ricuruu api pē ke Uléécaá uu n wée kiraase. ²⁵ Ani léise re ne písímé nó li masile.

²⁶ Lē nnya, pin nó m maa re: Ani ripaí, uyee nkó kucesi kóima-i, áni kapé ha. Née pin nó m maa re: Ani ripaí, uyee nkó kulee-i pékaalē, áni kapé ηmurei. ²⁷ Yare ke kekónetéhe ake ye nní keléécaá-pó n léeme ake meyéne mese yeéri ketunjeleeme-pó aké ne sí ketunjelolé-pó, limeco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁸ Li we yare kapi ye ní maa re: Kei ke isare kópe ii ní we, ke áyemeekú aa ye cápine.

Usoi Kepipi mekame

(Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28)

²⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Síweyaa sē metómpó ke itunje íi sōmaane, iwáre ii metéi paa, awárepi aa keyómecaa-pó poroiri, linaηe-naηe lee keyómecaa-pó ní we ai meyá yehesi. ³⁰ Linyine ai pee keyómecaa-pó nyíse re Usoi Kepipi ye nyahaimēle. Kei ke ketē nnéi kecáá isoipuri ii yé pee itu lō. Api pee Usoi Kepipi yenu, ken ahope kecáá weme ne kennanηe ne kemeyōopi. ³¹ Api pee rináatónη maa ténse, uu pee upitume ketē awélé nnéi kémee túmēi. Api pē kuu n wéekee ketē nké ne keketo-pó cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33)

³² Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani kúfikiyee kenyárú icélaa kutu ricó. Ku ye kun ilése ηmú n wairi, mepéi men n leeri, nō ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimēle. ³³ Limeco kaí we. Nōn píyei lē nnéi mmē n yē lin n wai, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle, un tinōnō ne kolē. ³⁴ Asei kam símisi: PISOI KUNAI NKÚ ÁKU TÓSUNE KELENE, NNÍ NNÉI LIKÉ NE NÍ KAM. ³⁵ Ketē ne keyóme yé tósí, amá anénōó áa metónjé má.

Uléécaá ηmane yee nípá yo keto nyu

(Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36)

³⁶ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē née liitunje iyē nyu, nípá piléécaatumē pee keyómecaa ní we née Uléécaá Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³⁷ Kumúnjé kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m pēeri, li ha waine yare kai Nowee nfaa kémee n wa mecó. ³⁸ Nní kaí pee Nowee nfaa kémee wa: Keyáa kē ke míni amé pee ketē nnéi rinfe keké kelenē n tu, pISOI ye péé wele pin le pin níru, pin sóonne, pin pisipipi pila ne pinósi pasii hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n lompó. ³⁹ Api nkpáni níka musí, míni amé ha ne weri ame pinnéi muuni. Limeco kaí ha waine péé uye-i ke Usoi Kepipi aké ha m pēeri. ⁴⁰ Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecaré-i n we, ai use kpíípo ai ucó yá. ⁴¹ Pinósi pité yé n we pin nam, ai use kpíípo ai ucó yá. ⁴² Lē nnya, áni kapé lōpile, li we re áni nyu keyáa kē ke Nōunépiíma uu m pēerine. ⁴³ Ani nōone kō te úyōsaa un ye péé n nyu itunje iye-i ke uyaa uu kesine n sōnepó, u yéé pee n nyánile úu yé tíye uyaa uké kényo-i lompó. ⁴⁴ Lē nnya, nōóké nōmenécíre mesére n cápinelē nōn ne mé. Kumúnjé kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake pēeri.

Ukeikó sōne ne ukeikó kópe

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ Yeesu uu pee upipiretiki pise re: Wóo ukeikó yee aseí n tíkile un kó mesōhō má? Uyee ukeikó uyē ke úyōsaa uu ye ne kényo rin-yá re uké ke m páilē, uu ye upikeico iluke nōone wai

yare kai m pise. ⁴⁶ In te úyɔsaa ye ukéikó uyē læeme un mesei upikéi kecáá we, u únarekome le! ⁴⁷ Ké aseí nó símisi aní kóm te úyɔsaa uyee ne ulikó nnéi uukeikó yáne re uké likecáá m paílē. ⁴⁸ Amá in te ukeikó kópe lo, u yé ukefa-i maa re: Unéyɔsaa úu mekke sónti. ⁴⁹ Uu pee upikeicɔ ipépi loni, u ne pítapome api pé n le pin níru. ⁵⁰ Keyáa kē ne itunje iyē ke ukeikó uyē úu ne m músu kéme ke uyɔsaa uú ha sónti. ⁵¹ Kei kuu yé pee ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye kecáá kecáá mewai pikó n wa mecɔ. Kei kuu yé n téni un iní takai.

25

Pikpére kefi pinyine kenyárū

¹ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Pikpére kefi pinyine pee keyáa yisi re piké unmánē unyine yee pinósikpiké ní la merí. Api sífiráa kpíkési apí ne péne. ² Pikecɔpe pinupū pee piníri, pinupū picɔ písɔhɔ. ³ Ke piníri mpí api písifiráa n kpísine, api simekpɔ méka mecɔ iyaa wa piké ne ripéne, ⁴ amá písɔhɔ pɔɔ písifiráa me súúke api kɔ mecɔ sinúmpí-i wai apí ne péne. ⁵ Ke unmánē uyē uú ne pikáme n nánaise, nnɔ nn pí yááí api lɔpilentē. ⁶ Ke kesine ake m pi, kecááíla aké lelu re: Unmánē uyee nní weme! Aní leepɔ aní u tépei! ⁷ Pikpére pē nnéi apí yisi apí písifiráa pinyónsente loni. ⁸ Piníri mpí api pee písɔhɔ pē maa re: Aní nómenékpɔ mē tó he, sírɔfiráa ye lale síké kpí. ⁹ Písɔhɔ pē pɔɔ re: Eehei! Me ne tó risále, áme tise tóké nó he. Li kutɔsi we nóké piyáí kéme ha aní kei nómenékó lɔlu. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi pilale n tósu, unmánē uyē un tuiri, u ne pinupū pepe pimecire n cápínelē pin ne u mé api kesé kulee kpe-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapɔ. ¹¹ Likepire, pikpére niri mpí pɔɔ tuiri apí cááí re: Upíima, a ró hánne! Upíima, a ró hánne! ¹² Kei ke unmánē uyē uu pí maa re: Ne la ké aseí nó símisi re ám nó nyu! ¹³ Yeesu uu pee kpá re: Lē nnya, nnɔ ín we. Li we re aní nyu keyáa kéye née itunje íye-i kam sónti.

Pikeikó pitaani pinyine kenyárū

(Luki 19:11-27)

¹⁴ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Uléecaa iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Utisi unyine yee pee ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umemá pianipe-i wai. ¹⁵ Uu use wura mewóɔpípi sipehepi sinupū pa, uu ucɔ wura mewóɔpípi sipehepi sité pa, uu utáánū wura mewóɔpípi kepehepi kesé pa. U mpa úye nnahe ne musile uú ne lē kai m pise u pa, uu pee yá uu tómpɔ. ¹⁶ Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sinupū ní yɔsí uu mese ne mese siwóó sē kpísi uú ne kpéense, uu wura mewóɔpípi sipehepi sinupū sicɔ kuláa yenu. ¹⁷ Uyee wura mewóɔpípi sipehepi sité ní yɔsí pɔɔ kɔ límecɔ wai, uu wura mewóɔpípi sipehepi sité sicɔ kuláa yenu. ¹⁸ Amá uyee wura mewóɔpípi kepehepi kesé ní yɔsí pɔɔ ha kuhóre túni uu ukeisaa siwóó sē pésu.

¹⁹ Kai siyáa sité n wa, piukeisaa uu kúiri uu re piké ulikó kéē uké yé. ²⁰ Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sinupū ní yɔsí uu ukeisaa keyúrí nyɔsɔpɔ ne wura mewóɔpípi sipehepi sinupū féé sicɔ, uu re: Wura mewóɔpípi sipehepi sinupū kaá pee né pa. Aa yēe, Upíima? Wura mewóɔpípi sipehepi sinupū sicɔ ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pɔ ukeikó sɔne ne aseí ute le. Likáripikɔ-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya, né limáa-maa pɔ rimúise. A lomme tóké anyá li. ²² Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sité ní yɔsí pɔɔ kɔ nyɔsɔpɔ uu re: Wura mewóɔpípi sipehepi sité kaá pee né pa, Upíima! Aa yēe? Wura mewóɔpípi sipehepi sité sicɔ ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pɔ ukeikó sɔne ne aseí ute le. Likáripikɔ-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya né limáa-maa pɔ rimúise. A lomme tóké anyá li. ²⁴ Ai nkpéni yá uyee wura mewóɔpípi kepehepi kesé ní yɔsí. Uyē pɔɔ kɔ nyɔsɔpɔ uu re: Ne nyule Upíima re mepókó áme kusa pɔólú. Kεcαre ke-i káa n lukesi kaa ye kpasi. Kei káa n fɔ kaa ye kpéē. ²⁵ Lē nnya ke iwame ii né wa am ketē kéme sipówóó kúlesi. Aa yēe! Sipówóó see nsí, a yɔsí! ²⁶ Kei ke

ukeisaa uu rinóo u pɛsɛ rɛ: Pɔ ukeikó kópe nɛ ukánsɔi lɛ! Kaa lɛ n nyu rɛ kecarɛ kɛ-i kám n lukɛsi kam yɛ kpasi. Néɛ kei kám n fɔ kam yɛ kpéɛ. ²⁷ Pɔ yɛɛ pɛɛ sinéwóó nɛ kewóóforɛ piyekei hale, aní pɛé ha pɛɛri am sinéwóó sɛ yósu nɛ sikulaa. ²⁸ Ukeisaa uyɛ uu pɛɛ pikeikó picɔ maa rɛ: Aní mɛkɛɛ wura mɛwóópipi kepehepi kɛ uanipɛ-i yɔsí aní nkó yɛɛ nní wura mɛwóópipi sipehepi kefi m má kpá. ²⁹ Li we rɛ nkó yɛɛ mɛyá m má kapi yɛ pípa rikpá af nɛ u fuu, amá nkó yɛɛ úu líka m má, pi yɛ lɛ kuu m músu rɛ u má ricuruu u yɔsíle. ³⁰ Amá ukeikó nkó yɛɛ úu nní líka n yóriyɛ likó lɛɛ rɛ aní u tí aní ketahai-mɛ kunjmahai-i u sápo. Kei kuu yé n tɛni un iní takai.

Usoi Kepipi yɛ sóntile kekɛ nɛ písoi túhaane

³¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Keyáa kɛ ke Usoi Kepipi aké ha kemmulɛ kɛmɛɛ n sónti nɛ pilécaatumɛ nnéi, keriyukóótú kecáa kaké ha tonɛnɛ. ³² Ketɛ nké kecáa isoipuri nnéi yé ha kekeyu-i n cápínɛlɛnɛ, akɛ pɛɛ písoi nɛ pipicɔ kóólɛnɛ yare kɛ useesé uu yɛ isán nɛ ipoi n kóólɛnɛ. ³³ Uu pɛɛ isán ukulukɛ-lukɛ-mɛ wai uu ipoi ukumii-mɛ wai. ³⁴ Kei kɛ uyóopi uu yé pɛɛ pɛpɛɛ ukulukɛ-lukɛ-mɛ ní we maa rɛ: Nó mpí kɛ Unésáa Uléécaá uu nní rinkpá, aní kam aní iyóopi kuu hái ketɛ kekoraanɛ-mɛ n yekeilɛ un nɛ nó mé yɔsí. ³⁵ Li we rɛ nkú yɛ né wale, aní né hɛ am le, nnírɛ nn né wai, aní né hɛ am níru. Nɛ pɛɛ usáne lɛ, aní nósínɛyɔ-i kusáne né yósu, ³⁶ nɛ pɛɛ mɛɛmanɛ wele, aní ilū né tani, nɛ pɛɛ póólúle, aní kenécáa paí. Nɛ pɛɛ kukpaniilee-i wele, aní hapɔ aní né lóólú. ³⁷ Kei kɛ pɛpɛɛ nní aseí n tíkilɛ apí yé pɛɛ rinóo yɔsí rɛ: Upíima, keyáa kɛyɛ kari pó yé nkú nn pó we, ari pó hɛ aa le, néɛ nnírɛ nn pó we, ari pó hɛ aa níru? ³⁸ Keyáa kɛyɛ kaa usáne, ari siróyɔ-i kusáne pó yósu? Keyáa kɛyɛ kari pó yé pɔn mɛɛmanɛ we, ari ilū pó tani? ³⁹ Keyáa kɛyɛ kari pó yé pɔn póólú néɛ pɔn kukpaniilee-i we, ari pó lóólú? ⁴⁰ Uyóopi yé pɛɛ rinóo pi pɛsɛ rɛ: Asei kecáa, ké nó símisi rɛ lɛ kani pinémáɛɛɔ kecɔpɛ usínsá unyine n wa, né kani lɛ li wa.

⁴¹ Kei kɛ uyóopi uu yé pɛɛ pɛpɛɛ ukumii-mɛ ní we maa rɛ: Aní kenékúrí yisi aní ketaa-pɔ rinyóó. Uléécaá yɛ anóo nó wale! Aní ha nna tenɛcirɛ kɛmɛɛ lompo. Kei kɛ Uléécaá uu n nyóonɛ un nɛ Setani nɛ upitumɛ mé. ⁴² Nkú yɛ né wale, aní né hɛ ké li, nnírɛ nn né wai, aní né hɛ ké n ntí. ⁴³ Nɛ pɛɛ usáne lɛ, aní nósínɛyɔ-i kusáne né yɔsí. Nɛ pɛɛ mɛɛmanɛ wele, aní ilū né tā. Nɛ pɛɛ póólúle néɛ nɛ pɛɛ kukpaniilee-i wele, aní hapɔ nɔké né rilóólú. ⁴⁴ Kei kɛ pɛ póo kɔ rinóo yɔsí rɛ: Upíima, keyáa kɛyɛ kari pó yé nkú nn pó we néɛ nnírɛ nn pó we néɛ pɔn usáne néɛ pɔn mɛɛmanɛ we néɛ pɔn póólú néɛ pɔn kukpaniilee-i we, ari pɛé nɛ kutu pó ríco? ⁴⁵ Kei kɛ uyɛ uu yé kɔ pi pɛsɛ rɛ: Asei kecáa, ké nó símisi rɛ lɛ kani písínsá pɛ kecɔpɛ unyine n wa, né kani lɛ li wa. ⁴⁶ Apí pɛé nɛ íwe tenɛcirɛ kɛmɛɛ pi tómpɔ, amá pɛpɛɛ nní aseí n tíkilɛ póo pɛɛ nfáa tenɛcirɛ kɛmɛɛ lompo.

26

Pisuifi piwéɛɛ yɛ kómɛinɛ rɛ pikɛ Yeesu tí (Mariki 14:1-2; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ picélaa m masí, uu pɛɛ upipiretiki maa rɛ: ² Nɔ yɛ tɛ li tise siyáa sité piké nɛ nkɔ melóo anyá li. Kei kapi Usoi Kepipi piláarɔ anipɛ-i wainɛ, pɛ piké kunapéékɔ kecáa kɛ kari.

³ Kei kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóonɛ n wa piwéɛɛ nɛ Pisuifi piwéɛɛ apí Uléécaá usina kapi yɛ n sɛɛ rɛ Kayifu keyɔcɔpɛ cápínɛ, ⁴ apí rinóo rise wai rɛ piké mɛyaa Yeesu tí piké kpu. ⁵ Apí pɛɛ rɛ: Amá aí kapɛ pɛɛ anyá kɛmɛɛ. Insá lɛ, písoi pɛɛ n cápínɛlɛ yé yisi apí nyɛɛ.

Unósi unyine yɛ Yeesu riyu kecáa tulaali kɔonu (Mariki 14:3-9; Yohani 12:1-8)

⁶ Yeesu uu Petanii ketɛ-mɛ sí uú ha uyó Simɔo keyɔ-i topilɛ. ⁷ Kapi n tú pin ilukɛ le, unósi unyine uu kenúmpí sɔnɛ kɛnyine kɛmɛɛ tulaali néíkɔó píima unyine múipɔ uú nɛ sɔnɛpɔ

uú ne Yeesu kɔ. Uu Yeesu riyu kecáá tulaali uyē kɔni. ⁸ Ke upipiretiki api lē n yē, ái ne pi risá, api pɛe unósi uyē maa re: Yo picainkee ye nkpéni mpí? ⁹ Pi yé pɛe fe api tulaali nkó yái nnéi píima api lisiwóó sē píwekóó hóóne.

¹⁰ Yeesu uu céru re lē kapi símisi, uu pɛe pi maa re: Yo nnya kani lē unósi uyē cónlē? Mɛwai sɔne kuu né wa. ¹¹ Likumúñé re mpa píyei ke nó ne píwekóó aní we, ái mpa píyei ke tó ne nnó arí we. ¹² Inépiñe kuu mɛncire tulaali fɔ piké kelenɛ nhóre né tā. ¹³ Asei kecáá, ké nó símisi re mpa yei kapi ketē nnéi kecáá Nsímé Kɛcire yóólē, pi yéé unósi nkó mɛwai mmé símisi apí ne u n léiselē.

Yutasi ye lalé uké Yeesu tí
(Mariki 14:10-11; Luki 22:3-6)

¹⁴ Kei ke Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyɔti uu pɛe yisi uu pɛpɛe ye Ulécaá inyóonse n wa piwéése lɛpɔ ¹⁵ uu pi pise re: Nen Yeesu nóanénipe-i n wa, yo kani yé né pa? Pē api mɛse ne mɛse kei nní nwóóweni mɛpipi afɛetaani keeni api u múise. ¹⁶ Kaí ne kei n kpísi, Yutasi uu pɛe icée n wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpɔ melóó anyá iluke le
(Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14, 21-23; Yohani 13:21-30)

¹⁷ Anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li keyaa foí ke Yeesu pipiretiki api ukékúrí hápɔ, api u pise re: Yei kaá la táké anyá nyē iluke pɔ wa? ¹⁸ Uu pi pɛse re: Ani kuyu-i kóó keyɔ-i hapɔ ani u maa re: Ucélaa ye re unkpɔ ituñe ye tule. Kɛpóyo-i ke u ne upipiretiki api sɔnti piké nkpɔ melóó anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mesei lē kuu pi m ma wai, api nkpɔ melóó anyá iluke wai. ²⁰ Kai nnyóó ní wa, u ne upipiretiki kefi ne pité pē apí tone api iluke n le. ²¹ Keluke ke-i kuu pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécɔpe unyine yé né tí uu pinélaarɔ anipe-i wai. ²² Kuu lē m ma, upipiretiki apɔɔ aa meyíkíyiki caai api use use u m písei re: Upíima, yare né nées? Ucɔ uu kɔ re: Upíima, yare né nées? ²³ Kei kuu pɛe pi pɛse re: Tó ne uyē tóó nní ricáripí rise-i n le yee sɔnti uké pinélaarɔ anipe-i né wa. ²⁴ Usoi Kɛpipi ye ketē nké kecáá tósule yare lē kai Nlécaasimé kémee kekecáá ní wólaalē mɛcɔ. Amá uyee piláarɔ anipe-i ke n waine ye íwe toporile. Li kutási we ápi kapɛ pɛe liute m mari. ²⁵ Yutasi yee piláarɔ anipe-i u n waine pɔó pɛe u pise re: Yare nées pɛe lo nées, Upíima? Yeesu uu re: Yare kaa nní m ma.

Yeesu nkpɔ ne umeyise piléise inyekii
(Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Kɔrenti Foí, 11:23-25)

²⁶ Ke Yeesu ne upipiretiki api lē n tú pin iluke le, uu kukpónó kpísi uu kukecáá Ulécaá pɔonese uu ku kpókɔrine uu pi pa uu re: Inépiñe ye nnyí, ani yási ani li. ²⁷ Uu lē memáá kɛpóripí kpísi uu kekecáá Ulécaá pɔonese uu pi pa uu re: Ani yási ani nónnénéi n ntí. ²⁸ Menénye ye mmé mee n kɔonu písoi meyá nnya re Ulécaá uké piakópe pi sárei. Ménye mē kaí ne ritiki Ulécaá uú ne písoi séi re u ne pē piké kómeine. ²⁹ Ké nó símisi re kaí ne neni rimpá, ám aléepipi pita mpí piníré kpáne liké ha ne tu keyáa kē ke tó ne nnó ari yé ha kɔ píta fale Unésáa iyɔopi kémee ní ntí. ³⁰ Kuu lē písímé pi m masí api pɛe ipakare siyome n yom pin pakarente, apí wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

³¹ Kei ke Yeesu uu pɛe upipiretiki maa re: Nó nónnénéi kesine nké né ηmeriye ani wúrunkɛɛ. Li Ulécaá ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, kuseelee isee nnéi ii kpíi. ³² Yeesu uu kɔ kpá re: Amá nen píyei nkpɔ kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pɔ nó m mé. ³³ Piyee uu rinóó yósu uu re: Mpa písoi nnéi pin pó nnya kelólé n yē, né ám yé pikai loó. ³⁴ Yeesu uu u pɛse re: Asei kecáá, ké pɔ símisi re pɔ kesine nké cire kesi metaani re áa né

nyu, icá ii kelené kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pɛɛ u maa rɛ: Mpá lin nkpɔ ye mu, tó ne mpó táké kesé kpu, ám kunmeriyɛ pó we. Pipiretiki nnéi api limɛɔ male.

Yeesu ye Ketisemanee-pɔ keyóme yáasi
(*Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46*)

³⁶ Lɛ mɛmáá, Yeesu ne upipiretiki api kelɔ kɛnyine kapi ye n sée rɛ Ketisemanee kémɛɛ tuiɔ. Uu upipiretiki maa rɛ: Ani nté n tū nééké rinyɔsɔ ké ha keyóme yáasi. ³⁷ Uu Piyee ne Sepetee pinmáne keté kpisi uú ne péne. Nfasimé píima ne mpóɔcaai nnyine nn pɛɛ u tini. ³⁸ Kei kuu pɛɛ pi maa rɛ: Tinéɔɔ ye caailenle hái lin ne nkpɔ mɛnyíne we. Ani nté n tū, áni kapɛ lɔpile, táké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripɛ ne ketaa pi wa, uu wúla uu kényu keté kipi uu Ulééca yáasi rɛ: Unésáa, pó fe aa mɔpá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lɛ, kapɛ mɛnépóla wa, amá mɛpókó wa. ⁴⁰ Kuu piyómeyáhaa m masí, uu upipiretiki pɛ kémɛɛ pɛɛɔ, uu pi lɛɛɔ pin lɔni. Uu pɛɛ Piyee pise rɛ: Lɛ nnya, áni nkpáni fe tó ne nnó táké kenampi kesɛ kesé n nyánii? ⁴¹ Ani n tū nɔn nyáni nɔn keyóme yáasi áni kapɛ ne pipeikɛɛ kémɛɛ n loó nnya. Li kesoiɔpipi ripó we rɛ keké ye lisɔne wa, amá ke pɛɛ rinárei mále.

⁴² Uu kɔ mɛlírū nkáripɛ ne ketaa pi wai, uu kɔ Ulééca yáasi rɛ: Unésáa, in te áa yé nɔmurei ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa rɛ ne mɛnírɛ ke mále, mɛpóla mɛké wa. ⁴³ Uu pɛɛri uu kɔ pi lɛɛri pin lɔni, likumúɔné rɛ piinipɛɛ ye mulesile. ⁴⁴ Uu kɔ metáánū piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kɔ mɛsɛ mɛ ne Ulééca tɛni ⁴⁵ uu pɛɛ kɔ upipiretiki kémɛɛ pɛɛɔ uu pi maa rɛ: Néntɛ nɔ nkpéni lɔnile nɔn wéntɛlɛ? Itunɛ ye nkpéni tula rɛ piké Usoi Kɛpipi tɛ piké pikóɔpɛkɔ anipɛ-i wa. ⁴⁶ Ani yisi táké u tɛpɛi. Uyɛɛ né n kpisine uké pikóɔpɛkɔ anipɛ-i wa ye nyahaimɛle.

Yeesu mɛtine
(*Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12*)

⁴⁷ Kɛ Yeesu uu lɛ n we un símisi, upipiretiki kefi ne pité pɛ keɔɔpɛ usɛ kapi ye n sée rɛ Yutasi un tuiɔ ne risoiwuú, atéhe ne apúnipi an muleilɛ. Pɛɛɛ ye Ulééca inyóɔnse n wa piwééɛ ne Pisuiɔ piwééɛ pɛɛ lɛ pi tumpɔ. ⁴⁸ Yutasi uyɛɛ pɛɛ pianipɛ-i Yeesu n wainɛ ye pɛɛ risoiwuú céesile lɛ kapi yé ne Yeesu n céri piké tɛ. Uu pɛɛ pi maa rɛ: Nen ha úye rimpira aní u yáasi, uyɛɛ lo. Ani u tɛ. ⁴⁹ Kuu n tuiɔ, uú ne Yeesu kémɛɛ n sairilɛ uú ha u maa rɛ: Ne pó yáasi, Saa! Uu pɛɛ u pira uu u yáasi. ⁵⁰ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Unésáne, a pikɛi pɛ kaa piwai n ka mɛkɛɛ wa! Kei ke pɛ api pɛɛ cápɛnɛɔ, api Yeesu tini api múlú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upiretiki usɛ uu risaapɔ uu ritéhe kpeú uu Ulééca usina ukɛikó kutu semí. ⁵² Yeesu uu u maa rɛ: A ripótéhe tɛ tikukai-i pɛsɛɔ. Li we rɛ pɛ nnéi pɛɛ ne ritéhe n kóni, titéhe kapi ye kɔ ne pɛ kpu. ⁵³ Aa nyu rɛ nen pɛɛ nté Unésáa m pise rɛ uké né lémmɛ, u yé pɛɛ nté nní pilécaatumɛ né pame ai inɔɔ kefi ne ité fáauu? ⁵⁴ Nen nkpéni lɛ n wa, li yé pɛɛ mmɛ kapi nní Ulééca ritelɛ-i n wói rɛ nní kai nní n wai kai pise rɛ liké wa kecáá ritikii?

⁵⁵ Yeesu uu pɛɛ pisoɔ pɛɛ n cápɛnelɛ maa rɛ: Nɔ atéhe ne apúnipi ne pitíne né ka yarɛ usoi kpááree unyine kani pitíne ka. Mpá keyáa kéye ke tó ne nnó arí pɛɛ Ulééca keyɔ-i we nen céési, áni né tɛ. ⁵⁶ Amá lɛ ke antepuyɛ api Nléécaasimé kémɛɛ n wói liké ne n wa nnya kai lɛ wa. Kei ke upipiretiki nnéi api pɛɛ u nmeriyɛ api wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha
(*Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷ Pɛɛɛ Yeesu n tɛ ye pɛɛ u kpísile apí ne Ulééca usina Kayifu keyɔ sí. Kei ke isé picélaa ne Pisuiɔ piwééɛ apí pɛɛ cápɛnelɛ. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-pɔ Yeesu n tikilɛ uú ne Ulééca usina keyɔɔpɛ tulu, uu lompɔ uu piméré kekúrí tone un ne mé uké yé lɛ kai yé ne kété n kpu.

⁵⁹ Pɛɛɛ ye Ulééca inyóɔnse n wa piwééɛ ne pitúhaane píima nnéi api pisoɔ wéési pɛɛ yé Yeesu ne nsímé rinkpára piké ne u n kpu nnya. ⁶⁰ Piseérakɔ nɔmɛ api cápɛnɛɔ. Mpá ne lɛ, ápi nka yɛ piké ne u rikpára. Kai yé rinkpáse, pitisi pité pinyine apí hapɔ ⁶¹ api rɛ: Usoi nkó ye maa rɛ u yé fe uu Ulééca keyɔ foru uu siyáa sitaani ne pimómɛ ke pɛsɛ. ⁶² Kei

ke Uléecaa usina uu pɛɛ yisi uu u maa rɛ: Nsímé mmú nnéi ke pisoĩ mpí api nní kepócaá n símisi kémee, ní-ye kaa yé pəké pɛɛ? ⁶³ Yeesu uú n séélɛ léké-léké. Uléecaa usina uu pɛɛ u maa rɛ: Ne la rɛ a Uléecaa yee n nyáni rinyiri sée áá ne wéeri, in tɛ pɔ́ ke Uléecaa uu wée. Néé pɔ́o Uléecaa Kepipii? ⁶⁴ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Lɛ kaa nní ma. Limemáá, né kɔ́ nó rikpáse rɛ kaí ne neni n kpísi, nó Usoi Kepipi yé ken Uléecaa, nnaŋɛ nnéi ute kuluke-luke-mɛ káyukótonɛ-i tú. Nó kɔ́ u yé un keyómecaa-pɔ́ ahoɛ kecaá tú un ne wemɛ. ⁶⁵ Kei ke Uléecaa usina uu pɛɛ uricuruu ilū kuu n tanaalɛ céérii aĩ nyíse rɛ li u tóósile hái. Uu pɛɛ rɛ: Uléecaa ŋmaa kuu nní lámaankɛɛ. Ai nkpáni nkpéni pise rɛ toké píseérakó pinyine wéési. Nórínécúruu yɛ alɛ́ kuu Uléecaa n lámaankɛɛ konlɛ. ⁶⁶ Lɛ nnya, íye kani músu? Api u pɛɛ rɛ: Li ne sá rɛ piké u kpu. ⁶⁷ Api pɛɛ meta kényu-i pitúkente u loni. Api akpini u tini, picɔ́ api sipɛɛ u kápáá ⁶⁸ api yɛ pɛɛ rɛ: Pɔ́ ke Uléecaa uu n wée, a ŋmɔ́inu aa ró símisi nké tɛ wóo pɔ́ pí?

Piyee ye kesi re uu Yeesu nyu

(Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ke Piyee uu kei lɛ tipoo-i n tú, unósi keikó unyine uu léepɔ́ uu kei u léepɔ́ uu u maa rɛ: Ne pɔ́o lo! Pɔ́ ne kɔ́ pɛɛ Kalilee ukó Yeesu uyé tikilenlɛ. ⁷⁰ Uu pinnéi inipɛɛ iyɛ-i késu uu rɛ: Né ám nyu ní-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáá yisi uu rinɔ́nɔ́-mɛ sí. Unósi keikó ucɔ́ pɔ́o kɔ́ kei piyéne u kpá uu pɛɛ kei n cápínɛlɛ maa rɛ: Nkó pɔ́ ne kɔ́ pɛɛ Nasareti ukó Yeesu uyé tikilenlɛ. ⁷² Piyee uu kɔ́ pikéne kpá uu wéeri rɛ: Am usoi nkó nyu.

⁷³ Liké ne rinsáse, pɛɛ kei ní we apí nyɔ́sɔ́pɔ́ apí ne u kɔ́ api u maa rɛ: Asei kecaá, pɔ́o pisoĩ pɛ́ use lɛ. Mepósímé kémee kai lɛ nyíselɛ. ⁷⁴ Kei ke Piyee uu kési ŋmaa uú ne keté kɛɛni uu wéeri rɛ: Ne Uléecaa, ám usoi nkó nyu. Mɛɛɛ ne mɛɛɛ, icá ii kooi. ⁷⁵ Piyee uu rinóo tɛ ke Yeesu uú pɛɛ u mí ma léise rɛ: Icó iké kelenɛ n kooi, pɔ́o kesi metaani rɛ áa né nyu. Kei ke Piyee uu léepɔ́ uú ne mpóocaa tɛni.

27

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Mariki 15:1; Luki 23:1-2; Yohani 18:28-32)

¹ Kai kóso n weesi mmare mare, pɛɛ yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéese nnéi ne Pisui fi piwéese api rinóo rise wai rɛ piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pɛɛ u paasi apí ne Rɔ́m uyɔ́pɔ́i Pilati léepɔ́.

Yutasi nkɔ́ kecaá nsímé

(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yee Yeesu n kpísi uu piláarɔ́ anipɛ-i wai uu yénu rɛ pi la piké Yeesu kpu. Ai u cón, uu ukɛfa-i tɛni uu nwóoweni mɛpipi afɛetaani mɛ kpísi uú ne pɛɛ uú ha pɛɛ yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pisui fi piwéese pɛ́ pa. ⁴ Uu pi maa rɛ: Ne akópe wale. Ne usoi yee úu líka n caai yáá amí pa api kópu. Pɛ́ api u pɛɛ rɛ: Mpókó yɛ mmɛ! Ai ne tó yé! ⁵ Uu pɛɛ siwóó sɛ kpísi uu Uléecaa keyɔ́-i sá, uu sí uú ha umɛcɛɛ ríŋme wai. ⁶ Pɛɛ yɛ Uléecaa inyóonse n wa piwéese api siwóó sɛ híni api rɛ: Kai nní ménye kewóó nnya, ncée rín irósé kémee we rɛ piké Uléecaa keyɔ́ kuwóotakai kémee ke waiɔ́. ⁷ Api kómɛine api pɛɛ ke kpísi apí ne utúhumɔ́me kémee keté lɔ́lu rɛ piké yɛ kei písáne kulesi. ⁸ Lɛ nnya kaí ne kei n kpíime ne neni-mɛ, pi keté kɛ sélei rɛ: ménye kecare. ⁹ Lɛ ke antepu Yeremii uú pɛɛ Yeesu kecaá ní ma uu Uléecaa nsímé ritelɛ kémee wólu kai wa rɛ: Pi nwóoweni mɛpipi afɛetaani mɛ kpísile. Mɛ ke Isirayɛeli pikó apí musí rɛ pi yé ukɛcaá hééle.

¹⁰ Apí ne utúhumɔ́me kémee keté lɔ́lu. Lɛ ke Upíima uu rɛ ké pi símisi.

Pilati ye Yeesu nsímé píseise

(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5, Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapi uyɔɔpi Pilati kɛmɛɛ nɛ Yeesu pitúhaane ní ha, uyɔɔpi uyɛ uu u pise re: Pɔɔ Pisuiɓi uyɔɔpii? Yeesu uu rinɔɔ u yɔsu re: Mmɛ kaa nní ma. ¹² Amá kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ nɛ Pisuiɓi piwééɛ apí nɛ nsímé u rinkpárá, úu ríka pi pɛɛ. ¹³ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ u pise re: Aa mmɛ kapi nní nɛ pɔ n kparai kómɛi, néɛ? ¹⁴ Uu kɔ lɛ n séélɛ úu ríka pɛɛ. Ai pɛɛ Pilati píri wai.

Pi túhaane aɪ tonɛ rɛ piké Yeesu kpu

(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

¹⁵ Mpá nkpɔ mɛlɔɔ anyá áye, Pilati yèè ukpaniikó uyɛ kɛ risoiwuí ari ní la uké lese akpanii kɛmɛɛ lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapi nɔpá yei n nyu ye pɛɛ anyá kumúɔ́ kɛ-i akpanii kɛmɛɛ wɛle. Pi ye u sée re Yeesu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pɛɛ pisoɓi pɛɛ n cápinelɛ pise re: Yeesu Parapasi nɛ Yeesu kapi n sélei re Kirisi kɛcɔpɛ, úye kaní la ké akpanii kɛmɛɛ lese? ¹⁸ U pɛɛ nyule ñmaa nɔnɔnɛ re nɔpɔle nnya kapi Yeesu uanipɛ-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lɛ ketúhaane kɛ-i we, líké nɛ rinsáɛ, uunɔsi uu pisoɓi tumpɔ re piké u maa re: Usoi nkó úu ncaai ríka wa. A unsímé kɛmɛɛ apónípe mahã. Nɛ kesine nké uyɛ nnya keláre kópe kɛnyine kɛmɛɛ íwe lile háí.

²⁰ Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ nɛ Pisuiɓi piwééɛ pin likumúɔ́ kɛ-i pisoɓi pitálaankɛɛ masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kɛmɛɛ lese uu Yeesu pɔ́ kopu. ²¹ Uyɔɔpi uu pipise pi kpá re: Píketé kɛcɔpɛ, úye kaní la ké lese? Api u pɛɛ re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeesu kapi n sélei re Kirisi pɔ́ wa? Api pinnéi u pɛɛ re: A kunapéékɔ́ kɛcáá u karií! ²³ Kei kuu kɔ pipise pi rikpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Api pɛɛ sícááila nákiíse ñmaa re: A kunapéékɔ́ kɛcáá u karií! ²⁴ Kɛ Pilati uu n yé te nɔpá un nɛ n símisi, ái nkpáni líka yoriyɛnɛ, iwɔɔ in meníɔe meyá cálɛ, uu míni kpisi uu pisoɓi nnéi inipɛɛ-i anípe nale uu re: Ai néɛ ncée he re piké usoi nkó yeɛ úu ncaai ríka n wa kpu. Nónnékó ye mmɛ! ²⁵ Pisoɓi pɛɛ n cápinelɛ nnéi api u pɛɛ re: Eɛɛ! Tó nɛ sirówá také unkpɔ nɔni n te! ²⁶ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ akpanii kɛmɛɛ Parapasi pi lese, uu tíyɛɛ api Yeesu iséi súúkeɛ, uu pi u pa re piké ha kunapéékɔ́ kɛcáá karií.

Pisóɔca ye Yeesu kɛcáá nyáni

(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)

²⁷ Uyɔɔpi pisóɔca api Yeesu kpisi apí nɛ kei kapi ye n túhaane lomɔ́, pisóɔca nnéi api kei u kálaapɔ. ²⁸ Api ilū u mahani api kukpélenku wéé u tani. ²⁹ Api pɛɛ sinípeleépi rikɔɔn parii apí u kipise, apí kɔ kɛnaapi kunípe luke-uke-mɛ u múise. Api pɛɛ ukeyu-i wúla apí sɛnnyi apí re: Tɔ pɔ́ yáasi, Pisuiɓi uyɔɔpi! ³⁰ Api pɛɛ mɛta u n túkɛntɛ. Api ye kɔ kɛnaapi kɛ kpisi apí nɛ ríyu kɛcáá u pepu. ³¹ Kapi nnyei u m masí, api kukpélenku u mahani apí uilū pitane u pɛɛ apí nɛ kunapéékɔ́ kɛcáá pikarii u tɔmpɔ.

Pi Yeesu kunapéékɔ́ kɛcáá karií

(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

³² Kapi kuyu-i n léeri pin nɛ Yeesu pikarii tósu, apí nɛ Sirɛeni ketɛ utisi unyine sáne. Pi ye u sée re Simɔɔ. Api nínanɛ nɛ Yeesu kunapéékɔ́ u cɔnɛ. ³³ Api pɛé ha nɛ kelɔ kɛnyine tulu. Pi ye kei sée re Kólikɔta. Liasei re: Kúyu Kɔɔɔ kelɔ. ³⁴ Api píta nɛ pite tule-tule pinyine cɔhɔnɛ apí u pa re uké n ntí. Uu lélé uu yúlu re úu nírunɛ. ³⁵ Api u kpisi apí ha kunapéékɔ́ kɛcáá karií, apí panai apí nɛ pimɛcɔpɛcɔre uilū hɔɔnɛntɛ. [...] ³⁶ Api pɛɛ kei n tū pin u mɛ. ³⁷ Api kekpenkpélépi kɛnyine kɛcáá wólu lɛ nnya kapi u ní kpu apí kunapéékɔ́-i uriyu kɛcáá karií. Pi wɔi re: Nkó yeɛ Yeesu, Pisuiɓi uyɔɔpi. ³⁸ Api pɛɛ kɔ limɛmáá pisoɓi kpááree pité pinyine kesé karií, ucɔ ukuluke-luke-mɛ ucɔ ukumii-mɛ apí nɛ u kɔ.

³⁹ Picéetɔɔɔ apí u lámaankɛɛ apí ríyu m pɔuli. ⁴⁰ Api ye u maa re: Pɔɔ ye Uléécáa keyɔ n forii aa siyáa sitaani nɛ pimóme kɛ pɛɛɛ, pɔn mɛsei Uléécáa Kɛpipi, a nkpéni ripóyu lɔ aa kunapéékɔ́ kɛcáá súiri! ⁴¹ Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ Pisuiɓi piwééɛ pɔɔ kɔ limɛcɔ kɛcáá u nyáni apí ye nɛ maa re: ⁴² U picɔ yoriyɛntɛle amá úu pɛɛ fe

uké uricuruu yoriye! Nénte Isirayeli Uyɔɔpi lo! Uké kɔ kunapékɔ́ kɛcáá súime tóké pɛé ne kefa u tene. ⁴³ Ulééca kuú ne ritá uu ye ne maa re: Ne Ulééca Kɛpipi le. Lɛ nnya, in te Ulééca ye ukɛcáá kpálɛ, uké nkɛni u yoriye tóké yé nké! ⁴⁴ Háí aí ne písoi kpááree pɛ keté kapi kesé n karií péné api kɔ lɛ u lámisi.

Yeesu nkɔ

(Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunɛ kɛcɛre kumúnjé háí ne ketúnjé metaani kumúnjé ke kuɔmaha aku keté nnéi kɛcáá cɔ. ⁴⁶ Kai ketúnjé metaani kumúnjé ní tu, Yeesu uu kɛcááila píima kɛnyine súúni re Elii, Elii lama sapatani? Lelɛ re: Unélééca, Unélééca, yo nnya kaa né ηmeriye? ⁴⁷ Písoi pɛe kei n cápinelɛ kɛcɔpe, pinyine api lɛ kom api re: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mese ne mese, pikɛcɔpe unyine uu wuru uú ha sinéé kpísi uu píta nyere-nyere pinyine fe uú ne kɛnaapi kɛnyine kɛcáá tuhu uu u pa re uké n ntí. ⁴⁹ Picɔ api pɛe re: Ani riyá tóké yé te Elii yé kam uu u yoriye néɛ.

⁵⁰ Yeesu uu meýá pipupɛi kpá uu pɛe kpi. ⁵¹ Likumúnjé kɛ-i ke kusánjáá kápí ne Ulééca keyɔ kémɛɛ n kénéɛ́ aku riceérine meté háí kɛcáá ne metene-pɔ. Keté ake yénesi, aparecaɔaa aa forɛsi, ⁵² akpí meýá aa wúkulente, Ulééca písoi kulúí pɛe n kpí api yisikɛɛ. ⁵³ Api akpí kɛmɛɛ léenti. Ke Yeesu uu ní ka uu nkɔ kémɛɛ yisi, api Ulééca kuyu lomɔ, písoi meýá api pi yenu. ⁵⁴ Ke Rɔm usóca kpéé ne písóca picɔ pɛe kei ní we pin kesé Yeesu mé api n yé lɛ ke keté ake n yénesi ne licɔ licɔ lee n wapisi, iwame ii meýíkíyiki ηmaa pi loni api re: Usoi nkó ye pɛe mesei Ulééca Kɛpipi le. ⁵⁵ Pinósi ye pɛe kulúí wele, pin ketaa-pɔ nyenu pin nyáni. Pimeýá pɛe háí Kalilee-pɔ u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikɛcɔpe pinyine pɛe nní Makitala kuyu ukó Maari ne Yakupu ne Yosefi uni Maari ne Sepetee pinmánɛ uni.

Yeesu mekulaa

(Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi mámá uyɛ kapi ye n séɛ re Yosefi un Arimatee kuyu ukó, uú harɔ. Uyɛ ne kɔ pɛe Yeesu upiretiki le. ⁵⁸ Uu Pilati kémɛɛ sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. Kei ke Pilati uu ηmurei uu ncée he re piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kesánjáapi tomé kɛcɛre-i wai ⁶⁰ uú ha ne nhóre fale kuu kuparepoo-i n wa kémɛɛ u finse, uu pɛe mɛpare píima menyine pímiise uu rinɔnɔ fi, uu pɛe yá uu tɔmpɔ. ⁶¹ Likumúnjé kɛ-i, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari ucɔ uyɛ pɔɔn kei rikpíi keyúrí tú.

Tikpíi piméré

⁶² Ke keyáa kɛe ye ne kɛwénteyaa n tise ake n tu, pɛpɛe ye Ulééca inyóɔnse n wa piwééɛ ne Pifarisi api yisi api Pilati keyɔ sí, ⁶³ api u maa re: Urósáa, tɔ léise re ke unóɔme nkó uú pɛe nfáa m má, u pɛé maa re u yé unkpɔ memáá keyáa táánũ tunjé yisi. ⁶⁴ Lɛ nnya, a ncée he re písoi piké ha siyáa sitaani urikpíi nsɔne m mé, upipiretiki ápi kape ne u n yáai piké lese, piké pɛé ne písoi n kiraase re: u nkɔ kémɛɛ yisile nnya. Lin lɛ n wa, nnóɔme mmɛ né pɛe caai ai nfoi feriyɛ. ⁶⁵ Pilati uu pi pɛse re: Piméré ye mpí! Ani ne pi ha piké ha rikpíi m mé yarɛ kani ní la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lɛ kapi yé pimérékei pɛ n wa. Api mɛpare mɛe rinɔnɔ n filɛ nsɔne karií api pɛe piméré tónsente re piké m mé.

28

Yeesu ye nkɔ kémɛɛ yisi

(Mariki 16:1-10; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Keyáa kɛe ne kɛwénteyaa rintíki ketúnjé, Maari Makitala ukó ne Maari ucɔ api yisi re piké ha rikpíi rilóólú. ² Kei nní, keté ake yénesi, Upíima uleecaatumɛ unyine uu keyómɛcaapɔ súiri uu mɛpare mɛe rikpíi rinɔnɔ n filɛ pímiise uu rikɛcáá tone. ³ U pɛe télule yarɛ kekónɛtɛhe, uilũ in wariye pói-pói. ⁴ Liwame píima inyine ii piméré tini, api pɛé n terii nfáa ní ne pári yarɛ pi kpule. ⁵ Uléécaatumɛ uyɛ uu pɛe pinósi pɛ maa re: Iwame íi kape

nó n we. Ne yē te Yeesu uyē kapi kunapéeékóó kecáá n karií kani wéési. ⁶Uu nté we. U nkpó kémee yisile yare kuu mí ma. Ani kam ani kei kapi pēe u n finse yē, ⁷ani mekkee sí aní ha upipiretiki símisi re u nkpó kémee yisile. U yé Kalilee-pó pi m mē. Kei kani yé ha u yē. Mmē kam m má ké nó n símisi ye mmē. ⁸Api pēe rikpíí kekúrí yisi, iwame ne mpóonare píima nn pi we apí ha mekkee nsímé mmē upipiretiki símisi. ⁹Liké ne rinsáse, Yeesu uu ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nó yáasi. Apí ukekúrí hapó, apí wúla apí uana tini apí ne ríyu u waise. ¹⁰Yeesu uu pēe pi maa re. Iwame íi kape nó n we. Ani ha pinémáreco maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yé.

Piméré ye lē kapi n yé símisi

¹¹Kumúnjé kpe-i ke pinósi pē api ncée ní we pin tósu, rikpíí piméré pinyine api yisi api kuyu pele, apí ha pepēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése lē nnéí lēe n wa keenkee. ¹²Pē ne piwéése apí tone apí kómēine, api siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³api kó pi tálaanke re piké maa re: Tó kesine lópilēle, upipiretiki apí weri apí u yáái apí ne tómpó. ¹⁴Piwéése pē apí kó pi kpá re: Uyóopi píima un lē n kó, tó u símisi uu kóm áni yé ncón ríka yē. ¹⁵Piméré pē apí mesei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē nné we ne neni-me nn ne Pisuífi kémee kónúlē.

Yeesu ye umécire upipiretiki nyíse

(Maríki 16:14-18; Lúki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁶Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pó riyópe te-i ke Yeesu uu pēe mí maa re piké ha sí. ¹⁷Kapi u n yé, apí u yáasi apí ukeyu-i wúla. Amá picó pin ne we pin céreise. ¹⁸Yeesu uu ne pi kó uu pi maa re: Uléécaá ye keyómecaa-pó ne ketē nté nípá yo kecáá rínanē né hele. ¹⁹Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémee ha, ani tíyese pisoi piké kenépire ritiki. Ani Saa Uléécaá ne Kepipi ne Nfáasone rinyiri ne míni pi wole. ²⁰Ani kó pi céesi re piké isé iyē nnéí kam nó n karií ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nókenékúrí we ketē keké ha ne tene.

Nsímé Kεcιrε ritelé κε Mariki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε ní we

Pisoi meyā ye mūsu re Mariki ye ritelé ntí wói. U kə pεe Pəoli ne Piyee ukeicə le (UPM 12:25). Pē kuu n̄səne p̄isei uú ne Nsímé mmú wólu. Tə kə yē tε u Yeesu ró nyísele yare Uléεca Kεpipi (1:1). Méwəle ketə-pə, Rəm usóca wéεse p̄ó háa re "Usoi nkó ye mesei Uléεca Kεpipi le" (15:39). Ai re ríyu kuú la uké yé nnya kuu p̄írí pikei pē wapisi, amá u kale uké keisi uké kə unfaa kp̄isi uké he uké pisoi ayu lə (10:45). Lē nnya ke Mariki uu Yeesu isoi ne unsē tó nyíse yare unkpə isəólú. Uayu metɛɛni, kai n kp̄isi Kalilee ketē hái ne Yutee-pə ye nyíselē tε Yerusalem-pə kuú ha n kp̄ine kaí ne u sí.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani Uniwole ye Yeesu nsímé riyóó uu kə míni u wole (1:1-11).
2. Kunírlā ye kucesi kóima-i Yeesu peikee (1:12-13).
3. Yeesu ye sinyárū ne símisi un kə Kalilee-pə mewaisaɲa wapisi (1:14-8:26).
4. Yeesu ye unkpə ne umeyise nsímé símisi, un kə upipiretiki símisi lē kuu íwe n lenε. Uu kə pi maa re piricuruu piké pinfaa kp̄isi piké Yeesu mεcə he (8:27-10:52).
5. Yeesu ye Yerusalem kuyu-i lompə Pisui fi piwéεse api pitele u wai (11-13).
6. Yeesu ye íwe meyá lele. Pisui fi piwéεse ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapéékó kecáá u kariile api kə nhóre nnyine kέmεε u wai (14-15). Yeesu uu nkpə kέmεε yisi uu umεcιrε upipiretiki nyíse (16).

*Yohani Uniwole ye Uléεca Nsímé yóólē
(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)*

¹ Nté kai wólaalē lē ke Yeesu Kirisi, Uléεca Kεpipi Nsímé Kεcιrε nn n kóri. ² Li antepu Esayi ritelé-i wólaalē tε:

Né unétumε kepókpeē waise
uké ncée p̄ó nyóɔnse.

³ Usoi rinə ye ri tεε kucesi kóima-i n yóólē tε:
Ani Up̄íima ncee nyóɔnse,
ani usiceepi tēiise.

⁴ Lē kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisoi míni wole, un pi símisi re: Ani mεfine conse, ani tíyεse ké míni nó wole, Uléεca uu n̄anékópe nó sári. ⁵ Yutee ketē pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméé n s̄naapə pin piakópe yámnente, Yohani uu Yuritee nkoi kέmεε míni pi wole.

⁶ Kuyooyoo nkp̄í ketukanka ke Yohani uú pεe tanaalē un kekónεpampi kehale-i tēlē. Apáani ne meté kuú pεe le ⁷ un yóólē tε: Uyεε né memáá n s̄nti ye r̄naɲe né fele. Inésoi íi tu re ké ripe ké ukunéeri nɲme fénnε. ⁸ Míni ke née ne nó wole, amá Nfáasone ke uyē uu yé ne nó wole.

*Yohani ye Yeesu míni wole
(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)*

⁹ Yeesu uu pεe Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuritee nkoi kέmεε míni u wole. ¹⁰ Ke Yeesu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulēlē, Nfáasone nn ukecáá súiri yare tilóólā. ¹¹ Uu rinóó keyómεca-pə komti re: P̄ó Kenépipi lala kecιrε. Ne p̄ó wéele.

Setani ye Yeesu peikee

¹² Mese ne mese Nfaasone nn̄ ne kucesi kóima-pō Yeesu sí. ¹³ Uu kei n we hái ne siyáa afena. Kei ke Setani uu u peikee. Icaresee kēpáapáá kuu ye n we, pilécaatumē pin ukécáá paílē.

Yeesu ye pikpintomécōpii pina sée
(Matiyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

¹⁴ Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sí uu Ulécaā Nsímé Kēcire n yóólē ¹⁵ un símisi re itunje ye tula, Ulécaā iyōopi ye nyahaimēle, ani mēfine conse ani Nsímé Kēcire ŋmurei.

¹⁶ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye mecáa n tókilē, uu Simōō ne uuwā Antiree yenu pin anyeī fóm pin ne ikpíntomé cōpii. Pi pēe pikpíntomé cōpii le. ¹⁷ Yeesu uu pēe pi maa re: Aní né ritiki, né tíyese ani písoi pēe yé né rintíki wéési. ¹⁸ Api mese ne mese pianyeī sá api u tiki. ¹⁹ Ke Yeesu uu nsé ní nōjlē, uú ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyeī nyóōnse. ²⁰ Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikēikó kúninōi-i tíye api u tiki.

Untrihélaa unyine nsímé
(Luki 4:31-37)

²¹ Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum sí. Yeesu uu mese ne mese kewénteγaa ketúnē Pisui fi kuyomēyáhaalee loni uu písoi picélaa kápáá. ²² Pírí ke umecélaa amē keyáa kē písoi pē nnéi pēe kutu u n cólē we, likumúnjé re umecélaa ne isé picélaa mecélaa áme sá. Amá uyē ne pēe písoi céésile ne n-yōōpinaŋe. ²³ Kumúnjé kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pēkesi uu Pisui fi kuyomēyáhaalee-i lompo, uu pupēi re: ²⁴ N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re pōké ró nāa? Ne pō nyule re Ulécaā ye pō wéele uu iyaa yekei. ²⁵ Yeesu uu kuníri kpē semni uu rinóō ku he re: A kei riséé, aa usoi uyē-i lelu. ²⁶ Kuníri kpē aku usoi uyē lémesi aku ukeméé lelu kun pupukēe. ²⁷ Ai pinnéi nnóō yipu apí m píseine re: Yoo nní? Icélāa fale inyine ye nyi ne innaŋe! Mpá aníri kuu rinóō he, áa ye ti rilóō. ²⁸ Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee ketē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitóikó kulú pōise
(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

²⁹ Api Pisui fi kuyomēyáhaalee-i léeri apí ne Simōō ne Antiree keyō n tósu, Yakupu ne Yohani pin tikilē. ³⁰ Api Simōō ulóhóni leepō un finu ne kupiŋetoi. Ke Yeesu uu n tuipe, api unósi uyē nsímé u wai. ³¹ Yeesu uú nyōsōpō, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupiŋetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáá paí.

³² Metuŋelolé-maá, písoi apí ne pitóikó ncōpuri ne pinírihélaa Yeesu leepō. ³³ Kuyu pikó nnéi apí keyō kē tipoo yipu. ³⁴ Yeesu uu písoi meγā itóí ncōpuri pōisente, uu kō aníri meγā lakase. Uu tíyese aníri aké rinóō male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kóónulē

³⁵ Kai n weesi, Yeesu uú ne kesine tōrōō keyō lelu. Uu iyaa sí uú ha kei umecire keyóme n yáasi. ³⁶ Simōō ne upicō api pēe piwélaa u loni. ³⁷ Kapi u n yé apí u maa re: Písoi nnéi pēe pō wéési. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa re: Tóké kelō féé ha, ayu acō-i, li pise re ké kō kei Nlécaasimé símisi, likumúnjé re lelee ne né ka. ³⁹ Lē kai wa Yeesu uu Kalilee ketē nnéi kóónú un Pisui fi ayomēyáhaalee-i Nlécaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyō unyine pōise
(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰ Uyō unyine uu Yeesu leepō uu ukeyu-i wúla uú ne u tēni re: Pōn n la, pō né wole am funi. ⁴¹ Uicō ii Yeesu íwe wai hái, Yeesu uu pēe kunípe saapo uu u ca, uu lē memáá u maa re: Ne la re a peí. ⁴² Mese ne mese, utisi uyē keyō akē tene uu funi. ⁴³ Yeesu uu lē memáá u cési uu u lakase ⁴⁴ un u kúrúrúselē te: A nsōne kutu ricō, kape wa unyine uké mewai mē kō.

Amá a ha uyee ye Uléecaa inyóonse n wa mepócíre nyíse uké yé lã kaa ní we. Lã memáá, aa inyóonse ke Moisi isé ii m pise wai póké ne mpa úye nyíse re pə péi. ⁴⁵ Amá utisi uyē uu sí uu lã nnéi kai n wa mpa yei kéénkεε. Lã nnya, Yeesu úu ye fe uké umεcire riwúí-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka úu ní we. PISOI PIN MPA MÉYE LÉENTI PIN UKEMEE SÓNAAPƏ.

2

Yeesu ye kékankáláká kenyine paise
(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkóónú, Yeesu uu Kaperinawum-i pεeri. PISOI API KÓM TE KÉYƏ-I KUÚ WE. ² API CÁPINEPƏ MAM, KÉNAÇƏPE ÁKE NKPANI RIPOO RICURUU-I WE. Yeesu un Nsímé Kεcire pi céési. ³ Pinyine api ne kékankáláká u weri ke pISOI PINA API N TOPORI. ⁴ Amá API PƏONE PIKÉ Yeesu ke nyíse, ke pISOI API KULÚI N TƏSÍ NNYA. API KULEE KPƏ-I KE Yeesu uu ní we piriye, API KUPÓLE KPƏ KUMÚNÉ KE Yeesu uu n nyenu kékankáláká kē cεpisepə ne kerisánjáápərə. ⁵ KE Yeesu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókópe pə sárei. ⁶ Isé picélaa pinyine pεe kei n tŭ API PISIFA-I TÚHAANE RE: ⁷ YO NNYA ņMAA KE USOI NKÓ UU NNÍ LĒ SÍMISI? Uléecaa kuu lámisi. Wóo yé mpíi fe uké akópe sárei, Uléecaa memáá? ⁸ Yeesu uu pinfasimé cεrupə uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká ní maa re: Ne apókópe pə sárei yee pólú née ké ke ní maa re: A yisi aa ripósánjáápərə pílesi, aa sone yee yé m pólú? ¹⁰ Ne la ké nó cεreise re Usoi Kepipi ye ketē kecáa ņnaņe mále keké ne pISOI akópe pi sárei. ¹¹ UU PEE KÉKANKÁLÁKÁ RINÓO PIMÁA KPÁ RE: Née pə ma, a yisi aa ripósánjáápərə pílesi aá kulu. ¹² UTISI UYĒ UU MPA ÚYE INIPEE-I YISI UU MESE NE MESE URISÁNJÁÁPƏRÉ SÁKAA UÚ KULU. AI PISOI MAAMÁCI WAI API ULÉECAA RÍYU WAISE PIN MÁIKEE RE: Ari píkaí mewai mmé meçə yenaalē.

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ KE Yeesu uu Kalilee kupiye ritime-mē m pele, pISOI KULÚI API UKEMÉ N SÓNAAPƏ UN PI céési. ¹⁴ KUU N TƏSU, UU ALIFEE ņņMÁNE LEFI YENU UN LAMPPOO KEYÓO-I TŬ. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ KE Yeesu uu Lefi keyə-i iluke n le, u ne pilampooyó meyā ne pikópekó ne upipiretiki pεe kesé li. PISOI MEYĀ PEE YE U N TIKILĒ. ¹⁶ KE ISÉ PICÉLAA PEE PIFARISI KULAMAASINELEE-I NÍ WE API Yeesu n yé un ne pISOI PĒ MPURI ILUKE LE, API UPIPIRETIKI maa re: Yo nnya ke Yeesu ne pilampooyó ne pikópekó API KESÉ LE? ¹⁷ Yeesu uu pinsimé kóm uu rinóo pi yósu re: AI PISOI PEE ISARE N LÁARÚ NNYA KE UPÓISE UÚ WE, AMÁ PITÓIKÓ NNYA KUÚ WE. AI PISOI PEE ASEI N TÍKILĒ PISÉI KAMÍ KA, AMÁ PIKÓPEKÓ NNYA KAMÍ KA.

Yeesu ye anópahaa nsimé wai
(Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ KEYÁA KENYINE KE YOHANI UNIWOLE PIPIRETIKI NE PIFARISI API ANÓO PAHAALĒ, PISOI API PEE ha Yeesu pise re: Yo nnya ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi API YE ANÓO PAASI, PÓ PIKÓ API YE PEE A PAASI? ¹⁹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Nə músu re usoi yé pisóonne anyá n wai upisane API PEE ANÓO M PAHAALĒ? Aái, mmē ní n we. KUMÚNÉ KPƏ NNÉI KE UNÓSIKÓ UU ANYÁ N WAI, API ANÓO PAASINE. ²⁰ AMÁ KEYÁA YE WEME KAPI YÉ UNÓSIKÓ PIKEÇƏPE NÍ LESE. KEYÁA KĒ KEN n tu, pi yé anóo paasi.

²¹ ÚKA ÚU YE KUSÁNJÁA FALÉ KEPAMPI NE KUSÁNJÁA KPURE TÁPISI. LI YE KUKPURE INņME TÚUNLE ai kupóle pérése. ²² ÚKA ÚU YE KƏ PÍTA PELÉ KUKÓNENUņ KPURE-I SÚŬ, LIN LĒ N WA, PÍTA PĒ NE YE ANÚņ TIKPÁFÚSELE, ai wai píta ne lianúņ ye méwoo wa. Amá kunúņ fale-i kapi ye píta pelé súŬ.

Yeesu ye kewénteeyaa ute
(Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5)

²³ Kewénteyaa ketúnjé kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api imúí inyine kecare-i sône. Upipiretiki api pɛɛ ricéetime mɛpipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴ Pifarisi api pɛɛ Yeesu maa re: A ripáí mmɛ-i ke pipópiretiki api ní we. Yo nnya ke pipópiretiki api lɛ ke irósé ii kewénteyaa ketúnjé n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani lɛ ke Tafiti uu n wa keyáa kɛ ke nkú nn u ne upikó m pekési píkai kéenlee? ²⁶ U Uléécaa keyó lonle, uu akpónó kapi Uléécaa n yekei takai. Apiyataa yɛɛ yɛ kumúnjé kpe-i Uléécaa usina. Irósé kɛmɛɛ, pɛpɛɛ yɛ Uléécaa inyóonse n wa nmanɛ pɛɛ ncée má re piké akpónó nyɛ takai. Mpá ne lɛ, Tafiti ne upikó yɛ a takailɛ. ²⁷ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ai kewénteyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsone nnya kapi kewénteyaa wa. ²⁸ Lɛ nnya ke né Usoi Kɛpipi am kewénteyaa ute.

3

Utisi uyɛɛ kunípe kópe m má
(Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11)

¹ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i pɛɛri. Utisi unyine yɛ pɛɛ kei wele un kunípe kópe má. ² Pɛpɛɛ keyáa kɛ kei ní we, api kutu n cɔlɛ tɛ Yeesu yé kewénteyaa ketúnjé utisi uyɛ pɔiseɛ? Likumúnjé re kewáaná kapi yɛ n wéési piké ne Yeesu n tí. ³ Yeesu uu unípekókɛkɔó uyɛ maa re: A yisi, a nyɛɛ nípa úye uké pɔ yé. ⁴ Yeesu uu pɛɛ pɛpɛɛ nní n nyáni pise re: Iye kai irósé kɛmɛɛ pise? Li pise re tóké lisone wa kewénteyaa néɛ likópe kai pise re tóké wa má? Li pise re tóké usoi nfaa lɔ néɛ li pise re tóké u kpu? Amá ápi nɛmurei piké Yeesu rinóó yóó. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyáni, piicɔ ii kuwói u wai hái. Uripáó ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lɛ mɛmáa u utisi uyɛ maa re: A kupónípe né ritunáme. Kuu yé kunípe riintunápa, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pɛpɛɛ Erooti kemúnjé ní tikilɛ api mɛsɛ ne mɛsɛ cápine piké yé tɛ íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kulúí yɛ Yeesu-i sónaapɔ

⁷ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu kei pi yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiyɛ ritime sí. Kalilee pikó meyá pɛɛ pɛɛ u tikilɛ. ⁸ Yutee ne Yerusalem ne Itumee ne Yuriteɛ metéj ne Tiiri ne Sitáó sité pikó meyá pɛɛ pɛɛ kɔ ukemɛɛ sónaapɔ. Uliwawai kapi n kó yɛɛ ne pi sónaapɔ. ⁹ Yeesu uu pɛɛ upipiretiki maa re piké kúninói kenyine u nyóonse, pisoi ápi kapɛ u nyíkii nnya. ¹⁰ Ai líka, kuu pisoi m pɔisente meyá nnya ke pitóikɔ tɔrɔó api yóonepɔ, nípa úye un náási uké u rica. ¹¹ Mpá kumúnjé kúye-i ke aníri aa u yé, a yɛ u riwulale, an pupukɛɛ re: Pɔ Uléécaa Kɛpipi lɛ. ¹² Yeesu uu rinóó a he ne nínanɛ re: Ani kapɛ tíyɛɛ unyine uké céri re néɛ úye.

Yeesu yɛ pitumɛ kefi ne pité wéɛ
(Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16)

¹³ Yeesu uu lɛ mɛmáa riyópe táa uu pisoi pɛ kuu ní la séi api u tiki. ¹⁴ Uu pisoi kefi ne pité wéɛ. U pi wéɛɛ re u ne pɛ piké n we uké yɛ kɔ pi tū piké ne Nléécaasimé rikóónú. ¹⁵ Uu kɔ nínanɛ pi he piké yɛ ne aníri lakase. ¹⁶ Pisoi kefi ne pité pɛ kuu n léɛɛ pɛɛ Simáó ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyɛɛ, ¹⁷ ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwá Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pɔwanɛɛkɛɛ. Tinyíri tɛ aseɛ re ikónɛ pisenkɛɛ. ¹⁸ Ne Antiree ne Filipu ne Patelemii ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifɛɛ kɛpipi Yakupu, ne Tatee ne Simáó yɛɛ pɛɛ ukuyu pimúlɛ kecáa n tɔpu, ¹⁹ ne Yutasi Isikariyóoti yɛɛ Yeesu n tí uu piláarɔ anipe-i wai.

Yeesu pikó yɛ piwélaa u ha

²⁰ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu kɛyó-i pɛɛri. Pisoi api kɔ pikálaa u kpá, u ne upipiretiki ápi pɛɛ kɛyú yé piké iluke li. ²¹ Ke Yeesu pikó api lɛ n kó, api piwélaa u sí piké ne u kui pin músu re li yé u m pansɛɛ.

Yeesu yɛ pɛpɛɛ ukɛcáa nkópe n símisi rinóó pɛɛɛ
(Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)

²² Uléécaá isé picélaa ppe Yerusalem n léeri apí m máikεε rε Pελisepule kuu héesi. Api kó rε aníri uyóopi nnaηe kuu ye ne aníri lakase. ²³ Yeesu uu ppe pi séi uu kenýárū pi maa rε: Iye ke Setani uu ye Setani lakase má? ²⁴ Kuyóopiyyu kuse písoi pin n tópu, kuyóopiyyu kpee kpine. ²⁵ Lε cire kέyó kесе písoi pin n tópu, kέyó kεε kpine. ²⁶ In lee ní, Setani un ne uricuruu n tópu, pihóonene pin ukuyóopiyyu-i n we, unnaηe rín nóηne. Amá méwoo knn waine.

²⁷ Uye un n la uké unáηe-naηe keyó-i ló uké ulikó yósi, u ye unáηe-naηe uyē íηme paasile. Umepahaa maá kuu yé fe uu lelee ukεyó-i rí we nnéi yósu. ²⁸ Asei kam nó símisi, akópe nnéi ne alé ye kusárei wele. ²⁹ Amá úye un Nfáasone n lámaankεε, akópe nyē áa kusárei we, ateneiré ye nyε. Mesére kaa yé u m póriilē.

³⁰ Kapi Yeesu m maa rε u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

Yeesu uni ne upiwā

(Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)

³¹ Yeesu uni ne upiwā api pée hapó, api ketahai nyere, api usoi tumpó rε piké u séeme. ³² Aí ne sá písoi kulúí pin Yeesu kálaalē. Api ppe u maa rε: A nyere nké, upóni ne pipówá ye pó wéési. ³³ Yeesu uu rinóo pi yósu rε: Wóo unéni? Píye ppe pinéwá? ³⁴ Uu ppe lē memáá písoi ppe nní u n kálaalē wérii uu rε: Unéni ne pinéwá ye mpí. ³⁵ Uye un Uléécaá mela n wai, uyee unéwá née unéyíi née unéni.

4

Ulukaa kenýárū

(Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Ke Yeesu uu icélaa Kalilee kupiye ritime-i n kpálē, písoi kulúí api u kálisi ai tósu uu mese ha kúninói kecáá tone. Míni kecáá ke kúninói kpē aku tósilē, písoi pin meritime nyenu. ² Sinyárū kuú ne icélaa meyā pi céesi. Uu icélaa iyē kémee pi maa rε: ³ Ani kutu ricó ani kóm! Utisi unyine yee ilukepuri pifóme leeme. ⁴ Kuu n fóm, ilukepuri icó ii ricéetime-i lolu, sinúipi asi i le. ⁵ Ico ii kepare kecáá kei ke ntaai rín m piye lolu. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Ntuηe nn tapu. Ke iníhí íi m papisi nnya, melei ame kóosi. ⁷ Ico ii sinípeleépi kepáapáá lóipó. Sinípeleépi sē asi melei hila, áme ppe apipi toresi. ⁸ Amá ipuri icó ii ketē sone ne sá, ii lelu ii papisi ii kó apipi toresi, iwéhe icó afetaani, icó kuwóo ne kefi, icó píle. ⁹ Yeesu uu pi maa rε: Uye un ukóme uké kó.

Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céesi?

(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)

¹⁰ Ke Yeesu uu lē memáá iyaa n léepó, pεpεe ne u n kólē ne upipiretiki kefi ne pité api u pise rε uké sinyárū sē asei pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinóo pi pεse rε: Nó ne Uléécaá iyóopi nsímé mee m pékaalē picére masile, amá picó ye mpá yo kóméile yare sinyárū.

¹² Pi ye n wiilenle, amá ápi kó ppe nyáni.

Pi ye kutu n cōlenle, amá ápi kó ppe kóméi.

Lélee rε ápi ye ηmurei piké piisoí conse,

Uléécaá uké piakópe pi sárei.

Yeesu ye ulukaa kenýárū asei lese uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)

¹³ Yeesu uu ppe pi maa rε: Ani kenýárū kē kóo? Nónsá ke n kó, íye kani yé pée ne sitóróo nsí nnéi kó má? ¹⁴ Kei ke Yeesu uu ppe kenýárū kē asei pi lese rε: Li nkpáni yare nléécaasimé ke utisi uyē uu fóm. ¹⁵ Písoi picó isoi ye ricéetime tē meco wele. Pin nléécaasimé n kó, Setani uu mese ne mese nléécaasimé kapi pikemee n fó kpóupó. ¹⁶ Keparetē kee we yare pεpεe nléécaasimé n kó api mese ne mese piakih kémee n yósu ne mpóonare. ¹⁷ Amá ápi ye tíyese nké pikemee iníhí wa. Nn ye pikemee náηai. Ncōη rí-ye née íwe íye in n ka nléécaasimé

nnya, nfatene ní ne pi kpi mese ne mese. ¹⁸ PISOI PICO YE WE YARE KETĒ KEE SINÍPELEÉPI M MÁ. Pi ye nlécaasimé kónle, ¹⁹ amá ketĕ kecáa likó nfasimé ne lílala lee ró n kÍraasente ne memá ai nlécaasimé híla, ín ye pee kerómee líka yoriye. ²⁰ PISOI PICO PIN WE YARE KETĒ SONE. Pi ye nlécaasimé kónle api n yósu nn pikemee pelu nn linyine yoriye. Nlécaasimé nn picó kémee nkáripí wai, nn picó kémee ne kumúnjé wai, nn picó kémee meyá wai.

Kéfíráa kenyárū
(Luki 8:16-18)

²¹ Yeesu uu lē memáa pi pise re: Unyine yee kéfíráa riséle uu kucári ke kipi née uu ukefine metene ke pésu má? Nénte kelō caca kapi ye ke ritōsi ake pee mpá úye n kpáilē? ²² Lē nnéí lee pee m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye úu pee kúyene ní we ai metéí kémee léeri. ²³ Úye un ukóme uké kō. ²⁴ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne lē nnéí kani n kómēi. Kulū kpē kani ye ne m musí ke Ulécaaa uú ne nó músune. Ticuruu u yé kusá nó rikpá. ²⁵ Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá amá úye unsá m má, mpá nkáripí ní-ye kuu má, pi n yósune.

Ilukepuri yee ne iricuruu n le kenyárū

²⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: Ulécaaa iyōopi ye kō we yare usoi unyine yee ilukepuri ukecare-i n fō. ²⁷ Lē memáa, mpá un kesine née ketúnjé n lōni née un n nyáni, ilukepuri ye lelule in pelu úu nyu lelee i m peise. ²⁸ Ketĕ ticuruu kee iluke peise. Kuhére kpee ye mefoí pi, lē memáa ripipi ari tōresi, ari metórō pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi uu ritéhe múlú. Kúkpaa kpee lē tu.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)

³⁰ Yo kari yé kō ne Ulécaaa iyōopi múnjiseene? Kenyárū kéye kari yé ne linsímé wa má? ³¹ Ulécaaa iyōopi ye we yare mpuri yuke-yuke nnyine. Kelukaa-i, mme mee ye ketĕ nnéí kecáa ipuri kecōpe nsírnsá. ³² Amá melukaa-maá, n ye lele nn papisi nn wai kuléé kpee kecare-i acō mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúipi asi ikecáa ayámé wapisi. ³³ Sinyárū nsí sicō ke Yeesu uu ye ne mpá úye céesi. Pēpee kutu u n cólē mekome kuu ye ripái uú ne céesi. ³⁴ Úu ye píkaí símisi kúu kenyárū n wa, amá lin u ne upipiretiki ηmane rin-yá, mpá yo aseí kuu ye pi lese.

Yeesu ye meyo píima menyine riséese
(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

³⁵ Keyáa kē cire nnyóó, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucō-mē ha. ³⁶ Api risoiwuí yá, upipiretiki api kúninōi kpe-i kuú pee n tú ne n tējlē. Aninōi acō an kō pikayúrí we. ³⁷ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninōi-i n léeripō míni ame pee ku n yipu. ³⁸ Kumúnjé kpe-i, Yeesu un kúninōi kémee kēpire-pō we, un lōni, tíyu tin tíyulaa kecáa lálalē. Upipiretiki api pee u yóhse api u maa re: Sáa, pō séélenle tóké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyō cési uu míni maa re: Séé, a nínjesi. Kuyō aku kéu ai nínjesi. ⁴⁰ Yeesu uu lē memáa upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nōn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame píima pí wai apí m máikēene re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyō ne míni ripéne lin u pakarelē?

5

Yeesu ye unírihélaa paise
(Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)

¹ Lē memáa, api Kalilee kupiye tēj api Kerasaa ketĕ lōni. ² Ke Yeesu uu kúninōi-i rincúlame, uú ne usoi unyine yee akpíi-mē n léeri sáne. Kunírilā kunyine kpee ye utisi uyē m pēkesi. ³ Akpíi-i kuu ye n sói. Usoi uyē úu kupahaa we. Mpá akpanii, apí ye fe piké u paasi. ⁴ Mēpēhē kulúí kapi ye uana ne nweni hōpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u

ye ipehe iyē nnéi túúnle. Uka nnaŋe rín pɛɛ tulaalɛ nké ne utisi uyē tɪ. ⁵ Ketúnjé ne kɛsine kuu ye akpíi-i ne akúú kɛcáá n kɔnnii un pupukɛɛ, un umɛcɪrɛ itóí wai ne aparɛ. ⁶ Uu Yeesu kɛtaa-pɔ yɛnu uu pɛɛ wurupɔ uú ha ukɛyu-i wúla ⁷ uu pupɛi rɛ: Uléécɛa yɛɛ ḿpá yo kɛcáá n tŭ Kɛpipi Yeesu, tó ne mpó ne ní-ye? Ne ne pó ténile, ne Uléécɛa rinyiri, kapɛ íwɛ né wa. ⁸ Yeesu ye kunírílǎ kpɛ tinóó hɛ rɛ kuké utisi uyē kɛmɛɛ le. Lɛ nnya kaku lɛ máikɛɛ. ⁹ Yeesu uu kɔ ku pise rɛ: Iye kapi ye pó sée? Aku rinóó u yósu rɛ: Pi ye né sée rɛ kulúí, likumúnjé rɛ tɔ kulúí wɛɛ. ¹⁰ Akú ne Yeesu ténɪ rɛ úu kapɛ a lakasɛ aké kuyu ketɔ rilóó.

¹¹ Kúfɔŋlee píima kunyine ye pɛɛ kei rikúúésɛa-i túkurilɛ. ¹² Aníri aa pɛɛ ne Yeesu ténɪ rɛ: A ncée ró hɛ tɔkɛ áfɔŋ nnyé ló. ¹³ Yeesu uu ncée hɛ. Aníri aa utisi uyɛ-i léeri aa áfɔŋ loni. Kúfɔŋlee kpɛɛ tu yarɛ áfɔŋ ákotokú até (2.000). Afɔŋ nyɛ nnéi aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne mínimaa-i kpúupɔ. ¹⁴ Písoi pɛɛ pɛɛ a n séni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. Písoi api sɪ piké lɛɛɛ n wa yɛ. ¹⁵ Api Yeesu-i sɪ api utisi uyɛɛ pɛɛ aníri kulúí n héesi yɛnu un tŭ ne ukɛyu cáká-cáká un kɔ lapaalɛ rísɔnɛ, ai íwamɛ pi wai. ¹⁶ Pɛ nnéi inipɛɛ-i kai lɛ n wapisi api lɛ ke aníri aá ne utisi uyɛ-i ní le kɛnkeɛ ne lɛ kai áfɔŋ n wa. ¹⁷ Api pɛɛ Yeesu suúlusɛ rɛ uké pikɛteni-i le. ¹⁸ Kɛ Yeesu uu kúninɔi-i n loni, utisi uyɛ uu u suúlusɛ rɛ u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu úu ncée u hɛ, amá u rinóó u hɛ rɛ: A kui aa pipókó lɛɛpɔ. Aa lɛ ke Upíima uu íwɛ pó n tɛ uu pó wai pi kɛnkeɛ. ²⁰ Utisi uu mɛsɛi pɛɛ uú ha ne nsímé mmɛ kóónú kuwélé kpɛ-mɛ kapi ye n sée rɛ Ayu Kɛfi ketɛ. Pɛ nnéi pɛɛ ye n kó, nnóó kai ye pi yi.

*Yeesu ye Yairusi ukpɛrɛ yukusɛ uu kɔ unósi unyine pɔisɛ
(Matiyɛ 9:18-26; Luki 8:40-56)*

²¹ Lɛ mɛmáá, Yeesu uú ne kúninɔi míni ritimɛ ricɔ tɛŋ. Písoi kulúí api kɔ kei lɛ u n kálaalɛ. ²² Kei ke Pisuífi kuyomɛyáhaalee uwéésɛ unyine kapi ye n sée rɛ Yairusi uu Yeesu yɛ uu uana mɛtɛnɛ wula. ²³ Uú ne Yeesu mɛyánseɪ ténɪ, uu rɛ: Kɛnékpɛrɛpi ye kɛkpɔ tulɛ, a kam, aa anípe kɛkɛcáá láa liké ke yoriyɛ ákɛ kapɛ kpu. ²⁴ Yeesu uú ne nsé u péne. Písoi kulúí pin u nyikii pin ne u tikilɛ.

²⁵ Kumúnjé kpɛ-i, unósi unyine ke mɛnyɛ amɛ n foho hái inɔmɛ kɛfi ne ité-mɛ un kei wɛ. ²⁶ Pipɔisɛ mɛyá kuu rika ai u pelu, usiwóó nnéi asi kɔ itóí iyɛ-i tɛnɛ, úu kɔ pɛɛ péi. Amá itóí in nákíísɛlɛ. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómáalɛ, uu pɛɛ riwúí tɛ-i lomɔ uu kɛpírɛ-mɛ Yeesu ilŭ ca. ²⁸ Likumúnjé rɛ u ukɛfa-i písímé masí rɛ: Mpá Yeesu ilŭ ŋmanɛ kam fɛ aní ca, né péi. ²⁹ Kuu lɛ tíŋca, mɛnyɛ mɛɛ pɛɛ n foho amɛ mɛsɛ ne mɛsɛ nyɛrɛ, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupɔ rɛ unnaŋɛ ye pikei yisilɛ. Uu riwúí tɛ kɛcɔpɛ pansɛ uu pise rɛ: Wóo inélŭ tica? ³¹ Upipirɛtiki api rinóó u yósu rɛ: Pɔ nyánile rɛ písoi ye pó nyikiilɛ, aa kɔ pɛɛ m písei rɛ wóo pó ricaa? ³² Yeesu uu uilúkɛ paí uké uyɛɛ u riŋca yɛ. ³³ Unósi uyɛ uu pitérii kápáá ne íwamɛ mɛpɛhɛ. U lɛɛɛ n wa nyulɛ. Uu lɛ nnya Yeesu ana mɛtɛnɛ wula uu aseɪ nnéi u símisi. ³⁴ Amá Yeesu póó u maa rɛ: Unékpɛrɛ, mpófɛtɛnɛ ye pó yóriyɛɛ. A n ŋmɛ ne nkíŋniŋɛ ipótóí iké tɛnɛ.

³⁵ Uu kahanɛ nkɔpáni nsímé n tɛnɛ ke písoi pɛɛ Pisuífi kuyomɛyáhaalee uwéésɛ uyɛ kɛyɔ-i n léeri apí maa rɛ: Kɛpówá ye nkɔpɔ masilɛ. Yo nnya kaa nkɔpáni Ucélaa méwoo cónlɛ? ³⁶ Amá Yeesu úu nkɔpáni pianɔ nyɛ kutu ricɔ, uu kuyómɛyáhaalee uwéésɛ maa rɛ: Kɛpówuu ákɛ kapɛ tɔ, mpókó yɛɛ rɛ a ne kɛfa tɛnɛ. ³⁷ Lɛ mɛmáá, úu úka ncée hɛ rɛ uké u sarŭ, insá Piyɛɛ ne Yakupu ne Yakupu uwá Yohani. ³⁸ Kapi kuyómɛyáhaalee uwéésɛ uyɛ kɛyɔ n tuiɔ, iwóó kɛ Yeesu uu kó. Písoi ye pɛɛ ikpɔtu wóriile pin pupukɛɛ. ³⁹ Uu lomɔ uu pi maa rɛ: Yo nnya kani iwóó likirilɛ nɔn kɔ ténɪ? Kɛkpɛrɛpi kɛ ákɛ kpu amá ke lɔnilɛ. ⁴⁰ Api pɛɛ Yeesu n sɛnnyi. Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá pi lesɛri. U ne kɛwá kɛ usaa ne kɛuni ne upipirɛtiki pitaani pɛ kuu pɛɛ n tési api kei ke kɛwá kɛ aké ní wɛ lomɔ. ⁴¹ Uu kɛwá kunipɛ tini uu ke maa rɛ: Talita kum, li aseɪ rɛ kɛkpɛrɛpi, a yisi, néɛ rinóó pó hɛ.

⁴² Kɛkpɛrɛpi ákɛ mɛsɛ ne mɛsɛ yisi ákɛ nsé kápáá. Anɔmɛ kɛfi ne até kake ye m má. Kapi mɛwai mɛ lɛ n yɛ, ai ḿpá úyɛ nnóó yipu. ⁴³ Yeesu uu lɛ mɛmáá pi kúrúrusɛ rɛ ápi kapɛ tíyɛsɛ unyine uké céri. Uu kɔ pimáa pi kpá rɛ piké kɛkpɛrɛpi kɛ ilukɛ hɛ.

6

*Nasarēti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)*

¹ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kέμεε sí, upipiretiki api u tiki. ² Ke kewénteyaa ketúné ake n tu, uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompō uu pisoι n céési. Nsímé nn nnóo pisoι píima pē nnéi ppe kutu u n cólē yipu. Apí m píseine re: Yei ke nní ye nnéi ai mpíi u léenti má? Mewéesesōhō méye mpuri kai nkó nní he má? Iye kuú ne mewaisaṅa mmé mpuri wapisi má? ³ In ne Maari kepipi uséré? Nénte upiwā ppe Yakupu ne Yosee ne Yuuti ne Simō? Ai upiyei ppe nní kerócōpe wee? Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. ⁴ Yeesu uu ppe rinóo pi ppe re: Antepu kuyu cir-e-i kapi ye u lómiise. Umpuri pikó ne upiyókó ppe ápi ye u waise. ⁵ Yeesu úu lē memáá fe uké mewaisaṅa piwai rikpá, insá pitóikó pinyine kecáá kuu anípe rinlāa uu pi paise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi ne kefa u n tene.

*Yeesu ye pitumε kefi ne pité túmει
(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)*

Lē memáá, Yeesu uu ayu acō nyee ne kei n kólē kέμεε sí uu apisoi nléecaasimé céési. ⁷ Uu ppe upipiretiki kefi ne pité séi uu pi tum pité pité, uu rínanje pi he re piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinóo pi he re: Ani kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke née kulóo née kewóo re ncée kani ne sí. ⁹ Amá uu re: Ani anéeri metane mese mese tánti, amá ani kape sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá re: Nōn kέyō kέye-i n topile, ani kei n tū hái ne kumúné kpe-i kani kuyu kpē n yisine. ¹¹ Pisoι pin yei kusáne piyóo nó n yē née kutu kápi nó ricō, nōn n tósu, ani nóanéna nkoṅo péi. Liké pi nyíse re pi Uléecaa nsímé pipakare yē. ¹² Pipiretiki pē api ncée pōlo api pisoι nléecaasimé n símisi pin tee re piké pimεfine conse. ¹³ Aníri meyā kapi lákase, api pitóikó meyā kecáá mékpō kōoni itói ii tenente.

*Yohani Uniwolε nkpō
(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)*

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari mǐpá yei kóónú, uyóopi Erooti uú ne Yeesu nné kóm. Pisoι api péé n símaanke re: Yohani Uniwolε ye pikpōkpō kέμεε yisile, lē nnya kuu nní rínanje má un mewaisaṅa wapisi. ¹⁵ Picō pin máikεε re Elii lo. Picō pó te mekke antepuye kecōpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lē n kō, uu re: Yohani uyē tiyu kam n tíyese api tólu ye ye yisi.

¹⁷ Likumúné re Erooti ricurruu ye rinóo he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ai líka nnya ke Erooti uu lē wa. Erooti ye ppe uumaa Filipu unōsi Erootiyati yāsile. ¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu ppe u maa re ái ne risá re uké uumaa unōsi yási. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukefa-i wai uu ncée wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uú ppe Yohani m pakarelē un kō nyu re u aseí tikilenle, uisoι in kō kecire we nnya, Erooti úu ye ppe Yohani kecáá kō, un unsímé kutu n cólē n ye u ricōnle, mǐpá ne lē u kō ppe mpikome lalē. ²¹ Amá keyáa sōne ake Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukemareyaa anyá n wai, uu lē nnya sóoni uu ukuyu pinanje-nanje ne písóca piwéese ne Kalilee ketē pisoι kecire sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyánkale-i lompō uu yésu ai Erooti ne upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyē maa re: A lēle ripóo pó ní we né we, ké pó li he. ²³ Ai wai uú ha ne wéeri re: Pōn yo né n we, né pó li he, mǐpá in kenéyóopitē kuwélé, né pó he. ²⁴ Ke ukpére uyē uu kekále-i n léepō, uú ha úni píse re: Yo kam yé píse? Uyē uu u ppe re: A Yohani Uniwolε riyu píse. ²⁵ Uu mekkeke uyóopi-mē pele uu u maa re: Ne la re a nfáani Yohani Uniwolε riyu kecárip-i né ritōsi. ²⁶ Uyóopi ripōo ari caai, amá uawéeri ne písane isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu tōlu

kukpaniilee-i. ²⁸ Uu ríyú kèpèlèntè kècáá tósi uú ha ukpére uyē ti múíse, ukpére pòó úni ri pa. ²⁹ Kè Yohani pipiretiki api lē n kò, apí weri api u kpísi apí ha kulési.

Yeesu ye pìsoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

³⁰ Yeesu pitumè api Yeesu keyúrí cápìné, api lē né lē kapi n wapisi né lē kapi pìsoi n céesi u kèenkèé. ³¹ Pìsoi pèé Yeesu-i n sónaapò né pèpèé ukemèé n léeri ye kulúí tósìlé. U né upipiretiki apí ye pèé nkpráni kéyú yē piké iluké lí. Lē nnya ké Yeesu uu pipiretiki maa ré: Tóké iyaa lé, kei ké pìsoi apí ní wè aní ha nkáripì wéntè. ³² Apí kúninòì loni piké kei ké úka úu ní wè ha. ³³ Pìsoi meyã api pimètóné yénu api kò pi ceru. Ayu nyèé né pi n kólè nnéí pìsoi api ntóó wai api kei kapi n sí pi fòsu.

³⁴ Kè Yeesu uu kúninòì-i n léemè, uu pìsoi kulúí yènu ai íwè u wai ré pi pèé wè yarè isèé yèé íi usé m má nnya. Uu mèsè picélaa pi loni ai nánjai hái. ³⁵ Kè itunje ii n tènè, upipiretiki apí né u kò api uu maa ré: Líka ái kelò nké-i wè. Lē memáá, itunje ye kò tènèlé. ³⁶ A pi maa ré piké ha siyupi né ayu nyèé né ró n kólè kèmmè liluké-luké lééri. ³⁷ Yeesu uu rinóó pi yósu ré: Ani nórínécúruu liluké-luké pi hé. Apí u pìsè ré: Tò nkprèni sínle také nwóóweni mepipi píle píle meté né akpónó lò ari pi pa piké lí nées? ³⁸ Yeesu uu pi pìsè ré: Akpónó alé kani má? Ani ha ripaí. Apí pìsèine api limemáá Yeesu rinóó yósu ré: Akpónó anupū né ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pèé rinóó pi hé ré piké meyúí pèni kècáá awúí awúí pi tonse ⁴⁰ apí anái anái túnti, aco pìsoi píle píle, aco kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akpónó anupū né ikpíntomé ité iyē kpísi, uu keyómè weríí, uu iluké iyē kècáá Uléécaá pònnèsè. Uu lē memáá akpónó kpókòrine uu upipiretiki pa ré piké pìsoi hònnè. Uu kò ikpíntomé ité iyē pinnéí hònnè. ⁴² Apí pinnéí lé api lépu. ⁴³ Upipiretiki apí akpónó né ikpíntomé kerì cápìnéntè ai anéré kèfi né até yipu. ⁴⁴ Pèpèé iluké iyē n lí kèmmè pìtisi ye lelé ákotokú anupū (5.000).

Yeesu ye míni kècáá sónè
(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lē memáá mèsè né mèsè upipiretiki rinóó hé ré piké kúninòì lò piké ha rikóitime ricò-pò u m mē, Petisayita kuyu kuwéé-mē, uyē uké pèé kumúnjé kpè-i pìsoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu pìsoi rin-yá, uu riyópe taá uké keyómè yáási. ⁴⁷ Kai nnyóó ní wa, kúninòì kun mínimaa kècòpè wè. Yeesu pòón umécìrè ketè mmé wè. ⁴⁸ Uu yénu ré kúninòì pítíkíí ye íwè pi wailè, likumúnjé ré mē kapi n sí ké kuyò píima kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúnjé, uu pikuwélé-mē n sónèpò míni kècáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kècáá sónè, apí músu ré kèpirii-pirii kenyine ye ké, api pipupukèé loni. ⁵⁰ Pinnéí pèé meyíkíyiki u yē ai pi túítúíse. Yeesu uu pèé rinóó pi maa ré: Iwamè íi kapè nó wa, nē ñmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninòì-i pi léepò, kuyò aku kéu. Ai pírí pi wai hái ⁵² likumúnjé ré piakìñ ntakè nnya, apí pèé akpónó mèwaisaṅa mē kò.

Yeesu ye Kenesareti ketè kèmmè pítóikó pòise
(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Metéñ-maá api Kenesareti ketè tulu, api rikóitime pikuninòì karii. ⁵⁴ Kapi kúninòì-i n léemè, pìsoi api mèsè né mèsè Yeesu ceru. ⁵⁵ Apí ketè kē nnéí kóónú, apí ye pin n kò tē u yei wè, api kei nnéí né asánáápòré kèmmè pítóikó u n sónaapò. ⁵⁶ Pi ye kèyaála-i pítóikó nánaisèlé siyupi né ayu né awosoo nyè-i kuu n sónè apí né u n ténì ré uké tíyèsè pítóikó piké nípá uketukanka nnòò rica. U ye pē nnéí pèé u ríica pòisèntèlé.

7

Pifarisi né pikpure inyèkii kècáá nstmé
(Matiyee 15:1-9)

¹ *Pifarisi né *isé picélaa pinyine pèé *Yerusalem n léeri apí Yeesu kèwúípi wai. ² Apí upipiretiki pinyine yènu pin iluké lé né anípe kperinkpèkòó, apí pianipe nale yarè kai

piinyekii kémee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisuifi picō nnéi api meýánsei pikpure inyekii m múflē nnya, pinsá r̄s̄one n nale, ápi ye li. ⁴ Pin kō kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelenē le. Pi ne pimēkpurewai meýā yare nní piheehere ne sicáripí ne apóri pihere múflenle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pee u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pirókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekó iluke le? ⁶ Yeesu uu rinóo pi pese re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekee-me nónnésímé yémmē. Nō kecáá kecáá mewai pikó le yare ke Esayi uu n wói re Uléecaa ye maa re:

Nnóo-i ηmane ke pisoí mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pee pisifa-i ne né kólē.

⁷ Piyyáhaa ye likpárakó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi

pin céesi yare inékó ye nyi.

⁸ Uléecaa isé kani kēpire rito ani sisoipipi inyekii m múflē.

⁹ Uú nōj̄ te: Ani rinmóopú ani Uléecaa isé kēpire tō aní ne nónényékii picélaa kéyu mahani. ¹⁰ Ticuruu *Moisi ye mekee-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kō re úye un usáa née úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ¹¹ Amá nō ne ye re: Usói un usáa née úni m maa re: Lē kuú péé rí la uké ne u lé Uléecaa hele, ¹² áni ye liute riyá uké linyine licō piwai usáa née úni rikpá. ¹³ Mēwee mē yee tíyesele ani Uléecaa Nsímé cókoi ne nónényékii isé kani n yekeilē. Mewai mē mecō kani n wapisi ye kō piyēle.

*Lelē ye usói mékperinkpe n waise
(Matiyee 15:10-20)*

¹⁴ Yeesu uu limemáa pisoí picápine kpá uu re: Ani nónnéni kutu né ricō ani kóm.

¹⁵ Litahaikó líka ái we lēe yé lin usói kémee n lō, ai Uléecaa inipere-i mékperinkpe u waise, amá lelee usói kémee n léenti lēe ye Uléecaa inipere-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Uye un ukóme uké kō.]

¹⁷ Ke Yeesu uu pisoí pē kecōpe n yisi, u ne upiretiki api kéyo loni api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinóo pi pese re: Nō ticuruu áni kō mesohō máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéi lēe usói kémee n léeripō ái yé fe liké Uléecaa inipere-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúnj̄ re ái urikin̄ kémee kai léeripō, amá kuloi-i le, uu kō péé cukú. Yeesu memaa mee nyíselē te iluke nnéi ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usói kémee n léenti lēe ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíkí re usói kefa-i ke simúnj̄ kópe nfasimé ne iwásá ne piyaa ne pisoikō ²² ne ucō unōsi née ucō ula kuwáncō piwai ne memá nnáapí ne rikpákárá ne piyaaluke ne nturi ne inipere caa-caa ne picō alē ne rikókōri ne píyuwélaa ai léenti. ²³ Nní nnéi, usói kefa-i ke nní nnéi ai léenti, lelee ye kō mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unōsi unyine nfatene
(Matiyee 15:21-28)*

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sí. Uu kéyo kenyine-i tone. Uu la unyine uké u yē. Amá mpá ne lē, úu fe uké umecire pesí. ²⁵ Unósi unyine kewā kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu péé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyee usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téni re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pee u maa re: Ai nyam̄ te piké siwá iluke kpísi piké sipōpipi risá. ²⁸ Unósi uu rinóo u pese re: Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipōpipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pee u maa re: Tipónóo ntí nnya, a n ηme, kuníri ye upókperé kémee léepole. ³⁰ Kuu kéyo n kúí, uu kewá leepō ken ne keripōo finu, kuníri kun tómpō.

Yeesu ye utusuí yee úu r̄s̄one n simisi p̄ise

³¹ Yeesu uu limemáa Tiiri ketē yisi uu Sitōo kuyu cōpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē-mē walá uu Kalilee kupiyē-mē p̄ele. ³² Api péé ne utusuí yee úu nsímé n fe r̄s̄one Yeesu weri. Apí ne u téni re uké anípe ukecáá rilaa. ³³ Yeesu uú ne iyaa u lelu, uú

ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampo uu rilémpi kecáá meta u teŋ. ³⁴ Uu lē memáá nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵ Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni nsone. ³⁶ Yeesu uu lē memáá rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké kó. Amá mpá Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóo ημόσπύλξ. ³⁷ Pírí píima kai meýánsei pi wa apí m máikεε re: Lē nnéi kuu n wa, asaa lo, mpá pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

8

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii (Matiyee 15:32-39)

¹ Písoi kulúí api kó kumúñé kpe-i picápine kpá nsone ápi kó líka má piké li. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ² Písoi mpí ícō ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né tíkilē ápi kó líka má piké li. ³ Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpeni ne nkū mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pōone. ⁴ Kei ke upipiretiki api rinóo u yósi re: Yei kari yé písoi píima mpí nnéi iluke yē kelō kóima nké-i? ⁵ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Api rinóo yósu re: Aseei. ⁶ Uu limemáá písoi pē tinóo he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyē yósu, uu akecáá Ulééca pōoneee uu pēe a kpókōrine uu upipiretiki a pa piké hōnente, api písoi a hōone. ⁷ Pi kó pēe ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kó iyē kecáá Ulééca pōoneee uu re piké kó iyē hōone. ⁸ Api le api lepu, api iluke pōone-pōone kóoi anéere aseei. ⁹ Písoi pēe tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi m masí, Yeesu uu pēe re piké kúí. ¹⁰ U ne upipiretiki api mese ne mese kúninói loni api Talimanuta ketē sí.

Pifarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa (Matiyee 16:1-4)

¹¹ Pifarisi api Yeesu leepō apí ne íkenene u kápáá api pēe ripine u wai re uké nyíse re Ulééca kémee ke unnaŋe nn léeri. ¹² Yeesu uu meýá nfáa tóori, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí api mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yenune. ¹³ Uu lē memáá kei pi yá uu kúninói loni uu rikóitime ricō sí.

Pifarisi ne Erooti nkpónótō pite (Matiyee 16:5-12)

¹⁴ Upipiretiki ye pēe akpónó kecáá paleile. Kuse ηmane kapi múílē kúninói-i. ¹⁵ Yeesu uu rinóo pi he re: Ani nómenécíre tí nsone ne Pifarisi ne Erooti nkpónótō pite. ¹⁶ Pipiretiki ye pimεcōpεcíre símisi re ápi akpónó má. ¹⁷ Ke Yeesu uu lē n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikεε re áni akpónó má? Ai kahanε nó rikpáii née áni kahanε n ceri? Nóanétu ye takasileε? ¹⁸ Nō inípeε mále, áni kó pēe nyáni, nō atu mále áni kó pēe kómει. Ani léiseε? ¹⁹ Kumúñé kpe-i kam akpónó n kpókōrine am písoi ákotokú anupū (5.000) hōone, anéere alé kani iluke tōrōo yípū aní ne tómpō? Api u maa re anéere kefi ne até. ²⁰ Yeesu uu kó pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000) n kpókōrine ní, anéere alé kani iluke tōrōo yí? Api re: Aseei. ²¹ Uu pēe pi maa re: Ai kahanε nó n hemnee?

Yeesu ye Petisayita-pō unyíye pōise

²² Ke Yeesu ne upipiretiki api Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u leepō apí ne u téni re uké u rica. ²³ Yeesu uu unyíye kunípe tini uu u tōrōi uú ne kuyu ilúké sí uu pēe meta inípeε-i u wai, uu anípe ukεcáá láa uu u pise re: Pō linyine nyánii? ²⁴ Unyíye uú weríí uu re: Ne písoi nyánile, amá pi pēé wele yare aléé, pin sóne. ²⁵ Yeesu uu uinipeε píca kpá, ke unyíye uu n nyáni tiki-tiki, uu pélu uu mpá yo n nyáni cáí-cái. ²⁶ Yeesu uu pēe u maa re uké kúí, amá uu kape kuyu lō.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Ulééca uu wée (Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)

²⁷ Yeesu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi kémee sí. Uu ncée kémee pi pise re: PISOI YE MÁIKEE RE NÉE ÚYE? ²⁸ Pi máikEE re pòo Yohani yee míni pISOI ní wole, picò re pòo Elii, picò re pò antepuyee kecòpe unyine le. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: Nǒ ni? Nò mpíí máikEE re nEE wóo? Piyee uu rinóo u yósu re pǒ ke Uléécaá uu mekeE-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyi re ápi kape linka úka símisi.

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsmé riyóo
(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)

³¹ Uu mencire picélaa pi kuru re li pise re Usoi Kepipi keké meyansei íwe li. Pisufi piwéese ne pèpèe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa piké ke ημεριye. Li kò pise re piké ke kpu ake kò keyáa táánū tuné yisi. ³² U símisile nsone kpáii. Kei ke Piyee uu iyaa u sée uu re ái lē kuu yé pèe wa. ³³ Yeesu uu ημεελú uu upipiretiki paí uu ne Piyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, likumúnjé re sipómúnjé ási Uléécaá sikó, amá sisoipipi sikó ye sí.

³⁴ Yeesu uu pèe lē memáá pISOI ne upipiretiki séi uu pi maa re: Uaye un n la uké né ritiki, uké umecire pípaí riyá, uu ukunapéékáo ya * uu pèe né tiki. ³⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lò, u n fómnilē, amá úye un unfaa n fóm né ne Nsímé Kεcire nnya, liute yee yé unfaa lò. ³⁶ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté memá nnéi yé uu pèe kpi. ³⁷ Linyine ye we ke usoi uu yé n hééle uké ne unfaa n lóo? ³⁸ Úye un neni inései ne nnésímé isei n wa, piwásánkaí ne pikópékáo mpí kecòpe, Usoi Kepipi yé kò uisei wa, ken píyei m pèeri ne keusaa meyoopi ne piléecaatumē.

9

¹ Uu pimáa pi kpá re: Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pèe yé Uléécaá iyòopi n yé in ne innanje weme api kelene kpíni.

Yeesu ipiηe ye conse
(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulū memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne Yohani kpísi apí ne riyópe caca rinyine taá apí ha kei pimεcire n we. Uipiηe ii conse piinipee-i. ³ Uilū íí n tēlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē rín ncò má ketē nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi api pèe rikpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁵ Piyee uu pèe Yeesu maa re: Sáa, li nyamle re tóké pèe nté n we. Tò la re tóké sicánjipi sitaani karii, pǒ keE, Moisi keE, Elii keE. ⁶ Piyee úu nkpáni nyu mmē kuu yé pèe mí male, likumúnjé re iwame ye u ne Yeesu pipiretiki təròo wale hái. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala, ani kutu ke ricò. ⁸ Mese ne mese api piilúkē nnéi páii, amá ápi úka yē, Yeesu yee pikékúrí ní we memáá. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké lē kapi n yé kò hái ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé pikpəkpə-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimεcəpεcire m píseine re yoo pikpəkpə kémee meyise?

¹¹ Lē memáá, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikEE re Elii yee pèerine líké kelene ketē ketò tu? ¹² Uu pi pese re: Mesei ye me re Elii ye pèerine kelene uké nípá yo nyóonse. Yo nnya kai mpíí wólaalē te Usoi Kepipi ye íwe lenē meyá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la ké nó símisi re Elii ye pipεeme masile pISOI apí ne u wai lē kapi ní la yare kai ukecáa n wólaamēlē.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekəsi paise
(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki təròo n nyahaipò, api pISOI kulúí yenu pin kewúipi pi wailē, isé picélaa pin ne pi keηene. ¹⁵ Ke pISOI api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pèe n wúrunkεεpò piké u yáasi. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíí nó ne pē keηeneE? ¹⁷ Utisi unyine uu

* 8:34 Mat. 10:38

ppe riwúú te-i rinóó yóori re: Sáa, kepóméé karí ne kenépipi ka. Kuníri kpee ke n ló ye nsímé ke pòneselenle. ¹⁸ Mpá yei kai ke yisi, ku ye ketē ke tale ake atalalaá léeri, ken aní takai, ipiye ii nánu. Amá ne pipópiretiki téni re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Nó nfateneciré pikó mpuri mmú, itunje ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá né kam. ²⁰ Apí ne ke u hapo. Ke kewá ake Yeesu n yé, kuníri aku kei nní ke lémesi, ake keteni-i lolu aké m pímiise ken atalalaá léeri. ²¹ Yeesu uu keusaa pise re: Píyei-me kai ye nní ke wa? Uu rinóó yósu re: Háí uiwā-me le. ²² Mepéhé kulúú ke kuníri kpē aku ye nna ne míni-i ke risápò keké ne n kpu nnya. Amá in te pó fe aa linyine wai, a kam aa ró come. A irówe ripaí. ²³ Yeesu uu rinóó u pese re: In te pó fe née? Uye un ne ukéfa Uléécaá n tene, úu líka pònenene. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pupéi re: Nē ne kēfa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatenē rín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwuú n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pó kuníri kpē, pò ye atusuí usoi n waise aa nsímé u pònesee, a kewá ke-i le, kape píkai kekemee pēpə, née rinóó pó he. ²⁶ Akú lelu kun pupukee, kun kə kewá nanaiselē. Kewá aké n we yarē ke kpule, pisei meyā apí waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lē memáá kényo n ló, upipiretiki apí pimpehencire u pise re: Yo nnya kári fe toké kuníri nkú lákase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyóme mecire ke usoi uu yé yáási uú ne kuníri nkú mpuri lakase.

*Yeesu ye unkpə ne umeyise nsímé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)*

³⁰ Apí kei yisi apí Kalilee ketē téj. Yeesu úu pēé la piké kei kuu rí we ceri. ³¹ Likumúnjé re u ye pēe upipiretiki céésile uu ye pi maa re: Pi Usói Kepipi tinine apí pisei anipe-i ke wai piké ke kpu. Kemekpə-maá, ke yé keyáa táánū tunjé nkpə kémee yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki apí meyu mē kō. Iwame íi kə n̄murei piké pise.

*Wóo pipiretiki kecəpe uwéése?
(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)*

³³ Apí Kaperinawum tulu. Kapi kényo n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo pēe ncée kémee nó kénenese? ³⁴ Amá apí sée keu. Ai líka nnya, pi pēe ncée kémee kénene re úye yee pikécəpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu pēé tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Uye un n la uké ufoí, li pise re uké nónnénéí utəo uu nónnénéí ukéikó. ³⁶ Uu kewá kenyine kpísi uu pikécəpe nyere, uu ke kpísi uu pékérí uu pēe pi maa re: ³⁷ Uye un siwá nsí kecəpe kénye kusáne n yási nē nnya, tinécúruu kuu kusáne yási, úye un kə kusáne né n yási, ái rinécúruu kuú yási, amá uyee né n tumme kuú yási.

*Uye un kerócaá n kpálē, uyē úu uróláarə
(Luki 9:49-50)*

³⁸ Yohani uu u maa re: Sáa, tə unyine yenle un aníri lakase ne ripónyíri nnañe úu kə pēe ró tíkile. Kúu ró n tíkile nnya, arí ne u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinóó yósu re: Ani kape ne u yé, likumúnjé re úka úu we yee ye rinényíri ne mewaisaŋa n wa uu kei nní cire nnékope símisi. ⁴⁰ Uye un kerópire n we uyē úu uróláarə. ⁴¹ Kani né Kirisi pikó nnya, úye un kə rinényíri nnya míni nírē-niré nó n he, aseí kam nó símisi, liute úu uihéé paane.

*Akópe pikaase kecáá nsímé
(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)*

⁴² Amá úye un siwá see ne nní kēfa né n tene kenyine akópe n waise, li kutəsi we piké rináipare mule-mule n̄h̄me wa apí ripóo u lesi apí mínimaa-i u sápo. ⁴³ In te kupónipe kpee akópe pó waise, a ku riké. Li kutəsi we a nfáa yē ne kunípe keri ne kaa yé anípe keté m má aá ne nna kpəciré kelə loni, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁴ [Kei ke apapi nyee ye ipiye n

li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpée akópe pò waise, a ku riké, li kutəsi we a kúna kuse m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpóciré kelò kémee pò sápo, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiñe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu.] ⁴⁷ In te mepónípee mee akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pò fómni. Li kutəsi we póké Uléécaá iyòopi kémee ló ne menípee mese ne kaa yé inípee ité m má api pee nna kpóciré kelò kémee pò sápo, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiñe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu. ⁴⁹ Likumúnjé re: Písoi nnéi kecáá kapi nna kòonune yare kapi ye nní iluke kecáá nnyási n fulei.

⁵⁰ Nnyási ye linyine kecire le, amá mmelò men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Ani nnyási meco n láárú, nkínñiñe nké kò nókenécòpe n we.

10

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa
(Matiyee 19:1-12; Luki 16:18)

¹ Yeesu uu ncée pòlo uu Yutee keté loni uu kò Yuritee rikoitime ríco kuwélé-mē sí. Písoi kulúi api kò pikálaa u kpá uu kò pē picélaa loni yare kuu ye n céesi. ² Pifarisi pinyine apí ne u kò piké ne ripine u n wa nnya, api u pise re in te ncée ye we re utisi uké uunəsi ye. ³ Uu rinóo pi pese re: Iye ke Moisi uu nó pise re ani wa? ⁴ Api rinóo yósu re: Moisi ye utisi ncée hele re u yé fe uu pitúunne ritelé unósi wòlu uu pee u yulu. ⁵ Yeesu uu pee pi maa re: Nónékínjé ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶ Amá nípá yo mewai kekoraane, Uléécaá ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi api péne, ⁸ u ne uyē api panse ipiñe ise. Kai nní lē n wa, ápi nképéni pité, amá piipiñe ye ise le. ⁹ Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaá uu rimpéne kóolene. ¹⁰ Kapi kényò ní ha, Yeesu pipiretiki api kò nsímé mmē kecáá pipise u kpá. ¹¹ Uu pee pi maa re: Uye un uunəsi n yè un uféé n kpísi, u ne unósi foí púnnele, iwásánkaí kuu lē wa. ¹² Unósi un uula n yè un uféé n sóo, iwásánkaí kuu lē wa.

Yeesu ye siwá tinóo sone ritikise
(Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17)

¹³ Písoi apí ne Yeesu siwá leepò re uké si rica. Amá upipiretiki apí ne pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lē n yé, ái ne u risá, uu pi maa re: Ani riyá siwá síké kenéméé kam, áni kape si tápisi, likumúnjé re mpí pee simeco ní we pee yé Uléécaá iyòopi kémee ló. ¹⁵ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaá iyòopi n ñmurei yare ke kewá ake ye n ñmurei, úu uiyòopi kémee lonine. ¹⁶ Uu pee lē memáá si sakaa uu anípe si laa uú ne rinóo sone si tikise.

Uñmáne mamá unyine kecáá nstmé
(Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30)

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólólē, utisi unyine uu u tulu ne ntóo, uú ha ukéyu-i wúla uu pee u pise re: Sáa sone, íye kam wainé ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁸ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usone? Uka úu usone, insá Uléécaá mecire. ¹⁹ Mpá líké íye wa, pò Uléécaá isé nyule re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáai, kape nnóome itansei nyere, kape unyine ncaai níka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ Uu rinóo u yósu re: Sáa, hái inéwá-me kam lē múlī. ²¹ Yeesu uu u nyáni ne níla, uu pee u maa re: Likei lise lee pò párlī, a n ñme a lē nnéi kaa m má yáá, aa siwóo sē píwekòó hóone, pò pee memá yé keyómecaa-pò. Pòn lē piwai m masí, aa péé weri aa né tíki. ²² Ke utisi uyē uu anóo nyē n kó, ke ukunipe aku nní ní mulú nnya, ukéyu ake cóhane uú ne mpóocaaí tómpò.

²³ Yeesu uu upipiretiki pee u n kálaalē nyáni, uu pi maa re: Uléécaá iyòopi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁴ Anóo nnyé aa Yeesu pipiretiki píri wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá re: Sinépipi, a tíye Uléécaá iyòopi kémee pilone ye pólú kpa! ²⁵ Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu ye ní la uké Uléécaá

iyɔɔpi kɛmɛɛ n lomɔɔ. ²⁶ Ai kɔ mɛyánsei píri Yeesu pipiretiki kpá, api pɛé m píseine re: In læ ni, wɔo ye pɛɛ píyulale yɛ? ²⁷ Yeesu uu pi nyáni uu re: Usoi kɛmɛɛ, læ ái kuwai we, amá ái Uléécáa kɛmɛɛ. Likumúnɛ re nípá yo ye kuwai welɛ Uléécáa kɛmɛɛ. ²⁸ Piyɛɛ uu pɛɛ u maa re: A ripái kari lirókó nnéi n tíye tɔn pɔ tikilɛ. ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu re: Asei kam nó símisi, úka úu we ye yé né ne Nsímé kɛcire nnya, kɛyɔ ne pimáa ne piwá, ne piyéi ne píni ne pisáa ne siwá ne sicare n tíye ³⁰ úu yé pɛɛ neni mɛwee mmé-i síyɔ ne pimáa ne piwá ne piyéi ne píni ne siwá ne sicare mɛpehɛ píle n yé. Uu yé kɔ Yeesu pitiki iwe paa. U yé kɔ aɲmɛ nyɛɛ n wémɛ kɛmɛɛ nfáa tenɛciré yé. ³¹ Pifoí mɛyá yé pitórɔɔ panse, pitórɔɔ mɛyá api pifoí.

*Yeesu ye metáánū unkpɔ ne umɛyise nsímé símisi
(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)*

³² Ncée kɛmɛɛ kapí pɛé we pin Yerusalem-mɛ sí. Yeesu un pikekpeɛ sónɛ, upipiretiki pin kɛwuu piralɛ, iwamɛ in pɛpɛɛ pi n tíkilɛ we. Yeesu uu kɔ upipiretiki kɛfi ne pité kpísi uu lelee u n lærine pi símisi ³³ uu re: Nɔ nyánii, Yerusalem kari nní símpɔ piké ha kei Usoi Kɛpipi tí piké pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pɛ piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. Pi yé pɛpɛɛ ápi Uléécáa m pakarelɛ anipe-i u wa. ³⁴ Pi yé méwoo u nyáni api ukécáá meta tuke, api iséi u fopii api pɛɛ u kopu. Amá siyáa sitaani memáá, u yé nkpɔ kɛmɛɛ yisi.

*Lɛ ke Yakupu ne Yohani api Yeesu m pise
(Matiyee 20:20-28)*

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu ne Yohani apí ne Yeesu kɔ api u maa re: Sáa, tɔ la re a læ kari pɔ n welune ró wa. ³⁶ Uu pi maa re: Yo kani mpíi la re ké nó wa? ³⁷ Api u maa re: Pɔn píyei ipóyɔɔpi kɛmɛɛ n tone, tɔ la re a tíyese use uké kupólukɛ-lukɛ-mɛ n tú, ucɔ kupómíi-mɛ. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Ani nyu læ kani nní n welu. Nó fe ani ntóosi kɛporipi kam n nírunɛ níruu? Néɛ nó fe ani íwe takai yare kam i n takaine? ³⁹ Api rinóo yósu re: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pɛɛ re: Mesei ye mɛ re nó ntóosi kɛporipi kam n nírunɛ n ntí, te íwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunélukɛ-lukɛ néɛ kunémíi-mɛ metone nkó mmú ái néɛ yé tíyese liké ne læ. Pɛ nnya ke sitónɛ sɛ asi n nyóɔnselɛ kuu si pane.

⁴¹ Kɛ Yeesu pipiretiki kɛfi tɔrɔɔ api læ n kɔ, piarɔɔ áa ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pɛɛ pi séi uu pi maa re: Nɔ nyule re pɛ kapí n kpíilɛ te ayu piwéése ye pinnanɛ ne a wéékuselenle, písoi kɛcire pin pinnanɛ a nyíselɛ. ⁴³ Amá ái li mɛcɔ kai nó kɛmɛɛ we. Uaye un n la uké nókenécɔpɛ uwéése, uké panse nóunékeikó. ⁴⁴ Uye un kɔ nókenécɔpɛ ikpéɛ n la, uké nónnénéi ulasi. ⁴⁵ Limɛcɔ ke Usoi Kɛpipi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re kéké picɔ keisi, áke kɔ kenfaa ne riwómɛ hééle mɛyá meké ne píyulale ní yé nnya.

*Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee pɔise
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)*

⁴⁶ Api Yeriko tuiɔɔ. Kumúnɛ kpɛ-i ke Yeesu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu ní lelu, unyíye unyine ye n wélei kapi ye n sée re Patimee, Timee uɲmánɛ un ticéetime tú. ⁴⁷ Uu kóm te Nasareti ukó Yeesu ye tósu, uu sicááila kápáá re: Tafiti kɛpipi, Yeesu, a inéwe ripái! ⁴⁸ Mɛyá amɛ ne u cési re uké riséé, amá uu mɛyá cáse re: Tafiti kɛpipi, a inéwe ripái! ⁴⁹ Yeesu uu nyere uu re: Ani u séemɛ. Api unyíye séipɔ, pin u máikɛɛ re: A n kahari, a yisi, u pɔ séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mɛ sí, ⁵¹ Yeesu uu u pise re: Yo kaá la ké pɔ wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re inénípeɛ iké ye yé. ⁵² Yeesu uu u maa re: A n ɲme, mpófatenɛ ye pɔ yóriye. Mese ne mese inípeɛ ii wúkule uu Yeesu tiki.

11

*Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)*

¹ Kumúnjé kpe-i kapi Yerusalem n nyahaiṗo pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, alé nyē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mē, Yeesu uu upipiretiki pité tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpee nní nókénéyú n wepo kémee ha. Nón píyei n tuiṗo, nó keminaapipi kenyiné leepo ken toraalē. Usoi úka úu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³ Uye un nó m maa re: Yo nnya kani lē wai? Ani rinóo u yósu re: Upíima yee ke la. U yé mese ne mese nó riyá aní ne nté ke weri.

⁴ Api sí api keminaapipi leepo ncée-i ken ketahai toraalē tinonoo rinyine keyúrí, api ke toriyē. ⁵ Pēpee kei n we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kē toriyē? ⁶ Api rinóo yósu yare ke Yeesu uu pēe m ma. Api pi tíye api tósu. ⁷ Apí ne keminaapipi kē Yeesu sí api kekecáá piilū laai, Yeesu uu ke tone. ⁸ PISOI meṗā api piilū tánentē ncée kecáá, picó api apéi kapi sicare-i n kpási tánentē. ⁹ PISOI pēe Yeesu keyu n sónē ne pēpee ukēpire n tikiḷē pin pupukēe re:

Osanna! Ani Uléecaa uyee n sánti ne Upíima rinyiri ritaáse. ¹⁰ Uléecaa uké rinóo sáne uyee n sánti uké urósáa Tafiti meco iyóopi n tone ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómecaa-po ritaáse.

¹¹ Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléecaa keyo sí. Ke itunje ii n tene nnya, uu mpa yo pinyáni másu, u ne upipiretiki kefi ne pité api Petanii tómpo.

*Yeesu ye kúfikiyee anoo wa
(Matiyee 21:18-19)*

¹² Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkū nn Yeesu wai. ¹³ Uu ketaa-po kúfikiyee yenu ne mepéi. Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuiṗo, mepéi nmane kuu leepo, likumúnjé re itunje iyē-i ke alé nyē aa ye m pi íi kahane n tu. ¹⁴ Yeesu uu pēe ku maa re: Úka úu kape píkaí ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anoo nyē kom.

*Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)*

¹⁵ Api lē memáá Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléecaa keyo loni. Uu pēpee Uléecaa keyo-i n yáisi ne pēpee n léeri pilákase kápáá, uu pēpee siwóo n cōhane ataapili ne pilólāyái situmpi láuli. ¹⁶ Uu tíyese unyiné uké ne ilū inyiné Uléecaa keyo-mē titiki. ¹⁷ Uu pi céesi re: Li wolaalē te: Pi yé kenéyo sée re sitē nnéi pISOI keyomeyáhaayo. Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸ Pēpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api uanoo nyē kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye pēe pISOI nnéi píri wa nnya. ¹⁹ Kai nnyóo n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

*Yeesu ne kúfikiyee kóima
(Matiyee 21:20-22)*

²⁰ Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpe yenu kaku n kóosi ne iníj-ṗo. ²¹ Piyee uu lelee n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripaí, kuléé kaa anoo n wa ye kóosile. ²² Yeesu uu upipiretiki rinóo yósu re: Ani ne Uléecaa kefa tene. ²³ Asei kam nó símisi: Uye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripolo, unsá ukéfa-i n tíru, amá un n waise re lē kuu nní m ma ye waine, li yé mesei wa. ²⁴ Lē nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nō lē nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléecaa yé kō nó li yeneise. ²⁵ Nón kō píyei n nyenu nōn keyóme n yáasi, nōn ne unyiné nnyine m má, ani u sárei, Nónésáa yee keyómecaa-po n we uké kō ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nōnsá yee akópe n sárei, Nónésáa yee keyómecaa-po n we úu kō nórínécúruu akópe nó sáreine.]

*Yei ke Yeesu nnaṗe nn léeri?
(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)*

²⁷ Api kō Yerusalem pihápe kpá, kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu Uléecaa keyo-i n kōonii, pēpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisui fi piwéése api u leepo. ²⁸ Api u maa re: Nnaṗe n-ye kaá ne nní wai? Uye yee nnaṗe pō he pōké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinóo

pi yósu re: Ké nse nó pise. Nón tinóó né m pese, né ppe nó símisi rínanje mmē kamí ne lē n wai. ³⁰ Uléécaá nées písoi ppe Yohani tumme re uké písoi míni wole? Aní rinóó né pese. ³¹ Apí ppe pimécōpécire n kenene re: Tón m maa re: Uléécaá, u yé maa re: Kai ppe iye wa kání ne Yohani nsímé ηmurei? ³² Tón m maa re: Písoi, ái yé wa. Pi ppe kuyu pikó wurule, likumúhē re pinnéi ye ppe Yohani kpíilenle yare antepu kecire. ³³ Apí Yeesu rinóó yósu re: Ari nyu, Yeesu póó pi maa re: Né ám kó nó símisine rínanje mmē kamí ne lē n wai.

12

Pikeikó ppe rikpákárá m má kenyárū
(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)

¹ Yeesu uu ppe lē memáá sinyárū pi loni, uu re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamési. Uu mmele wai uú ne ke kónú. Uu kó kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii móm kei kapi yé píta n cérii. Uu kó limemáá rikúsi caca rinyine móm uu ppe pikeikó wéési re piké kecare kē kecáá u m pailē uké ncée ha uké kam. ² Kai aléépipi nyē kutúū n tu, uu ulási unyine upikeikó pē kémee tumpō re piké aléépipi anyine u yóme. ³ Apí u tini apí káii, apí menípe ηmane u lakase. ⁴ Uu kó ulási ucō pikemee tumpō, apí uyē tíyu kecáá káii apí u lámisi. ⁵ Uu utume táánū tum, apí uyē kopu. Uu lē memáá pitume meyā túmeipō, apí picō kaiinkee apí kó picō kóni. ⁶ Ucarete uyē ηhmane lala mecire kaí ppe u pōone. Uu ppe metórō uyē tumpō un tee re: Pi yé unéηmáne wuri. ⁷ Amá pikeikó pē apí símaane re: Nkó yee masí usáa ikulanlū nnéi te. Aní kam tóké u kpu ari ppe uikulanlū iyē n te. ⁸ Kuu n tuipō apí u tini, apí kópu apí kecare ilúké u sá.

⁹ Iye ke ucarete uu waine? U werine uké pikeikó pē kō uu aléé nyē picō pa. ¹⁰ Aní Uléécaá Nsímé ritelé kémee kéénlē te: Tipare ke pimóme apí n fóm tee panse ticíre-cire tee kenui-i ní wee?

¹¹ Upiima yee lē wa. Mewaisaηa kuu ró n yéneise ye mē.

¹² Pisufi piwéése apí céru re pē ke Yeesu kenyárū aké ne máne. Apí ppe lē kapi yé ne u n tí wéési, amá risoiwuí ari iwame pi wai. Apí u tíye apí tósu.

Lampoo kapi ye Róm uyōapi piima n héele
(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)

¹³ Apí Yeesu kémee Pifarisi pinyine ne peppe Erooti kepire ní we tumpō re piké ripine u wa apí ne uanōlempi cire u tini. ¹⁴ Apí weri apí Yeesu pise re: Sáa, tō yē te pōó aseí ute áa kó úka kewuu túúni. Likumúhē re ái písoi mewee kaá ne músu pōn ne símisi. Pō ye kó Uléécaá ncee písoi céesile ne aseí. Ncée ye we re tóké ye Sesaa lampoo héélee? Li pise re tóké ye hééle nées ári kape ye hééle? ¹⁵ Yeesu yee pikecáá kecáá mewai n nyu uu rinóó pi yósu re: Yo nnya kani ripine né wai? Aní ne mewóopipi menyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne menyine u hapō. Yeesu uu ppe pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri yee kewóó nké kecáá we? Apí rinóó yósu re Sesaa lo. ¹⁷ Uu ppe pi maa re: Aní Sesaa líkó Sesaa pa, aní Uléécaá líkó Uléécaá pa. Urinōó meyóó ame meýá nnōó pi yipu.

Pisatusee ne nkpō kémee meýise nstmé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)

¹⁸ Pisatusee ppe n tee re pikpōkpō apí ye nkpō-i yisi, apí Yeesu kémee sī apí u pise re: ¹⁹ Sáa, lē ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyē kukúmannōsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimáreco piseei pinyine ppe péé we. Ufoí uu unósi kpísi uu kpi úu ne kewá. ²¹ Ulírū uu ukúmannōsi kpísi, uu kpi úu ne kewá. Lē mecō kai kó utáánū titiki. ²² Pikeseei kē, úka úu kewá ne u mari. Pē memáá unósi uyē pōó kó kpi. ²³ Pikpōkpō keyiseyaa ketúhē, pikecōpe úye yee yé unósi n te, likumúhē re pikeseei kapi kunósi u kpíkési. ²⁴ Yeesu uu pi maa re: Lē nnya kani nómenécire kirasante:

Ani Nléécaasimé asei kómæi, áni kɔ Ulééca nnaŋe nyu. ²⁵ Meseisei kē ke písoi api pikpɔkpɔ kémæe n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkésine, pinósi pɔ́ ápi kɔ pila sónkeene, amá piméfine yé n we yaré piléécaatumé keyómecaa-pɔ. ²⁶ Yo nnya kani tee re pikpɔkpɔ ápi yé yisi? Ani kelɔ́ ke-i kai Moisi ritelé-i n wólaalɛ́ tɛ Ulééca ye kuhíhí kpeɛ́ n toré kémæe we un nɛ Moisi símisi keenlɛ́? Li kei wólaalɛ́ tɛ, Ulééca ye Moisi maa re: Née Apiraham Uleecaa nɛ Isaaki Uleecaa nɛ Yakupu Uleecaa. ²⁷ Ulééca úu pikpɔkpɔ Uleecaa, amá u pinyánnýá Uleecaa lɛ. Nónnépúnne ye piyɛlɛ.

*Isé iyee Ulééca isé keɔpɛ icɔ n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)*

²⁸ Ulééca isé ucélaa unyine yeɛ pɛɛ Pisatusee nɛ Yeesu ikɛŋɛnɛ n kɔ́, uu yénu re Yeesu ye rinóo pi yɔsile n̄sɔnɛ, uu nɛ u kɔ́, uu u pise re: Isé nnéi kémæe íye yeɛ imáa? ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu re: Isé maa ye nnyí: Isirayɛli, a kutu ricɔ́, Upíima, Urólééca, Upíima ye ucíreníŋɛ lɛ. ³⁰ A Upíima, Upólééca n la nɛ kepófa nnéi, nɛ ipósoi nnéi nɛ kepómúnjé nnéi nɛ mpónaŋɛ nnéi kɔ́. ³¹ Ilírú ye nnyí: A upóɔ n la yaré kaa ripócuruu n̄ la meɔ́. Isé íka íi we yeɛ nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyɛ́ uu u maa re: Li nyamlɛ, sáa. Asei ye nye kaá maa re Ulééca ye ucíreníŋɛ lɛ úu kɔ́ ucɔ́ má. ³³ Mpá úye uké u n la nɛ kɛfa nnéi, nɛ mesɔhɔ́ nnéi nɛ rínaŋɛ nnéi kɔ́. Mpá úye uké kɔ́ uucɔ́ n la yaré kuu uricuruu n̄ la. Lɛ́ nɛ isee kapi ye nɛ Ulééca n nyóɔnse api tóroise múkú-múkú nɛ inyóɔnse icɔ́ nnéi tɔ́sile. ³⁴ Kɛ Yeesu uu n yé́ tɛ mesɔhɔ́ kuú nɛ rinóo yósi, uu u maa re: Pɔ́ mepóciɛ́ n̄sɔnɛ cápínɛlɛ. Aa nɛ Ulééca kuyɔɔpiyu ketaa we. Úka úu pɛɛ íkari piwai rikpá uké nnyine u pise.

*Uyɛ́ kɛ Ulééca uu n wée nɛ Tafiti keɔáá n̄simé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)*

³⁵ Yeesu ye Ulééca keyɔ́-i céésile uu pi pise re: Iye kɛ isé picélaa api yé fe apí maa re uyɛ́ kɛ Ulééca uu n wée ye Tafiti kepipi lɛ. ³⁶ Nfáasɔnɛ ye Tafiti ricuruu maase re: Upíima ye Unépiima maa re: A kunélukɛ-lukɛ-mɛ́ kényukótonɛ-i tonɛ, hái nɛ kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarɔ́ kepónyále-i n cɔ́. ³⁷ Tafiti ricuruu yeɛ u sée re "Upíima". Iye kuu yé pɛé nɛ Tafiti kepipi?

*Yeesu ye re písoi piké pimɛciɛ nɛ isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47)*

Písoi kulúy ye pɛɛ kutu u cɔ́lenlɛ lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kémæe kuu pi símisi re: Ani nɛ isé picélaa nɛ nómenécíɛ tí. Piké nɛ atúkanka caa-caa n kɔ́nnii nɛ písoi piké pi n yáhaankɛ ayáa kémæe yeɛ ripóo pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitonɛ foí nɛ kelukɛ kémæe sitonɛ foí yeɛ pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi ye lɛ́ kɛ pikúmannɔ́si api m má nnéi yóoile api ye pɛɛ keyóme yáási meɔ́aa yaré pi písoi sɔnɛ lɛ. Ulééca yé nɛ pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

*Ukúmannɔ́si ihɛɛ
(Luki 21:1-4)*

⁴¹ Yeesu uu lɛ́ memáá Ulééca keyɔ́-i, kei kapi ye ihɛɛ n sariipɔ́ keyúrí tonɛ. Uu lɛ́ kɛ písoi api siwóo n sariipɔ́ m paílɛ́. Pimámá meýá́ api meýá́ hekesi. ⁴² Ukúmannɔ́si unyine pɔ́o kɔ́ weri uu sitanká sité sápa. ⁴³ Yeesu uu pɛɛ upípiretiki séi uu pi maa re: Asei kam nó símisi, ukúmannɔ́si wekɔ́ nkó ye hele ai mpá úye tósu. ⁴⁴ Likumúnjé re mpí nnéi, lɛ́ kápi nɛ líka n wai kapi he, amá uyɛ́ pɔ́, ulikó keciɛ, lɛ́ kuu m má nnéi uké nɛ ilukɛ n lo kuu he.

13

*Yeesu re Ulééca keyɔ́ yé fori
(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Ke Yeesu uu Uléécaá keyo-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Sáa, a ripaí, keyo kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinoo u yosu re: Po keyo píima nké nyánii? Li sónti liké wa ripare rika ári yé ricó kecáá n tasilé. Linnéi mmú ye sóntile liké fori téké-téké.

Lélee n nyise re ketē ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)

³ Uu Olifiyee rikúú kecáá tone Uléécaá keyo keyu-mē. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree macire ne uyē pin we, api u pise re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lē ai ní werine. Yo yee ró nyisene re lē nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pree pi maa re: Ani nómenécíre tí nsone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. ⁶ PISOI meýá yé sónaame use use ne rinényiri, mpa úye uu ye maa re né ke Uléécaá uu wée. Lē kémee kapi yé pISOI kulúí kuyúí tā. ⁷ Nón píyei n kō te atopi ye nnyáá ne ketaa-pō weme, áni kape nfasimé tōne, likumúnjé re lélee sónti. Amá kētō áke kahane n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne tōpu, keyóopitē ake keyóopitē kecō ne tōpu, ketē yéé silō silō yeñesi, nkú yé kō wa. Limpole yé n we yare ke memárenlō ame ye unósi pikéhē n kóraane. ⁹ Ani nómenécíre tí. Pi yé ne sitúhaane nó ha, apí ne sipópi nó káii ayómeyáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéese kémee ne pitúhaane kémee nó sōne. Nó kō pikuyu-i inétansei li. ¹⁰ Li pise re piké Nsímé Kecire isoipuri nnéi riyóó kelené. ¹¹ Pin nó n tí apí ne ketúhaane nó sí, áni kape píri tōne kelené ne mmē kani yé m maa, amá ani mme mee kumúnjé kpe-i nó n ka maa, likumúnjé re ái nóó símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwá tí uu tíyese api u kopu. Pisáa yé kō limécō pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáá nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényiri nnya, mpa úye ye nóinépurí yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kētō-pō, Uléécaá yé u yoriye.

Iwe píima mekame
(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Uye un nsímé mmē n keē, uké musí uké liasei kō. Lin lē n wa, pepee Yutee ketē kémee ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Uye un keyo ipiraa kecáá n we, úu kape keyo-i ricepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Uye un kō kecare-i n we, úu kape kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáási, ái kape nnyie kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa see íwe píima síkó le. Ke Uléécaá uú ne ketē n wa, apí íwe iyē icō yenaalē, iicō íi kō píkaí léeri. ²⁰ Uléécaá unsá pree siyáa sē n hasi, úka úu yé pree nfáa yē. Pē kuu n tési uú n te nnya kuu si hasi. ²¹ Uye un pree nó m maa re: Ukirisi ke Uléécaá uu n wée ye nté née nté-pō wele, áni kape waise. ²² Likumúnjé re pikirisi nōme ne antepuye nōme ye leerine. Pi yéé mewaisaŋa ne mewai píima wapisi piké ne mpa pē ke Uléécaá uú n te pōise. ²³ Ani kape lōpile, mpa yo kam nní mencire nó símisi.

Usoi Kepipi mekame
(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)

²⁴ Amá siyáa sē kémee, íwe píima iyē memáá ke ituje íi sōmaane, iwáre ii metéi paa.

²⁵ Awárepi aa keyómecaa-pō poroiri, lináŋe-naŋe lee keyómecaa-pō ní we ai meýá yeñesi.

²⁶ Pi yé pree Usoi Kepipi yē

ken ahope kecáá weme ne kennanŋe ne kemeyóopi. ²⁷ U yé pree upitume pree ketē ne keyóme-pō ní we awélé nnéi túmei apí pē kuu n wéekē ketē nké ne keketo-pō cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa
(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kenyárū icélaa kutu ricō. Ku ye kun ilése ημύ n wairi, mepéi men n leeri, nō ye mēse ne mēse ceri re kupii ye nyahaimēle. ²⁹ Limēcō kaí we, nōn píyei likēi nní mēwai n yē, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle un tinōnōō ne kōlē. ³⁰ Asei kam nō símisi: PISOI kunai nkú áku tósune kelenē nní nnéi liké ne rí kam. ³¹ Ketē ne keyóme yé tōsí, amá anénōō áa metōjé má.

Uléecaa mēcīre yēe ketē ketēne itunje nyu
(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketē metēne nkó, úka úu likeyaa kē nēe liitunje iyē nyu, mǐpá piléecaaatume pēe keyómēcaā-pō rí we nēe Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mēcīre yēe nyu. ³³ Ani nómēnécīre tí, áni kapē ripōō fóm, (ani ye keyóme yáási), likumúnjé re áni nyu píyei kē liitunje ii yé kam. ³⁴ Li yé n we yarē usoi yēe ncēe rí ha uu ukēyō tíye, uu upikēikó rínanje hē, uu mǐpá úye pikēi u múise, uu rinōnōō uméré rinōō hē re úu kapē ripōō fóm. ³⁵ Lē nnya, áni kapē ripōō fóm, likumúnjé re áni nyu píyei kē úyōsaa uu pēeri, nnyóō nēe kesīne pele nēe mecánkooi nēe mmarē. ³⁶ Ái kapē wa re u mekáikái ka uu nō leeri nnō kēmeē. ³⁷ Lē kam nní nō n símisi, mǐpá úye kamí ne máne, áni kapē ripōō fóm.

14

Pisuiŋi piwéese ye kómēine re piké Yeesu tí
(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyále siyáa sité Isirayēeli pikó piké ne nkpō melóō ne akpónó nyēe áa pite m má anyá li. Pēpēe ye Uléecaa inyóōnse n wa piwéese ne isé picélaa api ncēe n wéēsi kapi yé ne Yeesu n tí ne mēsōhō piké u kpu. ² Api símaane re: Ái kapē anyá kumúnjé-i re pISOI yé yisi api pitele wai nnya.

Unósi unyine ye Yeesu riyu kecáá tulaali kōonu
(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Kē Yeesu uu Petanii kuyu-i uyó Simōō keyō kēmeē rí we un iluke le, unósi unyine uu lompo. Unósi uyē un kenúnipi sōne kēe tulaali pape-pape yēe nnéi píima m má múlilē. Uu kenúnipi kē foru uu tulaali Yeesu riyu kecáá kōoni. ⁴ Mēwai mē áme ne picō risá, api pēe pimēcōpēcīre m máikēe re: Linsōne ye rí-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pēe fe ari u yái ne nnéi píima ari siwóō sē píwekōō hē. Apí ne unósi uyē wóōsi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani u riyá. Yo nnya kani u cōnjē? Mēwai sōne kuu né wa. ⁷ Likumúnjé re mǐpá píyei kē nō ne píwekōō aní we, nō fe ani lisōne pi wai pēé uye-i kani rí la, amá nē, ái mǐpá píyei kam yé ne nō n we. ⁸ Lē kē unósi nkó uu n fene kuu wa. Inépinje kuu mēncīre tulaali fō piké kelenē nhóre i tā. ⁹ Asei kecáá, kē nō símisi re mǐpá yei kapi ketē nnéi kecáá Nsímé Kēcīre yóólē, pi yéē unósi nkó mēwai mmé símisi apí ne u n léiselē.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefí ne pité kecōpe use kapi ye n sēe re Yutasi Isikariyōōti uú ha pēpēe ye Uléecaa inyóōnse n wa piwéese lēpō re uké Yeesu tí uké pi rimúise. ¹¹ Nkīnjīnje kapí ne kutu u ricō api rinōō yekei re pi yé siwóō u hē. Yutasi uu icēe sōne wéēsi uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpō melóō anyá iluke le
(Matiyee 26:17-25; Luki 22:7-14; 21-33; Yohani 13:21-30)

¹² Kenyáyaa foí kē kapi ye akpónó nyēe áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kō nkpō melóō anyá isan n kō, Yeesu pipiretiki api u pise re: Yeí kaá la tōké ha anyá iluke pó wa? ¹³ Uu upipiretiki pité tum uu pi maa re: Ani kuyu-i ha, utisi unyine yēe kecórīpi ne míni n topori

yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴Un yei n lõ ani úyote maa re: Urósáa ye pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpò melóó anyá iluke n lené? ¹⁵U yé kényò kecáá kulee maa kunyine kapi nsone n nyóonse nó nyíse. Ilū kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukemeé wele. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶Yeesu pipiretiki api tósu api kuyu tulu, api nípá yo leepò yare ke Yeesu uú ppe pi m ma, api nkpò melóó anyá iluke wai. ¹⁷Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸Kumúnjé kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uú maa re: Asei kam nó símisi, nókenécòpe unyine yee ne iluke né n le yé né yáá. ¹⁹Piapò aa caai api ppe use use u m písei re: Yare né néé? ²⁰Uu rinóó pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tò ricáripí risé-i n le. ²¹Usoi Kepipi ye tósule yare lē kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. Li kutósi we apí kape ppe liute m mari.

Yeesu nkpò ne umeyise piléise inyekii

(Matiyee 26:26-30; Luki 22:14-20; Korénti Foí, 11:23-25)

²²Kapi n le, Yeesu uu kukpónó kpísi, uu kekecáá Ulééca pònnese uu limemáá ku kpákóri uu pi ku pa uu re: Ani yósi, inépiye ye nnyí. ²³Uu lē memáá kepóripí kpísi uu kekecáá Ulééca pònnese. Uu pi ke pa api pinnéi níru. ²⁴Uu pi maa re: Menénye ye mmé, ménye memee písoi meýá nnya kòonu, Ulééca uú ne pi séi re u ne pē piké kóméine. ²⁵Asei kam nó símisi, ám píkaí aléepipi pita mpí piníré kpáne hái ne keyáa kē kam yé pífále ní ntí Ulééca iyòopi kémee. ²⁶Kuu lē písímé pi m masí, api ppe ipakare siyome n yom pin pakarente api wai api Olifiyee rikúú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu

(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

²⁷Yeesu uu pi maa re: Nó nónnénéi kepire né ritò, likumúnjé re li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Né useesé kpu,

isáñ pòó kpíi. ²⁸Amá nen piyei nkpò kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pò nó m mé.

²⁹Piyee uu u maa re: Mpá pinnéi pin kepire pò rintò, ái ne né. ³⁰Yeesu uu u maa re: Asei kam pò símisi, neni kesine nké cire icá iké kelene meté n kooi, pò kési nnó metaani re áa né nyu. ³¹Amá Piyee uú n kenaaalē te: Mpá lin nkpò ye mu, tó ne mpò tóké kesé kpu, ám kuñmeriye pò we. Pinnéi api kò nse mmē m máikēe.

Yeesu ye Ketisemanee-pò keyóme yáasi

(Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46)

³²Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelò kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee sí. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū, néeké ha keyóme n yáhaapò. ³³Uú ne Piyee ne Yakupu ne Yohani péne. Kei ke iwame ne mpòocaai yíkíyiki nn u tí. ³⁴Uu pi maa re: Tinépò ye caailenle hái lin ne nkpò menyíne we. Ani nté tone áni kape lópíle. ³⁵Uu lē memáá keyu-mē nyósópò nkáripí, uu wúla uu Ulééca yáasi re lin íye n we, a tíyese nípale itunje iyē íi kape ka. ³⁶Uu keyóme yáasi re: Unésáa, pò fe aa nípá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape menépòla wa, amá a mepókó wa. ³⁷Uu lē memáá upipiretiki-mē pele, uu pi leepò pin lóni. Uu Piyee maa re: Simò, pò lónileé? Aa nkpáni fe póké n nyáni kenampi kesé? ³⁸Ani n tū nòn nyáni nòn keyóme yáasi, áni kape ne pipeikēe kémee ní loó nnya. Li kesoi pipi ripò we re keké ye lisone wa, amá ke ppe rinárei mále.

³⁹Uú ne ketaa piwai pi kpá, uú ha keyóme yáasi, uu umewelee foí mē mecò welu. ⁴⁰Uu ppeeri uu kò pi leeri pin lóni, likumúnjé re piinipee ye mulesile. Api ceri mmē kapi yé rinóó u n yósi. ⁴¹Uu metáánū ppeeri uu pi maa re: Nénte nò nkpéni lónile nòn wéntelē? Li lē tule, itunje ye tule, lee nní, pi Usoi Kepipi pikópekwò anipe-i wale. ⁴²Ani yisi tóké tósi, uyee né n yáine ye nyahaimēle.

*Yeesu metine**(Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)*

⁴³ Yeesu úu kahané nsímé n tene ke upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mēse ne mēse rikpáfúme, pin atéhe ne apúnípi muléilē. Pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuiifi piwéése ye pi tumpō. ⁴⁴ Yutasi ye pē pianipe-i Yeesu n waine, ye pē risoiwuí mesohō mē kuú ne u n tinine céesile. U pē pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáasi, uyē lo, ani u tí, ani u múlú n̄sone aní ne tósu. ⁴⁵ Kuu n tuipe uú ne mēse ne mēse Yeesu kō, uu re: Sáa! Uu pē u pira uu u yáasi. ⁴⁶ PISOI pē api Yeesu kecáá kunípe wai api u tini. ⁴⁷ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapō uu uritéhe kpeú, uu Uléécaá usina ukeikó kutu sem. ⁴⁸ Yeesu uu rinóo yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yarē usoi kpááree? ⁴⁹ Mpá keyáa kéye kam ye nókenécōpe n we, nen Uléécaá keyō-i céesi, áni né tí. Amá lē kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaamelē liké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰ Yeesu pipiretiki nnéi api u ηmeriyē api wuru. ⁵¹ Unmánē unyine yēē pē Yeesu n tikilenle un kusánjáá ηmane yariilē. Api re piké u tí, ⁵² uu kusánjáá tōpíri uu meηmane wuru.

*Pi ne Yeesu ketúhaane píma-i ha**(Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécaá usina kémēe sí. Kei ke pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuiifi piwéése ne isé picélaa api pinnéi cápínelē. ⁵⁴ Piyēe uu ketaa-pō Yeesu n tikilē hái ne Uléécaá usina keyōcōpe-pō. U ne piméré api kei kesē n tú un nna wéni.

⁵⁵ Pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píma nnéi api pISOI wéesi pē yé Yeesu ne nsímé rinkpárá. Pitúhaane pē ápi nkópe n̄ka yē kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúnjé re meýá mēe ne nsímé u kparai, amá mmē kapi n símisi n̄n ncée nse ritiki. ⁵⁷ Picō api ye yisi apí ne u wáaná re: ⁵⁸ Tō kō un tee re: Né né Uléécaá keyō nké ke usoi kunipe aku n wa fori, am siyáa sitaani kecōpe kefée mōm ke usoi kunipe áku yé n wa. ⁵⁹ Mpá ne kei ricuruu, pinsímé n̄n ncée nse ritiki. ⁶⁰ Uléécaá usina uu icápíne iyē kecōpe yisi uu Yeesu pise re: Aa rinóo ríka yósunee? Mpókōpe n̄-ye ke pISOI mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu séé, úu rinóo ríka yósi. Uléécaá usina uu pipise u kpá re: Póo uyē ke Uléécaá uu n wéé? Uléécaá ye ipakare n te Kepipii? ⁶² Yeesu uu rinóo yósu re: Néē lo. Nó UsOI Kepipi yē ken Uléécaá, n̄nanje nnéi ute kuluke-luke-mē keyukōtone-i tú. Nó kō keyómecaa-pō ahope kémēe u yē un ne weme. ⁶³ Kei ke Uléécaá usina uu pē uricuruu ilū kuu n tanaalē céérii ai nyíse re li u tóosile hái uu re: Piseérakōó píye picō kari nkpéni wéesi? ⁶⁴ Nō konle kuu Uléécaá kecáá anóo kōpe n símisi. Iye kani músu? Pinnéi apí maa re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picō api ukecáá meta pitúkente loni, api ukeyu paasi apí akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyē lē pó n wai ηmoinu! Piméré api u tini apí ne sipese u tépei.

*Piyēe ye kesi re úu Yeesu nyu**(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)*

⁶⁶ Kumúnjé kpe-i ke Piyēe uu metene ripoo-i n̄ we, unósi unyine ye Uléécaá usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyēe yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kō pē Nasareti ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Am nyu, am mmē kaa n̄ la pōké símisi kómēi. Uu pē kei yisi uu kupookpanjá-i sí. ⁶⁹ Unósi uyē uu piyéne u kpá uu pēpē kei n̄ we maa re: U pISOI pē use le. ⁷⁰ Piyēe uu kō pikéne kpá. Kai nkáripí rinkpáse, pēpē kei n̄ we api pímaá u kpá re: Mesei ye mē, pō pISOI pē use le. Likumúnjé re pō Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ηmaa uú ne ketē kpeeni uu wéeri re: Ne Uléécaá, am usoi nkó nyu. ⁷² Ica ii mēse ne mēse melíru kooi, Piyēe uu léise re Yeesu ye u maa re: Ica iké kelene meté n kooi, pó kési metaani re áa né nyu. Kei kuu pē mēse ne mēse itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéése nnéi api mmare mare cápine: pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéi. Kei kapi pree Yeesu paasi apí ne u tósu api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisuifi uyóopi? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ³ Pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése apí ne nsímé meyā u kparai. ⁴ Pilati uu kó pipise u kpá re: Aa rinóo yósunee? A ripaí mmē ne mmē kapi kepócaá n símisi. ⁵ Yeesu uu rinóo ríka piyóó rikpá. Ai Pilati píri wai.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpa nkpo melóo anyá áye, Pilati yee pree ukpaniikó uyē ke piseo api n wée akpanii tóle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pree apí pree uyóopi kecáá n kpálē. Pitele pinyine-i kapi pree usoi kpu. ⁸ Tisoiwuí ari Pilati-mē tómpo, api lē kuu ye mpa anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisuiifi uyóopi akpanii nó tóo? ¹⁰ Likumújé re Pilati ye ceri re nfaóle nnya ke pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api piseo Pilati-i teriipó piké u ricónh uké ne Parapasi akpanii tó. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Iye kani mpíi la nmaa ké uyē kani nní n sélei re Pisuiifi uyóopi wa? ¹³ Api pipupui kpá re: A kunapéékóo kecáá u karií. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Api meyá pipupui kpá re: A kunapéékóo kecáá u karií. ¹⁵ Pilati uu risoiwuí mepóla tiki uu Parapasi akpanii tólu. Kapi Yeesu ne iséi pikáii m masí, api piseo anipe-i u wai re piké ha kunapéékóo kecáá u karií.

Pisóoca ye Yeesu kecáá nyáni

(Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3)

¹⁶ Pisóoca apí ne kényóore, kei kapi ye n túhaane u sí api pisóoca tóróo nnéi séi. ¹⁷ Api kuyóopikpelenku wée u tani api sínípeleépi ne riyóopikónh parii api u kipise. ¹⁸ Api pree lē memáá u yáhaanke re: Tó pó yáasi, Pisuiifi uyóopi. ¹⁹ Api ríyu kecáá ne kenapari u pepu api meta ukecáá tuke, api ukeyu-i nsonne wula api u yáasi. ²⁰ Kapi kecáá pinyáni u m masí, api kuyóopikpelenku wée kpē u lapile api uilū pitane u pese apí ne kunapéékóo kecáá pikarií u tómpo.

Pi Yeesu kunapéékóo kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

²¹ Api ucéetónh unyine yee sicare-mē n léeri nnahe Yeesu kunapéékóo cónse. Pi ye utisi uyē sée re Simóo, Sirēni kuyu ukó lo. Uyee Alekisantiri ne Rufuusi usaa. ²² Apí ne kelō kē kapi ye n sée re Kólikóta Yeesu sí. Kólikóta aseí re Kúyu Kónjoo kelō. ²³ Api píta kapi ne pite kapi ye n sée re miiri n cónhne u pa re uké n ntí, amá uu n ntí. ²⁴ Api kunapéékóo kecáá u karií api uilū hōone. Pi panáile mpa úye uu ne uikpíkékpiké céru. ²⁵ Itunhe in mese áme we kefi kumújé pepu kapi u karií kunapéékóo kecáá. ²⁶ Api lē nnya kapi Yeesu ní kpu walu re: Pisuiifi uyóopi. ²⁷ U ne piseo kpááree pité pinyine kapi kesé karií, ucó ukuluke-luke-mē, ucó ukumii-mē. ²⁸ [Lē kai Nléécaasimé kémee rintíki ye lē: Piwaikópekóo kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetónh api u lámaankee pin tíyu pouli pin máikē re: Yéee! Póo ye Ulééca keyó n fori aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, ³⁰ a ripócuruu yoriye aa kunapéékóo kecáá súiri. ³¹ Pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ricuruu ne isé picélaa api kecáá u nyáni pin pimécópercire tee re: U picó yóriyentele amá uu pree fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisi, Isirayeli uyóopi uké nkpeni kunapéékóo kecáá súime tóké yé arí ne kefa tene. U ne pē kapi kesé n karií póo kó u lámaankee.

*Yeesu nkɔ**(Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)*

³³ Itunɛ keɔ́ire kumúnjé, kuɔmaha aku ketē nnéi cɔni hái ne itunɛ metaani kumúnjé-pɔ.
³⁴ Ketúnjé metaani kumúnjé kpe-i, Yeesu uu keɔ́áaila píima kenɔyine súúni re: Eloi, Eloi, lama sapatani? Lelɛ re Ulééca, Ulééca, yo nnya kaa né ημεριγε? ³⁵ PISOI pee kei n cápinele keɔ́ope pinyine api lē kom api re: Ani ripáí, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei ke pikɛɔ́ope unyine uu wuri uú ha píta nyere-nyere pinyine-i sinéé fe uu kenapi tuhu uu u pa re uké n ntí un tee re: Tóké yé nké, in te Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu meýá kepupɛila semí uu pee kpi.

³⁸ Kusánjáá kapi ne Ulééca keýɔ kémee n kénéle akú cɛérine meté, keɔ́áá ne metene-pɔ.
³⁹ Ke Rɔm usóca kpéé ye pee Yeesu keyu-i n nyenu uu unkpɔ mmē n yé uu re: Usói nkó ye pee mesei Ulééca Kepipi le. ⁴⁰ Pinósi pinyine ye kɔ pee wele pin ketaa nyáni. Pinósi pē keɔ́ope ke Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu Sínsá ne Yosee uni ne Salomee apí pee we. ⁴¹ Ke Yeesu uú pee Kalilee-pɔ ní we, pinósi pē pee ye pee u n tikilē pin u keisi. Pinósi picɔ ye kɔ pee u tikilenle apí ne Yerusalem sí.

*Yeesu mekulaa**(Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitule masí ke Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi ye pee pitúhaane pē kémee usói keɔ́ire le. Uyē ticuruu ye kɔ pee Ulééca iyɔ́opi mekame ménle. Keyáa kē aí ne sá anyá isoolú keyaa ye ke, liké ne kóso weesi kewénteyaa. Lē nnya ke Yosefi uu ikari wa uu Pilati kémee sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati píri wai kuú ne n kó te Yeesu ye nkɔ masí. Uu Rɔm usóca kpéé séi uu u pise re in te li náɔai ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Rɔm usóca kpéé uu písímaa u m masí lē kai ní we, Pilati uu ncée he re piké Yeesu kpisi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánjáá lolu uu kunapéékɔ́ keɔ́áá Yeesu súiseri uu kusánjáá u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaɔ́aa-i n wa kémee u yekei, uu pee lē memáá mepare píima menyine pímiise uu rinɔnɔ́ fi. ⁴⁷ Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yosee uni apí kei kapi u n waipɔ n nyáni.

16*Yeesu ye nkɔ kémee yisi**(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)*

¹ Ke kewénteyaa ketúnjé ake ní tɔsí, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu uni ne Salomee apí tulaali lolu piké ha Yeesu yakasi. ² Kewénteyaa ukóso, apí mekekeke metunleeme rikpíi sí. ³ Apí pimɛɔ́peɔ́ire písine re: Wóo yé ha ripare tee rikpíi rinɔnɔ́ n filē tó pímiise? ⁴ Kapi yé inípee rinsíka, apí yénu re li meparecaɔ́aa mē pímiisele. ⁵ Apí rikpíi-i lomɔ́ apí kenmánepi kenɔyine yenu ken kuluke-luke-mē tū ken ketúkanka tomé tanaalē, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame ii kape nó wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyē kapi kunapéékɔ́ keɔ́áá n karií kani wéési? U nkɔ́ kémee yisile, úu nté we. Ani nyánii, keló nké-i kapi u finse. ⁷ Amá ani ha Piyee ne upipiretiki tɔ́ɔ́ maa re u yé ha Kalilee-pɔ pi m mē, kei kapi yé ha u yé yare kuu pi n símaalē. ⁸ Apí rikpíi-i léeri apí ntóó sé pin terii ne iwame, amá apí úka ríka ma ne iwame mepéhē.

*Yeesu ye umɛcire Makitala kuyu ukó Maari nyise**(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)*

⁹ [Ke Yeesu uu kewénteyaa ukóso mmare nkɔ́ kémee n yisi, u tíyesele Maari Makitala uu mefoi u yenu. Maari Makitala uyē kémee kuú pee aníri aseí lakase. ¹⁰ Maari Makitala uú ha nsímé mmē pepe pee Yeesu rintíki símisi. Pē pin kumúnjé kpe-i nkɔ́ tū pin kɔ́ ténesi. ¹¹ Kapi n kó te Yeesu ye nfáa mále, te Maari Makitala ye u yē, apí ne kefa tene.

*Yeesu ye umecire upipiretiki pité nyise
(Luki 24:13-35)*

¹² Lẽ memáá, Yeesu uu méwee féé mecɔ kpisi uu tíyese upipiretiki pité pinyine pɛɛ kecare-mẽ n sɪ api u yenu. ¹³ Pẽ ticurruu apí weri api picɔ nsímé mmẽ símisi, picɔ pẽ api kɔ ne kefa tene.

*Yeesu ye umecire upipiretiki kefi ne use nyise
(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

¹⁴ Yeesu uu metórɔ umecire upipiretiki kefi ne use nyise kumúnjé kpe-i kapi iluke n le. Uú ne pinfatene kuciré ne pinkintake pi cési, kapi pɛpɛɛ pɛɛ nkɔ kémeɛ meyise-maá u n yé ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu pɛɛ lẽ memáá pi maa re: Ani ketẽ nnéi rikóónú ani pisi nnéi Nsímé Kεcire símisi. ¹⁶ Uléεcaa yé nkó yee ne kefa u n tene uu kɔ míni wole yoriye. Amá u yé ne nkó yee úu ne kefa u n tene túhaane aí ne u kpi. ¹⁷ Mewaisaŋa ke pɛpɛɛ ne kefa Uléεcaa n tene api yé ní wapisi ye mmé: Pi yé rinényiri ne aníri lakase, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cópii, íi yé líka pi wa. Mpa pin kɔ liníré-niré lee yé n kpu n ntí, aí yé nkpani líka pi wai. Pi yé pitóikó kecáá anípe rilaa, pitóikó pẽ api pélu.

¹⁹ Ke Upiima uu pisímé pi ní masí, ai keyómecaa-mẽ u kpíipɔ uú ha Uléεcaa kuluke-luke-mẽ keyukóstone-i tone. ²⁰ Upipiretiki api sɪ apí ha mpa yei Nléεcaasimé símisi. Upiima uu pikai pi n léni, uu tíye mewaisaŋa kapi n wapisi amɛ pinsímé ase n nyise.]

Nsímé Kεcirε ritelé ke Luki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmee ní we

Nsímé Kεcirε ritelé ne Uléεcaa Pitume Mewai ritelé ke Luki uu wói. Pε inipεε-i ke Yeesu uu umεwai n wapisi ke Luki uu písei nsone uu kelene ritelé ntí uusanε Teofili wolu re uké Yeesu icélaa aseí kō nsone (Luki 1:1-4). Luki ye pεε Ukireki le. U kō pεε upōise píima unyine le yeε pεε Pōoli n sárikεε. Luki ye Yeesu nyísele yare Usói Kεpipi. Yeesu ye pansεle kesoiπipi uú ne sisoipipi íwe téní. U pεε písoi ipiηε ne piamíiri pōisentele. Týyu 24 kέmee ke isímé tōrōo yeε mί mulú ii wólalē, iyē ke pεpεε Yeesu mεwai n yé api Luki rintéηse. Iyεε nní Yeesu meyise nkpō kέmee ne umεkpáfúme upipiretiki ne pinósi ne pipiretiki picō pεε pεε unkpō n téní keyu-i. Uu lē ne lē ke átélé aa ukεcáá ní símisi pi pérése uu pεε pi tum te piké ha m pá úye símisi re uyεε Úyulale.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Luki ye símisile lē ke Yeesu uu sisoipipi kέmee n lompō (1:1-4:13). Umεmare ne ukeleeme nkó mee kei we.
2. Upíima ye ketē kecáá unfaa nnéi kέmee sisoipipi wéésile. Luki ye símisile lē kuú ne pinárei ne píwekōó ne pitóikó kutu rińcō (4:14-19:27). Sinyárū kulúí kuu kpísi uú ne sisoipipi li céési: Uηmáne yeε m pō kenyárū (15), Samarii ketē usói unyine yeε kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unkpō kunapéékōó kecáá ne umeyise nkpō kέmee ke Upíima uú ne sisoipipi yoriye (19:28-24).

Luki ye Teofili ritelé wói

¹ Umáreco Teofili, písoi meyā ye mεwai mee kerócōpe n wapisi nkó piwóle peenle. ² Pi mεwai mē nsímé tó ritósele yare lē ke pεpεε kékoraane-me n yé pin neni ne Uléεcaa nsímé kónúlē api ró n n kéenkee. ³ Lē nnya ke rinécúruu am nsone písei ké lē nnéi lee kékoraane-me n wa ceri, ai né sonesi re ké linkó pō umáreco Teofili wói kélé-kélé. ⁴ Ne wólule nóké ne n céri re icélaa kaa n kō ye nsímései le.

Uléεcaatumε ye símisi re pi yé Yohani Uniwole mari

⁵ Kumúné kpe-i ke Erooti uú pεε Yutee ketē uyōopi ke Uléεcaa unyóonse unyine kapi ye n sée re Sakarii uú péé we. U pεε Apiya piléékōó kunai ukó use le. Uunōsi ye pεε pεpεε ye Uléεcaa inyóonse n wa uwéése Arōo kεpire ukó le. Pi ye u sée re Elisapeti. ⁶ Piketé ye pεε Uléεcaa inipεε-i kecirε sonele pin kō Upíima isé ne uicélaa nnéi múílē nsone. ⁷ Amá api pεε kewā má, Elisapeti ye pεε unyapi le. Lē memáá, u ne ula keté ye pεε kpurunule.

⁸ Keyáa kenyine kai Sakarii kunai menyóonse tu, uu pεε keyáa kē Uléεcaa keyu-i upinyóonsekei n wai. ⁹ Lē kai pεpεε ye Uléεcaa inyóonse n wa inyekii-i m pise kapi ritiki apí ne Sakarii wéε re uké Uléεcaa kunyóonselee lō uké tulaali ηmaasi. ¹⁰ Kumúné kpe-i kapi tulaali n ηmaalē, písoi riwúí ye pεε cápínelenle pin ketahai mmé keyóme yáási. ¹¹ Upíima uléεcaatumε unyine uu mese ne mese Sakarii keyu-i kpáfúme, uu kehúú ke-i kapi tulaali n ηmaalē kuwélé luke-luke-mē nyere. ¹² Ke Sakarii uu u n yé, uú túí-túí, iwame ii u tini. ¹³ Amá Upíima uléεcaatumε uu u maa re: Sakarii, iwame íi kapε pó wa. Uléεcaa ye ipówele konle. Upónósi Elisapeti yé kewántisi pó mári aa rinyiri ke he re Yohani. ¹⁴ Meyíkíyiki kake ripópōo larukusene. Písoi meyā apōo yé kō larisi ne kεpimare. ¹⁵ Likumúné re u yé kam uu Upíima inipεε-i wai usói píima unyine. Feé ne píta pome-pome píka api unnōo-i lonine. Nfáasone yé meyá u n yipaalenle kumúné kpe-i kapi u n cuunsene. ¹⁶ U yé Isirayeli pikó meyā pi-Uleecaa, Upíima-mē peseme. ¹⁷ U yé masí Uléεcaa keyu-i n sonele ne mewéesesōho ne rnanε ke Elii uú pεε m má, uu písáa ne pisiwā nfasimé péne, uu týese pεpεε aseí pite mewéesesōho

n háikuse api pεπεε me n tikiłē kemújé ηmurei. Ulē nnéi waine uké ne nsoipuri mee Upiima mekame m mē n yé nnya. ¹⁸ Amá Sakarii uu uléécaatumε maare: Iye kam yé ne ceri re aseiyε nye? Likumújé re ne kpurunule, unénosi ricuruu ye kō kpurunule. ¹⁹ Uléécaatumε uu rinóo u pesε re: Néε Kapiriyεeli, Uléécaa keyu-i kam we nen upikei wai. U né tummele re ké ifaaci kecire nnyí pó símisi. ²⁰ Amá áa ne nsímé kapi n yekei re nké kumújé kunyine-i wa ne kefa tene. Lē nnya kai yé ripólémpi paasi áa yé fe póké rinóo male hái ne kē ke mewai mē nnéi ame n waine.

²¹ Kumújé kpē nnéi kémεε, pisoι pεε n cápinelē pin ketahai Sakarii mē ye pεε píri túnle re pi kunyóonselee-i meyá nánai nnya. ²² Amá kuu n léeme, úu fe uké rinóo pi male. Pisoι api céru re Uléécaa ye linyine u yeneisele kunyóonselee-i. Anípe kuú ne pi símisi, tilémpi tin pahaalē.

²³ Ke Sakarii uu kumújé kpē kai m pise re uké Uléécaa pikei wa ketō n tu, uu ukeyo pele. ²⁴ Kai rinkpáse, uunōsi Elisapeti uu fapisi, uu umεcire kéyo-i pésu hái ne iwáre inupū kumújé, un tee re: ²⁵ Lē ke Upiima uu né n wa ye nní: Li nkpeni ripóo u wa re uké lelee pεε pisoι kecōpe inései n tесе né lese.

Uléécaatumε ye símisi re pi yé Yeesu mari

²⁶ Iwáre kpúúlū kémεε, Uléécaa uu uléécaatumε Kapiriyεeli Kalilee ketē kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti kémεε tum. ²⁷ Ukpére unyine yeε úu utisi n nyu kapí pεε Yosefi yeileilē. Pi ye u sée re Maari. Ukemé ke Uléécaa uu u tū. Yosefi ye pεε uyóopi Tafiti kepire ukó le. ²⁸ Uléécaatumε uyē uu Maari keyō-i lompo, uu u maare: Ne pó yáasi, Uléécaa ye ípeelé pó nyísele un kepópire we. ²⁹ Anóo nyē aa Maari túi-túise, un umεcire písei re: Iyáhaa íye mpuri ye nnyí? ³⁰ Uléécaatumε uu pεε u maare: Maari, iwame íi kape pó wa, Uléécaa ye uipeelé pó nyísele. ³¹ Pō kómēi, pō fapisine aa kewántisi maru, aa ke séi re Yeesu. ³² Ke yé isoi wa api ye ke séi re Uléécaa yeε nnpá yo kecáá ní tū Kepipi. Upiima Uléécaa yé tíyese ake usáayaha Tafiti iyóopi tone. ³³ Ke yé Yakupu kepire pikó kémεε iyóopi teneciré li. Keiyóopi íi kétō máne. ³⁴ Maari uu uléécaatumε maare: Iye kai yé lē wa, ám utisi nyu? ³⁵ Uléécaatumε uu rinóo u pesε re: Uléécaa Nfaasone ye kepócaá súirine, Uléécaa yeε nnpá yo kecáá ní tū uu unnyéré pó yárii. Lē nnya kewá kē ne Uléécaa kekó le. Pi ye ke sée re Uléécaa Kepipi. ³⁶ Upómáreco Elisapeti kapí pεε n sélei re unyapi ricuruu ye ne riwéese kewántisi kefa mále. Uiware kpúúlū kémεε kuu nní we. ³⁷ Likumújé re Uléécaa úu líka kupōone we. ³⁸ Kei ke Maari uu pεε u pesε re: Ne Upiima ukeikó le. Liké wa yare kaa nní mí ma. Uléécaatumε uu pεε u yá uu tómpo.

Maari ye Elisapeti pilóólú ha

³⁹ Lisiyaa se-i, Maari uu mekekeke Yuta ketē keε akúú mí má kuyu kunyine ncee pōo. ⁴⁰ Uu Sakarii keyō-i lompo uu Elisapeti yáasi. ⁴¹ Kumújé kpe-i ke Elisapeti uu Maari iyáhaa n kō, kewá ake ukefa-i lémesi, Nfaasone nn Elisapeti yipu ⁴² uu pupēi re: Uléécaa ye lisone pó wale ai tōsu pinósi tōrōo nnéi. Uléécaa rinōo sone ye kewá kē kaa m mārune kecáá wele. ⁴³ Néε úye Unépiima uni uké ne pilóólú né ní kam? ⁴⁴ Kumújé kpe-i kam ipóyáhaa n kō, kewá ye kenéfa-i lémesile ne mpōonare. ⁴⁵ Pō únarekome le, kaá ne kefa n tene re Upiima ye lē kuu mí ma api pó símisi waine nnya.

Maari keyome

⁴⁶ Maari uu pεε re:
Ne la ké Upiima rinyiri ritaáse,
⁴⁷ tinépōo arí ne Uléécaa, Unéyulale larisi.
⁴⁸ Likumújé re u né uukeikó neε ám líka n tulaalē íwe ténle.
Kai ne neni rimpá, nsoipuri nnéi yé né maare unarekome.
⁴⁹ Uléécaa nnaņe nnéi ute ye likēi sone kecire né wale.

Urinyiri nsone ye ne mmpehē le.

⁵⁰ Uyee ye hái kai ne n weme pepee u n wuru anai íwe tē.

⁵¹ Uu mewai nanē-nanē wapisi ne unnanē, uu unnanē nyíse pepee akókari m má api kpíi.

⁵² Uu piyóopi iyóopi-i lese, uu pepee ápi líka n tulaalē taáse.

⁵³ Uu pepee nkú n tú ne lisone lepeise, uu pimámá lákase menípe ηmane.

⁵⁴ Uu upikeikó Isirayeli pikó picome weri.

⁵⁵ Uu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe tē hái ne n pá píyei-pó yare kuú pee pírókpure m ma.

⁵⁶ Maari ne Elisapeti apí tone hái ne iware itaani kumúnjé, uu lē memáá ukeyo pele.

Yohani Uniwole kemare nsímé

⁵⁷ Ke Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. ⁵⁸ Elisapeti pipereco ne upimareco api kóm te Upiima ye íwe u tē, ai Elisapeti meco pi larisi. ⁵⁹ Keyáa páha-paha tunjé, apí ne kewá weri piké ke riké, api músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. ⁶⁰ Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. ⁶¹ Api u maa re: Iye lē má, úka úu keyóyo-i rinyiri tē ticó má.

⁶² Api péé ne anípe usáa pise re íye kuú la piké ye kewá kē sée. ⁶³ Sakarii uu pise re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u m pa, uu kukecáá wólu re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéi nnóo yipu. ⁶⁴ Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénne, uu símisi uu Ulééca rinyiri taáse lin calē.

⁶⁵ Ai pee upipereco nnéi iwame wai. Yutee ketē kee akúú m má nnéi kémeé, písoi api mewai mē nsímé ne n túntilē. ⁶⁶ Pē nnéi pee ifaaci iyē n kó api ikecáá m músu pin pimēcōpecire píseine re: Iye ke kewá kē aké masí ne tenene? Asei kecáá, Upiima ye pee kekepire wele.

Sakarii ye Ulééca pakare

⁶⁷ Nfáasone nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Ulééca rinyiri ne písímé loni re:

⁶⁸ Upiima, Isirayeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taálē kuú ne upikó kutu riñco uu piriya lolu.

⁶⁹ U uyóriye yee nnanē m má ró hele uu keikó Tafiiti keyo kémeé.

⁷⁰ U pee hái mekee-me nsímé mmē antepuye kuu n wée símaasele.

⁷¹ U rinóo yekei re u yé píróláaro ne pepee irópuri n yúlu anipe-i ró ηméherese.

⁷² Ulééca ye nfanare píróśáayaha nyísele,

úu uricuruu rinóo kuu u ne pē kecōpe n yekei palei.

⁷³ Likumúnjé re Ulééca ye uróśáayaha Apiraham wéeri re

⁷⁴ u yé píróláaro anipe-i ró lese, uu tíyese ári ye ne iwame u n yáási.

⁷⁵ Ai tíyese arí n kpáiiilē tōn kecire sōne uinipee-i hái ne ntófáa siyaa ketō-pō.

⁷⁶ Pś kenéwá, pi yé pó sée re Ulééca yee n pá yo kecáá n tú antepu.

Likumúnjé re póo yé Upiima kekpeē wa aa ncée u nyóonse,

⁷⁷ aa upikó céreise re u yé piriya lo uu piakópe pi sári.

⁷⁸ Ulééca nfanare toi-toi nnya,

u ne umetéi sóntile ame ró kpáii yare ntunje

⁷⁹ uké pepee kunmaha-i ne pepee nkpo kuhore-i ní we rikpáiiise, uu aróna nkínine ncee tikise.

⁸⁰ Kewá kɛn papisi, keməsəhə mən kə papisi. Uu acəsi kóima-i n finu hái ne keyáa kē kuu upikɛi Isirayɛli pikó kɛcɔpɛ n kóraane.

2

Lɛ kapi Yeesu Kirisi m mári (Matiyee 1:18-25)

¹ Ketē nnéi uyɔɔpi Okusiti uu kumúnjé kpe-i rinóɔ hɛ rɛ piké ketē nnéi písoi kɛɛ. ² Pikéɛ pɛpɛɛ pifoí. Pi wale kumúnjé kpe-i kɛ Kiriniisi uú pɛɛ Sirii ketē kɛcáa iyóɔpi n le. ³ Mpá úyɛ uu ukuyu pikéɛ sí. ⁴ Yosefi uu Kalilee ketē kémɛɛ Nasarɛti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi yɛ n sée rɛ Pɛtɛlɛhɛm sí. Kuyu kpe-i kapi uyóɔpi Tafiti mari. Yosefi ricuruu yɛ Tafiti keyɔ nɛ ukɛpirɛ ukó lɛ. ⁵ Uu kei pikéɛ sí, u nɛ uunɔsi felei-felei Maari yɛɛ kɛfa m má. ⁶ Pin Pɛtɛlɛhɛm-i wɛ, ukɛmarɛyaa akɛ tulu ⁷ uu ukewá foí máru ketisi, uu asánjáa kɛ yarii uu kuhəpi kɛcáa kɛ finɛ, kapi picéetənjé kulee-i ketónɛ m paa nnya.

Ulécaatumɛ unyine yɛ Pɛtɛlɛhɛm-pə rikpáfúme

⁸ Kɛlɔ kɛɛ kɛ-i kɛ pisɛɛsɛ pinyine apí pɛɛ kɛsinɛ wɛ pin sicarɛ-i piisɛɛ kɛcáa paílɛ. ⁹ Upíima uleecaatumɛ uu pikɛyu-i kpáfúme, Upíima mɛyɔɔpi amé n tɛlu mɛn kɛkále pi wailɛ. Iwamɛ ii pi wai mɛyánsei. ¹⁰ Ulécaatumɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Iwamɛ íi kapɛ nó wa. Nsímé sɔnɛ mɛɛ yé Isirayɛli pikó nnéi ripɔɔ mɛyá n nínjukusɛ kam nɛ nó ka. ¹¹ Nɛni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nónúnyulalɛ mari, uyɛ kɛ Ulécaaa uu n wée, Upíima. ¹² Lɛ kani yé nɛ u n céri yɛ nní: Nó kɛwá fɛnfɛí lɛɛpɔ kapi kusánjáa m pílesi apɛ kuhəpi kɛcáa finɛ. ¹³ Mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ, pilécaatumɛ picɔ apɛ ufoí nkó kɛcáa kpápɔ apɛ kulúí wai, apɛ pɛɛ Ulécaaa mɛyɔɔpi n yom tɛ ¹⁴ Ulécaaa yɛɛ keyómɛcaaa-pə ipakare tɛ. Nkínɛnɛ nké pɛ kuu ketē kɛcáa n la kɛcɔpɛ n wɛ.

Pisɛɛsɛ yɛ Pɛtɛlɛhɛm sí

¹⁵ Kɛ pilécaatumɛ apɛ pi rin-yá apɛ keyómɛcaaa-mɛ pɛlɛ, pisɛɛsɛ apɛ pɛɛ símaane rɛ: Tóké Pɛtɛlɛhɛm ha. Li pisɛ rɛ tóké lɛlɛɛ n wa kɛ Upíima uu ró n cɛrɛisɛ yɛ. ¹⁶ Apɛ kei mɛkɛkɛɛ sí apɛ ha Maari nɛ Yosefi lɛɛpɔ, kɛwá kɛn kuhəpi kémɛɛ finu. ¹⁷ Kapi kɛ n yé, apɛ lɛ kɛ ulécaatumɛ uu kɛwá kɛ nsímé n símisi kɛɛnkɛɛ. ¹⁸ Lɛ kɛ pisɛɛsɛ apɛ n símisi ai pɛ nnéi pɛɛ kutu pi n cólɛ pírí wai. ¹⁹ Maari uu mmɛ nnéi ukɛfa-i múlú un nkɛcáa músu rísɔnɛ. ²⁰ Pisɛɛsɛ apɛ lɛ mɛmáa nkúlɛcɛɛ pɔlɔ. Apɛ Ulécaaa rinyiri taáɛ apɛ umɛyɔɔpi n yom tɛ u tíyɛɛ apɛ kóm apɛ kɔ yɛnu nnya. Linnéi yɛ wa yarɛ lɛ kɛ ulécaatumɛ uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyiri hɛ

²¹ Siyáa sisɛɛi mɛmáa, kɛwá kɛkɛyaa akɛ tulu, apɛ rinyiri kɛ hɛ rɛ Yeesu. Tinyiri tɛ kɛ ulécaatumɛ uu pi cɛsi Maari uu kɛlɛnɛ fapisi.

Pi Yeesu Ulécaaa keyɔ-i nyisɛ

²² Lɛ mɛmáa, itunɛ ii tulu rɛ piké inyékii wa piké nɛ pimɛcɛrɛ hɛɛɛ yarɛ kai Moisi isé kémɛɛ m pisɛ, Maari nɛ Yosefi apɛ pɛɛ nɛ kɛwá Yerusalem kuyu sí tɛ piké Upíima kɛ nyisɛ. ²³ Likumúnjé rɛ li Upíima isé kémɛɛ wólalɛ tɛ: Upíima yɛɛ kɛwántisi foí tɛ. ²⁴ Apɛ kɔ inyóɔnsɛ kɛ isé isɛ iyɛ ii m pisɛ wai: Sikpéékpeepi sité nɛɛ alólá sínsá até kapi yé nɛ wa.

²⁵ Utisi unyine kapi yɛ n sée rɛ Simeyɔɔ yɛ pɛɛ Yerusalem-i wɛlɛ. Utisi uyɛ yɛ pɛɛ usoi sɔnɛ lɛ un Ulécaaa riwure má un uyɛ kaí pɛɛ m pisɛ rɛ uké Isirayɛli yoriyɛ mɛ. Nfáasɔnɛ yɛ pɛɛ ukɛmɛ wɛlɛ. ²⁶ Ulécaaa uú nɛ Nfáasɔnɛ tiki uú nɛ u símisi rɛ u yé uyɛ kɛ Upíima uu n wée uu tumti nɛ uinipɛɛ yɛ uu kɛlɛnɛ kpi. ²⁷ Nfáasɔnɛ nn tíyɛɛ Simeyɔɔ uu Ulécaaa keyɔ sí. Kɛ Yeesu pikó apɛ nɛ u n hápɔ piké inyékii iyɛ kɛ isé ii m pisɛ wa, ²⁸ Simeyɔɔ uu u kpísi, uu Ulécaaa pakare uu rɛ:

²⁹ Upíima, tipónó kaa n yekei yɛ nkɛpɛni lile.

Pó fɛ aa nkɛpɛni nɛ upókɛikó tíyɛ am nkínɛnɛ-i kpi.

³⁰ Likumúnjé rɛ nɛ nɛ inénípɛɛ pipóyulalɛ yɛnlɛ.

³¹ Pɔ Uyóriye kpíimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uye matéi mee yé n tíyese keté nnéi ayu aa pó céru. Uye yé tíyese mpópuri Isirayeli rinyiri arí taá.

Lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n símisi

³³ Yeesu usaa ne uuni api píri wai ne lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n símisi. ³⁴ Simeyɔɔ uu anɔɔ sɔne pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Uléecaa ye kewá nké wée re keké tíyese pisoí meyā piké loó, pimeyā piké kɔ Isirayeli-i yisi. Kεεε Uléecaa linyíse-nyíse lee yé pisoí ne Uléecaa kecɔpe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke pisoí meyā api riséé ne pisifa-i m músu yámne. Amá pó keuni, pó ntóosi kɔ yare ketéhe kapi pó tuhu.

Antepu Aani kecáá nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kɔ pée wε. U antepu le. Fanuwεeli ukpére lo Asee kumare-i. U pεε kpurunule nsɔne. Anmē aseɛi ke u ne uula pεε n sɔɔnne unnahe kémee api wa. ³⁷ Lē memáá, uu ikúmannəsi tone uú ha ne anmē kuwóɔ ne afεetaani ne ana tulu. Uu ye pikai Uléecaa keyɔ riyá, amá ketúnjé ne kesine kuu ye Uléecaa pikéi n wai un anɔɔ paasi un wε. ³⁸ Uu kumúnjé kpe-i Uléecaa keyɔ-i hapɔ uu Uléecaa pipakare loni. Uu pē nnéi pεε pεε m mé te Uléecaa uké Yerusalem riyu lɔ kewá kē nsímé símisi.

Nasaréti kémee mepεeme

³⁹ Ke Yeesu pikó api lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai ní masí, apí ne Kalilee u pele, pikuyu Nasaréti kémee. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kɔ rínanhe kpálē. Mewéesesɔhɔ píima kuú pεε má, Uléecaa ipεelée in kɔ ukεcáá we.

Yeesu ye anmē kefi ne até má uu ne Uléecaa keyɔ kémee lompo

⁴¹ Mpá kuɔmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèè pεε nkpɔ melóɔ anyá hale Yerusalem-pɔ. ⁴² Kumúnjé kpe-i, Yeesu ye pεε anmē kefi ne até mále. Usáa ne úni apí ne u pene api anyá sí yare kapi ye ní ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni api pele, amá Yeesu uu Yerusalem-i mésuni, upikó apí kɔ nkpáni céri. ⁴⁴ Api músu re Yeesu yé pipisencɔ pinyine rintikile, api sɔne yare keyáa kese kumúnjé, api pεε lē memáá pipimarecɔ ne pipisane kémee piwélaa u sí. ⁴⁵ Amá apí u yē, api Yerusalem-mē pele pin piwélaa u nɔɔjlē. ⁴⁶ Api keyáa táánū tunjé Uléecaa keyɔ-i u yenu un isé picélaa kecɔpe tū un kutu pi cólē un kɔ nsímé pi písei. ⁴⁷ Pírí ke Yeesu mesɔhɔ ne uanɔɔ meyóɔi ai pē nnéi pεε kutu u n cólē wa. ⁴⁸ Ke usáa ne úni api u n yé, ai píri pi wai, úni uu u maa re: Kenéwá, yo nnya kaa lē wa? Tó ne upósáa ye pεε pó wéésile kerówu ken túúni. ⁴⁹ Uu rinóɔ pi yósu re: Yo nnya kani né wéési? Ani nyu re li pise re ké unésáa pikéi waa? ⁵⁰ Amá apí lē kuu pi ní ma aseɛi kɔ.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki api Nasaréti pele. U pεε usáa ne úni pakarelenle. Uni uu kɔ mewai mē nnéi ukεfa-i n wailē. ⁵² Yeesu uú m pelu, umesɔhɔ men kpálē un kɔ isoɔ sɔne le, Uléecaa ne sisoipipi inipee-i, Uléecaa ipεelée in kɔ ukεcáá we.

3

Yohani Uniwole ye Uléecaa Nsímé yóólē

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)

¹⁻² Kumúnjé kunyine-i, Uléecaa uu Sakarii uɔmáne Yohani kucesi kóima-i rinóɔ maa. Rɔm uyɔɔpi píima kapi ye n sée re Tipεε ye pεε likumúnjé kpe-i iyóɔpi kémee anmē kefi ne anupū piwai masile. Pɔnsi Pilati ye pεε Yutee keté kecáá paílē, Erooti pɔɔn Kalilee kekó kecáá paílē. Uumaa Filipu ye pεε Itumee ne Tarakoni sité kecáá paílē, Lisaniya un Apiteeni keté kecáá paílē. Likumúnjé kpe-i ke Aani ne Kayifu apí pεε pεpεe ye Uléecaa inyóɔnse n wa piwéese. ³ Yohani uu Yuritee ayu pikóɔnú loni un yóólē te: Ani mεfine conse, ani tíyese piké míni nó wole Uléecaa uké nɔánékópe nó sárei.

⁴ Ai wai yare lē ke antepu Esayi uú pεε uritelé kémee n wói re:

Usoi rinᵔo ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyᵔonse,
ani uicee tēiise iké kecire wa.

⁵ Ahóre-hore nnéi ye sírunε,
akúú ne sikúúpi nnéi asi foru,

icée sikᵔónú nnéi asi tēii,
icée ahore-hore nnéi aa síru.

⁶ Mπά úye uu pee yénu re Uléécaá ye usoi riyu lᵔle.

⁷ Asoiwuí aa Yohani kémεε n sᵔnaapᵔ uké míni pi wole. Uu pi maa re: Nᵔ akpurii nnyé! Wᵔo nᵔ cési re nᵔ fe ani Uléécaá ketahai keε n tu kaase má? ⁸ Ani ye mewai mee n nyíselē te nᵔ mεfine conse wa. Ani kape nᵔmenécire m máikεε re: Apiraham yeε urᵔsáayaha. Uléécaá yé fe uu waise apare nnyé nní aa pansε Apiraham sipirē. ⁹ Iso isᵔolu ye pile iké aléé sémni hái iníní-pᵔ. Pi kuléé nkú kpee áku apipi sᵔne m márei kéné api nna-i sápa.

¹⁰ Asoiwuí aa pee u pise re: In lee ni, íye kai nkpéni pise re tᵔké wa? ¹¹ Uu rinᵔo pi yᵔsu re: Uye un sitúkanka sité m má, li pise re uké uyεε úu m má kεse he, úye un kᵔ iluke m má, li pise re uké uuᵔo yeε úu m má he.

¹² Pilampooyᵔᵔ ricurruu api símpᵔ piké míni pi wole, api Yohani pise re: Urᵔcélaa, íye kai pise re tᵔké wa? ¹³ Uu rinᵔo pi yᵔsu re: Ani kape ye lē ke isé ii rinké re pisoi piké ye hééle kecáá rilaase.

¹⁴ Pisᵔᵔca pᵔ ticurruu api u pise re: Tᵔ ní, íye kai pise re tᵔké wa? Uu pi maa re: Ani kape ye úka siwᵔᵔ yᵔsí ne rᵔnaᵔe néε aní ne nsímé liute wáána, amá ani ne nᵔinéhéé ripá.

¹⁵ Kuyu nnéi yeε pee tálē te lipíima linyine ye waine. Mπά úye uu péε m músu re néε Yohani yeε uyē ke Uléécaá uu n wéε. ¹⁶ Yohani uu pee pi maa re: Míni ke néε ne nᵔ wᵔle, amá unyine yeε rᵔnaᵔe né n fe ye sᵔnti. Inésoi ii tu re ké uanéeri nᵔme fénnε. Nfáasᵔne ne nna kuu yé ne nᵔ wole. ¹⁷ U ukunipe-i kuhᵔólo kapi ye ne n cácai múilenle uké ne mepipi ne acólé kᵔólene. U mepipi risíme-i súúnine uu ayúí pᵔ nna mee rᵔn ye pí kai n kpu kémεε toroise.

¹⁸ Yohani ye pee pisoi itisi kpariisele un ne Nsímé Kecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye pee umárecᵔ cire unᵔsi Erootiyati kpísile uu kᵔ mewai kᵔpe mecᵔ meyā wapisi. Lē nnéi nnya ke Yohani uú péε ne u cési. ²⁰ Erooti uu kᵔ mewai kᵔpe mecᵔ kpá uu Yohani kukpaniilee wai.

*Yohani ye Yeesu míni wole
(Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11)*

²¹ Kapi pisoi nnéi míni piwᵔle ní masí, api kᵔ Yeesu ricurruu wole. Kumúnjé kpe-i kuu keyómε n yáasi, ai keyómε hánnε. ²² Nfáasᵔne nn ukεcáá súiri yare rilᵔᵔlā, pin ti nyáni ne inípee. Tinᵔᵔ ari keyómεcaá-pᵔ maari re: Pᵔᵔ Kenépipi lala kecire. Am ye kepᵔcáá kᵔ.

*Yeesu Kirisi pikpure anyiri
(Matiyee 1:1-17)*

²³ Anᵔmē afεetaani kumúnjé ke Yeesu uu má uú ne upikei koru. Yare kapí pee m músu, u pee Yosefi kepipi le. Yosefi un Elii kepipi, ²⁴ Elii un Matati kepipi, Matati un Lefi kepipi, Lefi un Melisi kepipi, Melisi un Yanayi kepipi, Yanayi un Yosefi kepipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Amosi kepipi, Amosi un Nahum kepipi, Nahum un Esili kepipi, Esili un Nakai kepipi, ²⁶ Nakai un Maati kepipi, Maati un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Simeyi kepipi, Simeyi un Yosee kepipi, Yosee un Yota kepipi, ²⁷ Yota un Yowanaa kepipi, Yowanaa un Resa kepipi, Resa un Soropapeeli kepipi, Soropapeeli un Salatiyεeli kepipi, Salatiyεeli un Neri kepipi, ²⁸ Neri un Melisi kepipi, Melisi un Ati kepipi, Ati un Kosam kepipi, Kosam un Elimatam kepipi, Elimatam un Eri kepipi, ²⁹ Eri un Yosuwee kepipi, Yosuwee un Eliyεεε kepipi, Eliyεεε un Sorim kepipi, Sorim un Matata kepipi, Matata un Lefi kepipi, ³⁰ Lefi un Simeyᵔᵔ kepipi, Simeyᵔᵔ un Yuta kepipi, Yuta un Yosefi

kepipi Yosēfi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tafiti kepipi, ³² Tafiti un Sese kepipi, Sese un Opeti kepipi, Opeti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasoo kepipi, ³³ Nasoo un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimēē kepipi, Atimēē un Esirōm kepipi, Esirōm un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahoo kepipi ³⁵ Nahoo un Seruki kepipi, Seruki un Rakau kepipi, Rakau un Faleki kepipi, Faleki un Epeē kepipi, Epeē un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sem kepipi, Sem un Nowee kepipi, Nowee un Lemeki kepipi, ³⁷ Lemeki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enōki kepipi, Enōki un Yereti kepipi, Yereti un Malaleyeli kepipi, Malaleyeli un Kenaa kepipi, ³⁸ Kenaa un Enōosi kepipi, Enōosi un Seeti kepipi, Seeti un Atam kepipi, Atam un Uléēcaa kepipi.

4

Setani ye Yeesu peikee

(Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13)

¹ Yeesu uu Yuriteē nkoi-mē n leeri Nfáasone nn u yipaalē. Nfáasone nn u kpisi nń ne kucesi kóima-mē sí. ² Setani uú ha kei u peikee siyáa afēena. Uu siyáa sē kēmeē líka li. Lē memáá nkū nn u wai. ³ Setani uu pēē u maa rē: Pōn Uléēcaa Kēpipi, a rinóo ripare ntí he riké ripóló kukpónó. ⁴ Yeesu uu rinóo ku yósu rē: Li rítelē-i wólaalē tē: Ai iluke nmanē yēē ye usoi nfáa hē.

⁵ Setani uú ne kelō cáca u sí, uu meyéne mese ketē nnéi ayōōpiyu u nyísente ⁶ uu u maa rē: Né ayōōpiyu nnyé nnanē ne ammulē pó hē. Anénipe-i kapi lē nnéi wa, né fe am uyē kam ní la hē. ⁷ Pōn né rinwula aa né yáasi, lē nnéi yé lipókó wa. ⁸ Yeesu uu rinóo ku yósu rē: Li rítelē-i wólaalē tē: Upiima mecire kóló kaí ne sá rē usoi uké riwula uké yáasi.

⁹ Kuníri aku lē memáá u kpáú ne Yerusalem-pō, akú ha Uléēcaa keyō kecáa u tōsi, aku u maa rē: Pōn Uléēcaa Kēpipi, a kecáa nké-i mēpócire risápō. ¹⁰ Likumúnjē rē li rítelē-i wólaalē tē:

Uléēcaa yé upitume rinóo hē

¹¹ Api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

¹² Yeesu uu rinóo u yósu rē: Li rítelē-i wólaalē tē:

Kape Upiima Upóléēcaa peikee póké uketo yē. ¹³ Ke Setani uu méwee mpehē mpehē ne Yeesu m peikee, uu lē memáá ne ketaa u wai un ne kepole kecō mé.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

¹⁴ Yeesu uu Kalilee ketē pēle. Nfáasone nnanē nn ukecáa we. Urinyiri ari ketē kē nnéi kónú. ¹⁵ Uu ayómeyáhaalee-i n céési, mpá úye un ríyu u waise.

Nasareti pikó ye Yeesu yè

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

¹⁶ Yeesu uu Nasareti-i kapi pēē u rimmúlú uú ha ne papisi pēle. Uu kewénteyaa tunjé kuyómeyáhaalee-i loni yare kuu ye n lō mecō. Uu yisi rē uké Nléēcaasimé kéē. ¹⁷ Api antepu Esayi ritelē u múise. Uu ripinne uu yénu kei kai n wólaalē tē:

¹⁸ Upiima Nfaasone ye kenémēē wele.

U né wéle rē [ké pepēē ne

mpóocai n tū ncōh pi lese] ké kō píwekóó Nsímé Kēcire

riyóó, ké pikpaniikó símisi rē pi yé akpanii kēmeē pi lese,

am kō pinyíye símisi rē pi yé kam api ye yenu.

Am pē kapi íwe n wai nméherēēē

¹⁹ tē ké kunjṁē kpē ke Upiima uu uipaelée n nyísene nkó símisi.

²⁰ Yeesu uu lē memáá rítelē pílesi uu ukéikó ri múise uú tone. Písoi pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api inípee u wii. ²¹ Uu pēe pi maa re: Nléécaasimé mmú kani nní n kó, neni ke rinóo tē ari li. ²² Anóo nyē ke Yeesu uu m máikee aa mpa úye loni, ai píri pi wai kuú ne nsímé sone mmú n símisi, api ye pēe maa re: In ne Yosefi Kepipii? ²³ Yeesu uu pi maa re: Ne nyu re nó kenyárū kee n tee re “Upoise, a mepócire poise” né male. Nó kō né maa re: Tō konle lē ne lē kaa Kaperinawum-pō n wapisi. A kō limeco kupóyu-i wapisi. ²⁴ Uu lē memáá kpá re: Asei kam nó símisine: Api ye antepu úka kusáne yosí ukuyu cire-i. ²⁵ Asei kam nó símisi, pikúmannōsi ye pēe Elii kumúnjé piyele Isirayeli-i, ke nkpei nn n wa aṁmē ataani ne kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéi loni. ²⁶ Uléécaá úu pikúmannōsi pē unyine kémee Elii tū, insá uyee Sitōo ketē kémee Sarepita-pō ní we. ²⁷ Piyó ye kō pēe kulúí wele Isirayeli-i antepu Elisee kumúnjé, mpa ne lē, piuka úu wole uké fū, insá Sirii ukó Naama mecire.

²⁸ Ke pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api lē n kó, kuwói aku pi wai. ²⁹ Api yisi api u tōrōi apí ne kuyu lelu, apí ne rikúú tē kecáa ke pikuyu aku m mómaalē taá re piké ha kei-pō u riláume. ³⁰ Amá uu nnánnári wai uu pikepáapáá tiki uu tómpō.

Unirihélaa unyine nsímé
(Mariki 1:21-28)

³¹ Yeesu uu pēe Kalilee ketē kémee Kaperinawum-pō sí. Uu kewénteyaa ketúnjé písoi Nléécaasimé céési. ³² Umecélaa ye pēe píri pi wele, liriýíkí re u céésile ne rínanje. ³³ Kuyómeyáhaalee kémee, unirihélaa unyine un we. Uu pipupukee kápáá. ³⁴ Ah! N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re póké ró náa? Ne pó nyule re Uléécaá ye pó wéele uu iyaa yekei. ³⁵ Yeesu uú ne ku cési uu ku maa re: A riséé aa usoi uyē kéméé lelu. Kuníri aku písoi kecōpe ketē u tapu aku pēe ukeméé lelu áku líka u wa. ³⁶ Ai pinnéi nnóo yipu api pimécōpécire m máikeene re: kpí! Nsímé ní-ye mpuri ye mmú? Usoi nkó ye aníri rinóo hele ne rínanje aá lelu. ³⁷ Api Yeesu rinyiri ne ketē kē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitoikó kulúí poise
(Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34)

³⁸ Yeesu uu Pisuífi kuyómeyáhaalee-i léeri uu Simōo keyō sí, Simōo ulóhóni ipinje in meýā tolu lin u pekési. Apí ne Yeesu téni re uké u poise. ³⁹ Uu ukecáa pe, uu kupinjetoi rinóo he ne kuwói, kupinjetoi aku u kpáii, uu mese ne mese yisi uu pikecáa paí.

⁴⁰ Itunje melólé-maá, pē nnéi pēe itói ncōpuri pitoikó m má apí ne Yeesu pi leepō. Uu mpa úye kecáa anípe laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kō písoi meýā kéméé lelu an pupukee re: Póo Uléécaá Kepipi. Amá Yeesu uú ne a cési uu nsímé ne a yulu, aníri ricuruu ye nyu re Yeesu ke Uléécaá uu wée.

Yeesu ye Pisuífi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólē
(Mariki 1:35-39)

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei ke úka úu ní we sí. Tisoiwuí ari piwélaa u loni. Kapi u n leepō, apí n la yare uké pikekúrí n we, úu kape pi riyá. ⁴³ Amá Yeesu uu pi maa re: Li píse re ké Uléécaá iyōopi Nsímé Kecire ayu acō símisi. Lē nnya ke Uléécaá uu né tumme. ⁴⁴ Uu Kalilee Pisuífi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

5

Yeesu ye pipiretiki foí séi
(Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20)

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kenesareti kupiye ritime nyenu, písoi pin u kálaapō re piké Nléécaasimé kutu ricō. ² Uu áninōi até kuritime yenu, pikpíntomécōpii pin akemee léeme

api pianyerē n heere. ³ Yeesu uu kúninōi kuse-i loni aí ne sá Simōō kukó. Uu u maa re uké ne nkáripí ritíme ketaa wa. Yeesu uu kúninōi kémee tone uu risoiwuí icélaa koru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simōō maa re: A ne kúninōi kecímé-cimé-mē ha, nó ne pipósencō ani pēe nōanényerē fóm ani ikpíntomé cópii. ⁵ Simōō uu rinóō u yósu re: Sáa, kesine nké nnéí kari keisi ári kō pēe líka yē. Amá kai nní pōō re ké anyerē fō, né fō. ⁶ Api anyerē fóm api ikpíntomé paála íi kumúnjé má, anyerē ticuruu aá n céerii. ⁷ Api pipisencō pēe kúninōi kucō-i ní we séiri re piké pi lé. Pēe apí hapō api áninōi keté ikpíntomé yipu, áninōi ricuruu an la aké mirii. ⁸ Ke Simōō Piyee uu lē n yé, uu Yeesu keyu-i wúla uu re: Upíima, a ne ketaa né wa, ne ukópēkōó le! ⁹ Iwame ye Simōō ne pēe ticuruu pēe ukekúrí ní we wale, ikpíntomé píima iyē kapi keyáa kē n cópii nnya. ¹⁰ Lē cire kai kō Simōō pisencō Yakupu ne Yohani ne Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simōō maa re: Iwame íi kape pō wa. Kai ne neni rimpá, né tíyese aa písoi pēe yé né rintíki wéési. ¹¹ Api pēe pianinōi ne ketē-mē sí, api mǎpá yo yá api Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine pōise
(Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kunyine-i ní we, utisi unyine ye keyó m pólú uú hapō. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu keyu ketē tuhu uú ne u téní re: Upíima, pōn n la, pō né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kunípe saapō uu u ca uu re: Ne lale, a péi! Keyó ake mese ne mese tene. ¹⁴ Yeesu uu rinóō u he re: Kape úka nsímé mmú símisi. Amá a ha mepócíre uyee ye Uléécaá inyóonse n wa nyíse uké yé lē kaa ní we, aa limemáa ihēe he aá ne mepócíre nyóonse yare kai Moisi isé kémee m pise, mǎpá úye uké yé te pō péi. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pēe kumúnjé kpe-i kuyu n kóónulē háí, asoiwuí aa ye u kálisi aké unsímé kutu ricō uké kō ne aitoi a pōise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke písoi apí ní we sí uú ha keyómee yáási.

Yeesu ye kékankáláká kenyine pōise
(Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12)

¹⁷ Keyáa kenyine ke Yeesu uú we un písoi céési. Pifarisi ne pepēe isé n nyu pin ukekúrí tū. Kalilee ne Yutee sitē ayu-i ne Yerusalem kapi léenti. Upíima nnaŋe ye pēe Yeesu kecáa wele, un ne písoi pōisente. ¹⁸ Písoi pinyine apí hapō pin kékankáláká risánjápōré wailē. Api wéési lē kapi yé ne keyō ke-i n lompō piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá apí ceri mē kapi yé ne ke n lompō, ke písoi api kulúú n tōsí nnya. Apí ne itúhaa kecáa ke taá, api itúhaa péré, apí ne risánjápōré tē písoi pēe n cápinelē kecōpe Yeesu keyu-i cépisepō. ²⁰ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikó maa re: Ne apókōpe pō sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi api kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kecire ye nkó un Uléécaá lámisi? Wóo yé fe uké akōpe sárei? Uléécaá mecire ye yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cérupō uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anóō nnyé keté kecōpe, ríye tee fáku ne ricō. Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókōpe pō sárei née kuu yé ke ní maa re: A yisi a sōne? ²⁴ Ne la pōké céri re Usoi Kepipi ye ketē kecáa rínaŋe mále keké ne písoi akōpe pi sárei. Uu pēe kékankáláká rinóō he re: A yisi a ripósánjápōré pílesi aá kulu. ²⁵ Mese ne mese, usoi uu mǎpá úye keyu-i yisi uu risánjápōré tē kémee kapi pēe u n finselē sakaa, uu nkúlecee pōlō un Uléécaá rinyiri taáselē. ²⁶ Ai mǎpá úye nnóō yipu. Api Uléécaá rinyiri taáse, iwame ii pi súúni pin tee re: Tō neni mewai kecire yé!

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)

²⁷ Lē memáa, Yeesu uu léeri, uu ulampooyó unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyó-i tū. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéí yá uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáa iluke kecire ukeyō-i u wai. Pilampooyó meyā ne písoi picō pin kesé keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nó ne

pilampooyóó nε pikópεkóó ani kesé le? ³¹ Yeesu uu rinóó pi yósu rε: PISOI pEE isarE n láárú ápi upóise pise, amá pitóikó pEE upóise pise. ³² Am ka rε kÉ pISOI pEE aseI n tÍkilē sée, amá pikópεkóó nnya kamí ka rε piké pimεfine conse.

Yeesu ye anóópahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)

³³ PISOI pinyine api Yeesu maa rε: Yo nnya kE Yohani pipiretiki nE Pifarisi api ye anóó paasi api ye kó keyóme yáasi nPá píyei. Amá pó pipiretiki pin le pin kó nÍru? ³⁴ Yeesu uu rinóó pi yósu rε: Nó músu rε usoi yé unósi kpísi un we, upisane api pEE anóó paasii? Aai, mmē nín we. ³⁵ Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyē pikecōpe lese apí nE tómpō. PEE uye-i kapi yé pEE anóó paasi.

³⁶ Yeesu uu kenyárū pimáa pi kpá rε: Uka úu ye kusánjáa fale kepampi nE kusánjáa kpure tápisi. Lin lē n wa, kusánjáa fale kuu lē ticeéri, kepámpi kē kuu n lése áke kó kukpure kēmeE waine. ³⁷ Uka úu ye píta pelē kukónenujé kpure-i súū. Lin lē n wa, píta pē nE ye anújé tikpáfúsele, ai wai píta nE lianújé ye méwoo wa. ³⁸ Amá anújé fale-i kapi ye píta pelē súū. ³⁹ Uka úu ye kó píta fale káipi un pipelē pinírē m masí. Pi ye rε pipelē pEE pikecīre.

6

Yeesu yeE kewénteγaa ute
(Matiyee 12:1-8; Mariki 2:23-28)

¹ Kewénteγaa tunjé kenyine kE Yeesu uu kecarE kēmeE sónE un tósu. Upipiretiki api mepipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine api pi maa rε: Yo nnya kani lē kE isé ii m maa rε pISOI ápi kape ye kewénteγaa ketúnjé wa wai? ³ Kei kE Yeesu uu pEE pi pEE rε: Lē nnya áni lē kE Tafiti uu kumúnjé kpe-i kE nkú nn u nE upikó n wa keenlē, nEE yo? ⁴ U Uléécaá keyō-i lonle uu akpónó kapi Uléécaá n yekei kpísi uu le, uu kó upikó pa, lin kó nE irósé-i wólaalē te pepEE ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése nmanE pEE yé fe api a le. ⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá rε: Né, UsOI Kepipi, nEE kewénteγaa ute.

Utisi uyeE kunípe kópe m má
(Matiyee 12:9-14; Mariki 3:1-6)

⁶ Kewénteγaa ketúnjé kecō kenyine, Yeesu uu kuyómeγáhaalee kunyine-i loni un pISOI céési. Uu kei utisi unyine leepō nE kunípe luke-luke kópe. ⁷ Isé picélaa nE Pifarisi api Yeesu kutu n cōlē piké yé in te u yé kewénteγaa ketúnjé usoi pōise, likumúnjé rε pi pEE kewáána wéésile piké nE akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pEE pinfasimé cérile. Uu unípekópεkóó maa rε: A yisi a nyere nPá úye uké pó yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pEE pi maa rε: Nε nó pise rε íye kai irósé kēmeE pise? Li pise rε tóké kewénteγaa ketúnjé lisōne nEE likópe wa? Te tóké usoi nfaa lō nEE tóké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéi nyáni uu pEE limemáa usoi uyē maa rε: A kupónípe ritunáme. Uu kunípe tunjápō, kunípe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pó tóosi api pimεcōpecīre n kenjEne pin lē kapi yé nE Yeesu n wa taikEE.

Yeesu ye pitume kefi nE pité wée
(Matiyee 10:1-4; Mariki 3:13-19)

¹² Yeesu uu likumúnjé kpe-i kekúupi taá rε uké keyóme yáasi. Kesine nnéi kuu kei tone un Uléécaá yáasi. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikecōpe kefi nE pité wée uu pi séi rε pitume. ¹⁴ PepEE Simō kuu rinyíri n hE rE PiyEE nE uyē uwā Antiree nE Yakupu nE Yohani nE Filipu nE Patelemii ¹⁵ nE Matiyee nE Tomaa, nE Alifee kepipi Yakupu nE Simō yeE ukuyu n la ¹⁶ nE Yakupu kepipi Yutasi Isikariyōoti yeE ní ka uu kepire Yeesu yái.

Yeesu ye céésile un kó itóí pōise
(Matiyee 4:23-25; 5:1-12)

17 Yeosu ne upipiretiki api kekúúpi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meyā api n we. Yutee ketē nnéi písoi meyā pin kə kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitəo menimaa ritime ayu pikó. 18 Pi cápineméle piké Yeosu icélaa kutu ricə, api kə piitói pi pəise. Pē ke aníri aa m pəkési api pélu. 19 Mpa úye uu náási uké u rica, liriýíkí re u ppe rnanə nnyine mále un ne pinnéi pəisente.

Nnare ne píweluke

20 Yeosu uu upipiretiki inípee wii uu re:
Nó mpí nóo nní íwe m má, nə pínarekome le.

Nóo Uléécaā iyəopi te.

21 Nó mpí nóo nní nkū n tū,
nə pínarekome le, nə keyáa lepune.
Nó mpí nóo nní n téní, nə keyáa sénnyine.

22 In te písoi ye nínépuri yulu,
api nó lákase, pin lámisi pin
kə nónnékópe símisi re nə Usoi Kepipi ne kefa tene nnya,
nə pínarekome le.

23 Tikpákárá tē ticə ke pipisaa apí ppe antepuye wa. In te lelee nó leeme, nórinépóo riké n láárú, ani ne mpóonare cə, nínéhe ye keyómecaa-pə piyele ái kumúné má.

24 Amá nó mpí nóo nní m má, íwe kani topori,
nə nónnénare piluke masile.

25 Nó mpí nóo neni nní n lepaalē, íwe kani topori,
nkū ye sántile nké nó wa.

Nó mpí nóo neni nní n sénnyi, íwe kani topori,
nə mpóocaa-i lonine ani ténisi.

26 In te mpa úye ye nónnésəne símisi, íwe kani topori,
likumúné re lē ke pipisaa apí ppe antepuye nəome wai.

Ani nópinélaarə n la

(Matiyee 5:38-48; 7:12a)

27 Nóo nní kutu né n cólē, ne nó símisile re ani nópinélaarə n la, ani pepere nó n yúlu lisəne n wai, 28 ani pepere awéeri nó n wai anóo səne ritikise, ani pepere íwe nó n wai kecáá n welu.

29 In te usoi ye kumóri kuse-i kepese pó tə, a kutórəo u rituná, usoi un kupókpélenku pó n yəsíé, a tíyese uké kə kepótúkanka tene kpísi. 30 Mpa úye yee linyine pó we a li u he, úye un kə lipókó linyine pó n yəsí, kape li u korí. 31 Lē kani n la picə piké nó wa, ani ye limecə pi wa. 32 In te pepere nó n la nmanə kaní la, ihéé íye icə kani ppe mé. Pikópekəó ricuruu ye pepere pi n la lalē. 33 In te pepere lisəne nó n wai nmanə kani ye lisəne wa, ihéé íye icə kani ppe mé? Pikópekəó yèè kə lē wale. 34 In te nə tálē te pē kani n lonse yé nó héele, ihéé íye icə kani ppe mé? Pikópekəó ricuruu yèè pikópekəó lonsele pin tálē te pi yé lē kapi n lonse ritísí linyine pi héele. 35 Amá nóoké nópinélaarə n la, ani lisəne pi n wai. Ani kape ye n tálē te pi yé nó héele ani kelenə pi lonse. Nó ihéé kecire yē ani pólo Uléécaā yee mpa yo kecáá n tū sipipi, likumúné re u pepere apí rícere m má ne písoi kpákárá lalē. 36 Ani ye nómenécəpecire íwe ténəne yare ke Nóunésáa uu ye íwe nó n tē mecə.

Ai we re təké ye picə akópe m palē

(Matiyee 7:1-5)

37 Ani kape ye picə akópe m palē, Uléécaā úu kape kə ne nó akópe m pālē nnya. Ani kape ye picə ne túhaane, Uléécaā úu kape ne nó n túhaane nnya. Ani ye picə akópe pi sárei, Uléécaā uu nóanékó nó sárei. 38 Ani ye picə he, Uléécaā uu nó he. Pi nó músune ai yipu aí wure api tíŋa-tíŋa api nó kópə. Kemúné kē kani ye ne picə m musí kapi kə ne nó músune. Ai líka

nnya, Uléecaa ye músune ai yipu uu tíŋa-tíŋa uu tírii uu nó kópɔ. Kulū kpē kani ye ne pico ní musí kucɔ ke Uléecaa uu kɔ ne nɔ́ músune.

³⁹ Yeesu uu kɔ kenýárū kpá re: Unýíye úu yé fe uké unýíyeco tɔrɔi. Lin lē n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipone. ⁴⁰ Uyee pikéi m peikee úu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikéi n ceri n̄sone, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upómárecɔ menipee-i n̄ we nyáni áa pree kenawelépi kee mepókó-i n̄ we nyáni? ⁴² Iye kaa yé fe aa upómárecɔ maa re: Unémárecɔ, a riyá ké keyúipi kee mepónípee-i n̄ we lese, páa pree kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we lese kelené. A tíye pɔ kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we kaa yé mefoi lese aa pree n̄sone n nyáni áa ne keyúipi kee ucɔ menipee-i n̄ we lese.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kuléé kpee isare n láarú áku ye apipi kópe mari, kuléé toikó áku ye kɔ apipi sone mari. ⁴⁴ Pi ye m̄pá kuléé kúye ne kuapipi cerilē. Api ye sinípeleépi kecáá afiiki tɔ, ápi ye kɔ ahíhíí kecáá areese tɔ. ⁴⁵ Lisone ke usoi sone uu ye ukefa-i léseme, usoi kópe pɔɔ likópe ukefa-i léseri, likumúnjé re lelee usoi kefa-i n̄ yipaalē ke nnóɔ nn ye símisi.

Síyɔ sité sinyine kecáá nsímé
(Matiyee 7:24-27)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upíima, Upíima áni pree lē kam nó n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nó nyíse lē ke uyee nnésímé kutu n cólē un ne n keisi uú ne menyíne n̄ we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi yee kényɔ m móm uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáá rikúí tɔsi. Ke ikói ii n yi ii waa, míni ame ke fe, amá áme kɔ fe meké ke ritiŋa-tíŋa, likumúnjé re ke m̄maalenle n̄sone. ⁴⁹ Amá uyee nnésímé kutu n cólē úu p̄é ne n keisi ye we yare usoi yee kényɔ m móm uu ntaai pure-pure kecáá ke tɔsi, rikúí ári wē. Ke ikói meni ame ke riñfe, mese ne mese kake tɔhɔ ake foru téké-téké.

7

Yeesu ye Rɔm usóɔca kpéē unyine ukeikó p̄aise
(Matiyee 8:5-13)

¹ Ke Yeesu uu p̄isoi pree u n kálaalē ifaaci piwai ní masí, uu yisi uu Kaperinawum tómpɔ. ² Rɔm usóɔca kpéē unyine ye pree ukeikó unyine mále, úu ye uukeikó uyē kecáá kɔ. Ukeikó uyē un p̄óólú, ticuruu un kekpɔ nyahai. ³ Ke usóɔca kpéē uyē uu n kɔ pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisui fi piwéese tum te piké ha u séeme uké uukeikó p̄aise. ⁴ Api Yeesu kémee tuiɔpɔ apí ne meýá u t̄eni re: Usoi uyee ne sá re p̄aké u lē. ⁵ U ntópurɔi lalē n̄sone. Uyee kɔ kuróyómeyáhaalee m̄ɔ. ⁶ Yeesu uu pree pi tikipɔ. Kuu kényɔ n nyahaipɔ, usóɔca kpéē uu upisane tumpɔ re piké u maa re: Upíima, kape mepócíre ricóŋ. Am ne sá re p̄aké kenéyɔ lɔ. ⁷ Ne rinécúruu yenle re ám tu re ké kepómee hapɔ. Amá a rinóɔ he unékeikó uké peí. ⁸ Né ticuruu ye piwéese mále nen pi pakarelē, nen kɔ pisóɔca má pree né m pakarelē, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kɔ ucɔ m maa re uké kam, u ye kale. Nen kɔ unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ⁹ Ke Yeesu uu anóɔ nyē n kɔ, usóɔca kpéē uyē isoi ii u sonesi. Uu pansé uu p̄isoi kulúí pree u n t̄ikilē maa re: Ne nó maa re m̄pá Isirayeli kémee, ám p̄ikai n̄fatene mmú n̄cɔ yenaalē. ¹⁰ Pē kuu n t̄ú api kényɔ-i p̄eepɔ api ukeikó uyē leepɔ un isare láarú.

Yeesu ye ukúmannasi unyine kewā nfaa p̄eseme

¹¹ Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Upipiretiki ne risoiwuí tin u tikilē. ¹² Kumúnjé kpe-i kuu kuyu kepoɔ n nyahaipɔ, uu yénu pin ne kesoi kópe pikúlaa tósu. Ukúmannasi unyine kewā cireníne kapi lē ne tósu. Kuyu pikó kulúí pin ne unósi uyē t̄ú. ¹³ Ke Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape tē! ¹⁴ Yeesu uú

nyósɔpɔ uu asoikópemule ca, pɛpɛɛ n topori api nyɛɛ, Yeesu uu rɛ: Kɛɛmánepi, nɛ rinóɔ pɔ hɛ, a yisi! ¹⁵ Kɛsoikópe akɛ cǎɛárǎá akɛ nsímé kápǎá. Yeesu uu kɛuni kɛ pa. ¹⁶ Iwamɛ ii pinnéi loni api Uléécaɛ rinyiri taáse pin tee rɛ: Antepu píma yɛ kɛrɔcɔpɛ rikpáfúmɛle. Uléécaɛ yɛ kalɛ uké umpuri comɛ! ¹⁷ Nsímé mmɛ nn Yutee ketɛ nnéi nɛ kemɛkɔ sitɛ kɛmɛ kóónú rɛ lɛ kɛ Yeesu uu wa.

*Yohani Uniwole pitumɛ
(Matiyee 11:2-19)*

¹⁸ Yohani pipiretiki api lɛ nnéi u símisi. Yohani uu pikecɔpɛ pitɛ séi, ¹⁹ uu Upíima kɛmɛɛ pi tum tɛ piké ha u pisɛ rɛ: Pɔɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-mɛ n tee rɛ u sónti nɛɛ unyine ucɔ yɛ kɛpire wemɛle? ²⁰ Kapi Yeesu kɛmɛɛ n tuiɔ, api u maa rɛ: Yohani Uniwole yɛɛ rɔ tummɛ rɛ toké pɔ pisɛ rɛ: Pɔɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-mɛ n tee rɛ u sónti nɛɛ unyine ucɔ yɛ kɛpire wemɛle? ²¹ Kumúnjé kpɛ kɛmɛɛ, Yeesu un písoi meɔǎ itói pɔisɛntɛ, un aníri pi pései un pinyíyɛ meɔǎ inipɛɛ wúkulentɛ. ²² Uu pɛɛ Yohani pitumɛ maa rɛ: Ani mpɔ ani ha lɛ kani n yé ani kɔ kom Yohani kɛɛnkɛɛ: Lɛlɛɛ rɛ pinyíyɛ yɛ nyánile, síkankáláká sin sóne, piyɔ pin wole pin funi, pitusuí pin kómɛi, pikpɔkpɔ pin yisikɛɛ, piwékɔɔ pin kɔ Nsímé Kɛcire kɛ písoi api pi n yóólɛ kómɛi. ²³ Uye unsá né nnya n loó, liute yɛ únarekomɛ lɛ.

²⁴ Kɛ Yohani pitumɛ api pitónjé m masí, Yeesu uu Yohani nsímé písoi pɛɛ n cǎpinɛlɛ n símisi rɛ: Yo kani kucɛsi kóima-i piyénɛ ha? Kɛkpápi kɛ kuyɔ aku n fikiisɛɛ, nɛɛ yo? ²⁵ Yare yo kani pɛɛ piyénɛ ha? Usoi yɛɛ mɛlapɛ kɛcire n lapaalɛ yɛɛ kei we, nɛɛ yo? Amá siyɔɔpiyɔ-i kɛ pɛpɛɛ ilǎ néikɔɔ n tánti pin isoi le apí we. ²⁶ Yare yo kɛcire ɛmaa kani pɛɛ piyénɛ ha? Antepu unyine, nɛɛ yo? Amá aseɛi kɛcǎá uyɛ kani nní n yé nɛ antepu fele. ²⁷ Likumúnjé rɛ Yohani nsímé kai Nléécaasimé ritelɛ-i wólaalɛ tɛ:
Unétumɛ yɛ nkó kam n tummɛ
uké nɛ kekpeé pɔ wa
uké mpócɛɛ nyóónsɛ.

²⁸ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Nɛ nó símisile rɛ ápi unyine maraalɛ yɛɛ Yohani n fe, mǎpá nɛ lɛ, pɛpɛɛ Uléécaɛ iyɔɔpi kɛmɛɛ n we kɛcɔpɛ uyɛɛ n filɛ yɛ u fele. ²⁹ Kuyu nnéi nɛ pilampooyɔɔ pɛɛ Yohani nsímé kutu riñcɔ api tíyɛsɛ uu míni pi wole. Pi cerilɛ rɛ Uléécaɛ yɛɛ aseɛi ute. ³⁰ Kɛ Pifarisi nɛ pɛpɛɛ Uléécaɛ isé n nyu api n yɛ rɛ Yohani úu kapɛ míni pi wole, li nyísɛle rɛ lɛ kɛ Uléécaɛ uú nɛ pi n la kapi kɛpire rito.

³¹ Yeesu uu pimáa pi kpá rɛ: Uye kam yé nɛ nfáani písoi múɛisɛnɛ? Uye kápí nɛ mɛnyíne we? ³² Pi nkpáni yare siwǎ sɛɛ kɛyaála-i n tú, si nɛ sisicɔ sin séleɛnɛ asi yɛ rɛ:
Tɔ asǎ símisile, ani yúlu áni yesi,
ari sikpɔyomɛ yom, áni tɛ.

³³ Likumúnjé rɛ Yohani Uniwole yɛ kalɛ úu yɛ ilukɛ li, úu yɛ kɔ píta n ntí, ani rɛ u unírihélaa lɛ. ³⁴ Usoi Kɛpipi pɔɔ wɛri kɛn le kɛn níru, ani kɔ rɛ: Ani usoi nkó nyánii, pilukɛ nɛ píta nkó ɛmanɛ mɛɛ uyɛ we. Ticuruu u kɔ pilampooyɔɔ nɛ piwaikópɛkɔɔ picɔ usanɛ lɛ. ³⁵ Amá pɛpɛɛ u n ɛmurei yɛ nyísɛlenlɛ rɛ Uléécaɛ mɛwéésɛsɔhɔ yɛ mɛ.

Yeesu yɛ Ufarisi Simɔɔ kɛyɔ-i we

³⁶ Ufarisi unyine uu Yeesu séi rɛ piké kɛsɛ ilukɛ li. Yeesu uu usoi uyɛ kɛyɔ sí uú tonɛ uu le. ³⁷ Kuyu kpɛ unɔsi unyine yɛɛ mɛfinɛ kópɛ m má un we. Kuu n kɔ tɛ Yeesu yɛ Ufarisi uyɛ kɛyɔ-i we un ilukɛ le, uú nɛ kɛnúrípi nɛ tulaali meɔipɛ sí ³⁸ uu Yeesu kɛpire nyɛɛ, uana-mɛ. Uú n tɛni uu Yeesu ana mɛnini fɔlu, uu limɛmáá nɛ unnyúpi a tinnɛntɛ, uu a pira uu tulaali akɛcǎá kɔɔni. ³⁹ Kɛ Ufarisi uyɛɛ Yeesu kusánɛ n wai uu lɛ n yé, uu ukɛfa-i n tee rɛ: Usoi nkó un pɛɛ mɛsɛi antepu, u yé pɛɛ unɔsi nkó yɛɛ nní u n cǎrii ceri rɛ wóo lo, u yé kɔ pɛɛ céri isoi íyɛ mpuri kuu le. Unɔsi lo yɛɛ mɛfinɛ kópɛ m má. ⁴⁰ Yeesu uu pɛɛ Ufarisi rinóɔ yósu rɛ: Simɔɔ, nɛ nnyine mále ké pɔ male. Simɔɔ uu rinóɔ pɛsɛ rɛ: Sǎa, a male. ⁴¹ Yeesu uu rɛ: Písoi pitɛ pɛɛ nɛ uwóólonsɛ riwómɛ má. Usɛ un nɛ riwómɛ u má nwóóweni siwóó

píle píle menupū, ucō pōon ne riwóme u má nwóóweni mēpipi kuwóó. ⁴² Piketé kē úka úu kō pēe fenē uké uriwome héēle. Uwóólonse uu piketé sárēi. Piketé kē kecōpe úye yēe yé meyánsei uwóólonse uyē n la? ⁴³ Simōo uu rinōo u yósu re: Ne músu re uyē tiwome tee m piye yēe yé meyá u n la. Yeesu uu re: Pō alari mále.

⁴⁴ Uu lē memáa unósi uyē-mē pansēpō, uu Simōo maa re: Pō unósi nkó yēē? Ne kepōyo-i lommele áa míni né he re ké anéna riké, amá uyē ne anéna umenini fōile uu ne unnyúpi a tinnente. ⁴⁵ Aa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kamí ne n lomme kuu nní né yáhaankēe uu ne anéna tini. ⁴⁶ Aa mékpō rinéyu kecáa kōonu *, amá uyē ne tulaali anéna kecáa kōonule. ⁴⁷ Lē nnya kam pō tee re: Nla píima kuu né í nyíse ye nyísele re pi uakópe nnéi u sárēi. Amá uyē kapi nkáripí n sárēile, nkáripí kuu ye unla nyíse. ⁴⁸ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Ne apókópe pō sárēi. ⁴⁹ U ne pepēe kesé n le api pisifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yēe akópe n sárikēe? ⁵⁰ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Mpófatenē ye pō yóriyēle, a n ŋme ne nkīnīnīe.

8

Pinósi pēe pēe Yeesu n tikilē

¹ Lē memáa kē Yeesu uu ayu maa ne ayu sínsá rikóónú un Uléécaā iyōopi Nsímé Kēcīre yóólē. Upiretiki kefi ne pité ² ne pinósi pē kuu aníri m pései ne pē kuu m pōisente pin u tikilē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri aseí m pēse ne ³ Cusa yēe Erooti keyō kecáa ní paílē unósi Yohana ne Susaani ne pinósi meyā pēe pēe pilikó ne Yeesu ne upipiretiki n lēni.

Ulukaa kenyárū

(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)

⁴ Ayu kulúí kēmeē kē pīsoi api ye pēe léepō api Yeesu leepō. Kē pīsoi api n cāpine, uu kenyárū maa re: ⁵ Utisi unyine yēe ilukēpuri pifóme leepō, ícō ii ricéetime lólu api ikēcáa cōpisi sinúipi asi i le. ⁶ Ilukēpuri ícō ii kepare kecáa lólu. Kii n le, ii kóosi, kē rīnīnīe rīn í we nnya. ⁷ Ícō ii sinípeleēpi kēmeē lóipō ii lelu, sinípeleēpi asi mese ne mese i hila. ⁸ Amá ilukēpuri ícō íí ne ketē sōne sá, ii lelu ii papisi ii máru n̄sōne. Yeesu uu pīmáa kpá re: Aní kutu ricō n̄sōne, úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya kē Yeesu uu ne sinyárū céési?

(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)

⁹ Yeesu pipiretiki api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁰ Uu rinōo pi yósu re: Nó kē Uléécaā uu uiyōopi nsímé mēe m pékaalē cereise, uu pē cereise. Amá picō ye n̄pá yo kómēile yare sinyárū liké wa re pi n̄sōne paílē amá ápi kō pēe n̄sōne nyáni, pin n̄sōne kutu cōlē ápi kō pēe n̄sōne kómēi.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu stmisi

(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)

¹¹ Kenyárū kē aseí ye nnyé: Ilukēpuri yēe Nléécaasimé. ¹² Pīsoi pinyine isoi ye ricéetime tē mecō wele. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē pisifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriye nnya. ¹³ Picō ye keparecaā kē mecō wele: Pi ye Nléécaasimé kónle api n yósu ne mpōonare, amá ápi ye n tíye nké pikemēe iníjí wa, ápi ye kefa tene liké nánai. Ncōŋ nn n ka, api nfatene yálapō. ¹⁴ Ilukēpuri iyēe sinípeleēpi-i n loó ye we yare pepēe ye n kō, amá api tíyese nfasimé ne memá ne ketē kecáa lilala ai n hila ápi ye pēe rikáhákáhá ne kētō-pō. ¹⁵ Ilukēpuri iyēe ketē sōne-i n loó ye we yare pepēe Nléécaasimé kutu riñcō api pisifa-i n múlú, api n n tikilē ne kefa kesē api ŋmóópú nn kulaa pi wai.

Kéfirāa kenyárū

(Mariki 4:21-25)

* **7:46** Mékpō pikōonu ríyu kecáa: Kusáne piyóó ye pi Pisuífi kēmeē. Tíyu piwaise ye pi.

16 Yeesu uu re: Uka úu ye kéfiráa risé uu kucári ke kipi née uu kefine metene ke pésu. Amá kelō caca kapi ye ke ritasi liké ne n wa re pē nnéi pēe kényo-i n lompō ye metéi yé. 17 Lē nnéi lee pēe m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye úu pēe kúyene ní we ai metéi kēmeē léeri. 18 Ani nómenécíre tí ne lē kani ye nsímé n kō. Likumúnjé re uyēe m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí mmē kuu m má kapi u yósune.

Yeesu uni ne upiwā

(Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35)

19 Yeesu uni ne upiwā apí weri api u læeri, amá ápi fe piké ukemēe tuipō, ke písoi api kulúí ní tāsí nnya. 20 Api pimēkamē Yeesu símisi re: Upóni ne pipówá ye ketahai nyenu pin la piké pō yé. 21 Amá Yeesu uu pinnéi maa re: Unéni ne pinéwá pēe nní pēpēe Ulééca Nsímé kutu n cólē pin lē knn pi m píse tikilē.

Yeesu ye meyo píma menyine riséése

(Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41)

22 Keyáa kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api kúninai lō uu pi maa re: Tóké kupiyē kuwélé kucō-mē ha. Api mē téj. 23 Kumúnjé kpē-i kapi n téjilē, Yeesu uu lōpile. Kuyō píma kunyine aku pipépe kápáá. Míni amē kúninai yipu lin ne nkpō pi wéési. 24 Pipiretiki api Yeesu læepō api u yóhse api u maa re: Sáa, Sáa, tō kpínine! Yeesu uu yisi, uu kuyō ne ániwalé cési ne kuwóí, ai níhēsi, ai sée léké-léké. 25 Yeesu uu upipiretiki maa re: Yei ye nónnéfatenē? Amá iwamē ii pi wai, aseké uu kō nnóo pi yipu api pimēcōpēcire m máíkēene re: Usoi úye mpuri ye nkó, aí ne kuyō ne míni péne lin u pakarelē un tinóo n he.

Yeesu ye unírihélaa pōise

(Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20)

26 Api Kerasaa pikó ketē keē kupiyē metéj mēcō ní we ken Kalilee ketē lorólē loni. 27 Ke Yeesu uu kúninai-i rincúlame, kuyu kpē utisi unyine uu u tépei. Háí mēkeē-me kúu ye ilū tā, aníri an u pēkesi. Uu pēe kényō má, amá akpíí kēmeē kuu pēe sói. 28 Kuu Yeesu n yé, uu pupēi, uu uanui kecáá wúla uu meýá maa re: Tó ne mpó ne ní-ye, Ulééca ye mpá yo kecáá ní tú Kepipi Yeesu? Ne ne pō ténile re kapē íwe né wa. 29 Ai líka nnya kuu lē malē, Yeesu ye rinóo hē re aníri aké ukeméé le. Li ye lin ne u n yisi, pi ye ána ne anípe akpanii u paasile, amá uu a túúni, aníri aa kucēsi kóima-mē u kpáú. 30 Yeesu uu u píse re: Iye kapi ye pō sée? Uu rinóo yósu re: Pi ye né sée re “kulúí”, likumúnjé re aníri ye ukemēe kulúí welē. 31 Aníri nyē áa ne Yeesu téni re úu kapē nkpō kuhore-mē a riláupō.

32 Kúfōhlee píma kunyine kun tikúú kecáá we kun túkuri. Aníri áa ne Yeesu téni re uké tíyēse aké áfōh nyē-i lō. Yeesu uu ncée a he. 33 Aníri aa pēe usoi uyē-i lelu aa áfōh loni. Afōh aa kekúúca-pō ntóó sé áa ha míni-i sée. 34 Ke písoi pēe áfōh n kpáúlē api lē n yé, api wuru apí ha ne nsímé mmē kuyu maa-i ne siyupi nnéi-i kóónú. 35 Písoi api léeri piké lelee n wa yé. Api Yeesu kēmeē tuipō api læepō utisi uyē un péi, un Yeesu ana keyúrí tú un lapaalē, ne ukēyu cáká-cáká. Iwamē ii pi wai. 36 Pē nnéi inipēe-i kai lē n wapisi api lē ke aníri áa ne utisi uyē-i ní le kēenkēe. 37 Kerasaa ketē pikó nnéié api Yeesu maa re uké pikuyu-i le, ke iwamē ii pi n wa nnya. Yeesu uu kúninai yopoi uké tómpō. 38 Utisi uyē ke aníri aa n tíyē uú ne Yeesu téni re uké ncée u he uké u ritiki, amá Yeesu uu u lakase uu u maa re: 39 A kupóyu pēe aa lē ke Ulééca uu pō ní wa kēenkēe. Utisi uyē uu sí uú ha kuyu nnéi kēmeē lē ke Yeesu uu u n wa símaankēe.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kō unósi unyine pōise

(Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43)

40 Kumúnjé kpē-i ke Yeesu uu kupiyē ritime ricō-mē n léeme un pēeri, písoi pēe pēe n cápínelē api u tépei. Pi nnéi ye pēe u ménle. 41 Utisi unyine kapi ye n sée re Yairusi uu pēé weri. U pēe ukuyu Pisuífi kuyomēyáhaalee uwéése le. Uu Yeesu ana metene wula uú ne u

téni re uké ukéyo-i ha re ⁴² ukewá kprepi cireníje kee m má yare aḡmē kefi ne até ye lala keké kpu.

Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kei n sí, písoi pin awélé nnéi u nyikii pin ne u tikilē. ⁴³ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n léenti hái inḡmē kefi ne ité-me un kei we. [Pipóise píima nnéi kuu rika uu umemá nnéi caai], amá úka úu fe uké u póise. ⁴⁴ Uu Yeesu kēpíre-mē nyósópó uu uketukanka ritime ca. Kuu lē tírca, ménye mee n foho ame mese ne mese nyere. ⁴⁵ Yeesu uu pise re: Wóo né rica? Api pinnéi kējesi re ápi u rica. Piyee uu re: Sáa, písoi ye pó kálaalenlé awélé nnéi. ⁴⁶ Yeesu uu máa re: Usói ye né ricale. Liriyíkí re ne ceri re rínanje nnyine ye kenéméé lele. ⁴⁷ Unósi uu yénu re li u yámmele. Uu Yeesu-i sí un terii uu uana metene wula. Uu mǐpá úye keyu-i lē nnya kuu Yeesu ríncá ne lē kuu mese ne mese mǐ péi símisi. ⁴⁸ Yeesu uu u máa re: Unékpere, mpófatenē mee pó yóriye. A n ḡme ne nkíḡniḡe.

⁴⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu lē n símisi, utume un Yairusi keyó leeri uu Yairusi máa re: Upókpere ye kpule, kape nkpáni urósáa pēkesi. ⁵⁰ Yeesu uu kóm, uu kuyómeyáhaalee uwéése Yairusi máa re: Képówuú áke kape tó, mpókó yee re a ne kēfa tene. Upókpere ye pélune. ⁵¹ Kapi kēyo n tuipó, úu úka ncée he re u ne uyē piké lompó, insá Piyee ne Yohani ne Yakupu ne kewá kē usaa ne keuni. ⁵² Mpá úye un téni kewá kē nnya. Yeesu uu péé máa re: Ani kape té, áke kpu, ke lónile. ⁵³ Api u n sényi, likumúnjé re pi nyu re kekprepi ye kpule. ⁵⁴ Yeesu uu kekunipe tini, uu meyá pupēi re: Kewá, a yisi! ⁵⁵ Kewá nfaa nn pēeri, áke mese ne mese yisi. Yeesu uu rinóo he re piké iluke ke he. ⁵⁶ Ai kewá pikó nnóo yipu, amá Yeesu uu rinóo pi he re ápi kape lelee n wa úka símisi.

9

*Yeesu ye pitume kefi ne pité wéé
(Matiyee 10:5-15; Mariki 6:7-13)*

¹ Yeesu uu upitume kefi ne pité cápine uu rínanje pi he re piké aníri n fe api kó itóí m póisente. ² Uu pēe pi tum te piké ha Uléécaá iyóopi nsímé símisi api pitóikó póisente. ³ Uu pi máa re: Ani kape linyine rimúlú yare kunaapi née kulóo née iluke née kewóó náké ne ncée ha. Ani kape sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴ Nón kēyo kēye-i n topile, ani kei n tū hái ne nákenétónjé tunjé. ⁵ Pin yei kusáne piyóó nó n yē, ani pikuyu le, ani nóanéna nkoḡo péi líké nyíse re pi Uléécaá pipakare yele. ⁶ Upitume api tósu, api ayu nnéi kēmee sóne api Nsímé Kēcire símisi pin mǐpá yei pitóikó póisente.

*Erooti ye píri tǐ
(Matiyee 14:1-12; Mariki 6:14-29)*

⁷ Uyóopi Erooti uu lē nnéi lēe n wai nsímé kóm. Uu ceri lē kuu yé m musí, likumúnjé re pinyine ye pēe tee re: Yohani Uniwole yee pikpákpó-i yisi. ⁸ Píco pin tee re: Elii yee leeme. Píco pin kó tee re: Pēe mekeē antepu unyine yee nkpó-i yisi. ⁹ Amá Erooti uu re: Ne tíyesele api Yohani ríyu tǎlu. Usói úye mpuri nsímé kam pēe nní kómēi má? Uú n wéési uké Yeesu yē.

*Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14)*

¹⁰ Pitume api pēeri api lē ne lē kapi n wapisi Yeesu kēenkeē. Uú ne pimēcire iyaa lelu kuyu kpē kapi ye n sée re Petisayita kekúrí. ¹¹ Amá písoi pēe n cápínelē api kóm api u tiki. Yeesu uu Uléécaá iyóopi nsímé pi símisi uu kó pēpēe m póólú póisente. ¹² Ke itunje ii n tene, upitume kefi ne pité apí ne u kó api u máa re: A písoi máa re piké ha ayu ne siyupi sēe ne nní ró rí kólē kēmee iluke ne sifine wéési, likumúnjé re kucesi kēcōpe kari nté we. ¹³ Amá Yeesu uu pi máa re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api rinóo yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ḡmane kari nté má. Née pó la re tóké ha písoi mpí nnéi iluke ló? ¹⁴ Písoi ákotokú anupū (5.000) pēe pēe kei we. Yeesu uu upitume máa re: Ani pi tonsente písoi

kuwóó kuwóó anai. ¹⁵ Pitumε api lē kuu pi n forii wai, api pisoι tonsente. ¹⁶ Yeesu uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyóme werí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pòne. Uu kpókòrine uu upitumε pa re piké pisoι pεe n cápinelē hòne. ¹⁷ Pinnéi api le api lepu. Upitumε api akéri nyεε m pòne cápine ai anére kefi ne até yipu.

Piyεε ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Matiyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu umεcire keyóme yáasi, upipiretiki api u leepò, uu pi pise re: Pisoι ye máikee re née úye? ¹⁹ Api rinóó yósu re: Pinyine ye tee re pò Yohani Uniwole le, picò re pò Elii le, picò pin kò tee re pò pεε mekee antepu unyine le yeε nkpò kémeε n yisi. ²⁰ Yeesu uu pi pise re: Nò ní, nò mpíi re née úye? Piyεε uu rinóó yósu re: Póó uyē ke Uléécaá uu n wée.

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)

²¹ Yeesu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmē símisi. ²² Uu pimáa kpá re: Li pise re né Usoi Kepipi ké meýánsei íwe lí. Pisui fi piwéése ne pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kò pise re piké ke kpu ake keyáa táánū tuné yisi.

²³ Uu pεε pinnéi maa re: Úye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá uu nípá keyáa kéye ukunapéékòó n yalē, uu pεε né tíki. ²⁴ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lò, u n fómnilé. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yeε yé unfaa lò. ²⁵ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté likó nnéi yé, uu pεε kpi née uu umεcire ásáláú tani. ²⁶ Úye un neni inései ne nnésímé isei n wai, Usoi Kepipi yé kò uisei wa ken píyei kemeyòopi ne keusaa ne pilécaatumε ke Uléécaá uu n wée meyoopi-i m pεeri. ²⁷ Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pεε yé Uléécaá meyoopi n yé api kelenε kpíni.

Yeesu ipiye ye conse
(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)

²⁸ Ke Yeesu uu lē pisímé mí masí, ai wai yare siyáa sipaha kumúnjé, uu Yohani ne Yakupu kpísi uú ne rikúú taá piké keyóme yáasi. ²⁹ Kuu keyóme n yáasi, ukeyu ake méwee conse, uilú ii wárara pói-pói. ³⁰⁻³¹ Mese ne mese, pisoι pité pinyine api Uléécaá meyoopi-i léeri, pi ne Yeesu pin yói. Pikei kai m pise re uké wa ne unkpò Yerusalem-pò ifaaci kapi lē wai. Pεpεε Moisi ne Elii. ³² Piyεε ne upicò pin ne nnò ketaa tu, amá api yáka-yaka api Yeesu meyoopi ne pisoι pité pεε ukekúrí ní nyenu yenu. ³³ Ke pisoι pē api Yeesu rin-yá, Piyεε uu u maa re: Sáa, li nyamle re tóké nté n we. Tò la re tóké sicánjipi sitaani kari, pó kese, Moisi kese, Elii kese. Uu nkpani nyu mmē kuu n símisi. ³⁴ Kumúnjé kpe-i kuu lē n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api ní yé kuhope kun lē pi hilalē, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinóó rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yeε Kenépipi kam n wée, ani kutu ke ricò! ³⁶ Kapi rinóó tē lē n kóméi Yeesu ηmane kapi pεε nyáni. Pipiretiki api séé, ápi kumúnjé kpe-i úka lē kapi n yé símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekési pòise
(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tépeipo. ³⁸ Utisi unyine uu riwúú tē kecòpe sicááila kápáa re: Sáa, ne ne pó téní re a kenéwá kecáá ripaí, kenécírenjé ye ke. ³⁹ Kuníri kunyine kpeε ye ke yisi, ake mese ne mese pipupukεε loni, aku ke kpapamnise meýá, aku atalaláa ke wóise. Aku ye mese ne mese ke riyá, ku ye íwe ke wale kelenε. ⁴⁰ Amí ne pipópiretiki téní re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pεε re: Nó nfatenεcírε ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémeε pitónε kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ⁴² Ke kewá ake n nyahaipò, kuníri aku

ke pēpirē aku ke lémesi meýá. Amá Yeesu uú ne kuníri cési hái, uu kewá pōise uu keusaa múise. ⁴³ Uléecaa nnaŋe píima nn m̀pá úye píri wai.

Yeesu ye unkpō nsmé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32)

Yeesu mēwai mē men kō lē m̀pá úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴ Ani nkpéni aseí nyē kam ní la ké nó símisi rimúlú nsone. Pi yé Usoi Kepipi pisoí anipe-i wa piké ke kpu. ⁴⁵ Amá ápi nsímé mmē kō. Pi pi m pesile re ápi kape n kō, iwame íi kō ηmurei piké ne Yeesu m pise.

Wōo pipiretiki kecōpe uwéese?
(Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37)

⁴⁶ Pipiretiki ápi pimecōpecire keyáa kenyine n keŋene piké céri re úye yee pikecōpe uwéese. ⁴⁷ Yeesu uu pinfasimé céru. Uu pee kewá kenyine kpísi uu ukekúri nyereŋe. ⁴⁸ Uu pi maa re: Uye un né nnya kewá nké kusáne n yósi, tinécúruu kuu kusáne yósi. Uye un kō kusáne né n yósi, uyee né n tumme kuu kō kusáne yósi. Likumúnjé re úye un nókenécōpe usínsá, uyee uwéese.

Uye un kerócáa n kpálē, uyē úu uróláarō
(Mariki 9:38-40)

⁴⁹ Yohani uu rinóo yósu re: Sáa, tō unyine yenle yee aníri n lákase ne ripónyíri nnaŋe arí n la toké ne u yē, kúu kerócōpe ní we tōn ne pó tíkilē nnya. ⁵⁰ Amá Yeesu uu rinóo u pese re: Ani kape ne u yē, liriýíkí re úye un nókenécáa n kpálē, uyē úu nóunéláarō.

Samarii kuyu kunyine ye Yeesu piyóo yē

⁵¹ Ke kumúnjé kpē ke Yeesu uu keyóme-mē ní taáne aku n tu, Yeesu uu hó re uké Yerusalem ha. ⁵² Uu pisoí pinyine kekpéé tŋŋe, ápi Samarii kuyu kunyine sí te piké lē ne lē kai u m pise u wéesi uké kelenē tuipō. ⁵³ Amá kuyu kpē pikó ápi ηmurei piké kusáne u yósi, kuu Yerusalem-mē n símpō nnya. ⁵⁴ Ke upipiretiki Yakupu ne Yohani ápi lē n yé ápi u maa re: Upíima, pō lalē re toké nna rinóo he nké pikécáa cuunu nké pi torēe? ⁵⁵ Yeesu uu pikuwélé-mē pansepō uú ne pi cési [uu pee pi maa re: Ani nyu kemúnjé kekeé nókenémee ní we. Usoi Kepipi áke ka re keké pisoí fóm, amá ke kale re keké piayu lō]. ⁵⁶ Ápi pee yisi ápi kuyu féé-mē sí.

Yeesu pitiki kecáa icélaa
(Matiyee 8:19-22)

⁵⁷ Pin ncée-i we ke utisi unyine uu Yeesu maa re: Ne pó tíkine kei kaa n símpōne nnéi. ⁵⁸ Yeesu uu u maa re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má, amá né, Usoi Kepipi ám tíka má kam yé ríyu n tampō ké wénte. ⁵⁹ Uu usoi ucō maa re: A né ritiki. Amá usoi uu re: Sáa, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pee kelenē pó ritiki. ⁶⁰ Yeesu uu rinóo u pese re: A tíye pikpōkpō piké pikpōkpō kulesi, pōóké ha Uléecaa iyōpi nsímé símisi.

⁶¹ Usoi ucō uu u maa re: Ne pó tíkine Upíima, amá a ncée né he ké ha menétōnjé pinékó símisi. ⁶² Yeesu uu pee u pese re: Uyee ne ináa n kólōi un pee kepire ηméeni úu ne sá re uké Uléecaa iyōpi kémee ukeikó.

10

Yeesu ye pipiretiki kuwóo ne afereé ne pité tum

¹ Lē memáá, Upíima uu pisoí kuwóo ne afereé wée uu pité pité pi tum ayu ne silō nnéi kémee kai m pise re uricuruu uké kō sōne. ² Uu pi maa re: Iluke kapi ní kpasine ye piyele, amá pikeikó pee yé i n kpasí ápi piye. Ani ne ucarete té uké pepee yé i n kpasí rikpá. ³ Ani ncée kpísi! Ne nó tumle re ani isán yee ákpe kecōpe ní we mecō n sōne. ⁴ Ani kape siwóo nēe kulóo nēe anéeri rimúlú, áni kape ncée-i nyere re nōké unyine yáási. ⁵ Nōké kelenē kēyo

kenyine-i n lompō, ani ye maa re: Nkíñniñe nké kényō nké-i n we. ⁶ In te nkíñniñe ukó unyine ye kényō ke-i we, nónnékíñniñe yé u ritiki. Insá lē, nókenémee ke nónnékíñniñe nn pelene. ⁷ Ani kényō ke-i tone, ani lē kapi kei nó n he le ani níru, likumúné re ukéikó ye uihéé mále. Ani kapere síyō n tōrii. ⁸ Nōn kuyu kúye-i n lompō pin kusáne nó n yósu, pin yo nó m pa, ani li. ⁹ Ani pitóikó m pōisente, ani kuyu pikó maa re: Uléécaa iyōopi ye nó nyahaimele. ¹⁰ Amá nōn kuyu kúye-i n lompō pin piyóó nó n yè, ani icée-i léepō aní maa re: ¹¹ Tō nókunéyu nkoño mee aróna rimímee lú nókenécáá ripéi. Mpá ne lē, ani ceri re Uléécaa iyōopi ye ne nó rikōle. ¹² Asei kam nní nó símisi re keyáa kē ke Uléécaa uu n sónti uké ne pisoí n túhaane, Sotōm pikó ke Uléécaa uu nna n ñmaasi iwe yé ne kuyu kpē ikó kutōsi wa.

*Ayu nyee áa ye Yeesu nsímé ní ñmurei
(Matiyee 11:20-24)*

¹³ Nō Korasin pikó, íwe kani topori. Nō Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúné re mewaisaṅa kapi nókenémee n wapisi men pēe Tiiri ne Sitō kémee n wa, ai nní ní we pin piakópe kepire ritō api áfōrōnti tani api pimēcire nfúrō kōikee liké nyíse re pi conse. ¹⁴ Lē nnya ke Tiiri ne Sitō pikó iwe ii yé ha ketúhaane kéméé ne nóinékó kutōsi wa. ¹⁵ Nté nō Kaperinawum pikó, nō músu re keléécaa-mē kaní taálē? Ai nkpáni lē. Amá kukúlāyu-i ke Uléécaa uu ketē-mē nó láupōle. ¹⁶ Uu upipiretiki pimáa kpá re: Uye un kutu nó n cōlē, né kuu kutu cōlē, úye un nó n yulu né kuu yúlu. Uye un kō né n yulu, uye né n tumme kuu yúlu.

Pisoí kuwóó ne afēeré ne pitē mēpēeme

¹⁷ Pisoí kuwóó ne afēeré pē kapi n tū api pēeri ne mpōōnare, api re: Sáa, aníri ricuruu ye ró pakarele, tōn tinōó a n he ne ripōnyíri. ¹⁸ Yeesu uu rinōó pi yósu re: Ne pēe Setani yenle un keyómecaa-pō lóiri yare kekónesēipi. ¹⁹ Ani kutu ricō! Néē ñnañe nó he re nōké iwáa ne inā kecáá sōne ani uláarō nnañe nnéi tékéé líka ái yé kō nó wa. ²⁰ Amá ái kapere nó n láarú re aníri ye nó wuru nnya. Lēlee yé nó n láarú lē re Uléécaa ye nóanényiri uritelé kémee wóí.

*Yeesu ripōó ye larisi
(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Kumúné kpe-i, Nfáasone nn Yeesu rikin niñukuse uu maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pó pakare re pō tíyese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisōhōo ne pinyuwe ní pesí aseí kom. Pōó mpōfanare kémee la re liké lē wa nnya kai kō mesei lē wa, Sáa. ²² Unésáa ye nípá yo nnéi né pale. Uka ucō úu né nyu Unésáa memáá. Uka ucō úu kō Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyese api u ceru. ²³ Yeesu uu lē memáá upipiretiki-mē pansepō uu pi maa re: Pēpēe lē kani nní n nyáni n nyáni ye pínarekome le. ²⁴ Asei kecáá, antepuyē ne piyōopi meyā ye káipile piké lē kani n yé yē, amá ápi li yē, api káipi re piké lē kani nní n kō kō, amá ápi li kō.

Samarii ketē usoi unyine ye kusoi n nyu kecáá nstmé

²⁵ Isé ucélaa unyine uu rinōó maa un la uké Yeesu ripine wa, uu u pise re: Sáa, íye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ²⁶ Yeesu uu rinōó u yósu re: Iye kai irósé kémee wólaalē? Kaa ye isé ritelē n kēē, íye kaa ye mpíi i kō. ²⁷ Usoi uyē uu rinōó yósu re: A Upiima Upóléécaa n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne mpōnañe nnéi ne kepómúné nnéi, aa kō upócō n la yare kaa ripócúruu ní la. ²⁸ Yeesu uu pēe u maa re: Pō ñsone rinōó né pesele. A lē titiki, pó nfáa yē. ²⁹ Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lē nnya Yeesu pise re: Wóo unésaicō? ³⁰ Yeesu uu rinōó u pese re: Utisi unyine ye keyáa Yerusalem leeri un Yeriko-mē cepilē, piyaa api u tini api uilū yósu api u kpafui api itói u wai, api keteni-i u lalei heihei api tómpō. ³¹ Aí ne sá uye ye Uléécaa inyóōnse n wa unyine un ncée mmē tikilē. Kuu utisi uyē n yé, uu kēñéé uu fáau. ³² Lefi ukó unyine uu kō limecō kelō ke-i tuipō, uu utisi uyē yenu, uyē uu kō kēñéé uu fáau. ³³ Amá Samarii ukó unyine ye ncée mmē n tíkimele uu utóikó uyē kelō tuipō. Kuu u n yé,

ai meyíkíyiki íwe u wai. ³⁴ Uú nyósópɔ uu mékpɔ ne feé uitoi kecáá káikee, uu i pahaankée. Uu lē memáá ukeminaa kecáá u tonse uú ne picéetɔnjé keyɔ kenyine-i u sí uú ha kei ukecáá paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mewóopipi meté lese uu uyee picéetɔnjé keyɔ kecáá m paílē pa uu u maa re: A usoi nkó kecáá ripaí, nen ha píyeyi nté m peeme, né riwóme tee n tise pó hééle. ³⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: PISOI pitaani mpí kecɔpe úye yee uyē ke piyaa api nní itóí n wa usoicɔ? ³⁷ Isé ucélaa uu rinóo yósu re: Uyee kusoi u n wa yee uusoicɔ. Yeesu uu pee u maa re: A n ηme, aa ye limecɔ wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyɔ ha

³⁸⁻³⁹ Ke Yeesu ne upipiretiki api pinsē ní nɔ́jlē, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukeyɔ-i kusáne pi yósu. Marita ye pee uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U pee kei wele. Uu Upíima ana metene tone un uicélaa kutu cɔlē. ⁴⁰ Marita pón nē pisóð kéyu mahani. Uu yisi uu re: Upíima, áí pó cónjlē ke unéwá uú ne menécíre pihúúkei n nyáneii? A u maa re uké né lē. ⁴¹ Upíima uu u maa re: Marita, Marita, pɔ mepócíre mpá yo kémee picón tásile ne pinákaankée. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecíre ke Maari uu wée, úka úu yé fe uké lí u yósi.

11

*Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési
(Matiyee 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu kelɔ kenyine keyóme yáási. Kuu ní masí, uupiretiki unyine uu u pise re: Upíima, a piyómeyáhaa ró céési yare ke Yohani uu upipiretiki n céesi mecɔ.

² Yeesu uu pi maa re: Nɔn ye keyóme n yáásine, ani ye maa re:

Sáa, tipónyíri tiké n kóólēlē.

Ipyóopi iké lomme.

³ A mpá keyáa kéye iluke ró he.

⁴ A arókópe ró sárei,

Yare ke tó ye kɔ picɔ n sárei pin akópe ró n wa mecɔ.

Kape tíyese tóké pipeikée kémee loó.

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nó unyine un nkpréni usáne m má uu kesine u leepɔ uu u maa re: Unésáne, a akpónó ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncée leeri uu kenéyɔ-i weri, ám kɔ pee líka má ké u pa. ⁷ In n la uusané uyē yé hái keyɔ kemee-pɔ rinóo u yóome re:

Kape né ricón! Ne rinənoo hánēsile am ká, tó ne sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpónó pó pa. ⁸ Asei kam nó símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusané nnya, amá u yé yisi uu lē nnéi kai u m pise u pa re uusané ye picón u nɔ́jlē nnya. ⁹ Né ne nó tee re: Ani ye we,

pi yé nó he, ani ye wéési, nó yé, ani ye rikómkóm, pi yé rinənoo nó hánne. ¹⁰ Likumúnjé re usoi uyee n we kapi ye he, uyee n wéési yee ye yē, uyee rinkómkóm kapi ye hánne. ¹¹ Néee usáa úye kewá kee yé nkpríntomé u we, uu pee iwáa ke pa? ¹² Néee úye yee yé ukewá iná he,

ken tipele u n we? ¹³ Mpá nó pikpáaree mpí, nɔ ye fele ani nósínepipi lisone he. Nó pee re urósáa yee keyómecaa-pɔ ní we yee yé pee meníje pepeee Nfáasone u m pise pihée riyáá?

*Yeesu ye pepee ukecáá nkópe n símisi rinóo pesé
(Matiyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)*

¹⁴ Keyáa kenyine ke Yeesu uú we un kuníri kunyine kpee utisi unyine nsímé m pɔneselē lakase. Kaku ní le, utisi uyē uu nsímé loni ai pISOI pee n cápínēlē meyíkíyiki nnóo yipu.

¹⁵ Amá pikecɔpe pinyine apí maa re: Aníri uyɔopi Pelisepule nnaɔje kuu ye ne aníri lakase!

¹⁶ Amá picɔ pón la piké ripine u wa, api pee u pise re uké mewaisaɔa menyine wa uké ne nyíse re Uléécaá kémee kuu léeri. ¹⁷ Amá Yeesu pɔ ne pee pikemúnjé nyule. Uu pee pi maa re: Kuyópiyu kunyine pISOI pin pimecɔpecire n tɔpu, ku ye kpule, kusiyɔ asi keese keese lólési.

¹⁸ Lē nnya in te Setani ye ne umecire tɔpu, íye ke ukuyópiyu aku yé pee fe akú ne n we? Nɔ

maa re Pelisepule nnaŋe kam̄ ne aniri lakase nnya kam̄ lē ma. ¹⁹ In te Pelisepule yee rinaŋe né he kam̄ ne aniri lakasente, wóo pree nópinékó p̄ó rinaŋe he kapí ne a lakasente? Ani n nyu re nópinékó cire pree nó nyisene re ani alari má. ²⁰ Asei kecáá, Ulééca nnaŋe kam̄ ne aniri lakasente. Lelee nyiselē te Ulééca iyōopi ye nókenémee pituime masile.

²¹ Usoi naŋe-naŋe un itōpilū m má un ne ukeyō m mē, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáái.

²² Amá unyine un rinaŋe u n feriyē, liute yèè uitōpilū iyē kuú pēé ne n tálē yōsile uu umemá mē kp̄isi uu hōónente.

²³ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarō né waille, nkó yee úu picápine né n léni ye haresile.

Kuniri ye kuripōhō kpure-i pēle
(Matiyee 12:43-45)

²⁴ Kuniri kun usoi kéméé n le, kelō kóima kenyine-i kaku ye ha n keraai kun kewénte wéési. Kunsá kewénte n yē, ku ye kukefa-i maa re: Ne kenéyō kpure kam n tíyeme-i pelene.

²⁵ Kun m pēepō, aku kényō leepō ken péilē ken kō nyōnselē cáká-cáká. ²⁶ Kei kaku ye pēé ha kuacō aseí nyee kuricuruu rikpákárá ní fe kp̄iipō aá ne kényō ke-i tone. Lelee ye tíyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pēé ní we tōsu.

Mpōnare kecire

²⁷ Ke Yeesu uu lē pisímé m̄ masí, unósi unyine uu riwúí kecōpe maari re: Unósi uyē kefa-i kaa n tóne uu kō pō nyense ye únarekome le. ²⁸ Yeesu uu rinóó u yósu re: Pēpēe ye Nléécaasimé kutu riñcō api lē knn m pise tiki pēé meníŋe pínarekome.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlu
(Matiyee 12:38-42)

²⁹ Kumúnjé kpe-i ke asoiwúí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uú maa re: Nfáani ketē nké pisoí ye caailenle hái. Pi mewaisaŋa kórule. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecō kapi yé kō yē. ³⁰ Yare ke Yonaasi uu Niniifi pikó mewaisaŋa n nyise, limecō ke Usoi Kepipi ake yé nfáani ketē nké pisoí me nyise. ³¹ Keyáa kē ke Ulééca uú ne pisoí n túhaanene, unósiyōopi yee Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi, uu nfáani ketē nké pisoí akópe pa. Li we re uyee pēé hái ketē ketō-pō leemele uú weri re uké Salomō mewéesesōhō kō. Uyee kō nté nní ní we ye kō pēé Salomō fele! ³² Niniifi pikó yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké pisoí akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pēé Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pēé mēfine consele. Uyee nté nní ní we ye kō pēé Yonaasi fele.

Metéi kenyárū
(Matiyee 5:15; 6:22-23)

³³ Yeesu uu kō re: Úka úu ye kéfírāa risé uu ke pésu née uu kucári ke kipi, amá kelō cáká kuu ye ke ritōsi re pēpēe n lompo piké metéi yé nnya. ³⁴ Ipónípe ye ipópiŋe kefirāa le. Ipónípe in n nyáni r̄sōne, ipópiŋe nnéi kai ye n kp̄aiilē, amá ipónípe insá r̄sōne n nyáni, kuŋmaha-i ke ipópiŋe ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mepócire tí, metéi mee kepómee ní we áme kape ne riŋmaha rimpóló nnya. ³⁶ Ipópiŋe nnéi in metéi m má ke ikelō kéka áke kuŋmaha-i we, innéi yé metéi-i m pōlōlenle yare lē ke kéfírāa ake ye ne kemetéi nnéi pō n kp̄aiilē.

Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

³⁷ Ke Yeesu uu ní we un símisi, Ufarisi unyine uu ukeyō-i u séi re piké kesē iluke li. Yeesu uu lompo uu piluke kápáá. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le úu kō pēé anípe nale kelenē yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upúima uu pēé u maa re: Lē ke nó Pifarisi ani ní we ye lē. Kepóripi ne ricáripi kepire kani ye heere, amá nōsinéfa kémee, piyaa ne mewai kópe nfasimé mee yipaalē. ⁴⁰ Nō piniri le. In ne Ulééca yee kepire n wa cire yee kō keméé waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lelee nōsinéporipi ne nōanécáripi-i ní we píwekōó hekesi, li yé pēé m̄pá yo nó sōnukuse.

⁴² Nό Pifarisi, ίwε kani topori! Nό ye iyέhe yare manti ne ruu ne ayέhepei ncōpuri ripénele ani hόone awélé kefi, ani kuwélé kuse Ulééca pa. Amá ani pεε Ulééca asei ne unla waiselē. Lē kai kō pεε m pise re ani n wai nōn kō pεé ne litōrōo kecáá léiselē.

⁴³ Nό Pifarisi, ίwε kani topori. Síyukáōtone kani ye ayómeyáhaalee-i n la. Nό kō la piké ye kéyaála-i nó n yáhaankeε. ⁴⁴ Iwε kani topori! Nό we yare ihóre iyē kecáá kapi n sόne ápi kō pεε ikεcáá nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu u maa re: Sáa, pōn lē n símisi, tō kaa kō lē lámisi. ⁴⁶ Yeesu uu rinóo yósu re: Nό isé picélaa, ίwε ke nóo kō topori! Ncōni mule-mule kani ye picō cōnse, áni ye kō pεε nípá fíi ne nókenénipepi rica. ⁴⁷ Iwε kani topori! Akpíi sōne kani ye antepuyε ke nópinésáyaha api n kō mómti. ⁴⁸ Nόmenéwai mee nyíselenle re lē ke nópinésáyaha api n wa ye ne nó risále, likumúnjé re pi antepuyε kónle, nóo piakpíi mómti. ⁴⁹ Lē nnya ke Ulééca uú pεé ne umεwéésēsōhō maa re: Nέ Ulééca, né antepuyε ne pitume pi pa, api pikεcōpe picō kóni api picō ίwε wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké pisoι pεε yé antepuyε pεε hái ketē kekoraane-me n kpí nkpō nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apeeli nkpō-me hái ne Sakarii kapi kenyóonsehúúpi ne Ulééca keyō kepáápáá ní kpu nkpō-pō. Asei kam nó símisi, nfáani ketē nké pisoι mpí kapi antepuyε pē nkpō riwome kórunε.

⁵² Iwε kani topori, nό isé picélaa! Nό rinōnōo tē kapi ye ne rintíki ápi ne Ulééca céru kehánne lesele, nó áni kō pεε fene nóké lompō, ani kō pεε pεpεε pilompō ní la ncée tápisi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi ápi ne u wόsi, api isímé mpehē mpehē kecáá u m píseise. ⁵⁴ Api apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

12

*Yeesu ye kecáá kecáá mewai kesi
(Matiyee 10:26-27)*

¹ Kumúnjé kpe-i, pisoι api cápine kulúi, ai tulu ricurru pin ána cōpaane. Yeesu uu pεε mefoi upipiretiki maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi nkpónótō pite. Lelεε re pi kecáá kecáá mewai ye me. ² Lē nnéi lee m pékaalē ne lē nnéi ke úka úu n nyu yé kam ai metéi kέmee léeri, nípá úye uu li yenu uu kō li ceru. ³ Lē nnya, lē kani yé meyaá ní male, metéi-i kapi yé li kō. Lē nnéi kani yé alee kέmee picō atu-i rinwéíwéi, alee ne itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóo.

*Uyē kai m pise re usoi uké n wuru
(Matiyee 10:28-31)*

⁴ Ne nó pinésáne símisi re: Ani kape pεpεε ye usoi ní kpu, amá ápi ye pεε fe piké linyine licō wa n wuru. ⁵ Ké nó céési uyē kai m pise re nóké n wuru. Ulééca yεε ye n fe uu usoi kopu, uu limemáá nna teneciré kέmee u sápo kai pise re nóké n wuru. Eεε, ne nó maa re uyē kai pise re nóké n wuru.

⁶ In ne sítanká sité kapi ye ne sinúipi yuke-yuke sinupū lōo? Mpá ne lē, Ulééca úu ye kéka kecáá palei. ⁷ Pi nónnényúpi nnéi ricurru keenle. Iwame íi kape ye nó wa. Nό Ulééca inipee-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúi fe.

*Yeesu meýóo ne umeyule kecáá nsímé
(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Ne nó maa re: Uye un pisoι kecōpe n ηmurεi re u unékó le, né Usoi Kepipi ricurru yé Ulééca pileecaatumε-i ηmurεi re née u te. ⁹ Amá úye un pisoι keyu-i n kesi re úu né nyu, né Usoi Kepipi ricurru yé Ulééca pileecaatumε-i kési re ám liute nyu. ¹⁰ Uye un Usoi Kepipi ricurru kecáá nkópe n símisi, pi yé akópe nyē liute sárei, amá úye un Nfáasōne n lámisi, liute akópe áa kusárei we.

¹¹ Pin píyei nó n tərɔi re pi ne ayómeyáhaalee-i née piyóopi-i née kuyu piwéese-i pitúhaane nó sɪ, áni kapere píri tónne ne mmē kani yé ha mí male nəké ne ketahai ní le. ¹² Nfáasone mee yé kumúnjé kpe-i mmē kai m pise re nəké male nó céési.

Umámá niri kenyárū

¹³ Unyine uu riwúí keɔpe Yeesu maari re: Sáa, a unémáreɔ maa re tó ne uyē təké ikúlanlū ke urósáa uú ne ró n tíye hōone. ¹⁴ Yeesu uu rinóó u yósu re: Unésáne, wóo né tɪ te ké nónnésímé n túhaane née ké ye ikúlanlū nó hōone? ¹⁵ Uu pɛe lē memáá pinnéi maa re: Ani nómenécíre tɪ ne memá nnáápi. Mpá usoi un íye nsá m má, ái umemá mee unfaa tese.

¹⁶ Uu pɛe kenyárū pi wai re: Umámá unyine yee pɛe sitē má sin iluke u wai. ¹⁷ Uu músu uu nfasimé wai re: Iye kam waine? Kɛwai áke ne né we kei kam yé inéluke nnéi n súúke. ¹⁸ Uu lē memáá umecire maa re: Ne anésíme foresine am amáa móm̄ti, am kei menélukɛpipi ne linékó tərɔɔ nnéi súúke. ¹⁹ Am pɛe limemáá menécíre maa re: Ne meykíyiki nkpéni iluke yee yé aɲmē kulúí né n wa mále. Lē nnya né n wéntelē nen le nen níru nen mpóonare-i we. ²⁰ Amá Uléécaá uu u maa re: Pó uníri nkó! Kesine nké cire ke mpófáa nn kétɔ waine. Lin lē n wa, wóo yé pɛe lē kaa nní mepócíre n yikikɛe n te? ²¹ Yeesu uu kpá re: Limɛɔ kai we ne uyee nní memá umecire n cápíne, amá úu pɛe Uléécaá kémee líka má.

Ani ne Uléécaá n tálē (Matiyee 6:24-34)

²² Yeesu uu pɛe upipiretiki maa re: Lē nnya kam nó maa re áni kapere ye lē kani yé n li nəké ne nfáa m má ne ilū kani yé nóinépiɲe kecáá ní yárii nfasimé wa. ²³ Likumúnjé re nfáa ye iluke fele, ipiɲe in ilū fe. ²⁴ Ani ákpaáɲ-kpaáɲ tipáí, áa ye lukesi áa ye kɔ kpasi, áa kelukeyekei má áa kɔ risíme má, amá Uléécaá ye a kpíniile. Nɔ ne meyansei sinúipi ríyu mále. ²⁵ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aɲmē nípá nkáripí kpáse? ²⁶ In te áni líka kuwai we likei sínsá lē kémee, yo nnya kani pɛe litóɔ nní kémee nfasimé wai? ²⁷ Ani sicare see ye n felesi ripái nké. Mefele mē áme ye pikéi píka wa áme ye kɔ líka yóɔ, amá ké nó símisi re nípá ne lē, uyóopi Salomɔɔ ricuruu ne umemá nnéi úu pɛe ilū inyine má yee ní nyamí ai mefele menyine tulu. ²⁸ Nó písoi mpí nfatene rín piye. In te Uléécaá ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kɔ kóso nna me ηmaasine lē sənukuse, nó kecáá kúu yé meníɲe ripáí? ²⁹ Ani kapere nómenécíre nfasimé tā te yo kani yé li née yo kani yé n ntí. Lē ái kapere nfasimé nó n we. ³⁰ Pɛpɛe ápi Uléécaá m pakarelē pɛe lē likó mesére wéési. Amá Nounésáa yee keyómecaa-pɔ ní we ye nyule lelee nó ní párilē. ³¹ Uléécaá iyóopi kani yé meníɲe wéési, uu pɛe litóɔ nní nnéi mpuri nó he.

Keyómecaa memá (Matiyee 6:19-21)

³² Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Ani kulúí we, amá iwame íi kapere nó wa. Li we re Nounésáa ye la re ani uiyóopi kémee lomɔɔ. ³³ Ani nólinékó yálisi ani lisiwóó píwekóó hōnente. Ani awóólɔ kpɔcírē mulei, ani nómenécíre memá cápíne keyómecaa-pɔ, kei káme píkaí m pɔlune. Piyaa ápi píkaí me cane, apapi áa kɔ me caaine. ³⁴ Likumúnjé re kei ke nómenémá ame ní we, kei ke nónnéfasimé nn ye n we.

Pikeikó pɛe ápi ye n lɔpile

³⁵ Ani nómenécíre n cápínelē nɔn ne we, ani nóanétampála sihale n télē, ani nósinéfíráa n sélē. ³⁶ Ani pikeikó pɛe piuyɔsaa m mé meɔ n we. Pinósikpiké anyá kuu léérine uké rinɔnɔ rikómíkómí nəké mese ne mese u hánne uké lomɔɔ. ³⁷ Pínarekome ye pi, pikeikó pɛe ke ukeisaa uu yé n leeme pin ne nyáni. Asei kam nó símisi, u umecire nyóonsene uu pi tonse, uu iluke pi wai re piké li. ³⁸ Un kesineɔ ne likepire n ka uu pi leeri pin nyáni, pínarekome ye pi.

³⁹ Ani n̄s̄one ceri re in te k̄ȳo usaa ye p̄ee nyu itun̄e iȳe-i ke uyaa uu n s̄onti, u ȳe p̄e n̄ nȳanile uu ȳe tiye uyaa uk̄e kulee fori uk̄e lomp̄o. ⁴⁰ N̄ok̄e n̄omen̄ec̄ire mes̄ere n c̄apinel̄e n̄on ne m̄e. Kum̄un̄j̄e k̄pe-i k̄ani ne m̄ m̄usu ke Usoi K̄epipi ake p̄eri.

*Uk̄eik̄o s̄one ne uk̄eik̄o k̄ope
(Matiyee 24:45-51)*

⁴¹ Piyee uu p̄ee u maa re: Up̄iima, yare t̄o ηmane nnya kaa ken̄ȳar̄u nk̄e wa n̄ee ne p̄isoi t̄ar̄o n̄n̄e? ⁴² Up̄iima uu rin̄o ȳosu re: W̄oo we yare uk̄eik̄o ye ase i n̄ t̄ikil̄e un k̄o m̄ew̄ees̄es̄o h̄o m̄a? Uyee uk̄eik̄o uȳe ke uȳosaa uu ȳe ne k̄ȳo rin-ȳa re uk̄e ke m̄ p̄ail̄e, uu ye up̄ikeic̄o iluke pa kum̄un̄j̄e k̄pe-i kai m̄ p̄ise. ⁴³ In te uȳosaa ye uk̄eik̄o uȳe leeme un mes̄ei up̄ikei kec̄aa we, u un̄arekome le. ⁴⁴ Asei kam n̄o s̄imisi: Uȳosaa ye ulik̄o n̄n̄e u m̄us̄ene re uk̄e lik̄ec̄aa m̄ p̄ail̄e. ⁴⁵ Am̄a uk̄eik̄o uȳe un um̄ec̄ire m̄ maa re: Un̄eȳosaa m̄ekame ye n̄an̄aile. Un up̄ikeic̄o pik̄p̄af̄i rink̄ap̄aa, un le un pom, ⁴⁶ keȳaa k̄e ne itun̄e iȳe k̄uu ne m̄ m̄usu k̄eme ke uȳosaa ūu ha s̄onti. Kei kuu ȳe p̄ee uk̄eik̄o uȳe lakase uu iwe u wai yare kapi ye p̄ep̄ee ap̄i ase i n̄ t̄ikil̄e n̄ wa m̄ec̄o. ⁴⁷ Uk̄eik̄o nk̄o ye uȳosaa m̄ep̄oala n̄ nyu, am̄a uu k̄o p̄ee p̄ikai um̄ec̄ire c̄ap̄inene uk̄e ne n̄ we, uu k̄o p̄ee uȳosaa m̄ela waine, pi ȳe liute meȳa f̄apii. ⁴⁸ Uk̄eik̄o nk̄o ye uu uȳosaa lilala n̄ nyu uu p̄ee n̄caai m̄ee ne ip̄epi n̄ s̄a wai, pi ȳe liute f̄i f̄apii. Pin uȳe meȳa m̄ pa, meȳa kapi liute p̄isene, pin uȳe meȳa timm̄use, meȳa kapi liute k̄orune.

*Yeesu nnya p̄isoi ye k̄eriinene
(Matiyee 10:34-36)*

⁴⁹ Yeesu uu pim̄aa k̄pa re: Ne kale k̄e ket̄e kec̄aa nna ris̄e. Li nk̄p̄ani yare nk̄e p̄ee p̄ise m̄aal̄e. ⁵⁰ Li k̄o p̄ise re k̄e m̄ini wole. L̄ele iwe iȳe kam n̄ len̄e. Meȳik̄iyiki kam̄ la re liitun̄e iȳe ik̄e p̄ee pitule m̄ m̄aal̄e. ⁵¹ N̄o m̄usu re nk̄in̄in̄e kam̄ ne keteni-i kaa? Ne n̄o maa re “aai”, am̄a pik̄eriine kam̄ ne n̄o ka. ⁵² Kai ne n̄eni rimp̄a, k̄ȳo kee p̄isoi pinup̄u m̄ m̄a ȳe rik̄ene, kuw̄el̄e kuse pitaani, kuw̄el̄e kuc̄o pit̄e, pin ne t̄apu. ⁵³ Us̄aa ȳe ne uk̄epipi t̄o, k̄epipi p̄oo k̄o ne us̄aa t̄apu, un̄i ūu ne uuk̄p̄ere t̄apu, uk̄p̄ere p̄oo ne un̄i t̄apu, unȳaani ūu ne uf̄osi t̄apu, uf̄osi p̄oo ne unȳaani t̄apu.

*Ani ye m̄econsente ase i k̄o
(Matiyee 16:2-3)*

⁵⁴ Yeesu uu k̄o p̄isoi p̄ee n̄ c̄ap̄inel̄e pim̄aa k̄pa re: Kani ye ahope n̄ ȳe an ketun̄elol̄e-m̄e leeri, n̄o ye mes̄e ne mes̄e maa re: “Ik̄one ye cuunine”. L̄e kai ye k̄o mes̄ei wa. ⁵⁵ N̄on k̄o n̄ ȳe te kuȳo ye itun̄e kum̄ii-m̄e pepuri, n̄o ye maa re: “Kut̄oi ye waine”. L̄e kai ye k̄o mes̄ei wa. ⁵⁶ N̄o kec̄aa kec̄aa m̄ewai pik̄o mp̄i! N̄o ye fele ani ket̄e ne keȳome m̄econsente ceru. Yo nnya k̄ani p̄ee kum̄un̄j̄e nk̄u-i kari n̄n̄i n̄ we ase i k̄omei m̄a?

*Usoi ne uuc̄ec̄o pik̄omeine
(Matiyee 5:25-26)*

⁵⁷ Yo nnya k̄ani ye p̄ee n̄orin̄ec̄ur̄uu l̄ele ase i m̄ m̄a c̄eri. ⁵⁸ Usoi un̄ tiȳōpipoo p̄o n̄ s̄ee, n̄on ns̄e timp̄ene re ket̄uhaane kani s̄i, li p̄ise re p̄ok̄e rin̄m̄op̄u ani k̄omeine n̄c̄ee kec̄ape, up̄oc̄ec̄o uu kape ne ut̄uhaane-i p̄o n̄ ha, ut̄uhaane uk̄e pis̄oc̄a p̄o rim̄use, pis̄oc̄a p̄o k̄e kuk̄paniilee-i p̄o rins̄ap̄o nnya. ⁵⁹ Asei kam p̄o s̄imisi, p̄on kuk̄paniilee n̄ l̄o, aa leerine k̄aa riw̄ome n̄n̄e n̄ h̄eele h̄ai ne ket̄ank̄a t̄ar̄o-p̄o.

13

Li p̄ise re n̄ok̄e m̄efine conse

¹ P̄isoi p̄inyine api kum̄un̄j̄e k̄pe-i Yeesu l̄ep̄o, api u s̄imisi l̄e ke uȳōpi Pilati uu rin̄o n̄ he re pik̄e Kalilee pik̄o p̄ee n̄ we pin Ul̄ec̄aa inȳōnse wai k̄o. ² Yeesu uu pi maa re: N̄o m̄usu re ke p̄isoi p̄e api pik̄opek̄o p̄iima api Kalilee pik̄o t̄ar̄o t̄osu nnya kapi l̄e pi k̄o? ³ Ne n̄o maa

re “aaí”, amá nɔnsá mɛfine n conse, nɔ nɔnnɛnɛí kpínine pimɛɔ. ⁴ PISOI pité ápi we afɛɛré pɛ kɛcáa ke Silowee kulee caca aku ní loó aku kóni ní? Nɔ músu re piakópe nyɛɛ Yerusalem kuyu pikó tɔɔw akó tɔsii? ⁵ Ne nó maa re “aaí”, amá nɔnsá mɛfine n conse, nɔ nɔnnɛnɛí kpínine pimɛɔ.

Kúfikiyee kpɛɛ áku ye apipi m mári nsmé

⁶ Yeesu uu lɛ mɛmáa kɛnyárú nké pi maa re: Utisi unyine ye pɛ kúfikiyee kunyine tamaalɛ uafikiyee kɛcarɛ kɛmɛɛ. Uu kɛyáa sí uké kukɛcáa apipi túúnu, amá úu líka yɛ. ⁷ Uu pɛ uléetamaa maa re: A ripaí, aɲmɛ ataani ye nnyé kam sɔnaari re ké ye kúfikiyee nkú kɛcáa apipi túúnu ám ye kɔ líka yɛ. A ku riké. Yo nnya kaku yé méwoo ketɛ né n caai? ⁸ Uléetamaa uu u maa re: Saa, a nɔɲɔni kuɲmɛ nkú pikaɲne ku rikpá, né tú am ku kóónúse, am pɛ ntaai mɛɛ mɛféne m má súúni. ⁹ Lin lɛ n wa, in n la ku yé kelaane mari, insá lɛ n wa, aa ku ké.

Yeesu ye kɛwɛntɛyaa unósi toikó unyine pɔise

¹⁰ Kɛwɛntɛyaa ketúnɛ kɛnyine ke Yeesu uu Pisuiɛi kuyomɛyáhaalee kunyine-i céési. ¹¹ Unósi toikó unyine un kei we. Li wale aɲmɛ até áa we afɛɛré ke kuníri kunyine akú ne u n lɔ kun u kparásɛlɛ un kɛcírɛ pinyɛɛ pɔɔnɛlɛ. ¹² Ke Yeesu uu unósi uyɛ n yɛ́, uu u séi uu u maa re: Uléecaa ye pɔ pɔisele. ¹³ Uu anípe ukecáa láa, unósi uu mɛse ne mɛse kɛcírɛ nyɛɛ uu Uléecaa pítaáse kápáa. ¹⁴ Amá ái ne kuyómɛyáhaalee uwéése risá, kai n wa re Yeesu ye kɛwɛntɛyaa ketúnɛ usoi pɔise nnya. Uu pɛ rinó yósu, uu risoiwuí maa re: Siyáa sikpuulú kari má, se-i kai pise re tóké keisi. Lɛ nnya, ani ye siyáa se-i kam piké nó pɔise, ái kape pɛ kɛwɛntɛyaa ketúnɛ. ¹⁵ Upíima uu pɛ rinó u yósu re: Nɔ kɛcáa kɛcáa mɛwai pikó le. Mpá nó úye yè kɛwɛntɛyaa ketúnɛ kuseele-i uinaa nɛɛ ukeminaa toriyɛle uú ne kéniniré sí, nɛɛ ái lɛ? ¹⁶ Unósi nkó ye nni Apiraham kɛpire ukó ke Setani uu n tóraalɛ hái aɲmɛ até áa we afɛɛré-mɛ, ái pise re piké kɛwɛntɛyaa ketúnɛ u toriyɛɛ? ¹⁷ Yeesu rinó mɛyó mɛ amɛ upilaarɔ isei wai hái, amá risoiwuí nnéi ripɔw arí ne umɛwai píima kuu n wapisi nnéi larisi.

Mpuri yuke-yuke nnyine kɛnyárú
(Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32)

¹⁸ Yeesu uu maa re: Yo ke Uléecaa iyɔwpi íi ne mɛnyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múɲɛisɛne? ¹⁹ I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecarɛ-i n lukesi nn lelu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kɛcáa ayámé wapisi.

Nkpónótɔ pite kɛnyárú
(Matiyee 13:33)

²⁰ Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Uléecaa iyɔwpi múɲɛisɛne? ²¹ Uléecaa iyɔwpi ye kɔ we yare nkpónótɔ pite ke unósi uu ntɔ píima * kɛmɛɛ n cóhɔnɛpɔ uu pulu pikpɛɛ api yisi.

Tinɔnɔw tɛɛ m mókú-mókúlɛ
(Matiyee 7:13-14; 21-23)

²² Yeesu uu ayu maa ne asíná n tɛɲni un céési un ne Yerusalem-mɛ sí. ²³ Unyine uu u pise re: Saa, mɛsei ye mɛ re pISOI nkáripI ke Uléecaa uu yé yóriyɛɛ? Yeesu uu rinó pi yósu re: ²⁴ Ani rinmóópú aní ne rinɔnɔw tɛɛ m mókú-mókúlɛ loni, aseI kam nó símisi. Mɛyá yé náási re mɛké lompɔ, amá ámɛ kɔ fɛne.

²⁵ Uyɔte un píyei n yisi uu rinɔnɔw ká, nó ketahai nyɛɛ, ani rinɔnɔw n komnɛntɛ nɔn máikɛɛ re: Saa, a ró hánne! Uu rinó nó yósu re: Am nyu re nɔ yei pikó le. ²⁶ Ani pɛ u maa re: Kɛsé kari li ari níru, aróyu icee kɛmɛɛ kaa tóóI pɔn céési. ²⁷ Uu pimáa nó kpá re: Am nyu re nɔ yei pikó le. Ani ne ketaa né wa, nó pɛ nnéi nów nní likópe n wai. ²⁸ Kei kani yé tɛnesi, ani aní takai kumúnɛ kpɛ-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuyɛ nnéi

* **13:21** Ntɔ píima: Sikiloo afɛɛré ne sinupú kumúnɛ ntɔ ye mu.

n yé Ulééca*a* iyóopi-i, ai p*ee* n we r*e* ketahai kapi nó fómp*on*e. ²⁹ P*isoi* yé ketu*ñ*e*leeme*-m*ē* ne ketu*ñ*e*lolé*-m*ē* ne itu*ñ*e kumii-m*ē* ne itu*ñ*e kuluke-luke-m*ē* leeme api weri api Ulééca*a* iyóopi k*ém*e*e* tone api iluke le. ³⁰ Ai p*ee* wai r*e* p*ep*e*e* neni nní pitó*r*ó*o* pinyine yé ha p*ifo*í, p*ep*e*e* neni nní p*ifo*í ap*í* ha pitó*r*ó*o*.

*Yeesu ripó*o* ye caai Yerusalem nnya*
(Matiyee 23:37-39)

³¹ Kumú*ñ*e k*pe*-i, Pifarisi pinyine ap*í* ne Yeesu k*o* api u maa r*e*: A nté yisi aa keló féé sí. Erooti ye lal*e* uké t*iy*e*e* piké p*ó* kpu. ³² Yeesu uu rinó*o* pi yósu r*e*: Ani n *ñ*me ani ha kesá*ñ*a mpuri mm*ē* maa r*e* ne neni ne kóso aníri lakasentele nen p*isoi* p*ois*ente ké p*ee* keyáa táan*ū* tu*ñ*e pik*e* mp*í* tenese. ³³ Li p*ise* r*e* ké neni keyaa ne kóso ne likeweeki nnéc*e*e rinó*ñ*, likumú*ñ*e r*e* á*i* ne sá r*e* antepu uké keló féé kpu kái Yerusalem-i.

³⁴ N*ó* Yerusalem pikó, n*o* antepuye kón*le* ani k*o* p*ē* ke Ulééca*a* uu nókeném*e*e n tumme apare tapisi ani kón*i*. Melé kes*ē* kamí p*é*é la ké nó cápine ké rimúlú líka á*i* kap*e* nó wa, n*o*ké n we yar*e* ke kucáyaaha aku ye kuamér*ñ* matene kusipipi n t*ā* líka á*i* yé si wa m*ec*ó, ani yúlu. ³⁵ L*ē* nnya kai yé nókenéyo riyá keké menman*e* n nyenu. Ani k*o* t*e* á*ni* neni piyéne né kpáne liké ha ne tu kumú*ñ*e k*pe*-i kani yé ha ní maa r*e*: Ulééca*a* uké uy*e*e Upíima rinyiri ne n weme rikpá!

14

*Yeesu ye utóikó unyine p*oise**

¹ Kewénteyaa ketú*ñ*e kenyine, Yeesu uu Pifarisi uwéé*e*e unyine keyó sí t*e* uké iluke li. P*ep*e*e* keyáa k*ē* kei ní we ap*í* *ñ*s*on*e u m paíl*ē*. ² Utisi unyine ye mepíl*ē* itoi m p*ó*lú un ukeyu-i nyenu. ³ Yeesu uu nsím*e* kp*isi* uu isé pinyuwe ne Pifarisi p*ise* r*e*: Iró*sé* ye nc*e*e he n*e*e íi he r*e* piké usoi kewénteyaa ketú*ñ*e p*oise*? ⁴ Amá ap*í* *ñ*murei piké rinó*o* yó*sí*. Yeesu uu p*ee* utóikó kp*isi* uu u p*oise* uu u yá*p*ó. ⁵ Uu p*ee* pi maa r*e*: In t*e* nókenéc*op*e unyine kewá n*e*e uinaa ye kelúkanka-i lóip*o*, liute úu yé m*ese* ne m*ese* ke p*o*ñ*e*me m*í*pá lin kewénteyaa ketú*ñ*e? ⁶ Ap*í* rinó*o* piyó*o* u p*o*ñ*e*.

*Kusáne p*ise*i ne usáne ketone piwé*e**

⁷ Yeesu uu yénu l*ē* ke pisáne kapi n s*e*e ap*í* sitó*ne* n wéek*e*e. Uu p*ee* pinnéi kenyár*ū* nké maa r*e*: ⁸ Usoi un pisó*ñ*ne piluke p*ó* n s*e*e, kap*e* ha ketó*ne* kecire k*ém*e*e* tó*ne*. In n la, pi yé úyukó unyine ye p*ó* n fe n s*e*e. ⁹ Ai wai r*e* uy*e*e nní nókenété n s*e*e uú weri uu r*e*: A ketó*ne* k*ē* ne uy*ē* tiyá. Ise*i* kaa yé ha p*é*é ne ketó*ne* t*o*ró*o*-i tone. ¹⁰ Amá li nyamle r*e* usoi un kusáne p*ó* n s*e*e, a ha ketó*ne* t*o*ró*o*-i tone, liké wa r*e* kumú*ñ*e k*pe*-i ke uy*e*e nní p*ó* n s*e*e uu ní ka, uké p*ó* maa r*e*: Unésáne, a k*é*yu-m*ē* kam ketó*ne* kecire k*ém*e*e*. Lin l*ē* n wa, p*ó* p*ee* pipósáne*o* keyu-i ríyu y*ē*. ¹¹ L*ē* nnya úye un umecire rintaá*se*, li ye u ricepisele. Uye un umecire rincepise, li ye u ritaá*se*le.

¹² Yeesu uu p*ee* uy*e*e kusáne u n s*e*e maa r*e*: P*o*ñ p*isoi* piluke n séine, kap*e* ye pipósáne ne kupómá*re* pikó ne pipóp*é*re*o* p*ee* m má s*e*e. P*ē* né fe ap*í* k*o* p*ó* kusáne séi. Lin l*ē* n wa, pi l*ē* kaa pi m*í* pa p*ó* p*ese*le. ¹³ Amá p*o*ñ anyá iluke n wai, a ye píwekó ne piná*re*i ne síkankáláká ne pinyíye sélei. ¹⁴ P*ó* p*ee* mpó*ñ*are y*ē*, likumú*ñ*e r*e* p*ē* ap*í* fene piké p*ó* li p*ese*. Ulééca*a* ye yé p*ó* li p*ese* kumú*ñ*e k*pe*-i ke p*ē* nnéi p*ee* umela n wapisi ap*í* nk*o* k*ém*e*e* n yisine.

*Pinósikpiké anyá iluke kenyár*ū**
(Matiyee 22:1-10)

¹⁵ Anó*o* ny*ē* mekom*e*-maá, p*ē* ne p*ē* p*ee* p*ee* kesé iluke n le use uu Yeesu maa r*e*: Uy*e*e yé ha Ulééca*a* iyóopi-i iluke n li ye únarekom*e* le. ¹⁶ Yeesu uu p*ee* kenyár*ū* nké u wai r*e*: Utisi unyine ye keyáa iluke kecire s*o*ñ*ke*e uu p*isoi* kulú*i* séi. ¹⁷ Kai piluke kumú*ñ*e n tu, uu ukeikó tum t*e* uké ha p*ē* kuu n sélei maa r*e*: Ani kam, m*í*pá yo ye nk*p*éni pipele masile. ¹⁸ Amá pinnéi mm*ē*, m*í*pá úye uu uncó*ñ* pinyí*se* koru. Ufoí uu ukeikó maa r*e*: Ne kecar*e* l*o*le,

li kō pēe pise rē ké ha ké yē. Lē nnya, a u maa rē úu kapē wóosi. ¹⁹ Uçō uu u maa rē: Ne ináa lamē-lamē kefi lōle, ne la ké ne pikei i peenu. Lē nnya, a u maa rē úu kapē wóosi. ²⁰ Uçō uu kō u maa rē: Nfáani kam unósi kpísi, lē nnya kám fenē ké ha. ²¹ Ukeikó uu uuyōsaa kémēe pēle uú ha anóo nyē u símisi. Ai úyōsaa kuwóoi wai uu uukeikó maa rē: A mekēe ayáa-i ne icēe kémēe ha, aa píwēkóō ne pinárii ne pinyíye ne síkankáláká séleiri. ²² Kai rinkpáse, ukeikó uu pēeri uu úyōsaa maa rē: Ne lē kaa m pise piwai masile, amá sitónē ye kō pōōnēle. ²³ Uyōsaa uu pēe ukeikó maa rē: A sicareyupi siceepi ritiki aa pē kaa ncēe-i n yéntine ne kéyu mahani piké kam, kenéyo kéké ne n yi nnya. ²⁴ Ne nó símisile rē pē nnéi kam pēe nní n sélei, úka úu inélukē lenē.

*Lē kai m pise rē usoi uké n wa uké ne Yeesu upiretiki
(Matiyee 10:37-38)*

²⁵ Asoiwú píma an Yeesu tikilē pin nsē pēnelē, Yeesu uu pansēpō uu pi maa rē: ²⁶ Uye un kenémēe n ka, li pise rē uké né n la ai tōsu uusaa ne uuni ne uunōsi ne usiwā ne upiwā ne upimaa ne upiyēi ne uricuruu isoi. Insá lē úu fenē uké unépiretiki. ²⁷ Nkó yēe úu n n̄murei uké menéçō ukunapélékóō çō uké ne né ritiki, úu ne sá rē uké unépiretiki. ²⁸ In te nókenécōpe unyine ye la uké kulee cáca m̄, liute yēè tonele uu músu, uu yénu rē alé ke pikei pē api wa, ai tíyese uu céru, in te usiwóō ye piye un yé fe uu pikei pē ketō tulu. ²⁹ Insá lē, un tikúi n yekei kúu pēe kulee cáca pimómē tenese, pē nnéi pēe yé lē n yé yé u sēnnyi. ³⁰ Pi yé maa rē: Usoi nkó ye pimómē koraane amá úu fe uké tenese. ³¹ Lē çire ye ni, uyóopi úye un n la uké ha ne uçō tō, u ye tonele uu músu kelenē, in te u yé ne upisoi ákotokú kefi (10.000) fe uú ha ne uulaarō yēe písoi ákotokú afēeré (20.000) m má tōpu. ³² Unsá n fenē, u ye uuyōpico-i pitumē tunle úu kahanē u n nyahaimē, uu u pise rē piké kómēine piké atōpi riyá. ³³ Yeesu uu pimáa kpá rē: Kai nní lē, nó úka úu fenē uké unépiretiki, liute unsá lē kuu m má nnéi n n̄meriyē.

*Nnyási mmē melō mēe n kpu
(Matiyee 5:13; Mariki 9:50)*

³⁴ Nnyási ye likei keçire le. Amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? ³⁵ Nn pēe ketē née mēfēne kémēe linyine yoriyenē. Pi ye ketahai n fóm̄pōle. Uye un ukómē, uu kóm.

15

*Isáñ iyēe m pō api i heei kenyárū
(Matiyee 18:12-14)*

¹ Pilampooyóō nnéi ne pikópekóō apí ne Yeesu kō rē piké kutu u ríçō. ² Ai Pifarisi ne isé picélaa çñ pin máikēe rē: Usoi nkó ye kusáne pikópekóō séele pin kesé le! ³ Yeesu uu pēe kenyárū nké pi maa rē: ⁴ In te nókenécōpe unyine ye isáñ píle má, ise ii péé ne u pōlu, liute úu ye ise ii we píle nnyí tíye uú ha ise nnyí yēe nní m̄ pō piwélaa sí hái uú ha ne i yēnuu? ⁵ Un kō i n yē, li ye u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú ne kulu, uu pēe upisane ne upiperēçō sélei uu pi maa rē: Ani anyá né lé, ne inésáñ iyēe pēe m pō heeile. ⁷ Lē çire ye ni, ne nó maa rē ukópekóō use mēfine mēconse ye anyá píima le keyómēçaa-pō ai tōsu písonē use úu we píle kái m pise rē piké mēfine conse.

Kewóó kēe m pō api ke heei kenyárū

⁸ Née in te unósi unyine ye nwóōweni mēpipi kefi má, mēse amē péé ne u pōlu, unósi uyē úu ye kēfiráa risé uu kéyo pééi, uu n̄sōne ke pereí uú ha ne mēpipi mēse mē yēnuu? ⁹ Un píyēi mē n yē, u ye upisane ne upiperēçō séleile uu pi maa rē: Ani anyá né lé. Ne kewóó kēe ne né m̄ pō heeile. ¹⁰ Lē çire ye ni, ne nó maa rē ukópekóō use mēfine mēconse ye anyá píima le piléçaatumē kémēe.

Kewá kēe m pō api ke heei kenyárū

11 Yeesu uu pimáa kpá re: Utisi unyine yee ppe piɲmáne pité má. 12 Usínsá uu u maa re: Unésáa, a lē kam masí mepókpa-maá mepómá kémee n yénune né pa. Usáa uu ppe umemá piketé hóone. 13 Kai siyáa rinkóónú, uɲmáne sínsá uu ulikó nnéi cápinente uú ne kuyu taataa kunyine sí, uú ha kei mefine kópe-i loni ai wai re u umemá caainkee. 14 Kuu usiwóó nnéi piluke ní masí, nkũ píima nnyine nn kuyu kpē loni, mǐpá yo aí pipári u koru. 15 Uu pēé ha kuyu kpē utisi unyine kémee pikei loni. Uyē uu usicare-mē u yekei re uké uafɔŋ kecáa m paílē. 16 Li ye ppe ripóó u wa re mǐpá áfɔŋpomé kuu yē uké li, amá úka úu ye kɔ a u pa. 17 Uu ppe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yèè lile api pɔɔnente, néen ne nté nkũ kpine. 18 Ne unésáa-i pelene, amí ha u maa re: Unésáa, ne ne Uléecaa púnnele am kɔ ne pǐ púnne. 19 Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. A né rimúlú yare upókēikó. 20 Uu yisi uké usáa-i pele.

Uu kahane nkpáni kényɔ ne rinkɔ, usáa uu ketaa-pɔ u yenu, ai íwe u wai, uu wurupɔ uú ha u pira. 21 Kewá ake ppe u maa re: Unésáa, ne ne Uléecaa púnnele am kɔ ne pǐ púnne. Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. 22 Amá usáa uu upikeikó maa re: Ani mekeeke ne kukpélenku kecire kam ani ku u tani, ani ukenipepi kepalé tani, ani anéeri u tani. 23 Ani ne rináala kpókóó kam, ani ri kopu tóké ne iluke kecire wa tóké li ne mpóɔnare. 24 Ai líka nnya, unéɲmáne nkó ye ppe kpule, uu neni nfáa yenu, u ppe pɔle, am nkpéni u heei. Api anyá kóru ne mpóɔnare.

25 Kumúnjé kpe-i, utisi uyē uɲmáne foí un sicare-mē wepɔ. Kuu kényɔ n nyahairɔ, uu inyánlū ne nnyáa nné kóm 26 uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lē wai. 27 Ukeikó uu rinóó u yósu re: Upówá yee ppeeme. Ke upósáa uu ukepipi n yē ne nsarenare nnya, uu ppe rináala kpókóó kopu. 28 Uɲmáne foí uu ppe wóósi uu kényɔ pilone yulu. Usáa uu lééɔpɔ uké kényɔ u tampɔ. 29 Amá uɲmáne uu usáa rinóó yósu re: A kutu ricɔ, aɲmē ye kulúí wale kam pó n keisi, ám kɔ píkaí pó háikuse. Mǐpá ne lē, áa píkaí mǐpá ripoila né he re tó ne pinésáne tóké ne anyá li. 30 Amá ke upóɲmáne nkó uu m ppeeme, upóɲmáne yee mepómá nnéi ní caai ne piwásánkaí pitóoi, uyē kaa rináala kpókóó kpu. 31 Usáa uu u maa re: Kenéwá, tó ne mpó tó mǐpá píyei we, póó lē kam m má nnéi te. 32 Amá li pise re tóké anyá kecire wa ne mpóɔnare re upówá nkó ye ppe kpule, uu nkpéni nfáa yenu, u ppe pɔle, am nkpéni u heei.

16

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáa ní paílē

1 Yeesu uu kɔ upipiretiki maa re: Umámá unyine yee ppe ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. PISOI API U SÍMISI RE UKEIKÓ UYEE UMEMÁ CAAINKEELE. 2 Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ye kam nní kómēi pin kepóccáa símisi? A né símisi lē kaa pipókēi n keisi. Aa nkpéni linékó kecáa pípaí kpáne. 3 Ukeikó uu ukefa-i kɔpu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Iye kam waine? Am tikɔhɔ má re né fe am lum. Isei yé kɔ né n we re ké wélei. 4 Too, né céri lē kam yé ní wa, mǐpá nensá keyáa n keisi, pISOI PIKÉ NE PISIYɔ-I KENÉCCÁA M PAÍLÉ. 5 Uu pē ne pē ppe ukeisaa ne riwóme m má sélei use use. Uu ufoí maa re: Alé kaá ne unéyɔsaa riwóme má?

6 Uyē uu u pese re: Mékpɔ sɔne apɔri píle. Ukeikó uyē uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a mekeeke tone aa wólu re kuwóó ye ku. 7 Uu lē memáa ucɔ pise re: Pó ní, alé ke ripówóme arí le? Uyē uu rinóó yósu re: Melukepipi áfɔrɔnti píle. Ukeikó uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a wɔi re áfɔrɔnti kuwóó ne afeetaani. 8 Ukeikó kópe uyē uyɔsaa uu u pakare umesɔhɔ píima mē nnya. Likumúnjé re ketē nté pISOI YE PIWÓÓWÉLAA NCEE KÉMEE MESɔHɔ NE PIPICɔ SÓNELE AI TÓSU PEPEE METÉI KÉMEE NÍ WE.

9 Yeesu uu kpá re: Né ne nó maa re: Ani kewóó kópe kpísi aní ne písáne wéési. Ken n ka ken ne nó n ɲméherēe, Uléecaa uké síyɔ see ási píkaí n forune kémee nó yósi. 10 Uyēe likēi sínsá kémee aseí m má ye kɔ limáa kémee a mále uyēe úu likēi sínsá kémee aseí m má úu kɔ

limáa kémee a má. ¹¹ Nónsá memá kópe pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee meýíkíyiki nó rimúise? ¹² Pónsá kó ucó likó pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee pód likó pó rimúise?

¹³ Ukeikó úu fene uké pikéisaá pité m má. U unyine yulune uu ucó n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kese un ucó ipuri yulu. Ani yé fe nóké Uléécaá ne siwóó n tikilē kumúnjé kuse.

Isímé icó ke Yeesu uu Pifarisi n símaanke
(Matiyee 11:12-13)

¹⁴ Pifarisi api isímé iyē nnéi kóm. Kapi siwóó ní la nnya, api Yeesu sényi. ¹⁵ Yeesu uu pi maa re: Nó písoi le pee ye sisoipipi inípee-i n wai yare písoi sone, amá Uléécaá ye nósínéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaá inípee-i líkópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuyé atelé kapí pee n céesi ye kété wale Yohani Uniwolé kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécaá iyóopi Nsímé Kεcire nn pikóónú kóri, nípa úye un náási uké Uléécaá iyóopi-i ló. ¹⁷ Ketē ne keyóme metene yé wesi ai tósu ke Uléécaá isé kewoipi aké yé n tósi.

¹⁸ Uye un uunósi n lakase uu uféé kpísi, liute ye iwásá wale, uyeé kó unósi ke ula uu n lákase n kpísi ye kó iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nstímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kenyárū nké pi wai re: Utisi māmá unyine yee péé we. Ilū kecire yee nnéi m má kuu ye tā. Nnare kémee kuu pee félē un kó iluke sone le. ²⁰ Utisi wekóó unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipíne nnéi ní mómáalē un umámá keyó rinónó keyúrí finu. ²¹ Ai ye ripóó u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hí uké li. Lē memáá, sipópi sin sónaapó sin uitóí lání. ²² Úwekóó uu keyáa kpi, píléécaatumé api u sakaa apí ne keló sone ké kémee ke Apiraham uu ní we sí. Umámá ricuruu uu kó keyáa kpi, apí u kulesi. ²³ Umámá uu meýá íwe n le pikúlā kuyu-i, uu inípee síka uu ketaa-pó Apiraham yenupó, Lasaa un ukekúrí we. ²⁴ Uu pee pupéi re: Sáa Apiraham, a íwe né té aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi míni rita uké rinélémpi níjukuse. Ne meýánsei íwe lele nna mmú kémee. ²⁵ Amá Apiraham uú maa re: Kenéwá, a léise re pó pee meýánsei nnare kóméile péé uye-i kaá pee keteni-i ní we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa póo pee íwe píima takai. Nkpéni kai urikin níjukuse, pónn íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tó ne nnó kénelenle. Kai nní lē, pepé ní lane re piké tó mmé yisi piké nó-mē ha ápi fene. Úka úu kó fene uké kei kaa nní ní we yísime uké tó mmé kam. ²⁷ Umámá uú maa re: In lē, ne ne pó ténile re a Lasaa unésáa keyó-i tumpó. ²⁸ Ne kei piwá pinupū mále. Uké ha nísone pi símisi áí kape wa re pē ticuruu ye íwe keló nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinóó yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuyé atelé mále. Piké a kéē piké kó. ³⁰ Umámá uu re: Lē nmané áí tu, Sáa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlā kuyu-i yisi uú ha pi leepó, pi yé pee mefine conse. ³¹ Pínsá n la piké Moisi ne antepuyé atelé kéē piké kó, nípa ukpókpó unyine uké pikpókpó kémee yisi, apí pakarene.

17

Akópe piwai ne písárei
(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)

¹ Yeesu uu upipiretiki maa re: Mewai mee yé n tíyese písoi piké ne akópe n wa yé meséere n wele. Amá úye un n tíyese unyine uú ne akópe kémee loni, íwe kuu topori. ² Li kutósi we piké rináipare mule-mule níhme wa api ripóó u lesi api mínimaa-i u sápo ne kuu yé siwá sē kényine akópe n waise. ³ Ani nísone nómenécíre tí!

Upómáreco un ne pó m púnne, a nísone ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mpa un ne pó m púnne mepehē meseei keyáa kese kémee, uu ye nípa mepúnne méye ne pó téní re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitume api Upiima maa re: A nfatene tó rikpáse. ⁶ Upiima uu rinóò yósu re: Nón pɛe nfatene m má nké m piye yare riléepipi sínsápi rinyine, nó pɛe fe ani kuléé nkú maa re: “A wehe aá ha mínimaa-i nyere” aku nórínénóò tiki.

Lē kai m pise re ukeikó uké wa

⁷ Tóké waise re nó unyine ye ukeikó má un u cákaripó nées un uisee sémpó. Un piyei u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukeikó uyē maa re a mekekeke kam a iluke lii? ⁸ Aái, áí yé lē wa. Amá u meníne u maane re: A iluke né wa aa ilū conse aa né i yekei ké li, pó pɛe lē memáá fe aa ipókó le. ⁹ U yé fe uu ukeikó yáási re ne upikéi kuú ne pikéi pē kaí pɛe m pise re uké wa n waa? ¹⁰ Lē cire ye ni ne nŕ ticuruu. Nón piyei lē kai m pise re nóké wa n wa, ani ye maa re: Tó ne pikeikó le, áí pise re piké ró pòñese. Lē kai m pise re tóké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi paise

¹¹ Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sŕ, uu Samarii ne Kalilee ayu kepaápáá n tikilē. ¹² Uu kuyu kunyine-i lompó, piyó kefi pinyine api u tépeipó api ketaa-pó nyere ¹³ apí m pupukee re: Yeesu, Sáa, a íwe ró té! ¹⁴ Yeesu uu pi yenu uu re: Ani ha nómenécire pɛpɛe ye Uléécaa inyóñse n wa nyise. Kapi kei-pó n sŕ, api pelu. ¹⁵ Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire pele un Uléécaa meyoopi yom lin cālē. ¹⁶ Uu Yeesu ana metene wulapó uu kéyu ketē kam, uu u yáási re ne upikéi. Utisi uye pɛe Samarii ukó le. ¹⁷ Yeesu uu pi maa re: Nénte pikéfi kam paise? Yei ye pɛe use úu we kefi tərō mpí? ¹⁸ Piuka úu nfasimé wa re uké pɛeme uké Uléécaa ríyu waise re ne upikéi, insá usáne nkó mecire. ¹⁹ Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n ñme, mpófatené ye pó yóriyele.

*Uléécaa iyōopi mekame nsímé
(Matiyee 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Pifarisi api Yeesu pise re: Piyei ke Uléécaa iyōopi ii sónti? Uu rinóò pi yósu re: Uléécaa iyōopi íi we re nó fe ani imekame yenu. ²¹ Ai re pi yé nó maa re: Ani ripaí, nté kíi we nées nté-pó le. Ani ceri re Uléécaa iyōopi ye nókenécɔpe wela. ²² Uu pɛe pipiretiki maa re: Keyáa ye sóntile kani yé ní la re nóké mpa keyáa keese Usoi Kepipi yē, amá áni yé kó ke yē. ²³ Pi yé nó maa re: Nté nní kuú we nées nté-pó kuú we, amá áni kape kei ha, áni kape kó mē wurupó. ²⁴ Yare ke kekóneseipi ake ye nní meyéne mese riñ-yeéri keyóme ketó ne kété, ai kpáii meco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁵ Amá li pise re keké meyá íwe li, nfáani pisoí mpí piké ke ñmeriyé. ²⁶ Lelɛe pɛe Nowee kumúnjé n wa lícɔ lee Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷ Pisoí ye pɛe lele pin níru pin sóñne pin pila ne pinósi pasiine háí ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n lompó, ikónne maa íí ne weri, míni ame pisoí kpísi. ²⁸ Li yé ha n we yare Lóti kumúnjé: Pisoí ye pɛe lele pin níru, pin léeri pin kó yálisi, pin aléé támaanke pin kó mómti. ²⁹ Amá keyáa kē ke Lóti uu Sotám-i ní le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómecaa-pó leeme ai pisoí kóni. ³⁰ Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹ Uye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáá n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilū iyee kei ní we kpísi nées, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké keyó pele. ³² Aní Lóti unási nkó kecáá léise. ³³ Uye un n la uké nfáa mesére m má, u yé n fóm. Amá úye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴ Ne nó símisi re kesine kē, pisoí pité yé kuhá kuse kecáá n finu, aí use kpíipó ai ucó yá. ³⁵ Pinósi pité yé n we pin nam ai use kpíipó ai ucó yá. ³⁶ [Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, ai use kpíipó ai ucó yá.] ³⁷ Pipiretiki api u pise re: Upiima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinóò yósu re: Kei ke isare kópe ii ní we ke áyemeekú aa ye cápine.

18

Ukúmannəsi ne utúhaane kenyárū

¹ Yeesu uu lē memáá kenyárū nké pi wai uké ne pi céesi re piké ye mpa piyei Uléécaa yáási, áí kape ye pikai síká pi wa. ² Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uú pɛe we. Uu

Uléecaa wuru úu kə úka pakarelē. ³ Ukúmannəsi unyine un kə kuyu kpe-i we. Uu mesére u n lækεεpə rε uké u nε uucécə ketahai rikéne. Mpa píyeyi kuu ye u læpə uu u maa rε: A tó nε unécécə ketahai rikéne. ⁴ Ai nánjai hái, amá utúhaane úu nε kutu u cólē, uu pεε keyáa umεcire maa rε mεsei ye mε rε ám Uléecaa wuru ám kə úka pakarelē. ⁵ Amá ke ukúmannəsi uu nní picónj né n tónjse nnya, li pise rε ké lē alari u pa, insá lē, u yé písónaame n nǎjlenle uú ha nε kunǎnkū né finse. ⁶ Upíima uu lē memáa kpá rε: Ani lē ke utúhaane kópe uyē uu m ma kutu rico! ⁷ Uléecaa yee úu yé pεε upikó alari pa pin nε u n tēni ketúnjé nε kesinεe? U yé nánjaise uké nε pi n lēe? ⁸ Nε nó maa rε u yé mεkεεkεε alari pi pa. Amá Usoi Kεpipi ken píyeyi m pεeme, ke yé pεε ketē kecáa písoi læeme pεε nfatene m maa?

Ufarisi ne ulampooyó kenyárū

⁹ Yeesu uu kenyárū pεpεε nní pimεcire n waiselē yare písoi sone pin picə kóselē maa rε: ¹⁰ Písoi pité pinyine pεε Uléecaa keyə-i lompə rε piké keyóme yáasi, use ye Ufarisi le, ucə ulampooyó. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukefa-i rε: Uléecaa, nε pó yáasi kám nε písoi tərəə menyine ní we nnya, pεε piyaa nε piwaikópekəó nε piwásánkaí le. Nε pó yáasi kám nε ní we yare ulampooyó nkó. ¹² Siyáa siseei kémεe, sité kam ye anó paasi, lē nnéi kam ye n yē kam ye həone awélé kefi am kuse pó pa. ¹³ Ulampooyó uyē póə ketaa-pə nyere, úu nkpáni keyóme-mē inípeε pisíka peenu, amá kewuu kuu ripira uu rε: A né ukópekəó íwe tē. ¹⁴ Yeesu uu kpá rε: Nε nó maa rε usoi nkó uké kelenε n kúi, Uléecaa ye uakópe u sárēile, amá ái lē Ufarisi wa. Likumúnjé rε úye un umεcire rintaáse, li ye u ricepisele, úye un umεcire rincεpise, li ye u ritaásele.

Yeesu ye siwá sínsápi rinóə sone ritikise

(Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)

¹⁵ Písoi apí nε siwá fenféi ricuruu Yeesu hapə rε uké si rica. Pipiretiki api pi yenu, apí nε pi cési. ¹⁶ Amá Yeesu uu tíyεε apí nε siwá u hapə, uu rε: Ani riyá siwá siké kenémεε kam, áni kape si tápisi. Likumúnjé rε mpí pεε simεcə ní we pεε yé Uléecaa iyəopi kémεε lō. ¹⁷ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléecaa iyəopi n ηmurei yare ke kewá ake ye n ηmurei, úu ikemεε lonine.

Uhmáne mamá unyine kecáa nsímé

(Matiyee 19:16-30; Mariki 10:17-31)

¹⁸ Pisufi uwéése unyine uu Yeesu pise rε: Sáa sone, íye kam waine ké nε nfáa tenεciré yé? ¹⁹ Yeesu uu u maa rε: Yo nnya kaa né sée rε Usone? Uka úu usone insá Uléecaa mεcire. ²⁰ Mpa liké íye wa, pə Uléecaa isé nyule rε: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape yáai, kape nnóəme itansei nyere, a upósáa nε upóni ríyu waise? ²¹ Utisi uu rinóə yósu rε: Hái inéwá-me kam lē múlilē. ²² Ke Yeesu uu lē pikóme ní masí, uu u maa rε: Likei lise læε pó párilē. A lē nnéi kaa m má yáa, aa siwóó sē píwekəó hóone, pó pεε keyómeεcaa-pə memá yé. Pən lē piwai m masí, aa péé weri aa né tiki. ²³ Amá ke utisi uu anó nyē n kə, uripəə ari meyansei caai, ái líka nnya, u pεε umámá píima le. ²⁴ Ke Yeesu uu n yé te uripəə ye caai, uu rε: A tíyε Uléecaa iyəopi kémεε pilone ye nε pimámá páápú kpa! ²⁵ Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú nε ke umámá uu yé ní la uké Uléecaa iyəopi kémεε n lompə. ²⁶ Pεpεε pεε kutu u n cólē api rε: In læε ni, wóo ye pεε píyulale yé? ²⁷ Yeesu uu rinóə pi yósu rε: Læεε ái sisoipipi kémεε kuwai ní we ye Uléecaa kémεε kuwai welε. ²⁸ Piyεε uu pεε rε: Læε nní, lē karí pεε m má kari tíyε ari pó tiki. ²⁹ Yeesu uu pi maa rε: Asei kam nó símisi. Uye un Uléecaa iyəopi nnya ukeyə, née uunəsi nε upiwā nε upimaa nε upimarecə, nε usiwā tin-yá, ³⁰ liute yé neni mεwee mmé-i lē mεpehē kulúí yē uu kə aηmē nyεε n weme kémεε nfáa tenεciré yénu.

Yeesu ye metáanū unkpə nε umeyise nsímé símisi

(Matiyee 20:17-19; Mariki 10:32-34)

³¹ Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Tō Yerusalem sinle. Kei ke lē nnéi ke antepuye api Usoi Kepipi kecáá ní wóí aí ha waine. ³² Pi yé pēpēe ápi Ulééca n wuru anipe-i ke wa api kecáá ke nyáni, api ke lámisi, api ke kecáá meta tuke ³³ api nséi ke fapii api pēe ke kopu, amá keyáa táánū tuné ake nkpō kémee yisi. ³⁴ Amá Yeesu pipiretiki ápi nsímé mmē aseí kō. Li anōo nyē aseí pi pesile ápi nkpáni céri lē nsímé ke Yeesu uu n símisi.

Yeesu ye unyíye unyine páise

(Matiyee 20:29-34; Mariki 10:46-52)

³⁵ Ke Yeesu uu Yeriko n nyahaipō, unyíye unyine un ticéetime tū un wélei. ³⁶ Uu kóm tisoiwú tin sónepō, uu pise re yoo ní? ³⁷ Api u símisi re Nasareti ukó Yeesu yee kei tósu. ³⁸ Uu pēe pupēi re: Tafiti Kepipi Yeesu, a inéwe ripaí! ³⁹ Pēpēe pēe kekpeē n sōne apí ne u cési re uké riséé, amá uu meýá cásē re: Tafiti Kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁰ Yeesu uu nyere, uu rinóo he re piké ne u u kam. Ke unyíye uu ukekúrí ní hápō, Yeesu uu u pise re: ⁴¹ Yo kaá la ké pō wa? Uu rinóo yósu re: Sáa, ne la re inénipee iké ye yē. ⁴² Yeesu uu u maa re: Ipónípee iké wúkule! Mpófatenē ye pō yóriyē. ⁴³ Mese ne mese, inípee ii wúkule, uu Yeesu tiki un Ulééca meýōpi yom. Tisoiwú nnéi ari lē yenu, pē ticuruu api kō Ulééca meýōpi piyóme kápáá.

19

Yeesu ne Sasee kecáá nkó

¹ Yeesu uu Yeriko-i lompo uu uncee n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Sasee un kuyu kpe-i we. U pēe pilampooyō uwéése le un kō umámá. ³ Uu náási uké uyē kapi ye n sée re Yeesu yē, amá úu fe. PISOI ye pēe riwúí cápinelenle, uyē úu kō pēe mecáa we. ⁴ Uu pēe kēyumu wuru uú ha kuléé kunyine kapi ye n sée re Sikomō yopoi uké Yeesu yee kei n tikiye yē. ⁵ Ke Yeesu uu kelō ke-i n tu, uu uinípee síka uu Sasee maa re: A mekkeke súde Sasee, li pise re ké neni kepōyō-i tone. ⁶ Sasee uu mekkeke súiri uú ha kusáne u yósu ne mpōonare. ⁷ Ai pē nnéi pēe lē n yé píri wai, api pēé n tee re: Ukópēkōó keyō ke usoi nkó uu nní lō. ⁸ Sasee un Upiima keyúrí nyenu uu re: A kutu ricō, Sáa né menémá rikéne am kuwélé píwekōó pa. Nen kō úye menípee n li am usiwóó yósu, né liute si hééle mepehē mena. ⁹ Yeesu uu u maa re: Píyulale ye neni keyaa nké keyō nké-i lommele, ái líka nnya, Sasee ricuruu ye kō Apiraham kepíre ukó le. ¹⁰ Likumúnē re Usoi Kepipi ye kale keké pēpēe m pōlaalē tiyu lō.

Wura mewóōpipi kenyárū

(Matiyee 25:14-30)

¹¹ PISOI pēe Yeesu kutu riñō ye pēé musí re kuu nní ne Yerusalem tínkō nnya, Ulééca ye lē tuimēle uké iyōōpi n le pin u nyáni. Lē nnya kuu kenyárū pi maa re: ¹² Keyō kecire usoi unyine yee kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyōōpi u tí uké pēe limemáá pēeme. ¹³ Uké kelene ní tāsí, uu upikeikó kefi pinyine séi uu nmpá úye wura kewóó múise uu pi maa re: Ani siwóó nsí ne kpéense hái ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu pISOI api uipuri yulu, api pitume yukuse piké uképire ritikipō piké re: Ari la re usoi nkó uké uróyōōpi. ¹⁵ Api iyōōpi u tini uu ukuyu pēle. Uu pēe pikeikó pē kuú pēe siwóó m muleise séi re uké yē kuláa kpē kapi n yē. ¹⁶ Ufoi uú hapō uú maa re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó kefi. ¹⁷ Uyōōpi uu u maa re: Li nyamlē, ukeikó sōne. Kaa nní likei sínsá pimulé ní céri nōne nnya, né ayu kefi pō pa aa akecáá m páilē. ¹⁸ Ukeikó lírū uú hapō uu re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó sinupū. ¹⁹ Uyōōpi uú uyē maa re: Né pō ayu anupū pa aa akecáá m páilē. ²⁰ Ukeikó ucō uú hapō uu re: Sáa, upōwura kewóó ye nké. Kenírípi-i kam ke paasi am pésu. ²¹ Ipōwame ye né wale, kam mepókó n nyu re áa ye nká usoi wa nnya. Lē káa n yekei kaa ye kpísi, lē káa n lukesi kaa ye kpasi. ²² Uyōōpi uu u maa re: Pō ukeikó kópe nkó, apónōo cire kam ne ketahai pō pepirene. Pō nyu re ám ye usoi nká wa, te ne ye lē kám n yekei kpísile, am lē kám n lukesi kpasi. ²³ Yo nnya káa pēe siwóó

keyekei-i yekei? Né pɛɛ fe am mɛnɛpɛɛmɛ mmé-i si yósu nɛ kuláa. ²⁴ Uu pɛɛ pɛpɛɛ kei ní we maa rɛ: Aní wura kɛwóó kɛ yásí aní uyɛɛ mɛwóópípi kɛfi m má múisɛ. ²⁵ Apí u maa rɛ: Uyɛ nɛ mɛwóópípi kɛfi máɛ. ²⁶ Asei kam nó símisi, uyɛɛ m má kapi yɛ pípá rikpá, amá úyɛ unsá m má, nkáripí kuu m má kapi u yósunɛ. ²⁷ Amá pinélaarɔ pɛɛ ápi nɛ iyóopi né n la pɔ nkó yɛ mmú: Aní nɛ nté pi kam aní kɛnyu-i pi kóni.

Yeesu yɛ Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19)

²⁸ Kɛ Yeesu uu lɛ pisímé m masí, uu risoiwuí kɛkpeɛ wai un Yerusalem simpɔ. ²⁹ Kumúnjé kɛɛ-i kuu Petifasee nɛ Petanii ayu kuwélé-mɛ tikúú tɛ kapi yɛ n sée rɛ Olifiyee rikúú keyúrí ní we, uu upipiretiki pité tum ³⁰ un pi tee rɛ: Aní kuyupí kɛɛ nní kɛróyu ní wɛpɔ kɛmɛɛ ha. Nɔn kei n tuiɔ, nó kɛminaapípi kɛnyinɛ lɛɛpɔ kɛn toraalɛ. Usoi úka úu kɛ tonɛɛ. Aní kɛ fénnɛ aní nɛ né kɛ weri. ³¹ Uyɛ un nó m pise rɛ yo nnya kani kɛ fénnɛ, aní liute maa rɛ Upíima yɛɛ kɛ la.

³² Pitumɛ apí sɪ́ apí ha lɛɛpɔ yarɛ lɛ kɛ Yeesu uu pi n símisi. ³³ Kumúnjé kɛɛ-i kapi kɛminaapípi n fénnɛ, kɛpítɛ apí pi maa rɛ: Yo nnya kani kɛminaapípi kɛ toriyɛ? ³⁴ Apí rinóó yósu rɛ: Upíima yɛɛ kɛ la. ³⁵ Apí kɛminaapípi kɛ nɛ sɪ́, apí kɛkɛcáá piilú laaí apí Yeesu kɛkɛcáá tónsɛ. ³⁶ Kapi kɛyu-mɛ n sɪ́, písoi apí piilú ncée kɛcáá n tánɛntɛ. ³⁷ Kapi Yerusalem n nyahaiɔ pin ncée mmɛɛ Olifiyee rikúú ní cépilɛ tikilɛ pipiretiki kulúí pɛɛ u n tɪ́kilɛ, apí Uléécáa mɛyóopi n yom lin cálɛ, mɛwaisaŋa mɛ nnéí kapi n yénti nnya. ³⁸ Pi pɛɛ máikɛɛ rɛ: Uléécáa uké Uyóopi uyɛɛ nɛ Upíima rinyiri n sónti rikpá.

Nkínɛnɛ nké keyómɛcáa-pɔ n we,
Uléécáa rinyiri tiké kei-pɔ n taálɛ.

³⁹ Pifarisi pinyinɛ pɛɛ risoiwuí tɛ-i ní we apí Yeesu maa rɛ: A pipópiretiki rinóó hɛ rɛ piké riséé. ⁴⁰ Yeesu uu rinóó pi yósu rɛ nɔpá pin tinséé, apare yé ricáái.

Yeesu yɛ Yerusalem nnya tɛni

⁴¹ Kɛ Yeesu uu Yerusalem kuyu n nyahaiɔ, uu ku yɛnu, uu kɛɛ nnya tɛni ⁴² un tee rɛ: Yerusalem, pɔn pɛɛ nɛni keyaa nké n ceri lɛlɛɛ yé nɛ nkínɛnɛ pɔ n kam! Amá li nkɛpɛni pékaalenlɛ, áa yé fe pɔkɛ li yɛ. ⁴³ Siyáa sɛ-i kɛ pipólaarɔ apí itɔpilú kɛcirɛ nɛ kɛkáipi pɔ n wainɛ yɛ sóntilɛ, apí awélé nnéí pɔ n cónlɛ. ⁴⁴ Pi yé nó nɛ pipókó nnéí ná kpátá-kpátá, ápi ripópare ríka pɔ yáne tiké ricɔ kɛcáá n tɔsilɛ. Káa kumúnjé kɛɛ-i kɛ Uléécáa uu picomɛ pɔ ní ka n ceri nnya kai lɛ pɔ wainɛ.

Yeesu yɛ Uléécáa keyɔ-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22)

⁴⁵ Yeesu uu Uléécáa keyɔ loni uu pikpéense pilákase kápáá ⁴⁶ un pi tee rɛ: Li wɔlaalɛ tɛ: Pi yé kɛnyɔ sée rɛ keyómɛyáhaayɔ.

Amá nó nɛ kɛ ripólóselɛ piyaalukɛ kuhorɛ!

⁴⁷ Mpá keyáa kɛyɛ kɛ Yeesu uu yɛ Uléécáa keyɔ-i n céési. Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóonsɛ n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwééɛ apí kɛpáfúɔ ² apí u pise rɛ: A ró símisi, nɛnɛ ní-yɛ kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ hɛ rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Nɛ la kɛ nɛ nó pise. Aní né símisi: ⁴ Nɛ la kɛ nó pise rɛ Uléécáa nɛɛ písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ uké písoi míni wolɛ? ⁵ Apí pimɛcɔpɛcirɛ n kɛnɛnɛ rɛ: Tɔn nkɛpɛni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u

20

Yei kɛ Yeesu nnaŋɛ nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33)

¹ Kɛ Yeesu uu keyáa kɛnyinɛ Uléécáa keyɔ-i n céési un Nsímé Kɛcirɛ símisi, pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóonsɛ n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwééɛ apí kɛpáfúɔ ² apí u pise rɛ: A ró símisi, nɛnɛ ní-yɛ kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ hɛ rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Nɛ la kɛ nɛ nó pise. Aní né símisi: ⁴ Nɛ la kɛ nó pise rɛ Uléécáa nɛɛ písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ uké písoi míni wolɛ? ⁵ Apí pimɛcɔpɛcirɛ n kɛnɛnɛ rɛ: Tɔn nkɛpɛni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u

tumme, u yé ró pise re: Kai pɛɛ iye wa kári ne Yohani nsímé ñmurei? ⁶ Amá tɔn kɔ m maa re: PISOI pɛɛ u tumme, kuyu nnéi pikó ye aparɛ ró tóókɛɛɛnɛ api ró kóni, likumúnjé re pi ne kefa tenɛle re Yohani ye antepu le. ⁷ Api pɛɛ rinóo u yósu re: Ari nyu uyɛɛ píniwolɛ u n tumme. ⁸ Yeesu uu rinóo pi pɛɛ re: Né ám nó símisine ñnanɛ mmɛ kamí ne lɛ n wai.

Pikeikó pɛɛ rikpákárá m má kenýárū
(Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12)

⁹ Yeesu uu lɛ memáá kenýárū nké pISOI maa re: Utisi unyine yɛɛ we, uu aléé nyɛ kapi ye n sée re fiinyi kecarɛ tamesi uu pikeikó wéesi re piké kekecáá m paílɛ, uu pɛɛ ncée taa-taa sí uké ha náñaiɔ. ¹⁰ Kai aléépipi nyɛ kutúú n tu, uu ukeikó unyine pɛpɛɛ aléé nyɛ kecarɛ kecáá m paílɛ kɛmɛɛ tum te uké ha aléépipi anyine u yóomɛ. Amá api u kaii api menípe ñmanɛ u lakasɛ. ¹¹ Ucarɛte uu kɔ ukeikó féé tumpɔ, amá pɛpɛɛ aléé nyɛ kecáá m paílɛ api kɔ uyɛ ticuruu kaii api u lámisi api menípe ñmanɛ u lakasɛ. ¹² Uu kɔ ukeikó táánū pitumɛ kpá, api uyɛ pó itói wai api lákasɛ. ¹³ Ucarɛte uu pɛɛ re: Iye kam nkpréni wainɛ? Né unɛñmánɛ lala tū. In n la, pi yé u wuri. ¹⁴ Amá ke pɛpɛɛ aléé nyɛ kecáá m paílɛ api u n yé, api símaane re: Nkó yɛɛ yé masí usáa ikulanlū nnéi n te. Ani kam tóké u kpu ari pɛɛ ikulanlū iyɛ n té. ¹⁵ Api kecarɛ kɛ ilúkɛ u leseɔ, api u kopu.

Iye ke ucarɛte uu wainɛ? ¹⁶ U sóntilɛ uké pi kó, uu pISOI féé kecarɛ múise. Ke pISOI api anóo nyɛ n kó, api re: Asei kecáá, ái lɛ wainɛ. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nyáni uu re: In lɛɛ ni, lɛ kapi nní Nléécaasimé ritelé kɛmɛɛ n wói aseí re iye? Ai pi wói re:

Tiparɛ ke pimómɛ api n fóm
tɛɛ pansɛ ricíre-cire
tɛɛ kenú-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tiparɛ tɛ tinkpɔu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáá n loó, ti yé u nã.

Lampoo kapi ye Rɔm uyóopi ptima n héele
(Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17)

¹⁹ Pɛpɛɛ ye Uléécaá inyóonɛ n wa piwééɛɛ ne isé picélaa api kumúnjé kpe-i n wéesi piké Yeesu tí, amá pin pɛɛ kuyu pikó wuru. Pi ceri re pɛ ke Yeesu kenýárū aké ne mánɛ. ²⁰ Api pɛɛ Yeesu pimúnɔa loni. Api lɛ nnya pISOI pinyine ukemɛɛ tumpɔ, apí n wai yarɛ pISOI pɛɛ aseí n wéesi. Li pɛɛ lɛ waile piké ne n fe piké u n tí piké uyóopi yɛɛ ñnanɛ m má uké ne u n túhaane anipe-i u n wa nnya. ²¹ Api pɛɛ u pise re: Sáa, tɔ yɛ te lɛ kaa n símisi pɔn céesi ye aseí le, áa nkpráni usoi úka kewuú túúni. Pɔ ye Uléécaá ncee pISOI céesilɛ ne aseí. ²² Lɛ nnya, a ró símisi in te irósé ye ncée he re piké Sesaa lampoo héele née ápi kapɛ hééle? ²³ Amá Yeesu uu pimɛsɔhɔ ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kewóó kenýine né nyíɛ nké. Úye ríyu ne úye rinyiri tɛɛ kekecáá we? Api rinóo yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: In lɛ, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécaá likó Uléécaá pa. ²⁶ Api fe piké u tí, mmɛ kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mɛ amɛ nnóo pi yipu api séé.

Pisatusee ne nkɔ kɛmɛɛ meyiɛ nstmé
(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kɛmɛɛ hapɔ. Pɛpɛɛ múílɛ te pikpɔkpɔ ápi nkɔ-i yisine. ²⁸ Api nní Yeesu pise re: Sáa, lɛ ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Úye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yɛɛ yé unósi uyɛ kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimáreɔ pisei pinyine pɛɛ pɛé we. Ufoí uu unósi kpísi, uu kpi úu ne kewá. ³⁰ Ulírū uu ukúmannɔsi kpísi, ³¹ utáánū póo kɔ pikpíkɛ u kpá, uyɛ uu kɔ kpi. Pikesɛɛi kɛ api lɛ kukúmannɔsi u kpíkɛsi api kpíni úka úu kɔ pɛé ne kewá u mari. ³² Unósi póo kɔ metórɔo kpi. ³³ Keyáa kɛ ke pikpɔkpɔ api nkɔ kɛmɛɛ n yisine, pitisi pɛ keɛɛi keɔpɛ úye yɛɛ yé ha uula? Liriyíki re pinnéi pɛɛ kunósi u kpíkɛsi! ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Keté nté pitisi ye pinósi kpíkɛsilɛ, pinósi póon kɔ pila sóonkeɛ. ³⁵ Amá pitisi ne pinósi pɛɛ ne n sá re piké pikpɔkpɔ

kémee yisi piké ha ketē fale-i n we ápi pinósi kpíkésine, ápi kò pila sònkεεne. ³⁶ Ápi pí kai kpine, pilécaatumε kapí ne menyíne we. Pi Uléécaá sipipi le, liri yíki re pi kpule api kò nkpò kémee yisi. ³⁷ Moisi ye pεε pikpòkpò meyise nkpò kémee nkó písímé masile uritelé te-i kuu kuhíhíi kpεε n tore nsímé ní símisi. U pεé maa re: Upíima ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa le. ³⁸ Yeesu uu kpá re: Uléécaá úu pikpòkpò Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Liri yíki re uyē nnya ke pinnéi api nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine api rinóó yósu apí maa re: Sáa, pò símisile lin nyamí. ⁴⁰ Lē memáá, ápi níka ncò pipise u peenu.

*Uyē ke Uléécaá uu n wée ne Tafiti kecáá nsímé
(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)*

⁴¹ Yeesu uu pi maa re íye ke usoi uu yé fe uú maa re uyē ke Uléécaá uu n wée ye Tafiti kepipi le. ⁴² Likumúnjé re Tafiti ye siyómε ritelé-i rihaa re: Upíima ye Unépiima maa re: A kunéluke-luke-mē kényukóótonε-i tone

⁴³ hái ne kumúnjé kpε-i kam yé pipóláarò kepónyále-i n cò.

⁴⁴ Tafiti yēè u sée re Upíima. Iye ke uyē cire uu yé kò pεε Tafiti Kepipi?

*Yeesu ye re písoi piké pimεcire ne isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)*

⁴⁵ Ke risoiwuí nnéi ari kutu n cólē, Yeesu uu upipiretiki maa re: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómenécíre tí. Píké ne atúkanka caa-caa n koonii ne písoi piké ayáa kémee pi n yáhaankεε yeε ripóó pi we. Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémee sitone foí kapí la. ⁴⁷ Pi ye lē ke pikúmannósi api m má nnéi yóóile api ye pεε keyómε yáási mecáa yare pi písoi sone le. Uléécaá ye ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

21

*Ukúmannósi ihεε
(Mariki 12:41-44)*

¹ Yeesu uu inípeε síka, uú yénu pin kei kapi ye ihεε Uléécaá keyò-i n wa piihεε sariipò. ² Uu kò ukúmannósi wεkóó unyine yenu un sítanká sité sápolē. ³ Uu pεé maa re: Asei kam nó símisi, unósi nkó ye hele ai písoi picò mpí tósu. ⁴ Likumúnjé re lē kápi ne líka n wai ke mpí nnéi api kei risápò, amá ulikó kecire, lē kuu m má nnéi uké ne iluke n lò ke uyē uu wai pò.

*Yeesu re Uléécaá keyò yé fori
(Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2)*

⁵ Písoi pinyine api Uléécaá keyò nsímé n símisi pin tee re ke nyamle hái, ne keapare kecire ne ilū kapi Uléécaá n hekεsi. Amá Yeesu uú maa re: ⁶ Siyáa ye sóntile ke apare nyee nní ní tósiinelē tika ári m mésunine. Lē kani nní n nyáni ye sóntile liké fori téké-téké.

*Lεεε n nyíse re ketē ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13)*

⁷ Ápi pεε u pise re: Sáa, píyeyi ke lē nnéi ái ha sónti? Yo yeε yé kumúnjé kpε-i ke lē nnéi ái ha n sónti ró nyíse? ⁸ Yeesu uu rinóó yósu re: Ani nómenécíre tí nísonε, áni kape tíye unyine uké kuyúú nó tā. Likumúnjé re písoi meyá yé sónaame ne rinényíri pin tee re: “Néε uyē ke Uléécaá uu n wée”. Likumúnjé ye kò nyahaimεle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ Nòn píyeyi atòpi ne pitele nné n kò, nósinéwuú ási kape tò. Li pise re lē nnéi liké kam kelene, amá ketē ketò áke kahane n tu. ¹⁰ Uu pεε lē memáá kpá re: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncò ne tòpu, keyóópitē ake keyóópitē kecò ne tòpu. ¹¹ Ketē yé yégesi ái nyamí, itói yeε n tεhni ne nkú nn silò silò leeri, mεwai mεwai mεε iwame ní we yé kò wapisi, ne linyíse-nyíse lεε keyómεcaa-pò n léeri yé kò wapisi. ¹² Amá liké kelene lē n wa, pi yé nó cópii api íwe nó wai piyómeyáhaa nnya, api ayómeyáhaalee-i ne piyóopi ne kuyu piwéése kémee ne nó túhaane api né nnya kukpaniileε nó wai. ¹³ Lεεε yé kepole nó he nóké ne anéseéra n lese. ¹⁴ Lē nnya,

ani m múilē rísone. Ani kape mmē kani yé m male nōké ne nsímé kémee rí le kecáá m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anōo nyē kai m pise re nōké male ne mewéesesōhō nó he, ai tíyese núnéláarō úka úu yé fe uké nónnέκό rikóse. ¹⁶ Nópinesáa ne nópineni ne nópinéwá ne nópinémaa ne nópinémarēcō ne nópinesáne yé nópínéláarō anipe-i nó wa api nómenyá kóni. ¹⁷ Tinényiri nnya, nípá úye ye nónépuri yulune. ¹⁸ Amá nípá nónnényúpi nse rín pōlune. ¹⁹ Ani n ημόópúlē, lelee yé tíyese aní ne nónnéfáa lōlu.

Iwe piima mekame

(Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19)

²⁰ Nōn ha píyei n yē atōpilee an Yerusalem kekáipi wailē, ani ceri re umefore ye nnyáã wale. ²¹ Pēé uyē-i, pēpēe Yutee-i rí we yé ha wúrumpō, api akúú-mē taá, pēpēe Yerusalem kuyu kecōpe rí we, api ketaa sí, pēpēe sicare-mē rí we ápi fene piké kuyu-mē kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sē kémee ke Ulééca uu sisoipipi mewai kōpe si cēine. Sikeméé ke lē nnéi lee átélé-i n wólalē ai waine. ²³ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. Mpōcaai píima ye ha kuyu kpe-i wene, Ulééca yé kuyu kpē pikó ukuwōi nyíse. ²⁴ Pi yé ne atēhe caaca pi kō, api sitē nnéi kémee ilási pi cópii, piyómeyáhaaciré api Yerusalem cōpisi hái ne siyáa sē ketō-pō.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Li yé itunje ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. Mpōcaai yé ketē kecáá písoi nnéi lō, mínimaa iwōo píima ii nfasimé pi tani. ²⁶ Písoi yé ne iwame kpí pin lelee ketē kecáá n sōnti nfasimé wai, likumúnjé re li yé keyómēca-pō linahe-nanē lémesi. ²⁷ Pi yé pēe Usoi Kepipi yé ken kuhope kecáá weme ne kennanhe ne kemeyōpi. ²⁸ Mewai mē men ha piwai n koraanene, ani kecíre nyere ani áyu sika, likumúnjé re nōkenéηméherēe ye lē tule.

Kúfikiyee kecáa icélaa

(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu lē memáa kenyárū nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne aléécō nnéi ripaí. ³⁰ Nōn píyei n yē apéi fale an n toraalē, nō ye nórínécúruu cerile re kupii ye nyahailē. ³¹ Lē cire ye ni, nōn ha píyei n yē mewai mē men n wapisi, ani ceri re Ulééca iyōpi ye nyahailē. ³² Asei kam símisi: Písoi kunai nkú áku tōsune kelene nní nnéi liké ne rí kam. ³³ Ketē ne keyómē yé tōsí, amá anénōo áa metónjé má.

Li pise re nípá úye uké n nyáni

³⁴ Ani nómenécíre tí, ani kape tíyese nónnéfasimé nké meyánsei anyá ne pítaniré-mē pele. Ani kape kō meyánsei ketē kecáá likó nfasimé n wai. Insá lē, ketúhaaneyaa yé nó rikaikai ³⁵ yare ripine. Likumúnjé re ketē nté písoi nnéi ke keyáa kē ake leerine. ³⁶ Ani kape lōpile, ani ye nípá píyei Ulééca we nōké ne rínanhe n yé, aní ne lē nnéi lee n wapisine kémee ηméherēe ani kō ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ketúnjé ke Yeesu uu ye pēe Ulééca keyō-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúúpi kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kecáá n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéi api ye mmare mare Ulééca keyō-i weri piké kutu u ricō.

22

Pisuifi piwéése ye kómēine re piké Yeesu tí

(Matiyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke anyá nyē-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li aa n nyahaimē, ² pēpēe ye Ulééca inyōnse n wa piwéése ne isé picélaa api ncée n wéési kapi yé ne Yeesu rí kpu, amá pin pēe kuyu pikó wuru.

*Yutasi ye wéésilè piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)*

³ Setani uu Yutasi kapi ye n sée re Isikariyóoti loni. U pree pipiretiki kefi ne pité pē use le. ⁴ Yutasi ne pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyómeyáhaalee piméré piwéése api lē kuu yé Yeesu n tí uké pianipe-i n wa kecáá kómēine. ⁵ Ai pí larisi rísonē api rinóo yekei re pi yé siwóó u hééle. ⁶ Yutasi uu ηmurei uu icée sone n wéési uké ne Yeesu pi rimúise risoiwuí ári kape n nyu.

*Yeesu ye ttyese api nkpò melóó anyá iluke wai
(Matiyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)*

⁷ Keyáa kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kò nkpò melóó anyá isan n kō ake tulu. ⁸ Yeesu uu pree Piyee ne Yohani tum uu re: Ani ha nkpò melóó anyá iluke ró wa tóké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la tóké ha liiluke wa? ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Ani kutu ricó: Nōn ha píyei kuyu n lompōne, utisi unyine yee kecórípi ne míni n topori yé ne nó risáne. Ani u ritiki hái ne kényo ke-i kuú ha n lonine. ¹¹ Ani úyote maa re: Urósáa ye pó pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpò melóó anyá iluke n lenē? ¹² U yé kényo kecáá kulee maa kunyine kapi n nyóonse nó nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpò api nḡpá yo lēpò yare ke Yeesu uu pree pi m ma, api nkpò melóó anyá iluke wai.

*Yeesu nkpò ne umeyise piléise inyekii
(Matiyee 26:26-30; Mariki 14:22-26; Korēnti Foi 11:23-25)*

¹⁴ Kē itunje ii n tu, Yeesu ne upitume apí tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pree meyansei ripóó né wa re tóké kesē nkpò melóó anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nó símisi re ám piluke i kpáne hái ne kumúñe kpe-i ke Ulééca uu yé uiyóopi kēmeē ró i n wa ari pree iasei nnéi kóm. ¹⁷ Uu pree kecórípi ne píta kpísi uu Ulééca pōonese uu re ani yósi ani hōone. ¹⁸ Asei kam nó símisi re ám píkai aléepipi pita mpí piniré kpáne hái ne keyáa kē kam yé Ulééca iyóopi kēmeē pi ní ntí. ¹⁹ Uu kukpónó kpísi, kuu Ulééca m pōonese memáá, uu ku kpákári uu pi ku pa uu re: Inépinje ye nnyí kam nó nnya m pālē. Ani ye lē wa aní ne kenécáá léise. ²⁰ Iluke meluke-maá, uu kò kétaporipi pi pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nó nnya n kōonu Ulééca uu ne nó séi re nó ne uyē ani kómēine. ²¹ Amá ani ripaí, uyee né n yáine ye nté wele, tó ne uyē tōn kesē le. ²² Mesei ye me re Usoi Kepipi ye tósule yare kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. ²³ Api pree pimēcōpēcire pipíseine koru re pikecōpe úye yee yé mewai mē wa.

Wóo Ulééca iyóopi kēmeē uwéése?

²⁴ Pipiretiki api íkenene kápáa re piké yé te pikecōpe úye yee yé uwéése. ²⁵ Yeesu uu pi maa re: Sitē piyóopi ye sikecáá túnle, pēpē sikecáá iyóopi n le yēé tíyēle api pi n sélei re “lisone piwai.” ²⁶ Amá ái kape lē nókenéméé n we. Nókenécōpe úyukóó kai pise re uké usírísá. Li pise re úyukóó uké n we yare ukéikó. ²⁷ Ukéikó yee iluke n wai ne uyē kuu iluke n wai kecōpe úye yee úyukóó? Ai uyē kuu i n waii? Too, né ne nókenécōpe we yare ukéikó uyee iluke n wai. ²⁸ Nō né ritikile ne aseí, nōn kahari tó ne nnó tōn ne itunje iye-i kai né m peikee kēmeē we. ²⁹ Lē nnya kam Ulééca iyóopi nó pane yare ke Unésáa uu né i m pa mecō. ³⁰ Tó ne nnó yé inéyóopi-i kesē tone ari le ari kò níru, ani sinéyóopitone-i tone ani Isirayēli amare kefi ne até nyē túhaane.

*Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Matiyee 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38)*

³¹ Simóo, Simóo, a kutu ricó, Setani ye ncée we re uké pó pánai yare kapi ye asírē m pánai api acólé lése. ³² Amá ne ne Ulééca pó tē te ái kape wa re mpófatenē ye ne pó kpu. Amá pōn píyei kenémēe m pēeme, a pipómáreco itisi rikpáse. ³³ Piyee uu u maa re: Upíima, ne ηmurei

re n̄pá in kukpaniilee ye ku ké p̄o ritiki, n̄ee n̄pá nkp̄o ye mu t̄aké kes̄é kpu. ³⁴ Yeesu uu re: Piyee, ne p̄o maa re ic̄á iké kelen̄e n kooi, p̄o m̄ep̄eh̄e metaani kesi re áa né nyu.

Siwóó ne kulóó ne rit̄apit̄eh̄e pimúl̄e n̄simé

³⁵ Yeesu uu p̄ee pi maa re: Kam nó n t̄u, áni kewóó ne kulóó ne an̄éeri rimmúl̄u, linyine ye nó ripár̄ilee? Api re: Líka ái t̄o ripár̄í. ³⁶ Uu p̄ee pi maa re: Amá úye un nkp̄eni kewóó m má, li pise re uké ke rimúl̄u, úye un k̄o kulóó m má, li pise re uké ku kp̄isi. Úye unsá k̄o tit̄apit̄eh̄e m má, li pise re uké uil̄u yáá uú ne rise l̄olu. ³⁷ Likumún̄jé re rinóó t̄e kai kenécáá rítel̄é-i n wól̄aal̄é te: Pi piwaikóp̄ek̄oó kec̄ape u yekei ye wale. Lel̄ee kenécáá n wól̄aamel̄é ye t̄ule. ³⁸ Pipiretiki api u maa re: Up̄iima, at̄apit̄eh̄e at̄e ye nnyé. Uu rinóó pi yósu re: Li wale.

*Yeesu ye Olifiyee rikúú kecáá keyóme yáási
(Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42)*

³⁹ Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikúú kecáá s̄í yare kuu ye p̄ee kei n s̄one meco. Upipiretiki api u tiki. ⁴⁰ Kapi kel̄o k̄e n tuip̄o, uu pi maa re: Ani ye keyóme yáási áni kap̄e ne pipeik̄ee k̄eme n̄ loó nnya. ⁴¹ Uu l̄e memáá ne ketaa pi wai, tin̄a tee pik̄ec̄ape n̄ we ye tu yare kun̄ipe ripare m̄efome kumún̄jé, uú ha wula uu keyóme yáási re: ⁴² Sáa, in te p̄o ηmurei, a t̄iyese ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa. Mpá ne l̄e, ái kap̄e men̄éla mee yé wa, amá liké m̄ep̄ók̄o. ⁴³ Uléec̄aatume uu p̄ee keyóme caa-p̄o kp̄áfúme re uké itisi u he. ⁴⁴ Mp̄ooc̄aai p̄iima nn Yeesu tini, uú ne piyóm̄eyáhaa k̄eyu m mahanl̄e, urikaha ari p̄ól̄o yare m̄énye, tin c̄ol̄oi.

⁴⁵ Kuu piyóm̄eyáhaa m̄ masi, uu upipiretiki-m̄e pele uu pi l̄ep̄o pin l̄oni ne mp̄ooc̄aai. ⁴⁶ Uu pi maa re: Yo nnya kani l̄oni? An̄i yisi an̄i keyóme yáási ái kap̄e wa re n̄o pipeik̄ee-i l̄oip̄o.

*Yeesu met̄ine
(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11)*

⁴⁷ Un kei l̄e s̄imisi risoiwuí ari tuip̄o, upipiretiki kefi ne pit̄e p̄e use kapi ye n s̄ee re Yutasi un pik̄eyu we. Uú ne Yeesu k̄o uu u pira. ⁴⁸ Amá Yeesu uu u maa re: P̄o Us̄oi Kepipi ripira áa ne pil̄aar̄o anip̄e-i ke wai, n̄ee yo? ⁴⁹ Ke Yeesu pisenc̄o api n yé lel̄ee n waine, api u pise re: Up̄iima, t̄aké at̄eh̄e kp̄isii? ⁵⁰ Piuse uu Uléec̄aa usina uk̄eik̄o kutu luke-luke sem̄i. ⁵¹ Amá Yeesu uu re: Ani kap̄e l̄e tikp̄á, li wale. Uu us̄oi uȳe kutu ca uu u p̄oise. ⁵² Yeesu uu l̄e memáá p̄ep̄ee ye Uléec̄aa inyóonse n wa piwéese ne pim̄éré uwéese ne kuyu piwéese p̄ee pit̄ine u n háp̄o maa re: Li pise re n̄aké pit̄ine né kam n̄on at̄eh̄e ne ap̄ún̄ipi muleil̄e yare us̄oi kp̄ááree? ⁵³ Siyáa nn̄éi ke t̄o ne nn̄ó ari ye kes̄é Uléec̄aa keyo-i n we, áni kei nc̄ee w̄eesi n̄aké ne né t̄i. Amá itun̄je nnyí ye nó ne kuñmaha uȳoapi ik̄o le.

*Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu
(Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Api Yeesu tini ap̄i ne Uléec̄aa usina keyo s̄i, Piyee un ketaa-p̄o pi tikil̄e. ⁵⁵ Api k̄eyoc̄ape nna w̄enesi ap̄i tone, Piyee uu p̄ep̄ee nna n w̄eni kec̄ape tone. ⁵⁶ Un̄osi keik̄o unyine uu u yenu un nna kekúr̄i t̄u, uu u nyáni t̄im̄m̄ uu re: Us̄oi nk̄o ricuruu ye p̄ee Yeesu tikilenle. ⁵⁷ Piyee uu k̄esu, uu un̄osi uȳe maa re: Am u nyu, un̄osi. ⁵⁸ Kai rinkp̄áse, unyine uc̄o uu u yenu uu re: P̄o p̄isoi p̄e use le! Amá Piyee uu rinóó yósu re: Am pik̄ec̄ape we. ⁵⁹ Liké ne mese pip̄epe rinkp̄á, unyine uc̄o uu k̄o n̄-yupape ne pimáa kp̄á re: Asei kecáá, us̄oi nk̄o ye p̄ee u tikilenle, likumún̄jé re u Kalilee uk̄o le. ⁶⁰ Amá Piyee uu rinóó yósu re: Am nyu l̄e kaa n̄ la p̄aké male. Kumún̄jé kp̄e-i kuu nn̄i n s̄imisi, ic̄á ii kooi. ⁶¹ Up̄iima uu p̄eé ηmel̄ú uu Piyee wer̄íi. Piyee uu léise re Up̄iima ye u maa re: Ic̄á iké kelen̄e n kooi, p̄o kesi metaani re áa né nyu. ⁶² Kei ke Piyee uu l̄ep̄o uú ne mp̄ooc̄aai t̄eni.

*Pi Yeesu lámisi api u kaii
(Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65)*

⁶³ PISOI pEE pEE Yeesu m mĕ api kecáá u nyánei api u kaii. ⁶⁴ Api kĕyu u pi, api u maa re: Wóo pó káii, a ηmoinu. ⁶⁵ Api kó alĕ u kpá meγǎ.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24)

⁶⁶ Kai n weesi, Pisuiŋi piwéese ne pepEE ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu piketúhaane píima-i sí. ⁶⁷ Api u pise re: Póo uyĕ ke Uléecaa uu n wée? A ró símisi. Uu rinóo yósu re: Nen nó m maa re lee ni, áni ηmureine. ⁶⁸ Nen kó nnyine nó m pise, áni rinóo né yósunE. ⁶⁹ Amá kaí ne nkpéni rimpá, nó Usoi Kepipi yĕ ken Uléecaa, rinaηE nnéi ute kuluke-luke-mĕ kĕyukáótonE-i tú. ⁷⁰ Pinnéi api pEE re: Lĕ nnya, pó Uléecaa Kepipi lee? Uu rinóo yósu re: Lĕ kani nní ma, ne Uléecaa Kepipi le. ⁷¹ Api pEE re: Píseérakó píye picó kari nkpéni wéési? Tirócuruu ye uanóolempi konle!

23

Pi ne Yeesu Pilati kĕmEE ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ PISOI nnéi pEE n cápinelĕ api yisi apí ne Yeesu Pilati kĕmEE sí. ² Api kei ne nsímé u wáána pin tee re: Tó usoi nkó leepole un kuróyu pikó tálisi re piké ncée kópe ritiki. U pi símaankEE re ápi kape lampoo Róm uyóopi Sesaa hĕele, un kó tee re uyĕ ke Uléecaa uu wée, uyóopi. ³ Pilati uu u pise re: Póo Pisuiŋi uyóopii? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmĕ kaa nní ma. ⁴ Pilati uu pEE pepEE ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne risoiwuí maa re: Am ncaai ríka nyáni mee yé usoi nkó akpanii n tā. ⁵ Amá api pimáikEE n kpálĕ ne rinaηE re: Usoi nkó yeE kuyu pikó piháikuse tálaankEE, Kalilee-pó kuu kóri uu Yutee ketĕ nnéi cōpu uu ne nté tuiri.

Pi ne Yeesu Erooti kĕmEE ha

⁶ Ke Pilati uu anóo nyĕ n kó, uu pise re: Usoi nkó ye Kalilee ukó lee? ⁷ Kuu n céri re Erooti yeE Kalilee ketĕ-pó Yeesu uyóopi, uu Yeesu u pááipó, liriYíki re Erooti ricuruu ye siyáa sĕ kumúnĕ-i Yerusalem-i wele. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yĕ, ai u larisi, liriYíki re u pEE mekEE-me Yeesu nné kómEile lin tipóo u we re uké u yĕ. U pEE tálĕ te Yeesu yé uinipEE-i mEWaisaηa menyine wa. ⁹ Uu u píseise ai náηai, amá Yeesu úu rinóo ríka u yósi. ¹⁰ PepEE ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanai kĕyu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóoca api kecáá u nyánei api u n sĕnnyi yare kesoi kpárapi. Api ketúkanka kecire u tani api Pilati-mĕ u pesepó. ¹² Erooti ne Pilati ye pEE piláaró le, amá api keyáa kĕ kusáne tone.

Pi tuhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)

¹³ Pilati uu pepEE ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne kuyu piyukóo ne kuyu pikó cápine, ¹⁴ uu pi maa re: Nó ne usoi nkó né kale non tee re u pISOI tálisi re piké ncée kópe ritiki. Too, nókĕnyu-i kam u písei ám kó ncaai kani re u wai ríka yĕ. ¹⁵ Erooti úu kó uncaai ríka yĕ, liriYíki re u ró u pesemele. Kai nní lĕ, usoi nkó úu ncaai ríka má mee yé ní tíyese piké u ní kpu. ¹⁶ Lĕ nnya né tíyese api kuyíyaa u fapii am lĕ memáá u tíye. ¹⁷ [Li pEE tÍlasi le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá mPá nkpó melóo anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéi pipupukEE kpá re: A usoi nkó ró kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mEWai menyine ke Parapasi póo pEE kuyu-i tamme uu kó usoi kopu. Lĕ nnya kapí pEE uyĕ kukpaniilee tā. ²⁰ Ke Pilati uu nní ní la uké Yeesu ηméherEEse nnya, uu risoiwuí ne písímé kpá. ²¹ Amá api pupEi re: A kunapéékóo kecáá u kari, a kunapéékóo kecáá u kari. ²² Pilati uu metáánū pimáa pi kpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Am ncaai ríka ukECáá yĕ mee yé ní tíyese piké ne u ní kpu. Lĕ nnya né tíyese piké ne kuyíyaa u kaii am pEE u yáPó. ²³ Amá api pipupukEE nōĕ te piké Yeesu kunapéékóo kecáá kari. Ai Pilati feriyE. ²⁴ Pilati uu hó re uké lĕ kapi u m pise pi wa. ²⁵ Uu usoi uyĕ kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lĕ kapi ní la. Uyĕ kuu nní rin-yá

ye pɛɛ piháikuse mewai menyine kuyu-i tammɛɛ uu kɔ usoi kopu. Lɛ nnya kapí pɛɛ uyɛ kukpaniilee tã.

Pi Yeesu kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)

²⁶ Kapí ne Yeesu n tósu, apí ne Sirɛɛni kuyu ukó unyine kapi ye n sée re Simɔɔ sáne un sicare-mɛ leeri. Apí u tini apí Yeesu kunapɛ́ékɔ́ u cɔnse re uké ne u n tikilɛ. ²⁷ PISOI kulúí ne pinósi pin u tikilɛ. Pinósi pin siwuu piralɛ pin ne ukɛcáá tɛni pin kɔ ne u tikilɛ. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélé-mɛ pansɛpɔ uu re: Yerusalem pinási, áni kapɛ né nnya n ténisi. Amá ani nórínécúruu ne nósínéwá nnya ténisi. ²⁹ Likumúnjé re siyáa ye sóntile, se-i kapi yé m ma re: Pinósi nyapi pɛɛ apí píkaí m máraalɛ apí kɔ píkaí n nyensɛlɛ ye pínarɛkomɛ lɛ. ³⁰ PISOI yé pɛɛ akúú pimáíkɛɛ lɔ tɛ: Ani kerócaá loó, apí sikuúpi máíkɛɛ re: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnjé re pin néɛ ní we yarɛ kuna ŋmú nní n wa, íye kapi yé pɛɛ nɔɔ nní ní we yarɛ kuna kóima pɔ́ wa?

³² Apí kɔ ne piwaikópɛkɔ́ pité pinyine n tósu piké ha pi ne Yeesu kesé kpu. ³³ Kapi kelɔ kɛ kapi ye n sée re Kúyu Kɔŋɔɔ n tu, apí kei Yeesu kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá karií, apí kɔ piwaikópɛkɔ́ pité pɛ karikɛɛ anapɛ́ékɔ́ kɛcáá, use ukulukɛ-luke, ucɔ ukumii-mɛ. ³⁴ Yeesu uu pɛɛ re: Sáa, a piakópe pi sárei, likumúnjé re apí nyu lɛ kapi n wai. Apí paŋai apí ne pimɛcɔpɛcɛre uilú hɔɔnɛntɛ. ³⁵ Piyukó pin kei nyenu pin nyáni. Pisuiɛ piwéɛɛ apí kɛcáá u nyáni pin tee re: U picɔ yoriyɛntɛ, uké uricuruu yoriyɛ, in tɛ u Kirisi lɛ, uyɛ kɛ Uléécáa uu n wéɛ. ³⁶ Pisóɔca ricuruu apí kɛcáá u nyáni apí ne u kɔ apí píta nyɛpɛ-nyɛpɛ pinyine u tunjá ³⁷ apí re: Pɔn Pisuiɛ uyɔɔpi, a ripóɔcúruu yoriyɛ. ³⁸ Apí pɛɛ uriyu kɛcáá wólu re: Nkó yɛɛ Pisuiɛ uyɔɔpi.

³⁹ Uwaikópɛkɔ́ use kapi kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá ní kariilɛ uu u lámisi un tee re: Néntɛ pɔɔ uyɛ kɛ Uléécáa uu n wéɛ? A ripóɔcúruu yoriyɛ aa kɔ tó yoriyɛ! ⁴⁰ Amá ucɔ nkó uú ne u cési re: Pɔn ne Uléécáa wuruu? Pɔɔ nní uakpanii acɔ kɛmɛɛ ní we. ⁴¹ Tó akpanii piwai ye ne risále, likumúnjé re merówai kópe kulaa kari nní lɛ, amá uyɛ úu ncaai níka wa. ⁴² Uu limɛmáa kpá re: Yeesu a kɛnécáa léise pɔn píyɛi ipóyɔɔpi piluke n wɛmɛ. ⁴³ Yeesu uu rinɔɔ u yósu re: Asei kam pɔ́ símisi, neni keyaa nké, tó ne mpɔ́ ne pi Uléécáa iyɔɔpi kɛmɛɛ.

Yeesu nkɔɔ

(Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Itunje kɛcɛre kumúnjé, kuŋmaha aku ketɛ nnéi kɛcáá cɔni hái ne itunje metaani kumúnjé-pɔ. Kusánjáa kapí ne Uléécáa keyɔ n kɛnɛlɛ aku kɛcɔpɛ cɛérine. ⁴⁶ Yeesu uu meyá pupɛi re: Sáa, ne nnéfáa apónípe-i wa. Kuu anɔɔ nyɛ pimáa ní masí, uu kpi. ⁴⁷ Rɔm usóɔca wéɛɛ uu lɛ nnéi lɛɛ n wapisi yenu, uu Uléécáa ríyu waise uu re: Asei kɛcáá, usoi nkó ye pɛɛ aseɛ ute lɛ. ⁴⁸ Pɛ nnéi pɛɛ pɛɛ ní ka awúí awúí piké nyáni, apí lelɛɛ n wa yenu, nípa úye uu pɛɛ pɛɛ un mpóɔcaai ne kɛwuu piralɛ. ⁴⁹ Yeesu pisanɛ nnéi ne pinósi pɛɛ pɛɛ u n sárumme hái Kalilee-pɔ, apí iyaa-pɔ nyɛre apí lelɛɛ n wai n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pisuiɛ kuyu Arimatee kɛmɛɛ kɛ utisi unyine uú pɛé we. Pi ye u sée re Yosefi. U pɛɛ ketúhaane píima uwéɛɛ use lɛ, amá lɛ kɛ upiwéɛɛcɔ apí rinhó apí wai ái ne u risá. Utisi uyɛ ne pɛɛ aseɛ ute lɛ un kɔ Uléécáa iyɔɔpi mekamɛ mɛ. ⁵² Uu Pilati kɛmɛɛ sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limɛmáa kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá Yeesu súiseri, uu kusánjáa u pílesi uu nhóre kapi kuparɛcaŋaa-i n wa kɛmɛɛ u finse. Apí nhóre mme-i úka kulaalɛ. ⁵⁴ Keyáa kɛɛ ne risále kɛwɛntɛyaa usé, kɛwɛntɛyaa kɛn ne koraanɛnɛ. ⁵⁵ Pinósi pɛɛ pɛɛ Yeesu n sárumme hái Kalilee-mɛ ne Yosefi apí rikpíi-i símpɔ piké yé lɛ kapi Yeesu n finse. ⁵⁶ Apí pɛɛ kɛyɔ pɛɛ apí ha mékpɔ ne tulaali ncɔpuri wai piké Yeesu níŋɛsi. Amá apí kɛwɛntɛyaa ketúnjé wɛntɛ yarɛ kɛ isé ii m pise apí kɛlenɛ símpɔ.

24

Yeesu ye nkpɔ kɛmɛɛ yisi

(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohani 20:1-10)

¹ Kewénteyaa ukóso kemarɛsine, pinósi api mékpɔ ne tulaali kapi n wa múlú apí ne rikpíí símpɔ. ² Api lɛɛpɔ lin tiparɛ tɛɛ pɛɛ rikpíí n filɛ pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompɔ amá apí Upíima Yeesu lɛɛpɔ. ⁴ Api ceri íye kapi yé wa. Kumúnjé kpe-i ke písoi pité pinyine api rikpáfúme pin ilū yee n tɛlu tanaalɛ. ⁵ Ke iwame ii pi n wa api kpárai, písoi pɛ́ api pi maa re: Yo nnya kani pikpɔkpɔ kɛɔpɛ uyee n nyáni wéési? ⁶ [Uu nté we, u nkpɔ kɛmɛɛ yisile un nfáa má]. Ani léise lɛ kuu nó m ma pɛé uyɛ-i kuu pɛɛ Kalilee-pɔ ní we. ⁷ Li pise re piké pikópɛkɔ́ anipe-i Usoi Kepipi wa, api kunapéékɔ́ kɛcáa ke karií Uléecaa uké keyáa táánū tunjé nkpɔ kɛmɛɛ ke yukuse.

⁸ Api pɛɛ Yeesu anɔ́ léise. ⁹ Api rikpíí-i yisi api lɛ nnéi pipiretiki kefi ne use ne picɔ nnéi kéénkɛɛ. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uni Maari ye pɛɛ pi. Pi ne pinósi picɔ pɛɛ pɛɛ kɛsɛ́ ní we api nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume api pinósi nsímé mmɛ́ yenu re nnírísímé ye mu, apí pɛɛ pakarɛ. ¹² Kumúnjé kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpíí-mɛ́ wurupɔ, uú kparáɔ uu asánjáa nmanɛ yenu an cúlɛ. Uu pɛɛ ukɛyɔ pɛɛ. Lɛ́ nnéi lɛɛ nní n wapisi lin nnó u yipaalɛ.

Lɛɛɛ Emayusi ncee kɛcáa ní wa

(Mariki 16:12-13)

¹³ Keyáa kɛ́ cire, pipiretiki pité api keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n símpɔ. Itunɛ nwaí mekóónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sónɛ. ¹⁴ Lɛ́ nnéi lɛɛ pɛɛ n wapisi nsímé kapí pɛɛ símisi. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i kapi lɛ́ n símisi pin kenɛnɛ, Yeesu ricuruu uú ne pi kɔ́ api kɛsɛ́ n sónɛ, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalɛ́ apí pɛɛ u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi pise re: Yo yee nó kɛ́nɛnɛsɛ́ nɔ́n ne sónɛ? Api nyere ne mpóɔcaai. ¹⁸ Pikɛɔpɛ unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pɔ́ mɛcire yee Yerusalem kuyu-i we áa nyu lɛɛɛ siyáa tɔ́ɔɔ nsí kɛmɛɛ kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi pise re: Yare mɛwai méye mpuri ye mɛ? Api rinó u yósu re: Lɛɛɛ Nasareti ukó Yeesu n lɛɛmɛ má. Antepu lo yee nnanɛ m má. U Uléecaa ne písoi keyu-i unnanɛ nyísɛɛ uliwaiwai ne uanɔ́lempi kɛmɛɛ. ²⁰ Pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóɔnse n wa piwéese ne kuróyu piyukɔ́ api u tini api nsímé u cɔ́nse ai wai re piké u kpu. Api kunapéékɔ́ kɛcáa u karií. ²¹ Tɔ́ pɛɛ tálɛ́ tɛ uyee yé Isirayɛli riyu lo. Amá keyáa táánū ye nké ke mɛwai mɛ́ amé ne n wapisi. ²² Asei kɛcáa, kɛrɔ́ɔpɛ, pinósi pinyine ye tíyɛɛ ai píri ró wai. Kemarɛsine kapi rikpíí-i ha. ²³ Amá apí u lɛɛpɔ. Api pɛɛri apí ró símisi re piléecaatume pinyine ye pikɛyu-i rikpáfúmele apí pi maa re u nyánile. ²⁴ Pirósɛncɔ́ pinyine apí rikpíí-i símpɔ apí lɛɛpɔ yare lɛ́ ke pinósi apí ró ní kɛ́. Amá apí pɛɛ uricuruu yɛ́. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nó piníri mpí, a tíyɛ nó atu má áni la nɔ́ké mmɛ́ ke antepuyɛ apí nó n símisi ne kefa tɛnɛ. ²⁶ Ai pɛɛ pise re uyɛ́ ke Uléecaa uu n wéɛ uké lɛ́ íwe li uu kelene umeyɔ́pi-i lonii? ²⁷ Uu pɛɛ limemáa mmɛ́ nnéi kai uriyu kɛcáa átelé-i n wólaalɛ́ pi kpáiiise, Moisi ritelé kuu ne kori uú ne antepuyɛ akó tɛnɛsɛ. ²⁸ Kapi kuyu kpe-i kapi n símpɔ n nyahai, Yeesu uu wai yare u lalɛ́ uké kɛtaa-taa ha. ²⁹ Amá apí u nyeresɛ pin tee re: A kerókúrí tone, li nnyó́ wale kɛsine ake nyahai. Uu kɛyɔ́ pi tiki apí ha kɛsɛ́ tone. ³⁰ Apí tone re piké iluke li, uu kukpónó kpísi uu Uléecaa pɔ́nɛsɛ uu pɛɛ ku kpɔ́kórine uu pi ku pa. ³¹ Piinipɛɛ ii pɛɛ wúkule apí u ceru, amá uu pikɛyu ke-i mílu. ³² Api pimɛɔpɛcire m máikɛnɛ re: Pɔ́ tɛ piyo ke nsímé kuu pɛɛ ncée-i n símisi ne Nléecaasímé aseí kuu pɛɛ ró ní símisi nn tɔ́ lɔ́ nmaa.

³³ Api mɛsɛ ne mɛsɛ yisi apí Yerusalem símpɔ. Api pipiretiki kefi ne use ne pipisencɔ́ lɛɛpɔ pin cápínɛlɛ́, ³⁴ pin tee re: Mesei ye mɛ, Upíima ye nkpɔ kɛmɛɛ yisile uu tíyɛsɛ Simɔ́ uu u yenu! ³⁵ Pɛ́ ticuruu apí lɛɛɛ ncée-i n wa pi kɛɛnkɛɛ ne lɛ́ kai n wa apí ne Yeesu ceru kumúnjé kpe-i kuu pɛɛ kukpónó ririkpɔ́kórine.

*Yeesu ye umecirɛ upipiretiki nyise**(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

³⁶ Api kahanɛ nkpáni nsímé n tɛnɛ, Yeesu ricuruu uu pikɛɔpɛ kpáfúmɛ uu pi maa rɛ: Nónékínj aké n ninjú. ³⁷ Pikɛwuu akɛ tólu, iwamɛ píima ii pi tini, likumúnjɛ rɛ li pi wa yarɛ kuníri kunyinɛ kapi nyáni. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa rɛ: Yo nnya kai nó ricóŋ? Yo nnya kani nósinéfa-i tíru? ³⁹ Aní anénípe nɛ anéna ripáí. Mɛsei nɛɛ lo. Aní né rica aní yénu. Kuníri áku ipinɛsarɛ nɛɛ akɔhɔ má, yarɛ kani nní lɛ nnéi kɛnécáá n nyáni. ⁴⁰ [Uu anóɔ nyɛ male uu uanipɛ nɛ uana pi nyíse.] ⁴¹ Mpóɔnarɛ nɛ píri píima yɛɛ pi ní wɛ nnya, ápi nkpáni fe piké nsímé mmɛ pakarɛ. Uu pi pise rɛ: Nɔ nté lilukɛ-lukɛ linyinɛ málee? ⁴² Api nkpíntomé ŋmáá-ŋmáá keri u pa. ⁴³ Uu n kpísi uu takai piinipɛɛ-i. ⁴⁴ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Mmɛ karí pɛɛ nó ní símisi kumúnjɛ kpɛ-i karí pɛɛ kɛsé ní wɛ yɛ mmú. Li pise rɛ lɛ nnéi kai kɛnécáá n wólaalɛ Moisi isé kɛmɛɛ nɛ antepuyɛ atelé kɛmɛɛ nɛ siyóme atelé kɛmɛɛ liké wa. ⁴⁵ Uu pɛɛ mɛsɔhɔ pi tápile piké nɛ Nléécaasimé aseɪ n kɔ nnya. ⁴⁶ Uu pi maa rɛ: Lɛ kai n wólaalɛ yɛ nní: Li pise rɛ uyɛ kɛ Uléécaɔ uu n wɛɛ uké íwɛ li, uu pɛɛ keyáa táánũ tunjɛ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ yisi. ⁴⁷ Li kɔ pise rɛ piké urinyiri nɛ sitɛ nnéi kɛmɛɛ písoi riyóó rɛ piké mɛfine conse Uléécaɔ uké piakópe pi sárei. Amá Yerusalem kuyu kapi yé nɛ koraanɛ. ⁴⁸ Nóɔ lɛ piseérakɔó. ⁴⁹ [Iyɛɛ nnyí], ihɛɛ iyɛ kɛ Unésáa uu rinhó rɛ u yé nó hɛ. Nɛɛ rinécúruu nó i pamɛnɛ. Amá li pise rɛ nɔké kuyu-i n tũ hái nɛ kumúnjɛ kpɛ-i kɛ keyómɛcaɔ nnaŋɛ nn yé nókɛnécáá n súime.

*Yeesu ye keyóme taálɛ**(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)*

⁵⁰ Yeesu uu limɛmáá nɛ kuyu iyaa pi simpɔ, Petanii kekúrí, uu anípe síka uu rinóɔ sɔnɛ pi tikise. ⁵¹ Kumúnjɛ kpɛ-i kuu rinóɔ sɔnɛ pi n tíkiselɛ, uú nɛ pi tɔlu, ai keyóme-mɛ u sakaapɔ. ⁵² Pɛ api Uléécaɔ yáási api pɛɛ Yerusalem pɛlɛ nɛ mpóɔnarɛ píima. ⁵³ Api yɛ pɛɛ mɛsɛrɛ Uléécaɔ keyɔ-i n cápínɛlɛ pin Uléécaɔ pakarentɛ.

Nsímé Kεcιrε ritelé kε Yohani uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε ní we Yohani yεε Nsímé mmú wói. U Yeesu upiretiki ne uusanε le. Efεεsi kuyu-pɔ, pεε mεkεε Asii keteni-i kuu Nsímé Kεcιrε ritelé ntí wói.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye símisile uú ne nyíσε re Yeesu Kirisi yεε Uléεcaa rinɔɔ. Uléεcaa rinɔɔ tē arí weri ari kerócɔpe n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíσε re Yeesu ye Uléεcaa Kεpipi le. Yeesu ye kɔ uicélaa kέmεε nyíσε re uyεε iluke yεε ye nfáa n he ne useεsé yεε ye pisoι ne Sáa Uléεcaa kέmεε ní ha, ne metéι mee ketē nnéι n kpáιilē. Lē ke Yeesu uú ne mpá úye nyíσε re uyεε úye (1:19–12).
3. Yeesu ye umεcιrε cápιne uké kpu uu kɔ upipiretiki icélaa tɔrɔɔ pa (13–21).

Tinóɔ tεε ye metéι ne nfáa n he

¹ Uléεcaa uké kelene mpá yo n wa, Tinóɔ ye pεε wele. Tinóɔ ne Uléεcaa pεε pεé we. Tinóɔ ye pεε Uléεcaa le. ² Ti ne Uléεcaa pεε pεé we Uléεcaa uu kelene mpá yo wai. ³ Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne mpá yo wai. Líka ái we ke Uléεcaa uu n wa kái pεε tē kuú ne ritiki. ⁴ Tεtεε nfáa riyíkí mee pisoι metéι n wai. ⁵ Metéι amε kunmaha-i léeri, amá kunmaha áku fe kuké me yarii. ⁶ Uléεcaa uu keyáa utisi unyine tum. Pí ye u sée re Yohani. ⁷ U kale re uké metéι mē pisoι nyíσε, mpá úye uké ne kefa me tene. ⁸ Ai uricuruu ηmaa yεε metéι, amá u kale re uké metéι mē nsímé pisoι símisi. ⁹ Metéι mē mεcιrε ηmanε mee metéι yíkíyiki. Me ketē kecáa kale re meké pisoι nnéι n kpáιilē. ¹⁰ Tinóɔ ye ketē kecáa kale. Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, ketē pikó ápi ri ceri. ¹¹ Tinóɔ ye tipikó kέmεε kale, amá tipikó ápi ri yósi. ¹² Amá pē nnéι pεε ri ní yósi apí ne kefa ri tene kari nnaηe he re piké pansε Uléεcaa sipipi. ¹³ Ai mεsoimare kapi pi mari nnya, ái kɔ lē ke pisoι apí ní la piké ye pisiwā mari nnya kapi fe apí lē pansε. Apí pansε Uléεcaa sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári née yare ke sisoipipi asi ní la mεcɔ. Amá Uléεcaa yεε umεla kέmεε nfáa fale pi he.

¹⁴ Tinóɔ ye pansεle kesoiπipi tin kerócɔpe tū. Ti ípεelée mále tin kɔ nsímései má nsonε. Tɔ umeyɔɔpi yenle. Meyɔɔpi ke Kεpipi cireníηe ake Sáa Uléεcaa kέmεε n yé. ¹⁵ Yohani ye ukεcáa aseéra lesεle uu cáai re: Nkó nsímé kamí maa re: Uyεε kenéπire n weme ye né fele. Uyē ne pεé wele apí kelene né maru. ¹⁶ U ípεelée ró nyíσεle uu lē nnéι kuu m má ró he faalaa, líka ái tó riparí. ¹⁷ Asei kecáa, Moisi ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuú ne ritiki uú ne ípεelée ró nyíσεle uu kɔ nsímései ró símisi. ¹⁸ Uka úu Uléεcaa yénaalē. Insá Ukepipi cireníηe keε ukεmésé ní we, ken kɔ Uléεcaa, keε ró u nyíσε.

*Aseéra ke Yohani Uniwole uu Yeesu kecáa ní lése
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)*

¹⁹ Yohani aseéra kuu n lése ye nnyé: Pεé uye-i ke Pisufi piwéése pεε Yerusalem–i ní we apí pεpεe ye Uléεcaa inyóɔnse n wa ne Lefi mpuri pikó n tū te piké ha u pise re uyεε úye? ²⁰ Yohani úu kesi, u pinnéι keyu-i aseéra lesεle re: Ai né Yohani ke Uléεcaa uu wée. ²¹ Kei kapi kɔ pipise u rikpá re: Pɔ mpíí úye kecιre le? Póɔ Elii née? Uu re: Eehei. Apí kɔ pipise u kpá re: Póɔ antepu uyē, née yo? Uu re: Eehei. ²² Apí kɔ pipise u kpá re: Póɔ pεε nképni úye ηmaa? A ró símisi tóké ha pεpεe ró n tumme símisi. Pɔ ripócúruu ηmaa mpíí re póɔ úye kecιre? ²³ Kei ke Yohani uu pεε pi pεse re: Née nní uyē nsímé ke antepu Esayí uú pεε n tee re: Unyine ye kucesi kóima-i yóólē te ani Upíima ncee ritéiise.

²⁴ Pē kapí pεε Yohani kέmεε n tū ye pεε Pifarisi le. ²⁵ Pē apí pεε u pise re: In te ái pó ke Uléεcaa uu wée, ái kɔ póɔ Elii, áa kɔ antepu uyē, yo nnya kaa pεε pisoι míni wole? ²⁶ Yohani uu pεε pi pεse re: Míni ke née pisoι wole. Amá unyine ye nókenécɔpe nké-i wele káni n nyu.

²⁷ U kenépire wemele un né fe. Inésoi íi tu re ké ukunéeri nηme fénnε. ²⁸ Petanii keyupi keε Yuriteε metérη ketuηeleeme kuwéé-mē ní we kémεε ke lē nnéi ai lē wai. Kei ke Yohani uu ye pεε Yuriteε nkoi kémεε písoi míni wole.

Yeesu ye Ulééca Risaηpipi le

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukekúrí wépa, uu re: Ani ripaí, Ulééca Risaηpipi yeε ye písoi nnéi akópe n lése ye ntí. ³⁰ Uyē kam pεε tee re: Unyine ye kenépire wemele un né fe. Uyē ne pεé wele api kelenε né maru. ³¹ Ne pεε lē símisile ám nyu úye kecire lo. Amá ne nképni kale nen Isirayεeli pikó míni wole piké ne u n céri nnya. ³² Yohani uu kó kpá re: Ne Ulééca Nfaasone yenle nn keyómεca-pó súiri yarε tilóalā arí ne ukεcáá tone. ³³ Am pεε kahanε n ceri re uyεε úye kecire, amá Ulééca yeε né n tumme re ké písoi míni wole ye né maa re: Pó Ulééca Nfaasone yē nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyεε sónti uké Ulééca Nfaasone písoi he piké nkεmεé m pólalē. ³⁴ Yohani uu kó kpá re: Ne nképni li yenle. Lē nnya kam aseéra lese re uyεε Ulééca Kεpipi.

Yeesu pipiretiki foí kecáá nsímé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani ne upipiretiki pité pinyine api keló ke-i n we. ³⁶ Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu re: Ani ripaí, Ulééca Risaηpipi ye ntí. ³⁷ Ke Yohani pipiretiki pité pē api lē n kó, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uú ημεεlú uu yénu re pi u tikilenle, uu pi pise re: Yo kani wéési? Pē api kó uyē pise re: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyεε Ucélaa. ³⁹ Uu pεε pi maa re: Ani kam ani yē. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Api keyáa kē ukekúrí kei tone. Inyóótuηε kefi ne mekpυulú kumúnjé-i kai lē wai.

⁴⁰ Pipiretiki pité pεε pεε Yohani nsímé n kó api yisi api Yeesu tiki, use yeε Simóo Piyεε uwā Antiree. ⁴¹ Antiree uu mefoí umáa Simóo piwélaa sí kelenε. Uú ne u sáne uu u maa re: Tó Umεsii yenle. Mεsii aseí nyεε uyē ke Ulééca uu n wéε. ⁴² Uu pεε umáa kpisi uú ne Yeesu lεεpa, Yeesu uú ha u nyáni tímm uu re: Pó Yonaasi uηmánε Simóo. Piké ye nképni pó sée re Sefaasi. Liasei re Ripare.

Yeesu ye Filipu ne Natanayεeli sée

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó re u yé Kalilee ketē-pó ha. Kuu n tósu, uú ne Filipu sáne uu u maa re: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu ye Petisayita keyupi ukó le Antiree ne Piyεε meco. ⁴⁵ Filipu pó kó ne Natanayεeli sáne uu u maa re: Tó uyē nsímé mee Moisi isé ritelé-i n wólaalē, antepuyε api kó n símisi yenle. Uyεε Yosεfi uηmánε, Nasareti ukó Yeesu. ⁴⁶ Natanayεeli uu u maa re: Lisone linyine yé fe ai Nasareti-pó leerii? Filipu uu u pese re: A kam a ne ipónípeε yē.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayεeli yenu un ukekúrí sónεpa uu re: Isirayεeli ukó yíkíyiki ηmaa ye nkó. Uu piyaaluke má. ⁴⁸ Kei ke Natanayεeli uu pεε Yeesu pise re: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pese re: Háí kaá pεε kúfikiyee riyíkí ní tú, ne pεε pó nyule Filipu uu kelenε pó séi. ⁴⁹ Natanayεeli uu pεε Yeesu maa re: Ucélaa, pó Ulééca Kεpipi le. Pó Isirayεeli uyóopi! ⁵⁰ Yeesu uu u pese re: Nénte kam pó m maa re háí kaá pεε kúfikiyee riyíkí ní tú kam pó yē nnya kaá ne kefa né tene? Pó kam aa lē litónjé-tónjé yénu. ⁵¹ Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani keyómεca yénu ken wúkulelē, pilécaatumε pin né Usoi Kεpipi kecáá tóoi pin ne keyómεca táai pin kó ne súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nsímé Kanaa kuyu-pó

¹ Siyáa sitaani memáa, api pinósikpiké anyá Kalilee ketē-pó Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyε-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pó kó kei kusáne séele. ³ Píta apí weri api kumúnjé kunyine-i tene. Uni uu pεε u maa re: Píta ye ne pi tenele. ⁴ Yeesu uu u pese re: Unósi! Ne nyule, aí póo yé né símisi lē kam yé ní wa. Inétuηε íi kahanε n tu. ⁵ Kei ke úni uu

πρε upikeikó πρε kei ní we maa re: Ani lē nnéi kuu nó m pisene wa. ⁶ Mepéré apóri akpuulū anyine ye πρε wele. Kei ke Pisui fi api ye míni wa apí ne pimécire nyóonse. Mpa kupóri kúye yé fe aku ánicari até née ataani * yósu. ⁷ Yeesu uu upikeikó maa re: Ani míni lū, ani apóri nnyé yípū. Pē api mesei lúni ai a yípuni aí wure. ⁸ Yeesu uu πρε pi maa re: Ani nkpeni kpehē aní ha uyee anyá iluke kecáá m paílē pa. Pē api kpeheni apí ha u pa. ⁹ Kapi u mí pa, uu lélé míni men pansé píta. Uu nyu kei ke píta pē api n léeri. Amá pikeikó πρε n kpehē apí ne hapó pón n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyee anyá iluke kecáá m paílē uu πρε unósikó uyē sée, ¹⁰ uu u maa re: Píta lari-lari ke pisoí api ye ne piniré kóraane. Pin n le, api πρε pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke póo yekei aí ne nkpeni tulu!

¹¹ Lē ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pó mewaisaṅa piwai kori. Lē kuú ne ummule nyíse upipiretiki api πρέ ne kefa u tene. ¹² Lē memáá, Yeesu ne úni ne upimarécó ne upipiretiki api yisi api Kaperinawum tómpo apí ha kei siyáa sinyine wai, apí nánai.

*Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)*

¹³ Ke Pisui fi nkpo melóo anyá aa nnyáã n wa, Yeesu uu πρε yisi uu Yerusalem tómpo. ¹⁴ Uu kei Uléecaa keyo kémee pikpéense leepo pin ináa ne isán ne alólā yái, picó pón túntilē pin ne siwóo foru. ¹⁵ Kei kuu íḡme kpísi uú ne nséi wai uú ne pi ne piisan ne piinaa Uléecaa keyo kémee lákase apí lelu. Uu piwóofore ataapili láuli, siwóo asi yékáá. ¹⁶ Uu πρε pilólāyái pó maa re: Ké nté nó paa nfáani, áni kapε Unésáa keyo kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki apí πρε nsímé mmú mee Nléecaasimé ritelé kémee n wólaalē léise re:

Hai Uléecaa! Lē kam nní kepóyo ní la ye né torele yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisui fi piwéése api πρε u pise re: Mewaisaṅa méye kaa yé fe aa wai aá ne ró nyíse re pó ncée mále póké lē wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pese re: Ani Uléecaa keyo nké fori ké siyáa sitaani ne pimóme ke pese. ²⁰ Api u pise re: Anḡmē aféena ne akpuulū kapí ne kέyo nké mś. Kē ke póo músu re pó fe aa siyáa sitaani ne mōmm? ²¹ Ném pákane umécire kuú πρέ ne lē máne kuú ne Uléecaa keyo nkó símisi. ²² Ke Uléecaa uu Yeesu nkpo kémee n yukuse, upipiretiki apí πρε léise re u πρε anóo nyē male. Api πρε Nléecaasimé ne anóo nyē ke uricuruu uu mí ma ne kefa tene.

Yeesu ye pisoí kemúnjé nyule

²³ Nkpo melóo anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Pisoí api mewaisaṅa kuu n wapisi yénti apí πρέ ne kefa u tene. ²⁴ Amá ke Yeesu póo pikemúnjé nnéi n nyu nnya, uu ne ripóo pi larisi. ²⁵ Ai we re piké pisoí kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmē ke Yeesu ne Nikotem apí n símisi

¹ Utisi unyine yee πρέ we, apí ye u séi re Nikotem. U πρε Pifarisi kunai kémee wele un kó Pisui fi uwéése use unyine. ² Uu kesine kenyine Yeesu-i sí uú ha u maa re: Ucélaa, to nyule re Uléecaa yee pó tummé re a ró céési. Uléecaa unsá usoi kepire n we, uu yé fe uké mewaisaṅa mmé kaa nní n wai mecó n wai. ³ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, uu Uléecaa iyóopi yenune. ⁴ Kei ke Nikotem uu πρε u pise re: Iye kapi yé kó fe apí usoi yee pikpurū mí masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kó úni kefa-i pεepo apí kó pimáre u kpá née? ⁵ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá míni ne Uléecaa Nfaa kecáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, uu Uléecaa iyóopi yenune. ⁶ Lē ke kesoi pipi ake m mári ye lisoikó le. Lē ke Uléecaa Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasone likó le. ⁷ Ai kapε píri pó wa re ne maa re li pise re piké pimáre nó rikpá nnya. ⁸ Kuyó kun yei n la, kei kaku ye m

* 2:6 Kupóri kpē yé fe aku aliitiri píle née píle ne kefi ne ataani yósu.

pepu, aa kunné n kómèi, amá áa pèe nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Limècò ke uyè ke Uléécáa Nfaa nn nfáa n he pòò kò we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kò pipise u rikpá rɛ: Iye kai yé fe ai lè wai? ¹⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Pò Isirayɛli ketè kémɛɛ ucélaa wééɛ lɛ. Yo nnya káa pɛɛ liasei kómèi? ¹¹ Kei ke Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Ké pò símisi aseí kecáá rɛ lè kari n nyu nkó kari símisi. Lè kari n yé kecáá kari aseéra lesɛ. Amá nǎ áni la nǎké aróseéra nyè ñmurei. ¹² Ne ye nen leléɛ ketè nté n wai nsímé nó n símisi, áni ye ñmurei. Iye kani yé pɛɛ fe ani ñmurei in tɛ ne leléɛ keyómɛcaa-pò n wai nsímé nó símisi? ¹³ Úka úu píkaí keyómɛcaa hápaalè, insá Usoi Kɛpípi kɛɛ keyómɛcaa-pò n léeri mɛcirɛ. ¹⁴ Moisi ye pɛɛ nweni ñmòhò ne iwáa wale uu kucɛsi kóima-i kuna kecáá kólò. Limècò kapi sǎnti piké Usoi Kɛpípi kuna kecáá rikólò. ¹⁵ Uye un pɛé ne kefa u n tɛne, liute uké ne nfáa tɛnɛciré n yé nnya. ¹⁶ Li we rɛ Uléécáa ye písoi meyíkíyiki lalɛ háí uú ne Ukɛpípi Cireníñɛ pamɛ rɛ úye un ne kefa ke n tɛne, liute úu kapɛ pò, amá uké nfáa tɛnɛciré yé. ¹⁷ Asei kecáá, Uléécáa úu Ukɛpípi ketè kecáá tumme rɛ keké ne písoi túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele rɛ keké piriya lò. ¹⁸ Uye un ne kefa ke n tɛne, Uléécáa úu yé uyè ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tɛne, Uléécáa ye ne uyè pitúhaane masile rɛ úu Uléécáa Kɛpípi Cireníñɛ rinyiri ne kefa tɛne nnya. ¹⁹ Leleɛ n tíyɛsɛ ke Uléécáa uú ne písoi n túhaane ye rɛ metéi ye ketè kecáá léemɛle, ke písoi api mɛwai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api pɛɛ kuñmaha meyá n la. ²⁰ Li we rɛ nkó yeɛ mɛwai kópe n wai ye metéi kóhòle, úu ye ne mɛ rikò, un wuru rɛ áí kapɛ umɛwai kópe yámmɛ. ²¹ Amá nkó yeɛ nsímései n tíkílè yèè metéi kémɛɛ léepòle liké nyíse rɛ Uléécáa kémɛɛ ke umɛwai nnéi amɛ léeri.

Yeesu ne Yohani

²² Lè memáá, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee ketè-mè tómpò. U ne pè api kei siyáa sinyine wai un písoi míni wole. ²³ Yohani pǎ ne kò pɛɛ Enò kuyu-i wele uu ye písoi míni wole. Ai kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye pɛɛ kei meyá wele. Písoi pin pɛɛ mɛsére ukemɛɛ sǎnaapò un míni pi wole. ²⁴ Api pɛɛ kahanɛ likumúnjé kpe-i u n tí piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usuifi unyine api pɛɛ keyáa inyékii kapi ye ne usoi n nyóonɛ kecáá nsímé pásaine. ²⁶ Apí ne Yohani leepò api u maa rɛ: Ucélaa, pò nó ne utisi uyè nǎo pɛɛ Yurítɛɛ nkoi metéj-mè ñ we, aa ukécáá aseéra lesɛ léisɛɛ? Uyɛɛ nní we un míni písoi wole, pinnéi pin ukemɛɛ sǎnaapò! ²⁷ Yohani uu pi pɛsɛ rɛ: Uléécáa un ñnanɛ pò n he rɛ a ne linyine wa mɛcirɛ kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lesɛ rɛ ne pɛé maa rɛ: Ai néɛ Kirisi ke Uléécáa uu n wéɛ. Amá Uléécáa ye né tummele rɛ ké ne uyè kuu n wéɛ kekpréè waimɛ. ²⁹ Nkó yeɛ unósi n kpísi yeɛ unósikó. Amá unósikó uyè usane pǎ ne ye ukekúrí n wele un unósikó metè kómèi lín u láárú. Limècò ñmaa kai nní meyíkíyiki né láárú, uyè ke Uléécáa uu n wéɛ nnya. ³⁰ Li ne sá rɛ uyè tinyiri tiké n taálè, tinékó tiké n cepilè.

Uyɛɛ keyómɛcaa-pò n léeri kecáá nkó

³¹ Nkó yeɛ keyómɛcaa-pò n léeri ye mǎpá úye fele. Nkó yeɛ ketè nté ñ we ye ketè nté ukó lɛ. Ketè nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yeɛ keyómɛcaa-pò n léeri ye mǎpá úye fele. ³² Lè kuu n yé uu kò kom aseéra kuu lése, amá úka úu kò pɛɛ lè kuu mǎ ma ñmurei. ³³ Uyɛɛ lè kuu mǎ ma n ñmurei ye male uu wéeri rɛ Uléécáa ye aseí lɛ. ³⁴ Li we rɛ Uléécáa nsímé kuu mǎ ma ke uutume uu ye símisi. Lè nnya ke Uléécáa uu ye uyè kuu n tú Nfáasane he áí kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléécáa ye Ukɛpípi lalɛ uu mǎpá yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yeɛ Uléécáa Kɛpípi ne kefa n tɛne ye nfáa tɛnɛciré mále. Nkó yeɛ kenkó n késu úu yé nfáa mmè yè. Amá Uléécáa ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unási unyine ye we pin símisi

¹ Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meýá yenle un kə pisoí meýá míni wole ai tósu Yohani pikó. ² Asei kecáá, Yeesu ricuruu úu pee úka míni wole. Upipiretiki pee ye pee pisoí wole. ³ Ke Yeesu uu n kó te lē ke pisoí api símaanke, uu Yutee keteni-i yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ⁴ Uncee ye pee kə Samarii ketē-mē cəle nń ne kei lompə. ⁵ Uu pee Samarii keyupi kenyine kapi ye n sée re Sisaa tulu. Ai kei ne kecare kē ke Yakupu uú pee uuymáne Yosefi n he ketaa we. ⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké péé we. Ketúnjé kefi ne meté kumúnjé ke Yeesu uu kei tuipə, nsé nn u pelaalē, uu pee kelúkanka kē kekúrí tone.

⁷ Samarii ketē unəsi unyine uu pínílú hapə. Yeesu uu pee u maa re: A míni né he ké n ntí. ⁸ Upipiretiki pó ne pee likumúnjé kpe-i liluke-luke piwélaa hale kuyu-pə. ⁹ Samarii ketē unəsi uyē uu pee Yeesu maa re: Iye ke pó Usuifi, aa yé fe aa nē Samarii ukó maa re ké míni pó he pəké n ntí? Pisui fi ne Samarii pikó ápi ye pee rikəne. ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pən pee lē ke Uléécaá uu ye n he n nyu, pən kə pee uyee nní pó m pise re a míni u he n nyu, pó ye pee u pise re uké míni pó he, uu pee míni mee ye nfáa n he pó he. ¹¹ Unəsi uyē uu u maa re: Upiima, kelúkanka nké áke kusa címu, áa kə líka má pəké ne lú. Iye kaa yé pee fe áa ne míni mee ye nfáa n he yenu? ¹² Urósáayaha Yakupu ye kelúkanka nké ne ró tíye. U ne usipipi ne uasεlee ye pee míni mē n ntíle. Yare pə músu re pə Yakupu fele née? ¹³ Yeesu uu u pese re: Nniré yé usoi nkó ye míni mmé rí ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nniré rín píkaí nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mē kam u n hene ye ukemeε pansene rñihəi mee ye nfáa teneciré n he. ¹⁵ Kei ke unəsi uyē uu pee u maa re: Upiima, a mepóni mē né he nniré rín kape ye kə piwai né rikpá. Péé uye-i, ái pee pise re ké ye kə nté pínílú peeme.

¹⁶ Yeesu uu pee u maa re: A n ηme a ha upóla séeme áa weri. ¹⁷ Unəsi uyē uu u pese re: Am ula má. Yeesu uu pee u maa re: Pə alari mále pəké re áa ula má. ¹⁸ Pila pinupū kaa pisóó masí. Nó ne utisi uyee kə nképni rí we úu kə upóla. Pə asei mále. ¹⁹ Unəsi uu pee u pese re: Upiima, ne yē te pə antepu le. ²⁰ Tiyópe ntí kecáa ke tó pisaayaha apí pee Uléécaá yáasi. Amá nó Pisui fi ani re Yerusalem-i kai pise re piké ye Uléécaá yáasi. ²¹ Yeesu uu pee u maa re: A kó te nú unəsi, li itunje inyine-i sóntile, ái pee pise re riyópe ntí-i née Yerusalem-pə kani yéé Saa Uléécaá yáasi. ²² Nó Samarii pikó, áni Uléécaá uyē kani n yáasi nyu. Tó Pisui fi ye Uléécaá uyē kari n yáasi nyule. Tó Pisui fi kémee ke píyulale api léeri. ²³ Amá li itunje inyine-i sóntile, ticuruu li pikáme masile. Pεpee Saa Uléécaá n yáasi yéé ne piisoi nnéi u yáasi ne asei. Pεpee lē u n yáasi kuu wéési. ²⁴ Uléécaá ye Nfáasəne le. Lē nnya, li pise re pepee u n yáasi piké ye ne piisoi nnéi ritiki apí ne u yáasi ne asei. ²⁵ Unəsi uyē uu pee Yeesu maa re: Ne nyule re uyē ke Uléécaá uu n wée ye wemele. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó. ²⁶ Yeesu uu pee u maa re: Née ne nní pó n símisi, née liute uyē.

²⁷ Yeesu pipiretiki api likumúnjé kpe-i tuipə, ai nnó pi yipu re pi u yē un ne unəsi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yo kaa ukemeε wéési née yo nnya kaá ne u símisi? ²⁸ Unəsi uyē uu pee ukenintúhu kei yá uu kuyu pele uú ha pisoí símisi re: ²⁹ Ani kam ani usoi unyine yē yeε menéwai nnéi kam n wapisi né n kéénkee. In n la, ái nképni uyē ke Uléécaá uu wée? ³⁰ Api pee kuyu-i léenti api símpə apí ha Yeesu leepə.

³¹ Upipiretiki api pee likumúnjé kpe-i u kpukεise re: Ucélaa, a kam a li. ³² Kei kuu pee pi pese re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má. ³³ Kei ke upipiretiki api pee pimεcəpεcεre pípiseine ló te: Née unyine ye ne iluke u kale uu le? ³⁴ Yeesu uu pee pi maa re: Inéluke yeε re ké uyee né n tumme mela n wai, ké kə pikei pē kuu né n forii n wai ne kétə-pə. ³⁵ Nórínécúruu nó ye maa re: Li tise iwáre ina liké ne kúkpaa tu. Ké nó símisi re ani rśəne ripáí ani yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpasi. ³⁶ Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kə iluke kuu n kpási cápínente re iké nfáa teneciré yé. Kei ke ulukaa ne ukpáa apəə aa yé pee kesé n láarú. ³⁷ Lē kémee, meyu mmé ye asei le re: Ucə yeε ye lukesi, ucə uú kpasi! ³⁸ Ne nó tunle re ani ha kecare ke-i káni pikei píka n wa kémee kpasi. Picə pee kei keisi, nó nképni weri ani pipikei kulaa n le.

³⁹ Samarii pikó meyã ye ne Yeesu kefa tenele re unósi uyee maa re: Lẽ nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰ Lẽ nnya kapi Yeesu-i hápɔ api u pise re uké pikekúrí ketóne rikpá. Uu ñmurei uu pikekúrí tone siyáa sité.

⁴¹ Ke Yeesu uu uricuruu ne unnɔ nsímé pi n símisi nnya, písoi kulúí píima picɔ api kɔ ne kefa u tené. ⁴² Api ye pɛe unósi uyẽ maa re: Ai nsímé mmẽ kaa ró n símisi ñmané nnya karí ne kefa Yeesu tené. Amá tɔ uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei písoi nnéi Uyulale le. Lẽ nnya karí ne kefa u tené.

Yeesu ye uyóɔpi usóɔca wéése unyine unñmáne paise

⁴³ Ke Yeesu uu siyáa sité sɛ kei n tóne, uu yisi uu Kalilee ketẽ-mẽ tómpɔ. ⁴⁴ Yeesu ricuruu ye pɛé maa re: Api ye antepu úka uketẽ cire-i n waiselẽ. ⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuiɔ, kei pikó ye kusáne u yɔsile ñsɔne, ke pẽ ñmaa apí pɛe Yerusalem-pɔ nkɔ melóó anyá ní ha apí lẽ nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pɛe Kalilee ketẽ-pɔ Kanaa kuyu-i pɛle. Kei kuú pɛe wa míni amɛ panse píta. Uyóɔpi usóɔca wéése unyine yee pɛe Kaperinawum-pɔ we, unñmáne un póólú. ⁴⁷ Kuu n kɔ te Yeesu ye Yutee ketẽ-pɔ yisi uu Kalilee keteni-i hapɔ, uu ukemee sí uú ha u welu re uké Kaperinawum hapɔ uké unñmáne yee ne nkɔ n náasi paise. ⁴⁸ Yeesu uu pɛe u pise re: Nɔnsá mewaisaɲa ne mewai píima n yẽ, áni yé fe nɔké ne kefa né tené, née yo. ⁴⁹ Uyóɔpi usóɔca uyẽ uu Yeesu pɛse re: Upíima, a kenéyɔ ha unéñmáne uké kelené kpu. ⁵⁰ Kei ke Yeesu uu pɛe u maa re: A n ñme a kui, upóñmáne ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmẽ ñmurei, uu yisi uú kulu. ⁵¹ Kuu nkúleece n kpísi, upikeikó apí ne u sáne api u maa re: Upóñmáne ye nfáa mále. ⁵² Uu pi pise re: Itunje íye kumúnjé ke uipinje ii kutási piwai koraane? Api re: Sé ketúnjé, mese kumúnjé ke kupinjetoi aku ukecáa le. ⁵³ Usáa uyẽ uu pɛe léise re itunje iyé-i ñmaa ke Yeesu uu sé u maa re: Upóñmáne ye nfáa mále. Lẽ nnya ke u ne ukeyɔ pikó nnéi apí Yeesu ne kefa tené. ⁵⁴ Ke Yeesu uu Yutee ketẽ-pɔ n léeme uu Kalilee keteni-i pɛeri, mewaisaɲa lírú mecɔ kuu n wa ye mẽ.

5

Yeesu ye kékankáláká kenyine paise

¹ Lẽ memáá, Pisui fi anyá anyine ye pɛe kumúnjé kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu sí. ² Kúnipɔre kunyine ye kuyu kpe-i Isáñ Tinɔnɔ kekúrí wele. Pi ye kupóre kpɛ Epiree meyu kémee sée re Petesita. Akúsi sipole sinupũ kakú má. ³ Pitóikó kulúí, pinyíye ne síkankáláká ne [pipáikɔó ye pɛe imɛle iyẽ metene fintilenle pin mẽ te míni meké lémesi. ⁴ Uléecaatumɛ unyine yee pɛe keyáa keyáa súimɛle uu míni pɔkɔi. Utóikó úye un mepókɔi-maá mefoi míni me-i n lomɔ, mpá itói íye kuu póólú, u ye peile]. ⁵ Utisi unyine ye pɛe kei wele. Kuú ne m póólúme, li wale inmẽ ité íi we afɛena. ⁶ Ke Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kɔ kom te kuú ne m póólúme ái kusa nánai, uu u pise re: Pɔ la pɔké peii? ⁷ Utóikó uyẽ uu u pɛse re: Upíima, ám úka má re míni men n lémesi uké mekemee né tampɔ. Ne ye náasile, ké n tuiɔ, unyine un né fɔsí. ⁸ Kei ke Yeesu uu pɛe u maa re: A yisi a ripósánjáápɔré kpísi aa sɔne. ⁹ Utisi uyẽ uu mese ne mese pélu, uu urisánjáápɔré kpísi uu nsé kápáa. Kewénteyaa tunjé kaí pɛe lẽ wai. ¹⁰ Pisui fi piwéese api utisi uyee nní ní peí maa re: Neni ye kewénteyaa le. Lẽ nnya irósé kémee, ncée ñn we re pɔké ripósánjáápɔré cɔ. ¹¹ Uu pi pɛse re: Utisi uyee né m paise ye né maa re: A ripósánjáápɔré kpísi aa sɔne. ¹² Api u pise re: Wóo liute uyee pɔ ní maa re: A ripósánjáápɔré kpísi aa sɔne? ¹³ Uu pi pɛse re úu nkɔpáni u nyu. Uu mesei fe uké u ceri. Yeesu ye pɛe písoi riwúí tee kei ní we kémee lomɔle uú ne tómpɔ. ¹⁴ Lẽ memáá, Yeesu uu yisi uu Uléeca keyɔ sí u ne utisi uyee ní peí apí ha sáne. Yeesu uu pɛe u maa re: Kaa nní ní peí, kape kɔ akópe piwai rikpáse, lẽ lifee-fee ái kape ne pɔ n wa nnya. ¹⁵ Utisi uyẽ uu pɛe sí uú ha Pisui fi piwéese símisi re Yeesu yee u paise. ¹⁶ Lẽ nnya ke Pisui fi piwéese apí Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteyaa tunjé lẽ wa. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pi pɛse re:

Unésáa Uléécáa ye ne pikéi kecáá wele néen kó pikéi kecáá we. ¹⁸ Anóo nyē nnya, Pisufi piwéése api pee meýá piwélaa ne ημόóπύ re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kecáá ísé rinlós ηmanε nnya, amá kuu kó mί maa re Uléécáa ye uusaa le, lin pee nyíselē te u ne uyē ne sále nnya.

Uléécáa Kepipi nnaηε

¹⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléécáa Kepipi, am nnénaηε cire ne fene ké linyine wa. Lē ke Unésáa Uléécáa uu ye n wa am yénu ηmanε kam ye fe am wai. Lē nnéi ke Unésáa uu n wai ké née kó wai. ²⁰ Sáa Uléécáa ye Ukepipi lala, uu pee lē nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kó mewai mee mmé n fe pinyíse ke kpáne liké pee nnóo nó yi. ²¹ Yare ke Unésáa uu ye pikpókpo n yukuse uu nfáa pi he mecó ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limεcó, Sáa Uléécáa úu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rínaηε he re keké ne pisoι nnéi túhaane, ²³ pisoι nnéi piké ne Uléécáa Kepipi ríyu n waise yare kapi Uléécáa ríyu n waise mecó nnya. Nkó yee úu Uléécáa Kepipi ríyu n waise, úu kó Uléécáa yee ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nó símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincó uú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpó kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sóntile, ticuruu ku pikáme masile. Peé uye-i ke pikpókpo api yé Uléécáa Kepipi metē n kó. Pepee n kó api nfáa yenu. ²⁶ Uléécáa yee nfáa te. Limεcó kuu Ukepipi rínaηε he re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kepipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane. ²⁸ Ai kape nkpráni píri nó wa. Kumúnjé kunyine ye sóntile, pepee n kúlaankeelē piké menétē kó, ²⁹ api pee nkpó kémee yisi. Pepee piisoι kémee lisone n wa api nfáa teneciré yénu. Api pepee piisoι kémee akópe n wa pó ne túhaane aí ne pi kpi. ³⁰ Am yé fe ké nnénaηε cire ne linyine wa. Lē ke Uléécáa uu né rí símisi kam ye ne ripái arí ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re am wéési ké menéla wa nnya, amá uyee né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakó

³¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: In te né ηmanε née kenécáá aseéra lese, nnóome ye mu. ³² Amá ne úseérakó mále yee aseéra kenécáá n lése. Ne kó nyule re aseí kuu símisi. ³³ Nó pisoι Yohani kémee tunle re piké kenécáá nkó kó, uu kó aseí lese uu símisi. ³⁴ Né am písei re unyine uké kenécáá aseéra lese. Amá ne la re liké nórinéyu ló nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáá n lése símisi. ³⁵ Yohani pó ne we yare kéfíráa kapi rinsé, kemetíi ame nó kpáii. Lē nnya kani kemetíi mē nnya ituηε inyine-i mpóonare yē nkáripí. ³⁶ Amá aseéra ηmaa ye kenécáá wele, an Yohani akó kuu kenécáá n lése fe. Lelee nní pikéi ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricuruu ηmaa pee aseéra kenécáá lese re Sáa Uléécáa yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyee né n tumme ye uricuruu kenécáá aseéra lesele. Ani ketume umetē komaalē, ani kó ukeyu yenaalē. ³⁸ Ani kó unsímé rísone múllē. Li we re áni né ke Sáa Uléécáa uu n tumme ne kefa tenelē. ³⁹ Nó ye Nléécaasímé kémee pereile nōn músu re nó nkemee nfáa teneciré yē. Ani kó te mmē cire mee kenécáá aseéra lese. ⁴⁰ Ani kó peé la nóké kenémee kam nóké nfáa mmē yē.

⁴¹ Ai pisoι ipakare kam wéési. ⁴² Ne nó nyule. Ani nósínéfa-i Uléécáa la. ⁴³ Unésáa rinyiri kamí ne ka, amá ani piyóó né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyē yósi. ⁴⁴ Nó ye n lala nóké nómenécópecire m pakarentene. Ani la Uléécáa ηmanε uké nó m pakarente. Lē nnya káni yé fe nóké ne kefa né tene. ⁴⁵ Ani kape m músu re née ha Unésáa Uléécáa kémee tíyesene nóké akópe yē. Amá Moisi uyē kaní ne ripóo n láárú yee ha tíyesene nóké akópe yē. ⁴⁶ Kenécáá nsímé ke Moisi uu wói. Nōn pee meýíkíyiki Moisi nsímé n ηmurei, nó pee kó nnékó ηmurei. ⁴⁷ Amá in te áni mmē ke Moisi uu n wói ηmurei, íye kani yé pee nnékó ηmurei?

6

*Yeesu ye pisei akotoku anupu (5.000) kpini
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)*

¹ Lẽ memáá, Yeesu uu Kalilee kupiye kapi ye kò n sée re Tiperiyaati menimaa téj uu ritime ricò-mě sí. ² Pisei kulúi píima pinyine ye pee u tikilenle, kapi n yé te u mewaisaŋa wapisi un pitóikó poisente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pee riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone. ⁴ Pisuifi nkpò melóó anyá ye péé uye-i nyahaimela.

⁵ Yeesu uu weríi uu yénu re pisei kulúi píima ye ukemee sónaapò, uu pee Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé pisei mpí nnéi meluke n tu lò? ⁶ Sikóri kuu ne lã ma uké peẽ uké yé te iye ke Filipu uu yé u pese. Uricuruu ye pee nyule lã kuu n waine. ⁷ Filipu uu u pese re: Mpá tóké nwóoweni mepipi píle píle meté ne iluke lò ái nkpáni mpá úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Uupiretiki ucò, Simò Piyee uwā kapi ye n sée re Antiree pòó pee u maa re: ⁹ Kewá ñmánepi kenyine ye nké nté ken akpónó anupū ne ikpíntomé ité múílě. Yare yo ke lã ai yé nkpáni pisei kulúi píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pee re: Ani pisei pẽ maa re piké tone. Meyúí áme pee kusa kelò ke-i piye. Api pee túnti, aí lelu pisei akotoku anupū kumúnjé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akecáá Uléecaa pòonese uu pee peppe kei ní we a hòone. Uu kò limecò ikpíntomé wai, ai pinnéi meluke tulu. ¹² Kapi pinnéi ní li api lepu, Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Ani akéri təròò kóóí, líka áí kape pò. ¹³ Api akpónó anupū nyẽ kapi n li atəròò kóóí ai anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke pisei pẽ api mewaisaŋa ke Yeesu uu n wapisi n yé, api péé n símaankee re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u keté kecáá sánti. ¹⁵ Yeesu pòó céru re pi sántile piké u tí piké ñnaŋe iyóopi u tonsa. Uu lã nnya riyópe pítaá pele uú ha umecire n tū.

*Yeesu ye mini kecáá sone
(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)*

¹⁶ Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiye ritime n we. ¹⁷ Api kúninòí loni api kupiye n térlě pin Kaperinawum kuwéé-mě sí. Kesine ye pee likumúnjé kpe-i piwai masile, Yeesu uu kò pee kahaŋe pikekúrí n hapò. ¹⁸ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe lò, míni ame péé n tònkee. ¹⁹ Kapi kúninòí rintíkíí yare kilometiri pinupū kumúnjé, api Yeesu yenu un míni kecáá sone un ne pikekúrí wépò, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Néé lo, iwame íi kape nó wa! ²¹ Api péé n la piké kúninòí kémee u kpísi. Amá kúninòí aku kei nní mese ne mese kei kapi n sí tulu.

Tisoiwúí ye Yeesu wéési

²² Kai kóso n weesi, pisei riwúí tee kupiye ritime te-i m mésū ari yénu re kúninòí kuse kpee ye kei n we, Yeesu uu kò ku lò u ne upipiretiki piké ne kesé tómpò. Upipiretiki ñmane pee pee tómpò. ²³ Amá áninòí acò ye pee Tiperiyaati keté-mě leemela aa kei ke Upíima uú pee akpónó kecáá Uléecaa m pòonese api pee a le tuipò. ²⁴ Ke pisei riwúí tẽ ari n yé te Yeesu ne upipiretiki apí kei we, api pee piricuruu áninòí nyẽ loni apí ne Kaperinawum-pò Yeesu piwélaa sí.

Yeesu yee iluke yee ye nfáa n he

²⁵ Api kupiye ritime ricò-mempò Yeesu leepò api u pise re: Píyei kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi re áí re kani mewaisaŋa kam n wapisi n yé nnya kani né wéési, amá kani akpónó ní li ani lepu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kape iluke yee ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yee íi ye píkaí n fóni ii ye kò pee nfáa teneciré he nnya n náási. Usoi Kepipi kee yé iluke iyé nó he, li we re Sáa Uléecaa ye unwòí ukecáá wale. ²⁸ Api u pise re: Iye kari yé wa tóké ne pikei pẽ ke Uléecaa uu ní la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi pese re: Uléecaa pikei kuu nó m pise ye mpí re ani ne uyẽ kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa

ρε: Μewaisaηa méye kaa yé wa tóké yé tóké πρέ ne kefa pó tene? Mewai méye kaa waine?

³¹ Pirósáayahá ye iléécaaluke kucesi kóima-i lile yaré kai Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Iluke yee keyómecaa-pō n léeri kuu pi he re piké li. ³² Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te ái Moisi yee iléécaaluke nó he, amá Unésáa yee iluke yee meyikíyiki keyómecaa-pō n léeri nó he. ³³ Iluke ke Uléécaá uu ye n he yee nní uyee keyómecaa-pō n léeri uu ye písoi nfáa he. ³⁴ Api u maa re: Upíima, a mesére iluke iyē tó n he.

³⁵ Kei ke Yeesu uu pree pi símisi re: Néee nní lē iluke iyee ye nfáa n he. Nkū rín píkai nkó yee kenémee ní ka waine. Nniré rín kō píkai nkó yee ne kefa né n tene waine. ³⁶ Amá ne nó símisile: Nō né yénle, mpá ne lē, áni ne kefa tene. ³⁷ Pē nní ke Unésáa uu né m pa ye kenémee sóntile, ám pikecōpe úka mpuri méyule má. ³⁸ Li we re ám keyómecaa-pō súime re ké menéla wa, amá uyee né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyee né n tumme mela ye kō pree mmé re ám kape pē kuu né m pa kecōpe úka fóm, amá u la re ké ha keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee pi yukuse. ⁴⁰ Unésáa ye la re nkó yee Ukeripi n yé uú ne kefa ke tene uké nfáa teneciré m má. Ne kō pree liute keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee yukusene.

⁴¹ Pisuífi api Yeesu ne ηmúlaanke re u maa re: Néee nní lē iluke iyee keyómecaa-pō n léeri nnya. ⁴² Api πρέ m píseine re: Ai Yosefi ηmáne Yeesuu? Tō usáa ne úni nyule. Iye kuu yé πρέ maa re: Keyómecaa-pō kuu léeri? ⁴³ Kei ke Yeesu uu pree pi maa re: Ani lē nómenécōpecire pinmúlaanke tíye. ⁴⁴ Úka úu yé fe uké kenémee kam, insá Sáa yee né n tumme yee ne kenémee u ka. Né kō mpá úye yee kenémee ní ka keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee yukuse. ⁴⁵ Li antepuye atelé-i wólaalē te:

Uléécaá yé pinnéi céesi. Nkó yee Sáa kutu riñcō uu uicélaa kom, yee yé kenémee kam. ⁴⁶ Lē ái nyíse re unyine ye Sáa yenaalē. Amá uyee Uléécaá kémee n léeri mecire yee u yenaalē.

⁴⁷ Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa teneciré mále.

⁴⁸ Néee iluke iyee ye nfáa n he. ⁴⁹ Nópinesáayahá ye pree kucesi kóima-i maani lile, mpá ne lē, api kō pree kpíni. ⁵⁰ Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n li úu píkai kpíne. ⁵¹ Néee iluke iyee keyómecaa-pō n léeme ii ye písoi nfáa he. Mpá úye yee iluke iyē li, nfáa teneciré kuu yé yé. Inépine yee iluke iyē kam u n hene. Ne i hele re ketē nní písoi piké nfáa yē nnya.

⁵² Kuu lē ní ma, Pisuífi api picéηaanke loni pin pimécōpecire píseine re: Iye nnya ke nkó uu yé maa re u yé uipíne rō he ari le? ⁵³ Kei ke Yeesu uu pree pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nōnsá Usoi Keripi ipíne n li, nōnsá kō kemenye n ntí, áni nfáa má. ⁵⁴ Usoi nkó yee inépine n li uu kō menénye níru ye nfáa teneciré yénle. Ne ha keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee u yukusene. ⁵⁵ Li we re inépine ye iluke yíkíyiki le, menénye pōon kō liniré-niré yíkíyiki. ⁵⁶ Usoi nkó yee inépine n li uu kō menénye níru ye kenémee wele néen kō ukemee we. ⁵⁷ Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyē nnya kam nfáa má. Limecō, úye un inépine n li, u né nnya nfáa yennune. ⁵⁸ Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye iyē. Ii iyē ke nópinesáayahá apí pree n lí, mpá ne lē, api kō pree kpíni mecō we. Amá nkó yee nnyí n li ye mesére nfáa máne.

⁵⁹ Kumúnē kpe-i ke Yeesu uú pree Kaperinawum-pō Pisuífi kuyomeyáhaalee-i písoi n céesi kuu anōo nyē ma.

Tinóo tee ye usoi nfáa teneciré n yéneise

⁶⁰ Ke upipiretiki api anōo nyē n kō, pimeyā api re: Nsímé mmú ye mpape tōsile. Wóo yé mmú kutu n cōlē? ⁶¹ Yeesu uu céru re upipiretiki ye nsímé mmē kecáá ηmúlaakeele. Uu pree pi maa re: Li nó ricōηle meyá, néee yo? ⁶² In lē, nōn píye Usoi Keripi n yē ken kei kaké pree ní we pítaá m pele ní, íye kai yé pree nó wa? ⁶³ Uléécaá Nfaasone mee ye nfáa he. Kesoipipi áke yé líka fe. Amá anōo nnyé kam nní nó ní ma ye Nfáasone akó le nyee ye nfáa n he. ⁶⁴ Amá pinyine ápi nókenécōpe ne kefa né tene. Ai líka nnya kuu lē male. U hái mekeε-me pepere ápi n ηmureine ne uyee n sónti uké piláarō anipe-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kō pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Καί νε kei n kpisi, upipiretiki meýã api kepire u to ápi ye ppe pitiki u rikpá. ⁶⁷ Uu ppe upipiretiki kefi ne pité pē pise re: Nό ní, nό áni la noké tómpwó? ⁶⁸ Simwó Piyee uu u pese re: Upiima, úye ucó kέmee kari yé nkpáni ha? Kepómee ke nsímé mee ye nfáa teneciré n he ní we. ⁶⁹ Tó ne kefa pó tenele ari yénu re pó ke Uléecaa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu ppe pi maa re: Ai née nó kefi ne pité mpí wéee? Mpá ne lē, use ye nókenécwape kuniri le! ⁷¹ Simwó Isikariywóti unmánε Yutasi nsímé kuu lē símisi. U kefi ne pité pē use le. Mpá ne lē, uyee sónti uké piláarw anipe-i u wa.

7

Yeesu pimarecw ápi ne kefa u tene

¹ Lē memáá, Yeesu uu Kalilee ketē kóónú. Uu peé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisui fi piwéese ye wéesi piké u kpu nnya. ² Pisui fi anyá nyē kέmee kapi ye sicánjipi kέmee n sói ye kó ppe nyahaimele. ³ Upimarercw ápi ppe u maa re: A nté yisi aa Yutee keté-pw sí, pipópiretiki pówké kó pikéi kaa n wai yē! ⁴ Uka úu ye umewai m pékesi un kó peé la kuyu kuké u ceri. Lē nnya, a tíye ketē nnéi písoi piké mewówai mmé yē. ⁵ Asei kecáá, upimarercw ricurruu páa ppe kó ne kefa u tenelē. ⁶ Kei ke Yeesu uu ppe pi maa re: Inétunje íi kahanε n tu. Amá in nów, mpá itunje íye ye ne nó sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nóinépurí yulu, amá pi né ípurí yulule re ne we nen pi símisi re pimewai áme nyam nnya. ⁸ Nówké n ηme ani ha anyá li. Né ám kei simpwó kelenε. Inétunje íi kahanε n tu. ⁹ Kuu lē pisímé pi m masí, uu Kalilee keteni-i mésuni.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pw Uléecaa keyw-i céési

¹⁰ Ke Yeesu pimarecw ápi anyá nyē ní ha, uricurruu pów kó yisi uu sí, úu tíye piké u n nyáni, uu ppe n we yare u pékesile. ¹¹ Pisui fi piwéese ye ppe anyá nyε-i u wélaankεele ápi ye ppe re: Yei kuú we? ¹² Písoi ppe n cápínelē ye ppe unsímé ηmúlaankεenεle. Pinyine ápi ye re: Usói sone lo. Picw ápi re: Eehei, písoi kuu kirasente. ¹³ Amá úka úu ppe unsímé símisi liké n cálē. Pisui fi piwéese kapi ppe lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecwpe pitule masí ke Yeesu uu Uléecaa keyw ha uú ha n céési. ¹⁵ Ai Pisui fi píri wai ápi ye ppe re: Usói nkó úu icélaa íka ywó, íye kai ppe wa kuú ne nní nsone Nléecaasimé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pālē íi kenέmee léeri, amá Uléecaa yee né n tumme kέmee kii léeri. ¹⁷ Uye un n la uké Uléecaa mela wa, u yé céri re Uléecaa kέmee ke icélaa nnyí ii léeri née nnénówosimé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yee unnówosimé cire n símisi ye lale piké ríyu u waise. Amá nkó yee ní la piké uyee u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnówme níka níu ukeméé we. ¹⁹ Nté Moisi ye isé nó pa má? Nó úka úu kó ppe isé iyē tikilē. Yo nnya kani peé la noké né kpu? ²⁰ Písoi ppe n cápínelē ápi u pese re: Pw kuniri héesile. Wóo la uké pó kpu?

²¹ Yeesu uu pi pese re: Mewai mese kam wa ai nónnénéí píri wai. ²² Moisi yee isé nó pa re ani ye siwántisi kérii, ái kó ppe uyee ne li kori, hái nópinékpure foi-me kai léeri. Ani kó ηmurei, hái ricurruu ani ye kewénteyaa tunjé usói ké. ²³ In te nō ye ηmurei ani kewénteyaa tunjé kewántisi ké, ái kó ppe Moisi isé kani rilóó, yo nnya kani peé ne né wólaalē te ne kesoi pipi ne keriyu kewénteyaa tunjé pwise? ²⁴ Ani kapε ye usói keyu ripái aní ne u túhaane, amá ani ye aseí kemúnjé ritiki aní ne túhaane.

Písoi ye pimécire písei re Yeesu ke Uléecaa uu wéee?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine ápi re: Ai utisi nkó kapi wéesi piké kpuu? ²⁶ Uyee nkó un ne uripwó símisi lin cálē, úka úu kó ríka u ma! Yare piróywópi ye cerile re mesei uyē ke Uléecaa uu n wéee née? ²⁷ Tó nkó pó keleeme nyule. Amá uyē ke Uléecaa uu n wéee un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye ppe Uléecaa keyw-i wele un likumúnjé kpe-i céési. Uu puppei re: Mesei kani né nyu nōn kó kenéleeme nyu, née yo? Mpá ne lē, ái menéla kecáá kamí ne ka. Amá uyee né n

tumme ye aseí mále. Ani uyē nyu. ²⁹ Nē ne u nyule. Uke mēé kam léeri. Uyee né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lē mí ma nnya, api péé n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uitunje íi péé kahané nní n tu nnya. ³¹ Písoi meyā api riwúí tē kecōpe ne kefa u tene apí maa re: Uyē ke Uléécaá uu n wée un píyei n ka, yare u yé mewaisaŋa wapisi ai tósu lē ke utisi nkó uu nní n wapisii?

Pi Uléécaá keyo piméré pinyine tú te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lē ke písoi api riwúí kēmeé Yeesu kecáá ní weiresentene kom. Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api péé Uléécaá keyo piméré pinyine tum te piké ha Yeesu tí. ³³ Yeesu uu péé re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóne kpáne am péé limamáá uyee né n tumme kēmeé péle. ³⁴ Nó kam ani né wéési, amá áni yé péé né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha ní we ha. ³⁵ Pisuífi api péé pimēcōpēcire m píseine re: Yei kuu sí kári yé fe tóké u yé? Néé Pisuífi péé Pikireki ketē kecáá n yekaalē kēmeé kuu sí uké ha Pikireki n céési? ³⁶ Te íye kuu nní maa re: Nó kam ani né wéési, amá áni yé péé né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha ní we hapo?

Míni mēé áme ye pikai n hōsi

³⁷ Anyā keyaa tōwō kēe sinnéí kecōpe keyáa píima. Kē ke Yeesu uu písoi keyu-i nyere uu pupai re: Nniré nn úye n we, uké kenémee kam uké míni n ntí. ³⁸ Míni mēé ye nfáa n he yé nkó yee ne kefa né n tene kēmeé n leerile men wólu yare rínihoi, yare kai Nléécaasimé ritelé kēmeé n wólaalē mecō. ³⁹ Uléécaá Nfaasone ke pēpēe ne kefa u n tene api yé ní yosí nkó ke Yeesu uu lē símisi. Api péé kahané likumúnjé kpe-i Nfáasone n yosí, ke Uléécaá úu péé kahané Yeesu ríyu n waise nnya.

Písoi ye anóo akó akó Yeesu kecáá símaankēe

⁴⁰ Ke písoi péé n cápinelē kecōpe pinyine api anóo nyē n kō, api re: Mesei usoi nkó yee antepu uyee péé n sónti. ⁴¹ Picō pōo re: Uyē ke Uléécaá uu wée. Kei ke picō pōo kō re: Uyē ke Uléécaá uu n wée yé fe uu péé Kalilee-pō leerii? ⁴² Nté li Nléécaasimé ritelé kēmeé wólaalē te: Uyē ke Uléécaá uu n wée ye Tafiti kepirē le? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú péé ní we kapi u marune. ⁴³ Lē nnya ke písoi api Yeesu kecáá anóo akó akó símaankēe. ⁴⁴ Pinyine ye péé pikecōpe lalé piké u tí, amá úka úu péé kaha uké u rica.

Pisuífi piwéése ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléécaá keyo piméré api yisi api pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi kēmeé péle. Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pi píse re: Yo nnya káni u tí nóké ne kam? ⁴⁶ Api pi pése re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalē yare usoi nkó mecō. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi api péé pi píse re: Yare nó ne kō tíyele uu kō nó feriyee? ⁴⁸ Yare piróyóopi ne tó Pifarisi kecōpe use unyine ye ne kefa u tenele née? ⁴⁹ Amá risoiwúí ntí tee nní u n tíkilē ári isé nyu. Uléécaá ye lē nnya anóo ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecōpe use kapi ye n sée re Nikotem ye péé kei wele. U pinyine-i Yeesu kēmeé hápaalenle. Uyee pi maa re: ⁵¹ Irósé íi ncée he re piké usoi akópe pa apí kahané unkó n kō, née apí kahané n ceri lē kuu n wa. ⁵² Kei kapi péé u píse re: Nénte pō ne kō nképéni Kalilee ukó le, née yo. A rísone Nléécaasimé ritelé kēē aa kóm te antepu úka úu pikai Kalilee-pō leemelē. ⁵³ [Lē memáá, mpa úye uu yisi uú kulu.

8

Lē ke Yeesu uu unósi unyine yee iwásá n wa mí ma

¹ Ke písoi api n kúū, Yeesu pōo yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Uléécaá keyo-i péle, písoi api u kálaapo. Uu péé tone uu pi n céési. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi apí ne unósi unyine hapo re pi u torile un iwásá wai. Api riwúí kecōpe u nyeresé, ⁴ api Yeesu

maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórilé un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé ró pa re tóké ye lipinósi pē aparé tapisi tóké kpu. N-ye ke pṓó yé?

⁶ Tinṓó kapi lē wéési nnya kapi lē u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uú pe, uu kenípepi ne ntaai kέmεε piwóle kápáá. ⁷ Kapi ní we pin pipíseise ne kέyu u mahani nnya, Yeesu uu yisi uu kεcίre nyere uu pi maa re: Uyee úu nókenécōpe nké-i akópe n wailē uké mefoi ripare u tóori. ⁸ Uu kṓ pίpe kpá uu ntaai kέmεε piwóle nṓh. ⁹ Kapi anṓo nyē n kṓ, piwéése api pinnéi kpíi use use. Piwéése kaí ne kori aí ne siwá páálá, ai pεε nkpréni unósi uyē mecire kecōpe yá, u ne Yeesu pin we. ¹⁰ Yeesu uu pεε yisi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kápí we? Uka úu akópe pṓ paa? ¹¹ Uu u pεε re: Uka úu we, Upíima. Yeesu uu u maa re: Né ám kṓ akópe pṓ pane. A n ηme aa tṓmpṓ. Amá kape kṓ akópe piwai rikpá.]

Yeesu yee písoi nnéi metéi

¹² Yeesu uu kṓ písoi pεε n cápínelē pimáa kpá re: Né ne písoi nnéi metéi le. Nkó yee né n tikilē úu píkaí kuηmaha kέmεε sónene, amá metéi mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pεε u maa re: Pṓo ripócuruu kepócaá aseéra lese. In lē, ái nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeesu uu pi pεε re: Mpá kam tinécúruu kenécáa nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nṓ áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane mecō ke nṓo túhaane. Né ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam tikilē nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre née ne u túhaane, tó ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li nóinésé kέmεε wólaalē te písoi pité pin linyine kecáa nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Né ne rinécúruu kecáa aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kṓ kenécáa aseéra lese. ¹⁹ Api pεε u pise re: Yeí ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pεε re: Ani né nyu áni kṓ Unésáa nyu. Nṓn pεε né n nyu, nó kṓ pεε Unésáa pṓ kṓ n nyu. ²⁰ Yeesu ye anṓo nnyé male un Uléécaá keyṓ kέmεε awóótakai keyúrí we un Nléécaasimé céési. Ke uituηe íi pεε kahané n tu nnya, úka úu u tí.

Ani yé fe nṓké kei kam n símpṓ ha

²¹ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Ne tósule. Nó kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nóanékópe kpíni. Ani yé fe nṓké kei kam n símpṓ ha. ²² Pisuífi api pεε pimεcire m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe tóké kei kuu n símpṓ ha, yare u lalé uké umεcire kpu née? ²³ Yeesu uu pi maa re: Nṓ ne metene nté pikó le, née n kecáa-pṓ ukó. Nṓ ne ketē nté pikó le, né ám ketē nté ukó. ²⁴ Lē nnya kam nó maa re nṓnsá n ηmurei re née mpá píyei uwee, nṓ ne nóanékópe kpínine. ²⁵ Kei kapi pεε u pise re: Pṓo mpíí úye kecire? Yeesu uu pi pεε re: Te íye kam mpíí mekeε-me nó símaari? ²⁶ Ne nókenécáa nsímé mále meyá ké símisi ké kṓ ne nó túhaane. Amá mmē kam uyee né n tumme kέmεε n kṓ ηmanε kam písoi símisi. Asei ke uyē uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkpráni céri re Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pεε pi maa re: Nṓn píyei Usoi Kepipi rintaáse, nó pεε céri re née mpá píyei uwee. Nó kṓ céri re ám linékó cire líka wai, amá lē ke Sáa uu né n céesi kam símisi. ²⁹ Tó ne uyee né n tumme tṓo kesé we. Lē kuu ní la ηmanε kam ye wa. Lē nnya, úu né riyá ké menécíre n we. ³⁰ Ke Yeesu uu lē n símisi, písoi meyá apí ne kefa u tene.

Písoi pεε pimεcire n te ne pilási

³¹ Kei ke Yeesu uu pεε Pisuífi pεε ne kefa u n tene maa re: Nṓn nnésímé n tikilē, nṓ pinépiretiki yíkíyiki le. ³² Nó pεε nsímései céri, nsímései mmē nn tíyese ani nómenécíre n te. ³³ Api u pεε re: Tṓ Apiraham siyase le, ári kṓ píkaí unyine ilasi tonelē. Yo nnya kaa pεε re: Nó kam ani nómenécíre n te? ³⁴ Yeesu uu pi pεε re: Asei kecáa, ké nó símisi re usoi nkó yee akópe n wai ye akópe ulasi le. ³⁵ Ulási úu ye mesére kέyṓ ke-i kapi u m múílē

n we. Uyōpipi yee ye meséere kéyo-i n we. ³⁶ Lē nnya, Kepipi ken ilasi kémee nó n lese, nō meyikiyiki nómenécíre tele. ³⁷ Ne nyule re nō Apiraham siyase le. Amá nō kō peé la nōké né kpu re áni nnésímé ηmurei nnya. ³⁸ Lē ke née Unésáa kémee n yé nkó ke née símisi. Lē ke nōó kō núnésáa kémee n kō ke nōó kō wa. ³⁹ Api u pese re: Apiraham ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nō Apiraham sipipi le, ani Apiraham mewai n wai. ⁴⁰ Menéwai nnéi yee re ké nsímései kam Uléécaá kémee n kō nó ritéjse. Amá mpá ne lē, nō kō pee wéésile nōké né kpu. Apiraham úu pee lē wai! ⁴¹ Amá núnésáa sei mewai mecō ké nōó wai. Kei kapi pee Yeesu pese re: Ari siwásánkaipipi. Usáa use kóló kari má. Uyee nní Uléécaá. ⁴² Yeesu uu pi maa re: Uléécaá un pee mesei Núnésáa, nō yee pee né n la re ukemee kam léeri nen kō uyē nnya nté we. Ai menéla kémee kam ka. Uyee né tumme. ⁴³ Yo nnya káni lē kam nó n símisi asei kóméi? Káni yé n fe nōké nnénóosimé kutu riñcō nnya ye ni. ⁴⁴ Kuníri kpee núnésáa. Núnésáa mela kani kō la nōké n wai. Háí mekee-me kuu usoikō. Uu ye asei ritiki. Li we re asei áa ukeméé we. U ye un nnóome n wai kaí ne u sá. U unóome le. Uyee kō nnóome nnéi riyíki. ⁴⁵ Kai nní lē ní we nnya káni ye nsímései ke née n símisi ηmurei. ⁴⁶ Nó úye yee yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni peé ne kefa né tene? ⁴⁷ Usoi nkó yee Uléécaá ukó, yèè Uléécaá nsímé kutu ricole. Ke nó áni nní upikó nnya káni Uléécaá Nsímé kutu colē.

Yeesu ne Apiraham kecáá nsímé

⁴⁸ Pisuifi api pee Yeesu pese re: Ai tō mesei alari mále toké maa re pō Samarii ukó le aa kō aníri héésii? ⁴⁹ Uu pi pese re: Am aníri héési, amá Unésáa kam tíyu waise, nōon pee tinékó kópu! ⁵⁰ Am wéési ké rinécúruu ríyu waise. Unyine yee wéési uké ríyu né waise. Uyee kō utúhaane. ⁵¹ Asei kecáá, ké nó símisi re nkó yee nnésímé rimmúlú úu píkaí kpinē.

⁵² Kei ke Pisuifi api pee u maa re: Tō nkpéni meyikiyiki yénle re pō aníri héésile. Apiraham ye kpule, antepuyē pōó kō kpíni. Pōó pee nkpéni re nkó yee mpósímé rintíki úu píkaí kpinē! ⁵³ Yare pō ne urósáa Apiraham yee n kpu fele née? Antepuyē pō ne kō kpínle. Yare pōó pee úye? ⁵⁴ Yeesu uu pee pi pese re: In te née rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yē. Amá Unésáa uyē kani ní maa re uyee Núnéléécaá yee ríyu né waise. ⁵⁵ Ani kō pee u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lē wale nómenécō unóome. Amá né ne u nyule nen kō unsímé tíkilē. ⁵⁶ Núnésáa Apiraham ye peé ne mpónare cuunkeele re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kō mesei ke yenu, urikinj ari níjesi háí. ⁵⁷ Kei ke Pisuifi api pee u pise re: Páa kahane nkpáni inmē kuwóó n tu, pōn pee tee re pō Apiraham yenaalē, née yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi re Apiraham uké kelenē ní we, né ne peé wele. ⁵⁹ Kei kapi pee apare kpísi re piké u tapisí. Amá uú ne pi pōlu uu Uléécaá keyō-i léepō uu tómpō.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye pōise

¹ Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upipiretiki api u pise re: Ucélaa, wóo kecire yee akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Uricuruu akópe nnya née pepee u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pese re: Ai uakópe nnya, ái kō pepee u m mári akópe nnya. Lē kai yé n wa Uléécaá nnañe nké ne ukecáá ní we lin nyáni nnya kuu unyíye. ⁴ Ke itunje ii nní ní we, li pise re toké uyee né n tumme pikéi wa. Kesine ye waine, úka úu yé pee fe uké keisi. ⁵ Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáá ní we, née ketē kecáá metéi. ⁶ Kuu anóo nyē pimáa ní masí, uu keteni-i meta tuke uú ne sipérépi wai, uu unyíye uyē inipee pōrii, ⁷ uu pee u maa re: A n ηme a ha Silowee kupōre-pō lihí. Silowee asei re Utumē. Uu mesei yisi uu sí uú ha líhu. Kuú ha m peeme, uu peé n nyáni. ⁸ Upiperēcō ne pepee n nyu re u pee wéleile, api peé m píseine re: Ai nkó yee pee tú un wéleii? ⁹ Picō api ye re: Uyee lo. Picō api re aái, menyíne kapi wene. Uricuruu uu pee re: Né ηmaa lo. ¹⁰ Api

pɛɛ u pi sɛɛ rɛ: Iye kai wa kɛ ipónípɛɛ íf nɛ nkpɛni nyáni? ¹¹ Uu pi pɛɛ rɛ: Utisi uyɛ kapi yɛ n sɛɛ rɛ Yeesu yɛɛ sipérépi wa, uu inípeɛ né pórii uu pɛɛ né maa rɛ: “A n ηme a ha Silowee kupɔrɛ-pɔ lihí.” Am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ n nyáni. ¹² Api u pi sɛɛ rɛ: Yei kɛ utisi uyɛ uú wɛ? Uu pi pɛɛ rɛ: Am nyu.

Pifarisi yɛ unyíyɛ yɛɛ ní pɛi nsmé písei

¹³ Api pɛɛ utisi uyɛɛ pɛɛ mɛkɛɛ n nyiinlɛ nɛ Pifarisi kɛmɛɛ sɪ. ¹⁴ Kɛyáa kɛ kɛ Yeesu uu sipérépi n wa uú nɛ inípeɛ u wúkule yɛ pɛɛ kɛwɛntɛyaa lɛ. ¹⁵ Pifarisi pɔɔ kɔ pipísei u kpá rɛ íyɛ kai wa kuú nɛ nkpɛni nyáni? Uu pi maa rɛ: Sipérépi kuu inípeɛ né pórii, am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ nkpɛni n nyáni. ¹⁶ Lɛ nnya kɛ pikɛɔpɛ pinyinɛ apí maa rɛ: Utisi uyɛɛ mɛwai mmé n wa úu yé fe uké Uléécáa-i n leeri. Kúu nní kɛwɛntɛyaa isé rintiki nnya. Picɔ apí rɛ: Iye kɛ ukópekɔɔ uu yé fe uu mɛwaisaŋa mmé mɛɔ wai? Kei kapi pɛɛ anɔɔ akó akó nɛ rikéne. ¹⁷ Pifarisi apí kɔ unyíyɛ uyɛ pipise kpá rɛ: Iye kɛ pɔɔ utisi uyɛɛ inípeɛ pɔ m pɔise kɛcáá músu? Uu rɛ: Antepu lo.

¹⁸ Mpá nɛ lɛ, Pisui fi piwééɛ apí pɛɛ la piké kɔ tɛ u pɛɛ unyíyɛ lɛ kuu kɔ nkpɛni nyáni. Api pɛɛ upikó séi ¹⁹ apí pi pi sɛɛ rɛ: Nónɛnɛmáne uyɛ kani n tee rɛ nɔ u marilɛ unyíyɛ yɛ mɛsɛi nkóo? Iye kai wa kuu kɔ nɛ nkpɛni nyáni? ²⁰ Upikó apí pi pɛɛ rɛ: Tɔ u nyulɛ rɛ u kerópipi. Tɔ kɔ u marilɛ unyíyɛ. ²¹ Amá ári nyu lɛ kai n wa kuú nɛ nkpɛni n nyáni, ári kɔ nyu wóo u pɔise. Ani u pi sɛɛ, úu kɛwá, u yé fe uu uriyu kɛcáá nkó símisi. ²² Pisui fi piwééɛ kapi wuru nnya kapi lɛ ma. Li wɛ rɛ Pisui fi piwééɛ yɛ pɛɛ kómeinele rɛ úyɛ un m maa rɛ Yeesu kɛ Uléécáa uu wéɛ, piké liute kuyómeyáhaalee-i lese. ²³ Lɛ nnya kɛ upikó apí maa rɛ: Uu kɛwá, ani uricuruu pi sɛɛ! ²⁴ Pifarisi apí kɔ uyɛ kapi m mári unyíyɛ pipísei kpá apí u maa rɛ: A aseí símisi liké Uléécáa rinyiri ritaáɛ. In tɔɔ, tɔ nyulɛ ηmaa rɛ utisi uyɛɛ ukópekɔɔ lɛ. ²⁵ Uu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Un ukópekɔɔ, né ám nyu. Amá likei lise kam nyu rɛ nɛ pɛɛ unyíyɛ lɛ nen kɔ pɛɛ nkpɛni nyáni. ²⁶ Api pɛɛ u pi sɛɛ rɛ: Yo kuu pɔ wa? Iye kuú nɛ inípeɛ pɔ wúkule? ²⁷ Uu pi pɛɛ rɛ: Nɛ pisímé nó masilɛ áni kutu né ricɔ. Yo nnya kaní la kɛ kɔ pisímé rikpá nɔké kɔ? Néɛ nó nɛ kɔ lalɛ nɔké pansɛ upipiretiki? ²⁸ Kei kapi alɛ u rikápáá apí rɛ: Pɔɔ uyɛ upiretiki. Amá tɔ nɛ Moisi pipiretiki lɛ. ²⁹ Tɔ nyulɛ rɛ Uléécáa yɛ nɛ Moisi símisilɛ. Amá ári nyu ricuruu méyɛ kɛ nkó pɔɔ léeri. ³⁰ Unyíyɛ yɛɛ ní pɛi uu pi maa rɛ: Lɛlɛ píri né í wɛ yɛ rɛ áni nyu méyɛ kuu léeri, uu kɔ pɛɛ tíyɛɛ inénípeɛ íf n nyáni. ³¹ Tɔ nyulɛ rɛ Uléécáa úu yɛ ukópekɔɔ nɛ kutu ricɔ, amá nkó yɛɛ ríyɛ u n waiselɛ un umɛla wai kuu yɛ kutu ricɔ. ³² Káí nɛ n wɛmɛ, ári píkaí kómaalɛ tɛ unyine yɛ tíyɛɛ usoi kapi m mári unyíyɛ uu yɛ kɔ yɛnu. ³³ Utisi nkó unsá pɛɛ Uléécáa kɛmɛɛ n leeri, úu yé pɛɛ fe uké linyine wa. ³⁴ Api u pɛɛ rɛ: Háí kapí nɛ pɔ m mári kaa akópe kɛmɛɛ pólólɛ. Pɔɔ yé pɛɛ nkpɛni tɔ céési, néɛ yo? Api pɛɛ kuyómeyáhaalee-i u lese.

Pifarisi rinyiyɛ

³⁵ Yeesu uu kóm tɛ pi utisi uyɛ lese. Uú nɛ utisi uyɛ sáne uu u pi sɛɛ rɛ: Pɔ Usói Kɛpipi nɛ kɛfa tɛnɛlɛ? ³⁶ Uu Yeesu pɛɛ rɛ: Uyɛɛ úyɛ, Upíima? A né símisi kɛ nɛ kɛfa u tɛnɛ. ³⁷ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Uyɛ kaa nní nyáni, uyɛɛ nní nɛ pɔ símisi. ³⁸ Kei kuu pɛɛ rɛ: Nɛ nɛ kɛfa pɔ tɛnɛlɛ, Upíima. Uu pɛɛ Yeesu kɛnyalɛ-i wúla uu ríyɛ u waisɛ. ³⁹ Yeesu uu pɛɛ rɛ: Nɛ ketɛ kɛcáá kalɛ kɛ nɛ pisoi túhaanɛ, pɛpɛɛ n nyiinlɛ piké n nyáni, pɛpɛɛ n nyáni pɔóké nyíinu. ⁴⁰ Pifarisi pinyinɛ yɛ pɛɛ ukekúrí wɛlɛ. Kapi anɔɔ nyɛ n kɔ, apí u pi sɛɛ rɛ: Yare tɔ nɛ kɔ pinyíyɛ lɛ, néɛ íyɛ? ⁴¹ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Nɔn pɛɛ pinyíyɛ, áni yé pɛɛ akópe m má. Amá nɔ yɛ maa rɛ nɔ nyánilɛ nnya kɛ nɔanékópe aa nɔkɛncáá wɛ.

10

Usɛɛsɛ nɛ isán kɛnyárú

¹ Yeesu uu rɛ: Aseí kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ usoi nkó yɛɛ úu rinɔnɔɔ-mɛ nɛ kusánlɛɛ-i n lompɔ, amá uu pɛɛ kuwélɛ féé nɛ lompɔ yɛ uyaa nɛ usoi kpááree lɛ. ² Amá nkó yɛɛ nɛ rinɔnɔɔ

n lompɔ yee useesé. ³ Tinɔnɔɔ uméré yèè useesé tinɔnɔɔ hánnɛle, isáŋ ii umetê kom, uyê uu pɛɛ mɛpá uisan̄ iye rinyiri séi uú nɛ i leepɔ. ⁴ Un uikó nnéi piléseɔ m masí, uu pɛɛ ikekpeê wai. Kii nní umetê n nyu nnya, ii pɛɛ u n tikilê. ⁵ Ii yɛ píkaí usoi nkó kii n nyu ritiki. Amá ketaa-pɔ kii yɛ u kaase, kii nní pisáne metê n nyu nnya. ⁶ Yeesu uu kenyárū nké písoi pɛɛ kutu u n cólê wai, amá ápi ceri lê kuu ní la uké male.

Yeesu yee useesé sɔne

⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Asei kecáá, ké nó símisi re nées kusánlee rinɔnɔɔ. ⁸ Pê nnéi pɛɛ ní ka ápi nɛ né tise yɛ piyaa nɛ písoi kpááree le, amá isáŋ íi nɛ kutu pi ricɔ. ⁹ Nées rinɔnɔɔ. Uyee né mmé rintiki uú nɛ lompɔ ríyu kai yé lɔ. U yéé lompɔle uu lééri uu kɔ liluke-luke m má. ¹⁰ Piyaa nɛ pikópe nɛ picaaínkee ηmane nnya ke uyaa uu yɛ ka. Amá né nɛ kale re isáŋ iké nfáa yé nké nɛ i m pom. ¹¹ Nées useesé sɔne. Useesé sɔne yèè fele uu uisee nkpɔ yósu uu kpi. ¹² Usáne kapi n kpísi un keisi úu useesé yíkíyiki, ái kɔ uyee useete. U yɛ kúkpe yenle kun weme, uu isáŋ yá uu wuru. Kúkpe pɔɔ pɛɛ isáŋ lakasente aku yékááse. ¹³ Kai nní siwóó ηmane nnya kuu keisi, úu isáŋ kecáá nfasimé níka wai. ¹⁴ Nées useesé sɔne. Nɛ inésáŋ nyule, iyê in kɔ né nyu ¹⁵ yare ke Unésáa uu né n nyu néen kɔ Unésáa uyê nyu mɛcɔ. Né fe am inésáŋ nkpɔ yósu am kpi. ¹⁶ Nɛ kɔ isáŋ icɔ mále yee íi kusánlee nkú-i ní we. Li pise re ké kɔ iyê wélaame. I yé menétê kɔ, ai wai kusánlee kuse nɛ useesé use. ¹⁷ Saa yɛ né lalɛ re nɛ ηmurei re ké kpu ké pɛɛ kɔ nfáa piyéne rikpá nnya. ¹⁸ Úka úu nfáa né yósu. Nées rinécúruu ηmurei re ké kpu. Nɛ ínnaŋe mále nen yé kpu am kɔ limemáa nfáa yenu. Lê ke Unésáa uu né n forii re ké wa yɛ lê.

¹⁹ Nsímé mmê nnya, Pisuífi ápi kɔ Yeesu kecáá anóó akó akó n símaankɛɛ. ²⁰ Pimeyã ápi re: U aníri héesile, u isɔhɔ torilɛ. Yo nnya kani kutu u cólê? ²¹ Picɔ ápi re: Un pɛɛ aníri n héesi, úu yé pɛɛ nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíyɛ inipee wúkulee?

Pisuífi yɛ Yeesu kesi

²² Nnyiyɛ kumúnjé-i kapi keyáa kenyine Yerusalem-i Ulééca keyɔ inyóɔnse anyá wai. ²³ Yeesu un we un Ulééca keyɔ-i Salomɔ imɛle apole metene nyérei. ²⁴ Pisuífi ápi pɛɛ kekále u wai ápi u pise re: Nɛ keyo-pɔ kaa yé lê tó n séélê tɔn táikɛɛ? In tɛ pɔɔ uyê ke Ulééca uu n wée, a ró símisi kekéripi cáká-cáká. ²⁵ Yeesu uu pi pɛɛ re: Nɛ lê pisímé nó masile ani yúlu. Mɛwai kam nɛ Unésáa nnaŋe n wapisi yɛ nyísele re aseí kam símisi. ²⁶ Amá ke nó áni nní inésáŋ nnya, áni ηmurei. ²⁷ Inésáŋ yèè menétê konle. Né nɛ kɔ i nyule, ii yɛ kɔ né tíki. ²⁸ Nfáa teneciré kam i he, íi píkaí kpine, úka úu yé kɔ fe uké anénipe-i i yɔsí. ²⁹ Unésáa yee né i m pa yɛ mɛpá úye fele. Úka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yɔsí. ³⁰ Tɔ nɛ Saa tó yɛ usoi use le.

³¹ Kei ke Pisuífi ápi kɔ apare pikpíkɛ rikpá re piké u tapisi. ³² Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nɛ mɛwai sɔne mɛyã mɛɛ Saa kémɛɛ n léeri nó nyísele. Mɛkɛɔpe mɛye nnya kaní la nɔké apare né tapisi? ³³ Ápi u pɛɛ re: Ai mɛwai sɔne méka nnya karí la tɔké apare pɔ tapisi tɔké kpu, amá kaa Ulééca n lámaankɛɛ nnya yɛ ni. Pó kesoi pipi, aa mɛpócíre n nyáni re pɔ Ulééca le. ³⁴ Yeesu uu pi pɛɛ re: Ai nónésé kémɛɛ wólaalê tɛ Ulééca yɛ maa re:

Nɔ keyómɛca sipipi lɛɛ? ³⁵ Tɔ nyule re ápi yé fe piké lê ke Nléécaasimé ritelé ari m ma tinne. Isé ritelé yɛ pê ke Ulééca uú pɛé nɛ n símisi séɛ re keyómɛca sipipi. ³⁶ Saa yee né wée uu ketê kecáá né tumti. Yo nnya kam yé maa re nɛ Ulééca Kepipi le ani pɛɛ re Ulééca kam lámaankɛɛ? ³⁷ In tɛ ái Unésáa mɛwai kam wai, áni kape nɛ kefa né tene. ³⁸ Amá in tɛ mɛ kam wai, mɛpá nɔnsá n la nɔké nɛ kefa né tene, ani kɔ mɛ kerí nɛ kefa tene, ani pɛɛ kekéripi ceru re Unésáa yɛ kenémɛɛ wele, néen kɔ Unésáa kémɛɛ we. ³⁹ Ápi kɔ n náasi piké u tí, amá uú nɛ pi ηméherɛɛ. ⁴⁰ Kei ke Yeesu uu kɔ yisi uu Yuriteɛ nkoi pitér̄ pɛle, uú ha kei ke Yohani uú pɛɛ mɛkɛɛ písoi míni n wóle tone. ⁴¹ Písoi kulúí pin kei ukemɛɛ sónaapɔ ápi yɛ re: Yohani úu mɛwaisaŋa méka

wa. Amá mmě nnéi kuu utisi nkó kecáá ní ma ye aseí ritikile. ⁴² Kei ke písoi meýǎ api péé ne Yeesu kefa tene.

11

Lasaa nkpò kecáá nsímé

¹ Utisi unyine yee péé we un pólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pò kuú péé we. ² Maari uyee Upíima ana tulaali kòonu uú ne unnyúpi tinne. Uyeyi Lasaa yee pee pólú. ³ Lasaa piyeyi pè keté api Yeesu kémee tum apí ha u maa re: Upíima, usoi uyè kaa nní ní la ye pólú. ⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmě n kò, uu re: Ai nkpò itoi kuu pólú, amá Uléécaá uké ne ríyu n yé nnya kuu pólú. Kei kai yé kò ne Uléécaá Kepipi ríyu waise.

⁵ Yeesu ye pee Marita ne uwá Maari ne Lasaa lala. ⁶ Kuu pikóme ní masí re Lasaa ye pólú memáá, uu kei kuú pee ní we siyáa sité ketóné kpá. ⁷ Uu pee upipiretiki maa re: Tóké Yutee keté-mě pele. ⁸ Upipiretiki api u pese re: Ucélaa, ái kahané n nánai ke Pisui fi apí pee kei-pò la piké aparé pò tapisi piké kpu. Kei kaa kò la pòké pele née? ⁹ Yeesu uu pi pese re: Kai ye nní n weesi, itunye yee leemele née íi ye leeme? Uye un ne metunetéi n sòne, úu ye rikpò. Li we re u ye keté nké kecáá metéi n nyánile. ¹⁰ Amá úye un kesine n sòne, u ye rikpòule re metéi áme ukeméé we nnya. ¹¹ Ke Yeesu uu lè pimáa ní masí, uu kò kpá re: Urósáne Lasaa ye lònile. Ne sinle ké ha u yónse. ¹² Upipiretiki api u maa re: Upíima, in te u lònile, u yé peí. ¹³ Lasaa nkpò nsímé ke Yeesu uu lè tee. Upipiretiki pòon músu re nnòni yíkíyiki nsímé kuu símisi. ¹⁴ Yeesu uu pee pi luru re: Lasaa ye kpule. ¹⁵ Nò nnya kai né láárú re ám pee likumúné kpe-i kei we. Li lè wale re nòké ne kefa né n tene nnya. Tóké nkpèni ukemee tòmò. ¹⁶ Kei ke Tomaa kapi rinyíri n he re Usika uu pee pipiretiki tərō maa re: Ani mpò tóké kò ha, tó ne uyè tóké ha kesé kpu.

Yeesu yee ye nkpò-i yukuse, uyee kò nfáa

¹⁷ Ke Yeesu uu n tuipò, uu kóm te Lasaa ye nhóre kémee siyáa sina piwai masile. ¹⁸ Petanii ye ne Yerusalem kòlenle yaré kilomètiri pitaani kumúné. ¹⁹ Pisui fi meýǎ ye pee Marita ne Maari piyáhaa kale piké piuyeyi nkpò pi riyákase. ²⁰ Ke Marita uu n kò te Yeesu ye nnyáá waimé, uu yisi uu u tépei, Maari pòó kèyò-i tone. ²¹ Marita uu Yeesu maa re: Upíima, pòn pee nté n we, unéyèi úu yé pee kpu. ²² Amá ne nyule re nípa nkpèni, Uléécaá yé lè nnéi kaa u m pisene pò pa. ²³ Yeesu uu u maa re: Upóyèi ye nkpò kémee yisine. ²⁴ Marita uu re: Ne nyule re u yé kam uu keyáa tərō ketúné ke pikpòkpò api n yisine yisi. ²⁵ Yeesu uu u maa re: Née ye pikpòkpò yukuse, née kò nfáa. Usoi nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa waine, nípa un piyeyi n kpu. ²⁶ Nkó yee nfáa m má un péé ne kefa né tenelè úu píkaí kpine. Pò lè ñmureii? ²⁷ Marita uu u pese re: Eee Upíima, ne ne kefa tene re pò ke Uléécaá uu wée. Pòó Uléécaá Kepipi kee keté kecáá mékame m má.

Yeesu ye tē

²⁸ Ke Marita uu lè pimáa ní masí, uu yisi uu tòmò, uú ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi re: Ucélaa ye kale, u pò séile. ²⁹ Ke Maari uu lè n kò, uu mese ne mese yisi uu Yeesu tépei. ³⁰ Yeesu úu pee kahané kuyu kpe-i n lompo. Kei ke Marita uú péé ne u rinsáne cire kuú péé kò ne lè we. ³¹ Pisui fi pee pee Maari keyò-i ní we pin nkpò u yáási, api yénu re u riwakasile uu léepò. Api yisi apí u tiki. Pi pee lè músule re rikpí-i kuu sí uké ha té. ³² Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuipò, uu uana metene lolu uu u maa re: Upíima, pòn pee nté n we, unéyèi úu yé pee kpu. ³³ Ke Yeesu uu n yé te Maari ye ténile, Pisui fi pee u rintíkipo pòon kò téní, ai u lémesi uripò ari caai háí, ³⁴ uu pee pi pise re: Yei kani u wa? Api u pese re: A kam a yè, Upíima. ³⁵ Yeesu uu téní. ³⁶ Pisui fi api pee re: A tíye u pee u la kpa! ³⁷ Pikecòpe pinyine pòó re: Uyee unyíye inipee n wúkule úu yé pee fe uu wai usoi nkó úu ye kpúu?

Yeesu ye Lasaa nfáa peseme

³⁸ Ai Yeesu pilémaa kpá, uripɔɔ ari caai hái uu yisi uu rikpí-i tómpɔ. Kuparɛpoo kunyine ye ku kapi nnɔɔ-i mɛparɛ rinfi. ³⁹ Yeesu uu pi maa rɛ: Ani kɛparɛ lesɛ. Ukpɔkpɔ uyɛi, Marita uu Yeesu maa rɛ: U nkpɛni pikpáhái masí, Upíima. Kuú nɛ n kpu, li siyáa sina piwai masile. ⁴⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Am pó maa rɛ pɔn nɛ kefa n tɛnɛ, pó yé tɛ Uléécáa ye ríyu málee? ⁴¹ Kei kapi pɛɛ kɛparɛ wúkule, Yeesu uu keléécáa weríí uu rɛ: Sáa, nɛ pó pɔnɛsɛ rɛ pɔ nɛ kutu né ricɔ nnya. ⁴² Né nɛ nyule rɛ mɛsére kaá nɛ kutu né cólɛ. Amá písoi riwúí píima ntí tɛɛ nní né n kálaalɛ nnya kam lɛ ma rɛ piké fe piké nɛ kefa tɛnɛ rɛ póo né tumme nnya. ⁴³ Kuu lɛ pimáa ní masí, uu cáái ai cá rɛ: Lasaa, a leemɛ! ⁴⁴ Usoi uu kei nní yisi uu léeri, uana nɛ uanipɛ an sisánjáápampi pílaankɛɛlɛ, ukɛyu kɛn kusánjáá yárilɛ. Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani u fénnɛntɛ ani u yá uké tómpɔ.

Pisuifi piwéésɛ ye rinɔɔ rise wa piké Yeesu tí

⁴⁵ Pisuifi mɛyá pɛɛ Maari kɛyɔ-i n hápɔ api lɛ kɛ Yeesu uu n wa yɛnu, apí nɛ kefa u tɛnɛ. ⁴⁶ Amá picɔ póo sí, apí ha lɛ kɛ Yeesu uu n wa Pifarisi kɛɛnkɛɛ. ⁴⁷ Kei kɛ pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéésɛ nɛ Pifarisi api pitúhaanɛ píima cápɛnɛ api rɛ: Iye kari wainɛ? Usoi nkó ye mɛwaisaŋa wapisilɛ háí! ⁴⁸ Tɔn n tíyɛ un lɛ n wai, písoi nnéí yé nɛ kefa u tɛnɛ, Rɔm pikó api pɛɛ weri api Uléécáa kɛyɔ foru apí nɛ kuróyu pɛnɛ. ⁴⁹ Pisuifi piwéésɛ pɛ usɛ kapi ye sée rɛ Kayifu. Uyɛɛ pɛɛ kuŋmɛ kpɛ Uléécáa isina tú. Uyɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani níka kómɛi! ⁵⁰ Ani yé tɛ li nɛ kutɔsi nó wɛ rɛ usoi usɛ uké nónnɛnɛí nkpɔ kpu, kuyu nnéí áku kapɛ nɛ méwoo rinséé nnya? ⁵¹ Ai rɛ ukemúnjé cirɛ kuú nɛ lɛ ma. Kai nní uyɛɛ pɛɛ likumúnjé kpɛ-i Uléécáa usina nnya kuú nɛ Uléécáa rinyiri símisi rɛ Yeesu yɛɛ Pisuifi kɛcáá kpɛnɛ. ⁵² Ai kɔ Pisuifi kɛcáá ŋmanɛ nnya kuu kpɛnɛ, amá li píse rɛ uké kpu uké nɛ Uléécáa sipipi sɛɛ keté nnéí kɛcáá n yekaalɛ cápɛnɛ siké panse písoi píse.

⁵³ Kaí nɛ kɛyáa kɛ n kpísi, Pisuifi piwéésɛ api rinɔɔ rise wai rɛ piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lɛ nnya, Yeesu úu ye pɛɛ Pisuifi kɛcɔpɛ pinyéri rikpá piké u n nyáni. Uu pɛɛ yisi uu keté kɛnyinɛ kɛɛ nɛ kucɛsi kóima n kólɛ-mɛ tɛŋ, u nɛ upípirɛtiki apí ha kei-pɔ n wɛ. Pi ye kei sée rɛ Efirayim.

⁵⁵ Isirayɛli pikó nkpɔ mɛlɔ́ anyá ye pɛɛ nyahaimɛlɛ. Lɛ nnya kɛ kei pikó mɛyá api yisi api Yerusalem sí tɛ piké ha inyóɔnɛ inyɛkii wa anyá aké kɛlɛnɛ tu. ⁵⁶ Api Yeesu wélaankɛɛ, api pɛɛ Uléécáa kɛyɔ-i n wɛ pin pɛɛ pimɛcɔpɛcirɛ píseine rɛ: N-ye kani músu? Yarɛ u yé kam néɛ úu yé kam? ⁵⁷ Pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéésɛ nɛ Pifarisi ye pɛɛ rinɔɔ píhɛɛ masilɛ rɛ: Uye un ukelɔ n nyu, uké símisi piké fe piké u tí.

12

Maari ye Yeesu ana kɛcáá tulaali kɔɔnu (Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)

¹ Lin tiselɛ siyáa sikpuulú piké kɛlɛnɛ nkpɔ mɛlɔ́ anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpɔ. Kei kɛ Lasaa kuú pɛɛ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ n yukusɛ uú wɛ. ² Api kusáɛ u wai, Marita un ilukɛ hɔɔnɛntɛ, Lasaa póɔn pɛpɛɛ ilukɛ kɛlukɛ-i Yeesu kɛkúrí ní tú kɛcɔpɛ wɛ. ³ Maari uu pɛɛ tulaali papɛ-papɛ yɛɛ nnéí píima m má kɛnúmipi kpísi, uu Yeesu ana kɛcáá kɔɔni uu pɛɛ unnyúpi nɛ Yeesu ana tinɛ. Tulaali kukpáhá aku kɛyɔ yipu. ⁴ Yeesu pipirɛtiki kɛcɔpɛ usɛ kapi ye n sée rɛ Yutasi Isikariyɔɔti yɛɛ ní ka uu Yeesu pílaarɔ anipɛ-i wai, uu pɛɛ rɛ: ⁵ Yo nnya kápi tulaali papɛ-papɛ nkó yáa nɛ nnéí píima piké siwóó píwɛkɔ́ hɛ? ⁶ Ai rɛ píwɛkɔ́ nfasimé kuu wai nnya kuu lɛ ma. U pɛɛ uyaa lɛ. Kuu nní kuwóólɔ́ m múílɛ nnya, u ye pɛɛ lɛ kapi kɛmɛɛ n waipɔ yáailɛ. ⁷ Yeesu uu u maa rɛ: A unósi nkó riyá séeé! U lɛ wale un nɛ kɛyáa kɛ kapi nhóre-i né n taninɛ músu. ⁸ Mɛsére kɛ píwɛkɔ́ api yé nókɛnɛkúrí n wɛ, amá né ám mɛsére nókɛnɛkúrí wɛnɛ.

Pi rinɔɔ rise wa rɛ piké Lasaa kpu

⁹ Pisuifi kulúí ye pɛɛ kɔ́ tɛ Yeesu ye Petanii-i wɛ. Api sí kulúí, áí uyɛ ŋmanɛ nnya, amá piké kɔ nɛ Lasaa kuu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ n yukusɛ n yé nnya. ¹⁰ Pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n

wa piwéése api símisi áí tonε re piké kə Lasaa pṓ kə kpu ¹¹ re Pisuiḡi meḡā ye pεε pi yálenle pin uyē nnya Yeesu ne kefa tene.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, písoi kulúí píima pεε nkpə melóó anyá pinyáni n hápə, api kóm te Yeesu ye Yerusalem-i sónεpə. ¹³ Api pinnéí ateneḡai kpasi api síka apí ne u tépei, pin cáái re:

Osanna! Ani uyεε n sánti ne Upíima rinyiri ritaáse. Uyεε Isirayeli pikó uyṓopi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kenyine yenu, uu kekecáá tone yare kai n wólaalē te:

¹⁵ Nṓ Siyṓṓ kuyu pikó,

iwame íi kape nṓ wa.

Ani ripái, nṓunéyṓopi yeε nní keminaayaha kepipi kecáá tū

un ne weme. ¹⁶ Upipiretiki ápi pεε lélee n wai aseí kṓ kelene. Amá ke Uléécaá uu Yeesu ríyu n waise kapi pεε léise re lē ke písoi api nní u n wa kaí pεε mekeε-me ukεcáá wólaalē.

¹⁷ Pē nnéí pεε pεε Yeesu kekúrí ní we kumúné kpe-i kuú pεε Lasaa nhóre-i n sée uu léseri uu kə pikpəkpə kémεε u yukuse, api lē kapi n yé písoi keεnkeε. ¹⁸ Lē nnya ke písoi riwúí ari pitépei u ha. Písoi ye pεε kónle re u mewaisaḡa mē wale. ¹⁹ Pifarisi api pεε símaane re: Nṓ nyáni re méwoo kani wai. Písoi nnéí pεε nní u tikilē.

Pikireki pinyine ye la piké Yeesu yē

²⁰ Pikireki pinyine pṓ ne kə pεε anyá kumúné kpe-i pεpεε Yerusalem ní ha piké ha Uléécaá yáási kecəpe wele. ²¹ Api Kalilee ketē-pə Petisayita ukṓ Filipu kekúrí nyṓsṓpə api u maa re: Urósáá, tṓ pēé la re təké Yeesu yē. ²² Filipu uu sṓ uú ha lē Antiree símisi, piketé apí ha ne Yeesu símisi. ²³ Yeesu uu pi pεε re: Li nkpéni itunεe tule re Usoi Kepipi keké ríyu yē. ²⁴ Asei kecáá, ké nṓ símisi re tilukepípi tinsá n loó tiké kpu, timεcire kari ye n we. Amá tin n kpu, ti ye apípi kulúí marile. ²⁵ Nkó yeε unfaa ní la yé kam uu n fómni. Amá nkó yeε úu ketē nté unfaa n kpísi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa tenεciré kuu yénune. ²⁶ Uye un n la uké pikéi né wa, uké né n tikilē. Kei kam ní we ke unékeikó pṓṓ kə sánti uké n we. Uye un pikéi né n wai, Sáa yé ríyu u waise.

Yeesu ye unkpə nstmé símisi

²⁷ Lē memáá, Yeesu uu pεε re: Tinéḡṓṓ ye nkpéni caailenle. Né nkpéni re íye? Te Sáa, kape tíye ké ntóosi itunεe nnyí kémεε lompə néε? Lē nnya kam kə pēé ka. ²⁸ Sáa, a ripónyíri ritaáse! Kei ke metē menyine ame keyómεcaá-pə leeme ame re: Ne pítaáse ri masile, né kə pítaáse rikpáne. ²⁹ Písoi pεε kei n cápínelē api lē kom api re: Ikónε yeε ḡmurei. Píco api re: Uléécaatumε unyine yeε ne u símisi! ³⁰ Kei ke Yeesu uu pεε pi maa re: Ai né nnya ke metē mmé ame léeme, amá nṓ nnya ye ni. ³¹ Nkpéni ke itunεe ii tu re piké ne ketē nké písoi túhaane. Nkpéni ke itunεe ii tu re piké ketē uyṓopi lakase. ³² Amá kumúné kpe-i kapi keléécaá né n síkane, né né tíyεse písoi nnéí api kenémεε weri. ³³ Nkpə mmē kuu n sánti uké ní kpu nsímé kuu lē pi símisi. ³⁴ Písoi pεε n cápínelē api u pεε re: Tṓ irósé ritelé-i kéenle re mesére ke uyē ke Uléécaá uu n wée uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pṓṓ pεε re: Li píse re piké Usoi Kepipi keléécaá risíka? Wṓo pεε nkpéni Usoi Kepipi kē? ³⁵ Yeesu uu pi pεε re: Metéí ye kə ne nṓkenécəpe wele. Amá áme pεε nánaine. Ani nkpéni ke metéí ame nní ní we n sṓne, kuḡmaha áku kape ne nṓ rinkáikai nnya. Nkó yeε kuḡmaha-i n sṓne úu nyu méye kuu sí. ³⁶ Lē nnya, kani nkpéni nní metéí m má, ani ne kefa me tene nəké ne m panse metéí sipipi nnya.

Ke Yeesu uu lē pímaá m masí, uu tṓmpə uú ne ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisuiḡi ápi Yeesu ne kefa tene

³⁷ Mpá kuu mewaisaḡa kulúí pikεyu-i n wapisí, ápi ḡmurei piké ne kefa u tene. ³⁸ Lē ke antepu Esayi uú pεε mekeε m ma kai lē wa re:

Upiima, wóo ntósímé kari n símisi ηmurei?

Uye ke Upiima uu unnanje kuú ne n keisi nyíse? ³⁹ Lelée n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yee lē ke Esayi uu kó m̄ maa re:

⁴⁰ Ulééca yé pi nyiinsela re ápi kape ne n nyáni nnya.

U pimesəhə yariile re ápi kape ne líka aseí n kō nnya.

Insá lē, pi yé ukeméé ha uu pi paise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upiima meyoopi n yé nnya kuu fe uu lē male.

⁴² Mpá ne lē, Pisui fi piwéése kecəpe, meýá yé peé ne kefa Yeosu tenele. Amá Pifarisi nnya, ápi ye pee pisei kecəpe lē ma re pi yé kuyómeyáhaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi peé lalé pisei piké ye ríyu pi waise ai tósu ke Ulééca uu yé ríyu pi n waise.

Yeesu ye unsímé ne ketahai rikéne

⁴⁴ Lē memáá, Yeosu uu pee cáái re: Nkó yee ne kefa né n tene úu ne né ηmane kefa tene. Asei kecáá, uyee né n tumme kuu kó ne kefa tene. ⁴⁵ Nkó yee né n nyáni ye uyee né n tumme nyánile. ⁴⁶ Né ne metéi le. Ne ketē kecáá kale re uyee ne kefa né n tene úu kape kuηmaha-i n we. ⁴⁷ Uye un nnésímé n kō unsá n tintiki, ái née ne u túhaanene. Am ketē kecáá ka re ké ne pisei túhaane, amá ne ka re ké piriyu ló. ⁴⁸ Nkó yee né n ye, úu kó nnésímé pakarelē ye utúhaane mále. Nsímé mmē kam nní n símisi mee ha ne keyáa tərəə ketúhé u túhaanene. ⁴⁹ Ai kenémúhé cire kam ne símisi. Amá, Sáa yee né n tumme yee uricuruu lē kam yé n símisi ne lē kecáá kam yé n céési né forii. ⁵⁰ Ne kó nyu re lē kuu n forii yèè nfáa teneciré hele. Lē nnya, ne ye lē kam n símisi símisile yare ke Unésáa uu né n forii.

13

Yeesu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine piké ne nkpə meló anyá li, Yeosu un nyu re uitunje ye tule re uké ketē nké kecáá yisi uké Úsáa-i pele, uu pee upisei pee ketē kecáá n̄ we un pi la, meýansei píla kpá ne kətə-pə. ² Kai nnyóó n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kuníri pón Simə Isikariyəti uηmáne Yutasi kefa-i piwai masí re uké u t̄i uké upilaarə pa. ³ Yeosu ricuruu ye pee nyule re Sáa Ulééca kémee kuu léeri, ukeméé kuu kó pele, un kó nyu re Sáa Ulééca ye mpá yo uanipe-i wale. ⁴ Uu pee keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpəpəú kpísi uu kehale-i té ⁵ uu pee limemáá kucári maa kunyine-i míni súúni, uu upipiretiki ana piheere loni, uu kó ne kúpəpəú kuu kehale-i rinté pitinnente loni. ⁶ Uu Simə Piyee tulu, uyē uu u maa re: Pó Upiima, ái pō yé pee meníne né ána heere! ⁷ Yeosu uu pee u pese re: Áa lē kam nní n wai aseí kóm̄ei kelenē. Amá pó kam aa kepire kom. ⁸ Piyee uu u maa re: Ai we kpáráa re poké né ána heere. Yeosu uu u pese re: Nensá kó pó n heere, tó ne mpó ári yé fe tóké linyine ripéne. ⁹ Kei ke Simə Piyee uu pee u maa re: In lee ni, ái ána ηmane kaa yé né heere, Upiima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne! ¹⁰ Usoi nkó yee piwóle m̄ masí úu ye kó n wéési uké piwóle rikpá. [Insá ána kuu yé heere.] U uipiηe nnéi wólele uu funi. Nó ne piwóle masile ani funi, amá ái pee nónnénéi. ¹¹ Yeosu ye pee uyee pílaarə anipe-i u n waine pinyuwe máálenle. Lē nnya kuú maa re: Amá ái pee nónnénéi kani wóle ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana piheere m̄ masí uu kó ukutukanka cícaá pitane pese, uu keluke-i ketóne pele, uu pi pise re: Nō lē kam nní nó n wa aseí konle nní? ¹³ Nō né sélei re Ucélaa ne Upiima. Nō alari mále. Ne mesei lē le. ¹⁴ Né n̄ nní Nounépiima ne Nounécélaa. Né n̄ ána nó n heere, li pise re nóóké ye kó nómenécəpecire ána heerentene. ¹⁵ Ne lē nó nyísele nóóké ye kó ne n wapaane yare kam nó n wa meco nnya. ¹⁶ Asei kecáá, ké nó símisi re ukéikó úu ye ukeisaa n fe. Utume úka úu ye uyee u n tū n fe. ¹⁷ Nō nkpeni lē nnéi nyule. Nō kpére likecáá sone, nó nkíηniηe yē. ¹⁸ Ai nónnénéi kam ne máne. Ne pē kam n wée nyule. Amá li pise re lelee Nlécaasimé ritelé-i n wólaalē liké wa. Lelée re:

Τό νε uyē τώ ricáripí rise-i iluke n le ye ne né pansē. ¹⁹ Ne nkpéni nsímé mmú nó símisile nké kelene kam. Nn píyei n ka, ani pēe ηmurei re née mḗpá píyei uwee. ²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re uyēe unétume ní yósí ye né yósile. Uyēe kó né ní yósí ye uyēe né n tumme yósile.

*Yeesu ye stmisi re Yutasi yé piláarḗ anipe-i u wa
(Matiyee 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)*

²¹ Kē Yeesu uu anḗḗ nyē pimáa m masí, uripḗḗ ari caai uu re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécḗpe unyine yé pinélarḗ anipe-i né wa. ²² Kei ke upipiretiki api pēe síyu-i pinyáneine lḗ pin píseine re úye kuú ne máne? ²³ Likumúné kpe-i, Yeesu pipiretiki kecḗpe use kuú pēe meýá ní la un ukecáá finu. ²⁴ Simḗḗ Piyēe uu ukuwéé-mē paíḗḗ uu u pise re úye kuú ne máne. ²⁵ Kei ke uyē uu pēe Yeesu kecáá finēḗ uu u pise re: Upíima, úye kaá ne máne? ²⁶ Yeesu uu u pēse re: Né kekḗpónḗpi iyéhe rita. Uyē kam ke m pane, uyēe lo. Uu pēe kekḗpónḗpi iyéhe ta uu Simḗḗ Isikariyḗḗti ηmáne Yutasi ke pa. ²⁷ Kē Yutasi uu kekḗpónḗpi kē lē ní yósí, Setani uu u loni. Yeesu uu pēe u maa re: A ha meke lē kaa mewai m má wa. ²⁸ Pē nnéi pēe keluke ke-i ní we kecḗpe úka úu kḗ yo nnya kuu lē u ma. ²⁹ Yutasi ye pēe pikuwóólḗḗ múflē. Lē nnya ke pimēyā api musí re Yeesu ye u pisele re uké ha lē kai anyá kémeē pi m pise lḗ. Picḗ pḗḗ mūsu re née u u maa re uké linyine kpísi uké píwēkḗḗ pa. ³⁰ Yutasi uu kekḗpónḗpi kpísi uu mēse ne mēse leepḗ. Likumúné kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecáá nstmé

³¹ Kē Yutasi uu piléepḗ m masí, Yeesu uu re: Li nkpéni Usoi Kepipi ríyu waise, ai kḗ kē nnya Uléécaá pḗḗ kḗ ríyu waise. ³² Lin uyē nnya Uléécaá ríyu n waise, Uléécaá ricuruu yé kḗ uyē ríyu waise. Ai kḗ nánaine uké ne lē n wa. ³³ Sinépipi, nkáripí kam kḗ nókenémēe pitóne kpáne. Nó kam ani né wéési. Yare kam Pisufi pimáa m masí re: Ani yé fe nḗké kei kam n sí ha, limēcḗ kam kḗ nkpéni nḗ maane. ³⁴ Isé fale kam nó pālē te: Ani n lakaane. Nḗḗkē kḗ n lakaane yare ke née nó ní la mecḗ. ³⁵ Nḗn n lakaane ke mḗpá úye uu yé yé te nḗ pinépiretiki le.

Yeesu ye stmisi re Piyēe yé u kési re úu u nyu

³⁶ Simḗḗ Piyēe uu pēe u pise re: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pēse re: Aa yé nkpáni fe pḗké kei kam n sí ha, amá pḗḗ kam aa kepire né tíkipḗ. ³⁷ Kei ke Piyēe uu kḗ u pise re: Yo nnya kám yé fe ké nkpéni pḗḗ ritiki, Upíima? Te in nkpḗ ye mu, né mpḗkpḗ kpu! ³⁸ Yeesu uu u pēse re: In te nkpḗ ye mu, pḗḗ nnékpḗ kpu, née yo? Asei kecáá, ké pḗḗ símisi re icá iké kelene n kooi, pḗḗ kési metaani re áa né nyu.

14

Yeesu ye ncee kapi ye ne Saa Uléécaá-i ní ha

¹ Yeesu uu kḗ upipiretiki pimáa kpá re: Nḗrinépḗḗ ári kape n caailē. Ani Uléécaá ne kefa tene ani kḗ né ne kefa tene. ² Sitóne ye Unésáa keyḗ-i kulúí wele. Ne sinle ké ha ketóne nó nyḗḗnse. Insá pēe lē, ám yé pēe nó símisi re ne sinle ké ha ketóne nó nyḗḗnse. ³ Nen n ha ketóne pinyḗḗnse nó m masí, ne pēerile ké nó kpísi ké ne ripéne, nḗḗkē kḗ ne kei kam ní we n we nnya. ⁴ Nḗ kḗ kei kam n sí ncee nyule. ⁵ Tomaa uu pēe u maa re: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, íye kari yé wa tḗké ne lincee n nyu? ⁶ Yeesu uu u pēse re: Née ncee, née nsímései, née nfáa. Uka úu we ye yé Saa Uléécaá-i ní ha kái né kuú ne ritiki. ⁷ Nḗn pēe né n nyu, nó pēe kḗ Unésáa n nyu. Kái ne neni n kpísi, nḗ u nyule ani kḗ u yenu.

⁸ Filipu pḗḗ pēe re: Upíima, pḗḗ kpére Saa ró nyíse, lee ne ró piye. ⁹ Yeesu uu u maa re: Filipu, hái ái neni-me ke tḗ ne nnḗ arí we, áa kḗ pēe né nyuu? Nkḗ ye né n yé ye Unésáa yenle. Iye kai wa kaa pēe ne maa re ké Saa nó nyíse? ¹⁰ Aa ne kefa tene re tḗ ne Unésáa ye pénélenle, nen ukemēe we uyē un kḗ kenémēe we née yo? Nsímé mmú kam nní kḗ n símisi ní n kenémēe léeri. Amá Saa ye kenémēe ní we ye umewai wai. ¹¹ Ani ne kefa tene re ne

Unésáa kέmεε wele, Unésáa pón kα kenémεε we. Mpá nansá ne lē kefa n tenene, ani ne lē kam n wai nnya kefa né tene. ¹² Asei kecáá, ké nó símisi re nkó yee ne kefa né n tene pō né kα menéwai meco wa. Ticuruu u yé menékó metónjé-tónjé wa re Unésáa kέmεε kam tósu nnya. ¹³ Lē nnéi kani yé ne rinényíri m pise, ne li waine Sáa uké ne Kepipi nnya ríyu yē. ¹⁴ Nón ye yo mpuri ne rinényíri m pise, né nó li pa.

Tinóo meyekei re Uléecaa yé Nfaasonε pame

¹⁵ Yeesu uu kα pimáa pi kpá re: Nón né n la, nó ye inésé ritiki. ¹⁶ Né né pεε Sáa we re uké Ucome nó pa uké mesére nókenémεε n we. ¹⁷ Uyee nní nsímései Nfaasonε. Ketē nké pisoι ápi yé fe piké n yási. Ápi n nyáni, ápi kα n nyu. Amá nó ne n nyule re n nókenékúrí we. Nó ne mmē né ripéne nη ne nókenémεε n we nnya. ¹⁸ Am nómenécíre yáne yare sikúmampipi. Ne nókenémεε pεerile. ¹⁹ Li tise nkáripι, ketē nké pisoι ápi yé pεε piyéne né rikpá. Amá nó né né yé te ne nfáa mále nnya. Nó ne kα sóntile nóké nfáa m má nnya. ²⁰ Likeyaa kē kani yé céri re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemεε we, nóon kenémεε we, néen kα nókenémεε we.

²¹ Nkó yee inésé mí múlī un i tikilē yee né la. Unésáa yé kα uyee né n la n la. Né né kα u n la am kα menécíre u nyíse. ²² Yuuti, ái Yutasi Isikariyóoti, uu u maa re: Upíima, íye kaa yé mepócíre ró nyíse áa yé pεε ketē nké pisoι mepócíre nyíse? ²³ Yeesu uu u pesε re: Uye un né n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tó ne Unésáa ari ukekúrí sí, arí ha ukeméε n we. ²⁴ Nkó yee úu né n la úu ye nnésímé rimúlú. Nsímé mmú kam nní nó n símisi nη kα pεε kenémεε léeri, amá Sáa yee né n tumme kέmεε le. ²⁵ Kumúnjé nkú-i ke tó ne nnó ari nképni nní n we kέmεε kam lē nó símisi. ²⁶ Nounécome yee nní Nfaasonε ke Sáa Uléecaa uú ne rinényíri m pámene. Mme mee mpá yo nó céésine nn kα lē nnéi kam nó n símisi nó léise. ²⁷ Ne nképni nkíhniηe ne nó riyá. Nnékíhniηe kam nó n he. Ai sisoipipi meheε meco kam nó he. Nórínépóo arí kape caai, iwame íi kape kα nó n we. ²⁸ Yare kam nó mí maa re: Né nó riyá amí ha kα nókenémεε pεeri. Nón né n la, kam nní Unésáa kέmεε n sí, li yé pεε nó n láarúle re ne ukemεε sí nnya. Unésáa ye né fele. ²⁹ Ne nsímé mmú nnéi nó símisile nké kelene kam te nn píyei n ka, nóké ne kefa n tenε nnya. ³⁰ Am nképni ne meyá pisímé nó kpáne. Ketē nké uyóopi ye wemele. Uu nnaηe nka kenécáá má. ³¹ Amá ketē nké pisoι piké ne n céri re ne Sáa lalε nnya kam ye lē kuu ye né mí ma wa. Ani nté yisi tóké ncée kpísi.

15

Yeesu yee fiinyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Né ne fiinyi kulée riyíkí le, Unésáa yee kuute. ² U ye mpá nlése n-ye mee kenécáa n tóraalē nη ye pεε mári rikéle uu kα iyee m máru héru, ii pεε meyá pimáre kpá. ³ Icélaa nnyí kam nní nó mí pa ye pihéré nó masile ani pεε nképáni cáká-cáká. ⁴ Tóké m pénelē nōn kenémεε we yare ke née nókenémεε n we meco. Nlése nnsá ne kulée n toraalē, nη ye fe nké mmecíre n we nη ne apipi maru. Limeco ke nó áni yé fe nóké linyine yoriye nansá ne né m pénelē. ⁵ Néε kulée riyíkí, nóo ilése. Nkó yee ne né m pénelē un ne we yare ke née ukemεε n we meco yee ye linyine yoriye. Insá né, áni yé fe nóké apipi toresi. ⁶ Uye unsá ne né m pénelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempō u fómpōle yare nlése, uu kóosi apí pεε ilése kóima iyē cápine apí nna sé íi tore. ⁷ Nón ne né m pénelē nōn ne kenémεε n we, nnésímé nn kα nókenémεε n we, ani ye lē kani n la pise, pi yé nó li pa. ⁸ Nón apipi meyá n toresi, nō lē nyísele re nō pinépiretiki le. Unésáa uu pεε ríyu yenu. ⁹ Ne nó lalε yare ke Sáa uu né n la meco. Ani nla mmē kέmεε n we. ¹⁰ Nón inésé m múlī, nnéla kέmεε kani lē we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pεε unla kέmεε n we meco.

¹¹ Ne lē nó símisile nóké ne menécō mpóonare m má, nónnépóonare nké kα n we ne nketo-pō nnya. ¹² Isé iyē kam nó mí pālē yee re: Ani n lakaane yare kam nó n la meco. ¹³ Leleε n fe ke usoi uu ye ne n nyíse re u nla píima mále yee re: Usoi uké unfaa cire kpísi uké upisane

riyu kecáá he. ¹⁴ Nɔn ye lɛ kam nó m pise n wa, nɔ pinésáne le. ¹⁵ Am nkpéni piséi nó kpáne re pikéikó. Ukeikó úu ye n nyu lɛ ke ukéisaa uu n wai. Lɛ nnéi ke Unésáa uu né n nyíse kam nó céesi. Lɛ nnya kam nó sée re pinésáne. ¹⁶ Ai nóó né wée, née nó wée am nó tum te ani n nme ani ha pikei wa liké yóriye nípá píyei-pɔ. Lɛ kémee, Unésáa yé pee lɛ nnéi kani yé ne rinényiri u m pise nó pa. ¹⁷ Lɛ nnya, lɛ kam nó m pise yee re ani n lakaane.

Ketě nké pikó ye Yeesu ne upipiretiki ipuri yulu

¹⁸ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ketě nké pikó pin nóinépuri n yulu, ani ceri re inépuri kapi mefoi yè kelene. ¹⁹ Nɔn pee ketě nké pikó, pi yé pee nóinépuri n la re nɔ pipikó nnya. Amá káni nní ketě nké pikó, am kɔ nó wée, nó ne pɛ áni pee líka pénelɛ nnya, ápi pee nóinépuri la. ²⁰ Ani rinóó tɛ kam nó m ma léise re: “Ukeikó úu ye ukéisaa n fe. Pin né n wéékuselɛ, ani n nyu re pi kɔ nó wéékusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé kɔ nó nkó rimúlú.” ²¹ Amá né nnya kapi lɛ nnéi nó waine, kápi nní uyee né n tumme n nyu nnya. ²² Nensá pee n ka, nensá pee kɔ pi n símisi, ápi yé pee akópe m má. Api nkpéni nka má piké ne piakópe yarii. ²³ Nkó yee inépuri n yulu ye kɔ Unésáa ipuri yulule. ²⁴ Nensá pee pikéɔpe mewai n wapisi ke úka mpuri úu n wailɛ, ápi yé pee akópe m má. Amá pi nkpéni me yenle api kɔ pee tó ne Unésáa ipuri yulu. ²⁵ Lelɛ piisé kémee n wólaalɛ liké ne n wa nnya kai lɛ wai. Lelɛ re:

Méwoo kapi inépuri yulu.

²⁶ Ucome yee n sónti yee nní nsímései Nfaasone kamí ne Sáa rinyiri nókenémee n tumtine. Sáa kémee kuu léeri uké kenécáa aseéra lese. ²⁷ Nóó né kenécáa aseéra lese re tó ne nnó tóo hái kékoraane-me we nnya.

16

¹ Ne lɛ nó símisile re áni kape ne Ulééca ncee kémee ní loó nnya. ² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kémee nó lákase. Ticuruu li kumúnjé kunyine-i sónti ke usoi uu yé un nó n kpu, uú m músu re Ulééca kuu lɛ inyóonse wai. ³ Kápi píkaí Unésáa née né n nyu nnya kapi lɛ waine. ⁴ Ne lɛ nó símisile re lin n ka lin lɛ n wai, nɔké ne n léise re ne nó símisi nnya. Tó ne nnó tóo pee we nnya kám hái kékoraane-me nó símisi.

Nfaasone pikei

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kémee kam nkpéni nní tósu, nó úka úu kɔ né pisene re: Méye kaa sí? ⁶ Kam lɛ nó n símisi nnya ke nóanépóo aa lɛ meyá caai. ⁷ Mpá ne lɛ, né nsímései nó símisi: Nen n tómpɔ, li yé nó rilaa ai tósu. Li we re nensá n tómpɔ, ucome úu pee nókenémee sónti. Amá nen n tómpɔ, né nó u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé ketě nké pisoi akópe pi nyíse. U yé kɔ lɛ kapi ye n sée re aseí ne lɛ ke Ulééca uu yé ne usoi n túhaane pi símisi. ⁹ Piakópe ye nnyé re ápi ne kefa né tenelɛ. ¹⁰ Asei nyee re Unésáa-i kam sí, áni kɔ piyéne né kpáne. ¹¹ U yé lɛ ke Ulééca uu ye ne usoi n túhaane pi símisi. Lelɛ re u ne ketě nké uyɔpi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi. Amá nkemee pikome yé nkpéni ne nó pɔlesi. ¹³ Nsímései Nfaasone mmɛ nn píyei n ka, n yé tíyese ani nsímései nnéi kóm. Ai nnnane cire knn ne símisine, amá lɛ nnéi knn n kɔ knn nó símisine, nn kɔ lelɛ masí kepire n waine nó símisi. ¹⁴ N sóntile nké ríyu né waise. Li we re mmɛ kam n símisi knn sónti nké nó ritérjse. ¹⁵ Lɛ nnéi ke Unésáa uu m má ye linékó le. Lɛ nnya kamí maa re mmɛ kam n símisi ke nsímései Nfaasone mmɛ nn sónti nké nó ritérjse.

Mpóocaai yé kam nn pansé mpóonare

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretiki keɔpe pinyine api pee pipisine ló te: Nsímé mmú kuu nní ní símisi aseí re íye? U re: Li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ pee piyéne né kpá. Li we re Unésáa-i kam sí. ¹⁸ Lɛ kuu nní m maa

re “li tise nkáripí” asei re íye? Ari nyu lã kuu n símisi. ¹⁹ Yeesu un nyu re pi lalɛ piké nsímé u pise, uu pɛɛ pi maa re: Nɔ nómɛnécɔpɛcɪrɛ píseine re ne maa re “li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ pɛɛ piyéne né kpá, née yo?” ²⁰ Asei kecáá, ké nɔ símisi re nɔ kam ani ye tɛni nɔánépɔɔ aa kɔ caai, amá ketɛ nké pikó pin nkínɲɲɛ kɛmɛɛ we. Nɔ kam ani mpɔɔcaai kɛmɛɛ n we, amá nónnépɔɔcaai yé kam nn pansɛ mpɔɔnare. ²¹ Unósi yèè un kɛmare-i n we, uripɔɔ yèè n caailɛnɛ re itunɲɲɛ ye tu re uké íwe píima li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uiwe palei. Li ye u n láarúle re u kɛwá mari nnya. ²² Limɛɔ kɛ nɔ apɔɔ aa kɔ nkɛpɛni caailɛ. Amá ne sónti ké kɔ piyéne nɔ rikpá, nɔánékín aké pɛɛ níɲɛsi, úka úu yé kɔ fe uké mpɔɔnare mmɛ nɔ lesɛ.

²³ Ani likɛyaa kɛ níka pipise kɔ né kpáne. Asei kecáá, ké nɔ símisi re Sáa yé lã nnéi kani yé rinényiri ne u n we nɔ pa. ²⁴ Háí ne nɛni-mɛ áni kahane rinényiri ne linyine n we. Lã nnya, ani ye we uké nɔ he nónnépɔɔnare nké n we ne nkɛtɔ-pɔ.

Yeesu ye ketɛ kecáá rɲanɲɛ nnéi feriyɛ

²⁵ Yeesu uu kɔ upipirɛtiki pimáa kpá re: Sinyárũ kam ne nsímé nnéi nɔ símisi. Kumúnɲɛ kunyine yé kam ám yé pɛɛ lã nɔ n símisi, amá am ye pɛɛ Sáa kecáá nsímé nɔ símisi kpáii. ²⁶ Nɔ ha likɛyaa kɛ tinényiri ne linyine Sáa we. Am maa re né nɔ nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né ní la nnya, Sáa ricuruu ye kɔ nɔ lalɛ, ani kɔ ne kefa tɛne re Ulééca kɛmɛɛ kam léeri nnya. ²⁸ Sáa kɛmɛɛ kam léeri kam ne ketɛ kecáá ka. Ne nkɛpɛni lã ketɛ nté yisile ké Sáa kɛmɛɛ pɛle. ²⁹ Kei kɛ upipirɛtiki api pɛɛ u maa re: Pɔ nkɛpɛni ró símisile lin kpáiiɛ, áa nkɛpɛni ne sinyárũ tó símisi. ³⁰ Tɔ nkɛpɛni cɛrile re pɔ nípa yo nyule, ái nkɛpáni we piké nnyine pɔ pise. Lã nnya karí ne kefa tɛne re Ulééca kɛmɛɛ kaa léeri. ³¹ Yeesu uu pi pɛɛ re: Nɔ nkɛpɛni ne kefa tɛnele, née yo? ³² Kumúnɲɛ kunyine yé kam, ticuruu ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpii ani menécíre yá. Amá ám menécíre we, Sáa ye kenékúrí wele. ³³ Ne lã nnéi nɔ símisile re ani ne tó ne nnɔ kupɛnɛɔ kɛmɛɛ nkínɲɲɛ-i n we nnya. Nɔ sóntile nɔké ketɛ nké kecáá íwe píima ne m pansɛntɛ, amá ani n kahari, ne ketɛ kecáá rɲanɲɛ nnéi piferiyɛ masile.

17

Yeesu ye upipirɛtiki kecáá keyóme yáasi

¹ Ke Yeesu uu lã písímé m masí, uu pɛɛ kelééca-mɛ weríi uu re: Itunɲɲɛ ye tule, Sáa. A Kɛpópipi ríyu waise, kɛ keké kɔ pɔ tíyu waise. ² Pɔ sisoipipi nnéi kecáá rɲanɲɛ ke hele re keké pɛ nnéi kaa keanipe-i n wa nfáa tɛnɛcírɛ he. ³ Nfáa tɛnɛcírɛ mɛɛ piké pɔ cɛri re mɛpɔcírɛ pɔɔ Ulééca sei, piké kɔ Yeesu Kirisi kaa n tumme cɛri. ⁴ Ne ketɛ kecáá ríyu pɔ waisele am kɔ pikɛi kaa né ní forii wai. ⁵ Lã nnya Sáa, a nkɛpɛni kɛpɔyu-i ríyu tɛ kam pɛɛ kɛpómɛɛ m má aa kelɛne ketɛ nké wai né waise. ⁶ Ne tíyɛsele písoi pɛ kaa ketɛ kecáá n lése aa anénipe-i wai api pɔ cɛru. Pɔɔ pɛɛ pi te, aa pi kpísi aa anénipe-i wai pin mpɔsímé múílɛ. ⁷ Pi nkɛpɛni cɛrile re kɛpómɛɛ ke lã nnéi kaa né m pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmɛ kaa né m pa kam pi símisi api ɲmurei api kɔ meyíkíyiki cɛru re kɛpómɛɛ kam léeri, api kɔ ne kefa tɛne re pɔɔ né tumme.

⁹ Pɛ kecáá kam pɔ yáasi. Ai ketɛ nké pikó kecáá kam yáasi, amá pɛ kaa anénipe-i n wa kecáá kam pɔ yáasi re pɔɔ pɛ te nnya. ¹⁰ Pɔɔ lã nnéi kam m má te. Née kɔ lã nnéi ke pɔɔ m má te. Lɛlɛ kɔ nyísɛlɛ te pɔ pikɛmɛɛ ríyu né waisele. ¹¹ Am kɔ nkɛpɛni ketɛ kecáá we, amá pɛ ne kɔ ne kekecáá wele. Kɛpómɛɛ ke née tósu. Sáa Ulééca, Ulééca yeé úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinɔɔ rise m má yarɛ ke tó ne mpɔ ari m má mɛɔ. ¹² Ke tó ne pɛ arí pɛɛ ní we, tipónyiri kam pɛɛ ne pɛ kaa né rimmúise kecáá paílɛ. Ne pɛɛ pikɛcáá ripaile nɔnɔne, piuka úu pɔ, insá uyɛ kai n waimɛ re uké pɔ yarɛ kai Nléécaasímé ritelɛ kɛmɛɛ n wólalɛ mɛcɪrɛ. ¹³ Ncɛe-i kam nní lã we nen kɛpómɛɛ tósu. Kumúnɲɛ nkú-i kam nní ketɛ kecáá ní we kelɛne nnya kam lã pi símisi re mpɔɔnare kam m má nké pi wa ne nkɛtɔ-pɔ. ¹⁴ Né ne mpɔsímé pi céesile ketɛ nté pikó api piipuri yulu re ápi ketɛ nté pikó, yarɛ ke nɛ ám kɔ ketɛ nté ukó nnya. ¹⁵ Am pɔ wɛlu re a ketɛ nké kecáá pi yukuse, amá ne pɔ wɛlu re a pikɛcáá ripaí ukpáare Setani úu

kaɓe pi rica. ¹⁶ Api ketē nté pikó, yare ke nē ám kó ketē nté ukó meɓo. ¹⁷ A nsímései kpísi aá ne pi pansese pipókó ne kété-pó. Mpósímé mee aseí. ¹⁸ Yare kaa ketē nté písoi kémee né n tū meɓo ke nées kó ketē nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécíre kpísile am pó pa re nsímései nké tíyese pē póké kó pimécire kpísi piké pansese pipókó.

²⁰ Ai kó pē nmane nnya kam pó welu, amá pē kapi n sánti piké nsímé rin-yóo piké ne kefa né tene nnya kam pó welu. ²¹ Ne pó welu re a tíyese piké rinóo rise wa. Yare ke pó Sáa, aa kenémee ní we néen kó kepómee we, pē piké kó m pénélē pin ne kerómee we ketē nté pikó piké ne n céri re póo né tumme nnya. ²² Meyóopi mē kaa né ní he kam pi he piké ne rinóo rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meɓo. ²³ Ne ne pi pénélenle nen ne pikemée we, pón kó ne nē pénélē pón ne kenémee we. Lē kémee kapi yé fe api rinóo rise m má ne kété-pó, ketē nté písoi api kó ne ceru re póo né tumme, pón kó pi la yare kaa né ní la meɓo. ²⁴ Sáa, ne la re pē kaa né rimmúise piké ha kei kam ní wene n we, piké ne meyóopi mē kaa né n he n yé nnya. Póo né me he re póo né lalé aa kelene ketē wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, ketē nké pikó ápi pó nyu. Amá nē ne pó nyule, mpí póo kó ceru re póo né tumme. ²⁶ Ne tíyesele api ripónyiri ceru, nen kó we nen wai re piké picére ti rikpá, níla mmē kaa né ní la nké ne pikemée n we ké kó ne pi m pénélē nen ne pikemée we nnya.

18

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé mí masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturóo kefanáa metérj-mē sí apí ha keléecare kenyine kee kei ní we kémee lompo. ² Yutasi ye Yeesu n yáá ye kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèè pee kei meséere cápínele. ³ Kei ke Yutasi uu yisi uu písóca kpísi uu kó Uléecaa keyó piméré ke pepe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api n tumpo ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itópilū muleilē. ⁴ Yeesu ye pee lelee u n waine pinyuwe máalenle, uu péé ne nyósopo uu pi pise re: Uye kani wéési? ⁵ Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pee pi pese re: Née lo! Yutasi ye u n yáá ye pee kei wele lin ne lē wai. ⁶ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pee pi mí maa re: Née lo, pi ipírē pírē ne sónle apí ha ne lolu. ⁷ Yeesu uu kó pipise pi kpá re: Uye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸ Yeesu uu pee pi pese re: Nté ne nó maa re née lo. In te nē kani mesei wéési, ani picó riyá piké tómpo. ⁹ Lē kuú pee mekee mí ma liké ne n wa nnya kuu lē ma. U péé maa re: Pē kaa né rimmúise, úka úu ne né po. ¹⁰ Simóo Piyee ye pee ritéhe caacaa múílenle. Uu ri mahani uu Uléecaa usina ukeikó use kutu luke-luke semí. Pi ye ukeikó uyē sée re Malikuusi. ¹¹ Kei ke Yeesu uu pee Piyee maa re: A ripótéhe kukai kémee pesepo. Iwe iyē ke Unésáa uu wa re ké li. Am kape pee i lí, née íye?

Pi Yeesu ne Ana kémee ha

¹² Písóca pē ne piukpeenwai ne Pisuífi piméré api pee Yeesu tini api paasi ¹³ apí ne Ana keyó u sí kelene. Ana ye pee Kayifu ye kumúnjé kpe-i isína n tū ulóhó le. ¹⁴ Kayifu ye pee Pisuífi piwéese mesóho rikpá re: Li kutási we re usoi use uké kuyu nnéi nkpo kpu.

Piyee ye kesi re uu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pee lē ne Yeesu tósule, Simóo Piyee ne uupiretikicó unyine pin Yeesu tikilē. Usina ye pee upiretiki ucó uyē nyule. Lē nnya kuu fe u ne Yeesu api kucó usina keyó-i lompo. ¹⁶ Amá ketahai ke Piyee póo nyere uu ne ripoo kó. Kei ke uupiretikicó uyē ke usina uu nní ní nyu uu pee léeme uu ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pee Piyee tampó. ¹⁷ Unósi uyē uu pee Piyee pise re: Nté pó ne kó utisi uyē upiretiki le? Piyee uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ¹⁸ Nnyiye ye pee likumúnjé kpe-i wele. Pikeikó ne piméré api pee nkalena wai api kekále wai pin pee wéni. Piyee póo kó pikemée hapo uu n tū un nna wéni.

*Usína ye Yeesu nsímé píseise**(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)*

¹⁹ Usína uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáá píseise. ²⁰ Yeesu uu u pese re: Mpa úye keyu-i kam símisi am kó meséere Pisuiifi ayomeyáhaalee-i ne Uléécaá keyo-i ke Pisuiifi nnéi api ye n cápine céesi. Am ketume nka meya ma. ²¹ Yo nnya kaa pree né píseise? Peeee n kó nen símisi kaa yé pise re yo kecáá kam pi símisi. Pē ne nyule nsone lē ke nēe m ma. ²² Ke piméré pē use uu lē n kó, uu Yeesu kepese tōlu uu u pise re: Lē kaa yé pree usína rinóo pesee? ²³ Yeesu uu pree u maa re: In te ám nsone símisi, a né símisi kei kam m púnne. Amá in te ne nsone símisile, yo nnya kaa pree né pi? ²⁴ Ana uu pree u kpísi un lē pahaalē uú ne usína Kayifu u papo.

*Piyee ye kó pikéne rikpá re úu Yeesu nyu**(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)*

²⁵ Simo Piyee ye pree likumúnjé kpe-i wele un nna wéni. Api u pise re: Nté pó ne kó utisi uyē upiretiki le? Uu késu uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ²⁶ Usína ukeikó use ye pree utisi uyē ke Piyee uu kutu riñsem umareco le. Uu pree Piyee pise re: Ai nó ne uyē kam aléé kecare-po yēe? ²⁷ Piyee uu kó Yeesu pikéne kpá. Mese ne mese, icá ii kooi.

*Pi Pilati kémee ne Yeesu túhaane**(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)*

²⁸ Api mmare mare Kayifu keyo-i Yeesu kpísi api ne riyóopipoo sí. Amá Pisuiifi piwéése api pree lompo re ai kape mékperinkpe pi waise, api yé pree fe piké nkpó melóo anyá li nnya. ²⁹ Lē nnya ke Pilati uu léepo uu pi léepo, uu pi pise re: N-ye kani ne usoi nkó túhaane? ³⁰ Api u pese re: Usoi nkó unsá pree mewai kópe n wai, ári yé pree apónipe-i u wa. ³¹ Kei ke Pilati uu pree pi maa re: In lē, ani u kpísi aní ne nórincúruu u túhaane yare kai nóinésé kémee m pise. Pisuiifi api u pese re: Ari ncée má také unyine kpu.

³² Tinóo tē ke Yeesu uú pree m ma uú ne nkpó mmē kuu n kpine kecáá símisi kai lē titiki. ³³ Pilati uu riyóopipoo-i lompo uu Yeesu pise re: Póo Pisuiifi Uyóopii? ³⁴ Yeesu uu re: Póo ripócúruu lē pise nēe unyine yee nnésímé pó símisi? ³⁵ Pilati uu re: Pó nyu re né ne Usuiifi lee? Mópuri pikó ne peeee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése pree anénipe-i pó wa. Yo kaa mpíí wa? ³⁶ Yeesu uu re: Kenyóopitē áke ketē nté kekó. Nen pree ketē nté iyóopi n le, pinékeikó yé pree kenécáá atopi wa re api kape Pisuiifi anipe-i né wa nnya. Amá inéyóopi íi nkpáni ketē nté ikó. ³⁷ Kei ke Pilati uu pree u pise re: Lē nnya, po uyóopi lee? Yeesu uu re: Lē kaa nní ma. Ne uyóopi le. Pi né mările am ketē kecáá weri re ké nsímesei kecáá símisi. Nkó yee nsímesei m má yē kutu né ricole. ³⁸ Pilati uu u pise re: Yo kapi ye sée re nsímesei?

Ke Pilati uu lē Yeesu pipise m masí, uu yisi uu piléepo kpá uu Pisuiifi léepo, uu pi maa re: Né ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u n kpu. ³⁹ Amá li nókenémee inyékii le re ké ye nípá nkpó melóo anyá áye kémee ukpaniikó use unyine akpanii tō. Nō la re ké Pisuiifi Uyóopi akpanii nó tō? ⁴⁰ Api pree picáái kpá re: Aaí, ai uyē, a Parapasi akpanii ró tō. Parapasi ye pree kó usoi kpááree le.

19

¹ Kei ke Pilati uu pree ncée he re piké Yeesu tí piké iséi u súúkee. ² Pisóoca api inípe ne riyóopikəh yóóni api u kipise, api kó kukpélenku wéé nyaii kpísi api u tani. ³ Api pree ukekúri nyósopo api ye pree re: Tō pó yáasi, Pisuiifi uyóopi! Apí ne sipese u tōlu.

⁴ Pilati uu kó piléepo kpá, uu písoi pree n cápinelē maa re: Uyee nkó kam ne ketahai nó léeme naké céri re ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u n kpu. ⁵ Yeesu uu pree léepo un tiyóopikəh kapi ne inípe n yóó kipilē un kó kukpélenku wéé nyaii tanaalē. Pilati uu pree pi maa re: Usoi uyee nkó! ⁶ Ke peeee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne piméré api u n yé api cáái re: A kunapéékóo kecáá u karií! A kunapéékóo kecáá u karií! Kei ke Pilati uu pree pi maa

re: Ani nórinécúruu u kpísi aní ha karií. Né ám yě yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ⁷ Pisuífi api u pɛse re: Tɔ isé inyine mále yee m pise re uké kpu re u umecíre waise Ulééca Kɛpipi nnya. ⁸ Kɛ Pilati uu anóo nyɛ n kɔ, iwame ii meyá pilone u kpá. ⁹ Uu riyóɔpipoo-i lompɔ uu Yeesu pise re: Pɔ yei ukó le? Amá Yeesu úu rinóo u yási. ¹⁰ Pilati uu pɛe u maa re: Áa la pɔké rinóo né yási, née yo? Áa nyu re né fe am tíyese api pɔ yá née am tíyese api kunapéékɔ kecáá pɔ karií? ¹¹ Yeesu uu pɛe u pɛse re: Áa rínanje níka kenécáá má, insá mmɛ ke Ulééca uu pɔ ní pa re a kenécáá m má. Lɛ nnya ke uyee apónípe-i né ní wa akópe aa apókó fe. ¹² Kaí ne kumúhɛ kpe-i n kpísi, Pilati uu pɛe n wéési uké Yeesu riyáɔ. Amá Pisuífi api sicááila loni re: Pɔn u rin-yáɔ, áa pɛe Rɔm uyɔɔpi usane! Usói nkó yee umecíre n nyáni re uyóɔpi ye Rɔm uyɔɔpi ulaarɔ le. ¹³ Kɛ Pilati uu anóo nyɛ n kɔ, uú ne Yeesu ketahai leepɔ, uu pɛé ha kei kapi ye n sée re aséhéwɛépi kelɔ riyóɔpitú kecáá tone. Pi ye kelɔ kɛ Mé-epiree kémee sée re Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkɔ meló anyá n li, itunje kécíre kumúhɛ kaí pɛe lɛ we. Pilati uu Pisuífi maa re: Nónyéyóɔpi ye nkó! ¹⁵ Amá api pɛe sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapéékɔ kecáá u karií! Pilati uu pi pise re: Ké nónyéyóɔpi kunapéékɔ kecáá karií? Pɛpɛe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api u pɛse re: Rɔm uyɔɔpi memáá, ári uyóɔpi úka ucɔ má. ¹⁶ Uu pɛe Yeesu kpísi uu pianípe-i wai re piké ha u karií.

Pi Yeesu kunapéékɔ kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pɛe Yeesu kpísi apí ne tómpɔ. ¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunapéékɔ kpɛ kecáá kapi u n kariíne cɔni uú ne kuyu-i léepɔ, uú ne kelɔ kɛ kapi ye n sée re Kúyu Kɔɔsɔ sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kɔlikɔta. ¹⁸ Kei kapi u ne písoi pité pinyine anapéékɔ kecáá karií, ucɔ uilúkɛ ise, ucɔ icɔ, Yeesu kunapéékɔ aku pɛe kɛɔpe n we. ¹⁹ Pilati uu kɔ tíyese api kekɛpénkpélépi kecáá wólú api kunapéékɔ kecáá karií. Pi kekɛcáá wói re: Nasareti ukó Yeesu, Pisuífi uyɔɔpi. ²⁰ Pisuífi meyá api iwói iyɛ keeni, kaí ne kei kuyu n kólɛ nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki kapí ne wói. ²¹ Pisuífi pɛpɛe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api Pilati maa re: Pi wói re Pisuífi Uyɔɔpi, amá a wói re u maa re: Ne Pisuífi Uyɔɔpi le. ²² Pilati uu pi pɛse re: Lɛ kam n wói kam wói.

²³ Kɛ písóca api Yeesu kunapéékɔ kecáá pikarií ní masí, api uilú kpísi api hóone api afiri ana wai, nípá usóca úye uu rifiri rise kpísi. Api kɔ ukukpelenku wéé nyaii kɛpɛe áku nnyelaa m má kpísi. Mesame kapi ku yóó kecáá ne metene-pɔ. ²⁴ Api pɛe pimɛɔpɛcíre n tee re: Ari kape ku riceéri. Amá tókɛ panjai arí ne yenu uyee yé ku n kpísi. Li lɛ wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalɛ kecáá rintíki nnya. Li wólaalɛ te:

Pi inélú hɔne api panjai apí ne uyee yé kunékpélenku wéé nyaii n kpísi yenu. Lɛ ke písóca api n wa ye lɛ. ²⁵ Kunapéékɔ kpɛ kecáá ke Yeesu uú pɛe n kariilɛ kekúrí ke úni ne úni uwá ne Kulopaaasi unósi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pɛe nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyɛ kuú pɛe ní la pɔon úni kekúrí nyenu. Yeesu uu úni maa re: Unósi, upóhmane ye neni nkó. ²⁷ Uu kɔ uupiretiki uyɛ maa re: Upóni ye neni nkó. Kaí ne kei n kpísi, uyɛ uu pɛe Yeesu uni kpísi uu ukéyɔ-i yekei.

Yeesu nkɔ

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Kɛ Yeesu uu n yé te u lɛ nnéi kuu piwai ní ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wele. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalɛ kecáá rintíki nnya kuu lɛ ma. ²⁹ Kulú kunyine ye pɛe kei kekúrí ne píta nyɛpe-nyɛpe meyiye yisunule. Písóca api kuyúí kpɛ kapi ye n sée re isóɔpi kekɔpá kpísi, api sinéé sinyine píta nyɛpe-nyɛpe pɛ fe api kekɛcáá tuhu apí ne Yeesu nnɔo kuwéé-mɛ sí. ³⁰ Yeesu uu píta nyɛpe-nyɛpe pɛ sɔmú uu pɛe re: Mpá yo ye piwai masile. Kuu lɛ ní ma, uu pɛe kpará, nfáa nn tene.

Usóca use ye Yeesu ilúkɛ ne kupáj luri

³¹ Likeweesi kee kewénteyaa ketúnjé. Kewénteyaa kē ne kə pɛe keyáa píima le. Sisoikópe ási kapɛ ne kewénteyaa kē ketúnjé kunapéékóó kecáá n kólólē nnya, api Pilati pise re uké tíyese piké apái si selesi api pɛe si súisente. ³² Pisóóca api péé hapə api písoi pité pē ne Yeesu kapi kesé u karií ufoí apái selu, api kə ulírū akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuiṗə. Kapi n yé te u pikṗə masile nnya, ápi pɛe apái u sei. ³⁴ Amá pisóóca pē use uu ilúké-i kuparáḡ u tuhu uu luru, mɛse ne mɛse, ménye ne míni amɛ léeri. ³⁵ Uyɛɛ mɛwai mē n yé ye maa re aseí ye nyɛ. Lē kuu mí ma ye kə aseí le. Uyɛɛ nyule re aseí kuu símisi. U símisile re nóké kə ne kefa tɛne. ³⁶ Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalē tintíki nnya. Lelee re: Api ukukəhə kúka selune. ³⁷ Li kə rikelō kecə-i wólaalē tɛ: Pi yé kam api ye uyē kapi ilúké n luri kuwéé-mē n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56)

³⁸ Lē memáá, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yosɛfi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu ḡmurei. Pisuífi iwame ye pɛe Yosɛfi uyē wɛɛ, úu pɛe lē nnya nyísɛlɛ te u Yeesu upiretiki le. Uyɛɛ ha uu Yeesu kpísi uú ne tómpə. ³⁹ Nikotɛm yɛɛ kesine kɛnyine Yeesu kémɛɛ n ha, póo kə tulaaliye pē kapi ye n sée re miiri ne alowɛɛsi mɛcəhəne sikiloo afeetaani kumúnjé ne hapə. ⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánjápampi pílesi, api tulaaliye pē u fom yarɛ kapi ye pɛe Pisuífi inyɛkii kémɛɛ usoi n kúlesi mɛcə. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékóó kecáá n karií kekúrí ke keléecare kɛnyine aké péé we. Nhóre fale nnyine kémɛɛ kápi úka n wailē ye pɛe keléecare ke-i wɛɛ. ⁴² Likeweesi kee Pisuífi kewénteyaa. Nhóre nn kə ne kei kolē. Api lē nnya kei Yeesu waipə.

20

Nhóre ye mɛḡmanɛ we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kewénteyaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilē uu nhóre-i sí, uu yɛnu re pi ripare kapi nhóre riñfi lesɛɛ. ² Uu itóó wai uú ne Simə Piyɛɛ ne uupiretikicə uyē ke Yeesu uú pɛe mɛyá n la lɛɛpə, uu pi maa re: Pi Upíima nhóre kémɛɛ léɛɛɛ, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei ke Piyɛɛ ne uupiretikicə uyē api yisi api nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá ucə uyē uu Piyɛɛ faau uú ha nhóre-i mɛfoí tulu. ⁵ Uú fo uu lóólúpə, uu sisánjápampi yɛnu sin keteni-i laanu, amá uu pɛe lomṗə. ⁶ Simə Piyɛɛ yɛɛ u n tíkilē póo kə tuiṗə. Uyē uu nhóre-i lomṗə uu sisánjápampi sē keteni-i yénu. ⁷ Uu kə kusánjáp kṗɛ kápí pɛe Yeesu ríyu m paasi yɛnu kun pílaalē kun kumɛcɛre kelō iyaa yisunu, sisánjápampi ási kei we. ⁸ Kei ke uupiretiki ucə uyɛɛ pɛe mɛfoí nhóre-i n tuiṗə póo kə lomṗə, uu yénu uu péé ne kefa tɛne. ⁹ Asei kecáá, hái ne kumúnjé kṗɛ-i, ápi pɛe kahanɛ lelee Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalē aseí n kə te li pise re Yeesu uké pikṗəkpṗə kémɛɛ yisi. ¹⁰ Lē memáá, pipiretiki pē keté api yisi apí kulu.

Yeesu ye umɛcɛre Makitala kuyu ukó Maari nyíse

(Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11)

¹¹ Maari póo pɛe ketahai-pə nhóre kekúrí tone uú n tɛni. Kuu lē n we un tɛni, uú fo uu nhóre kémɛɛ lóólúpə. ¹² Uu piléecaatumɛ pité pinyine yɛnu pin ilū tomé tanaalē pin ne kei kápí pɛe Yeesu n finse tū, ucə ríyu-mē, ucə ána-mē. ¹³ Api u pise re: Yo nnya kaa tɛni, unósi? Uu pi pɛse re: Pi Unépiima kpísile apí ne tómpə, ám pɛe nyu yei kapi u wa. ¹⁴ Kuu lē mí ma, uu pɛe kepire-mē werí uu Yeesu yɛnu un nyɛnu, úu kə ceri re uyɛɛ lo. ¹⁵ Kei ke Yeesu uu pɛe u pise re: Yo nnya kaa tɛni, unósi? Uye kaa wéési? Uu pɛe músu re uyɛɛ keléecare kecáá n páilē lo. Lē nnya kuu u pɛse re: Urósáa, in te póo u kpísi áa ne tómpə, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi. ¹⁶ Kei ke Yeesu uu pɛe u sée re: Maari! Uu pɛe ukuwéé-mē panseṗə uú ne Mé-epiree u pɛse re: Rapuni. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kapɛ né rica, ám

kahane Unésáa kémee rintaá. Amá a ha pinémárecō símisi re Unésáa yee kō nní Nóunésáa ne Unéléécaā un kō Nóunéléécaā kémee kam taálē. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu péé ha pipiretiki símisi re u Upiima yenle. Uu pee lē ke Upiima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyise

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

¹⁹ Kewénteyaa kē ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmē kényō kenyine-i cápinelē. Pisufi iwame ye pee pi wele. Api lē nnya hánaankeē api pee kémee n we. Kei ke Yeesu uu pee pikécōpe leeme uu pi maa re: Nóanékín aké n niñú! ²⁰ Kuu lē pi mí ma, uu pee uanipe ne uilúké pi nyise. Upipiretiki rikín ari níñesi re pi Upiima yē nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kō pimáa pi rikpá re: Nóanékín aké n niñú! Yare ke Unésáa uu né n tumme mecō ke nēe kō nótum. ²² Kuu lē pimáa mí masí, uu pikécáá fúupō uu re: Ani Nfáasone yosí. ²³ Nōn ye píye akópe n sárei, Uléécaā yé kō piakópe pi sárei. Nōn ye re áni pinyine akópe sáreine, Uléécaā páa kō piakópe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use le. Uyē úu pee kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pikeméé n hápō we. ²⁵ Upipiretikicō api pee u maa re: Tō Upiima yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yē ke kenípepi tahampō, kē kō kunénipe ne uilúké rica, ám yé ηmurei. ²⁶ Siyáa sipaha memáa, pipiretiki pē api kō kényō-i n cápinelē kesé ne Tomaa. Pin kō ne hánaankeē, Yeesu uu kō pikécōpe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nóanékín aké n niñú! ²⁷ Uu pee Tomaa maa re: A kepónípepi nté tahampō aa anénipe paí, aa kō kupónípe ne inélúké ca. A lē pitírē tíye áa ne nképni kefa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pee u pese re: Unépiima ne Unéléécaā! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né ní yē nnya kaá ne kefa né tene. Pēpee ápi né ní yē, pin kō péé ne kefa né tenelē pee pínarekome.

Lē nnya kapi rítelē ntí ní wóí

³⁰ Yeesu ye kō upipiretiki inipee-i mewaisaṅa meyā ncōpuri wapisile mee áme rítelē ntí-i n wólaalē. ³¹ Pi lelee nní rikemee ní we wóile re nóké ne n ηmurei re Yeesu ke Uléécaā uu n wée nnya. Uyee kō Uléécaā Kepipi. Nōn ne kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yē.

21

Yeesu ye umecire upipiretiki pisēei nyise

¹ Lē memáa, Yeesu uu pee ketume Tiperiyaati kupiye ritime umecire upipiretiki nyise. Lē kuu umecire pi n nyise ye nní: ² Simō Piyee ne Tomaa kapi ye n sée re Usika ne Natanayēli yee Kalilee keteni-i Kanaa-pō ní we ne Sepetee pinmáne ne upipiretiki pité picō ye pee cápinelēnle. ³ Simō Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picópii tósu. Api u pese re: Tó né kō pó ritiki ari kesé sí. Kei kapi yisi apí ha kúninōi loni api tómpō. Amá ápi kesine kē líka tí. ⁴ Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiye ritime we, amá upipiretiki ápi pee céri re Yeesu lo. ⁵ Kei kuu pee pi pise re: Nō ikpíntomé yē ani cópii, sinéwá? Api re: Eehei! ⁶ Uu pi maa re: Ani kúninōi kuluke-luke-mempō kunyeré fō, nó linyine tí. Api mesei kunyeré fom api ikpíntomé tini ai ku yipu pémi, ápi fe ricuruu piké míni-i ku pōnne ke ikpíntomé ii kulúí ní we nnya. ⁷ Kei ke upiretiki uyē ke Yeesu uú pee ní la uu pee Piyee maa re: Asé Upiima lo! Ke Simō Piyee uu lē n kō te Upiima lo, uu uilú kuú pee m mahā un pee meṅmane ikpíntomé cópii pitane pese uú ne míni-i kpúupō. ⁸ Pi pee ketē kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúnjé. Upipiretikicō api léeri, api pee kunyeré ne ikpíntomé meyipe pasai api lésepō. ⁹ Kapi kúninōi kémee ní suí, api kupiye ritime nkalena leepō, ikpíntomé ne akpónó an nkecáá láalē. ¹⁰ Yeesu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyē kani n cópii kémee ne inyine kam. ¹¹ Simō Piyee uu kúninōi kémee lompo uú ha kunyeré ne ikpíntomé maamaa meyipe súiseri, íi lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá mpá ne imesá mē, kunyeré áku riceéri. ¹² Yeesu uu pee pi séi uu re: Ani kam ani li. Uupiretiki úka úu kō pee kaha uké u pise re:

Πόω wόo? Pi πee nyule re Upiima lo. ¹³ Yeesu uú ne pi ká, uu kukpónó kpísi uu pi hōone, uu ká ikpíntomé pi hōone. ¹⁴ Ke Yeesu uú ne pikpókpo kémee n yisi, metáánū ye mē kuu lē umecire upiretiki nyíse.

Yeesu ne Piyee kecáá nkó

¹⁵ Kapi piluke ní masí, Yeesu uu πee Simōo Piyee pise re: Yonaasi uñmáne Simōo, pō né la ai tósu lē ke picō mpí api né í laa? Uu re: Eee, Upiima, tipócúruu ye nyule re ne pó lalē. Yeesu uu πee u maa re: In lē, a sinésáñpi kecáá ísōne m paílē. ¹⁶ Uu ká melírū pipise u kpá re: Yonaasi uñmáne Simōo, pō né laa? Piyee uu u pese re: Eee, Upiima, tipócúruu ye nyule re ne pó lalē. Yeesu uu u maa re: In lē, a inésáñ ísōne n séni. ¹⁷ Uu ká metáánū pipise u kpá re: Yonaasi uñmáne Simōo, pō né laa? Simōo Piyee ripōo ari caai re metáánū ye mmé kuu lē u pise re “pó né laa” nnya. Uu πee u pese re: Pō nípá yo nyule, Upiima, pō ká nyule re ne pó lalē. Yeesu uu πee u maa re: In lē, a inésáñ kecáá ísōne m paílē. ¹⁸ Asei kecáá, ké pó símisi re kaá πee iñmáne í we, póo ye πee ripócúruu kupótampála rité aa kei kaa í la sí. Amá pōn n kpurunu, pó πee anípe risíka, ucō uu pó ku paasi uú ne kei káa í lane pó sí. ¹⁹ U lē male uké ne nyíse lē ke Piyee uu n kpine liké ne Uléecaa ríyu n waise. Kuu lē písímé u ní masí, uu πee u maa re: A né ritiki.

Yeesu ne uupiretiki uyē kuú πee ní la

²⁰ Piyee uu kepire ημεελú uu upiretiki uyē ke Yeesu uú πee ní la yenu un pi tikipólē. Uyee πee iluke keluke-i Yeesu kecáá n finepō uu u pise re: Upiima, wόo piláarō anípe kémee pó waine? ²¹ Ke Piyee uu lē u n yé, uu Yeesu pise re: Nkó ní, Upiima, yo ke uyē uú ne kétō kopune? ²² Yeesu uu u pese re: Nen n la re uké n we ké ha ne πee me, ai yei ne pó yénu? Póoké né ritiki. ²³ Lē nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kémee kóónú re upiretiki uyē úu kpine. Ai ká re Yeesu ye u maa re úu kpine, amá u πee re: Nen n la re uké n we ké ha ne πee me, ai yei ne pó yenu? ²⁴ Upiretiki uyē ticuruu yee aseéra lese uu nsímé mmē wōlu. Tō ká nyule re lē kuu n yé uú male ye nsímései le.

Tinóo tōrōo

²⁵ Yeesu ye ká mewai meyā mecō wapisile. Pin πee mennéi n wōlune mese mese, ám musí re átelé nyē nnéi kapi yé n wói yé ketē nké nnéi kecáá kewai yē.

Uléecaa Pitumε Mεwai

Lελεε ritelé ntí kέmεε rí we

Luki yεε Uléecaa Pitumε Mεwai ritelé wói. Nsímé Kεcire ritelé ke Luki uu n wói menwí ye mε. Lε ke Yeesu uu rinóo pitumε n he re piké ne Nsímé Kεcire rikóónú, Uléecaa icápine iké ne rimpéré kuu ritiki uú ne Uléecaa Pitumε Mεwai ritelé wólu.

Yerusalem kuyu-i ke Nfáasone nn Pantekooti anyá ketúnjé Uléecaa icápine pikó kecáa súime. Kε ke Uléecaa icápine ii kóri.

Kaí ne ríyu 13 kέmεε n kpisi, Luki ye nyísele lε ke Pwoli uu pεpεe ápi Uléecaa m pakarelē ayu kέmεε nsímé kεcire ne rí ha. Pwoli ye pεε mεkεε Kirisi pikó wéekuselele. Yeesu Kirisi yεε Pwoli sée re uké pansε uupiretiki (9). Uléecaa icápine yεε Sirii ketē kecáa Antiywasi kuyu-i rí we yeε u wée re u ne upisencw pinyine piké ha ketaa-pw Yeesu nsímé kεcire riyóo.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nfáasone mekame ne Uléecaa icápine foí mekarii Yerusalem kέmεε (1:1-8:3).
2. Nsímé Kεcire meyóo kuyu nnéi kέmεε ne Yutee ne Samarii-pw (8:4-12:15).
3. Nléecaa simé piyóo nsē ke Uléecaa utumε Pwoli uu n sone hái ne ketē ketw-pw (13:1-28:31).

Nfáasone ke Yeesu uu ne upitumε m mé

¹ Unésáne Teofili, ne ritelé foí kέmεε pó símisile lε nnéi ke Yeesu uu piwai ne picélaa n kóraane ² hái ne keyáa kε kai keyómεcaa-mē u n kpíipw. Uké kelene riintaá, u upitumε kuu n wée uicélaa pale ne Nfáasone nnahe. ³ U umεkpw-maá méwee mpehē mpehē kέmεε umεcire pi nyísele piké céri re u nfáa mále. Siyáa afεena kuu pi rikpáfúme uu Uléecaa iywopi nsímé pi símisi. ⁴ Keyáa kenyine kapi kesé we ne Yeesu, uu pεε isé nnyí pi pa re: Ani kapε yisi nwké Yerusalem ne ketaa wa, amá ani lisone lε kani n kw nen símisi re Saa Uléecaa ye ne nó mé kutu ricw. ⁵ Míni ηmanε ke Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripι, Uléecaa uké ne Nfáasone nó wole.

Yeesu ye keyómεcaa ritaá

⁶ Pεpεe pεε Yeesu keyúrí n cápinelē api pεε u pise re: Kumúnjé kpe-i kaa Isirayeli keywopitē pεserineε, Upíima?

⁷ Uu pi pεse re: Ai nónnékó nka re nwké mεwai mεε n sánti kumúnjé ne meitunje n nyu. Saa Uléecaa yeε lε ne uricuruu nnahe yekei. ⁸ Amá Nfáasone nn nókenécáa n súime, nó nnahe nnyine yē, ani pεε pansε pinétansei Yerusalem kuyu-i ne Yutee ketē kecáa nnéi ne Samarii ketē kecáa, hái ne ketē nnéi ketw-pw. ⁹ Ke Yeesu uu rinóo tē pimáa mí masí, ai keyómεcaa-mē u kpíipw, mpá úye un u nyáncipw ahope anyine áa weri áa ne u yarii api pεε u paapw. ¹⁰ Pin kei nní lε we pin keléecaa inípeε wiilē un tósu ke pitisi pité pinyine pεε ilū tomé n tanaalē api pikεyúrí rikpáfúme. ¹¹ Pitisi pē api pi maa re: Yo nnya ke nó Kalilee pikó mpí ani nní nyenu nwn keléecaa-mē nyáne. Lε kai nní nókenécwpe nké-i Yeesu uyē keléecaa-mē n kpíipw nwn nyáni mεcw kuú ha pεeri.

Matiyasi ye Yutasi ripwh tone

¹² Pitumε api pεε kelō kε kapi ye n sée re Olifiyee rikúú yisi api Yerusalem pεle. Tikúú tεε ne Yerusalem kolεle. Lirinā ne sá yarε kilometiri use. ¹³ Kapi n tuipw, api kulee kunyine-i taá keyw kenyine kecáa-pw. Kei kapi ye cápine. Pεpεe kei n cápinelē pεε Piyεε ne Yohani ne Yakupu ne Antiree ne Filipu ne Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifεe ηmánε Yakupu ne Simw yeε ukuyu rí la ne Yakupu ηmánε Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uni Maari ne pinósi picw pinyine ne Yeesu piwā. Pinnéi mmē pεε rinóo rise wa api ye cápine apí ne piyómeyáhaa n ηmóópúlē.

¹⁵ Likumújé kpé-i, Piyéé uu keyáa kenyine yisi, piyómeyáhaa píle ne afééré pinyine pin cápinelē, uu pikécɔpe maa re: ¹⁶ Pimárecɔ, li pise re lē ke Nfáasɔne nn Nléécaasimé ritelé kémee n símisi liké wa. Nfáasɔne ye Yutasi kecáá Tafiti rinóɔ rinyine maasele. Yutasi uyee pansé pɛpɛe Yeesu n tɪ ukpeenwai. ¹⁷ U pɛe uróɔ use le, tɔn kesé pikéi pise mpí wai. ¹⁸ Siwóó sē kuu usoi ní kpu api u hééle kuú ne kecare lɔ, uu pɛe kei lóiri uu ríyu mefoí ketē fapi, uu kecɔpe kpáfú, anyóhɔ nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pɛe mewai mē kō, hái apí ne kecare kē sée re Hakelitama, lelee re unyine menyé ye kei kɔɔnu. ²⁰ Ticuruu li Ipakare Siyome kémee wólaalē te:

Ukeyɔ keké menmane tone!

Uka úu kapɛ kekemee tónel! Li kɔ wólaalē te:

Usoi féé uké upikéi yásí uú nɔh! ²¹ Kumújé kpē nnéi ke Upíima Yeesu uú pɛe kerómee ní we, písoi pinyine ye pɛe mpá yei ró tíkilenle. ²² Háí ke Yohani uú ne míni u n wóle ne péé uyéi-me kai keróɔpe nké-i u n kpíipɔ aí ne keyómecaa sí, písoi pinyine ye pɛe ró tíkilenle. Lē nnya, li pise re písoi pē kecɔpe use uké kerómee n we uké meróɔ itansei li re Yeesu ye nkpɔ kémee yisi.

²³ Kei kapi pɛe písoi pité sée api nyere. Pɛpɛe Yoséfi Parisapasi kapi ye kɔ n sée re Yusituusi. Ulírú yee Matiyasi. ²⁴ Api pɛe keyóme yáasi re: Upíima, póɔ písoi nnéi sifa kémee nyu. A písoi pité mpí kecɔpe uyē kaa n wée ró nyíse ²⁵ uké pansé utumé uu Yutasi pikéi yósu uú nɔh. Yutasi ye uketone riyále uu sí kei kaí ne u rinsá re uké tone. ²⁶ Kei kapi pɛe panjai ai Matiyasi tini, uu pɛe Yeesu pitumé kefi ne use pē kecáá kpápɔ.

2

Nfáasɔne mekame

¹ Kai Pantekooti keyaa ní tu, piyómeyáhaa nnéi api kelɔ kesé cápine. ² Mese ne mese, nné nnyine nn keyómecaa-pɔ leeri yare kuyɔ papɛ-papɛ kunyine kpɛe pepu. Aku kényɔ ke-i kapi n tú nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, aí yékáá, aí mpá úye kecáá tone. ⁴ Nfáasɔne nn pɛe pinnéi yipu nn pikemee ní we. Kei kapi pɛe meyu mpehē mpehē ke Nfáasɔne nn pi n he pisímé lɔ.

⁵ Pisuífi pɛe Ulééca likó ní la ye pɛe Yerusalem-i welé. Isoipuri nnyí nnéi yee ketē kecáá ní we ayu kémee kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē ní le, písoi api cápine riwúí. Piyómeyáhaa api pɛe meyu mpehē mpehē n símisi. Pɛpɛe n cápinelē pin pɛe piméyu kémee kóméi, aí nnóɔ pi yipu hái. ⁷ Ai pɛe méwoo pi wai, aí kɔ meyíkíyiki nnóɔ pi yipu api pɛe re: Nénte písoi mpí nnéi pɛe nní n símisi ye Kalilee pikó le? ⁸ Kai pɛe íye wa ke ntónéi mmú, mpá úye uu péé ne umeyu kémee pi kóméi? ⁹ Keróɔpe nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sitē leerile. Picɔ ye Mesopotamii pikó le ne Yutee pikó ne Kapatɔasi pikó ne Pɔnti pikó ne Asii ketē pikó ¹⁰ ne Firisii ne Pamfilii ne Esipiti ne Lipii ketē kee Sirɛeni mɛmpɔ ní we pikó. Picɔ pɔɔn Rɔm kuyu-pɔ leeri, ¹¹ ne Kirɛeti ne Arapii sitē-pɔ. Picɔ ye Pisuífi yíkíyiki le, picɔ ye panséle Pisuífi pin Moisi isé tíkilē. Mpá ne lē, ntónéi mmú, mpá úye ye pɛe umeyu kémee pi kóméile pin mewai píima ke Ulééca uu n wa símisi. ¹² Ai pi nnéi muuni tímm, api pɛe méwoo ní we pin píseine re: Nsímé ní-ye kecire ye mmú? ¹³ Amá picɔ pɔɔ piyómeyáhaa pē sennyi pin tee re: Píta lari ηmaa pɛe nní pi pomaalē!

Piyéé nsímé

¹⁴ Piyéé uu pɛe yisi u ne pitumé kefi ne use api nyere, uu rinóɔ cáse uu písoi pɛe n cápinelē maa re: Nó Pisuífi ne nó pitóɔɔ mpí nnéi nɔɔ nní Yerusalem kuyu-i ní we, ani nnésímé rísoné kutu ricɔ ani kóm! ¹⁵ Písoi mpí ápi pomaalē yare kani nní n kpárálē. Li mmare tɔsile, mese áme we kefi ηmane kaí pi yare kani nní n nyáni. ¹⁶ Lē ke antepu Yowɛeli uú pɛe mekɛe ní ma yee neni nkpeni nní wai. Lēlee re:

¹⁷ Ulééca ye maa re Unfaasɔne yé siyáa tɔɔɔ kémee mpá úye kecáá súime.

Nópinéñmáne ne nópinékpére api ne Ulééca rinyiri símisi.

Pináñe-nañe api méwee yénti,

piwéése api láríkεε. ¹⁸ Meyíkíyiki kam tíyεsεne Nnéfáasone nké likεyaa kē pinékeikó tisi ne pinósi kecáá súime,

api pεε panse antepuyε.

¹⁹ Né mewaisaña keyómεca-pō wa,

am mewai píima ketē nté wapisi:

Ményε yé kōikεε, nna nñ tore,

ányō ñmōhō aa hila líkí-líkí.

²⁰ Itunε ii panse rinmóhō, iwáre pōō wōñōō yarε ményε,

Upíima keyaa akε kelenε weri.

Keyáa píima ne kényukōó ye ke.

²¹ Uye un peé uye-i Upíima rinyiri n sée, uu u yoriye.

²² Ani mmú kutu ricō, Isirayeli pikó! Ulééca ye Nasareti ukó Yeesu isoi pakarele.

Ulééca ye ne u ritikile uú ne nókenécōpe mewaisaña ne mewai píima wapisi yarε kani nní nórinécúruu n nyu. ²³ Uyē kapi nóanénipe-i wa yarε ke Ulééca uu mekεε-me umenyuwe

kecáá n yekei, ani pεpεε ápi Ulééca n wuru u pa api kunapéékōó kecáá u karií aní ne u kopu. ²⁴ Amá Ulééca uu nkpō anipe-i u yósu uu nkpō kémεε u yukuse. Ncée ñn we re

nkpō nké u m múlĭ. ²⁵ Tafiti ye Yeesu kecáá maa re:

Mésére kam kenéyu-i Upíima nyáni,

ám kapε ne n térii nnya kuu kunélukε-lukε-mē kényukōótone-i we.

²⁶ Lē nnya ke rinépōō ari láárú,

nen tinékíñ kémεε yóm.

Mpá nen n kpu, ne ne pó tálenle.

²⁷ Pó Upíima, áa yé pikpōkpō kémεε né riyá.

Áa yé ñmurei upókεikó sone uké fōni.

²⁸ Pō ifáacee né nyísele.

Mepówee kenékúrí ye nkíññiñε né hele.

²⁹ Pimáreco, ani ncée né he ké ukpυre Tafiti nkó nó símisi ké rikpáiise re u kpυle api u kulési, tōn kō urikpíi nyu ne neni-me. ³⁰ U pεε antepu le un nyu re Ulééca ye rinóō yekeile

uu wéeri re ukεpirē kenyine keε masí uiyōōpi tonεne, ³¹ Kiriisi meyiise nkpō kémεε ke Tafiti uu lē yē. Linsímé kuú pεε lē símisi kuú ne maa re: Ulééca úu yé pikpōkpō kémεε u riyá,

úu yé ñmurei uké fōni. ³² Tō ntónéi mmú yénle lē ke Ulééca uu nkpō kémεε Yeesu uyē n lése. ³³ Ulééca ye ukulukε-lukε-mē u ritaásεle. Sáa Ulééca uu kō Nfáasone kuú pεε n yekeilē u pa. Mmē kuu nní kerócaá súisεme yarε kani nní n nyáni ñn kō kómεi. ³⁴ Tafiti

úu keyómεca ritaá, amá uricuruu ye peé maa re:

Upíima Ulééca ye Unépíima maa re:

A kunélukε-lukε-mē kényukōótone-i tone

³⁵ liké ha ne tu peé uye-i kam yé n tíyεse aa pipóláarō teleise. ³⁶ Isirayeli pikó nnéi piké kō ñsone re Yeesu uyē kani kunapéékōó kecáá n karií ke Ulééca uu pansese Upíima ne

Ukiriisi.

³⁷ Kapi nsímé mmē n kō, nn pi loni suu ne akōhō-pō api pεε Piyεε ne pitume picō maa re: Iye kari yé nkpeni wa, pimáreco? ³⁸ Uyē uu pi pεse re: Ani mefine conse piké nípá nó úye

míni wole ne Yeesu rinyiri, Ulééca uké nóanékōpe nó sárei uu kō Nfáasone nó he. ³⁹ Li we re lisone lē ke Upíima Ulééca uu mí maa re u yé pisoi wa kuú ne nó ne nósinéwá ne pitaa-

taa kulúí píima kpē nnéi kuu n séirine mé. ⁴⁰ Piyεε uu kō anōō acō pi máikεε uú ne aseí pi komεise uu kō ne pi n ñmóópúselē. U ye pi maa re: Ani mewai kōpe kunai pikó mpí kémεε

nómenécíre lese. ⁴¹ Pisoi meýā api Piyεε nsímé mmē ñmurei api míni wole. Keyáa kē, pisoi ákotokú ataani kumúñε pεε piyómeyáhaa pē kecáá rikpāpō.

Lē ke piyómeyáhaa api n finu nsímé

⁴² Piyómeyáhaa ye pree pitume icélaa kémee ημόόρúlenle, pin tinóo rise má, pin kesé iluke le, pin kó keyóme yáási. ⁴³ Pitume ye pree mewaisaηa meγá ne mewai píima wapisile. Mπά úye un pree pakarente re Ulééca yee pikei wai! ⁴⁴ Pē nnéi pree Yeesu ne kefa n tene ye pree kelō kesē wele, api rinóo rise wai api ye pilikó nnéi hóone. ⁴⁵ Pi ye pree pisitē ne pilikó nnéi yálisile, api mπά úye ncón paí apí ne lisiwóó sē hōnentē. ⁴⁶ Pi pree kómēinēle pin siyáa nnéi mesére Ulééca keyo-i cápínēlē. Pi pree síyo sónaanele pin kesé le, pin kó Ulééca iluke ne kefa kesē hōne lin pi láárú. ⁴⁷ Pi pree Ulééca pakarelenle, mπά úye un ne kefa pi fénnēlē, Upíima un pree mπά keyáa kéye písoi ayu lólu un pikēcáa kpáriisepō.

3*Kékankáláká kenýine pipélé nsímé*

¹ Ketúnjé kenýine, lin metaani pipépe masí ke Piyee ne Yohani api yisi api Ulééca keyo-i piyómeyáhaa sí. ² Písoi pinyine ye peé ne utisi unýine sónaapole, api ye Ulééca keyo rinóno-i u tonse un pree kei picéetōné wélei. Pi ye rinóno tē sée re Rinóno Sōne. Pi utisi uyē marile kékankáláká. ³ Kuu Piyee ne Yohani n yé pin la piké keyo-i lompō, uu kunípe pi welé. ⁴ Piyee ne Yohani api u nyáni tímm, Piyee uu pree u maa re: A tó riwerii! ⁵ Uu pi paí rísone un ne mé te u yé pikemee linyine yási. ⁶ Kei ke Piyee uu pree u maa re: Né ám siwóó má, ám kó wura má. Amá lē kam m má kam Nasareti ukó Yeesu Kírisi rinyiri ne pó pālē: A yisi aa sōne! ⁷ Piyee uu kunípe luke-luke u tini uu nyeresē. Mese ne mese, ána ne anui a papisi, ⁸ uu yóosi uu cuuni uu nsé kápáa, u ne pē apí ne Ulééca keyo suupō, un sōne, un cuunkēe un kó Ulééca pakarente. ⁹ Písoi pree n cápínēlē api u yenu un sōne un Ulééca pakarente. ¹⁰ Písoi api céru re uyee ye pree Ulééca keyo-i Rinóno Sōne-i n tū un wélei. Mewai mē ame písoi nnéi nnóo yipu ai kó píri pi wai kaí ne lē u n wa nnya.

Piyee rinóo kuu Ulééca keyo kémee mí ma

¹¹ Ke utisi uyē uu lē Piyee ne Yohani n lonaalē, písoi nnéi apí pehé api pikuwéé-mē kelō kē kapi ye n sée re Salomáo apookpaηá-mē n sí, lin nnóo pi yipaalē. ¹² Ke Piyee uu lē n yé, uu pi pise re: Pimáreco Isirayēli pikó, yo nnya ke utisi nkó pipélé api nní nnóo nó yipaalē? Yo nnya kani ró nyáni yare tóo ntónaηe cire ne u pōise née tóo Ulééca kémee aseí tikilē nnya ke usoi nkó uu yisi uu sōne. ¹³ Pirósáyaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleeca yee uukeikó Yeesu ríyu waise. Nórínécúruu nóo u tí ani n-yóopināηe pikó anipe-i u wai, uyóopi Pilati uu re uké u riyá ani yúlu. ¹⁴ Amá nóo pree usoi yee úu akópe m má ne aseí ute yulu ani pree meníηe Pilati pise re piké usoikó nó lésēme. ¹⁵ Nō tíyesele api uyee ye nfáa n he kopu, Ulééca uu pikpōkpō kémee u yukuse irónípee ii u yenu. ¹⁶ Kefa karí ne Yeesu n tene nnya ke urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni nōn kó nyu papukuse. Kefa karí ne u n tene yee tíyese ke usoi nkó uú peí cáká-cáká yare kani nní n nyáni. ¹⁷ Amá pimáreco, ne nyule rísone re nó ne nópínéyóopi ani nyu kelenē kaní ne lē Yeesu wa. ¹⁸ Nsímé mmē ke Ulééca uú pree mekke-me antepuye nnéi mí máase mee nkpeni nní wai. Lēle re li pise re uyē ke Ulééca uu wée uké íwe li. ¹⁹ Lē nnya, ani mefine conse ani nóménécíre Ulééca pa uké nánékópe nó sárei. ²⁰ Upíima yé pree tíyese ani kumúnjé kunýine-i hóo uu pree uyē kuu hái mekke-me n wée uu yekei nó páme. Uyee Kírisi Yeesu. ²¹ Uyee yé keyómēca-pō n we kelenē, hái ne kumúnjé kpe-i ke Ulééca uu mπά yo m peserine yare kai pree ní we yare kuú pree mekke-me uantepuye kuu n wée m máase. ²² Moisi ye peé maa re: Nóunélééca Upíima yé antepu unýine nó páme yare né, un nónnépuri ukó. Ani mmē nnéi kuu nó n símisine kutu rico. ²³ Úye unsá kutu u rincō, piké Ulééca pikó kecōpe u lese api kópu. ²⁴ Antepuye nnéi pree hái antepu Samuyēli-i-me n símaari aí ne neni tulu ye siyáa nsí nsímé male. ²⁵ Nóo lē ke Ulééca uu antepuye m máase re u ne nó mé te. Ulééca ye ne nkómēine nópínésáa séele peé uyē-i kuú pree Apiraham mí maa re: Pipópírē kamí ne tikine ké ne ketē nnéi nsoipuri rikpá.

Nóo kó nkóméine mmē te. ²⁶ Nó nnya ke Uléecaa uu uukeikó wée uu nókenéme u tumti kelené. U u tummele nó nnya re uké nó rikpá uu pee nípá nó úye uakópe-i u lese.

4

Pi Piyee ne Yohani ketúhaane píima-i sée

¹ Piyee ne Yohani pin kei lē písoi símisi, mese ne mese, pepee ye Uléecaa inyóonse n wa ne Uléecaa keyo uméré wéese ne Pisatusee pin tuiþo. ² Li pee meýǎ pi pólúle re pitume pē keté ye we pin písoi céési pin kó pi símisi re Yeesu ye pikpókpo kémee yisi, lin pee nyíselē te pikpókpo yé fe api yisi. ³ Lē nnya kapi pitume pē keté tí api hánesi aí ne weesi re ituje ye pilólé masí nnya. ⁴ Amá nípá ne lē, pepee pitume pē icélaa n kó meýǎ ne peé ne kefa i tenele, api tulu yare pitisi ákotokú anupū kumúnjé.

⁵ Kai n weesi, Pisufi piyukó ne pipiwéese ne isé picélaa apí ha Yerusalem-pó cápine. ⁶ Uléecaa usina Ana ne ukeyo pikó nnéi ne Kayifu ne Yohani ne Alekisantiri pee kó pee kei we. ⁷ Api Piyee ne Yohani leseri piké ne pi túhaane, api kecōpe pi nyeresé api pi píse re: Nnanje ní-ye née úye kecire rinyiri kaní ne lē wa? ⁸ Nfáasone nn Piyee yípu uu pee pi maa re: Nó Isirayeli kuyu piyōpi ne piwéese! ⁹ Mewai sone kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké ró písei re íye kai wa kuú ne peí? ¹⁰ Lē nnya, nónnénéi mmú ne Isirayeli pikó picó nnéi ani kó te Nasareti ukó Yeesu Kirisi uyē kani kunapéékó kecáá ní kari, Uléecaa uu pikpókpo kémee u yukuse rinyíri nnanje karí ne utisi nkó péise, kuu nní isare láarú un nókenéyu-i nyenu. ¹¹ Yeesu uyē kecáá kai wólaalē te:

Tipare tē ke nó pimáme ani n fómpo,

tee nkpéni pansé tikécire tee kenui-i ní we. ¹² Uyē memáá, úyulale úka uco úu we. Uléecaa úu rinyíri ríka ricó ketē nké kecáá pa kari yé n sée liké ne tiróyu n lo.

¹³ Piyee ne Yohani ápi menyuwe píima méka má ápi kó píyukó píka. Amá piripó kapi peé ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, ai pi muuni simm, api kó ceru re Piyee ne Yohani ye peé ne Yeesu sónéle. ¹⁴ Kapi usoi yee ní peí n nyáni un pikekúrí nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pee nyu ní-ye kapi yé male. ¹⁵ Api pee Piyee ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pee kei n we pin pimécōpecire nsímé pínjise. ¹⁶ Api pee m píseine re: Iye kari písoi mpí wainé? Yerusalem kuyu nnéi ye pikóme masí re pi mewaisaŋa píima wa. Ari yé fe tóké kési. ¹⁷ Lē nnya, nsímé mmē nín kape ne pikóónú rinkpá, tóké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeesu uyē tinyiri níka písímé rikpá.

¹⁸ Kei kapi pee pi séepo apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu nnanje ne picélaa rikpá. Api kape ye ricuruu urinyiri sée. ¹⁹ Piyee ne Yohani api pi pesé re: Nó ticuruu ani ripaí nké te li ne Uléecaa kémee sá re usoi uké nó pakare née Uléecaa kuu yé pakare? ²⁰ Nóo yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe tóké lē kari n yé ari kó kom písímé riyá. ²¹ Kei ke pitúhaane pē api kó picé pi rikpá api pi yá api tómpo. Api níka yē kapi yé ne rinwáána piké ne kutu pi rimpása. Písoi meýǎ ye peé wele pin mewai mee nní n wa nnya Uléecaa pakarente. ²² Utisi uyē kapi nní ne Uléecaa nnanje m pōise aŋmē ye aféena rifaaulé.

Kirisi pikó piyomeyáhaa

²³ Kapi Piyee ne Yohani rin-yá, api yisi api pipísoi leepo api lē ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Isirayeli piwéese api pi ní ma pi keeni. ²⁴ Ke pipísoi pē api lē n kó, api rinóo rise wai api Uléecaa yáasi re: Upíima Utenciré, póo ketē ne keyóme ne mínimaa ne lē nnéi lee nípá yei ní we wa. ²⁵ Mpófáasone kaá ne ritiki aá ne urósáayaha Tafiti upókeikó maase re: Yo nnya ke mpuri sane pikó api ketē kecáá pansente?

Yo kecire nnya ke sisoipipi asi simúnjé kópe wai?

²⁶ Ketē kecáá piyōpi ye pimécire cápine re piké atōpi leeme.

Piyōpi api rinóo rise wai re piké ne Upíima ne uyē kuu n wée to. ²⁷ Meyíkíyiki ke Erooti ne Pōnsi Pilati ne Isirayeli pikó ne mpuri sane pikó api Yerusalem nté rinóo rise wa

re piké ne upókeikó Yeesu kaa n wée to. ²⁸ Lẽ kaa mekke-me m musí, áá ne mpónaŋe yekei kapi nkpéni lẽ wa. ²⁹ Lẽ nnya, a nkpéni pipicé nsone kutu rico, Upíima aa tíyese pipókeikó piké itisi ne mpósímé riyóó. ³⁰ A mpónaŋe nyíse pitóikó piké pélesi, aa mewaisaŋa ne mewai píima upókeikó Yeesu kaa n wée rinyiri ne wapisi. ³¹ Kapi lẽ piyómeyáhaa m masí, keló ke-i kapi n cápinelẽ ake yéŋesi. Nfáasone nn pinnéi yipu api pæe itisi ne Ulééca nsímé n yóólẽ.

Kirisi pikó rinã rise

³² PISOI kulúí kpẽ nnéi pæe ne Yeesu kefa n tene ye pæe kefa pénelenle pin kã kemúnjé keŋe má. Uka úu ye pæe maa re u linyine umécire te. Mpá yo kapi pæe pénelẽ pin te. ³³ Ulééca ye pæe pitumé nnaŋe hele pin ne nyíse re Upíima Yeesu ye nkpõ kémee yisile, Ulééca un pæe Kirisi pikó nnéi meyá kpálẽ. ³⁴ Líka ái pæe piuka párlẽ. Pæe sicare née síyo m má yèè pæe si yáale apí ne lisiwóó cápinepõ ³⁵ api pitumé pa. Pẽ põó mpá úye ncõŋ paí apí ne si hõnente.

³⁶ Pi pæe Lefi mpuri ukó unyine Siipuru ketẽ-põ marile. Pi ye u sée re Yosefi. Pitumé põó rinyiri u he re Parinapasi. Liasei re uyee ye picõ rinŋmóópuse. ³⁷ Uyẽ uu kã ukæcare yáí uu ne lisiwóó hapõ uu pitumé pa.

5

Ananiyasi ne Safira nsímé

¹ Utisi unyine ne uunãsi pæe pæé we. Pi ye u sée re Ananiyasi, api unósi põ te Safira. Utisi uyẽ uu ukæcare yáí. ² U ne unósi api kóméine api siwóó hásu api pésu, uu pæé ne sitõrõó sí uú ha pitumé pa. ³ Piyee uu pæe u pise re: Ananiyasi, íye kai wa ke Setani uu lẽ põ lõ uú ha ne Nfáasone kiraase aa kecare siwóó hásu aa pésu? ⁴ Põké kelené kecare kẽ n yáá, ái põó ke tee? Kemeyáí-máá, ái põó kesiwóó tee? Yo nnya kaa nkpáni mewai kópe mmé ripóyu-i wa? A kõ te ái sisoipipi kaa kiraase, Ulééca lo kaa kiraase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lẽ n kõ, uu lólu uu kpi. Iwame píima inyine ii pẽ nnéi pæe lẽ n kõ loni. ⁶ Piŋmáne api yisi api kusáŋáá u pilaa api sákaa apí ne leepõ apí ha kulesi. ⁷ Itunje mekõónú metaani memáá, unósi un tuipe uu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyee uu u maa re: A né símisi nké te nnéi mmú kani nókenécare yáá, née yo? Uu re: Eee, mmee mu! ⁹ Piyee uu u maa re: Yo nnya kani kóméine aní ne Upíima Nfaasone peeni? Áa nyánii, pæe upõla n kulesi ana kam nní kóméi pin lontí. Pi kã lẽ ne põ tósule. ¹⁰ Kei nní, unósi uu Piyee ana nye-i lólu uu kpi. Piŋmáne pẽ piké ne n lompe un pikpõ masí, api u kpisi apí ha ula kekúrí kulesi. ¹¹ Iwame píima inyine ii Kirisi pikó nnéi ne pæe nsímé mmẽ n kõ loni.

Mewaisaŋa ke Ulééca uu n wapisi nsímé

¹² Pitumé ye pæe mewaisaŋa ne mewai píima pISOI inipee-i wapisile. Pæe Ulééca ne kefa n tene ye pæe rinã rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomã apookpaŋá-i n cápinelẽ. ¹³ Uka ucõ úu ye pæe méwoo kaha uké pi leepõ, mpá ne lẽ, pISOI ápi pæe kã kusa pi waiselẽ. ¹⁴ Pitisi ne pinósi kulúí pæe Upíima ne kefa n tene api pæe mesére pi n kpáriisepõ apí ne kulúí kpá. ¹⁵ PISOI api ye pæé ne pitóikó icée-i léepõ api pisifine ne asáŋáápõré kecáá pi finsente re Piyee un píyei kei n tósu, ukumíri kuké mpá use unyine yarii. ¹⁶ PISOI kulúí api kã ayu nyee ne Yerusalem n kólẽ yisi apí ne pitóikó ne pinírihélãa wúrunkæepõ, api kã pinnéi pélesi.

Lẽ kapi pitumé n wéékuse nsímé

¹⁷ Kai lẽ n wa, Ulééca usina ne Pisatusee pæe ukékúrí ní we api kufatoi píima ne nyere re piké pitumé cópii. ¹⁸ Api mesei pi cópii api kuyu kukpaniilee kémee pi hánesi. ¹⁹ Amá kai kesine n wa, Upíima uleecaatumé unyine uu sí uú ha kukpaniilee hánne uu pi lesepe, uu pi maa re: ²⁰ Ani Ulééca keyõ-i ha, aní ha nsímé mee ye nfáa n he ke Yeesu uú ne ní ka nnéi pISOI símisi. ²¹ Pitumé api mesei ŋmurei api mmare mare yisi api Ulééca keyõ sí apí ha pISOI picélaa kápáá. Ulééca usina ne pæe ukékúrí ní we api tuiiri api pitúhaane wéése ne Isirayeli piwéése nnéi icápine séi. Kei kapi pISOI tũ apí ha pitumé pẽ kukpaniilee-i kpíípo.

22 Ke pē api n ha, ápi kukpaniilee-i pi yē. Api pēe pēeri api pi maa re: 23 Tō kukpaniilee lēpōle kun n̄sōne hānaalē, piméré pōon kō anōnō-i tāpaalē. Amá kari n hānne, ári úka kemée yē. 24 Ke Uléecaa keyō uméré wéese ne pepēe ye Uléecaa inyōonse n wa piwéese api lē n kō, ai méwoo pi wai, api pēe lē kai yē ne kētō n̄ kpu kecáa m músu. 25 Kei ke unyine uú ka uu pi maa re: Nō kómēii! PISOI pē kani kukpaniilee-i n wa pēe nní Uléecaa keyō-i nyenupō pin pISOI céési.

26 Uméré wéese ne piméré picō api pēe yisi, ápi rikōhō mekō wa apí ha pi kpíipō apí ne harō, pin wuru re pin pitume pē ne rikōhō n wai, pISOI yē apare pi tapisi api pi kóni. 27 Kapí ne pi n hāpō, api ketúhaane píima-i pi séi. Uléecaa usina uu pēe nsímé pipísei pi kápáa 28 re: Karí ne nō n̄ yē arí ne ketē kpeeni re áni kapē usoi uyē tinyiri ne n céési, íye kani wa? Nō wele nōn Yerusalem kuyu nnéi icélaa iyē nōrlē m̄pá úye uké kō, nōn kō la re unkpō iwē iké ne ró tenē! 29 Piyēe ne pitume picō api pi pēse re: Li ne sá re usoi uké Uléecaa pakare ne kuu yē pISOI m pakare. 30 Yeesu uyē kani kuna kecáa n kari ke pirósáa Uleecaa uu nkpō kémee yukuse. 31 Uléecaa ye ukuluke-luke-mē kényukō tonē-i u ritaásele uu u waise Uyōopi ne Uyulale. Uyē kuú la uké Isirayēli pikó nyíse re piké ritiki apí ne piakópe kepire tō uu pēe pi sárei. 32 Tōō nsímé mmē pitansei, Nfáasōne ke Uléecaa uu pepēe u m pakarelē n he pō ne kō itansei lele.

33 Ke pitúhaane api lē n kō, ai pi fukōome api re pi yē pitume pē kō. 34 Amá Ufarisi unyine ye pēe pitúhaane pē kecōpe wele. Pi ye u sée re Kamaliyēeli. Isé ucélaa unyine lo ke m̄pá úye uu n waiselē. Uyēe pitúhaane píima pē kecōpe yisi uu re piké pitume pē lesepō nkáripí kelene. 35 Kapi pi n lēsepō, uu pēe pepēe n cápinelē maa re: Nō Isirayēli pikó, ani nómēnécīre tí ne mewai mē kani nní n̄ la nōké pISOI pē wa. 36 Ai kahanē nkpáni n nānai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukō píima unyine le. PISOI píle píle mena kumúnjé pēe u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pēe pēé unkó n tīkilē api kpíi, piuka úu neni tiselē. 37 Uyē kepire, Kalilee ukó Yutasi pōo pikéē itunje kumúnjé léeri, uu pISOI kulúi kpáú api u n tīkilē. Uyē uu kō kpi, pepēe pēé u n tīkilē pōo kō kpíi. 38 Lē nnya, ne la ké nkpéni nō símisi re áni kapē ne pISOI mpí kutu n cōlē. Ani pi riyá piké tōmpō. In te sisoipipi kémee ke pisimúnjé ne piliwaiwai nní ai léeri, méwoo kai waine. 39 Amá in te Uléecaa-i kai léeri, n̄naje n̄-ye ke nōó má nōké ne linyine pi wa. Ani nómēnécīre tí, ái kapē ka liké wa re nō ne Uléecaa tōpu. 40 Api mesei unkó kóm api u tiki. Api pēe pitume pē séipō api rinōó he re piké sipópí pi yéeriine apí ne pi yulu re ápi kapē Yeesu rinyiri ne pISOI písimé rikpá, api pēe pi yá api tōmpō. 41 Pitume api mpōonare ne pitúhaane pē kekúrí yisi, lin pi láárú re Uléecaa ye yē te pē kaí ne sá re piké Yeesu nnya íwe li. 42 M̄pá keweesei kéye ke pitume api pēe Uléecaa keyō-i ne síyō kémee Nsímé Kecire picélaa ne mpiyóó ημόόpúlē.

6

Pi pitisi pisēei lese re piké pitume n lēni

1 Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúi wai n̄sōne. Upipiretiki pēe Mékireki n símisi api Pi-epiree ne n tēni re pi m̄pá keyáa kéye iluke kapi ye n hōone kémee pipikumannōsi menípeē le. 2 Kei ke Yeesu pitume kefi ne pité pē api upipiretiki riwúú tē sée api cápine api pi maa re: Ai ne sá re tōókē Nléecaasimé piyóó ne siká wa tōké ha iluke pihōone ne kutu n cōlē. 3 Lē nnya pimárecō, ani nōkenécōpe pitisi pisēei pē kaní ne isoi sōne n nyu lese. Nfáasōne nké kō pi n yipaalē, piké kō mewéesesōhō m má, tōké pikei pē pianipe-i wa. 4 Tōókē pēé uye-i ne piyómeyáhaa ne Nléecaasimé piyóó n ημόόpúlē. 5 Tinōó tē ari pinnéi larisi, api pikecōpe pISOI pisēei lese. Pepēe Etiyēeni ye Uléecaa ne kefa meyá n tenelē, Nfáasōne nn kō u yipaalē. Uyē ne Filipu ne Purokōō ne Nikanōō ne Timōō ne Parimenaasi ne Antiyōōsi ukó kapi ye n sée re Nikolaa. U pēe mekke Pisufi keyome yáasile uu kelene pansē Yeesu upiretiki. 6 Kapi pi n lēse, api pi kpísi apí ne pitume lēpō, pē api pikecáa keyóme yáasi api kō anípe pikecáa

lása. ⁷ Nléecaa simé nn nípá yei n kónúlē, Yeesu pipiretiki pin meýá kulúu wai Yerusalem kuyu-i, aí ne pεπεε ye Uléecaa inyóωνse n wa meýā péne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyεeni metine

⁸ Uléecaa ye pεε Etiyεeni meýá íπεελέε nyíσεε uu kó rínanε u he un ne mewaisanα ne mewai píima písoi kecαpe wapisi. ⁹ Pisuífi kuyómeyáhaalee pikó pinyine kapi ye pεε sée re: Pεπεε ilási kémeε ní le keyo. Alekisantiri ne Silisii ne Asii ketē pikó ye pi. Pikecαpe, pitisi pinyine api nsímé nnyine kecáá ne Etiyεeni íkenεne wai. ¹⁰ Amá ápi yé fe piké ne Etiyεeni kenεne, mewéεσεσoηo ke Nfáασone nn u n he nnya. ¹¹ Api pεε písoi pinyine kulei re piké ukecáá nnóome wa re pi kó un Moisi ne Uléecaa alé fáanii. ¹² Api kó kuyu písoi ne kuyu píwéεe ne isé picélaa itái súúni api yisi api nyere, api sí apí ha Etiyεeni tini apí ne ketúhaane píima-i sí. ¹³ Api kó pinóome pinyine ne hapo re piké íσεérakóo lí piké ne u rikpára re: Meséere ke utisi nkó uu Uléecaa keyo ne isé alé fáanii. ¹⁴ Tó konle un símaankεe re Nasareti ukó Yeesu uyē né Uléecaa keyo fori uu kó inyékii ke Moisi uú ne ró n tíye conse. ¹⁵ Pē nnéi pεε ketúhaane píima ke-i ní we ye pεε Etiyεeni kényu-i nyáneile api yénu re ukeyu ye uléecaatumε kekó meco wele.

7

Etiyεeni rinoo kuu mí ma

¹ Uléecaa usina uu pεε Etiyεeni píse re: Lεε ní meseii? ² Etiyεeni uu re: Nó pinémáρεco ne pinésáa, ani kutu ricó ríσone ani kóm! Uléecaa, meýóopi ute ye urósáa Apiraham tikpáfúmele péé uye-i kuú pεε Mesopotamii-pó ní we, uu kelene Haraani-pó fine. ³ Uu pεε u ma re: A kepótē ne kupómáρε riyá aa ketē kē kam pó n nyíσene kémeε sí. ⁴ Apiraham uu pεε Kalitee ketē yisi uú ha Haraani-pó fine. Usáa mekpó-maá, Uléecaa uu kei u kpísi uú ne ketē nké-i kani neni nní ní we weri. ⁵ Uléecaa úu kei ketē u he. Mpá kénacαpe ritísí, úu u he re uké kei ripéélú. Amá uu pεε rinoo yekei re u yé kennéi u ne masí upipirē pa apí n te. Uu kó pεε kumúnjé kpe-i kewá má. ⁶ Lē ke Uléecaa uu u mí ma ye nní:

Kucōyu-pó ke pipópirē apí masí finene, api ilási pi tini, api íwe pi wai anmē píle píle mena. ⁷ Amá né ne mpuri mmeε ilási pi n tinine túhaane api pεε limemáá léeri apí weri api nté kelō nké-i né yáasi. ⁸ Kei ke Uléecaa uu pεε u ne Apiraham kecαpe rinoo yekei re uké riké. Lē nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pεε keyáa páha-paha tunjé u ké. Isaaki póo kó uuηmáne Yakupu ké. Yakupu póo kó limεco upiηmáne kefi ne pité pē kérii. Pεπεε nní pirókpure kefi ne pité pē.

⁹ Pikpure pē api pikecαpe use kapi ye n sée re Yosefi ne kefa tóosi api u yái, uú ha Esipiti-pó ilási le. Amá Uléecaa ye pεε Yosefi kekúrí wele, uu ncóη nnéi kémeε u lese ¹⁰ uú ne kefa u fénne uu mewéεσεσoηo u he. Esipiti uyóopi uu Esipiti ketē kecáá iyóopi u tonse uu kó ukeyo líkó nnéi kpísi uu uanipe-i wai. ¹¹ Nkú nnyine nn Esipiti ketē nnéi ne Kanaa ketē loni. Pirósáayaha api íwe píima le, ápi ye yē piké lí. ¹² Yakupu uu kóm te melukepipi ye Esipiti ketē-pó we, uu pirósáayaha tum mefoi. ¹³ Kapi melírū n hápo, Yosefi uu tíyεε upimarεco api u ceru. Esipiti uyóopi póo kó Yosefi riyíkí céru. ¹⁴ Yosefi uu pεε tum api usáa Yakupu séipó ne ukumare nnéi písoi kuwóo ne afεéré ne pinupū. ¹⁵ Yakupu uu yisi u ne pirósáayaha picó apí ha Esipiti keteni-i fine apí ha ne kei kpíni. ¹⁶ Api pi cōni apí ne Sikem kuyu sí apí ha kei rikpíi ke Apiraham uu Hamoo piηmáne-i ne usiwóo ní lo kémeε pi kulesi.

¹⁷ Ke rinoo ke Uléecaa uú pεε Apiraham n yekei itunε ii n nyahairi, ntópuri nn pεε meýá kulúu n wai Esipiti ketē kecáá. ¹⁸ Uyóopi fale unyine yeε úu píkaí Yosefi nkó níka n kómaalē uu Esipiti keteni-i iyóopi tone. ¹⁹ Uyóopi uyē uu ntópuri ne isohóceε tóoi uu pirósáayaha íwe lukeise, hái un náasi yare piké písipipi riyá síké kpí. ²⁰ Likumúnjé kpe-i kapi Moisi mari un Uléecaa inipeε-i nyam. Iwáre itaani kapi usáa keyo-i u kpíni. ²¹ Api limemáá u fómni, Esipiti uyóopi ukpére uu u kpísi uu nyólu yare uricuruu yeε u mari. ²² Esipiti pikó

menyuwe nnéi kapi u céesi, unsímé ne umewai ame tíyese uu rínanje m má. ²³ Kuu inmē afēena n yé, uu re u yé ha upimarecō Isirayēeli pikó rilóólú. ²⁴ Kuu n hápō, uu Esipiti ukó unyine leepō un Isirayēeli ukó unyine kaii. Uu unárei kecáá kpá uu Esipiti ukó uyē kaii uyē uú ha ne kpi. ²⁵ Moisi ye pēe músu re upimarecō Isirayēeli pikó yé kō te uyē ke Uléecaa uú la uké ne ritiki uké ne ilási kémee pi lese. Ném pákane upimarecō ápi lē kō. ²⁶ Moisi uu kō keyáa lírū tunjé Isirayēeli pikó pité leepō pin cénjesi, uu péé hapō re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nō pisoí pise le, pinésáne! Yo nnya kani pēe cénjesi? ²⁷ Uyēe pēe ucō n íwe n wai uu pansepō uu Moisi láupō uu u pise re: Wóo iyóopi pō tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸ Pō lalē pōké né kpu yare kaa sé Esipiti ukó ní kpu, néé íye? ²⁹ Ke Moisi uu anóo nyē n kō, uu wuru uú ha Matiyaa ketē-pō tone. Kei kuu piñmáne pité mári.

³⁰ Inmē afēena memáá, Moisi uu pēe keyáa kenynine kucesi kóima-i Sinayi riyōpe kekúri n we. Kei ke Uléecaatumē unyine uu kuhíhíi kunynine kecōpe inalempi kémee u rikpáfúme.

³¹ Ke Moisi uu lē n yé, ai menyine u wai. Uu re uké rinyósōpō uké ha mewai mē nyáni. Uu Uléecaa rinōo kom te: ³² Néé pipósáayaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pēe iwame ne n terii úu kaha uké riwerii. ³³ Upíima uu u maa re: A apónéeri mahā, li we re kelō ke-i kaa nní n nyenu ye Uléecaa ripōhō le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-i nnépuri iwe yenle, am kō piñmōpi kom. Lē nnya kam ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpéni kam ké Esipiti ketē-pō pō tū.

³⁵ Moisi uyē ke Isirayēeli pikó apí pēe n kési, apí u maa re: Wóo iyóopi ne itúhaane pō tónse? Uyē cire ke Uléecaa uu tumme re uké piuyōopi, uké kō ilási kémee pi lese. Uléecaatumē uyē kuhíhíi kecōpe inalempi kémee u rinkpáfúme yēe u lénine. ³⁶ Moisi yēe Isirayēeli pikó Esipiti keteni-i léseme. Inmē afēena kémee kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Wéé-Kukoi kémee ne kucesi kóima-i mewaisanja ne mewai píima mē wapisí. ³⁷ Uyē cire yēe pēe Isirayēeli pikó símisi re: Uléecaa yé antepu unyine nó páme yare né un nónnépuri ukó.

³⁸ Ke Isirayēeli pikó apí pēe kucesi kóima-i n cápine, uyēe pēe pirósáayaha ne Uléecaatumē yēe Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Uléecaa nsímé mee ye nfáa n he kuú pēe yósu un tó pālē. ³⁹ Amá pirósáayaha apí péé la piké u pakare, apí uipuri yulu apí n káipi piké Esipiti pele. ⁴⁰ Apí pēe Arōo maa re: A piléecaa ró mǎ pēe yé keróyu-i n sónne, li we re ári nyu lelee Moisi uyēe nní Esipiti ketē-pō ró n léseme n wa. ⁴¹ Apí keyáa kē tináapipi mōm, apí ri nyóonse, apí pianipe limōme-mōme lē anyá wai, piakij aa niñesi. ⁴² Amá Uléecaa uu kepire pi tō uu pi yá apí itunje ne iwáre ne awárepi n yáasi yare kai antepuyē atelé-i n wólaalē. Li kei wólaalē te:

Nó Isirayēeli pikó, né kani inmē afēena kémee kucesi kóima-i isee ne nyóonsente ani kō licō licō hekēsii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Molōki kucánjí ne nópinéléé Refaa riwarepi kaní pēe topori. Lē kaní serí non ne pi yáasi. Lē nnya kam nó lésene ké ne Papilōni ketē kepire-mempō ha.

⁴⁴ Pirósáayaha ye pēe kucesi kóima-i kucánjí mále kpēe n nyíselē te Uléecaa ye tó ne uyē kecōpe rinōo yekeile. Ku péé wele yare kpē ke Uléecaa uú pēe Moisi n símisi re uké wa. U pēe Moisi maa re uké kpē kuú pēe n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáayaha ye kucánjí kpē ne pipipirē tíyēle. Péé uyē-i ke Yosuwēe uú pēe pi n kpáulē kapí péé ne ku ripéne apí ne ketē kee pikēyū-mempō ní we tēj. Ketē kē pikó ke Uléecaa uú pēe lákase. Kucánjí kpē aku lē Kanaa-i n we ái ne Tafiti kumúnjé tulu. ⁴⁶ Uléecaa ye péé ne Tafiti kefa fénnele. Tafiti uu pēe u pise re uké ncée u he uké kēyō mō keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu ní we. ⁴⁷ Amá Salomōo yēe ka uu kēyō u mōm. ⁴⁸ Mpá ne lē, Uléecaa yēe mpá yo kecáá ní tū, úu síyō ke pisoí apí m mǎ kémee sói. Yare ke antepu Esayi uu ní maa re:

⁴⁹ Upíima ye maa re
Keyómecaa ye rinéyóopitū le,
ketē pōo kenénacōpe

kéyɔ kéye ke nɔ́ yé né mó?
Yei kam yé tone ké ne n wéntɛ?

⁵⁰ Ai rinécúruu nées lē nnéi waa? ⁵¹ Etiyɛeni uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ́ písoi mpí atii ye páápúle hái. Nɔ́ akíŋ takále, nɔ́anétu áa ye kɔ nsímé kɔ́. Nɔ́pinésáayaha meɔ kani nní we nɔ́n Nfáasɔne rinɔ́ kesu. ⁵² Antepu úye mpuri ke nɔ́pinésáayaha ápi wéékuselē? Pē nnéi pɛe n símisi re Asei ute ye weme kapi kɔ́. Asei ute uyē ke nɔ́ kɔ nkpréni nní piláarɔ anipɛ-i wa ani u kopu. ⁵³ Ulééca ye ne piléécaatumɛ ritikile uu ne uisé nɔ́ pa, amá áni i ritiki.

Etiyɛeni nkprɔ kecáa nsímé

⁵⁴ Ke pɛpɛe pɛe ketúhaane-i ní we api lē n kɔ́, ai kuwóí pi fukɔ́me api pɛe Etiyɛeni nsímé mmē ne aní n takai. ⁵⁵ Amá Etiyɛeni pɔ́o pɛe kelééca inípeɛ n tapaalē, Nfáasɔne nn u yipaalē un ne Ulééca meɔɔpi ne Yeesu ye Ulééca kuluke-luke-mē kényukótonɛ-i n nyenu nyáni. ⁵⁶ Kei kuu pɛe re: Ne keyómecaa nyánile ken wúkulelē, Usoi Kepipi ken Ulééca kuluke-luke-mē kényukótonɛ-i nyenu. ⁵⁷ Kuu lē m ma, api kepupɛila píima ken yine té api atu tápisi api pinnéi kesé pehéɔo api u filí, ⁵⁸ api u lakase apí ne kuyu iyaa leepɔ́ api apare u tapisu api kópu. Pɛpɛe kei ní we api pisitukanka cícaá máhani api uŋmáne unyine kapi ye n sée re Sɔ́li pa uu si m mé. ⁵⁹ Pi Etiyɛeni apare tapisile un we un kɔ́ ne keyóme yáási. Uu re: Upíima Yeesu, a nnéfáa yási, ⁶⁰ uu pɛe anui kecáa wúla uu mesóri pupɛi re: Upíima, kape akópe nnyé piriyu kecáa wa. Kuu lē pimáa ní masí, uu pɛe kpi.

8

¹ Etiyɛeni nkprɔ mmē nné ne Sɔ́li sá.

Sɔ́li ye Kirisi pikó wéékuselē

Likɛyaa kē cire kapi Yerusalem kuyomeyáhaalee pikó piwéékuse koraane ai wónɔ́. Pinnéi api Yutee sitē ne Samarii sitē kecáa yékáa, ai yá pitume ŋmane. ² Písoi pɛe Ulééca likó ní la pɛe Etiyɛeni kulesi api nkprɔ tone api ukécáa téní hái. ³ Sɔ́li pɔ́on ŋmóópúlē te uké Ulééca icápine kpu. Síyɔ́ kuú pɛe kóónúlē un Kirisi pikó cópii, pítisi ne pinósi, un kukpaniilee súúni.

Filipu ye Nsímé Kεcire Samarii keteni-i yóólē

⁴ Pɛpɛe rin-yékaa ye pɛe keté kóónúlenle pin Nsímé Kεcire yóólē. ⁵ Filipu uu yisi uú ha Samarii kuyu maa-i yóó re Yeesu ye uyē ke Ulééca uu n wée. ⁶ Písoi nnéi ye pɛe rinɔ́ rise wale pin Filipu kutu ɔ́lē. Pi pɛe kómɛile re u mewaisaŋa wapisi, api kɔ́ me yenu. ⁷ Aníri ye pɛe písoi meýá kéme lele an pupukeɛ. Síkankáláká ne pipáikó kulúí ye pɛe pélesile. ⁸ Ai pɛe lē nnya písoi n láárú kuyu kpe-i.

⁹ Utisi unyine ye hái mekeɛ-me kuyu kpe-i we, api ye u séi re Simɔ́. U pɛe metarewai wapisi ai ye Samarii pikó nnɔ́ yipu. U kɔ́ pɛe umεcire kpíilenle re u úyukó unyine le. ¹⁰ Písoi nnéi, kai n kpísi siwá ne piwéése ye pɛe u waiselenle hái. Api ye maa re: Ulééca nnaŋe kapi ye n sée re rinaŋe maa mee usoi nkó kémeɛ we. ¹¹ Hái mekeɛ-me ke umetarewai ame nnɔ́ pi yipaalē. Api pɛe lē nnya u n waiselē. ¹² Amá ke Filipu uu Ulééca iyɔ́pi ne Yeesu Kirisi kecáa Nsímé Kεcire pi n símisi api ŋmurei, pi tíyesele api míni pi wole, kai n kpísi pítisi ne pinósi. ¹³ Simɔ́ uyē ticuruu pɔ́o kɔ́ ne Nsímé Kεcire mmē kefa tene api míni u wole. Uu pɛe Filipu n tikilē un mewaisaŋa ne mewai píima ke uyē uu n wapisi nyáni men nnɔ́ u yipaalē.

¹⁴ Pitume pɛe Yerusalem-i ní we api kóm te Samarii keté pikó ye Nléécaasimé yási. Api pɛe Piyɛe ne Yohani kei tumpɔ́. ¹⁵ Piketé kē api yisi api sí apí ha ne Ulééca welu re uké Samarii pikó pē Nfáasɔne he. ¹⁶ Nfáasɔne rín pɛe kahane likumúnjé kpe-i úka kecáa n súime. Míni ŋmane kapi pē ne Yeesu rinyiri pi wole. ¹⁷ Kei ke Piyɛe ne Yohani api pɛe anípe pikécáa rilaa, Nfáasɔne nn pɛe pi loni.

18 Ke Simoo uu n yé te pitume ye piso i kecáá anípe rilaa Nfáasone nn pi loni, uú ne siwóo hapo uu pitume pē maa re: 19 Ani ko né rinaŋe mmē he ké ye nen úye kecáá anípe rinlaa, uké Nfáasone yósi. 20 Amá Piyee uu u pese re: Nó ne sipówóo sē ani ásáláú wa. Pó musí re pó fe aa Ulééca liheehēe ne siwóo loluu? 21 Lipókó líka ái nté we, áa ko líka kecáá nté ncée má. Li we re áa Ulééca kémee ase i má. 22 A kepómúnjé kópe kepire ritó aa Upíima ne téni re lin kusárei n we, uké kemúnjé kē pó sárei. 23 Ne nyáni yare nfasimé kópe ne rikpákárá kaa n fanaalē ye pó múilenle yare ulási. 24 Kei ke Simoo uu pee rinóo yósi re: Ani nórínécúruu ne Upíima né tē, lē kani nní m ma ái kape ne né n wa nnya. 25 Ke Piyee ne Yohani api Samarii kuyu kpe-i Upíima nsímé piyóo ne picélaa m masí, api yisi api Yerusalem pele, pin ncée-i siyupi meyā kémee Samarii ketē kecáá Yeesu Nsímé kecire yóólē.

Filipu ne Etiyopii ukawe ifaaci

26 Upíima uleecaatumē unyine uu Filipu maa re: A yisi aa itunje kumii-mē panse aa Yerusalem ncee mee Kasaa n cēpilē kpísi. Api ye ncée mmē titiki. 27 Filipu uu mese ne mese yisi uu tómpo, uú ne ncée Etiyopii ketē utisi unyine sáne. Ukawe píima unyine lo *. Uyee Etiyopii unosiyoopi Kantaasi memá nnéi kecáá páilē. U Yerusalem-i kale re uké Ulééca yáasi 28 un pee nkpéni kulu, un ukessannopi kecáá tū un antepu Esayi ritelé kééni. 29 Nfáasone nn Filipu maa re: A kenóipi nké kekúrí hapo. 30 Filipu uú ne itóo nyosópo uu kóm Etiyopii ukó uyē un antepu Esayi ritelé kééni. Filipu uu u pise re: Pó lē kaa n kééni ase i kómēii? 31 Utisi uu re: Unyine unsá né n lē, íye kam yé ne kō? Uu pee Filipu séi re uké hapo uké kesannopi kémee ukekúrí tone. 32 Li Ulééca Nsímé kelō kē kuu n kééni kémee wólaalē te:

Pi ne u tósule yare kapi ye
kusányaha n tórōi pin ne pikópe sí,
un séélē yare risáŋpí kapi nkpíí ní nyálu, úu rinóo wúkule.

33 Apí ne u túhaane api u cepise, úu pee nkpáni líka tu.

Wóo yé pee nkpáni upipirē tinoo maa?

Pi ketē kecáá unfaa lesele. 34 Kuu lē pikéē m masí, uu pee Filipu pise re: A risuúlu a né símisi nké te úye nsímé ke antepu nkó uu nní símisi. Uricurruu kuú ne máne née unyine nsímé kuu símisi? 35 Kei ke Filipu uu pee ne antepu Esayi nsímé mmē riwááná uú ne Yeesu nsímé kecire u símisi. 36 Api nsé nōj apí ha ne míni kelō kenyine tulu. Ukawe píima uyē uu pee re: Míni ye mmé nní. Yo ícō yee párilē ké ne míni ní wole? 37 [Filipu uu u pese re: In te pó ne kepófa nnéi nsímé mmú tene, pi yé fe api míni pó wole. Utisi uu re: Ne ne kefa tene re Yeesu Kiri si ye Ulééca Kepipi le.] 38 Uu kesannopi nyere se, u ne Filipu api míni-i lompō, Filipu uu míni u wole. 39 Kapi míni-i n léepō, Upíima Nfaasone nn Filipu kpíípo, ukawe uyē úu pee piyēne u rikpá. Uyē uu ko mpóona re ne uncee nōj. 40 Filipu póo ha Asōti ketē-pō leerí. Uu pee kei ayu nnéi nyee ncée-i ní we kémee Nsímé Kecire n yóólē uú ha ne Sesaree ketē tulu.

9

Sōli ye mefine conse *(UPM 22:6-16; 26:12-18)*

1 Sōli úu pee kusa kumúnjé kpe-i Upíima pipiretiki ne kefa pólú un wéési uké pi kō. Uu yisi uu lē nnya Ulééca usina leepō, 2 uu re uyē uké átelé u wa aké ncée u he uké ha Tamaasi-pō Pisuífi ayomeyáhaalee ríka. Un kei piye n leepō pee Upíima ncee n tíkilē, pítisii, pinósii, uké fe uké pi cōpii uké pahaankee uké ne Yerusalem tómpo. 3 Kuu ncée n kpísi un ne Tamaasi nyahaipone ke metéi menyine ame meyéne mese keyómecaa-pō leeme ame tapu amé ne u kóónú. 4 Uu keteni-i lolu, uu pee rinóo rinyine kom tin tee re: Sōli, Sōli, yo kecire nnya kaa lē né wéékuselē? 5 Sōli uu pee pise re: Póo úye, Upíima? Upíima uu rinóo u yósu re:

* 8:27 Pi ye pee kuyu kpe inyekii kémee pikawe píima pē comesile api kelene pikei pi pa uyóopi keyo-i.

Néee Yeesu uyē kaa nní ní we pōn wéékuselē. [Aa ye nkpáni fe póké ne nkpō melō tōpiriinkēe. Un terii lin nnōō u yipaalē, uu pēē maa re: Upiima, yo kaá la ké wa? Kei ke Upiima uu pēē maa re:] ⁶ A yisi aa kuyu-i lompo. Pōn n lompo, pi yé pēē pō sīmisi lē kaa yé ní wa. ⁷ Sōoli pisencō api nyere píri, rinōō ári we. Amá pi pēē rinōō kómēile ápi pēē úka nyáni. ⁸ Sōoli uu yisi uu anípe wii úu pēē líka nyáni. Api pēē kunípe u múlú api u tōrōi apí ne Tamaasi sí. ⁹ Siyáa sitaani kuu wa úu ye líka yē, úu ye líka li úu ye kō líka n ntí.

¹⁰ Kirisi upiretiki unyine ye pēē Tamaasi-i wele, api ye u séi re Ananiyasi. Upiima uu keyáa kenyine u kpáfúme uu u séi re: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu re: Néee nkó, Upiima! ¹¹ Upiima uu u maa re: A yisi a ncée mmē kapi ye n sée re Kεcire kpisi áa ha Yutasi keyō-i Tarisi ukó uyē kapi ye n sée re Sōoli kecáá pise. U wele un keyóme yáási. ¹² Ai u nyíse re utisi unyine kapi ye n sée re Ananiyasi ye lompo uu anípe ukεcáá láa re uyē Sōoli inípe iké ye kō yē. ¹³ Ananiyasi uu re: Upiima, ne konle pisoí meyā pin sīmisi re utisi uyē úu kusa pipósoi pēē Yerusalem-pō ní we rikpákárá wapisi. ¹⁴ Pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése pēē ncée u he re uké nté kam uké pē nnéi pēē pō n yáási cópii. ¹⁵ Amá Upiima uu u pese re: A n ηme. Ne usoi uyē wéele re uké pinékei wa. U yé tíyese mpuri sane pikó ne pipiyōopi ne pēē ne Isirayeli pikó api rinényiri ceru. ¹⁶ Né rinécúruu u sīmisi re u yé kenécáá íwe ncōpuri li. ¹⁷ Kei ke Ananiyasi uu pēē ncée kpisi uú ha Yutasi keyō lompo, uu Sōoli kecáá anípe laa uu re: Unémáreco Sōoli, kaá pēē ncée n tíkimele pōn nté wéme ke Upiima uu pō rikpáfúme. Uyē né tumme re ipónípe iké ye kō nkpéni yē, Nfáasone nké kō pō lō. ¹⁸ Kei nní, linyine ai uinípe kecáá lápile yare ikpíntomé awéé ai lólu, uu pēē nkpéni n nyáni. Uu yisi api míni u wole ¹⁹ uu pēē iluke le uu rnanje yenu.

Sōoli ye Tamaasi-pō Nléécaasimé yóólē

Sōoli uu Yeesu pipiretiki kémee Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰ Uu pēē kei nní yisi uu síyō se-i ke Pisui fi ayomeyáhaalee aa ní we ka uu yóó re Yeesu ye Ulééca Kεpipi. ²¹ Ai pē nnéi pēē u n kómēi nnōō yipu api ye pēē re: Ai nkó ye ye lē Yerusalem-pō pēpē rinyiri ntí n sélei n wéékuselē? Néntē u kō nté kale re uké lipite pē cópii uké ne pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése leepō? ²² Pēē ke Sōoli uu rnanje piyēne rikpá uu ye ne Pisui fi pēē Tamaasi-i ní we nsímé feriyē uu pi séése. U ye pi nyíse re Yeesu ye Uyulale ke Ulééca uu n wéē. ²³ Kai nkáripí n nánai, Pisui fi api símaane áí tone re piké Sōoli kpu. ²⁴ Ai Sōoli kutu-i loni re pi u wéési. Ketúné ne kesine kapi pēē kuyu sipoo mé piké ne u ní kpu nnya. ²⁵ Upipiretiki api pēē kesine menéere menyine-i u wai apí ne kuyu mmele kεpire-mē u súisepō.

Sōoli ye Yerusalem-i we

²⁶ Ke Sōoli uu Yerusalem n tuipō, uu Yeesu pipiretiki picō pitiki peeni, amá pinnéi pin pēē u wuru. Api pakarelē te u mesei Yeesu upiretiki. ²⁷ Kei ke Parinapasi uu mese u kpisi uú ne pitume leepō, uu lē ke Upiima uu umεcire n lése uu Tamaasi ncee-i Sōoli nyíse ne lē kuú ne u n sīmisi pi keeni. Uu kō lē ke Sōoli uu Tamaasi-pō ne ikari Nléécaasimé ne Yeesu rinyiri rin-yóó pi sīmisi. ²⁸ Kai ne kei n kpisi, Sōoli ne pitume pē pēē Yerusalem-i sónesi, un ne ikari Nléécaasimé ne Upiima rinyiri yóólē. ²⁹ U ne Pisui fi pēē Mékireki n sīmisi yèè pēē ifaaci wale. Amá pē pin pēē wéési piké u kpu. ³⁰ Ke piyómeyáhaa picō api lē n céri, api u kpisi apí ne Sesaree-mē u sí api Tarisi-mē u tónsepō.

³¹ Uka úu pēē kumúné kpe-i Yeesu pikó cónlē Yutee ne Kalilee ne Samarii ketē nnéi kecáá. Pi pēē ikari kpariisenēle pin kō Upiima riwure mále. Nfáasone nn pi léni pin kulúí kpálē.

Enee pipélé

³² Piyē ye pēē mpa yei kuyu-i sonele, uú ne keyáa kenyine Yeesu pikó pēē Lita kuyu-i ní we kémee tulu. ³³ Uu kei utisi unyine kapi ye n sée re Enee leepō. U kékankáláká le. Li wa inmē ipaha kuú ne kefine kecáá n finu úu ye fe uké sone. ³⁴ Piyē uu u maa re: Yeesu Kirisi ye pō pōisele, Enee. A yisi a ripócúruu kεpófine riwépi. Enee uu kei nní mese ne mese yisi. ³⁵ Lita pikó ne Saarō pikó nnéi api u yenu api pimεcire Upiima pa apí ne Upiima kefa tene.

Pi Tōrikaasi yukuse nkpō kémee

³⁶ Yafa-pō ke unōsi unyine uú pēé we. Pi ye u sée re Tapita. Pi ye rinyiri tē Mékireki kémee tuisse re Tōrikaasi * Uyē nkó mee re uké nḡpá piyei lisōne n wai uké kō pīsoi n hekesi. ³⁷ Uu likumúnjé kpe-i káasi uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kényō kecáá-pō kulee kunyine-i kelééca-pō u finsē. ³⁸ Yeesu pipiretiki pēe Yafa-pō n we ye pēe kónle re Piyee ye Lita-pō we. Lita ye kō ne Yafa kólenle. Api pēe pīsoi pité lese api Piyee kémee tum te piké u maa re uké mēkee pikemee wurupō. ³⁹ Piyee uu wákasi u ne pē api tóoisene api tómpō. Kuu n tuiḡpō, apí ne kényō kecáá kulee kpe-i u taápō. Pikúmannōsi nnéi apí nyōsōpō api itu ne u kálisi. Api sitúkanka ne akpélenku nyē ke Tōrikaasi uú pēe nfáa m má un yóóni u nyísente. ⁴⁰ Kei ke Piyee uu pēe pinnéi lésepō, uu wúla uu keyóme yáasi. Uu pēe ukpōkpō-mē pansepō uu re: Tōrikaasi, a yisi. Tōrikaasi uu inípe wúkule. Kuu Piyee n yé, uu yisi uú tone. ⁴¹ Piyee uu kunípe u tini uu u léni uu yisi. Uu pēe limemáa piyómeyáhaa ne pikúmannōsi pē séi uu Tōrikaasi ne unfaa pi nyíse. ⁴² Nsímé mmē nn Yafa kuyu nnéi kóónú, pīsoi meyā apí Upíima ne kefa tene. ⁴³ Piyee uu Yafa-i ukónefukei Simōo keyō-i tone ai siyáa wai nōne.

10*Piyee ye Kōrinee keyō ha*

¹ Utisi unyine ye pēe Sesaree-pō we, api ye u séi re Kōrinee. U pēe Rōm usóca kpéé unyine le. U pēe pīsoi pīle kutōpilee uwéése le. ² U ne ukeyō nnéi ye pēe Ulééca likó lalē. U ye pēe píwekōó ulikó meyá hekesile un kō mesere Ulééca yáasi. ³ Keyáa kenyine kuu ketúnjéō metaani kumúnjé Uléécaatumē unyine méyene menyine-i yé cáká-cáká. Uléécaatumē uyē uu ukeyō-i lomḡpō uu u séi re Kōrinee! ⁴ Kōrinee uu pēe iwame ne uléécaatumē uyē n nyáni uú ne u píse re: Ne meyo-me, Upíima? Uléécaatumē uu u pēse re: Ulééca ye ipówele konle uu kō lē kaa píwekōó n léni yenu. Uu yé pō palei. ⁵ A nkpeni pīsoi tū piké ha Yafa-pō utisi uyē kapi ye n sée re Simōo api kō rinyiri u he re Piyee séeme. ⁶ Ukónefukei uyē kapi ye n sée re Simōo keyō-i kuú we mínimaa ritime-pō. ⁷ Ke uléécaatumē uyē uu lē n símisi uu tómpō, Kōrinee uu upikeikó pité pinyine séi. Ukutōpilee kémee usóca unyine ye pēe Ulééca likó lalē nōne. Uu kō uyē séi. ⁸ Uu lelee n wa nnéi pi keeni uu pēe Yafa-pō pi tum.

⁹ Ai ncée pi weesi pin Yafa lapō. Piyee uu itunje kecíre kumúnjé kényō caca ipiraa yopoi re uké keyóme yáasi. ¹⁰ Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi n we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípeehē. ¹¹ Uu yénu keyóme ken wúkulelē, linyine lin cepimele ai ne keteni-i tuiḡri yare kusánjāá maamaa kunyine kapi n tñe pin kuatime kena muleilē. ¹² Ana ana likó nní ncōpuri ne lelee m múnui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri ye pēe kemée we. ¹³ Ai rinōó u maari re: Piyee, a yisi, a kō aa le. ¹⁴ Piyee uu rinōó pēse re: Kása, ám píkaí irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upíima! ¹⁵ Ai kō melírū pimáa u kpá re: Lē ke Ulééca uú m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁶ Mepēhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáa kusánjāá kpē keyómecca-mē kpíḡpō.

¹⁷ Piyee uú n we un umecire písei re méyene mē asei ye nkpeni áye. Likumúnjé kpe-i, pīsoi pē ke Kōrinee uu n tumpō pōon Simōo keyō wélaapō apí ne keripoo tuiḡpō mese ne mese. ¹⁸ Apí séi apí píse re kei ke Simōo kapi rinyiri n he re Piyee uú wee? ¹⁹ Piyee un we un meyéne mē kecáá músu, Nfáasōne nn u maa re: Pítisi pitaani pinyine ye mpí pin pō wéési. ²⁰ A yisi a ricepipō, nō ne pē ani mese ne mese tómpō. Née pi tumpō. ²¹ Kei ke Piyee uu pēe súipō uu pítisi pē maa re: Née Piyee uyē kani n wéési. Née usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²² Apí re: Rōm usóca kpéé Kōrinee ye ró tumme. U usoi kecire le, un kō Ulééca pakarelē. Pisuífi nnéi ye ukecáá nōne símisile. Uléécaatumē unyine ye u símisi re uké pō sée áa ha ukeyō-i nfasimé kaa m máme u símisi. ²³ Piyee u kényō pi tani uu kulee pi he api fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki api kesé tómpō. Pimáreco pinyine pēe Yafa-i n we pō kō yisi apí u saruni. ²⁴ Liukóso kapi Sesaree tu, Kōrinee un ukeyō-i upikó ne upisane cápinelē

* 9:36 Tōrikaasi: Li asei re ketáha

un ne pi mé. ²⁵ Ke Piyee uu n tuipɔ, Kɔrinεε uu u tɛpei, uu wúla ne ketɛ-pɔ uu ne ipakare u yáási. ²⁶ Piyee uu u yukuse uu nyereεε uu re: A yisi a nyere! Né ne kɔ kesoipipi le. ²⁷ U ne Kɔrinεε pin lɛ ifaaci wai uu ha ne kɛyɔ lompɔ, uu leɛpɔ pisoɪ pin cápinelɛ kulúɪ ²⁸ uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule re Usuifi úu ncée má upiyomεyáhaa nnya, u ne mpuri sanε ukó unyine piké n sɔne, née uké ye ukeyɔ rilóólú. Amá Ulééca ye né símisile re ái nyamí te ké m músu re unyine ye icírí née úkperinkpekɔ́. ²⁹ Leleε tɪyεε, kani kenémεε n tumpɔ re piké né sée, ám nkpáni pipáká-páká peɛ. Ne la ké nkpeni nó pise re ní-ye kaní ne né séi? ³⁰ Kɔrinεε uu pεε rinóɔ u yósu re: Siyáa sina ye nsí kam itunje nnyí icɔ-i, ketúnjεcɔ metaani kumúnjé nkú-i kenéyɔ-i we nen keyóme yáási. Mese ne mese, amí paí utisi unyine un ilú tanaalɛ in tɛlu un ne kenékúrí nyenu. ³¹ Uu né maa re: Ulééca ye ipówelε yósilε, Kɔrinεε. U lɛ kaa lipókɔ pisoɪ n hekεsi yenle. ³² Lɛ nnya, a pisoɪ tū piké ha Yafa-pɔ Simɔɔ kapi rinyíri n he re Piyee séeme. Ukónεfukεi uyɛ kapi ye n sée re Simɔɔ keyɔ-i kuú we mínimaa ritime-pɔ! ³³ Am pεε mese ne mese pisoɪ tumpɔ re piké pɔ séeme. Li né larisile hái re pɔ ka. Ntónéí mmú, Ulééca inipεε-i kari nkpeni nní we, tɔn kutu cɔlɛ tɔké kɔ te ní-ye ke Upíima uu pɔ máame re a ró símisi.

Anó ke Piyee uu Kɔrinεε keyɔ-i mí ma

³⁴ Kei ke Piyee uu pεε rinóɔ yósi uu re: Nkpeni kam meyíkíyiki kɔ te Ulééca úu pisoɪ ne picɔ kóólεne. ³⁵ Mpá mpuri ní-ye ukó ye kpére u pakarelɛ un aseɪ tikilɛ, u ye liute n lalε. ³⁶ Yeesu Kirisi kuu tummε re uké Isirayεli pikó Nsímé Kεcire símisi re u ne nkínɪnɪe pi ka. Yeesu Kirisi uyεε pisoɪ nnéi Upíima. ³⁷ Ke Yohani uu Nléécaasimé piyóɔ ne pisoɪ píníwole mí masí, nɔ yenle leleε Kalilee keteni-i n wa ái ha ne Yutee ketɛ nnéi yósu. ³⁸ Ulééca ye pεε Nasareti ukó Yeesu kεpire welε. U pεε Nfáasɔne ukemεε wale nn ínɔnɔe u he, un ne nɔpá yei sɔne un lisɔne wai, un pisoɪ nnéi ke kuníri aku m múlɛ pɔisente. ³⁹ Tó lɛ nnéi kuu Pisuiɪ kuyu-i ne Yerusalem-i n wa piseérakɔ́. Pi kunapéékɔ́ kεcáá u kariile apí ne u kopu. ⁴⁰ Amá Ulééca uu keyáa táánú tunjé nkɔ́ kémεε u yukuse, uu fe uu umεcire lese uu keróɔpe pinyine nyíse api yénu re u nkɔ́ kémεε yisile. ⁴¹ Ai pεε re pisoɪ nnéi kuu umεcire nyíse, amá tó ke Ulééca uu mekεε-me n lése re tɔké piseérakɔ́ kuu umεcire nyíse ari u yenu. Umeyise-máá, tɔ kesé tonεle ari le ari níru ne uyɛ. ⁴² Uu kɔ ró forii re tɔké Nsímé Kεcire Pisuiɪ símisi piké céri re uyɛ ke Ulééca uu lése re uké pinyánnyá ne pikɔ́kpɔ túhaane. ⁴³ Antepuyε nnéi ye unsímé símisile api péhele re úye un ne kefa u n tene, uyɛ nnya, Ulééca ye liute akópe sárei.

Nfáasɔne ye mpuri sanε pikó kεcáá súime

⁴⁴ Kumúnjé kpe-i ke Piyee uu lɛ n símisi, Nfáasɔne nn pɛ nnéi pεε uanɔɔ nyɛ kutu n cólɛ kεcáá súiri. ⁴⁵ Pisuiɪ pεε Yeesu ne kefa n tene ye pεε Piyee sarunle. Ai nnóɔ pi yipu re Ulééca ye kɔ mpuri sanε pikó Nfáasɔne he. ⁴⁶ Mesei ke Pisuiɪ pɛ apí pεε kóméi mpuri sanε pikó mpí pin meyu sanɔa menyine símaankεε pin kɔ siyóme ne Ulééca pakarentε. Kei ke Piyee uu pεε re: ⁴⁷ Meróɔ ke Ulééca uu pisoɪ mpí Nfáasɔne he. Tó pεε nkpeni fe ari ne pi yulu re apí kapε míni wolεε? ⁴⁸ Kei ke Piyee uu rinóɔ he re piké Yeesu Kirisi rinyiri ne míni pi wole. Lɛ memáá, api pεε u pise re uké pikemεε siyáa sinyine wa.

11

Piyee ye umewai Kirisi pikó pεε Yerusalem-i ní we kεenkεε

¹ Pitume ne Kirisi pikó pεε Yutee keteni-i ní we api kóm te mpuri sanε pikó pɔ ne kɔ Ulééca Nsímé yósi. ² Ke Piyee uu Yerusalem m pεεpɔ, Pisuiɪ pεε Yeesu ne kefa n tenelɛ apí kɛyu u pa. ³ Pi u maa re: Pɔ pikéciré keyɔ lompɔ, nó ne pɛ ani kelɔ kεε le! ⁴ Kei ke Piyee uu pεε leleε n wa pi kεenkεε ne kɛtɔ-pɔ, uu re: ⁵ Yafa-pɔ kam pɛé kɛyɔ kenyine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yare kenípechee, ai linyine né nyíse lin kenémεε wémε. Likei leε welε yare kusánjáá maamaa kunyine kapi n tánje pin kuatime kεna muleilɛ. Ai pεε keyómεca n leeri

lin cepimelē aí weri aí ne né kō. ⁶ Am kusáñáá kpē kēmee ísōne paí, am ána ana likó nní ncōpuri ne liyúikó ncōpuri ne lelee m múnui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri yenu. ⁷ Kei kai rinóó né máame re: Piyee, a yisi, a kō aa le! ⁸ Amá am tinóó yósu re: Kása, ám píakai irósé kēmee icírí inyine lukaalē, Upíima. ⁹ Ai kō melírū keyómecaa-pō pimáa kpá re: Lē ke Ulééca u u m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁰ Mepéhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáá kusáñáá kpē keyómecaa-mē kpíipō. ¹¹ Likumúnjé kpe-i, písoi pitaani pinyine api kei nní weri api kényō ke-i kari n we ripoo-i nyere. Sesaree-pō kapi lē pi tumti. ¹² Nfáasōne nn né maa re ké yisi ké mese ne mese pi ritiki. Pimárecō pikpuulū mpí api yisi api né sáruni arí ha ne kesé Kōrinee keyō-i lompo. ¹³ Uyē uu ró kēénkee lē kuu uléecatume ukeyō-i n yē un u tee re uké písoi tū piké ha Yafa-pō Simōō kapi rinyíri n he re Piyee sée. ¹⁴ U yé nsímé u símisi mee yé u ne ukeyō pikó nnéi n yóriye. ¹⁵ Kam nsímé n kpísi, Nfáasōne nn pikecáá súiri yare knn lē kékoraane kerócaá n súime. ¹⁶ Kei kam pēe Upíima rinōó ntí léise re: Míni ηmane ke Yohani uu nó wóle. Amá Nfáasōne ke Ulééca u u nó wolene. ¹⁷ Kari Upíima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Ulééca u u Nfáasōne ró he. Mmē kuu kō nkpeni pē he. Wóo pēe nkpeni né ké ne Ulééca n kénene? ¹⁸ Kapi anóó nyē n kō, api piakij ninjukuse api Ulééca ríyu waise api re: In lē, mesei ye me re Ulééca ye ηmureile re mpuri sane pikó pōóké kō piakópe kepire rito piké nfáa yíkíyiki yé.

Kirisi pikó pēe Antiyōasi-i n we

¹⁹ Kumúnjé kpe-i kapi pēe Etiyēeni n kpu, pi pēe pepēe Kirisi ne kefa n tene wéékuselenle hái. Ai tíyese picō api wúrunkēe apí ne Fenisii ketē ne Siipuru ne Antiyōasi tulu, amá pin pēe Pisufi ηmane Nléécaasimé símisi. ²⁰ Mpá ne lē, Siipuru ne Sirēeni pikó pinyine ye yisile api Antiyōasi sí apí ha Upíima Yeesu Nsímé Kēcire Pikireki símisi. ²¹ Upíima nnahe nn pi léni, písoi meýā apí ne kefa u tene api mēfine conse. ²² Kirisi pikó pēe Yerusalem-i n we api lē kom, api Parinapasi Antiyōasi-pō tum. ²³ Kuu n tuipō, uu yénu lē ke Ulééca u u pepēe ne Kirisi kefa n tenelē tinkpá, ai u larisí uu pi ηmóópuse re piké Upíima ne kefa kesē n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pēe meýíkíyiki usoi sōne le. Nfáasōne nn u yipaalē un kō nfatene má. Lē nnya ke písoi meýā api ηmurei api Upíima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáá yisi uu Tarisi-pō Sōoli piwélāa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kpísi uú ne Antiyōasi u sí. Api kei Ulééca icápine iye-i kuñmē ne kuriyu wai pin Nléécaasimé písoi meýā céési. Antiyōasi uye-i kapi mēfoí foí Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúnjé kpe-i ke antepuye pinyine api Yerusalem yisi api Antiyōasi sí. ²⁸ Nfáasōne nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nkú píima nnyine yé ketē nnéi kecáá wa. Nkú mmē nn weri nn mesei Kulooti iyōopi kumúnjé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pēe Antiyōasi-i n we api símaane aí tone re pikēcōpe, mpá úye uké lē kuu yé n fe tōhō piké ne pimárecō pēe Yutee-pō n we lémpō. ³⁰ Api mesei lē wai, api Parinapasi ne Sōoli tum api sí apí ha ítōhō iyē ne pi léni api pipiwéese pa.

12

Pi Yakupu kpu api Piyee pō kpanii

¹ Likumúnjé kpe-i ke uyōopi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse lō. ² Uu tíyese api ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē ηmaa ke Pisufi apí pēe n la kuu lē wa, uu kō tíyese api anyá nyē-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li kēmee Piyee pō tini. ⁴ Kapi lē u n tī api kpanii, api písóoca siwúipi sina wai, mpá kéye kēmee písóoca pina, pin ne u mé. Nkpō melóó anyá memáá kapi lē ne músu re piké mpá úye inipēe-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i n we pin u mé, Kirisi pikó pin ukecáá Ulééca welu mēwénte áme we.

Piyee melele akpanii kēmee

⁶ Kesiine kee n weesine Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu pisóoca pité kepáapáá we un loni. Anípe keté kapí pee akpanii u wailē pin ne u pahaalē, piméré pōon kō kukpaniilee rinōnō-i nyenu pin mē. ⁷ Mese ne mese, Upiima uleecaatumē unyine uu lompo, metéi ame kukpaniilee yipu. Uléecaatumē uyē uu Piyee ilúkē pépé uu u yōhse, uu u maa re: A riwakasi! Akpanii kapí péé ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Uléecaatumē uu pee u maa re: A kupótampála rité aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléecaatumē uu kō re: A kupókpélenku tā aa yisi aa né tiki. ⁹ Piyee uu u tiki api léepō, lin u we yare keláré. Uu pee músu re mesei ye me. ¹⁰ Api piméré foí fáau, api pilirú kpá api pee nweni rinōnō kapi ye ne kuyu-mē n léepō tulu, tē ari timecire hánnepo api léepō. Api ncée kpísi pin tōsu. Kei nní, uu Piyee inipe-i pōlu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pee yē te mewai ye wale. Kei kuu pee re: Nkpéni kam yē te mesei ye me. Uléecaa ye uléecaatumē tummele uu Erooti anipe-i né lese, uu kō mmē ke Pisui fi apí péé ne né í la kémee né lese.

¹² Ke Piyee uu n yē mmē kémee kuu í we, uu Yohani kapi rinyiri n he re Mariki uni Maari keyō sí. PISOI kulú ye pee kei cápínelenle pin keyóme yáasi. ¹³ Kuu n hapō uu kényō ripoo pepu, unósi keikó unyine kapi ye n sée re Rooti uu sí uké ha yē te wóo lo? ¹⁴ Uu Piyee metē ceru. U yē ripoo hánnele née, uú nya uu mpōnare ne itóo ne kényō-mē peepō, uú ha re Piyee ye ka un tipoo-pō we. ¹⁵ Pepee kei n cápínelē api u maa re u isohō torile. Amá uu kényu mahani ηmaa re mesei ye me. Api re in lē, ukumíri ye ku. ¹⁶ Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánne api u yenu, piipiye ii nnyie loni. ¹⁷ Uu kunípe ne pi símisi re piké n séélē ápi kapre ríka ma. Uu kō pi símisi lē ke Upiima uu kukpaniilee-i u n lése. Uu kō pimáa pi kpá re piké ha Yakupu ne pimáreco picō lē símisi. Kuu lē pisímé pi m masí, uu yisi uu kelō féé tōmpō. ¹⁸ Kai n weesi, ai pisóoca pē kecōpe nōkōre hái, api péé m píseine re méye ke Piyee uu lō? ¹⁹ Erooti uu pee rinóo he re piké u wéési. Amá api u wéési ápi u yē. Kei kuu pee piméré pē sée uú ne pi túhaane uu re piké pi kō. Uu pee limemáa Yutee keteni-i yisi uú ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpo

²⁰ Erooti ye péé ne Tiiri pikó ne Sitōo pikó wólaalenle. Pē api rinóo rise wai re piké ha u yē. Api lē nya uyōpi piméré uwéése Pilasituusi kópóo, api yéntine uú ne kekpeé pi wai piké ha ne u kpurei. Ai méwoo, uyōpi Erooti ketē kémee likó nfaa kapi má. ²¹ Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uú ha umeyōpilape tani uu uriyōpitú kecáa tone uu péé ne pISOI riwú ne meyá n símisi. ²² Kei ke pISOI api ipakare riwō re: Uléecaa rinōo ye ntí, ái kesoiipi rikó. ²³ Kúu n céri re Uléecaa ηmane yee ipakare te nnya, Upiima uleecaatumē unyine uu kei nní u fapi uu lalei, apapi aa u takai uú ha ne kpi.

²⁴ Nléecaasimé nn pee likumúnjé kpe-i kónú api mpa yei n kom. ²⁵ Ke Parinapasi ne Sōli pōo lē nya kapi Yerusalem-i pi n tumpō piwai m masí, api yisi api Yohani kapi rinyiri n he re Mariki ne péne apí ne Antiyōsi péle.

13

Parinapasi ne Sōli ye Nstmé Kecire piyóo ha

¹ Antepuyee ne pISOI pee Nléecaasimé n céési ye pee Antiyōsi-pō Uléecaa icápíne-i wele. Pepee Parinapasi ne Simeyōo kapi ye kō n sée re Uhmōhō ne Sireeni ukó Lusiyuusi ne Manayeeni ne Sōli. Manayeeni ne Kalilee uyōpi Erooti pee kesé iwá li. ² Keyáa kenyine kapi anōo paasi pin Upiima ne welu. Nfáasōne nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Sōli iyaa lese piké pikéi pē kam pi m pa wa. ³ Kapi pinōpahaa ne piwele m masí, api anípe pikecáa láa apí ne pi tum, api tōmpō.

Parinapasi ne Sōli ye Siipuru-pō we

⁴ Nfáasōne nn Parinapasi ne Sōli tum, api Selesii-pō sí api kei kúninōi loni apí ne míni kepáapáá ketē kapi ye n sée re Siipuru sí. ⁵ Kapi Salamini n tu api Pisui fi ayoméyáhaalee-i

Nléécaasimé piyóó kápáá. Yohani ye ppe pikeméé wele un pi léni. ⁶ Api míni kepáápáá ketē kē kóónú api tene apí ha Pafóosi tulu. Kei kapí pēé ne Usuifi unyine kapi ye n sée re Paari-Yeesu risáne. Uyē ne metarewai ukó ne antepu nōome le. ⁷ Siipuru ketē uyóopi Serikiyuusi Póolusi keyó-i kuú pēé we. Uyē ne usóhóó píima le. Uu tíyese api Parinapasi ne Sóoli u séipó re li ripóó u wa re uké Nléécaasimé kō. ⁸ Metarewai ukó uyē uu pi m púnaisente un náási re úyukóó uyē úu kape ne Yeesu kefa tene. Pi ye Mékireki ne urinyiri tuisse re Elimaaasi, lelee re metarewai ukó. ⁹ Nfáasone ye ppe Sóoli kapi ye kó n sée re Póoli yipaalenle. Kei kuu ppe Elimaaasi uyē rísone riwii ¹⁰ uu u maa re: Pó unóome ne uyaaluke nkó. Kuníri kepipi nké, póó mpá lisone liye n ημέlu. Pó ne wele pón Upíima simúnjé cire-cire háresi, née yó? ¹¹ A nkpeni kutu ricó aa kóm. Upíima yé pó pi aa nyíini aa kó ntunje metéi paa siyáa sinyine. Kei nní lē, kuηmaha aku Elimaaasi hila, uu ye toóri toóri un unyine wéési yee yé u n tórai. ¹² Ke uyóopi uyē uu lē n yé, uu ne Upíima kefa tene. Li we re Upíima kecáá icélaa iyē ne u lonne rísone.

Póoli ne Parinapasi ye Pisitii ketē-pó Antiyóosi kuyu ha

¹³ Póoli ne upisencó api Pafóosi-i kúninóí loni apí ne Pamfilii ketē-pó Periki kuyu sí. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem pēle. ¹⁴ Póoli ne Parinapasi póó piketé kei yisi api sóne api Pisitii ketē-pó Antiyóosi kuyu sí. Api kewénteyaa tuné Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompo apí tone. ¹⁵ Unyine uu isé atelé ne antepuye akó písoi inipēe-i kéeni. Kuu pikéē ní masí, kuyomeyáhaalee piwéése api Póoli ne Parinapasi kémee tum apí ha pi maa re: Pimárecó, nōn nnyine m má nóké ne písoi ikari rikpáse, nó fe ani nkpeni símisi.

¹⁶ Kei ke Póoli uu yisi uu kunípe síka uu písoi séése uu re: Nó Isirayēli pikó ne nó pitóráó mpí nóó Ulééca n wuru, ani kutu ricó ani kóm! ¹⁷ Isirayēli Uleecaa ye ppe pirókpure wéele, uu tíyese api kulúí wai, pēé uye-i kapí ppe Esipiti keteni-i ilási n tú. Uu pēé ne unnaηe kei pi yukuse. ¹⁸ Uu kucesi kóima-i pikecáá paí ηmē afēena. ¹⁹ Uu limemáá mpuri nseei Kanaa keteni-i kópu uu nsitē cápine uu upísoi pa re piké n te. ²⁰ Ai lē n we aí ne tulu ηmē píle píle mena ne ηmē kuwóó kumúnjé.

Uu ppe limemáá pikpēenwai pi ηe, ai kpísi aí ha ne antepu Samuyēli itunje tulu. ²¹ Lē memáá, api Ulééca pise re uké uyóopi pi tí. Kei kuu ppe Penyamēe kumare ukó, Kiisi ηηmánē Sauuli iyóopi tonse ηmē afēena. ²² Kuu Sauuli iyóopi n lapile, uu Yeseη ηηmánē Tafiti i pa uu re:

Ne nkpeni Yeseη ηηmanē Tafiti yee ne né rinsá yénle. U yee yé menéla nnéi wa. ²³ Tafiti kepírē keese ke Ulééca uu Isirayēli pikó pa re keké pi yoriye yare kuú ppe ní maa re li yé wa. Kēkēe Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kelene ní kam, Yohani ye ppe riyóóle uu Isirayēli pikó nnéi símisi re piké piakópe kepíre rito piké míni wole. ²⁵ Yohani uké ne upikéi ketó n tu, u maa re: Nó músu re née wóo? Ai née uyē kani m mé. Uyē ne kepíre wemele. Né ám tu ricuruu re ké ripe ké uanéeri kenmēpi fénne.

²⁶ Póoli uu kó kpá re: Pimárecó, ntónéi ke Ulééca uu nsímé mmú pálē uké ne ró yóriye, nó Apiraham sipirē ne nó pitóráó mpí nóó nní Ulééca n wuru. ²⁷ Mesei ke Yerusalem pikó ne pípiyóopi apí Yeesu yē, ápi kó antepuye nsímé kapi mpá kewénteyaa kéye n kéeni riyíki kō. Amá kapi Yeesu ní kpu, lelee nsímé mmē kémee ní we kapi lē wa. ²⁸ Api kó níka yē, mmē nnya kapi yé u ní kpu, amá pi ppe Pilati pise re uké u kpu. ²⁹ Lē kai Nléécaasimé kémee Yeesu kecáá n wólaalē kapi lē wa. Api ppe limemáá kunapéékóó kecáá u súise api u kpísi api nhóre-i wai. ³⁰ Amá Ulééca uu pikpákpó kémee u yukuse. ³¹ Pēpēe hái Kalilee-pó u n sárū apí ne Yerusalem sí kuu siyáa kulúí umecire nyíse. Pēpēe kó neni nní upiseérakóó Isirayēli pikó inipēe-i. ³² Nsímé Kεcire mmú ke Ulééca uu ppe yekei re u yé pirókpure pa. Mmē karí ne nó ka. ³³ Mmē kuu nní nkpeni tó pipipirē wa. Li we re u Yeesu nkpo kémee yukusele yare kai Ipakare Siyome ritelé lírū kémee n wólaalē te:

Póó Kenépipi,
née neni póó mári.

³⁴ Ulééca ye ppe meke-me maa re u yé pikpəkpə kémee u yukuse úu kape ne pikai n fóni nnya. Lē kuu Tafiti maa re: Né lisone kecire lee ái n fónune nó pa. Tinó sone kam ppe Tafiti n yekei ye tē.

Lisone kecire lee ái ye pikai n caai kam ppe Tafiti m pane kam nó pane.

³⁵ Lē nnya ke Tafiti uu kə kelō kecə maa re:

Aa yé ηmurei upólala uké nhóre kémee fóni.

³⁶ Tafiti uyē ye ppe uisoi kémee Ulééca mela wale. Kuu n kpu, api upisaayaha kémee u kulési uu fónu. ³⁷ Amá uyē ke Ulééca uu pikpəkpə kémee n yukuse úu fóni. ³⁸ Pimárecə, li tu re ani nsone kō te uyee tíyese kapí ne neni akópe pisárei nsímé nó símisi. ³⁹ Uyee tíyese ke úye uu ye un ne kefa u n tene, Ulééca uu liute akópe u sárei. Moisi isé íi fe iké usoi akópe sárei. ⁴⁰ Lē nnya, ani nómenécíre tí, áni kape tíye lē ke antepuye api piatelé-i n wói liké nó wa. Lelé re:

⁴¹ Nó kupakarecíre pikó mpi,

ani kutu ricə ani kóm liké nó riyə, ani itó nē mílesi.

Nónnéfáa mmú kémee kam la ké mewai menyine wa ke unyine uu yé un nó n símisi áni yé pakare. ⁴² Ke Pəli ne Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léepə, api kə pi séi re piké kewénteyaa kecə pəpə piké nsímé nse mmē pisímé pi rikpá. ⁴³ Icapine memáá, Pisuífi yíkíyiki kulúí ne pitéh téh ppe Pisuífi keyome n yáási api yisi api Pəli ne Parinapasi tiki. Pē api ikari pi he re ápi kape tíye unyine uké Ulééca kefa kuú ne pi n fénne ncee kémee pi fóm.

⁴⁴ Kai kewénteyaa kecə kē n tu, li wa yare Antiyəsi kuyu písoi nnéi ppe cápine piké Nléécaasimé kō. ⁴⁵ Ke Pisuífi api riwúí tē n yé, pikéfa ake tóosi api ppe lē ke Pəli uu n símisi n kesu pin kə u lámisi. ⁴⁶ Pəli ne Parinapasi api kéyu kpáiiise api pi símisi re: Nó kai ne sá re Nléécaasimé nké mefoi tu kelenē. Kani nní n n kəsu nən kə nómenécíre ne nfáa teneciré lómiise nnya, tó mese ne mpuri sane pikó-mē m pē. ⁴⁷ Lē ke Upiima uu ró n forii re təké wa ye nní:

Ne pó lésele re a panse metéi aa isoipuri nnéi n kpáiiilē,
pinnéi piké píyulale yē.

⁴⁸ Ke mpuri sane pikó api anó nyē n kō, ai pi larisi api Upiima nsímé pakare. Pē nnéi ke Ulééca uu ne nfáa teneciré n sée, apí ne Yeesu kefa tene. ⁴⁹ Upiima nsímé ye ppe kumúnjé kpe-i ketē kē nnéi kecáá kónúlenle. ⁵⁰ Amá Pisuífi api pinósi yukó ppe Ulééca n yáási ne kuyu piwéése tálaanke api yisi api Pəli ne Parinapasi piwéékuse kápáá, api piketeni-i pi lakase. ⁵¹ Pəli ne Parinapasi api yisi apí ha kuyu ripoo-pə pinnataai péi-péi api pikuwéé-mē yaapə, ai wai re piakópe aké ne pi riséé. Pəli ne Parinapasi api yá api Ikoniyəm kuyu-mē tómpə. ⁵² Nfáasone ne mpónare pón ppe Yeesu pipiretiki ppe Antiyəsi-i n we yipaalē nsone.

14

Pəli ne Parinapasi ye Ikoniyəm-pə we

¹ Pəli ne Parinapasi api kə Ikoniyəm-pə Pisuífi kuyómeyáhaalee loni, api kéyu kpáiiise api símisi Pisuífi meýā ne Pikireki meýā api ηmurei api Yeesu ne kefa tene. ² Amá Pisuífi picə ppe ápi n ηmurei piké ne kefa u tene api mpuri sane pikó tálaanke re piké Pəli ne Parinapasi kecáá simúnjé kópe wa. ³ Mpá ne lē, pē ne Ikoniyəm-i tónēle ai siyáa wai. Api itisi ne n símisi pin ne Upiima tálē. Upiima ye ppe rínanje pi hele pin ne mewaisanja ne mepiima wapisi, ai ye nyíse re mesei ke Upiima uu písoi ípēléé nyíse. ⁴ Kuyu pikó api kei nní kéné meté. Picə re Pisuífi nkó mee wa, picə re pitume nkó mee wa. ⁵ Pisuífi ne mpuri sane pikó ne kuyu piwéése api pimécire cápine piké Pəli ne Parinapasi íwe wa piké apare pi tókke piké pi kō. ⁶ Kai lē Pəli ne Parinapasi kutu-i n lompə, api músu tímrí, api wuru apí ha Likayonii ketē-pə Lisitiri ne Teripu ayu-i ne akekúri pékesi ⁷ api kei Nsímé Kecire n yóólē.

Pwoli ne Parinapasi ye Lisitiri-pw we

⁸ Lisitiri-pw ke utisi unyine uu pee we. Hái kapí ne u m mári uu pí kai sónelē. U kékankáláká le, uu ye pee n tū. ⁹ Uu pee Pwoli nsímé kutu n colē. Kei ke Pwoli uu u nyáneí nsonne uu yénu re nfatene ye u tulaalenle un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pwoli uu rinóo cásē uu u maa re: A yisi aa apóna kecáá kecíre nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsé kápáá. ¹¹ Ke písoi api Pwoli mewai mē n yé, api kei pikó meyu, Mélikayoniyee ne pupai re: Piléé ye mesoi sóneme apí ne ró leeri. ¹² Api re Parinapasi yee Seusi. Kai nní Pwoli yee pee símisi nnya api re uyee Herimeesi. ¹³ Piléé pē kapi ye n sée re Seusi keyo ye pee wele kuyu ritime-pw. Uléekóo yee kei pi n nyóonse uu anáala mefele toraankēe uu tórikēe uu ne keyo kē tinonoo-i hapo, u ne písoi pee n cápinelē apí n náasi piké Parinapasi ne Pwoli nyóonse. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pwoli api lē n kō, api pisitukanka céerii ai nyíse re ái ne pi risá, api pee riwúí tē kecōpe sōpō pin cési re: ¹⁵ Nó písoi mpí, yo kani lē wai? Tó ne kō nómenécō sisoipipi le. Nsímé kecire karí ne nó ka tōn nó tee re áni liséré-seré nní nkó riyá. Líwookóo ye ni. Ani nómenécíre Uléecaa yee nfáa n te pa. Uyee ketē ne keyóme ne mínimaa ne likemee likó wa. ¹⁶ U mekee-me pirókpure kēme-pw písoi nnéi riyále re piké pimepōla n wai, ¹⁷ mǎpá ne lē, mesére kuu pee mewai sōne nó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyóme-caa-pw ikóne nó heri, liitunje in kō n tu, uu iluke nó he. Uu ye kō liluke-luke nó he uu kō tíyese ani mpōonare yenu. ¹⁸ Mǎpá ke Pwoli ne Parinapasi api lē m ma, li ne pi papisile api kelenē fe api inyóonse iyē yulu.

¹⁹ Pisuífi pinyine api Antiyōosi yee Pisitii-pw n we ne Ikoniyom-i yisi api sí, pi ne písoi kulúí apí ha kómēine. Api Pwoli apare tóokee re piké u kpu. Api pee limemáá u pulu apí ne kuyu ilúkē léepō, pin músu re u kpule. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki api ukekúrí n cápínepw, uu yisi uu kuyu sí. Kai kóso n weesi, u ne Parinapasi api Teripu kuyu tómpō.

Pwoli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyōosi kuyu pele

²¹ Pwoli ne Parinapasi api Teripu kuyu-i Nsímé Kecire yóo, písoi meya api Yeesu tiki. Api pee limemáá yisi api Lisitiri ne Ikoniyom ne Antiyōosi yee Pisitii-pw n we pele. ²² Kapi kei n tui-pw, api Yeesu pipiretiki pee kei n we ikari kpáse re piké n ηmóópulē. Api ye kō pi maa re pi yé íwe píima li piké kelenē Uléecaa iyōapi kēme lom-pw. ²³ Pwoli ne Parinapasi api mǎpá Uléecaa icápíne íye-i piwéése tonsente. Pí ne pē api anóo paasi api keyóme yáási api pee limemáá pi kpísi api Upíima kapí ne kefa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pwoli ne Parinapasi api kei Pisitii ketē ke-i n yisi, api Pamfilii kekó-mē loni. ²⁵ Api Periki-pw Nléecaasimé písoi símisi, api kei yisi api Atalii tómpō. ²⁶ Kei kapi pee kúninōi lō apí ne Sirii ketē-pw Antiyōosi sí. Kei kapi pee Uléecaa anipe-i pi wa api u welu re uké ípeelēe pi nyíse piké fe piké pipikei wa yare kapi nní n wa. ²⁷ Kapi Antiyōosi kei n tui-pw, api Uléecaa icápíne pikó cápíne, api lē nnéi ke Uléecaa uu ne pē tintiki uu wai pi keeni, ne lē kuu n tíyese mpuri sane pikó pōo kō Yeesu ne kefa tene. ²⁸ Pwoli ne Parinapasi api Yeesu pipiretiki kēme tōne siyáa kulúí.

15

Yerusalem icápíne

¹ Kirisi pikó pinyine api keyáa kenyine Yutee ketē-pw yisi api Antiyōosi sí, apí ha Kirisi pikó picō maa re: Nónsá n kérii yare ke Moisi isé ii m pise, áni yé píyulale yē. ² Pwoli ne Parinapasi api pi kesu, íkenjene píima inyine ii likecáá pikecōpe leeri. Api símisi aí tone re Pwoli ne Parinapasi ne pinyine picō piké Yerusalem ha, pi ne pitume ne piwéése piké ha kesé nsímé mmē típaí. ³ Uléecaa icápíne pikó api pikecáá paí apí ne ncée tiki. Api Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, api lē ke mpuri sane pikó api Upíima rintiki písoi símisi. Nsímé mmē nn Kirisi pikó nnéi larisi hái. ⁴ Kapi Yerusalem n tui-pw, Uléecaa icápíne pikó ne pipiwéése ne pitume pee pi yósi. Api Yerusalem pikó pē símisi lē nnéi ke Uléecaa uu ne pi rintiki uu ne wai. ⁵ Amá Pifarisi pinyine pee Yeesu ne kefa n tene api pee yisi api re: Li pise re mpuri sane pikó pee Yeesu ne kefa n tene piké kérii tílasi, piké kō Moisi isé ritiki. ⁶ Pitume ne piwéése

api cápine re piké nsímé mmē tipáí. ⁷ Kapi nsímé m pásaine ai nánai memáá ke Piyee uu pee rinóo yási, uu re: Pimárecó, nórínécúruu ye yenle re ái neni-me ke Ulééca uu nókenécópe nké-i né wée re ké mpuri sane pikó Nsímé Kécire riyóó piké nnénóo-i n kō, piké kō ne kefa n tene. ⁸ Ulééca yee nyu lelee písoi sifa-i ní we. Uyee kō pē Unfaasone he yare kuu tó n he mecó. U lē nyísele re pē ne kō pansela upísoi. ⁹ Uu tó ne pē kecópe kóólene. Lē nnya kuu pinfatene nnya piakij hēere aa funi. ¹⁰ Yo nnya kani nkpeni Ulééca peikee noké yé, nōn ncōni ke úka úu hái pirósáa-i-me ne tó-i n fe uké ní cō Yeesu pipiretiki nyikiselē? ¹¹ Amá Upiima Yeesu ipēelē nnya karí ne kefa tene re tó ne kō pimécó píyulale yenle.

¹² Pēpee n cápinelē nnéi api sée keu, api pee Parinapasi ne Póoli kutu n cōlē pin mewaisaŋa ne mewai piima ke Ulééca uú ne pi rintíki uu mpuri sane pikó kecópe wapisi keenkēe. ¹³ Kapi písímé mí masí, Yakupu uu rinóo yásu uu re: Ani kutu né ricó, pimárecó. ¹⁴ Simóo ye ró símisile lē ke Ulééca ricuruu uu hái mekēe-me mpuri sane pikó kecópe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵ Antepuyē anō kai lē titiki yare kai n wólaalē. Li wólaalē te:

¹⁶ Lē memáá, ne Tafiti keyó kee n fori yukusene,
am ncaai nnéi nyóonse.

Né pimóme ke pese.

¹⁷ Kei ke písoi tōrōo api yé pee né Upiima wéési. Lēlee isoipuri nnéi kam n sée re iké pansē inéko. Né Upiima rinōo ye tē,

¹⁸ néē tíyese ke písoi api hái mekēe-me mewai mē ceri.

¹⁹ Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má toké mpuri sane pikó pee pimécire Ulééca mí pa Pisuífi isé rinyikise. ²⁰ Amá toké pi wōipō ari pi símisi re ápi kape ye inyóonsesare li. I tó kēmeē ikpérinkpekóó le. Piké pimécire tí, api ye sóonne yare ke isé ii m píse. Api kape ye isee kápi rimpá li, ápi kape ye kō ménye li. ²¹ Kaí pee mekēe ní we, písoi yee pee nípa kuyu kúye-i Moisi isé riyóóle, api ye kō nípa kewénteyaa kéye ketúnjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelé tē kapi Kirisi pikó pee ápi Pisuífi n wóipō

²² Pitumē ne piwéése ne Ulééca icápine pikó nnéi api yénu re li nyam te piké pikécópe písoi lese piké Póoli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyóosi pi tū. Kei kapi pee Yuuti kapi ye kō n sée re Parisapasi ne Silasi lese. Pipicó ye pee pi waiselenle rísone. ²³ Pianipe-i kapi rítelé tē wa. Pi rikemēe wóí re:

Tó nópínémárecó, pitumē ne piwéése, tō nō pimárecó, nōo ye áni nní Pisuífi nōn Antiyóosi-pō ne Sirii ne Silisii keteni-i we yási rísone. ²⁴ Tō kō te písoi pinyine ye kerómēe nté yisipō api nó leepō, api pinsímé kēmeē nōanépōo caaise api kō nōsinéwuu tóise. Ani kō te ái tōo pi tumpō. ²⁵ Lē nnya kari kómēine re li nyam te toké písoi lese toké pirómárecó lala Parinapasi ne Póoli ritikise toké ne nókenémēe pi tumpō. ²⁶ Parinapasi ne Póoli ápi nkpō iwame wa Upiima Yeesu Kirisi pikei kapi n wai nnya. ²⁷ Tō Yuuti ne Silasi nókenémēe tumpō re piké ne pinnōo nsímé mmē kari n wóí nó símisi. ²⁸ Li we re tó ne Nfáasone ye yē te ái nyamí te toké ncōni féé nnyine méwoo nó rinyikise ái kō lē kai píse. ²⁹ Lēlee ne n sá re toké nó píse ye nní: Ani kape ye inyóonsesare néē ménye néē isare kápi rimpá piké ménye lese li. Ani kō nómenécíre tí, ani ye sóonne yare ke isé ii m píse. Tō memárecó ne kefa keese nó yási!

³⁰ Póoli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyóosi tómpō. Kapi n hápō, api kei piyómeyáhaa nnéi cápine api rítelé tē pi pa. ³¹ Kapi pinnéi keyu-i ri n kēē, ai nípa úye ikari waise ai kō piakij niŋukuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye pee antepuyē le. Api nsímé nsímé Antiyóosi pikó símaankēe apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ηmóópúle. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimárecó api pee limemáá pi yá api pēpee pi n tumpō kēmeē pēese ne piripō. ³⁴ [Amá Silasi pōo re u yé kei tone.] ³⁵ Póoli ne Parinapasi pōo ha Antiyóosi-i tone, pi ne picó pinyine pin písoi céési pin kō Upiima nsímé kecire yóólē.

Póoli ne Parinapasi pitutunne

³⁶ Kapi Antiyóssi-i n tónε ai siyáa wai, Póoli uu Parinapasi maa re piké silō sē nnéi kapi Upiima nsímé ne rinkóónú pεεε piké ha yē te iye ke Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uu n la uké ne Yohani kapi rinyíri n he re Mariki ripéne. ³⁸ Amá Póoli póo yúlu re ápi kape kó nkpéni pikpíké u rikpá uké pi ritiki, li we re u pεε mefoi hái Pamfilii-pó pi ημεριyέle úu pi ritiki piké ha ne pipikei ketó tu. ³⁹ Ai wai re li Póoli ne Parinapasi símaase, hái apí ne likecáá túúnne. Parinapasi uu Mariki kpísi api kúninói loni api Siipuru tómpó. ⁴⁰ Póoli póo Silasi kuséncó wéε, Yeesu pikó apí ne pi welu re Ulééca uké pi sarumpó. Api pεε ncée kpísi api tómpó. ⁴¹ Api Sirii ne Silisii sitē kuwéé-mē tiki, pin Ulééca icápine ημóópúselē te iké Ulééca ncee kémεε papisi.

16

Timotee ye Póoli ne Silasi sarū

¹ Póoli uu yisi uu Teripu sí, uu kó Lisitiri tulu. Yeesu upiretiki unyine ye pεε kei wele api u séi re Timotee. Uni ye Usuifi le un kó Kirisi ne kefa tenelē. Amá usáa pó ne Ukireki le. ² Yeesu pikó pεε Lisitiri ne Ikoniyóm-pó ní we ye pinsímé kémεε u pakarentéle hái. ³ Ai Póoli ripóo wai re uké kuséncó u wéε. Uu u kpísi uu Pisuifi pεε kei-pó kapi n sí ní we nnya u ké. Pinnéi ye pεε nyule re usáa ye Ukireki le. ⁴ Kapi n tósu, ayu kémεε kapi ritiki. Api ye lē ne lē ke pitume ne piwééεε api Yerusalem-pó n símisi aí tone Kirisi pikó pεε kei ní we téjse. Api kó pi maa re piké ye likecáá sóne. ⁵ Ulééca icápine pikó api pεé ne nfatene ne kéyu n sí pin kó mpá keweεi kéye kulúí kpálē.

Póoli ye Turowaasi-pó méyene menyine yē

⁶ Nfáasone nín Póoli ne upicó ncée he re piké Asii sitē kecáá Nléécaasimé riyóó. Lē nnya kapi Firisii ne Kalasii sitē-mē titéj. ⁷ Kapi ne Miisii ketē tírkó, api Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfáasone nín lincee pi he. ⁸ Api mεεε Miisii kei tikipó apí ne Turowaasi sí. Kei ye áninói kenyeε le. ⁹ Kei kai kesine Póoli méyene menyine nyíse: Masetuwaani ukó unyine kuu yē un nyenu un u welu re uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipó uké pi yoriye. ¹⁰ Póoli méyene mē memáá, ari pεé n la tóké Masetuwaani ketē ha. Li we re tó picére masile re Ulééca ye ró sée re tóké ha Nsímé Kecire kei pikó símisi.

Liiti ye Filipu kuyu-i ne Upiima kefa tene

¹¹ Ari Turowaasi-i kúninói loni arí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisi-mē tómpó. ¹² Ari kei yisi ari Filipu tómpó. Masetuwaani ketē kuyu foí ye kpē keló ke-i. Róm pikó n-yóopinaje ketē ye ke. Tó kei siyáa sinyine wale. ¹³ Ari kewénteγaa tuné kuyu iyaa leepó ari nkóí-mē sí, kei kari m músu yare Pisuifi yeε cápine api keyóme yáási. Kari n hápó ari kei pinósi leepó pin cápinelē, arí tone ari Nléécaasimé pi símisi. ¹⁴ Pi ye pinósi pē use sée re Liiti. U pεε Ulééca likó lalē. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asáñáá wéé nyaii kecire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Upiima uu mesóhó u he uké ne Póoli nsímé kó. ¹⁵ Ari u ne ukεγó pikó nnéi míni wole. Uu pεε kusáne ró séi uu ró maa re: Nón mεsei n yē te ne Upiima ne kefa tene, ani kenéyó lomme aní tone! Uú ne kéyu ró mahani, ari mεεε ημurei.

Pi Filipu-pó Póoli ne Silasi akpanii wa

¹⁶ Keyáa kenyine kari keyómeyáhaa-i sí arí ne ukpére keikó unyine sáne. U aníri héesile uu ye ne leleε kóso-pó n waine yenu. Lipikei pē pin upiyóte siwóó wai nsone. ¹⁷ Kei kuu yisi uu tó ne Póoli n tikilē un cáái re: PISOI MPÍ YE ULÉÉCA YE MÍPÁ YO KECÁÁ NÍ TÚ PIKEIKÓ LE. Ncée mεε ye n yóriye kapi nní nó nyíse! ¹⁸ Uu lē n wai aí ne siyáa kóónú. Ai Póoli pelu uu ukpére uyē-mē pansεpó, uu kuníri kpεε u n tíkilē maa re: Ne Yeesu Kirisi rinyiri kémεε, ne rinóó pó he re a ukpére nkó kémεε le. Aku mεεε ne mεεε lelu. ¹⁹ Ke ukpére keikó uyē piyóte api n yē te pikulaa ye lē tenεle, api Póoli ne Silasi kéyaála-i tini apí ne kuyu piwééεε leepó. ²⁰ Apí

ne Ròm pikó pitúhaane-i pi tómpo apí ha re: Pisuiifi mpí pæe ríçakoi ne kuróyu lomme. ²¹ Pi wele pin inyékii inyine ró céési. Ncée rín kò we re tó Ròm pikó tóké i ñmurei née tóké i ritiki.

²² Tiwúí tē arí ne Pòoli ne Silasi wóosi rísonne. Pitúhaane api rinóo he re piké Pòoli ne Silasi ilū mahā piké iséi pi sútúkee. ²³ Kapi lē pi n fápii, api kukpaniilee pi tani api kuuméré rinóo he re uké pi m mé rísonne. ²⁴ Kapi lē uyē ní ma, uyē uu kémee-mempò keleepi kenyinge-i pi wai uu piana ne anakule toraankée. ²⁵ Kai kesinecò kumúnjé n tu, Pòoli ne Silasi api yisi api keyóme n yáasi pin yom pin Ulééca pakarente, pikpaniikó picò pin kutu pi còlè. ²⁶ Kei nní, ketē ake piyénna loni, ai kukpaniilee rikui tiña-tiña. Ai ihánaa nnéi mese ne mese hánnente ai pikpaniikó akpanii nnéi fénnente. ²⁷ Ke uméré uu ha n yisi uu yénu re kukpaniilee ihánaa nnéi ye hánnentelenle, uu ritéhe kpeúme uké umecire kpu, un músu re pikpaniikó ye ñméheréle api wúrunkée. ²⁸ Pòoli uu pæe unnañe nnéi ne cáái re: Kape líka mepócíre wa, tóo mpí nté ntónéi. ²⁹ Kei ke uméré uu pæe re piké nna u ritééle. Kapi u riñtééle, uu ne keleepi kémee-pò n tósu, uu ne iwame n terii uu ha ne Pòoli ne Silasi keyu-i wúla. ³⁰ Uu pi lesepo uu pi pise re: Yo kai pise re ké wa ké ne píyulale yē, pinésáa? ³¹ Api u pæe re: A Upíima Yeesu ne kefa tene, pó píyulale yē, nó ne kepóyo pikó. ³² Api pæe u ne ukeyo pikó nnéi Upíima nsímé yóo. ³³ Uméré uyē uu kesine ké cire pi kpísi uu ha piitoi pi heere. Lē memáa, Pòoli ne Silasi api u ne ukeyo pikó nnéi míni wole. ³⁴ Uú ne Pòoli ne Silasi ukeyo sí uu ha kusáne pi wai. U ne ukeyo pikó nnéi akin aa ññesi re pi ne Ulééca kefa tene nnya.

³⁵ Kai n weesi, Ròm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Pòoli ne Silasi riyápo. ³⁶ Uyē uu yisi uu ha Pòoli símisi re Ròm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii kémee pi lese. Lē nnya, piké nkpeni léépo piké nkíññe-i ní we. ³⁷ Kei ke Pòoli uu pikawe pē maa re: Kutúhaanciré kapi riwúí kémee ne iséi ró káii apí ha ró hánesi, tòn kò ne pimécò Ròm pikó. Pi nkpeni lala piké kò meya tó riyápo, née íye? Ai yé lē wa! Piké piricuruu kam piké ró lésepo. ³⁸ Pikawe pē apí ne anóo nyē pele apí ha Ròm pikó pitúhaane símisi. Kapi n kó te Pòoli ne Silasi ye Ròm ketē pikó le, iwame ii pi loni. ³⁹ Api pæe piricuruu sí, apí ha re pē kaí ne kpu. Api kukpaniilee-i Pòoli ne Silasi lesepo api pi suúluse re piké kuyu-i le. ⁴⁰ Ke Pòoli ne Silasi api kukpaniilee kpe-i n léepo, Liiti keyo kapí ha kelené. Kapi kei Yeesu pikó n yé, api kò ikari pē kpáse api pæe yisi api ncee kpísi api tómpo.

17

Pòoli ne Silasi ye Tesaloniki-po we

¹ Kapi Liiti keyo-i n yisi, api Amfipoliisi ne Apolonii còpu apí ne Tesaloniki tulu. Pisuiifi ye kei kuyómeyáhaalee mále. ² Pòoli uu kei hapo yare kuu ye n wa, u ne pæpæe kei ní we pin yói. Uu siwénteyaa sitaani nòñsene ³ uu ne Nléécaasimé kémee pi céési uu kò pi nyíse re uyē ke Ulééca uu n wé ye íwe píima meluke mále, uké pæe kò pikpòkpò kémee yisi. Uu kò kpá re: Yeesu kam nó n tee ye nní Kirisi. ⁴ Pæpæe kutu u n cólè kémee, pinyine apí ne nsímé mmē kefa tene, api Pòoli ne Silasi tiki. Ai kò ne Pikireki meya pæe Ulééca n yáasi péne ne pæé ne pinósi yukóo kulúí.

⁵ Kei ke Pisuiifi kefa ake tóosi apí ha siwaiyule sinyine kóoi apí ne kuyu n lémaalē. Api kò yisi api Yasoo keyo-i Pòoli ne Silasi piwélaa sí, pin músu re pin pi n tí, piké ha ne riwúí kémee pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, api pæe Yasoo ne Yeesu pikó picò còpii apí ne kuyu pitúhaane léepo pin cáái re: Písoi mpí pæe ketē nnéi cókoi. Pi kò kerómee nté tuimele. ⁷ Yasoo uu pi yósu pin ukeyo-i we! Api Ròm uyóopi isé waiselē. Pi pólólē te unyine ucò ye we, api ye u séi re Yeesu. Te uyé uyóopi wéése. ⁸ Anóo nyē aa riwúí tē ne kuyu piwéése cón meyíkiyiki. ⁹ Api Yasoo ne upicò riwóme ké api hééle api kelené pi yá.

Pòoli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeesu pikó api Pòoli ne Silasi Peeree-mē tónse. Ke pē api Peeree-i n tuipe, apí ne Pisuiifi kuyómeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisuiifi pæe kei ní we isoi ye nyamle ai tósu Tesaloniki pikó ikó. Api kefa kesé ne Nléécaasimé yósu, api ye nípá keyáa kéye Ulééca ritelē

kéeni piké yé te mmē kapi nní pi n símisi ye mēsei lē. ¹² Pimēyā pēe Yeesu ne kefa tēne, aí ne Pikireki péne, pinósi yukó ne pitisi kulú. ¹³ Amá ke Pisuífi pēe Tesaloniki-pə ní we api n kó te Pəoli ye kə Peeree-pə Nléécaasimé yóólē, api yisi api sí api ha písoi tálaanke api Pəoli kápáá. ¹⁴ Kei ke Yeesu pikó api Pəoli mínimaa kuwéé-mē tónse, Silasi ne Timotee póo kei tone. ¹⁵ Pēpē Pəoli n sárū ye ne Ateeni u tule api kelene pēese. Pəoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mēkēe u lēepə.

Pəoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Pəoli uu Ateeni-i ní we un Silasi ne Timotee mē, uu yénu re piléé ncəpuri ye kuyu yipaalenle. Uripəo ari meyíkíyiki caai. ¹⁷ Lē nnya, u ne Pisuífi ne pēpē Ulééca n wuru api ye pēe kuyómeyáhaalee-i ní yóí. M pá keyáa kéye kuu ye un piye kéyaála-i n lēepə, u ne pē api likecáá n yóí. ¹⁸ Mefine simúnjé sinyine pikó kapi ye sée re Epikuriye ne Sitoyisiye. Pəoli ne simúnjé sē pikpeē yee kə yóole. Api ye pēe re: Uwóocəni nkó ye mpíí re íye neé? Picə api re: Li nkpáni yare piléé sane pinyine nsímé kuu símisi. Mēsei, Yeesu Nsímé Kəcire ke Pəoli uú pēe yóólē un kə yóólē te pikpəkpə yé kam api yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpísi apí ne kecápine kē kapi ye n sée re Areyopaasi sí api re: A icélaa fale iyē kaá ne ní ka ró símisi təké kó nké! ²⁰ Mésére kaa nsímé cerémpəone nnyine ró símisi. Tə neni lalē təké likemēe ripéré təké nsəne yē. ²¹ Meyíkíyiki ke Ateeni pikó nnéí ne písáne pēe kuyu-i ní we api ye n pá keyeesi kéye n tū pin nfále mēe ní ka símisi nēe pin kutu n cəlē. Api lē memáá likeikei líka licə má. ²² Pəoli uu yisi uu pikēyu-i nyere uu re: Ne yē te nó Ateeni pikó, nə meyíkíyiki piléényóonse lalē háí. ²³ Ne nókunéyu-i nyéreille am násinényóonse yénti. Kei ricuruu kam ne kényóonse kényine-i yé lin wəlaalē te: Ulééca unyine kári n nyu. Ulééca uyē kani nní n yáasi áni kə pēe u nyu kam la ké nó céreise. ²⁴ Ulééca uyēe ketē ne keyómēe ne kekemēe líkə wa. Uyēe Upiima ketē ne keyómēca-pə. Uu awosoo ke písoi api n wa kémēe sói. ²⁵ Líka mpuri áí u párlē kesoipipi keké ne u m pasii un le yare linyine ye u cəhlē. Uyēe ye n pá úye nfáa ne n pá yo nnéí lēe ketē kecáá ní we he. ²⁶ Usoi use kuu mefoi wa, uú ne u tiki uú ne písoi nnéí wai re piké ketē nnéí kecáá fine. Uu itunje pi kériine uu kə ketē kapi yé n fine pi həone. ²⁷ U lē wale re písoi piké fe piké u wéési, n pá pin n cariinkee, in n la pi yé ha ne u yē. Amá meyíkíyiki mmé, Ulééca úu tó úka ne ketaa we.

²⁸ Uyēe ye nfáa ró he, uyēe kə tíyese kari n pá yo wai tən kə we. Lē ke nópinéyómēni pinyine apí maa re: Tó ne kə Ulééca sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe təké musí re u we yare wura nēe nwóoweni nēe ripare ke kesoipipi aké ne kemesəhə ne kekemúnjé ní serí re líké n nyaí. ³⁰ Písoi ye pēe kuɲmaha-i wele pin ne lē nnéí wai. Ulééca úu kuɲmaha kumúnjé kpē kpísi uké ne linyine wa. Amá nkpēni kuu sisoipipi nnéí séi re sin yei ní we, síké mēfine conse. ³¹ Li we re u keyáa kē kuu písoi nnéí ne aseí n túhaane piyekei masile, uu kə uyēe itúhaane ní tonene piwéée másu. Pikpəkpə kémēe kuu liute yukuse uú ne n pá úye nyíse re uyē kuu itúhaane tí.

³² Kapi n kó Pəoli un pikpəkpə kémēe piyise nsímé símisi, picə api u sényi, picə api re: Mēcə mēcə kari yé ha mpósímé mmē kutu ricə. ³³ Pəoli uu pēe pi yá uu tómpə. ³⁴ M pá ne lē, picə ye ne u konle api ɲmurei apí ne kefa tēne: Pēpē nní Areyopaasi kecápine uwéése use kapi ye n sée re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sée re Tamariisi ne picə picə.

18

Pəoli ye Korenti-pə we

¹ Pəoli uu limemáá Ateeni-i yisi uu Korenti sí. ² Kei kuu Usuífi unyine kapi ye n sée re Akilasi ne risáne. Pənti keteni-i kapi u mari. Italii ketē kuú pēe lē leeri ne uunəsi Pirisili re uyóopi wéése Kulooti ye rinóo he re Pisuífi nnéí piké Rəm keteni-i le nnya. Pəoli uu yisi uu pi lēepə. ³ Pi pēe kesē pikónēfukēi le. Kapi nní pikēi píse n wai nnya, uu pikeméé tone api

πρε κεςέ n keisi. ⁴ Μπά κewénteyaa ketúnjé kéye κε Ρωλι uu ye Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i ne Pisuiifi ne Pikireki n tú, un náasi piké kō piké unkó ηmurei.

⁵ Κε Silasi ne Timotee api Masetuwaani ketē-pō n yisime api Korēnti-i Ρωλι λeri kuu πρε meykíyiki Nsímé Kεcire piyóó ne kutu ricō, un Pisuiifi nyíselē te Yeesu ye usoi uyē κε Ulééca uu n wée. ⁶ Κε Pisuiifi apí ne u n κένene pin kō u lámisi nnya, uu uilū kuu n tanaalē nkojō pikuwéé-mē péipō uu pi maa re nō kaí ne tenene. Nōn m pō, nōó nómenécíre fóm, aí nēe linyine wa. Mpuri sane pikó-mē kam nkprēni nní lē tōsu. ⁷ Kuu pikékúrí kei n yisi, uú ne utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusituusi keyō n tōsu. Tituusi ye Ulééca pakarelēne, ukeyō ken kō Pisuiifi kuyomeyáhaalee kekúrí we. ⁸ Kirisipuusi ye πρε kuyómeyáhaalee uwéése le. U ne ukeyō pikó nnéi api Upíima ne kefa tene. Korēnti pikó meyā πρε Ρωλι nsímé n kō pō kō Upíima ne kefa tene. Ρωλι uu míni pi wole.

⁹ Ρωλι uu kesine kenyine keláré-i yénu Upíima un ne u símisi re: Iwame íi kape pō wa. A nsímé ne riηmóópú. Kape riséé! ¹⁰ Ne kepókúrí wele. Uka úu fene uké pō ricōη, li we re pinésoi ye kuyu kpe-i kulúí wele. ¹¹ Lē nnya κε Ρωλι uu kei kuηmē kuse ne kuwélé tōne uu pisoι Nléécaasimé céési.

¹² Kumúnjé kpe-i κε Rōm ukó Kaliyōo uú πρε Akayii keteni-i iyōopi n tú κε Pisuiifi api rinōo rise wa, api yisi api Ρωλι kecáa nyere, api u tini apí ne pitúhaane sí. ¹³ Apí ha Kaliyōo maa re: Utisi nkó ye náasi re pisoι piké unkó kō piké ye meyáhaa féé menyine μεεáme isé n tíkile Ulééca yáasi. ¹⁴ Ρωλι uu re uké rinōo yōsí, aí ne sá Kaliyōo ricuruu uu pi pese re: Nō Pisuiifi, in πρε re piyaa nēe mewai kópe menyine kuu wa kaní ne né u ka, né πρε níηesi am kutu nó cō yare kai m pise. ¹⁵ Amá in anólempi nēe anyíri nēe nórinécúruu isé kecáa ikeηene, nōó yé mmē ceri ani wai. Am la ké lē ye mpuri itúhaane li! ¹⁶ Kei kuu πρε ketúhaane ke-i pi lakase. ¹⁷ Pinnéi api πρε kuyómeyáhaalee uwéése Sōsitēeni tini api ketúhaane ke-i ipépi u loni. Μπά ne lē, aí nkpráni uyōopi Kaliyōo méka wa.

Ρωλι μεπελε Antiyōosi-pō

¹⁸ Ρωλι uu kō Korēnti-i Yeesu pikó kēme ketóne kpá ai siyáa kóónú. Uu limemáa pi yá u ne Pirisili ne Akilasi api kúninōi loni pin ne Sirii ketē tōsu. Piké kelene n tómpō, Ρωλι ye πρε Senikireesi-pō uriyu rikoósile, rinōo kuu Ulééca n yekei kecáa nnya. ¹⁹ Api Efēesi tuipō, Ρωλι uu kei upisencō yá. Uu Pisuiifi kuyomeyáhaalee loni u ne Pisuiifi api kei n yóι. ²⁰ Pē api u pise re uké siyáa sinyine pikékúrí tone. ²¹ Amá úu ηmurei, uu πρε pi pese re: [Li pise re ké ha anyá nnyé nyee nní í weme Yerusalem-pō li]. Ulééca un n la, né nókenéme πεμε. Uu πρε kúninōi Efēesi-i loni uu tómpō. ²² Kuú ha Sesaree-pō í suí, Yerusalem kuú ne risairi uú ha piyómeyáhaa yáasi uu πρε kelene Antiyōosi sí. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu πρε Kalasii ne Firisii sitē-mē tiki un Yeesu pikó nnéi πρε kei í we ikari kpáselē te piké ne nfatene n ηmóópulé.

Apoloosi pikei kuu Efēesi ne Korēnti-i n wa

²⁴ Usuiifi unyine ye we api ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pō kapi u mari. U nsímé nyule nsōne un kō Nléécaasimé atelé nyu aí nkáripι. Uu keyáa yisi uu Efēesi sí. ²⁵ U Upíima nsímé nyule nsōne, un Yeesu nkó céési un kō símisi téi-téi yare lē kai n wólalē. Amá lē κε Yohani uu pisoι míni n wóle ηmane kecáa kuu nyu. ²⁶ Uu kuyómeyáhaalee-i lompō uú ne uripō n símisi. Ke Pirisili ne Akilasi api lē n kō un símisi, api u séi apí ne pikayo sí apí ha Ulééca ncee u kpáiiise téi-téi. ²⁷ Uu πρε limemáa re u la uké Akayii ketē-mē ha. Piyómeyáhaa api u ηmóópúse, api kō kei-pō pikó rítelē wólu re un n hapō, piké memárecō nsōne u yōsí. Kuu kei n tuipō, pē nnéi κε Ulééca uu ípeelé n nyíse apí ne Yeesu kefa tene kuu yóriye aí kumúnjé má. ²⁸ U ye πρε keyu rikpáiiisele uu nípá úye keyu-i Pisuiifi nsímé késu, uú ne Nléécaasimé atelé tiki uu pi cereise re Yeesu κε Ulééca uu wée.

19

Pɔli ye Efesi-i we

¹ Kumúnjé kpe-i ke Apoloosi uú pɛe Korenti-i ní we, Pɔli ye pɛe yisile uu Asii ayɔpe silɔ lóó uu Efesi sí, uu kei Yeesu pipiretiki pinyine yenu. ² Uu pi pise re: Kani Yeesu ne kefa n tene, Ulééca ye Nfáasone nó hee? Api u pɛe re: Ticurru ári Nfáasone nkó nka komaalé. ³ Uu kɔ pipise pi kpá re: Míni méye mpuri kapi pɛe nó wóle? Api re Yohani meni kuu písoi n wóle kapi ró wóle. ⁴ Pɔli uu pɛe pi maa re: Pɛpɛe n ηmurei re pi yé mɛfine conse ke Yohani uu ye pɛe míni wole. Uu ye kɔ Isirayeli pikó maa re piké Yeesu yee masí ukepire n sónti ne kefa tene. ⁵ Ke pipiretiki pɛ api anó nyɛ n kɔ, api tíyese api Upíima Yeesu rinyiri ne míni pi wole. ⁶ Pɔli uu anípe pikecáá láa, Nfáasone nn pikecáá súiri. Api pɛe meyu mpehɛ mpehɛ pisímé loni pin kɔ ne Ulééca rinyiri písoi símisi. ⁷ Pinnéi ye pɛe wale pitisi kefi ne pité.

⁸ Pɔli uu kuyómeyáhaalee-i lompɔ, uu kéyu kpáiiise uu iware itaani ne Ulééca iyɔɔpi kecáá pi símisi cáká-cáká re piké kɔ. ⁹ Amá pinyine pɔon pɛe yúlu re ápi ne kefa tenene, pin kɔ Upíima icélaa iyɛ tiwúí kɛmɛe sɛnnyi pin lámisi. Pɔli uu mɛse upipiretiki kpísi uú ne kei nyɔsɔ, uu ye pɛe mpá keyáa kéye utisi unyine kapi ye n sée re Tiranuusi ripoo-i isúkuli kɛmɛe pi n céési. ¹⁰ Ai wai inmɛ ité ne iriyu. Lɛɛe tíyese ke Pisui fi ne Pikireki nnéi pɛe Asii keteni-i ní we api Upíima nsímé kɔ.

Sefa pinmáne kecáá nstmé

¹¹ Ulééca ye pɛe kumúnjé kpe-i Pɔli ne ritikile uú ne mewaisaŋa wapisi. ¹² Lɛ ai tíyese ricurru písoi api ye ilū ne sínírípi sɛe Pɔli riŋca kpísi apí ha pitóikó kecáá láa, api pélu, aníri aa kɔ lelu. ¹³ Kei ke Pisui fi pinyine pɛe n kɔnnii pin písoi aníri pései pɔó kɔ re pi yé Upíima Yeesu rinyiri sée apí ne písoi aníri pései. Api ye pɛe a maa re: Ne Yeesu uyɛ nsímé ke Pɔli uu n yóólɛ tinyiri ne rinóó nó he re ani písoi mpí kani nní n cónjɛ kɛmɛe le. ¹⁴ Pisui fi pɛpɛe ye Ulééca inyóonse n wa uwéese use kapi ye n sée re Sefa pinmáne pisɛei pɛe mewai mɛ lɛ wai. ¹⁵ Amá kuníri aku keyáa kenyine pi pɛe re: Ne Yeesu nyule, nen kɔ Pɔli isoi nyu. Nɔ́ ní, nóó pɛe mpíí píye? ¹⁶ Kei ke unírihélaa uyɛ uu yisi uu pi kápáá, uu pinnéi rikɔhɔ feriyɛ. Uu rikpákára ne íwe pi wai apí ha ne itóí yóó, ai tósu apí ne ukeyo-i menjmane popirime api itóó súúni. ¹⁷ Pisui fi ne Pikireki pɛe Efesi-i ní we api kóm te lɛ kai wa. Iwame ii pi loni, písoi api pɛe Upíima Yeesu rinyiri meyá n taáselɛ. ¹⁸ Pɛpɛe pikemɛe Kirisi ne kefa n tene meyá apí ye pɛe sí apí ha písoi kecɔpe lɛ kapi n wapisi yámmɛte. ¹⁹ Pɛpɛe pɛe menjmaneiwai n wai meyá pɔó kɔ ne piataretelé sónaapɔ api písoi kecɔpe nna a ηmakaankee. Pi asilalewoó kéenle aí lelu mewóópipi ákotokú kuwóó (50.000). ²⁰ Lɛ ke Upíima nnaŋe nn tíyese unsímé nnéi ne mpá yei kóónú n̄sone.

Ncɔkai ye Efesi kuyu-i wa

²¹ Lɛ memáá, Pɔli uu pɛe kemúnjé wai re uké Masetuwaani ne Akayii sitɛ-mɛ cɔ uké ne Yerusalem tu. Uu re un kei n tu, li kɔ pise re uké Rɔm kuyu rilóólú. ²² Uu pɛe písoi pɛe pikɛi u n léni kecɔpe pité yukuse uu Masetuwaani-pɔ tum. Pɛ kuu n tū pɛe Timotee ne Erasiti. Uricurru uu nkáripí Asii keteni-i ketóne kpá. ²³ Ncɔkai píima nnyine nn likumúnjé kpe-i Upíima ncee pitiki kecáá nnya Efesi kuyu-i léeri. ²⁴ Utisi unyine yee pɛe kei we, api ye u séi re Temetiriisi. U pɛe úyu le. Piléé pinyine kapi ye pɛe kɔ kei n sée re Aritemiisi siwosoopi kuu ye péé ne yíraane uu sisiyuke-yuke ne nwóóweni yuhu yare sítumpiwééu. Upikɛi pɛe pɛe u ne upinípekeikóccɔ kuláa waille n̄sone. ²⁵ Uu keyáa kenyine upikɛicɔ pɛ nnéi cápine uu pi maa re: Pinésáne, nórínécúruu ye nyule re pirókɛi mpí karí ne le. ²⁶ Nórínécúruu ye kɔ nyánile nɔn kɔ kómɛi re aí nkpáni Efesi nté ηmane, amá Asii ketɛ nnéi kecáá ke Pɔli uyɛ uu písoi tálaankee api ηmurei re apí yé piléé ke sisoipipi asi ní serí ne kutu n cɔlɛ, te aí Ulééca. ²⁷ Tɔnsá piwai n ceri, mewai mɛ né pirókɛi riyu kpu, amɛ piróléyaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi ne sitɛ sicɔ-pɔ n yáási ffíse, úka úu ye pɛe pi n waiselɛ. ²⁸ Ke písoi pɛe n cápinelɛ api anó nyɛ n kɔ, aí kuwóí pi feriyɛ api cáái re: Lipíima lɛ Efesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncɔkai

nn pεε kuyu nnéi yipu. PISOI API KÓMEINE APÍ NE KEKPÍNTAHAI N SAIRILĒ, API PǾLI PISENCǾ MASETUWAANI PIKÓ PITÉ TINI APÍ NE PÉNEPǾ. PEPEE KAYUSI NE ARISITARIKI. ³⁰ PǾLI UÚ N LA UKÉ PISOI PEE N CÁPINEĒ KEYU-I LÉEPǾ, AMÁ YEESU PIPIRETIKI APÍ NE U YULU. ³¹ AÍ NE UPISANE ASII PIKAWÉ PÍIMA PINYINE PÉNE API UKEMEE PISOI TUMPǾ APÍ NE U KESU RE ÚU KAPE KEKPÍNTAHAI KE-I LOMPǾ. ³² PISOI YE PEE WELE PIN KECÁPINE KE-I MÉWOO CÁAI, ÚKA ÚU UCǾ NKÓ KÓMEI, LIN PI TÚFRESENTE. PIMEYǾ API KǾ NYU LELE KEI PI N CÁPINESELĒ. ³³ KEI KE PISUIFI PINYINE API ALEKISANTIRI KÉYU-MĒ TITÉPǾ, PISOI API PEÉ M MÚSU RE UYEE NE ÍCǾKǾI MMĒ KA. ALEKISANTIRI PǾO PEE KUNÍPE SÍKA RE U LA UKÉ URIYU HEEPE. ³⁴ KE PISOI API N CÉRI RE ALEKISANTIRI YE USUIFI LE, API PEE RINǾO RISE WAI APÍ N CÁAI RE: EFEE SI PILÉÉ ARITEMIISI PEE LIPÍIMA! API LĒ N CÁAI AÍ NE ITUŊE MEKǾÓNU METÉ TULU.

³⁵ KUYU UTELEWǾLE UU FE UU PISOI SÉESE, UU PEE PISE RE: NǾ EFEE SI PIKÓ, WÓO YE ÚU KETĒ KECÁA NYU RE EFEE SI KUYU PIKÓ PEE PILÉYAHA PÍIMA ARITEMIISI NE PIKEYU KEE KELÉECAA-PǾ N LÓIME KECÁA PAÍĒ? ³⁶ UKA ÚU WE YEE YÉ NSÍMÉ MMĒ N KÉSI. LĒ NNYA, ANI NǾANÉKĪŊ NIŊUKUSE, ANI KAPE Í-YǾONE-YǾONE NE LINYINE WA. ³⁷ PISOI MPÍ KANÍ NE Í KA API KURǾYǾMEYÁHAALĒE-I LÍKA CAAI, API KǾ PIRǾLÉÉ ARITEMIISI LÁMAANKĒE. ³⁸ IN TE ÚYU TEMETIRIISI NE UPIKEICǾ YE UNYINE NE NSÍMÉ MÁ, SITUHAANEYAA YE WELE, PITÚHAANE PIN KǾ WE. PI YÉ FE API KEI KĒTAHAI U SÉI APÍ NE PI TÚHAANE. ³⁹ NǾN KǾ PEE Í-YE NCǾ M MÁ, TǾ HA RIYǾOPIPOO-I MMĒ SÍMISI YARE KAI M PISE. ⁴⁰ INSÁ LĒ, LELEE NENI KEYAA NKÉ NNÍ Í WA YÉ TÍYĒSE ARÍ N WE YARE PITENCǾKǾI. ARI YÉ ÍKA YĒ TǾKÉ SÍMISI LÍKÉ NE N NYÍSE RE TǾ ALARI MÁLE TǾKÉ NNÍ N CÁPINEĒ. ⁴¹ TINǾO TĒ KUÚ MA UÚ NE PISOI KPIISE.

20

PǾli ye Masetuwaani ne Kirēsi sitē ha

¹ KE ÍCǾKǾI NN EFEE SI-I RIRIFA, PǾLI UU YEESU PIPIRETIKI CÁPINE UU IKARI PI KPÁSE, UU PEE YISI UU MASETUWAANI KETĒ-MĒ TǾMPǾ. ² KUU N TUIPǾ, U NE KEI PIKÓ API YÓI UÚ NE IKARI PI KPÁSE, UU KǾ KIRĒSI KETĒ-MĒ TǾMPǾ. ³ UU KEI TONE IWÁRE ITAANI. KAI N TU RE UKÉ KÚNINOI LǾ UKÉ SIRII KETĒ-MĒ HA KUU KǾ TE PISUIFI YE KÓMEINELE RE PIKÉ U KPU. UU RE U YÉ MESE MASETUWAANI-MĒ PEESE. ⁴ UPISENCǾ ANYIRI YE NNYÉ: PEEREE KUYU UKÓ, PIRUUSI UŊMÁNE KAPI YE N SÉE RE SOPATEERI NE TESALONIKI PIKÓ MPÍ: ARISITARIKI NE SEKǾNTUSI NE TERIPU UKÓ KAYUSI NE TIMOTEE NE ASII KETĒ PIKÓ MPÍ: TISIIKI NE TOROFIM. ⁵ PEPEE KEKPĒĒ NE RǾ WA APÍ HA TUROWAASI-PǾ RǾ M MĒ. ⁶ ANYǾ NYE-I KAPI YE AKPǾNǾ NYEE ÁA PITE M MÁ N LI METENE-MAÁ KE TǾO FILIPU HA ARÍ HA KEI KÚNINOI LONI. SIYÁA SINUPǾ KARI NCÉE WA ARÍ NE TUROWAASI-I PI LEPPǾ. ARI KEI KESÉ TONE SIYÁA SISĒI.

PǾli ye Turowaasi metǾrǾ rilóólí

⁷ KEWÉNTĒYAA UKÓSO KARI CÁPINEĒ TǾN AKPǾNǾ HǾONE PǾLI UKÉ NE LIUKÓSO KUI. LĒ NNYA KUU YÓI KESINE AKÉ HA NE PELU. ⁸ KÉYǾ KECÁA KULEE KUNYINE-I KARÍ PEE CÁPINEĒ, SÍFIRÁA KULÚI SIN SERIILĒ. ⁹ KE PǾLI UU LĒ PIYÓI Í NǾŊĒ, NNǾ PÍIMA NNYINE NN UŊMÁNE UNYINE KAPI YE N SÉE RE ITIUKUSI KPÁPÍ. KULEE KEPOLĒ KEKÚRÍ KUÚ PEE TǾ. AI U HII UÚ HA KELÉECAAYǾ METǾSI TÁÁNŪ KULEE KPE-I LÓIRI. APÍ HAPǾ API U YUKUSE UN PIKPǾ MASÍ. ¹⁰ PǾLI UU CÉPIPǾ UÚ HA WULA UU U SAKAA UU MÚLÚ UU RE: NǾKENÉWUU ÁKE KAPE TǾ, U NE NFÁA MÁLE. ¹¹ PǾLI UU YISI UU PÍTAÁ PELE, UÚ HA AKPǾNǾ HǾONE UU LE. UU KǾ NSÍMÉ NǾŊ AÍ NE KPÁII, UU PEE YISI UU TǾMPǾ. ¹² API UŊMÁNE UYĒ PǾ NE KULU NE UNFAA. MPÁ ÚYE RIKIŊ ARI LĒ NNYA NIŊESI HÁI.

PǾli ye Turowaasi-i yisi uu Miletí sí

¹³ ARI NTǾNÉI KÚNINOI LONI ARÍ HA ASOOSI-PǾ PǾLI MÉRU. UYEE WÉE RE U YÉ SǾNE UÚ HA PEE KEI-PǾ KÚNINOI LONI. ¹⁴ KUU ASOOSI-I RǾ N LEPPǾ, ARI KEI KESÉ KÚNINOI LONI ARÍ NE MITILEENI SÍ. ¹⁵ ARI KEI YISI ARI LIUKÓSO MMARE CIYOO KETĒ NE KǾ. ARI LIUKÓSO SAMOOSI TULU. AI WEESI ARI PEE MILETI TULU. ¹⁶ PǾLI RICURUU YE PEE RE ÚU EFEE SI-I NYERENE, AÍ KAPE NE ASII KĒTENI-I MÉWOO U N NǾŊAISE NNYA. U PEE YǾONELE RE UN N FE, UKÉ PANTEKOOTI KETÚŊÉ YERUSALEM TU.

AnǾo tǾrǾo ke PǾli uu Efēsi piwéese m ma

17 Pɔ̀li uu pɛ Milɛti-i pɛsoi yukuse uu tum tɛ piké ha Efɛesi-pɔ̀ Ulééca icápinɛ piwéese u séeme. 18 Kɛ pɛ́ api ukékúrí ní ka, Pɔ̀li uu pi maa rɛ: Nórínécúruu yɛ nyulɛ isoi iyɛ kaḿ nɛ nó ní lɛ hái keyáa fói kɛ-mɛ kam Asii ketɛ kúna n cɔ́. 19 Nɛ ménécíre ricɛpɛsɛlɛ nɛn nɛ Upíima pikɛi wai, Pisuifi pin wéési piké né kpu, api íwɛ né wai nɛn ménini nɛ ncóh kɛmɛɛ wɛ. 20 Tiwúí kɛmɛɛ nɛ nósínɛyɔ̀-í kam lɛlɛɛ yé nó n yóriyɛ nó símisi, ám líka nó pesí. 21 Pisuifi nɛ Pikirɛki kam sée am símisi rɛ piké Ulééca inipɛɛ-i mɛfɛnɛ consɛ api Urópíima Yeesu nɛ kɛfa tɛnɛ. 22 Nɛ nkɛ́pɛni lɛ Nfáasɔ̀nɛ rinɔ̀ tikilɛnɛ nɛn nɛ Yɛrusalɛm tósu, ám kɔ́ nyu yo yɛɛ kɛi né mémpɔ̀. 23 Amá Nfáasɔ̀nɛ yɛ nípá kuyu kúyɛ-i né símisilɛ nn kɔ́ né nyíse rɛ akpanii nɛ íwɛ píima yɛ kɛi-pɔ̀ né mɛ́. 24 Nnɛ́fáa ricurruu nn né cɔ́hɛ. Nɛ kpɛrɛ pinékɛi nɛ kɛtɔ́ tu, am lɛ kɛ Upíima Yeesu uu né m pɛsɛ nɛ kɛfa kɛsɛ wai, li nɛ né risá. Pikɛi pɛpɛɛ nní rɛ kɛ riyóó rɛ Ulééca ipɛɛlɛɛ kuu ró n nyíse yɛ Nsímé kɛcɛrɛ lɛ.

25 Nɛ yɛ́ tɛ metórwɔ̀ kam nní nókɛnécɔ̀pɛ wɛ. Nó nɛ picɔ́ pɛ́ nnéi kam Ulééca iyɔ̀ɔ̀pi nsímé rin-yóó áni nɛni píkai piyɛ́nɛ né kpáne. 26 Lɛ́ nnya kaḿ la kɛ́ nɛni keyaa nké nó símisi nɔ́kɛ kɔ́ tɛ: Nó úyɛ un m pɔ̀, ái kɛnɛ́mɛɛ léeri. 27 Li wɛ rɛ nɛ lɛ́ nnéi kɛ Ulééca uu n yɛkɛi rɛ uké wa nó símisilɛ ám líka nó pesí. 28 Ani nóménécíre tí ríɔ̀nɛ, ani kɔ́ Ulééca pikó iméré kɛ Nfáasɔ̀nɛ nn nó ní tí tɛ ani n séni kɛcáa m pallɛ́. Ulééca yɛɛ uricuruu kɛpipi mɛnyɛ nɛ pɛsoi pansɛsɛ upikó. Ani ríɔ̀nɛ pi m múílɛ́. 29 Nɛ nyulɛ rɛ pɛsoi kpááree pinyinɛ yarɛ ákɛpɛ yé ménétómpɔ̀-maa nó ripimɛ, api nókɛnécɔ̀pɛ pinyinɛ cɔ́pii. 30 Pinyinɛ ricuruu yé nókɛnécɔ̀pɛ yisi, api nnó́mɛsimé nɛ Yeesu pipirɛtiki pinyinɛ feriyɛ api pinceɛ pi tikisɛ. 31 Lɛ́ nnya, áni kapɛ lɔ̀pɛlɛ. Ani kapɛ palɛi rɛ ínmɛ́ itaani nnéi kam yɛ ketúnɛ́ nɛ kɛsinɛ pinyinɛ-i nɛ ménini icélaa nó m pɛhɛlɛntɛ.

32 Nɛ nkɛ́pɛni Ulééca nɛ uipɛɛlɛɛ nsímé anipɛ-i nó wa. Uyɛɛ rínanɛ má uké nɛ nfatɛnɛ kɛmɛɛ nó n ñmóó́púselɛ́. Uyɛɛ yé kɔ́ lisɔ̀nɛ kuu nɛ upisoii nnéi m mé nó hɛ. 33 Am úka siwóó nɛé úka uwura nɛé úka mɛlapɛ káipi. 34 Nórínécúruu yɛ nyulɛ rɛ anénipɛ nnyé kaḿ nɛ kɛisi tó nɛ pinésɛncɔ́ arí nɛ ntó́cɔ́h nnéi wai. 35 Nɛ lɛ́ nó nyíselɛ rɛ lɛ́ kai pɛsɛ rɛ usoi uké kɛisi uu nɛ píwɛkɔ́ n léni. Ani kɔ́ Upíima Yeesu rinɔ̀ ntí kɛcáa léise. Uyɛ́ ñmaa yɛɛ rɛ: Uyɛɛ n hɛ yɛ mpóónarɛ mále ai tósu uyɛɛ ihɛɛ n yósu.

36 Kɛ Pɔ̀li uu lɛ́ píimáa ní masí, u nɛ pɛ́ api wúla api keyóme yáasi. 37 Pinnéi api pɛɛ limɛmáa ténisi apí nɛ Pɔ̀li pira api metórwɔ̀ u yáasi rɛ Ulééca uké u sarumpɔ̀. 38 Kɛ Pɔ̀li uu pɛɛ ní maa rɛ apí nɛni píkai piyɛ́nɛ u kpáne nnya kɛ piapɔ̀ aa lɛ́ sei mɛyá caailɛ́. Api pɛɛ yisi apí u saruni apí nɛ kúninɔ̀i-i tulu.

21

Pɔ̀li yɛ Yɛrusalɛm kuyu ha

1 Kɛ tó nɛ pɛ́ ari kɛi lɛ́ icéɛ n hóónɛnɛ, ari kúninɔ̀i loni arí nɛ mɛsɛ nɛ mɛsɛ Kɔ̀osi n sairilɛ́. Ai weesi, ari Rootɛsi tómpɔ̀ ari kɛi yisi nɛ Patara-pɔ̀. 2 Ari kɛi kúninɔ̀i yɛnu kun Fenisii ketɛ-mɛ́ sí. Ari kpɛ́ loni arí nɛ tómpɔ̀. 3 Kari Siipuru ketɛ kɛɛ míni kɛpáápáa ní wɛ n yémpɔ̀, ari kɛ yá ari kumíi-mɛ́ tiki hái nɛ Sirii ketɛ-pɔ̀, arí nɛ Tiiri tulu. Kɛi kɛ kúninɔ̀i aku kuilú topilɛnɛ. 4 Ari kɛi Yeesu pipirɛtiki lɛɛpɔ̀, ari píkékúrí tonɛ siyáa sisɛɛi. Nfáasɔ̀nɛ nn pi símisi apí Pɔ̀li maa rɛ úu kapɛ Yɛrusalɛm ha. 5 Amá kɛ siyáa sɛ́ asi n tómpɔ̀, ari yisi ari kɔ́ nsɛ́ nɔ́h. Api pinnéi yisi nɛ pipinɔ̀si nɛ pisiwá apí ró sáruni apí nɛ kuyu leepɔ̀. Ari kɛi mínimaa ritimɛ wula ari keyóme yáasi. 6 Ari pɛɛ limɛmáa yáhaanɛ arí nɛ kpíi. Tóó kúninɔ̀i loni, pɛ́ apí pisiyɔ́ kúúni. 7 Tiiri-i kari metórwɔ̀ kúninɔ̀i ló arí nɛ Putolɛm ayisi sí. Ari kɛi Yeesu pikó yáasi arí nɛ keyáa kɛsɛ pikɛmɛ́ tonɛ. 8 Kai n weesi, ari yisi ari Sesarɛ tulu. Arí ha Filipu yɛɛ Nsímé kɛcɛrɛ nɛ n kóónúlɛ́ kɛyɔ̀-í tonɛ. U pɛsoi pɛsɛi pɛ́ kapí pɛɛ Yɛrusalɛm-pɔ̀ n wéɛ usɛ lɛ. 9 U pɛɛ pikpɛrɛ pina mále pɛɛ apí utisi n nyu. Pi yɛ pɛɛ Ulééca rinyiri nɛ símisilɛ. 10 Tɔ́n kɛi lɛ́ wɛ lin siyáa kulúí wai kɛ antepu uyɛ́ kapi yɛ n sée rɛ Akapuusi uu Yuteɛ ketɛ-pɔ̀ leemɛ uu kɛrómɛ́ wɛri. 11 Uu Pɔ̀li kutampála kpísi uu ána nɛ anípe hɔ̀pu uu rɛ: Nfáasɔ̀nɛ yɛ maa rɛ nní mɛcɔ́ kɛ Pisuifi apí ha Yɛrusalɛm-pɔ̀ kutampála nkú ute íñmɛ hɔ̀punɛ, apí pɛɛ

limemáá mpuri sanε pikó anipe-i u wai. ¹² Kari anóo nyē n kō, tó ne Sesaree-pō Yeesu pikó ari Pōoli súuluise re úu kapε Yerusalem ha. ¹³ Pōoli uu pεε ró pεse re: Yo nnya kani téni nōn la nóké inépinε riyóase? Ai pihōpe ηmane ke née ne menécíre cápínelē nen mé. Lin kō n wa re ké Upíima Yeesu kecáá Yerusalem-pō kpu, ne we. ¹⁴ Kari umekó m pōone, ari séé ari pεε mεse maa re Upíima mela meké wa.

¹⁵ Kari kelō ke-i siyáa sinyine n tōne, ari merócíre cápíne ari Yerusalem tómpō. ¹⁶ Yeesu pipiretiki pεε Sesaree-i ní we kecōpe pinyine api yisi api ró sáruni apí ne Siipuru ukó unyine keyō ró sí te piké kei ró yási. Pi ye u sée re Manasō. Háí aí neni-me kuu Yeesu tikilē.

Pōoli ye Yakupu keyō ha

¹⁷ Kari Yerusalem n tuipō, Yeesu pikó apí ne mpōonare ró yósu. ¹⁸ Kai kóso n weesi, Pōoli uu ró tíki ari Yakupu keyō sí. Piwéesε picō nnéi pōo kō kei cápínepō. ¹⁹ Pōoli uu yisi uu pi yáasi uu pεε lē ne lē ke Ulééca uú ne upikεi rintiki uú ne mpuri sanε pikó kecōpe wai pi keenkεε kélé-kélé. ²⁰ Kapi lē n kō, api Ulééca pakare, api pεε Pōoli maa re: Pō nyánii, umáreco! Pisui fi yare píle píle ákotokú kefi kumúnjé pεε nté Upíima ne kefa tene pin kō irósé tikilē nsonε. ²¹ Pi kō pεε pi símisile re pō ye Pisui fi pεε mpuri sanε pikó kecōpe ní we céésile re ápi kapε ye Moisi isé waise, te lē nnya, ápi kapε ye siwā tiké, ápi kapε ye kō inyékii wa. ²² Tóké nkpéni ní-ye kpísi? Mpá liké íye wa, pi yé kō te pō ka. ²³ Lē nnya, a mmē kari nní pō m maane ritiki. Pítisi pina pinyine ye nté kerócōpe wele pεε rinóo n yekei re pi yé pimεcire Ulééca pa.* ²⁴ Pirinōo tē itunε ye tómpole. A pi kpísi, nó ne pē ani kesé píyufune inyóonse wai, aa lē kapí ne n nyóonsene kecáá hééle. Kei ke písoi api yé pεε yé te lē kapi kepócáá n símaankεε ye nnóome le, api kō yenu re pō ticuruu ye Moisi isé tikilenle. ²⁵ Tō mpuri sanε pikó pεε Kirisi pikó m panse pō titelé piwóle masile ari pi símisi re tō símaanele aí tone re ápi kapε ye inyóonsesare née ményε li. Aapi kapε ye kō isεε kápi rimpá piké ményε lese isare li. Piké kō pimεcire tí, ápi kapε iwásá n wai.

²⁶ Kai kóso n weesi, Pōoli uu pítisi pē kpísi apí ha kesé akópe pihεere inyékii wai uu pεε Ulééca keyō loni uu kumúnjé kpe-i ke inyóonse tōrōo siyaa así ha n tenene písoi símisi.

Pi Pōoli Ulééca keyō-i tí

²⁷ Siyáa sisεei sē kapi ye ne áyu n fū sin ne ketónjé tuine, Pisui fi pinyine pεε Asii ketē-pō n léeri api Ulééca keyō-i Pōoli yenu. Api písoi nnéi tálaankεε api u tini. ²⁸ Apí n cáái re: Isirayεeli pikó, ani kam ani ró lé! Usoi uyεε nípa yei ne nípa úye Isirayεeli pikó kecáá nsímé kópe n símisi un kō tee re úka úu kapε ye Moisi isé ne Ulééca keyō nké waise ye nkó. U nkpéni ntórōo sei ne Pikireki kei lonle uu kō kelō sone kē mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pεε kuyu kémεε Pōoli ne Efεesi ukó kapi ye n sée re Turōfim yenle api pεé m músu re Pōoli ye ne Ulééca keyō u lompole.

³⁰ Ai kuyu nnéi nókare, písoi api awélé nnéi n léenti pin kálaapō. Písoi api Pōoli tini apí ne Ulééca keyō iyaa leepō api mεse ne mεse ke hánεsi. ³¹ Pin pεε nkpéni náasi piké u kpu. Nsímé nn Rōm písóca uwéesε kutu-i loni re Yerusalem kuyu nnéi ye nókare. ³² Uyē uu mεse ne mεse písóca kpéé ne písóca picō cápíne uú ne riwúí-mē wurupō. Kapi usóca wéesε ne písóca picō n yé, api pεε Pōoli ipépi yá. ³³ Usóca wéesε uyē uu pεε nyósópō uú ne Pōoli kō, uu u tini uu rinóo he re piké akpanii até ne u paasi. Uu pεε písoi pεε n lémaalē pise re: Uye kecire lo? Yo kuu mpíi wa? ³⁴ Amá písoi api pεε méwoo ne mεcō n cáái, úka úu kō ucō nkó kóméi. Usóca wéesε úu pεε níka kóméi. Uu mεse upísóca rinóo he re piké Pōoli kpísi piké ne písóca keyō ha. ³⁵ Ke Pōoli uu sitákui kapi ye ne kulee riñtaá n tu, písóca api rikpákará ke písoi apí ne u ní la nnya u sakaa. ³⁶ Písoi riwúí ye pεε u tikilenle pin cáái re: Ani u kpu!

Pōoli ye písoi kecōpe rinóo yási uké uriyu hεere

* **21:23** Tinóo kapi n yekei aseí re háí ne kumúnjé kunyine-pō ápi yé píta n ntí ápi ye kō nnyúpi nyai.

³⁷ Kapi ní la piké Pòoli ne písóca keyò lò, uu usóca wéése pise re: Ne ncée má ké símisii? Usóca wéése uu u pise re: Pó Mèkireki kómèile? ³⁸ Lè nnya, áí pò Esipiti ukó uyee sé nní ñcòkai ne ní ka uu pisoì kò ákotokú ana kpísi uú ne kucesi kóima loni re piké atòpi u lèe? ³⁹ Pòoli uu u pese re: Né ne Usuifi le. Silisii ketè-pò, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpa yei-pò kaku kò ríyu má. Ne pó we re a ncée né he ké risoiwuí ntí rinò maa. ⁴⁰ Usóca wéése uu ncée u he re uké símisi. Pòoli uu sitákui kecáa nyere uu pisoì pè kunípe síka re piké riséé. Api pinnéí sée keu. Pòoli uu pèe pimèyu kapi ye n sée re Mé-epiree ne rinò pi maa re:

22

¹ Pinésáa ne pinémárecò, ne la ké nkpeni rinéyu heere. ² Kapi n céri re pimèyu kapi ye n sée re Mé-epiree kuú ne pi símisi, api piséé nyóonse. Uu re: ³ Ne Usuifi le, Silisii ketè-pò, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúlú. Kamaliyeele ye pèe unécélaa. Uyee né céesi lè kam yé písóca isé rintíki kélé-kélé. Am ye pèe Ulééca likó ne akpèri wa, yare káni ye nní ne akpèri li n wa mecò. ⁴ Ne ye pèpèe Yeesu n tíkilè n wéekuselenle amí ha ne pi kóni. Ne ye pèe pitisi ne pinósi cópiile am pahaanke am kukpaniilee wai. ⁵ Ulééca usina ne kuyu píwéése yé fe apí ne nnénò símisi re am kiraase. Piricuruu ye átelé ne Tamaasi né tumaalenle re ké fe ké Yeesu pikó pèe kei ní we cópii ké pahaanke ké ne Yerusalem ha ké ha íwe pi wa.

*Pòoli ye umefine meconse nkó símisi
(UPM 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Kam pèe keyáa keniyine ncée kpísi, ké ne Tamaasi n nyahaipò, itunje in la iké kecíre tu. Kei ke metéí píima menyine amé keyómecaa-pò mese ne mese leeme amé tapu amé ne né kónú. ⁷ Am keteni-i lólu, am kóm lin né tee re: Sòoli, Sòoli, yo kecíre nnya kaa lè né wéekuselè? ⁸ Am pèe pise re: Pò uyee, Upíima? Uu rinò né yósu re: Née Nasareti ukó Yeesu kaa nní ní we pòn wéekuselè. ⁹ Pinéséncò api metéí mē yenu, amá api pèe uyee ne né n símisi rinò ríka kò. Kei kam pèe re: ¹⁰ Ké íye wa, Upíima? Upíima uu né pese re: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-pò pó símisi lè kaa yé n wa. ¹¹ Ke metéí píima mē amé né n nyíinse nnya, pinéséncò api kunípe né múlú api tóròí apí ne Tamaasi sí.

¹² Utisi unyine ye pèe kei wele api ye u séi re Ananiyasi. U pèe Ulééca isé tíkilenle rísonè. Pisuiifi nnéí pèe Tamaasi-i ní we ye pèe ukecáa anò sone símisile. ¹³ Uu kenékúrí weri uu né maa re: Unémárecò Sòoli, ipónípee iké nkpeni wúkule. Kei nní ke inénípee ii wúkule am u yenu. ¹⁴ Uu kò kpá re: Pírósáa Uleecaa ye tíyesele re a umela ceri aa kò aseí ute ceru aa liute nkó kóm, ¹⁵ te li we re pó yé masí pisoì nnéí inípee-i uiseérakò li aa lè kaa n yé ne kaa n kò pi símisi. ¹⁶ Uu pèe né pise re: Yo nnya kaa nkpeni kò pèe nájaise? A yisi piké míni pó wole aa Yeesu rinyiri séi uké apókòpe pó sárei.

Pòoli ye lelee n ttyese kuú ne mpuri sane pikó-i ní ha símisi

¹⁷ Pòoli uu kò kpá re: Kam Yerusalem m pèe, ne Ulééca keyò-i hale am keyóme yáasi. Kam ní we nen keyóme yáasi, am lólu yare kenípechee kee né tí. ¹⁸ Upíima kam yé uu né maa re: A mekee Yerusalem kuyu-i le. Pisuiifi apí yé mmē kaa kenécáa n símisine ñmurei. ¹⁹ Kei kam pèe u pese re: Piricuruu ye nyule, Upíima re ne pèe Pisuiifi ayomeyáhaalee kalenle nen pèpèe pó n tíkilè cópii nen kukpaniilee wai nen kò pi kaiinke. ²⁰ Tinécúruu ye pèe wele kumúnjé kpe-i kapí pèe úseérakò Etiyeni menyè n kòni. Pimèwai mee péé ne né risále am pèpèe nní u n kópu ilú múlú. ²¹ Upíima uu pèe né maa re: A yisi, ketaa-pò kamí la ké pó tū, mpuri sane pikó kémee.

Pòoli ye Ròm usóca wéése símisi re uyè ne kò Ròm ukó le

²² Písoi riwúí tē ari Pòoli kutu n còlè áí ne kumúnjé kpe-i kuu anò nyè mí ma tulu. Kei kapi sicááila lò te: Ani kpu. Ai ne sá re nkó uké nfáa m má! ²³ Ai kuwóí pi wai api pèe m pupukèe pin piilú máhani pin fónje pin nkonjo yukuse. ²⁴ Kei ke Ròm písóca uwéése uu

πρε rinóo he re piké Póoli ne písóoca kekale-i lompo piké iséi u súúkee uké símisi úu la. Pée uye-i, pi yé pre céri lē nnya ke písoi api n cáai pin ne u téni. ²⁵ Amá kapi u m paasi re piké u kaii, uu usóoca kpéē pise re: Nō ncée má re nōké Rōm ketē ukó ke nsímé rín kahanē n kpu iséi súúkee? ²⁶ Ke usóoca kpéē uyē uu lē n kō, uu sí uú ha usóoca wéése símisi re: Usoi uyē Rōm ukó le, íye kaa nkpéni wainē? ²⁷ Kei ke usóoca wéése uyē uu pre Póoli kekúrí hápo uu u pise re: A né símisi ké kō te pō Rōm ukó lee. Póoli uu re: Éee! ²⁸ Usóoca wéése uu kō kpá re: Siwóo píima ke née héele amí ne pansē keyupipi. Póoli uu re: Né ne hái kenémare-me keyupipi le. ²⁹ Pēpre pre ní la piké u n káii uké símisi api mese ne mese ukekúrí yisi. Iwame ii usóoca wéése ricuruu loni, kuu n yé te u tíyese api Póoli paasi api káii un kō ne Rōm ukó nnya.

Pi Póoli ne ketúhaane píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usóoca wéése uú n la uké yé lē ke Póoli uu n wa ke Pisuífi apí ne pitele u n sélé. Uu akpanii kémee u lese uu pre rinóo he re pēpre ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi piké cápine. Uu pre tíyese apí ne Póoli hapō uu pikēcōpe u nyere.

23

¹ Póoli uu pitúhaane píima pē inípre tapu uu pre re: Pimárecō, ne inésoi kémee Ulééca inipre-i nōne keisile hái ne neni-me. Kefa keke kamí ne u tikilē. ² Kei ke Ulééca usina Ananiyasi uu pre pēpre Póoli kekúrí ní we rinóo he re piké nnóo kecáa u pi. ³ Póoli uu pre re: Pó ke Ulééca uu pépune, pó mmēle tomé mmú. Pō kei tū te pōké isé ritiki pōké ne né túhaane, ái pōké isé rikējéé aa rinóo he re piké né kái! ⁴ Pēpre ne u n kólē api re: Ulééca usina ye Ulééca pikei n wai kaa nní lámaankee! ⁵ Póoli uu re: Am nyu re Ulééca usina lo, pimárecō. Li Ulééca ritelé-i wólaalē te kape kupóyu uyukóo kecáa nkópe n símaankee.

⁶ Póoli ye pre picére máalenle re Pisatusee ne Pifarisi pre ketúhaane ke-i kesē we. Lē nnya kuu ketúhaane ke-i ricáai re: Ne Ufarisi le, pimárecō! Unésáa pō kō Ufarisi. Kam n tálē te Ulééca ye nkpō kémee pikpōkpō yukusene nnya kapi ne nté né túhaane. ⁷ Uké ne lē pimáa m masí, Pifarisi ne Pisatusee pin nsímé pipásaine rikápáa, písoi api kéne, mpá píye ne pikunai. ⁸ Pisatusee apí ye ηmurei re pikpōkpō yèè nkpō kémee yisi, apí ye kō ηmurei re pilécaatumē ne lifáakó lee ái nní kúyene ní we ye we. Amá Pifarisi pō ne ye linnéi ηmureile. ⁹ Iwóo ii cōni, isé picélaa pinyine pre Pifarisi kunai-mē ní we apí yisi apí késu apí ne ketē kpeeni apí re: Ari usoi nkó nkópe níka nyáni. In n la, lifáakó lee ái kúyene ní we née ulécaatumē unyine ye ne u símisi. ¹⁰ Iwóo íi taá, hái aí ne usóoca wéése iwame wai re apí kape nté lē n wai apí ne Póoli céériine. Uu lē nnya písóoca rinóo he re piké riwú-i lompo piké Póoli lesepo piké ne písóoca kekale u ha. ¹¹ Kesine ake wai, Upíima uu Póoli kekúrí nyósōpo uu re: A ikari wa. Lē kaa nní Yerusalem nté inéseérakó n lí, lí we re pōké limēcō Rōm-po i lí.

Pisuífi ye riηmulaane re piké Póoli kpu

¹² Kai kóso n weesi, Pisuífi pinyine apí cápine apí ηmulaane apí Ulééca keyu-i wéeri re pinsá Póoli n kpu, apí líka melélé má. ¹³ Pēpre lē tiηmulaane ye písoi afeena rifaule. ¹⁴ Apí yisi apí ha pēpre ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése leepō, apí pi maa re: Tō meróci re kpísile ari he, ari Ulééca keyu-i wéeri re tōnsá Póoli n kpu, ari líka melélé má. ¹⁵ Lē nnya, nō ne pitúhaane tōrō, ani nōne kómēine, ani kpárá aní ha usóoca wéése pise re uké ne Póoli nō kam nōké nsímé mmē tipérése nōké yé nké. Tó ne meróci re picápine máalenle re tōké ncée u riké tōké u kpu.

¹⁶ Kei ke Póoli umerepi unyine uu nsímé mmē kō, uu yisi uu písóoca kekale sí, uu lompo uú ha Póoli kutu-i wai. ¹⁷ Póoli uu pre usóoca kpéē use séi uu u maa re: A ηmánē nkó usóoca wéése kémee sárumpō. U lalē uké nnyine u símisi! ¹⁸ Usóoca kpéē uyē uú ne usóoca wéése kémee Póoli umerepi sí uú ha re: Ukpaniikó Póoli ye né sée uu né maa re ké ηmánē nkó ne

κερόμμε kam τε u nnyine mále uké pó símisi. ¹⁹ Kei ke usóoca wéése uyē uu uηmáne uyē sée, uu kunίpe u tini apί ne iyaa leepo. Uu पे u pise re: N-ye kaá la paké né símisi? ²⁰ Uηmáne uyē uu re: Pisuiφi पे rináo rise wa re piké rikpára piké kóso pó pise re a Páoφi ne ketúhaane píima-i hapo keké unsímé mmē rísone ripérese piké yé nké. ²¹ Pin n ka, kapε ne kutu pi ricó. Li we re pikεcape, písoi ye afεena rifaau पे ní la piké Páoφi tí. Pi wéérile re pinsá u n kpu, apί líka meluke née meníré má. Pi pimεcire picápine máalenle, tipónáo ηmane kapi nkpeni mé. ²² Usóoca wéése uu पे uηmáne uyē maa re: Kapε tíye unyine uké kó te po mmú né símisi. Uu पे re uké nkpeni n ηme uké tómpo.

Pi Páoφi ne uyóopi píima Felikisi leepo

²³ Usóoca wéése uu पे limemáa písóoca kpéē pité séi uu pi maa re: Ani písóoca píle píle meté ne pisantone kuwóo ne afεéré ne pipárhkáo píle píle meté cápine piké n nyu re pi yé fe apί kesine mese áme we kefi kumúné Sesaree tómpo. ²⁴ Ani kó isá nyóonse yee yé ne uyóopi píima Felikisi kémme Páoφi n tu líka ái yé u n wa. ²⁵ Usóoca wéése uu kó rítelé wólu uu pi múise re piké ha Felikisi pa. Lē kuu n wói ye nní.

²⁶ Ne pó yáasi, Upiima Felikisi. Née Kulooti Lisiyaasi. Née rítelé ntí pó wólu. ²⁷ Pisuiφi ye usoi nkó kam nní pó m pápalē tinle re piké u kpu. Kei kam पे kó te u Róm ketē ukó le, am peé ne pinésóoca hapo am u come. ²⁸ Am पे re ké kó te ní-ye kecire ke Pisuiφi apί ne u cési, am पे u kpísi am ne piketúhaane píima sí. ²⁹ Kei kam पे céri re piisé kecáa kapi nsímé pásaine. Am unkópe níka yé kapi yé ne usoi ní kpu née kapi yé ne akpanii u n wa. ³⁰ Am kó limemáa kóm te Pisuiφi ye ηmúlaanke re pi yé u kpu. Lē nnya kam mese ne mese pó u papalē, am kó upiteeco símisi re piké ha κερόμμε ketahai u sée.

³¹ Písóoca apί usóoca wéése rináo kuu n he tiki, apί Páoφi kpísi apί kesine ne Antipatiriisi u tómpo. ³² Kai kóso n weesi, písóoca पे ána n sónε apί pikekale-i पेese, pisantone ηmane apί ne Páoφi tómpo. ³³ Kapi Sesaree n tuipó, pisantone apί rítelé uyóopi píima Felikisi pa, apί kó Páoφi u nyíse. ³⁴ Ke uyóopi píima uu rítelé pikéē ní masí, uu Páoφi pise re u kuwélé kúye ukó le? Kuu n kó te Silisii ukó lo, ³⁵ uu u maa re: Pipóteeco pin n ka, né पे pó píseise am kóm. Uu पे rináo he re piké Páoφi kpísi piké ha Erooti keyo-po hánesi.

24

Pisuiφi ye Felikisi keyu-i Páoφi ne nsímé rikpára

¹ Ai wai siyáa sinupū, Ulééca usina Ananiyasi ne kuyu piwéése pinyine ne usíméyoó unyine kapi ye n sée re Terituluusi apί Sesaree-i hapo. Apί uyóopi píima Felikisi-i sí te piké ha Páoφi ketahai sée. ² Uyóopi uu Páoφi séipó, Terituluusi uu yisi uu picé u kápáa, uu uyóopi maa re: Urósáa, uyóopi píima! Pó tíyese kari nkínhine-i we hái ái neni-me. Ketē kaa rísone m múílē nnya ke nconse meyā nn kerótē nké kecáa wa re líké ne ke sonesi. ³ Tó pakare! Ne pipókēi ne lē kaa mesére ne nípá yei ró n wai. ⁴ Am la ké kó picón pó rikpá. Amá ne rikón pó wúkule re a kó ne kefa ró fénne, aa nkáripí kutu ró cō. ⁵ Tó yē te utisi nkó ye likpáaree linyine le. Uyee Nasareti pikó mekóole icápine uyukáo. Ketē nnéi Pisuiφi kecape kuu nícokai tanaalē. ⁶ Ticuruu u पे náásile uké Ulééca keyo mékperinkpe waise, kari पेé ne u tí. [Tó पेé lalé toké ne u túhaane yarε ke irósé ii m pise. ⁷ Amá usóoca wéése Lisiyaasi uú weri uú ne rínaηe arónipe-i u yósu. ⁸ Uu पे Páoφi piteeco pē maa re piké ne nsímé pó leeme.] Pón tipócuruu Páoφi m píseise, pó yé te mmē karí ne u n cési ye aseí le. ⁹ Pisuiφi tōráo apί yisi apί Terituluusi kecáa kpá apί re mesei, lē kai li.

Páoφi ye Felikisi keyu-i uriyu heere

¹⁰ Kei ke uyóopi píima Felikisi uu पेé ne kunίpe Páoφi rináo he re uké unkó símisi. Páoφi uu re: Urósáa uyóopi, ne nyule re hái ái neni-me kaa kerótē nké kecáa itúhaane le. Lē nnya kam ne kefa kesε kepóyu-i rinéyu heere. ¹¹ Pó fe aa ripócuruu pise aa kóm te kamí ne Yerusalem-i ní ka, siyáa kefi ne sité ye nsí. Ulééca kam piyáhaa ka. ¹² Uka úu keyáa kenyine né leepo,

tó ne unyine tøn Uléecaa keyo-i née kuyómeyáhaalee-i née kuyu-i we tøn yói née tøn pisoĩ kupakareciré tálaanke. ¹³ PISOI mpí ápi yé nka yē piké re mmē kapí ne nkpéni nté né cési. ¹⁴ Amá né kepóyu-i aseĩ símisi re ne ncée fale mmē kapi nní n kpíilē te mekóole icápine ukó le. Amá pirósáa Uleecaa kam pee yáasi nen kō lē nnéi lee isé ne antepuye atelé kémee n wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵ Lē kam n tálē ke pē ticurru pōo kō tálē te Uléecaa ye pisoĩ sone ne pikópe pee n kpí nkpō kémee yukuse. ¹⁶ Lē nnya kam mesére ημόópulē te ké Uléecaa n tikilē ne kefa kесе.

¹⁷ Kamí ne nté n yisi, li inmē kulúĩ wale. Ne neni peeme re ké nnépuri pikó linyine he, ké kō nyóonse ké ne Uléecaa yáasi. ¹⁸ Lē kamí peé ne Uléecaa keyo-i kparalē kapí ne né leepō, nen akópe piheere inyekiĩ piwai máame. Tisoiwuí ríka ári pee kenékúrí cápinelē. Am kō pee n̄cokoi n̄ka wai. ¹⁹ Pisuiĩ pinyine pee Asii ketē-pō leeme api kei né leeri. In pepee pee nnyine má piké ne né cési, pē kai peé ne sá re piké kepómee kam. ²⁰ Néee pepee nté nní n̄ we piké símisi nké te kari ketúhaane piima-i pitúhaane n̄ ha, nkópe n̄-ye kapi kenécáa yé? ²¹ Néee nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecōpe rin-yóo re: Kam n ηmurei re pikpōkpō yèè nkpō kémee yisile nnya kapi nkpéni ne nókenéyu-i né túhaane.

²² Felikisi ye pee Kirisi ncee kecáa nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téhse, uu pepee Pōoli ketahai n sée maa re: Usóca wéese Lisiyaasi un piyei n ka, né pee nónnésímé ripérese n̄sone. ²³ Uu pee usóca kpéē tinóo he re uké Pōoli kukpaniilee-i wa uké ukecáa m paílē, amá uké ne kēyu u m purú, úu kape ye yè re upikó ápi kape u lé.

Pi ne Pōoli Felikisi ne uunosi Turisii kémee ha

²⁴ Pōoli uu kei lē n we áĩ ne siyáa sinyine kóónú. Uyóopi piima Felikisi ne unósi Turisii apí hapō. Unósi uyee Usuiĩ le. Uyóopi Felikisi uu tum api Pōoli u séipō, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵ Ke Pōoli uu aseĩ pitiki ne lē ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lē ke Uléecaa uu pisoĩ n túhaanene nsímé n̄ lō, ai Felikisi cōh. Kei kuu pee Pōoli maa re: Pó fe aa nkpéni lē tómpō. Nen piyei kēyu n yē, né kō pó sée. ²⁶ U peé lē tálē te Pōoli uké siwóo u he. Lē nnya kuu mesére u séleipō pin yói. ²⁷ Ai lē n we inmē ité íĩ ne tómpō. Pōrisuusi Fesituusi uu Felikisi ripōhō iyóopi tone. Felikisi uu Pisuiĩ mpōnare n la, uu lē nnya Pōoli kukpaniilee-i n yálē.

25

Pōoli ye uyóopi piima Fesituusi kémee pitúhaane ha

¹ Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapō uu siyáa sitaani wai, uu pee limemáa yisi uu Yerusalem tómpō. ² Kei ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pisuiĩ pee kuyu iwéese n tū api yisi api ukeméé Pōoli ketahai séi. ³ Api kō u welu re uké ne pi kō uké ncée pi he piké Pōoli ne Yerusalem peepō. Tipine kapi lē wa piké ne ncée u n̄ kpu. ⁴ Fesituusi uu pi pese re Pōoli ye Sesaree-pō kpaniilenle. Uyē ticurru yé kō nfáani kei pele. ⁵ Uu kō pi kpá re: Nópínyukóo piké né ritiki. In te usoi nkó ye linyine caai, piké ha ketahai u sée. ⁶ Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyáa sipaha née kefi kumúnjé uu pee kelene Sesaree pele. Kai kóso n weesi, uu ketúhaane-i sí uú tone, uu tum api Pōoli kpíipō. ⁷ Kuu n hápō, Pisuiĩ pee Yerusalem n léepō apí hapō, api u kálisi api nsímé piima nnyine ne ketahai u séi. Nn kusa kulúĩ we. Amá piuka úu fe uké nyíse re aseĩ kapi símisi. ⁸ Pōoli pōo késu uu re: Am ne Pisuiĩ isé née Uléecaa keyo née Rōm uyóopi Sesaa púnne.

⁹ Fesituusi uu Pisuiĩ mpōnare n la, uu lē nnya Pōoli pise re: Pō ηmurei re piké ne Yerusalem pó ha piké ha kei-pō kenéméé ne nsímé mmú pó túhaanee? ¹⁰ Pōoli uu u pese re: Sesaa ripoo-i kam nní nyenu, kei kai ne sá re piké ne né túhaane. Tipócurru ye nyule n̄sone re ám Pisuiĩ líka caai. ¹¹ Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi n̄ kpu, ám nkpō kesu. Amá in te pi ne né rikpárale, úka úu ncée má uké pianipe-i né ritépō. Ne pise re piké ne nnésímé Sesaa kémee tu. ¹² Fesituusi ne pepee mesōhō u n kpáriise api símaane, uu pee Pōoli maa re: Pō re mpósímé nké Sesaa kémee tu. Lē nnya, Sesaa kémee kaa yé kō ha.

Fesituusi ye Pɔɔli nsímé uyóɔpi Akiripa stmisi

¹³ Ai siyáa kulúí kóónú, uyóɔpi Akiripa ne uyéi Pereniisi api Sesaree-i Fesituusi piyáhaa sí. ¹⁴ Kapi siyáa kulúí n wa, Fesituusi uu Pɔɔli nsímé mmē kpísi uu Akiripa símisi. Uu re: Felikisi yee pee nté iyóɔpi n tóne uú ne né tise ye ukpaniikó unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusalem ní ha, pepe ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése ne Pisui fi pee kuyu iwéése n tŭ api kenémee ketahai u séi api re ké wa unsímé nké kpu. ¹⁶ Kei kam pee pi pese re: Róm pikó kémee, usoi un linyine n caai, ncée rín we re piké u kpu, pinsá kahane u n túhaane. Li pise re u ne upiteecɔ piké tone kelené uké uriyu heere. ¹⁷ Lē nnya kapi nté né ritikime. Am nkpáni náñaise. Kai kóso n weesi, am ne mese ne mese ketúhaane n tósu am ha tone, am tum api utisi nkó kpíiri. ¹⁸ Ke upiteecɔ api ní ka, ápi fe piké nkópe nnyine kam péé ne u m músu nyíse. ¹⁹ Amá piinyekii nsímé ne utisi unyine yee n kpu api ye u séi re Yeesu ke Pɔɔli pɔɔ n tee re u nfáa mále nkó ñmane kecáa kapi kénene. ²⁰ Ai méwoo né wai, am pee céru íye kam yé ne li wa. Lē nnya kam te ké Pɔɔli pise re un n la, uké Yerusalem ha piké ha ne kei-pɔ u túhaane. ²¹ Amá Pɔɔli uu yúlu uu re u la re Róm uyóɔpi Sesaa ricuruu uké nsímé kecáa ripaí. Lē nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yálē ké kam ké ne Sesaa u papɔ. ²² Kei ke Akiripa uu pee Fesituusi maa re: Ne péé la ké rinécúruu utisi nkó kutu ricɔ. Fesituusi uu u pese re: Kóso kaa yé kutu u ricɔ.

²³ Kai kóso n weesi, Akiripa ne Pereniisi api meyoɔpilape tani, pi ne pipipiretiki api kenəŋla wai apí ne kutúhaanelee lompɔ, pisóɔca wéése ne kuyu piyukáɔ pin tikilē. Fesituusi uu rinóɔ he api Pɔɔli kpíipɔ. ²⁴ Fesituusi uu pee re: Uyóɔpi Akiripa ne nó pitórɔɔ mpí nó nní ní ka, ani utisi nkó ripaí rísonne. Pisui fi riwúí nnéi ye kale api Yerusalem-pɔ ne nté kenémee ketahai u séi, pin cáai re ái ne sá re usoi nkó uké kɔ nfáa rikpá. ²⁵ Ne nsímé mmē tipéréle am yénu re úu ncaai níka wa kapi ye ne usoi ní kpu. Amá ke uricuruu uu m pise re piké ne unsímé Róm uyóɔpi kémee tu nnya kam ñmurei re piké ne kei u ha. ²⁶ Am nyu íye keciré kam yé utisi nkó kecáa wáí ké ne upiima símaapɔ. Lē nnya ricuruu kam ne nókenémee u ka. Pó, uyóɔpi Akiripa kémee kam ne u ka re pɔn pipíseise u m masí, né nnyine yé am titelé-i wólú. ²⁷ Ai ne sá re ké méwoo ukpaniikó ne Róm uyóɔpi-i ha, kám pee lē nnya kapi pitele u n wai n wáí.

26

Pɔɔli ye Akiripa keyu-i uriyu heere

¹ Akiripa uu pee Pɔɔli maa re: Pɔ nkpéni ncée mále pɔké ripóyu heere toké kó. Pɔɔli uu pee kunípe síka, uu nsímé kpísi uu re: ² Uyóɔpi Akiripa, li neni keyáa nké né láarú re né ncée yé am nsímé nnéi ke Pisui fi apí ne né rinkpáraá kepóyu-i símisi. ³ Li we re pɔ Pisui fi inyekii ne piisímé kecáa kapi n kénenente meykíyiki rísonne nyule. Lē nnya, ne rikóŋ pɔ wúkule re a niñesi aa kutu né cɔ.

⁴ Pisui fi nnéi ye nyule lē kam hái inéŋmánne-me nnépuri pikó kecɔpe ne Yerusalem kémee inésoi n li. ⁵ Háí ái neni-me kapi né nyu. Pin n la, piricuruu yé ne pinnɔɔ símisi re ne pee Pifarisi kémee wele. Tóɔ ye ári pee piróyómeyáhaa isé ne akpéri wai. ⁶ Kam n tálē te Ulééca yé lē kuu pirósáayaha mí ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeli pikó ipuri kefi ne ité iyē pɔ ne kɔ mesére kesine ne ketúnjé Ulééca yáásile in ne tálē te i yé lē kuu mekee-me pirósáayaha mí ma yé. Kam likecáa n tálē nnya ke Pisui fi api pitele né wai, uyóɔpi Akiripa! ⁸ Yo nnya ke nǎ Pisui fi áni péé la nóké ñmurei re Ulééca yé fe uu meykíyiki pikpɔkpɔ yukuse? ⁹ Tinécúruu ñmaa ye péé musile re ké rínanne ne tápaankeé úka úu kape Nasareti ukó Yeesu rinyiri ne kefa tenne. ¹⁰ Lē kam Yerusalem-pɔ n wa ye lē. Ne rinécúruu ñmaa Ulééca pikó meyā kukpaniilee tanle. Pepe ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése pee ye ncée né he re ké lē wa. Pin kɔ n la piké pi kó, li ye péé ne né risále. ¹¹ Ne ye pee ayómeyáhaalee rikale am ha kei íwe pi n wai, nen náási re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye pee pikécáa tósilē, hái ricuruu am ye pi n wéékuselē ne acóyu-pɔ.

Pḗli ye umefine meconse Akiripa stmisi

¹² Limekó-i ke pεπεε ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese api keyáa kenyinε rítelé né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³ Itunε kecíre kumúnε, nen ncée-i we, uyóopi Akiripa. Kei kam metéi menyine yē men keyómecaa-pḗ leeri, men tapaalē, men itunε metéi fe amé ne tó ne pinésencḗ kóónú. ¹⁴ Ari ntónéi keteni-i lolu, am pεε kóm, lin ne Me-epiree né tee re: Sḗli, Sḗli, yo nnya kaa né wéekuselē? Méwoo kaá ne né tḗpiriinkεε yarε keminaa. ¹⁵ Kei kam pεε pise re: Pḗo úye, Upiima? Uu né pese re: Néε Yeesu kaa ní we pḗn wéekuselē. ¹⁶ A nkpréni yisi aa nyere. Lē nnya kam menécire pḗ n nyise ye nní: Ne la re a pansε unékεikḗ, aa ye kóónú aa lē kaa neni nní né n yē ne lē kam n sḗnti ke pḗ n nyise picḗ símisi. ¹⁷ Mpḗpuri pikḗ, Pisui fi kecḗpe kam pḗ lesene ké mpuri sane pikḗ kémεε pḗ tū. ¹⁸ Ne pḗ tum te a ha piinipεε wúkule aa kunmaha-i pi lese aá ne metéi-i pi sí. A kḗ Setani anipe-i pi lese aá ne Uléecaa kémεε pi sí. In te pi ne kefa né tenelē, Uléecaa yé piakḗpe pi sárei uu kḗ lisḗne kuú ne upikḗ m mé pi he.

Pḗli ye uliwaiwai kecáa stmisi

¹⁹ Lē kémεε, ám pεε lē kai keyómecaa-pḗ né n nyiseme kesi, uyóopi Akiripa! ²⁰ Amá Tamaasi pikḗ ne Yerusalem pikḗ kam Nléecaasimé mefoi riyóó, am pεε limemáa Yutee ketē tḗrḗo pikḗ nnéi ne sitē sicḗ pikḗ yóó. Ne pi símisi re piké mefine conse piké Uléecaa-mē pansεpḗ apí n wai liké n nyiselē te pi mefine consele. ²¹ Nsímé mmē nnya ke Pisui fi api Uléecaa keyḗ-i né tī, pin wéési piké né kpu. ²² Amá hái ne neni-me, Uléecaa ye né nen ne we nen uiseérakḗo le, mḗpá úye, siwá ne piwéese siyu-i. Am ye nféé níka ma, lē ke antepuyε ne Moisi api mekeε-me n yē api símisi re li weme memáa. ²³ Ne ye maa re: Uyē ke Uléecaa uu n wée yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikpḗkpḗ kémεε yisi. Uyεε yé nsímé mee metéi m má Pisui fi ne mpuri sane pikḗ he.

Pḗli ye Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴ Pḗli un lē we un uriyu heere, Fesituusi uu cááipḗ re: Pḗ isḗhḗ torile, Pḗli! Mepḗnyuwe píima ye isḗhḗ pḗ tḗroisεle. ²⁵ Kei ke Pḗli uu pεε rinḗo u yḗsí re: Am isḗhḗ tori, urḗsáa! Mmú kam nní n símisi ye meníne nsímé sḗne le nn kḗ ase i tikilē. ²⁶ Ne nyule re uyóopi Akiripa ye nní nnéi leε nní ní wa pikómε máálenle. Lē nnya kam ne rinépḗo ukeyu-i símisi. Ai mepíflú menyine-i kai kelḗ kunmaha-i lē wa. ²⁷ Pḗ antepuyε nsímé ne kefa tenelēε, uyóopi Akiripa? Ne nyule re pḗ ne kefa n tenelenle. ²⁸ Akiripa uu pεε Pḗli pese re: Pḗ lalε pḗké né feriyε ké nté nní pansε Kirisi ukḗ! ²⁹ Pḗli uu re: Lin yé nfáani néε lin yé píyei-pḗ, li kpére lē wa! Ne Uléecaa welu re ái kapε pḗ ḗmanε, amá liké nónnénéi mmú nóo neni nní kutu né n cḗlē, nóo yé menécḗ n we. Akpanii nnyé ḗmanε aké nó ripári.

³⁰ Kei ke uyóopi Akiripa ne uyóopi píima Fesituusi ne Pereniisi ne pē nnéi pεε kei kesé ní we api pεε yisi, ³¹ api iyaa leepḗ, api pεε pimεcḗpεcire n tee re: Usoi nkḗ úu líka caai kapi yé ne usoi ní kpu néε kapi yé ne akpanii u n wa. ³² Kei ke Akiripa uu pεε Fesituusi maa re: Usoi nkḗ unsá pēε m pise re piké ne Rḗm uyóopi Sesaa kémεε u ha, pi yé pεε fe api u yáḗo.

27*Pisḗoca ye Pḗli ne Rḗm kuyu ha*

¹ Kai n símisi aí tone re kúninḗi kari yé lḗ arí ne Italii sí, api Pḗli ne pikpaniikḗ picḗ pinyine kpísi api usḗoca kpéε unyine kapi ye n sée re Yuliisi anipe-i wai. U Rḗm kutḗpilee kpē kapi ye n sée re Rḗm uyóopi kutḗpilee kémεε úyukḗo use le. ² Atiramiiiti kuyu ke kúninḗi kpē kari n lḗ aku léeri kun Asii sitē aninḗi sinyere kanεi. Ari ku loni ari tḗmpḗ. Masetuwaani ukḗ unyine yeε Tesaloniki-pḗ ní we api ye u séi re Arisitariki ye pεε kerómεε wele. ³ Ari liukḗoso Sitḗo kuyu tulu. Yuliisi ye pεε Pḗli ḗnarε wailε. Uu ncée u he re uké upisane rilóólú, un ye yo n la, piké fe piké ye ne kutu u ricḗ. ⁴ Kari kei n yisi tḗn tḗsu, kuyḗo aku kerḗyu-mē m pepuri, ari pεε Siipuru kuwéé kpē mē ke kuyḗo áku ní we tiki. ⁵ Ari pεε

Silisii ne Pamfilii menimaa téré arí ne Lisii keteni-i Miiri kuyu tulu. ⁶ Ròm usóóca kpéē uyē uu kei kúninōi kucō kunyine yenu kpée Alekisantiri n lééri kun Itali-mē sí. Uu kpé-i ró tani. ⁷ Siyáa kulúí kari nnánári ne kúninōi sōne. Iwe píima kari li ari kelené Kiniiti tulu. Kuyō áku ηmurei tóké lē n tikilē tóké ne kényu-mē ha. Ari pée mese Salimonee kuwéé-mē míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kiréeti mecáa tiki. ⁸ Ari íwe píima le arí ne rikóitime kanēi arí ne kelō kenyine tulu. Pi ye kei sée re Aninōi-Kenyere-Sōne. Lasee kuyu kaí ne kolē.

⁹ Ai kusa ró nánaise. Anóphaa keyaa ye pée pitómpō masile. Kúninōi pilone ne ncée pinōí yé fe apí ne nkpō weri. ¹⁰ Lē nnya ke Pōoli uu kúninōi pikeikó símisi nsōne piké kō. U pi maa re: Pinésáne, ne yē te ntócéé mmú pitiki yé ne nkpō ró kam. Kúninōi ne ilū kaku n topori ye meýā caainkeene. Ai nkpáni ilū ne kúninōi ηmane, amá ne tóopi. ¹¹ Amá Ròm usóóca kpéē uyē uu kúninōi utikíí ne kuute nkó ne kutu n colē ai tósu Pōoli nkó kuu mí ma. ¹² Ai kō yá, aninōi kenýere áke péé nyamí te piké kei nnyiyē píima kumúnjé-i siyáa wa. Kúninōi pikó meýā api pée lē nnya re pi yé kei yisi. Pi lē pée náásile re lin íye n we, piké Kiréeti aninōi kenýere kē kapi ye n sée re Fenikisi tu, aninōi kenýere kee itunje kelólé awélé keté-mē kényu palenlē. Kei kapi la piké nnyiyē píima kumúnjé-i siyáa wa.

Meýō maamaa menyine mee míni kecáá mí pépu

¹³ Ke kúninōi aku lē n nyenu lin nánai, keyōpi kenyine áke itunje kumii-mē pepuri, api músu re pi yé fe api nkpéni lē kapi ní la wai. Api pée kesáu kapi ye ne kúninōi n nyereese sakaa api ncée kpísi. Api míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kiréeti n kanēi. ¹⁴ Mese ne mese, kuyō kunyine kapi ye n sée re Erakilōo aku míni kepáápáá ketē-mempō pepuri ne rínanje. ¹⁵ Ai kúninōi kpáú lin ne tósu, ái kunýereese we. Ari mese yá aí ne ró n tósu. ¹⁶ Ari míni kepáápáá ketē sínsápi kenyine kekúrí tómpō. Pi ye kē sée re Kulotaa. Ari pée náási arí ne fe arí kenóipi kapi ye ne písoi n léise lese. ¹⁷ Kúninōi pikeikó api kúninōi kémee ke tampō. Api pée limemáá ηme pahaankee apí ne kúninōi kóónú. Iwame ii pi wai re ápi kape ha Lipii menimaa ritime rinyenetū tinyine rikam. Api pée kusánjáá maamaa kpée kuyō n wai cepise. Api nnánári n sōne pin kuyō tikilē. ¹⁸ Kuyō aku lē tó m pepu kun rípare kpálē aí ne ró weesi, api pée mese ilū ke kúninōi aku n topori n hasu pin míni-i sariipō. ¹⁹ Kai kō piweesi rinkpá, api kúninōi ikeilū inyine pifónje kápáá. ²⁰ Ai wai siyáa kulúí, itunje ne awárepi áa kúyene wa, meýō men lē ne rínanje pepu, ari péé m músu re ntókó ye tenele.

²¹ Ai nánai, tó úka úu iluke li. Pōoli uu pée yisi uu písoi kecōpe nyere uu re: Pinésáne, non pée nnékó kutu rincō, tō yee pée Kiréeti-pō tone ári ye ásáláú píima nnyé ne risáne tóké ne ilū fónje. ²² Lē nnya, ké nkpéni nó símisi ani rikíη tápisi nsōne. Nó úka úu kpine. Kúninōi ηmane kpée ásáláú waine. ²³ Uléecaa uyee né n te nen kō u keisi Uleecaatumē ye kesine nké kenémee kale. ²⁴ Uu né maa re: Iwame ii kape pó wa, Pōoli! Pō Sesaa kémee pitúhaane sinle páí! Pó ke Uléecaa uu n la nnya, u yé kō pipósencō nnéi nfáa tíye. ²⁵ Lē nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kefa tenelē te lē ke Uléecaa uu mí ma kai lenē. ²⁶ Amá kuyō yé ró lese aku míni kepáápáá ketē kenyine ritime sá.

²⁷ Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lē Metiteranee menimaa kémee wa, meýō men tó kpáúlē. Ai kesinecō kumúnjé kúninōi pikeikó wai yare tō ne ketē kóima kenyine nnyáá wale. ²⁸ Api ménje kapi ye ne míni mecímá mí musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afeetaani ne sisēei kame címú. Api kényu-mē nyósópō api kō pimúnjé kpá, api yénu simetiri sité ási we afeetaani. ²⁹ Api péé n wuru re kúninōi áku kape aparecaηaa anyine rikam. Api pée lē nnya sisáu sina kapi ye ne kúninōi n nyereese kepire-mē cepisepō, api pée m mé pin yōone re liké weesi. ³⁰ Kúninōi pikeikó ye pée lalē piké léepō piké wuri. Lē nnya kapi kenóipi kē kapi ye ne písoi n léise míni-i ricepise api pée kpárá re pi lalē piké ha ne kesáu kényu-mē ku nyereese. ³¹ Pōoli uu Ròm usóóca kpéē ne písóóca picō maa re: Písoi pē pinsá kúninōi kémee n tone, áni nkpō-i mélele má. ³² Písóóca api pée ménje mee kenóipi kapi ye ne n léise m múllē semí, api ke yá áke lólu.

³³ Liké kelenε n weesi, Pḗli uu pinnéi maa re piké iluke li. Uu re: Siyáa kefi ne sina ye nsí kani ne mpḗcaai tū nḗn mé áni kḗ líka li. ³⁴ Ne la ké nó símisi re ani iluke li. Li pise re nḗké li nḗké ne nfáa m má. Nó úka nnyúpi ricuruu rín ríyu kecáá wehene. ³⁵ Kuu lē m ma, uu kukpónó kpísi, uu pinnéi inipeε-i Ulééca pakare uu peε ku kpḗkóri uu piluke kápáa. ³⁶ Kei kapi peε pinnéi íkari wa api iluke le. ³⁷ Ntónéi ye peε kúninḗi kpe-i wale pisoι píle píle meté ne kuwḗó ne afereé ne pikpuulū (276). ³⁸ Ke mḗpá úye uu piluke m masí uu lepu, api melukepipi meε kúninḗi-i ní we n hasu pin mínimaa-i sariipḗ re kúninḗi kuké nkáripí fakasi.

Kúninḗi mefore

³⁹ Kai n weesi, kúninḗi pikεikḗ ápi ketē kē ceri, amá api ketaa-pḗ ketenpampi kenyine yenupḗ ne kekecáá kunyene laii ái ne sí. Api peε re pin n fe, pi yé wa kúninḗi akú ha kei tasi. ⁴⁰ Lē nnya kapi sisáu fénnε api mínimaa-i sariipḗ. Api kḗ áhme kapi ye ne kúninḗi ketíkí m paasi fénnε. Api kḗ lē memáa kúninḗi keyu-mē kusánháa tóresi api síka, kuyḗ aku peε kúninḗi n télē lin ne kenyenepampi kē-mē sí. ⁴¹ Amá api sí apí ha ínisā ité kepáapáa rinyenetū tinyine takári, kúninḗi riyu ari kei lompḗ ái tini sím, ái peε kunyókḗ-nyókḗ we. Aniwalé nanje-nanje anyine pḗo peε kepire-mē ku n foresi. ⁴² Kai písḗca iwame n wa re pikpaniikḗ yé wéeri api wúrunkεε nnya, api peé n la piké pi kḗ. ⁴³ Ke Rḗm usḗca kpéε uu ní la uké Pḗli riyu lḗ nnya, uú ne pi yulu re ápi kape lē wa. Uu peε rinḗo he re pepeε piwéeri n nyu piké mefoi rikpuu apí ne rikóitime tḗrj. ⁴⁴ Amá pitḗrḗo piké akpénkpélé ne kúninḗi siwélépi kecáá túnti apí ne pi tiki. Lē kari mesei ntónéi wa arí ne ketē kóima tulu ái úka ríka kpu.

28

Pḗli ye Maliti keteni-i we

¹ Kai nkḗ-i ró n lése memáa kari peε kḗ te pi ye míni kepáapáa ketē kē sée re Maliti. ² Kei pikḗ apí kefa fénnε apí nḗsḗne ró yḗsu. Ke ikónε ii picuū n kóri nnyiyε nn wai nnya, apí nna píima nnyine wai apí ró yḗsu, ari kekále wai arí ne n kḗónú. ³ Pḗli uu peε yisi uú ha sinaapi paálame re uké nna-i risápḗ, tikpurii rinyine tin sinaapi se-i we. Ke nna kutoi aku ri n leepḗ, ari léeri ari Pḗli kunipe yéu. ⁴ Ke ketē kē pikḗ apí n yé iwáa iyē in Pḗli kunipe sanárilē, apí peε pimεcḗpεcire n tee re: Mḗpá liké íye wa, usoi nkḗ ye usoi kḗ unyine le. Míni-i kuu nní nkḗ-i ηmḗherεeri. Amá Ulééca yeε ase i n tiki lē úu ηmurei uké nfáa li. ⁵ Amá Pḗli pḗo iwáa nna-i mépépḗ, ái kḗ nkḗpáni méka u wa. ⁶ Api peé m mé yarε piké u yē un píni un ne sí nēε u yé meε ne meε kei nní loole uu kpi. Api méresi ai nánjai, líka ái u wa. Api peε meε kemúnjé conse apí re piléε pinyine ye pi.

⁷ Kei kekúrí ke ketē kē uyukḗó foí keyḗ aké peé we. Pi ye u sée re Pupiliyuusi. Uyē uu kei nfanare ne kusáne ró wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸ Pupiliyuusi usaa ye peε kumúnjé kpe-i pḗólúle un ne kupinḗtoi ne nlure yarε ákpasehé finu. Pḗli uu sí uú ha u lóólú, uu ukεcáá keyóme yáasi uu anípe ukεcáá láa uú ne u pḗise. ⁹ Lē memáa, ketē kē pitóikḗ picḗ apí weri apí Pḗli yenu, uu pi pḗise. ¹⁰ Api mḗpá yo ne ríyu ró waise hái. Kari n tḗsu, apí lē kai ró m pise tḗké ne ncée rintiki nnéi ró pásii.

Pḗli metuipḗ Rḗm kuyu-i

¹¹ Iwáre itaani kari kei wa. Ari peε limemáa kúninḗi kunyine kpeε Alékisantiri n léeri loni arí ne tḗmpḗ. Nnyiyε kumúnjé-i kakú peε Maliti-i nyere. Pi kukεcáá písika ayu lesεle. ¹² Kari Sirakuusi n tu, ari kei tone siyáa sitaani. ¹³ Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanei arí ne Rekiyo tulu. Kuyḗ aku liukóso itunje kumii-mē pepuri, ari peε siyáa sité ηmane kpísi arí ne Pusoli tulu. ¹⁴ Ari kuyu kpe-i pirḗcḗ Yeesu pikḗ yénu, apí ró pise re tḗké kei siyáa siseei pikeméε tone. Kei kari peε yisi arí ne Rḗm tulu. ¹⁵ Yeesu pikḗ peε Rḗm-i ní we ye peε kerḗcáa nyule. Api hái Apiyusi kuyaa-i ne kei kapi ye n sée re Sisánεyḗ Sitaani-i ró tépei. Ke Pḗli uu

pi n yé, uu Ulééca pakare, ai kə ikari u kpáse. ¹⁶ Kari Rəm-i n tuiɔ, usóca kpéé uu usóca wéése anipe-i pikpaniikó wai api Pəli ncée he re uké umecire kelɔ tone ne usóca yee yé u m mé.

Pəli ye Rəm-i Nlécaasimé yóólē

¹⁷ Kapi Rəm-i n tuiɔ siyáa sitaani memáá, Pəli uu Pisuiɔ piyukó pɛe kei ní we cápine. Kapi n cápineɔ, uu pi maa re: Pimárecɔ, ám akópe áka ntópuri mmú wa, ám kə pirósáa isé íka rilóó, nípá ne lē, pi Yerusalem-pə né tɪnle api Rəm pikó anipe-i wai. ¹⁸ Rəm pikó apí ne né túhaane, ápi níka yé kapi yé ne né ní kpu. Api pɛe re piké né riyáɔ. ¹⁹ Amá Pisuiɔ api yulu, am pəne am mese re Sesaa kamí la uké ha ne né túhaane. Ai re nnéɔpuri pikó kamí la ké pitele wa. ²⁰ Lē nnya kam te ké nó yé ké kə rinóó nó maa nəké kɔ te lē ke Isirayeli pikó api n tálē nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹ Kei kapi pɛe u pɛse re: Api mpókó níka kecáá Yutee-pə rítelē níka ró wóime, urómárecɔ úka úu kə kei-pə leeme uké kam uké kepócaá nnyine ró kéē née uké mpókópe nnyine ró símisi. ²² Amá tɔ la re p̄́ ηmaa a nkɛni mmē kaa m músu ró símisi. Tɔ kɔ te nípá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmē kaa nní ní tikiilē yulu.

²³ Pi ne Pəli api keyáa yekei. Kai likeyaa kē n tu, api sí kulúɪ api Pəli lɛɛɔ kéyɔ ke-i kuu n sói. Uu mmare hái ne kesinecɔ-pə Ulééca iyɔɔpi kecáá pi símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé ne tiki un ne pi náási re piké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Picɔ apí mmē kuu pi n símisi ηmurei, picɔ api pikóme yulu. ²⁵ Kapi lē n tósu ápi kóméine, Pəli uu pɛe kekéripi pi maa re: Asei ke Nfáasəne ní ne antepu Esayi ritiki ní ne nópinésáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye n̄səne kutu r̄icɔ

amá áni yéé aseí kɔ

nó ye n̄səne nyánei

amá áni yéé yē.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akin ye takasile,

pi pimɛcire atu tápisile,

api iníɔɛ wúkəsi

re piatu áa kape ye kɔ,

piinipee íi kape ye kə yē.

Pimesəhɔ áme kape ye kə líka ceri nnya.

Péé uye-i, ápi ye pɛe nē Ulééca kémee kam ké pi pəise.

²⁸ Pəli uu kə pimáa pi kpá re piké kɔ te mpuri sanɛ pikó pɛe ní-yulalesimé ke Ulééca uu m páme te. Pē né kutu n ticɔ. ²⁹ [Kuu lē pimáa m masí, Pisuiɔ api ncée kpəu apí n keɪneɔpɔ pin ne tósu.]

³⁰ Pəli uu in̄mē ité kéyɔ ke-i kuu ní we un hééle kémee tone. Uu kei pɛpɛe ukeméé n sónaapə nnéí yóóí. ³¹ Ulééca iyɔɔpi nsimé kuú pɛe yóólē un kə Upíima Yeesu Kirisi nkó pisoí céési ne uripə, líka ái kə u pekəsi.

Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Kumúnjé kpe-i ke Pòoli uu pée unsē táánū n tenese kuú pée Kirisi pikó pée Ròm keteni-i ní we rítelé ntí wói. U pée lalé uké uncee rinə́j hái ne Ròm-pò kúu pée n hápaalē, uké kò pée Esipaanyi ha uké ha Nsímé Kεcire riyóó. Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói ye icélaa inyine le ke Pòoli uu ní pa ne iketo-pò. U i pale kekéripí re: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tene ke Uléécaá uu si nyu re si aseí tikilenle. Linfatene mmē ne kò tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pòoli ye nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeesu Kirisi rintíki apí ne Uléécaá kefa tene kecəpe we. Uléécaá icápine yee Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó pée apí Pisuífi ye kulúí wele. Amá Pisuífi ye kò Ròm kémee kulúí wele, picə apí pansé Kirisi pikó, pin kò ne nə́jle pin Pisuífi piyomeyáhaa isé tíkilē. Yare li pise re mpuri sané pikó pée m pansé Kirisi pikó pòóké kò isé iyē n tikilē nēe? Pòoli ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lo (1-8).
2. Isirayeli pikó pée mpuri ke Uléécaá uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisuífi meya ye Nsímé Kεcire kepire ritəle (9:30-10:20). Uléécaá ye kò ne wele un umpuri la. N ne ípuri icə yé keyáa Yeesu Kirisi kémee Uléécaá ipelée ceri.
3. Yeesu Kirisi icápine kémee mefine nkó mee nté wólaalē. Pòoli ye kei símisile lē kapi ye Uléécaá n yáasi ne lē kapi ye ne picə nkínniye kémee n tóne. U pepée nfatene kémee m pelaalē písei re piké pepée apí nkemee m pelaalē ne m purú. Uu kò ne pi téni re li pise re níla nké pikecáá n nyáni. Likumúnjé re Uléécaá yèè akópe kémee sisoipipi lesele, Nfáasəne nn si léni, asi ye pée fe asi m pénelē sin ne we, nn kò ne si léni, si ne Kirisi pin ne pénelē pin we (12-15).
4. Pòoli ye upimarecə pée Úpíima pikéi n wa iyáhaa kulúí pasiipəle (16).

Iyáhaa

¹ Nē Kirisi Yeesu ukeikó Pòoli, nēe rítelé ntí nó wólu. Uléécaá yee né sée re ké pansé utume. U né wéele re ké Unsímé Kεcire riyóó. ² Uléécaá ye pée hái mekeε-me Uléécaá Nsímé atelé kémee antepuye maase re u yé Nsímé Kεcire mmē tó pa. ³ Ukepípi Urópiima kecáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafiti kepirē le. ⁴ Ke Uléécaá uu pikpəkpə kémee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepípi, uu kò Unfaasəne ne tiki uu ne linnanə u he. ⁵ Urópiima Yeesu Kirisi ke Uléécaá uu ne ritiki uu ne ípelée né nyíse re ké pansé utume, ké kò tíyese ípuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké pée uyē Uléécaá m pakarelē. ⁶ Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó ne kò lipite pē kéméé wele.

⁷ Nó Ròm pikó mpí nnéi ke Uléécaá uu nní ní la uu kò nó wée re ani pansé upikó kam títelé ntí wólu. Urósáa Uléécaá ne Urópiima Yeesu Kirisi piké ípelée nó nyíse apí nkínniye nó he!

Li Pòoli ripóó wa re uké ha Kirisi pikó pée Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi ketē nké nnéi nónnəfatene nsímé símisile nísonε. Lē nnya kam la ké ne Yeesu Kirisi ritiki ké ne nó nnya Uléécaá pənnese kelene. ⁹ Uléécaá uyē kam n yáasi nen Ukepípi Nsímé Kεcire yóólē yé itansei né li re mesére kam nónnésímé símisi ¹⁰ nen kò mpá píyei nókenécáá yáási. Ne ye pise re uké lē umela kémee ncée né he ké nókenéméé hapə. ¹¹ Lē nnya, li pée meyíkíyiki ripóó né we re ké piyéne nó hapə ké lē ke Nfáasəne nn né n he nó ritéjse nəké iníjí wa. ¹² Ne la ké maa re ne nókenémee sənəpəle re nfatene mmē ke tó ne nnó ari kesé m má nké tíyese tóké ikari kpáriisene.

¹³ Pimárecə, ne la re ani kō te ne pée menécire cápínele ké pilóólú nó hapə, amá hái ne nkəpéni-me ám kahane ncée n yē. Ne pée la re pinékei piké kò nó kémee kuláa wa yare kapi

ketē kecáá isoipuri icō kēmee kuláa n wa meco. ¹⁴ Li né pise re ké nípá píye kēméé ha, ayu ne sicare kēmee pisoι ne pisohōō ne pepere ápi líka n nyu kēmee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripōō né we re ké kō nó mpí nóō nní Ròm kuyu-i ní we Nsimé Kεcιre riyóó.

Nsimé Kεcιre ye rínanje le mee Uléécaá kēmee n léeri

¹⁶ Nsimé Kεcιre mmē rín isei né we. Nnanje nnyine ye mu ke Uléécaá uu ye ne pē nnéi pree ne kefa u n tenelē ayu n lo. Pisuífi kuú ne koraane uú ne mpuri sane pikó kēmee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaá yèè pisoι pansesele asei pite. Uyee ne Uléécaá kefa n tenelē mecire kóló kuu ye nfatene mmē ηmane nnya yē te u asei ute le. Lē kai nní Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te: Nkó yee nfatene nnya m pansa asei ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnéi ye akópe wale

¹⁸ Uléécaá kuwōi ye keyómecaa-pō wemele. Pepere ápi u n waiselē ápi kō umela tikilē pree yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pree pimewee kópe ne tápaalē te pisoι ápi kapre asei ceri. ¹⁹ Pi lē ke kesoiipipi ake yé ní fe ake Uléécaá kecáá céru pinyuwe máalenle. Likumúnjé re Uléécaá ricuruu yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaá likó ái kúyene we, amá umewai kēmee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoiipipi aké ne u yenu. Uyee ketē ne keyóme wa nnya, pi yé fe ápi kei ne yenu re u rínanje teneciré mále un kō Uléécaá. Sisoipipi ási yé ncée yē siké re ási likecáá nyu. ²¹ Si Uléécaá nyule, amá ási ye pree ríyu u waise, ási ye kō u pōnese yare kasi yé pree u m pōnese re u Uléécaá nnya. Amá inírisimé ke pisoι ápi ne mēsunu ápi ne pimεcιre fómni, pikemúnjé ake pree kuníri kapi m má nnya kunmaha-i lompō. ²² Pin pimεcιre nyáni yare pi mewéesesohō mále, nēmpákane piníri ηmaa ye pi. ²³ Api yúlu re ápi yé riwula piké Uléécaá kpōcιré pakare, ápi nya ápi conse ápi pree kesoiipipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límunui-munui séru re piléé ápi ye wula ápi lē pakare.

²⁴ Lē nnya ke Uléécaá uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipinje cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóōme likó kpísi ápi ne Uléécaá kecáá nsímései conse, ápi wúla ápi lē ke Uléécaá uu n wa yáasi, ápi pree Uléécaá yee nípá yo n wa piyáhaa yulu, in kō ne uricuruu kai ne sá re piké yáasi hái ne nípá píyei-pō. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléécaá uu pisecirékai pi tā, pinósi ápi pipila yá, pi ne pinósicō ápi ha n sói, ái kō péé ne sá re liké lē. ²⁷ Pitisi pōō kō limecō pipinási yá, ápi ha ne nnáápi pipitiscō n sói, lín pisoι isei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaá céri nnya, Uléécaá ye pi riyále pikemúnjé ake cókai, ápi péé n wapisi ái ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncōpuri ne rikpákará ne nwóónaapí ne kufatoi kpree pisifa-i we. Pikáipinkee ne pisoikō ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i cōpaalē. Pimεcōpεcιre kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kō Uléécaá iláarō wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimεcιre nyíse. Pi mewai kópe piwai kēmee pelaalenle, ápi ye pisáa ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, ápi ríla má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kō pree isé ke Uléécaá uu n yekei nyule. I maa re pepere limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kō. Pi kō pree li waile. Lē memáa, pi ye kō pepere lē n wai kecáá rikpále.

2

Uléécaá ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpá pōn usoi úye mpuri, pō nkó pōō nní ne picō n túhaane pōn akópe pi palē, ái we re piké íwe pō té. Pōō nní ne picō n túhaane pōn akópe pi palē, mepócíre kaa lē akópe palē. Liriyíkí re pōō nní ne picō n túhaane, pō ne kō pimεcō waile. ² Tō meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléécaá uu ye ne pepere lē n wai túhaane. ³ Pō nkó pōō nní ne pepere lē n wai n túhaane pōn kō pimεcō wai, pō músu re pō né Uléécaá ketahai kēméé lee? ⁴ Néε Uléécaá mewai sōne píima ne uisoi ninje-ninje ne unfanare kaa lómiise. Aa nyu re umewai sōne píima mee la re a mefine conse? ⁵ Amá ripókín ntake ne kaa n yúlu re áa yé mefine conse nnya, mepócíre kaa lē kuwói píima cápine keyáa kē ke Uléécaá uú ne nsímései ukuwōi kēmee

pisoi n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléecaa uu yé nḡpá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepere lisone piwai ne n ḡmóópúlē nfáa teneciré he. Pi lē waille re uké umeyōopi pi he uké kō ríyu pi waise uké kō tíyese piké pansē picaaiciré. ⁸ Amá Uléecaa yé pepere ne u n kénene ápi la piké nsímesei kutu ricō, pin pee lelee ái ne n sá kutu cōlē kecáá ukuwōi píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúū mee mpí nnéi pee mewai kópe n wai likó. Pisui fi kaí ne mefoí máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkínine mee mpí nnéi pee lisone n wai likó. Pisui fi kaí ne mefoí máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléecaa úu pisoi ne picō kóolene.

¹² Mpí nnéi pee ápi isé kecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaanene. Amá pepere ikecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine api ikecáá ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáá, ái mpí pee ye isé kutu ḡmane riñcō pee Uléecaa inipee-i asei pite. Amá mpí pee isé n tikilē kapi ye ha maa re asei pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pee ápi Uléecaa isé n nyu ye pee isé iyē tikilē, li wa yare i pisifa kéméé wele pin ne i sōne, nḡpá kápi nní n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kémee n we ye pisifa kéméé wele. Pikemúnjé yèè pi nyísele api céru re pi ye pinyine-i akópe wale, ake ye kō pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléecaa uu Nsímé Kecire kam n yóólē mí páine uú ne pisoi túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uú ne lē nnéi ke pisoi api n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Pisui fi ne isé kecáá nstmé

¹⁷ Pó nkó pōo nní mepócíre rinyíri n he re Usui fi, pōn ne isé tálē, pōn Uléecaa nnya rikókōri wai, ¹⁸ pōn umela nyu, pō kuu uisé kémee n céesi re a ye lelee licō ne kekprēē n we ceri, ¹⁹ pōo nní mepócíre n nyáni re pōo pinyíye tōrikee, pōn kō pepere kuḡmaha kémee n we metéí, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re pō isé kémee menyuwe ne nsímesei yē nnya, ²¹ pō nkpéni nní lē picō céesile, aa pee mepócíre picélaa pōone. Pō ye re ápi kape ye yáai, amá pōon pee yáái! ²² Pō ye kō re ápi kape ye iwásá wa, amá pōon pee iwásá wai! Pō ye re pō piléé kóhale, pōn kō pee pilikó yááinkēe! ²³ Pōo nní isé nnya rikókōri n wai, pō ye kō isé rilóóle áa ne Uléecaa riyu kopu. ²⁴ Li Nléecaasimé kémee wólaalē te:

Nó nnya, Uléecaa rinyiri ye mpuri sane pikó kémee caaile.

²⁵ Asei kecáá, in te nō isé tikilē ke piké api yé kuláa nó wa. In te nō isé rilóo, nópinéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m pise kecáá sōne, áni yē te ukukéciré yé Uléecaa kéméé n we yare pi u rikélee? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, úu yé tíyese pō nkó pōo nní isé n nyu áa ye pee i ritiki, pōn kō kélē, aa yénu re pō akópe málee? ²⁸ Lē nnya, ái ipíne kecáá piké mpí pee ye nyíse re usoi ye Usui fi le. Ai kō ipíne kecáá piké mpí pee piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lē ke usoi uu kefa kémee n we lee ye nyíse re u Usui fi le. Lē kapi ye maa re usoi ye meyíkíyiki kelenle. Uléecaa Nfaasone meké ye mē, ái isé mekó. Ai pisoi kéméé ke Usui fi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléecaa kémee le.

3

¹ In lee ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usui fi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kéméé wele áku kumúnjé má. Kufói ye re Pisui fi ke Uléecaa uú ne mefoí símisi uu Unsímé pianipee-i wai. ³ Asei ye kō nye re pikecōpe pinyine ápi asei ritiki. Lē nnya, piasei kutikiciré yé tíyese Uléecaa pōo kō asei pitíki yáá? ⁴ Ai nkpáni lē. Ai céreise re nḡpá usoi úye ye unóome le, amá Uléecaa pō ne asei tikilenle. Li likecáá wólaalē te:

Li pise re apónōo aké n nyíselē te pō asei ute le.

Nka nín wene kapi yé ne mepótúhaane kémee pō n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyese ai nyíse re Uléecaa ye asei tikilenle, tó pee maa re íye? Te ke Uléecaa uu yé nní likecáá ukuwōi ró n nyíse nnya, úu asei tikilē? Lē ke sisoipipi asi ye m pise mecō kam nní pise. ⁶ Ai nkpáni lē. In pee lē, íye ke Uléecaa uu yé ne pisoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóome yé tíyese ai nyíse re Uléecaa ye asei tikilenle, ai kō ríyu u waise, yo nnya ke Uléecaa uu yé pee kō ne ró túhaane re tō pikópekóo le? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké

maa re: Lẽ nnya, tóké akópe wa lisone liké ne akemee léeme? PISOI pinyine pee tiróyu n kópu ye re tó ye lã ma. Uléecaa ye alari mále uké lã nnya lipite kutu ripasa.

PISOI nnéi ye pikópekó le

⁹ Tó nkpeni maa re íye? Te tó, Pisui fi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Ai nkpani lã. Tó pisimé masile re akópe ye nnahe mále an ne kesé Pisui fi ne mpuri sane pikó múflẽ. ¹⁰ Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalẽ te:

Usoi úka úu aseí tikilẽ.

Mpá ucíreníhe yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Uka mpuri úu meso hã má.

Uka mpuri úu Uléecaa wéési.

¹² Pinnéi ye ncée kecire pitíki riyále.

Api kesé pinnéi isoi kpára n wai.

Uka mpuri úu lisone wai,

m pá ucíreníhe yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnasimé ye rikpíi le tee n háalẽ.

Pialempi kapí ne nnóme wapisi.

Meló ye pinnas-i kúlaalenle yare iwáa yee n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsimé kópe yee pinnas-i yipaalẽ.

¹⁵ Piana áa kusa ménye pikóikee kémee wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lompo, picaainkee ne picó íwe piwai yee pilikó.

¹⁷ Api ncée mee ye ne nkínníhe ní ka nyu.

¹⁸ Api piisoi kapi n le kémee Uléecaa wuru.

¹⁹ Tó kó pee nkpeni nyule re li Uléecaa isé kémee wólaalẽ te pepee isé metiki m má nnya ke isé iyẽ ii wólaalẽ, nsimé nké ne mpá úye n lukaalẽ nnya. Sisoipipi nnéi ye Uléecaa inipee-i sikópekó le. ²⁰ Uka mpuri úu fe uké lã ke isé ii m pise wa. Lẽ nnya ke úka úu yé fe uké Uléecaa kémee alari yẽ. Isé ye tíyesele usoi uu céru re u ukópekó le.

Lẽ ke Uléecaa uu ye sisoipipi ayu n lo

²¹ Lẽ ke isé ricuruu ne antepuye apí pee mekee-me mí ma yee nkpeni nní wa. Uléecaa úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pẽ nnéi pee lã kuú ne Yeesu Kirisi rintiki uu wai nmane kóló ne kefa n tene kuu ye sée re aseí pite. Likumúnjé re Uléecaa úu pISOI ne picó kecópe kóolene. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléecaa meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléecaa ye úipeelée kémee pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kó líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléecaa uú ne piayu lo. ²⁵ Uyẽ ke Uléecaa uu wée re uké umenye ne inyóonse wa iké pẽ nnéi pee umenye mẽ ne kefa n tene akópe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Uu pee mekee piakópe akpanii pi wa. U péé ne kéyu pi purule. ²⁶ Lẽ kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpani conse. Uléecaa ye kó lalẽ uké nfáani ketẽ nké kémee nyíse re u kó ne urinoo kuu mí ma kecáá wale. Likumúnjé re pẽ nnéi pee Yeesu ne kefa n tenelẽ nmane kuu ye yẽ te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisui fi ye pee nnyine má tóké ne picó rikókari n waii? Aai, nka n n we! Isé pitiki nnya née mewai sone nnya? Ai nkpani lã. Likumúnjé re ái isé kai pise re usoi uké ritiki, amá nfatene kai pise re usoi uké m má. ²⁸ Tó kó yẽ te ái ke kesoi pipi ake yé lã ke isé ii m pise n wa nnya kake yé Uléecaa keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Née Uléecaa ye Pisui fi nmane Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, née íye? Eee, u kó mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléecaa use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limeco kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tó nkpeni lã maa re nfatene nnya, isé nkó ye pee tenele née? Ai nkpani lã! Tó meníhe isé nnahe nnéi i palenle.

4

Tóké Apiraham nfatene ne m paílẽ

¹ Tó nkpéni urósáayahá Apiraham ṕ nkó maa re íye? Yo kuu Uléécaá kémee yé? ² In pree Apiraham liwaiwai nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pree fe uu lirikakóri n wai. Amá ái nkpáni lē we Uléécaá kémee. ³ Nléécaasimé ritelé ye maa re: Apiraham uú ne Uléécaá kefa tene, Uléécaá uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Api ye kó nkó yee pikei n wa uu liihéé yósu maa re faalaa kapi u he. Ulikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nkó yee úu pikei píka n wa uké ne m pansese aseí ute un péé ne uyee ye ukópekóó m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yèè unfatene nnya pansese aseí ute. ⁶ Lē ke Tafiti uu tee re nkó yee úu pikei píka n wa, Uléécaá uu péé ne u pansese aseí ute ye únarekome le.

⁷ Pē nnéi ke Uléécaá uu akópe n sárei uu kó akécáá yárii ye pínarekome le.

⁸ Usoi nkó akópe ke Upiima úu n kééni ye únarekome le!

⁹ Pikéké nmane kapi tee re pi pínarekome le née ne pikéciré ṕ kó? Tó pimáa masile re kefa ke Apiraham uú ne Uléécaá n tene nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Iye kuú péé we Uléécaá uú ne u kpísi re aseí ute? U pree kélē née úu kélē? Api pree kahané u rinké. Uu pree kélē. ¹¹ Kepire kapi u riké ai nyíse re Uléécaá ye unfatene nnya u pansese aseí ute api kelené u ké. Apiraham ye lē nnya pansese pree Uléécaá ne kefa n tenelē usaa úu kó pree kélē. Yare ke Uléécaá uu Apiraham m pansese aseí ute úu kó pree kélē meco kuu kó pē pansese. ¹² Apiraham ye kó pikéké usaa le. Ai pree pikéké nnéi. Amá u pree nfatene m má yare kuú m má api kelené u ké usaa le.

Usoi nfatene mee ye lē ke Uléécaá uu yekei re u yé wa u yenise

¹³ Asei kecáá, ái isé ke Apiraham uu pitiki fe nnya ke Uléécaá uu yekei re u ne upipirē yé masí ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Uléécaá uú ne u pansese aseí ute nnya ye ni. ¹⁴ In te isé ke usoi uu ye ritiki uú ne lē ke Uléécaá uu n yekei re u yé wa yenu, nfatene n n pree líka yoriye, urinoo kuu n yekei ye pree méwoo wale. ¹⁵ Li we re isé ye Uléécaá kuwói yukusele. Isé insá n we, ápi ye maa re pi i rilóó.

¹⁶ Lē nnya, nfatene mee ye tíyese usoi uú ne lē ke Uléécaá uu n yekei re u yé wa yenu. Ipeeléé ihée ye nyi. Lē nnya, rinoo yekei yekei tē ṕ ne kó Apiraham pipirē nnéi rikó le, ái pree isé n tikilē nmane, amá ne pree urósáá Apiraham meco nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa le. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémee ukécáá wólaalē te: Ne pó kpísile am waise isoipuri kulúí usaa. U ntónéi usaa le Uléécaá kuú ne kefa n tene keyu-i. Uléécaá uyee ye pikpōkpō nfáa n he, uu wai lelee ái pree ní we, aí weri. ¹⁸ U péé ne Uléécaá tálenle un ne mḗ te Uléécaá yé u waise isoipuri kulúí usaa. Li we re Uléécaá ye pree u maa re: Pipópírē yé masí kulúí n we. Ai kó pree lē kutá we uké ne m mé. ¹⁹ Apiraham nfatene ye péé ne wele nn páápú, amá un kó ne aḡmē píle kumúnjé má. U kó pree nyule re u ne nkpō nnyáá piwai masile, úu yé nkpéni fe uké kewá yé. Unósi Sara páa kó nkpéni kuwánmare we. ²⁰ Amá nípá ne lē, úu Uléécaá rinoo kesi, amá u meníne nfatene píima ne Uléécaá ríyu waisele úu nkpáni ritiḡa-tiḡa. ²¹ U ne kefa tenele re Uléécaá ye rínanḡe mále uké ne lē kuu n yekei re u yé wa wa. ²² Lē nnya ke Uléécaá póó kó u pansese aseí ute. ²³ Tinóó ntí kapi nní ní wói re: Uléécaá ye u pansese aseí ute, ái uyē nmane nnya kapi wói re Uléécaá ye u pansese aseí ute. ²⁴ Tó mpí kuu nní ní pansese aseí pite, tó nnya kapi kó lē wói re tó Uléécaá uyee Urópiima Yeesu pikpōkpō kémee n yukuse ne kefa tene nnya. ²⁵ Arókópe nnya kuu tíye api u kopu, Uléécaá uu u yukuse re uké ró pansese aseí pite.

5

Nkínniḡe mee tó ne Uléécaá kecōpe ní we

¹ Ntófatené nnya ke Uléécaá uu ró pansese aseí pite. Nkínniḡe ye nkpéni tó ne uyē kecōpe wele. Urópiima Yeesu Kirisi yee tíyese kai lē wa. ² Uyee tíyese ke Uléécaá uu nfatene nnya uipeeléé ncee ró he ari fe arí ne péne rísoné. Li nkpéni tó láárúle re tó kam ari umeyōopi

κέμμε κέτνε yenu. ³ Hái ne nkpéni ricurru kari nní íwe n le, li ró láárúle ái kumúnjé má. Tò nyule re íwe kέμμε ke usoi uu ye pinmóópú peikee, ⁴ uu pinmóópú kέμμε Ulééca pitiki ceru ne asei, uu asei pitiki kέμμε fe uu ye Ulééca ne n tálé un mé. ⁵ Ulééca pitá ápi yé ró kίraase. Nfáasone mmē kuu ró n he kuú ne unla arókín kέμμε wa.

⁶ Kári pεε rínanje m má tóké ne akópe kέμμε le ke Kirisi uu pikópekóó nkpó yósí uu kpi. Ulééca yεε liitunje iyē yekei. ⁷ Li pεε páápúle piké ne usoi sone ricurru nkpó rí yósí. In n la, unyine yé pεε fe uu ikari wai uu usoi sone unyine nkpó yósu uu kpi. ⁸ Amá lē kέμμε ke Ulééca uu ró n nyíse re u ró lalé ye nní: Karí pεε arókópe kέμμε rí we ke Kirisi uu ntókpó yósí uu kpi. ⁹ Ke Ulééca uu nkpéni nní Kirisi inyóansε menyε nnya ró m pansese asei pite, ái céreise re Kirisi yé kó Ulééca kuwó kέμμε ró lese. ¹⁰ Pέé uye-i karí pεε Ulééca pilaaró ke Ulééca uu Ukepipi nkpó ne iláaró iyē kpu. Kuu nkpéni nní iláaró iyē pikópe mí masí, ái céreise re u yé kó Ukepipi nfaa ne tiróyu ló. ¹¹ Lē memáá, li kó nkpéni ró láárúle lin kó rikókari ró we re tó ne Ulééca ye larukusene. Urópiima Yeesu Kirisi yεε tíyεse kai lē wa. Uyεε tíyεse ke tó ne Ulééca ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹² Limεcó kaí we. Usoi use, Atam nnya ke akópe aa ketē kecáá lomme áa ne nkpó weri. Ke pisoi nnéi api akópe n wa nnya, nkpó nn pisoi nnéi téj. ¹³ Ulééca uké kelenε Moisi isé rí lésemε, akópe ye pεε ketē kecáá wele. Amá ke isé íi pεε kahanε n léemε nnya, Ulééca úu pεε akópe keeni. ¹⁴ Mπά ne lē, kai Atam kumúnjé-i n kpísi ái ne Moisi-i tuiiri, nkpó ye pεé wele nn pisoi kóni, mπά pinsá Atam μεcó rinóo ke Ulééca uu n he rinlóo.

Atam ye pεε usoi ucó uyεε n wemε kumíiri lε. ¹⁵ Amá lē ke Ulééca uu n he faalaa ái kusa piye. Usoi use kuú ne ritiki uú ne he. Uyεε Yeesu Kirisi. Kei kuú ne ulisone pisoi meyā ticú ne nfanare. ¹⁶ Ulééca ihεε faalaa mewai ye ne mempehē ne lē ke usoi use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usoi uu wa apí ne u túhaane ái ne u kpi. Amá lē ke Ulééca uu usoi n he faalaa uakópe kului mewai-maá yεε tíyεse kuu pansε asei ute. ¹⁷ In te usoi use akópe nnya ke nkpó nn pisoi kecáá κέτνε yē, pē ke Ulééca uu ípεéléε n nyíse uu pi pansese asei pite yé kó Yeesu Kirisi ηmane nnya nfáa yē, u ne pē api kesē iyóopi tone.

¹⁸ Yare ke usoi use akópe aa n tíyεse apí ne mπά úye túhaane ái ne u kpi μεcó ke asei mewai mese amε tíyεsene Ulééca uú ne pisoi nnéi pansese asei pite, api pεε nfáa yenu. ¹⁹ Asei kecáá, usoi use kóló yεε pipakare rí ye nnya ke pisoi nnéi api pansε pikópekóó. Limεcó ke usoi use kóló yεε Ulééca m pakare nnya, pisoi meyā api pansene asei pite.

²⁰ Isé ye lemele ii tíyεse akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Ulééca ye kó kei pisoi ípεéléε nyísele ái ne kétó. ²¹ Yare ke nkpó nn akópe nnya rínanje n yé nn pisoi kecáá tone, limεcó ke nfáa teneciré nní ne Ulééca ípεéléε kuu pisoi n nyíse nnya rínanje yenu ne nké pisoi kecáá tone. Urópiima Yeesu Kirisi asei pitiki nnya kari nfáa teneciré yē.

6

Akópe áa kerócaá rínanje ríka má

¹ Lē nnya, tóké nkpéni re íye? Te tóké nkpéni akópe piwai ne kέyu mahā uipεéléε iké pεε meyá wa née? ² Ai nkpáni lē! Akópe áa kerócaá rínanje má. Iye ke tóo yé kó pεé ne akópe kέμμε n we? ³ Ani nyu re tóo nní ntónéi Kirisi Yeesu kupéneεcó kέμμε míni n wóle, tó kó míni piwole pē kέmεé ne u ripénele ari kesē kpíi? ⁴ Kapi míni ró rí wóle, tó ne uyē kapi lē tipéne api kúlesi. Kesē kari lē kpu. Yare kuu kó Sáa Ulééca nnanje nnya pikpókpó kέμμε n yisi, limεcó ke tóo yé kó nkpéni nfáa fale yē.

⁵ Asei kecáá, in te tó ripéne ari unkpó kέμμε kesē kpi, tó kó limεcó pénene arí n we arí ne umeyise kέμμε kesē yisi. ⁶ Tó kó nyule re isoi kpure iye-i karí pεε rí we kapi ne ripéne api kunapéékóó kecáá karií, ai wai re akópe isoi iyē íi nkpéni kerócaá rínanje ríka má, ári kó nkpéni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usoi nkó yεε nkpó mí masí ye akópe ilasi kέμμε lele. ⁸ Tón m maa re tó ne Kirisi ye ripénele ari kesē unkpó kέμμε kpi, tó kó ne kefa tenelenle re tó ne uyē

yé kesé nfáa m má. ⁹ Tò nyule re Kirisi yee pikpòkpò kèmèe n yisi úu kò píkaì kpìne, nkpò òn kò nkpéni ukècáá ònàñe òka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akòpe áa kò nkpéni ukècáá ònàñe òka má. Nkpò cireníñe kuu kpu. U nkpéni nfáa mále un ne Uléécaà mekó-i we. ¹¹ Lè nnya, nóké nómenécíre n nyáni re akòpe áa nókenécáá ònàñe òka má. Ani kò nómenécíre n nyáni re nò Kirisi Yeesu kupéneco kèmèe nfáa mále nòn ne Uléécaà mekó-i we.

¹² Lè nnya, akòpe áa kapè kò nkpéni nóinépinje yee keyáa n kpìne kèmèe ònàñe m má. Ani kapè ilikáipi-káipi n tikilè. ¹³ Ani kapè nóinépinje kelò kenyinè kpísi náké akòpe-i n wai. Amá ani nómenécíre kpísi ani Uléécaà anipe-i wai yare nò kpule ani yisi, ani nóinépinje silò kpísi ani Uléécaà he aní ne lisàne n wai. ¹⁴ Akòpe áa yé nókenécáá ònàñe yé. Li we re isé òi kò nkpéni nókenécáá ònàñe òka má. Amá Uléécaà nfanare mee nókenécáá ònàñe má.

Ari kò nkpéni akòpe ilasi kèmèe we

¹⁵ Lè nnya, íye nkpéni? Te tò nkpéni akòpe piwai ne kèyu mahā te isé òi kerócaá ònàñe má re Uléécaà ipèlèe kèmèe karí we nnya? Ai nkpáni lè! ¹⁶ Ani nyu re nòn nómenécíre n kpísi nòn usoi m pa re náké uilasi n le nòn u pakarelè, nò meyíkíyiki uyè kani nní m pakarelè pilasi lè? Nòn nómenécíre n kpísi nòn akòpe-i n tampò ani ailasi n le, nó lè nnya kpí. Nòn Uléécaà ilasi n le nòn u m pakarelè, nó pèe lè nnya Uléécaà inipèe-i pansè aseì pite. ¹⁷ Amá tò Uléécaà pakare: Nò pèe akòpe ilasi lèlè, nò nkpéni kèfa kesè ne icélaa tikilenle yare kapí nó a n céesi. ¹⁸ Yeesu Kirisi ye akòpe ilasi kèmèe nó lésèle ani nkpéni pansè nòn aseì ilasi le. ¹⁹ Ne sisoipipi meco símisile re áni ye mekèe nsímé kò nnya. Nò pèe mekèe nómenécíre kpísile nòn mékperinkpe ne mawai kòpe ilasi kèmèe wailè. Li tíyesèle ani pèe isoi yee òi ne Uléécaà n sá n le. Limèco kani yé kò nómenécíre kpísi ani lèlè òi nyamí piwai ilasi n le, ai tíyesèle ani pèe isoi yee ne Uléécaà n sá n le.

²⁰ Kumúnjé kpe-i kaní pèe akòpe ilasi n le, lisàne piwai ápi pèé ne nó yé. ²¹ Mèwai mè kaní pèe n wapisi ye nkpéni isèi nó welè. Yo kai nó yóriye? Nkpò-mè kamé ne nó sí. ²² Amá Uléécaà ye nkpéni akòpe kèmèe nó lésèle uu nó pansèse upilasi. Nókunélaa kpeè kei re lèlè ne Uléécaà òi sá kani nkpéni wai nòn ne kètò-pò nfáa teneciré mé. ²³ Akòpe kulaa kpeè nkpò, amá lè ke Uléécaà uu ye faalaa n he yee nfáa teneciré kari ye tò ne Urópíima Kirisi Yeesu kupéneco kèmèe n yé.

7

Isé òi usoi yee n kpu kecáá ònàñe òka má

¹ Pinémáreco, nò pìsoi le pèe isé n nyu. Nó kamí ne símisi. Nò palèile re kumúnjé kpe-i ke usoi uu nfáa m má kèméé ke isé òi ukècáá ònàñe máa? ² Isé kèmèe, unósi nkó yee n sóð úu ncèe má u ne ula piké túúnne ula uyè un ne nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyee pèe u ne ula kecòpe òi we òi pèe kò unósi kecáá ònàñe máne. ³ Amá in te ula ye nfáa mále unósi úú ne utisi féé sóóni, pi yé u sée re unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yee u ne ula kecòpe òi we òi pèe ukècáá ònàñe òka máne, un pèé uye-i utisi féé n sóð, úú uwásánkaí. ⁴ Pinémáreco, limèco kai kò nó kèméé we. Isé òi kò nkpéni nókenécáá ònàñe òka má, nò pikpòkpò le. Nó ne Kirisi yee kerócaá òi kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usoi féé yee nkpéni nó te. Úyee kpu Uléécaà uu u yukuse, táké ne Uléécaà pikèi n wai lín kulaa má nnya. ⁵ Asei kecáá, kumúnjé kpe-i karí pèe kerómúnjé cire ne irósoi n le, isé ye pèe tíyesèle tòn akòpe káipinkeè, an irósoi kèmèe ró terii tòn pèé ne lèlè ye ne nkpò òi ka wai. ⁶ Tò nkpéni isé nnañe kèmèe lèlè. Tò nkpéni lèlè pèe ilási ró n tónselè anipe-i lèlè. Nfáasàne nnañe kèmèe kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yee pèe mekèe kerócaá ònàñe m má anipe-i.

Isé yee lè kapi ye n sée re akòpe ró nyíse

⁷ Lè nnya, táké nkpéni re íye? Te isé ye akòpe le née? Ai nkpáni lè. Amá isé yee tíyesèle kamí ne akòpe ceri. Likumúnjé re isé insá pèé m máa re: Kapè ye ucò líkò káipinkeè, am yé pèe céri yo kapi ye sée re ucò líkò pikáipi. ⁸ Tinóò tee tíyesèle akòpe aa kenémèe ònàñe yenu, nen

πρε νίπά yo mpuri kέμεε picò likò káipinkεε. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne πρε meκεε wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ii πρε kenέμεε rínanje yenu, née πρε kpi. ¹⁰ Ai πρε nkpéni wai re isé yee yé πρε nfáa né n he ye ne nkpo kέμεε né ha. ¹¹ Isé yee tíyese ke akópe aa lē kii m ma nnya rínanje yē áa ne kuyúí né tani aa kò ne né kópu.

¹² Isé ye Uléécaá likò le, lē kii m ma ye kò Uléécaá kέμεε léerile, lin aseí tikilē lin kò nyamí. ¹³ Yare lelee ní nyamí ye nkpéni pansεle lin né kopu, née íye? Ai nkpáni lē! Akópe aké ne meykíyiki n nyíse re a mesei akópe le, a isé yee ní nyamí kpísile aa pansese nkpo, akópe aa πρε lē ke isé ii m ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei likópe le.

Akópe nnanje

¹⁴ Asei kecáá, tò nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépinje mela ke née tíkilē. Ne we yare pi né kpísile apí ne akópe yái. ¹⁵ Likumúnjé re ám menéwai cire aseí kómει. Am ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhò kam ye wa. ¹⁶ In te ám likópe kam n wai piwai la, ne ma am ηmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li πρε nyísele re ái rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenέμεε ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ηmaa re lisone ái kenέμεε we, ne la ké re menéwee kέμεε, lisone piwai yèè ripòò né wale, amá ám ye πρε lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ní la wa, amá likópe kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ní la kam ye wa, li nyíse re ái née li wai, amá akópe nyee kenέμεε ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sónε. I la iké lisone wa, amá likópe lin πρε mesére kenýale-i we. ²² Li kenéfa kέμεε né láárúle re ké Uléécaá isé m múílē, ²³ amá nen πρε kò inépinje kέμεε isé féé icò nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá ii kómειne. I akópe ilasi né simrile in tíyesele nen akópe nyee kenέμεε ní we isé tíkilē. ²⁴ Linécò ye íwe wele! Wóo yé inépinje yee ne nkpo né n wéési kέμεε né lese? ²⁵ Ne Urópiima Yeesu Kirisi ne ritiki amí ne Uléécaá pòonese!

Lē nnya, ne kenémúnjé kέμεε Uléécaá isé ilasi tunle, amá nen πρε inépinje kέμεε akópe ilasi le.

8

Lē ke usoi uu ye Uléécaá Nfaasone m má un ne we

¹ Lē nnya nkpéni, πεπεε ne Kirisi Yeesu m pénelē pin ne we ápi má re piké Uléécaá ketahai kuú ne pisoí n túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupénecò kέμεε Nfáasone ne rintiki ii ne nfáa he ye isé yee ye akópe ne rintiki ii ne nkpo weri kέμεε né lésele. ³ Lē ke isé ii piwai m pòone re merówee ye rínanje i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké ne akópe nyee pisoí isoi kέμεε ní we an pi nyikilē n feriyε nnya kuu Ukepipi tumme ne isoipinje yare pikópekòò mecò. Kenkpo mee lē ke akópe áa ne rínanje m má cire ne a rinyiki. ⁴ Lē nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m pise. Ari nkpéni merówee cire tikilē tòn ne isoi le, amá tò nkpéni irósoi lele yare ke Nfáasone nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí πρε pimεwee cire n tíkilē pin ne isoi le ye lē kapi ní la kemúnjé waille, amá mpí πρε piisoi n le yare ke Nfáasone nn m pise ye Nfáasone kemúnjé waille. ⁶ Usoi mεwee cire pitiki uké ne isoi n le yèè ne nkpo kέμεε u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfáasone nn m pise yèè ne nfáa ne nkínninje kale. ⁷ Usoi mεwee cire isoi piluke yèè tíyesele uu wai Uléécaá ulaarò. Méwee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Ai céreise re πεπεε pimεwee cire ilasi n tú pin ne isoi le ápi yé fe piké lelee ne Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nó áni kò nkpéni nómenéwee cire ilasi tú non ne isoi le, amá lelee ne Nfáasone n sá kani tíkilē, in te aseí kecáá, Uléécaá Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasone m má, ái Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenéméε n we, aseí kecáá, nóinépinje ye kò ne akópe nnya nkpo kέμεé wele, amá ke Uléécaá uu nó m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nó hele. ¹¹ In te uyee pikpòkpò kέμεε Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpòkpò kέμεε Kirisi Yeesu n yukuse yé kò tíyese nóinépinje yee ne nkpo n sá ii Unfaasone mee nókenéméε ní we nnya nfáa m má.

¹² Lẽ nnya pimárecɔ, tɔ nkpɛni riwóme mále, amá ái pɛe merówee karí ne riwóme má kari yé ne írɔpiɛ mela n wai. ¹³ Nɔn nómenéla n tikilẽ nɔn ne nóinésoi n le, nɔ kpínine. Amá in te nɔ Ulééca Nfaasɔne tíye nn nókenémee pikei wai nn nóinépiɛ mewai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pẽ nnéi ke Ulééca Nfaasɔne nn n séni ye Ulééca sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nó m pansese pilási pɛe iwame ne n tú kaní yɔsí, amá Nfáasɔne mee nó n kpisi nn waise Ulééca sipipi kaní yɔsí. Mmɛ mee ye tíyese kari ye ricáái ari Ulééca séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Ulééca Nfaasɔne ricuruu ye tirócuruu símisile re tɔ Ulééca sipipi le. ¹⁷ Tɔn Ulééca sipipi, tɔɔ kɔ masí lẽ kuu ne ró m mé te. Tó ne Kirisi tɔɔ kesé Ulééca likó te. Tɔn Kirisi iwe kesé n li, tó ne Kirisi yé ha kesé umeyɔopi kémé n we.

Meyɔopi mee kepire n weme

¹⁸ Ne nyáni re iwe nnyí kémee kari neni nní ní we ne masí kepire meyoopi ke Ulééca uu ní lesene uké ró nyíse áme níka kémee kumúɛisene we. ¹⁹ Mpá yo ke Ulééca uu n wa ye meyíkíyiki ménle, ne kefa kesé Ulééca uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mpá yo ke Ulééca uu n wa ye pansese líwooká. Ai re lircuruu mela kémee kaí ne lẽ wa, amá Ulééca ye lẽ ne rínanɛ li wai. U lẽ wale un ne tálẽ te: ²¹ Ulikó kuu n wa yé kam ai rínanɛ mee li n caai ai ilási kémee li n tonselẽ anipe-i lelu, ai pɛé ne liripɔ n we lin kɔ Ulééca sipipi meyoopi kémé we. ²² Tɔ kɔ pɛe nyule re mpá yo ke Ulééca uu n wa ye hái ne neni-me ñmóópulenle, lin iwe le yare ke memárenlɔ ame ye unósi n kɛheni. ²³ Amá ái pɛe lẽ ñmanɛ. Tó ne kɔ ñmóópulenle tɔn ne meyíkíyiki mé te tó mpí ke Ulééca uu nní Unfaa n laanse, uké mesei ró yɔsí yare usipipi uu kɔ rínanɛ mee mekɛe-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá tɔ tálɛnle tɔn mé. Pitá pẽ kémee ñmanɛ ke Ulééca uu tiróyu lɔ. Usoi un lẽ kuu n tálẽ un mé n nyáni, ápi ye pɛe re u ne tálɛnle. Usoi yé fe uu lẽ kuu n nyáni maa re u kɔ tálɛnle u mé? ²⁵ Amá in lẽ kári n nyáni kari tálẽ, tɔ ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Limɛɔ ke Nfáasɔne pɔɔ ye kɔ ró lẽ te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa kémee lẽ kari yé n we nyu. Amá Nfáasɔne ricuruu ye kerócáá Ulééca yáasile nní ne ñmɔpi ye ñi nnɔ ne kúmaa ní we kerócáá u tɛni. ²⁷ Kei ke Ulééca ye mpá úye kefa n nyu uu ye ne lẽ ke Nfáasɔne nn ní la nké m pise ceri. Nfáasɔne yèè Ulééca pikó kecáá yáasile ái ne umela sá.

²⁸ Tɔ kɔ nyule re mpá yo yèè pɛpɛe Ulééca ní la ne lisɔne kale. Lipite pɛe nní pẽ kuu lẽ kuu piwai ní la nnya n sée. ²⁹ Ulééca ye tíyesele re pẽ nnéi kuu mekɛe-me n céri uu kɔ mekɛe-me pi wée piké Ukepipi meɔ n we, Ukepipi kɛ keké pɛe pimárecɔ kulúí kémee kefoí kuu m mári. ³⁰ Pẽ nnéi ke Ulééca uu mekɛe-me n yekei re piké lẽ n we, u kɔ lipite pẽ séele, pẽ kuu n sée, u kɔ pi pansesele aseí pite, pẽ kuu m pansese aseí pite, u kɔ ríyu pi waisele.

Ulééca nla ye piyele

³¹ Tó nkpɛni mmú kémee re íye? Ulééca un kerócáá n kpálẽ, wóo yé pɛé ne ró kɛɛne? ³² Ukepipi cire kúu kanɛ re áke kape iwe li, amá u ke kpísile uú ne ntónéi akópe nnya nyóɔnse, íye kai yé pɛe wa úu yé ne uipɛelée kɛ nnya mpá yo ró m pa? ³³ Wóo yé fe uú ne pẽ ke Ulééca uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúɛ re Ulééca ye ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute úu we. Likumúɛ re Kirisi Yeesu ye kpu, ái kɔ kei ne ripá, amá u nkɔ kémee yisile, Ulééca kuluke-luke-mẽ kuu kɛyukáɔtone-i tú un kerócáá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi ye ró ní la anipe-i ró lese? Iwe píima nées mpócaai nées piwéékuse nées nkú nées mpári nées nkɔ piloró nées nkɔ ricuruu ñmaa? ³⁶ Lẽ kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólalẽ te:

Pó nnya kari mesére nkɔ lorólẽ

pin tó nyáni yare isáɛ kápí ne kesareyáí-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tɔ lẽ nnéi kémee uyee nní ró ní la nnya feriyele ái ne kɛtɔ. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka ái yé fe líké níla mmẽ kémee ró lese. Ai nkɔ, ái kɔ nfáa, ái kɔ piléécaatumɛ, ái kɔ liféé linyine lee rínanɛ m má, ái kɔ nfáani likó nées masí kepire likó, ³⁹ ái kɔ kecáá likó líka, ái kɔ lelee metene ní we. Líka mpuri ái we. Urópíima Kirisi Yeesu nnya ke Ulééca uu ró nyíse re u ró

lale. Lẽ nnya, lika mpuri ke Uléécaá uu n wa, áli we læe yé ní fe ai Uléécaá nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléécaá rináo kuu n yekei nkó

¹ Lẽ kam nní mí maane ye nsímései læ. Ne Kirisi ukó læ, ám kiraase. Uléécaá Nfaasone ye tíyesele am céru re asei ye nyé. ² Asei ye nyé re tinépóó ye meyansei caailenle nen kó mesére kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pæe Uléécaá pise re uké anóó né wa tó ne Kirisi tóké túúnne liké pinémáreco, tó ne pẽ kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó læ ke Uléécaá uu m pansese upikó, pin umeyóopi kémee we. Pẽ kuú ne nkóméine sée uu isé pi pa, uu kó pi céési læ kapi yé uinyóonse n wa, uu rináo pi yekei. ⁵ Uléécaá ye háí pæe mekæe-me pipikpure wéele. Kirisi ricurruu ye uképire ukó læ, tón kei kapi ketě nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyæe pæe kó mpa yo fe. Uyæe Uléécaá yæe mpa píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Uléécaá rináo ári nkpeni rinae ríka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pæe Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limeco, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pæe Apiraham sipipi yíkíyiki. Uléécaá ye Apiraham maa re:

Isaaki kémee kaa sipirẽ yenune api ye ripónyiri si séi. ⁸ Lẽ nnya, ái Apiraham sipipi nnéi sèe Uléécaá sipipi. Uléécaá ye maa re usipipi yíkíyiki sèe nní sè kapi Urináo kuu n yekei kecáá mí mári. ⁹ Asei kecáá, tinóó tæe n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní icó m pæeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei nmane ripá. Limeco kai kó Repeka pinmáne keté kémee we. Urósáyaha Isaaki yæe pæe piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pæe kahané pi m mari, ápi pæe kó kahané lisone née likópe n wa. Mpa ne læ, Uléécaá ye pæe Repeka maa re: Uwéése yé pansé uwá ulasi yaræ kai n wólaalẽ te: "Yakupu ipuri kamí la, am Esau ikó yúlu." Uléécaá kemúnjé keké ne n wa nnya kai læ wa. Ai kesoipipi mawai kuú pailẽ un ne wééke, amá uricurruu kemúnjé kémee kai léeri kuu ye ne usoi wéé.

¹⁴ Lẽ nnya, tó nkpeni maa re íye? Te Uléécaá úu asei ute née? Ai nkpani læ. ¹⁵ U pæe Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe tẽ, ne ye liute íwe ténle, nen kó úye n la ké ne kefa fénné, ne ye liute ne kefa fénnéle. ¹⁶ Lẽ nnya, ái usoi mela kémee léeri, ái kó usoi nymóópú kémee léeri, amá Uléécaá yæe ye usoi íwe n tẽ nmané kóló kémee kai léeri. ¹⁷ Lẽ ke Uléécaá uu Esipiti Uyóopi maa re: Ne pó léseméle re ké ne pó ritiki ké ne nnénae nyíse rinényiri tiké ne ketě nnéi rinkóónú nnya. ¹⁸ Lẽ nnya, Uléécaá un úye n la uké íwe tẽ, u ye liute íwe ténle, un kó úye rikin n la uké tákaase, u ye liute rikin takaasele.

Uléécaá kuwói ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In læ ni, yo nnya ke Uléécaá uu ye pæe ne pisei cési? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoipipi, póó úye póóké ne Uléécaá n kénene? Ketúhu yé fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní né mǎó? ²¹ Utúhumæme ye ncée mále uké ne læ kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mæse mẽ kpísi uú ne ketúhu mæm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kó kecó mæm, api ye kẽ ne likpárakóó wai.

²² Uléécaá ye pæe lalé uké ukuwói ne unnae pinyine kémee nyíse. Pæpæe sitúhu sè kapi ye ne likpárakóó n wa. Amá mpa ne læ, uu umécire tini uu pæpæe pæe ne nkpo n sá m múílẽ un tikín tápaalẽ. ²³ U kó pæe lalé uké picó kémee nyíse re umeyóopi áme kemúnjé má. Pẽ kuu íwe tẽ. Pæpæe sitúhu sè kapi ye ne líyukóó n wa. Pẽ kuu kó mekæe-me wéé re piké umeyóopi kémee n we. ²⁴ Leleé nní tó mpí kuu nní n sée. Ai kó Pisui fi nmané, amá ne mpuri sané pikó kuu sée. ²⁵ Lẽ ke Uléécaá uu Osee ritelé kémee maa re:

Mpuri mme mæe nín pæe nnékó kam sónti ké sée re nnépuri.

Mpuri mmẽ isoi kám ye pæe ní la kam sónti ké sée re nnépuri lala píima.

²⁶ Pẽ kam ye pæe mí maa re:

Ani pinékó, kam sónti ké sée re Uléécaá yæe nfáa n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi pǎ ne kǎ Isirayēeli pikó kecáá nsímé maa re: Mpá Isirayēeli sipipi siké kam siké kulúí n we yare mínimaa ritime nnyene, písoi nkáripí nnyine nmane riyu ke Uléécaá uu lólune. ²⁸ Upíima ye rinóó tē kuu n yekei waine ne kǎtǎ-pǎ, ketē kecáá áí nkǎpáni séséne.

²⁹ Lē ke Esayi uu mēkēē-me wǎi re:

Uléécaá, ketē ne keyóme ute unsá pēe ntǎpuri kēmeē pinyine n tíye,
tǎ pēe pansēle yare Sotǎm pikó,
Komǎari pikó kari yé pēé ne menyine n we.

Isirayēeli ne nfatene nsímé

³⁰ Lē nnya, tǎ nkǎpáni maa re íye? Te mpuri sanē pikó pēe ápi n wéési piké pansē aseí pite ye kefa kápí ne u n tene nnya pansē aseí pite. ³¹ Isirayēeli pikó pēe n nǎmǎpúlē piké isé ritiki piké ne pansē aseí pite pǎo pēe menínjé lólu, ápi lē kápí pēe n la yē. ³² Iye kai pēe lē wa? Ápi wéési re piké ne Uléécaá kefa tene. Amá pi pēé lalē piké piricuruu liwaiwai nnya pansē aseí pite Uléécaá inipēē-i. Kei kápí pēé ne “ripare tēe ye písoi n lóise rikpǎu.” ³³ Tipare tē nsímé mēe Nléécaasimé ritelé kēmeē wǎlaalē te:

Nǎ yēe, ne Siyǎo ketē-pǎ ripare yekeile
tēe ye písoi rinkpǎuse
ne kuparecaṅaa kpēe ye písoi n lóise.
Amá nkó yeē ripare tē ne kefa n tene
úu isei meluke má.

10

¹ Pimáreco, kenéfa nnéí mēla ne lē kam Uléécaá n welu yeē re uké nnépuri pikó riyu lo. ² Né fe am aseí kecáá maa re pi mēyíkíyiki Uléécaá pikéi kēmeē nǎmǎpúlēne. Amá menyuwe ye pēe pi párilēne. ³ Ápi ceri lē ke Uléécaá uu ye n tíyese usoi úú ne pansē aseí ute, ápi pēe piicee cire n wéési piké ne pansē aseí pite, ápi pēe lē ke Uléécaá uu ye usoi m pansese aseí ute pitíki yulu. ⁴ Kirisi ye isé nǎnǎe paasele re Uléécaá uké pē nnéí pēe ne kefa u n tenelē pansese aseí pite uinipēē-i.

Nkó yeē Uptima ne kefa n tenelē tiyu ke Uléécaá uu ye lo

⁵ Nsímé mmē ke Moisi uu lē ke usoi uu ye isé rintíki úú ne pansē aseí ute kecáá n wǎi ye mmú re:

Usoi nkó yeē isé kecáá n sǎne yé isé iyē nnya nfáa yē. ⁶ Amá lē ke Uléécaá uu ye usoi nfatene nnya m pansese aseí ute nkó ye mmú re: Kape mēpócíre m písei re wǎo yé keyómeēcaá ritaá? Li nkǎpáni yare pǎ lē teele re wǎo yé ha Kirisi súise. ⁷ Néē kape kǎ mēpócíre m písei re: Wǎo yé nkǎo kuhore kēmeē súípǎ? Li nkǎpáni yare pǎ lē teele re wǎo yé fe uu pikpǎkpǎ kēmeē Kirisi leseri. ⁸ Li mpí Nléécaasimé kēmeē wǎlaalē te íye? Li wǎlaalē te:

Kepómēe ne mpǎnǎo-i ne kepǎfa-i ke Nléécaasimé nǎ we.

Nfatene nsímé mmē kari n yóólē ye mmē. ⁹ Pǎn ne mpǎnǎo písoi keyu-i n símisi re Yeesu yeē Upíima, pǎn kǎ kepǎfa-i ne kefa n tenelē te Uléécaá ye pikpǎkpǎ kēmeē u yukuse, Uléécaá yé ripóyu lo. ¹⁰ Lē nnya, usoi un ukefa-i ne Uléécaá kefa n tenelē kuu ye Uléécaá inipēē-i pansē aseí ute, un n nǎmurei uu háa, Yeesu uu uriyu lolu. ¹¹ Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re:

Nkó yeē ne kefa u n tenelē, úu isei meluke má. ¹² Líka áí aseí kecáá Usuifi ne mpuri sanē ukó kecǎpe kóólēlē. Upíima use ke pinnéí ápi má. Pē nnéí pēe urinyiri n sélei kuu ye ulikó mēyá ha. ¹³ Li kǎ Nléécaasimé kēmeē wǎlaalē te:

Upíima yēè nkó yeē urinyiri n sélei riyu lǎle.

¹⁴ Amá íye kápí yé urinyiri sée, pinsá ne kefa u n tenelē? Iye kápí yé kǎ pēe uyē kecáá nsímé kápí píkai n kǎmaalē ne kefa tene? Iye kápí yé kǎ ukecáá nsímé kǎ, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iye ke písoi ápi yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lē kápí Nléécaasimé kēmeē wǎlaalē te: A tíye pēpēe nsímé n yóólē nsē ye pinyáni nyamí

kpa. ¹⁶ Amá pē kapi rin-yóó ápi pinnéi Nsímé Kεcirε mmē ηmurei. Esayi ye uritelé-i wói re: Upiima, wóo nkpáni mmē kari rin-yóó kutu ricō? ¹⁷ Lē nnya, nsímé ke usoi uu ye n kō mee ye tíyese uú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kō mee nní Kirisi nsímé kapi n yóólē.

¹⁸ Ne pise re: Yare ápi pεε nsímé mmē kō, née íye? Pi n konle! Li Nléécaasimé kέmεε wólaalē te:

Pimetē ye nípá yei tula.

Pirinō ari písoi hái ketē ketō-pō tulu.

¹⁹ Ne re ké kō pise re: Isirayeli pikó ápi mmē kō, née íye? Moisi ye likecáá rinōó pesε re: Ulééca ye maa re:

Né tíyese nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pεε ápi kuséi ní we

re nsoipuri tóosi. Né kō tíyese aní ne mpuri nnyine pikó pεε

ápi mesōhō méka m má wóosi. ²⁰ Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Ulééca ye maa re:

Pεpεe ápi pεε né n wéési pεε né yé,

pεpεe ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. ²¹ Amá u Isirayeli pikó nkó maa re:

Keyáa ne keriyu kam sásikeε re ké tó ne mpuri pakareciré mee nnékó ní késu kecōpe nyóonse.

11

Ulééca uú Isirayeli pikó fóm

¹ Lē kam pise re: Ulééca ye umpuri fómle née? Ai yé lē! Tinécúruu ye kō Isirayeli ukó le. Ne Apiraham kepirē le nen kō Pεnyamεε mpuri ukó. ² Ulééca uú umpuri kuu hái mekeε-me n wéε fóm. Nō Ulééca Nsímé ritelé kelō kē léise, née yo? Kei ke antepu Elii uú ne Isirayeli pikó ne n wóosi uú ne Ulééca téní. ³ U kei maa re: Upiima, pi antepuye pεε ne mpónō n símisi kónle api sipónyóonsehuú foresi. Menécíre kóló kai tíye, pin kō la piké né kpu. ⁴ Te íye ke Ulééca uu rinōó u pesε? U u pesε re: Ne písoi ákotokú aseí menécíre yekeilenle pεε ápi pí kai Paali * anui n wúlalē. ⁵ Limεcō ke Ulééca uu kō nfáani ketē nké-i písoi nkáripí ne uipεelée wéε un umεcirε yekeilē. ⁶ Lē nnya, nfanare ke Ulééca uú ne pi wéε, aí re pimewai sōne nnya. Insá lē, Ulééca ipεelée íi yé pεε ípεelée yíkíyiki. [In kō re pimewai sōne nnya, aí pεε ípεelée kuu pi nyíse. Mewai sōne ihéé íi ípεelée ihεε kapi ye usoi n he.]

⁷ Lē nnya, íye nkpéni? Tō maa re Isirayeli pikó ápi lē kapi n wéési yē. Amá pē ke Ulééca uu pikεcōpe n wéε ηmanε pεε li yē ai pitórōo atu tápisi. ⁸ Li Nléécaasimé kέmεε wólaalē te:

Ulééca ye pimesōhō rikipile, uu piinipεε yarii ápi ye pεε yé,

uu kō piatu tápisi ápi ye pεε kō hái ne neni-me. ⁹ Tafiti pó ne kō maa re:

Pianyá iluke iké pi pansε ripine ne kei kai yé pi n tí

liké kelólé-mē ne pi ha

piké pεε pimewai kulaa yē.

¹⁰ Piinipεε iké nyínu ápi kape ye yē.

A tíyese piké mesére ritírí n kpúmímlē.

¹¹ Ne pise re: Lē nnya, Isirayeli pikó ye loole aí nkpáni pí kai kuyise wee? Ai nkpáni lē! Amá pikelólé ye tíyesele Ulééca uu mpuri sanε pikó riyu lōlu re pikεfa keké tóosi nnya.

¹² Pikelólé ye tíyesele ketē nnéi akε Ulééca likó yénu, pikupakareciré aku tíyese mpuri sanε pikó api Ulééca likó yénu. Lē nnya, Isirayeli pikó nnéi pin nkpéni Yeesu Kirisi rintiki, Ulééca likó yé pεε kumúné m máa?

Mpuri sanε pikó riyu melale nsmé

¹³ Nō mpuri sanε pikó kam nkpéni ne máne. Néε Kirisi utume yεε mpuri sanε pikó kecōpe n keisi. Kai nní lē, li né láárúle re pikεi pεε anénipe-i we nen pi wai. ¹⁴ In n la, li yé tíyese am nnépurí pikó kufatoi yukuse aí ne pikεcōpe pinyine ayu lōlu. ¹⁵ Ulééca ye Isirayeli pikó ilúké ritéle uu pεε u ne isoipuri tōrōo pikó kecōpe nsímé nyóonse. Un nkpéni kō pikεtone-i pi m pesεpō, íye kai yé pεé n we? Li yé nkpáni yare ke usoi uu ye n kpu uu pεeri!

* **11:4** Paali ye pεε piléé píima pinyine le.

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécaā he, li nyísele re Uléécaā ye itórōo nnéi te. Pin kuléé kunyine iníjǐ n kpísi pin Uléécaā n he, li nyíse re Uléécaā ye ku te ne kuilese-pō.
¹⁷ Pisui fi ye wele yare Olifiyee kuléé kapi n támisi, Uléécaā uu kuilese inyine kérii uu iripōhō kpekpeee méwoo n le ilese meelú. Pó nkó, pōo nní mpuri sane ukó, pō wele yare Olifiyee kuléé kpee méwoo n le ilese. Pi pó kpísile api mémeeelú pó meelúse, pōn nképéni kuléé kapi n támisi iníjǐ meni níru. ¹⁸ Lē nnya, kape ilése iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepóyu-i líka tu. Pōn mepócíre n taáselē, a n nyu re ái pōo nníjǐ topori, amá nníjǐ mee pō topori.

¹⁹ Pó maa re: Pi ilése iyē kériile piké ne iripōhō né rimeeelúse nnya. ²⁰ Asei ηmaa ye nyé! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatené nnya ke pōo we. Kape mepócíre n taáselē, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisui fi pee Olifiyee kuléé kapi n támisi ilese, mpa ne lē Uléécaā úu pi kañne. Pōo nní nlése kapi rimmeelú, kape n nyu re pō kuu yé kañne. ²² Lē nnya, a Uléécaā nfanare ripaí aa un-yupape paí. U ne pepere kepíre u riñtō kényu páápúle, uu kutu pi pasa uu pō rnaré wai. Lē nnya, li pise re póké unnare ncee n tikilē. Insá lē, u yé kō pō tike yare kapi ye nlése rinké meco. ²³ Limeco, pē pin nfatene n yē, u yé kō pímeelú pi pese. Uléécaā ye rñanē mále uké ne pímeelú pi pese. ²⁴ Lē nnya, pó nkó pōo áa nní Usui fi, pō we yare Olifiyee kuléé kpee méwoo n le nlese. Pi nlése mmē tikéle api kpē kapi n támisi kecáá tóresi, ái kō pē re pō kpē nlese yíkíyiki le. In te Uléécaā ye lē wa, íye kúu yé pē Pisui fi pē ní we yare kuléé kapi n támisi ilese kapi n kérii isitoné-i i pese?

Uléécaā yé Isirayeli pikó nnéi riyu lo

²⁵ Lē nnya pimáreco, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalē kecáá m palei, áni kape kō ne nómenécíre n nyáni yare nō pisōhōo le nnya. Isirayeli pikó kunai kémeē, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléécaā uú ha ne ipuri sane nnéi piso i umpuri kecáá pikpápo n tene.
²⁶ Uléécaā uu pē Isirayeli pikó nnéi riyu lolu yare kai Nléécaasimé kémeē n wólaalē te: Siyōo-pō ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyese Yakupu kumare pikó api kepíre pítō u yá.

²⁷ Nkóméine mee tó ne pē kecōpe n wene ye mmē kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáreine.

²⁸ Pi Nsímé Kεcire yele api pē panse Uléécaā pilaarō, ai tō wáánáse. Amá ke Uléécaā uu nní pē pipisaayaha n wée nnya, u pi lalé hái ne nképéni-me. ²⁹ Uléécaā úu ye lē kuu usoi ne nfanare n he yōsí, úu ye kō pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse. ³⁰ Nō ne kō pē Uléécaā pipakare yele. Amá ke pē apí pē kō nní kupakareciré m má nnya, Uléécaā uu nképéni nō íwe tēni. ³¹ Limeco ke pē apí kō nképéni Uléécaā pakarelē te uké nō íwe tē nnya. Amá u yé kō nképéni pē nómenécō íwe tē. ³² Uléécaā ye sisoipipi nnéi kupakareciré kémeē yálenle re u la uké sinnéi íwe tē nnya.

Uléécaā ye ipakare te

³³ A tíye Uléécaā memá ye piye kpa. Umewéesesōhō ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kō?

³⁴ Li Nléécaasimé kémeē wólaalē te: Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesōhō u kpa?

³⁵ Wóo mefoi linyine u heelē liké ne n we re u yé liute pihee ceéi?

³⁶ Ukeméé ke mpa yo ai léeri. Uyee tíyese ke mpa yo ai we. Umekó kémeē ke mpa yo ai kō we. Uléécaā ye mpa piyei-pō ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Uléécaā pikei kémeē

¹ Pimárecò, lē ke Uléecaa uu nní íwe ró n tē nnya, ne nó ημόόπύσελε nle re ani nómenécíre kpísi ani u he yare inyóonseese kecire. Inyóonse iyē iké n kpáuilē in kò ne u sá. Lē kani yé u yáasi ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoi mewai n tikilē. Amá ani tíyese Uléecaa uké mesòhò fale nó he meké nó consese. Kei kani yé peé ne Uléecaa mela ceri. Nó lisòne ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kété-pò ceri.

³ Kefa ke Uléecaa uú ne né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí maa re úka úu kape ye umecire n taáselē liké tosí, áí kò pree aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléecaa ye nípá úye nfatene ne kumúnjé kunyine hele. Mpá úye uké ne ukepá m pálē. ⁴ Ipiñe ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikéi pikó pikó wai. ⁵ Limecò nípá kari nní kulúí ní we, tò wale ipiñe ise tó ne Kirisi kupénecò kémee, tòn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipiñe ilese ii nní m muleinelē mecò. ⁶ Amá nípá úye ne ulikó ye ni ke Uléecaa uú ne nfanare u n he. Li pise re nípá úye uké ihée iyē kuu n yósí ne pikéi nísone wa. Uléecaa un úye n he re uké antepu pikéi n wai, liute uké ye Uléecaa rinyiri ne símisi uu lipikéi ne unfatene nnéí n wai. ⁷ Uléecaa un úye n he re uké picò lē, uké ye upikéi n wai lin ne písoi léni. Uléecaa un úye n he re uké n céési, li pise re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picò ikari rikpáse, uké picò ikari n kpariise. Uyē kuu n he re uké kefa n láárú, uké ye ne nfanare he. Nkó yee iwéése n tū uké nísone upikéi n wai. Nkó yee píwekòó n léni pòóké ye pi lē ne mpóonare.

⁹ Nla rín kape kecáá kecáá nkó. Ani mewai kópe n kóhò. Ani lisòne piwai ne kényu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yare ke pimárecò api ye n lákaane mecò. Mpá úye uké ye uucò pakare uu ye ríyu u waise. ¹¹ Ani kekéi-i n tolú, áni kape siká m má. Ani n ημόόπύlē nòn kefa keese ne Upíima pikéi wai. ¹² Nórinépóó riké lē kani n tálē nòn mé nnya n láárú. Ani lelee nó n wéékuselē ne n niñú. Ani piyómeyáhaa ne kényu m mahani. ¹³ Ani ye Uléecaa pikó pree ncóñ kémee ní we lē. Ani kape ye písányóó ne siká wa.

¹⁴ Ani ye pepere nó n wéékuselē tinóó sone ritikise. Ani ye písoi rinóó sone ritikise, áni kape ye úka anóó wa. ¹⁵ Píye pin mpóonare kémee n we, nó ne pē ani kesé mpóonare-i n we, píye pin n téni, nó ne pē ani kesé tē. ¹⁶ Nó ne nópinécò ani nfasimé m pénelē. Ani kape limáa-maa ne líyukòó ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lē ke úka úu ne kutu n cólē kuwéé-mē nókenémúnjé pese. Ani kape nómenécíre n nyáni re nò mewéesesòhò mále.

¹⁷ Ani kape ye unyine mewai kópe ne mewai kópe héele. Ani riñmóópú ani ye nípá úye keyu-i lisòne wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenéméé kai yé léeme nó ne nípá úye nòké ne n láárúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mewai kópe ke písoi api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléecaa ricuruu uké ukuwòí pi nyíse. Li Nléecaasimé ritelē kémee wólaalē te Upíima ye maa re:

Née ye usoi mewai kópe u héele. Née ye nípá úye mewai u ceéi. ²⁰ Li kò wólaalē te:

Nkú nn upóláarò n we, a u he uké li,
nníré nn u n we, a u he uké n ntí.

Pòn ye lē n wa, anakale wéé kaa lē uriyu kecáá kòonu.

²¹ Kape tíye mewai kópe meké pó feriyé, amá pòóké lisòne n wai aá ne mewai kópe feriyé.

13

Li pise re tóké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re nípá úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yee íi Uléecaa kémee n léeri. Uléecaa yee piwéése mpí nnéí pree nní ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yee kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléecaa uu ní la pipakare yulule. Mpí pree lē pipakare n yúlu ye pimecire nsimé wéésile re Uléecaa uké ne pí túhaane. ³ Usói un lisòne n wai, áí we re uké kuyu piwéése kewuu n túúni. Amá pepere mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n túúni. Nénte áa la póké kuyu piwéése kewuu n túúni? In lē, a lisòne n wai, pó yé kapi yé pó m pakare. ⁴ Uléecaa pikéi kémee kapi lē we piké ne pó n léni liké ne pó sonesi nnya. Amá pòn mewai kópe n wai, kepówuú keké n túúni. Ai méwoo kapi atéhe múfilē piké

ye usoi kutu ripasa. Uléecaa pikei kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópекαό túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléecaa ye ne u wóosile. ⁵ Lē nnya, li pise re nípá úye uké kuyu piwéése m pakarelē. Ai kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelē. Amá li pise re nóké pi m pakarelē te lē kaí ne nósinefa-i nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lē nnya kani kō nní lampoo hééle. Uléecaa yee kuyu piwéése tonse re piké lē n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷ Ani ye nípá úye lē kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyó lampoo hééle, ani ítəhə uyee ítəhə n yósu hééle. Ani ye uyē kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kō uyē kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne ucō kecəpe nla

⁸ Ani kape ye úka ne riwóme m má, insá nla riwome kani yé nómenécəpecire n lukaane. Nkó yee picə ní la ye Uléecaa isé ritikile ne iketə-pə. ⁹ Isé yee ní maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye ucō kecáa nnóome wa] kape ye ucō likó káipi, ne isé icə nnéi ye isé nnyí kémee pénelenle re: A upócə n la yare kaa ripócúruu ní la. ¹⁰ Nla nín ye usoi cə mewai kópe wa. Lē nnya, nkó yee usoi cə ní la ye isé ritikile ne iketə-pə.

Usoi mecire picəpine uké ne Yeesu Kirisi mepeme m mé

¹¹ Nə nkpeni nyule itunje iyē kémee kari nní ní we. Li tule re nóké lē nnəni kémee yisi. Itunje iyē-i ke Kirisi uu yé tiróyu n lə ye nkpeni meýá ne tó rikəle ai tósu péé uyē-i karí péé ne Kirisi kefa pitene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Tóké kunmaha kémee mewai kerócáa lese tóké fóm, ari pee itəpilú kapi ye ne metéi kémee n tə kpísi ari múlú. ¹³ Tə ləle ntósé nké n nyaní yare lē kapi ye metunjetéi ne n sónə. Lē nnya, tóké merócíre tí ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéjhaankee ne kufatoi. ¹⁴ Ani Upiima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nóinésoi kecáa m palē. Ani kape tíye nóinépinje iké ilási nó tónse iké pee ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kape ye nópínyómeyáhaacə akópe m palē

¹ Ani ye pepere api nfatene kémee m páápú yósi. Ani kape ye n wéési nóké alari pikemeé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu nípá iluke íye mpuri le, ucō nkó yee úu nfatene kémee m páápú pón ayéhepei nmane le. ³ Amá nkó yee nípá iluke íye n le úu kape uyee inyine n kóhə n lómiise. Nkó yee iluke inyine n kóhə páa kape kō nkó yee nípá íye n le akópe m palē. Liriyíki re Uléecaa ye kō uyē yósilə. ⁴ Póə úye, póké ne ucō ukeikó akópe m palē? Un upikei nsonne n wai née unsá nsonne pi n wai, uukeisaa kaí ne yē. U yé kam uu nsonne wai, liriyíki re Upiima ye nnaŋe mále uké ne u lē.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye kecə fele, ucō póə re sikucə ye ku. Li pise re nípá úye uké lē kuu meýíkíyiki ukefa-i m músu n tikilē. ⁶ Nkó yee m músu re keyáa kenyine ye kecə fele ye lē waile uké ne Upiima ríyu waise. Nkó yee nípá iluke íye n le pó ne kō náásile uké Upiima ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriyíki re u ye iluke iyē kecáa Uléecaa pənesele. Nkó yee úu n le pó ne kō lē waile uké ne Upiima ríyu waise. Lē nnya, úu kape ye i li. Uyē ne ye kō lē nnya Uléecaa pənesele. ⁷ Asei kecáa, tó úka úu uricuruu mekócire nnya nfáa má, úka úu ye kō uricuruu mekócire nnya kpu. ⁸ Tən nfáa m má, Upiima mekó kémeé kari nfáa má, tən kō n kpu, Upiima mekó kémeé kari kpu. Lē nnya, nípá tən n kpu née tən nfáa m má, tə Upiima pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu peeri un nfáa má re uké ne pikpəkpə ne pepere nfáa m má Upiima. ¹⁰ Yo nnya ke póə pee upócə akópe palē? Née yo nnya ke páa upócə waiselē? Tə ha ntónéi Uléecaa keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalē te: Née Upiima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kō Uléecaa ríyu waise. ¹² Lē nnya, nípá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnə lē kuu n wa Uléecaa símisi.

Kape tíye upócō uké pṓ nnya akópe wa

¹³ Lẽ nnya, ári kape ye merócōpecire akópe m pasiine. Ani yekei re áni yé líka wa lee yé núnécō rinkpouse née lee yé kelólé-mē ne u rí ha. ¹⁴ Ne nyule, am kō tó ne Upíima Yeesu kupénecō kémee yénu ηmaa re líka ái liriýíkí-me líkperinkpekṓ. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkpekṓ, uricuruu kaí ne mékperinkpe má. ¹⁵ Pṓn lipóluke-luke nnya upócō ripṓ n caaise, ái nla kémee kaa lē sṓne. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké pṓ. ¹⁶ Ani kape ye wa picō piké lelee ne nṓ n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷ Uléécaá iyṓpi íi piluke ne pinírē nkó nnyine kémee we. Amá lē ke Nfáasone nn ye n he nkó ye mu. Lēlee nní aseí ne nkíninje ne mpṓonare. ¹⁸ Nkó yee lē Kirisi pikéi n wai ye ne Uléécaá sále, písoi pṓ ne ye kō u n waiselenle.

¹⁹ Lẽ nnya, tóké ye lelee ye ne nkíninje rí ka ne lē kari yé ne n ηmṓpúsenele wéési tṓn ne kesé papisi.

²⁰ Kape lipóluke-luke nnya Uléécaá mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka ái mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke li, ai lē nnya uucō ne kelólé-mē sí, ái nyamí te uké i li. ²¹ Li nyam te usoi úu kape isare li née úu kape píta n ntí née úu kape ne lelee ye uucō ne kelólé-mē rí ha ne rikṓ, [née úu kape lelee yé uucō m pepire née lelee yé rinárei u n waise ne rikṓ]. ²² A Uléécaá keyu-i lē kaa ripócúruu kepófa kémee nsímé mmē kecáá ní músu wa. Nkó yee lē kuu m músu re lisone n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe ríka ne umecire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un kō péé ne li le ye umecire akópe palenle. Liriýíkí re umewai áme nyíselē te ukéfa kémee kai léeri. Lē ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé upócō rinηmṓpúse wa

¹ Tó mpí, tṓo nní nfatene kémee m páápú, li pise re tóké pepeé ápi kahane m papisi rinareí ne kutu ricō ari lelee ne rṓ rí sá piwai yá. ² Li pise re mṓpá úye uké ye lisone wa líké uucō larisi líké ne u n léni un ne nfatene kémee papisi. ³ Kirisi úu péé ne lelee ne u n sá kutu cōlē, amá u pee waile yare kai Nléécaasimé kémee ukecáá n wólaalē te: Alé nyē kapi pṓ Uléécaá n lámaankē ye kenécáá peemele. ⁴ Lẽ nnéi lee nní hái mekee-me n wólaalē ye wólaalenle líké ne rṓ n céési. Li pise re Nléécaasimé ritelē tē tiké tíyese tóké pikáhá-káhá fe tóké kō ne tirṓpṓ n we tṓn ne lē kuu n yekei re u yé rṓ pa mé. ⁵ Uléécaá yee ye n wa usoi uú ne káhá-káhá uu kō ne uripṓ n we uké tíyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilē, mṓpá úye ne ucō pin ne kemúnjé kesé má. ⁶ Lẽ nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinṓo rise kémee Urṓpíima Yeesu Kirisi Usaa Uléécaá pakare.

Isoipuri nnéi nnya ke Kirisi uú ne Nsímé Kécire ka

⁷ Ani nómenécōpecire nsone m múinelē yare ke Kirisi uu nó rí yṓsí uu mólú mecō, líké ne Uléécaá rinyiri rinṓaáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye pansēle Pisuífi ukéikó uké ne lē ke Uléécaá uú pee n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lē n wa, líké pee nyíse re u ye lē kuu ní ma wale. ⁹ Mpuri sane pikó pṓ né kō íwe ke Uléécaá uu pi n té nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Lẽ nnya kam isoipuri kecōpe ripṓnyíri haane

am kō siyóme yom amí ne tipṓnyíri taáse. ¹⁰ Li kō wólaalē te:

Nó isoipuri, nó ne Uléécaá pikó ani kesé mpṓonare yē! ¹¹ Li kō wólaalē te:

Nó isoipuri nnyí nnéi, ani Upíima rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéi iké u ritaáse! ¹² Esayi pṓ ne kō wai re:

Isai keyase ye sṓntile keké isoipuri

pikó kecáá m paílē.

Pi yé kam apí ne u n tálē.

¹³ Uléecaa yee ye usoi ripoo n larukuse uké nfatene kani m má ne ritiki uú ne mpóonare ne nkíñniñe meýá nó he. Nfáasone nnanje nké lē kani m mé titaáse.

Pòoli ye ncée mále uké wói yare kuu nni ní wói

¹⁴ Pinémárecō, tinécúruu ηmaa ye nyule re nō mpá yo kémee mewai sone waille. Nō kō menyuwe nnéi mále nōn kō tulaalē te nó fe ani nómenécōpecire n célaane. ¹⁵ Mpá ne lē, ne rítelē ntí kémee isimé inyine meýá ne kéyu mahanle am wólu ké ne lē kani pinyuwe m máalē nó léise. Uléecaa kēfa kuu né ní fénne yee lē ncée né he nen ne lē nó wólu. ¹⁶ U ne né ke fénnele re ké mpuri sane pikó kémee Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéele uu ilúké yekei re ké Unsímé Kεcire riyóó mpuri sane pikó piké ne m panse inyóonse yee ne Uléecaa n sá nnya. Nfáasone yé tíyese apí n we yare ihēe yee ne u n sá kapi ilúké n yekei. ¹⁷ Lē kam nní tó ne Kirisi Yeesu kupénecō kémee n wai nnya, né fe am Uléecaa keyu kémee rikókōri n wai. ¹⁸ Liriyíkí re ám yé kaha ké nfée nnyine rikpápo, insá lē ke Kirisi uú ne né rintíki uú ne wai re mpuri sane pikó piké ne Uléecaa n waise nkó. Nnésímé ne menéwai mee tíyese kuú ne lē wa, ái nēe wa. ¹⁹ Uléecaa Nfaasone mee lē mewaisaηa ne mewai píima wapisi nní ne nyíse re n rínanje mále. Lēlee tíyese kam fe am hái Yerusaleμ-pō Kirisi Nsímé Kεcire meýá yóó amí ne Ilirii tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsímé Kεcire riyóó kei ke úka úu kahane Kirisi nkó ríka n kō ái kape wa re ne ucō rikui kuu n yekei kecáá mmele ritōsi nnya. ²¹ Ne lē waille yare lē kapi Nléecaasimé kémee n wói re:

Pē kápi píkai unsímé n símaalē yé kam api u yenu.

Pepee ápi unkó ríka n kómaalē yé kam api n-asei kom.

²² Lē nnya, kaí ne nkpeni tu, ám kahane kéyu n yé ké nókenéméé hapō. ²³ Amá pikei ápi nkpeni silō se-i ne né we. Hái aηmē anyine-me kai ripōó né we re ké pilóólú nó hapō. ²⁴ Amá ne lalē nen píyei Esipaanyi n tósu, ké nókenémee ritikipō ké nó rilóólú tóké nkáripí nókenékúrí tone rinépōó riké kpu, ani pee limemáá né lēni amí ne nnécée nāη. ²⁵ Amá Yerusaleμ kam itunje nnyí kémee tósu ké ha Uléecaa pikó pee kei-pō ní we lē kelene. ²⁶ Uléecaa pikó pee Masetuwaani ne Akayii-pō ní we ye símaane re piké siwóó tóhō piké ne Uléecaa pikó pee Yerusaleμ kuyu-i ní we pin íwe má lē. ²⁷ Piricuruu pee ne piripōó lē wa. Asei kecáá, li kō pee pise re piké lē pi wa. Liriyíkí re Pisuífi ye Uléecaa piyulale ne mpuri sane pikó hōonele, ápi lē ke Uléecaa uu pi n he ne mpuri sane pikó yē. Lē nnya, li pise re mpuri sane pikó pōóké kō pē ne pilikó kapi m má lē. ²⁸ Nen pikei pē m masí, nen kō ítōhō iyē pi rimmúise, né pee nókenémee ritiki amí ne Esipaanyi tómpō. ²⁹ Ne kō nyule re nen ha nókenéméé n hapō, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meýá nó kpá.

³⁰ Pimárecō, Urópíima Yeesu Kirisi rinyiri kéméé ne ríla ke Nfáasone nn tó n he kéméé kam nó ηmóópúsēlē te ani ye kenécáá Uléecaa yáasi. Ani Uléecaa yáasi ani atōpi né n lēni re ³¹ ám kape pepee ápi Yutee keteni-i Uléecaa m pakarelē anipe-i lóipō. Ani kō iwēle ne né lē te Uléecaa pikó piké ha ítōhō iyē kamí ne nní Yerusaleμ n sí rísonē yosí. ³² Lin lē n wa, kam yé pee nókenémee tui-pō ne mpóonare. Uléecaa un kō n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléecaa yee ye nkíñniñe n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pòoli ye uricuruu pisoι yáasi

¹ Ne uróyēi Fepee yee Senikirēesi-pō Uléecaa icápine kémee pikei n wai nó pááipole. ² Ani rísonē Upíima rinyiri kémee u yosí yare kai m pise re Uléecaa pikó piké yóaine. Ani kō ne kutu u n cōlē, nōn lē nnéi kuu yé nó m pise re ani u wa kémee u lēni. Uyē ticuruu ye kō pisoι meýá lēnle uu kō né lēni.

³ Ani kō Pirisili ne Akilasi yáasi. Pinékeico ye pi. Tó ne pē tōo kesé Kirisi Yeesu kekei kéméé we. ⁴ Pi nkpō heirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre nēe pi pōonese. Uléecaa icápine nnyí nnéi pikó pee mpuri sane pikó kémee ní we ye kō pi pōonesele. ⁵ Ani Kirisi pikó pee

ye pikεγo-i n cápine nnéi yáasi. Ani kō unésáne lala Epayinεeti yáasi. Uyεε Asii kuwée-mē mefoi ne Kirisi kefa tene. ⁶ Ani Maari yeε nókenécáá meγá n náasi yáasi. ⁷ Ani pinémáρεco Anturonikuusi ne Yuniyasi yáasi. Tó ne pē ne peε kesē kukpaniilee-i wele. Pi Kirisi pitume pinyine le ke pisoι api ní la hái. Ticuruu pi peε Kirisi pikó le née kelene panse uukó.

⁸ Ani Upiima kupéneco kέμεε unésáne lala kecirε Ampiliyatuuσι yáasi. ⁹ Ani urókeico Uripεε yáasi. Tó ne uyē tóo Kirisi pikεi kesē wai. Ani kō unésáne lala Sitakiisi yáasi. ¹⁰ Ani Apeleesi yeε n nyíσε re u Kirisi ne kefa tenelenle yáasi. Ani kō Arisitopuuli keyo pikó yáasi. ¹¹ Ani unémáρεco Erootiyoo yáasi. Ani Narisiisi keyo pikó peε Upiima ne kefa n tenelē yáasi. ¹² Ani Tirifεeni ne Tirifoosi yáasi. Pinóσι pinyine ye pi, peε Upiima pikεi n wai. Ani Perisiiti yáasi. Unóσι unyine isoi kam ní la hái lo. U meγá Upiima pikεi kέμεε náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upiima uu n wée ne uuni ke née ye kō n sée re unéni yáasi. ¹⁴ Ani Azenikiriti ne Filekoo ne Herimεεσι ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáρεco peε pikεμεε ní we yáasi. ¹⁵ Ani Filolóki ne Yuli yáasi ani kō Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléεcaα pikó peε pikεμεε ní we nnéi yáasi.

¹⁶ Ani nóμενécopεcirε yáhaane ani memáρεco pirane. Uléεcaα icápine nnéi pikó ye nó yáasi.

Nsímé tərəə

¹⁷ Pimáρεco, ne ikari nó kpáselenle re ani nóμενécíre tí ne pepeε pikóólentene ne picókoι n sónaari. Lē kapi n wai ne lē kapi n céesi ye ne icélaa iyē kani ní yosí memii wele. Ani pikékúrí rinyosó. ¹⁸ Ai Urópiima Kirisi pikεi ke lipite pē mpuri api lē wai, amá pikuloι likó kapí ne náasi. Pi ye nnóolari ne akéhe ne fele api pepeε ápi líka kumúhē n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nóo, nípá úye ye nyule lē kani Upiima m pakarelē. Lē nnya ke rinépoō ari nó nnya láarú. Ne la re ani mewéesesohō m má nōn ne lisone wai, nóinésoi iké n kpáiiilē nōn ne likópe kaase. ²⁰ Uléεcaα yeε ye nkíhnihe n he yé nfáani Setani ritékéé uu nóanéna metene u wai.

Urópiima Yeesu uké ípeelée nó nyíσε! ²¹ Unékeico Timotee ye nó yáasi. Pinémáρεco Lusiyuusi ne Yasoo ne Sosipateε pō ne kō nó yáasi.

²² Née Pōoli utelewole, Terituusi yeε rítelē ntí ní wói. Né ne kō Upiima yeε tó ne nnó m péneselē tinyiri ne nó yáasi. ²³ Kayusi yeε ukeyo-i kusáne né ní yosí ye nó yáasi. Ukeyo-i ke Kirisi pikó nnéi api ye cápine api keyóme yáasi. Kuyu siwóo ucápine Erasiti ne urómáρεco Kuwaritusi pō ne kō nó yáasi.

[²⁴Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeelée nónnénéi nyíσε! Amí.]

Ipakare tərəə

²⁵ Ani tíye táké Uléεcaα pakare. Liriyíki re u yé fe uu wai ani nfatene kέμεε pelu. Yeesu Kirisi Nsímé Kεcirε kam n yóólē kuu yé ne lē wa. Nkεμεé kuu leleε hái mekeε-me m pékaalē lesene uké ró nyíσε. ²⁶ Li nképéni lē ke antepuye api n wói ne rinóo ke Utenεciré Uléεcaα uu n he nnya metéi kέμεε léemεle lin nyáni, ai kō nképéni tíyεσε ketē nnéi pisoι api li ceru piké ne Uléεcaα n waise api kō ne kefa u tene nnya.

²⁷ Uléεcaα mecirε kóló yeε mewéesesohō ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki táké ne ríyu u n waiselē hái ne nípá píyεi-pō. Amí!

Τίτλέ φοί κε Ρῶλι uu Korēnti pikó n wói

Lēlē rítelē ntí kēmēē rí we

Korēnti ye pēē Kírēsi ketē kēmēē kuyu píima lē. Nsoipuri mēē kei n finu rín kumúnē má. Pikirēki ne Rəm pikó ne ketunjeleemē pikó inyóōnse yēē pēē kei we. Ρῶλι yeē Uléécāa icápine yeē Korēnti-i rí we karií (UPM 18:1-18). Ρῶλι uu kei tone yare aḡmē até kumúnē, uu tíyēse mpuri sanē pikó api Uléécāa icápine loni. Efēesi kuyu-i ke Ρῶλι uu n tóne ai nánai kuu yé rítelē ntí n wói (16:8).

Lē nnya kuu ri n wói ye nní: Kulowee keyó pikó kuú ne kō te Uléécāa icápine ye kériine, pisoí pin Kírēsi pitumē tési. Te pitele ne mēfine kópe ye icápine kēmēē lonlē (1:11). Mēlírū, Uléécāa icápine pikó pēē Korēnti-i rí we ye rítelē u papōle pin isímé u písei.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nní:

1. Anó kuu isímé kapi u m písei kecáá m pēse (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mēē nkpéē, áí pēpēē n tin-yóó. Yeesu Kírēsi pitumē ye pinnéí Uléécāa pikeikó lē (1:10-4:21) Mēfine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menóōyóó piicónḡ mpehē mpehē kecáá (7-15): Pisóōnne ne ritáne pitone (7) Inyékii ne inyóōnsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icápine kēmēē mēwēē ne Upíima kupénecō iluke (11:2-34) Nfáasone ihēē ne lē kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpó kēmēē meyise (15)
3. Lē ke Ρῶλι uu piwai rí la ne iyáhaa kuú ne rítelē ntí tenese (16).

Iyáhaa

¹ Né Ρῶλι ke Uléécāa uu umēla kēmēē m pansese Kírēsi Yeesu utumē ne unécō Sōsiteeni, ² tóō Uléécāa icápine pikó pēē Korēnti-i rí we rítelē ntí wólu. Tó pē nnéí ke Uléécāa uu n lése uu iyaa yekei uu pi ne Kírēsi Yeesu péne uu pi pansese upikó yáasi. Tó kō pē nnéí pēē nḡpá yei-pó rí we, pin kesē Upíima Yeesu Kírēsi rinyiri sélei yáasi. Yeesu Kírēsi ye Piupiima lē. Uyēē kō tó Upiima. ³ Urósáa Uléécāa ne Upíima Yeesu Kírēsi piké ípēelēē nó nyise api kō nkínḡniḡe nó he!

Lisone ke usoi uu ye Kírēsi kēmēē n yē

⁴ Mpá píyēi kam ye nó nnya Uléécāa pōōnese re u nó ne Kírēsi Yeesu kupénecō kēmēē ípēelēē nó nyise nnya. ⁵ U nó ne Kírēsi kupénecō kēmēē mesōhō nnéí nó hele ani pansē linnéí kēmēē pimámá, áí ne tósu nsímé piyóó ne menyuwe kēmēé. ⁶ Kírēsi kecáá nsímé kari nó rin-yóó ye nókenémēē inḡḡí wale rísonē. ⁷ Lē nnya, nó mpí nóō nní m mé te Urópiima Yeesu Kírēsi yé keyáa umēcire lese uu nyise, nfáasone lihēehēē líka áí nó párilē. ⁸ Uléécāa uyē yé nó m múílē nōn ne nyenu, áí ha ne keyáa tōrōō tulu re ápi kapē nókenécáá ncaai ríka yē keyáa kē ke Upíima Yeesu Kírēsi uu n sónti. ⁹ Uléécāa uyēē nó n sēe re nó ne Ukepipi, Urópiima Yeesu Kírēsi nóké ripéne ye aseí ute lē.

Mekóólentene mēē Kírēsi pikó kecōpe rí we

¹⁰ Pimárecō, ne Urópiima Yeesu Kírēsi rinyiri ne nó píse re ani rísonē n kómēine, nōn kō nsímé nse símisi. Mekóólentene áme kapē nókenécōpe n we, amá ani kesē lise ne n náási nōn kō kemúnḡ kēse má. ¹¹ Pinémárecō, Kulowee keyó pikó ye né símisi re íkenḡene ye nókenécōpe wele. ¹² Liasei re pisoí pinyine ye nókenécōpe we, api ye maa re Ρῶλι ke pē api tíkilē, píco re Apoloosi ke pē api tíkilē, píco api kō re Piyēē ke pē api tíkilē. Píco pōó kō re Kírēsi ke pē api tíkilē! ¹³ Kírēsi ye kériinēlenléé? Yare Ρῶλι kapi nó nnya kunapéékó kecáá kpu nēē Ρῶλι rinyiri kapí ne míni nó wóle?

¹⁴ Ne Uléécāa pōōnese kám Kírēsi puusi ne Kayusi memáá nó úka ucō míni n wóle nnya. ¹⁵ Lē nnya, úka úu yé fe uké re rinényiri kapí ne míni nó wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kō Sitefanaasi keyó pikó míni wole, amá am pakare re ne kō unyine ucō piwóle rikpá. ¹⁷ Kírēsi úu né tumme

re ké písoi míni wole, u né tummele re ké Nsímé Kεcirε riyóó. Ai kesoipipi mesímésōho kam ne n yóólē. Insá lē, Kirisi nkpo kuu kunapéékóó kecáá n kpu rín líka yoriye.

Yeesu Kirisi yee Uléecaa nnaŋe ne umewéesesōho

¹⁸ Kirisi nkpo kunapéékóó kecáá nsímé ye pepεε ncée m pō kémεε nnirisimé le. Tó mpí riyu ke Uléecaa uu n lō ye nyáni re Uléecaa nnaŋe ye mu. ¹⁹ Uléecaa Nsímé ye maa re: Né mpí pεε m músu re pi mewéesesōho má mewéesesōho caai, am mpí pεε m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwoo.

²⁰ Lē nnya, pepεε mewéesesōho m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké pisíményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kō nké. Uléecaa ye nyísele re lē kapi ye ketē kecáá n sée re mewéesesōho ye nnirisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simewéesesōho cire fe siké Uléecaa céri kei kuu umewéesesōho n lése uu nyíse. Lē nnya ke Uléecaa uu re u yé pepεε ne nsímé mmú mee nní ní we yare nnirisimé kefa n tene riyu lō. ²² Pisui fi re pinsá mewaisaŋa n yē, ápi yé ηmurei. Pikireki pōon mewéesesōho wéési kelenε. ²³ Amá Kirisi yee kunapéékóó kecáá ní kpu nkó ke tōó símisi. Nsímé mmē rín Pisui fi kémεε kuηmurei we re piké ne kefa n tene, n kō mpuri sane pikó kémεε nnirisimé le. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisui fi ne Pikireki pē ke Uléecaa uu n wée kéméé Uléecaa nnaŋe ne Uléecaa mewéesesōho. ²⁵ Lελεε ní we yare Uléecaa nnirisimé ye sisoipipi mewéesesōho likó fele. Kei ke Uléecaa uu ye n wa yare unárei ye sisoipipi rikōho likó fele.

²⁶ Ani ripái, pimáρεcō, ani yénu isoi iyē kéméé kaní pεε ní we Uléecaa uú ne nó wée. Pē kani n nyáni re pi mewéesesōho má ne pináŋe-naŋe ne píyukóó ápi nókenécōpe kulúí we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te linírikó ke Uléecaa uu ye kpísi uú ne lē ke sisoipipi asi n kpíílē te mewéesesōho likó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te lináreikó ke Uléecaa uu ye kpísi uú ne pepεε m músu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lελεε ái sisoipipi inipee-i ríyu m má née lē kapi n lómiiise née lελεε ái líka n tulaalē ke Uléecaa uu ye ne lελεε ye siinipee n yi rifíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umεcirε riñtaáse nnya. ³⁰ Amá Uléecaa ye nó wéele uu nó kpísi uú ne Kirisi Yeesu nó péne. Uyεε merówéesesōho mee Uléecaa-i n léeri. Uyεε tíyεselē kari Uléecaa inipee-i aseí pite. Uyē nnya ke Uléecaa uu ró pansese upikó, uu akópe kémεε ró lese. ³¹ Ai pεε nkpeni wai yare kai Nléecaasimé ritelé-i n wólaalē te: Uyε un n la uké umεcirε ritaáse, uké lē ke Upíima uu n wa nnya umεcirε ritaáse.

2

Pōoli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékóó kecáá karií

¹ Pimáρεcō, kam nókenémεε n hápō am Uléecaa nsímé aseí nyεε m pékaalē nó símisi, ái mesíményuwe píima menyine née awéesenō papε-papε anyine kamí ne nó símisi. ² Ne pεε kenéfa-i wale re ám kape Yeesu Kirisi memáá linyine licō nókenémεε yé, aí ne tósu Yeesu Kirisi kapi kunapéékóó kecáá ní karií. ³ Menárei kam nókenémεε hápō, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴ Ai menésiményuwe mee anélēmpi née mmē kam n yóólē kémεε pikei wai. Amá Uléecaa Nfaasōne nnaŋe mee nó nyíse re mmē kam n yóólē ye aseí le. ⁵ Ai we re nónnéfatenε nké sisoipipi mewéesesōho kémεε n leeri, amá li péé we yare nké Uléecaa nnaŋe kémεε n leeri.

Uléecaa mewéesesōho

⁶ Amá mewéesesōho ke née kō pepεε nfatene kémεε m pi céesi. Ai sisoipipi née nfáani ketē nké mekóó née ketē nké kecáá piyōopi ipaa yee keyáa n tenene mekó. ⁷ Uléecaa mewéesesōho ke née písoi céesi. Mekεmεε ye címúle, men kō pékaalē. Uléecaa uké kelenε ketē ne keyóme n wa, u pεε yekeile re mekεcáá kai yé ne ritiki arí ne umeyōopi yenu. ⁸ Ketē nké kecáá uyōopi úka úu mewéesesōho mē ceri. Pin pεε me n ceri, ápi yé pεε Upíima yee meyōopi n te kunapéékóó kecáá karií. ⁹ Limεcō kai Nléecaasimé ritelé-i wólaalē te: Lē ke úka úu píikai n yénaalē née ke úka úu píikai n kómaalē. Lē ke úka úu píikai m múŋaalē te li we.

Lē nnéi ke Uléécaā uu wa uú ne pēpēe u ní la m mē.

¹⁰ Uléécaā ye ne Nfáasōne ritikile uú ne tó li nyíse. Mesei ke Nfáasōne nn ye m̀pá yo perei, ticuruu áí ne Uléécaā simúnjé see keméε-pō m pékaalē péne. ¹¹ Usoi úye yee yé fe uu lelee usoicō kefa-i ní we ceru? Insá uricuruu. Limεcō ke úka úu yé fe uké Uléécaā likó céri, insá Unfaasōne mεcire. ¹² Ai kō nkpéni re ketē kecáá kemúnjé kai tó he. Amá Uléécaā yee ípēelée ró nyíse uu Unfaasōne ró he tóké ye ne ulikó céri. ¹³ Ai sisoipipi mēwéésēsōhō kari ye ne linsímé símisi. Amá lē ke Nfáasōne nn tó n céesi kari ye ne linsímé símisi. Pēpēe Nfáasōne m má kari pēe lē Nfáasōne likó céési.

¹⁴ Amá usoi nkó yee úu Uléécaā Nfaasōne m má úu yé fe uké Nfáasōne likó kō. Li ye u n we yarē nnírísímé ye mu. Kai nní re uyēe Nfáasōne m má ηmanē yee yé fe uu liasei kom nnya, uyēe úu Uléécaā nfaa m má úu yé fe uké liasei kō. ¹⁵ Usoi nkó yee Nfáasōne m má yee yé fe uu m̀pá yo ceru uu kóolenē úka úu yé nnyine yē uké u maa. ¹⁶ Li Uléécaā ritelē-i wólaalē tē:

Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé fe uu mesōhō u kpá? Amá Kirisi kemúnjé ne tó kekó ye kesē le.

3

Uléécaā pikéikó kecáá nstmé

¹ Pimárecō, aseí kecáá ám fe ké ne nó símisi yarē pisoí pēe Uléécaā Nfaasōne m má. Ne ne nó símisile yarē pisoí pēe pikemúnjé cire ne n sōne, yarē pisoí pēe kō ne Kirisi pitiki kémee riwá n tiselē. ² Mmē kam nní nó n símisi ye we yarē mēpe kapi ye kewá fenfēí n nyense, áí iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahanē iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nkpéni-mε ricuruu, áni kahanē ikuluke n tu. ³ Li we re áí Uléécaā Nfaasōne mēe nó séni. Ke kufatoi aku nní nókenécōpe ní we, áni kō kómēine, áí li lē nyíselenle re nō rinárei málee? Ai li lē nyíselenle re áí Uléécaā Nfaasōne mēe nó séni? ⁴ Ucō yee un m maa re: Pōoli ke née tikilē, ucō uu re: Apoloosi ke née tikilē.

⁵ Wóo mpíi Apoloosi? Wóo mpíi Pōoli? Nénte tō ntónéi Uléécaā pikéikó kpárá le, kai ne rintiki aní ne Yeesu kefa tēne. M̀pá úye ye upikēi ke Upíima uu u m̀ pa waille. ⁶ Née kuléé támēsi, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Uléécaā yee ku peise. ⁷ Lē nnya, áí uyēe n támēsi yee linyine wa née uyēe míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Uléécaā yee ku m peise yee m̀pá yo wa. ⁸ Uyēe n támēsi ne uyēe míni n yákasi ye sále. M̀pá úye ye pikεcōpe sántile uké lē kuu upikēi n wa ihéé yōsí. ⁹ Uléécaā ke tóo ne kesē keisi. Nó ye nkpéni wa yarē ukεcare née ukulee kuu m móm.

¹⁰ Uléécaā ye ne kefa né fénnēle uu tíyese aḿ n we yarē umóme sōhō yee rikúí n yekei, ucō uú weri uu rikεcáá móm. Lē nnya, li pise re m̀pá úye uké n nyu re íye kuu rikεcáá móm. ¹¹ Li we re rikúí ye piyekei máálenle. Tεtεe Yeesu Kirisi. Uka úu fenε uké rimemáá riféé rinyine ricō yekei. ¹² Úye un wura née nwóóweni née apare néikōó née ana née ahóoyui née ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m mō, ¹³ li keyáa sántile liké m̀pá úye pikēi lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa kē ketúnjé n wēle, Uléécaā uu pēe m̀pá úye likeikēi nkemee waipō áí ne nyíse re li nyaḿ née áí nyaḿ. ¹⁴ Úye likeikēi linsá nna mmē kémee n torε, liute yé ihéé yōsí. ¹⁵ Amá úye likó lin n torε, uyē ye loó. Uléécaā yé uriyu lō, amá li pεé wēle yarē nna kecōpe ke liute uu lompo uu lééri.

¹⁶ Ani nyu re nō Uléécaā keyō le, Unfaasōne nn nókenéméé wee? ¹⁷ Úye un ke n fori, Uléécaā yé kō liute fori. Li we re Uléécaā kekó ye ke. Nōo nní lē ukεyō kē.

¹⁸ Nó úka úu kapε umεcire kiraase. Nó úye un m músu re u ketē nké kecáá sisoipipi mēwéésēsōhō má, liute uké pansε yarē unírí uu pεé ne meyíkíyiki wai uyēe mēwéésēsōhō m má. ¹⁹ Lē ke sisoipipi asi ye n sée re mēwéésēsōhō ye Uléécaā kémee nnírísímé le. Lē nnya kai Nléécaasímé ritelē kémee wólaalē tē: Mēwéésēsōhō pikó cire mēηmumpisōhō ke Uléécaā uu ye ne pi tí. ²⁰ Ai kō kpá re:

Upiima ye mewéesesəhə pikó simúñé nyule,
 un kə nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kapε ucə ne n tálē un ne umεcire taáselē.
 Li we re nów m̀pá yo te. ²² Liké Pəəli née Apoloosi née Piyee née ketē nké nnéi kecáá
 likó née nfáa née nkpəó née nfáani ketē nké likó née masí kepire likó, nów m̀pá yo te.
²³ Kirisi yee nó te, Uléecaa pəəon Kirisi te.

4

Kirisi pitumε

¹ Lē nnya, li pise re pisoι piké t́ Kirisi pitumε n nyáni re tə upikeikó le. Uléecaa ye uasei
 nyee m pékaalē arónipe-i wale re təké pisoι a cereise. ² Li meýikíyiki pise re pin úye anipe-i
 linyine n wa, liute uké aseι m má. ³ Ai nē cónlē te nəké ne né túhaane née nəké pisoι kέmεé ne
 ketahai né tone. Tinécúruu ám kə ŕka ne menécire túhaane. ⁴ Am nnékópe ŕka kenémúñé-i
 nyáni. Amá ái pεe re lelee nyíselē te ne aseι ute le. Upiima ηmanε yee nnékó túhaane. ⁵ Lē
 nnya, áni kapε úka kecáá ŕka m músu Uléecaa itunε kuu n yekei iké kelenε tu. Ani Upiima
 mekame m mē. Un piyeyi n ka, u yé metéi kέmεε lē nnéi lee kuηmaha-i m pékaalē pékele uu
 pisoι simúñé see pisifa-i ŕ we pérése. Kei ke m̀pá úye uu yé pεe uipakarε yəsí.

⁶ Pimárecə, t́ ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseι nó céesi. Ani kapε
 ye n náasi nəké wa liké lelee n wólalē tifaau. Ai nyam te unyine uké ye rikókəri nnya usoi
 kecáá rikpá uú ne ucə n ηmélu. ⁷ Wóo pəó símisi re ṕ ne picə fe? Pəon yo m má, ái Uléecaa
 yee pəó li hεe? Kai nní Uléecaa yee pəó pa, yo nnya kaa pεe mepócire taáselē yarε ái unyine yee
 pəó pa?

⁸ Li siwəə nkpéni lē nó tórilε hái! Nə nkpéni lē pimámá le! Nə nyu re nə iyəəpi lele ái
 ne t́. Nəon pεe mesei iyəəpi n tū, li yé pεe ró n láarú re t́ ne nnó yé i tone. ⁹ Li né we yarε
 ketónε píř-pə ke Uléecaa uu t́ pitumε yekei. Tə we yarε pē kapi ye ne n túhaane pin la piké
 kukpépi-i pi kō. Ketē nké nnéi kecáá ne piléecaatumε ne sisoipipi inipee-i kari yánaalē. ¹⁰ T́
 ne nkpéni Kirisi nnya pansεe piníri, nów pεe ukupénecə kέmεε pansεe pisəhəə! T́w pinárei,
 nów pináñe-nanε. Nów piyukóə, úka úu t́ waiselē! ¹¹ Nkū ne nníré ye ró múilenle hái ne
 nkpéni itunε nnyí-i. Litane-tane ye kə ró páriilenle. Ipépi-i karí we, ári kə ketónε yikíyiki
 má. ¹² Tə ηmóópúlenle tən ne arónipe keisi. Pin t́ lámisi, amá tən tinóə səne pikecáá símisi,
 pin t́ wéekuselē tən kahari. ¹³ Pisoι pin kerócáá nkópe n símisi, tə ye pi n kpurukεele.
 Háι ne nkpéni itunε nnyí-i pisoι ye ró nyánile ketē nké kecáá yarε ayúí péei-péei née yarε
 likpárákəə.

¹⁴ Am nsímé mmú nó wólε re isei iké nó wa, amá ne nó wólε re ké icélaa nó pa yarε sinépipi
 lala kecire. ¹⁵ M̀pá nən n ka nən pisoι m má ápi kúkeentεne we, pεe Kirisi nsímé kέmεε nó n
 nyólε, ái re pisáa kulúí kani lē má. Née Nsímé Kecire ne ritiki amí ne wai Kirisi Yeesu kέmεε
 nóunésáa. ¹⁶ Lē nnya kam nó ηmóópúselē te ani menécə n we. ¹⁷ Lē nnya kam kenépipi lala
 kecire Timotee nókenémεε tumpə. U aseι ne Upiima tikilenle. U yé nó léise lē kam inésoi
 kέmεé ne Kirisi n sónε, ne lē kam m̀pá Uléecaa icápine íye-i n céesi.

¹⁸ Nókenécəpe, pinyine ye músu re ám nókenémεε sónεpə, pin lē nnya rikókəri wai.
¹⁹ Amá Upiima un n la, né nfáani nókenémεé hapə ké pεe yé te pεpεe nní rikókəri n wai ye
 méwoo símisile née pi ŕnanε nnyine mále. ²⁰ Uléecaa iyəəpi íi nnóəsimé likó linyine, amá
 ŕnanε pinyíse ye pi! ²¹ Yo kani wée? Ké nséi ne nó leepəó née ké ŕla ne hapə liké t́ ne nnó
 kecəpe n láarú?

5

Isoi kpárá yee Kirisi pikó-i ŕ we nsímé

¹ Pi m̀pá yeyi símaankεε re pisoι ye nókenécəpe isoi kpárá wailε. Háι isoi kpárá iyē ico
 íi pεpεe ápi Uléecaa n wuru kέmεε we. Pi símaankεε re nókenécəpe, unyine ye ne usáa

unasi sóile. ² Nɔn kɔ pɛ́ ɛ ne we nɔn nɔ́mɛ́nɛ́círɛ fuuselɛ́, ái nkpáni nó we re nɔ́kɛ́ nkpɔ́ tone nɔ́kɛ́ mɛ́wai mɛ́ ute nɔ́kɛ́nɛ́cɔ́pe lese! ³ Ḿpá ke nɛ́ ám nɔ́kɛ́nɛ́kúrí ní we, ne pɛɛ kenémúnjé nnéi ne nɔ́kɛ́nɛ́kúrí wele. Lɛ́ nnya, nɛ́ ne uyɛɛ isoi kpárá iyɛ́ n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nɔ́kɛ́nɛ́kúrí kei wele. ⁴ Ani Upiima Yeesu rinyiri ne n cápinelɛ́ ké kenémúnjé kɛ́mɛɛ nɔ́kɛ́nɛ́kúrí n we. Ani Urópiima Yeesu nnaɛɛ kɛ́mɛɛ ⁵ liute uyɛ́ Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Uléécaá uké pɛɛ fe uké keyáa kɛ́ ke Upiima Yeesu uú ne písoi n túhaanɛne uriyu lɔ.

⁶ Ai lisɔne linyine kaní ne nní nɔ́mɛ́nɛ́círɛ taáselɛ́. Ani nyu re nkpónótɔ pite fíi pɛɛ ye pikpɛ́e nnéi nyépukeɛɛ? ⁷ Mɛ́wai kópe ye we yare nkpónótɔ pite. Lɛ́ nnya, ani nɔ́kɛ́nɛ́cɔ́pe me lese, ani pɛ́ n we yare pikpɛ́e fale pɛɛ ápi nkpónótɔ pite m má. Lɛ́ ticurru kani nní piwée máálɛ́. Pi Kirisi kpule yare irósánj kari ye ne nkpɔ́ meló anyá n li. ⁸ Lɛ́ nnya, tɔ́kɛ́ anyá nyɛ́ li nkpónótɔ pite kpure ne íkiraase ne rikpákárá ári kape n we. Amá tɔ́kɛ́ anyá nyɛ́ li ne akpónó nyɛɛ áa pite m má, ne kɛfa kɛse ne aseí.

⁹ Ne rítelɛ́ foí tɛ́ kam nó ní wáí kamí ne ntí rinkpá kɛ́mɛɛ nó símisi re nó ne isoi kpárá pikó áni kape líka kɛ́mɛɛ m pɛ́nelɛ́. ¹⁰ Lɛ́ kam nní nó n símisi, ái písoi kpárá mesame ketɛ́ kɛcáá nɛ́e nwóónaapí pikó nɛ́e piyaaluke nɛ́e pɛpɛɛ piléé n nyóónse nsímé kam símisi. In pɛɛ lɛ́, ketɛ́ nké kɛcáá kani pɛ́ lelune. ¹¹ Ne lalɛ́ kɛ́ nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kɔ pɛɛ isoi kpárá wai, un nwóónaapí má nɛ́e un piléé nyóónse, nɛ́e un písoi lámaankɛɛ nɛ́e un útapome nɛ́e uyaa, áni kape líka kɛ́mɛɛ m pɛ́nelɛ́, áni kape ye ricurru iluke ne liute ripéne. ¹² Inéyo ne ketahai pikó nkó. Pɛpɛɛ Yeesu n tíkílɛ́ kaí ne sá re nɔ́kɛ́ ne túhaane. ¹³ Uléécaá yɛɛ pitahaikó túhaanɛne. Li Nléécaasimé ritelɛ́-i wólaalɛ́ tɛ: Ani usoi kpááree nɔ́kɛ́nɛ́cɔ́pe lese.

6

Kirisi pikó mɛcɔpɛcírɛ sitahai piseleine nstímé

¹ Picé pin unyine ne uucɔ́ kɛcɔ́pe n we, yo nnya káni ye Uléécaá pikó kɛ́mɛɛ túhaane, ani ye pɛ́ ha pɛpɛɛ ápi Uléécaá n wuru kɛ́mɛɛ túhaane? ² Ani nyu re Uléécaá pikó pɛɛ masí sisoipipi nnéi túhaanɛne? In nkpéni re nɔ́ ke Uléécaá uu kpísine re ani ne sisoipipi nnéi túhaane ní, íye kai wa káni ye pɛɛ fe nɔ́kɛ́ sisímé sínsápi túhaane? ³ Ani nyu re tóo masí ne piléécaatume túhaanɛne? Yo yɛɛ pɛɛ nkpéni ketɛ́ nké kɛcáá sisímépi? ⁴ Yo nnya ke picé ápi ye pin unyine ne uucɔ́ kɛcɔ́pe n we, ani ye pɛ́ ha pɛ́ ke úka úu Yeesu pikó kɛcɔ́pe n kɛ́éni kɛ́mɛɛ túhaane? ⁵ Ne nní símisile re líkɛ́ isei nó wa. Yare úka úu nɔ́kɛ́nɛ́cɔ́pe mɛ́wéésɛsɔ́hɔ́ má un yé fe uu nsímé pimáreɛcɔ́ kɛcɔ́pe kɛ́neɛ? ⁶ Lɛ́ nnya, li pɛɛ pise re Yeesu ukó ne uucɔ́ piké sitahai n séleineɛ? Ai kɔ pɛɛ re pɛpɛɛ ápi Kirisi n tíkílɛ́ kɛ́mɛɛ kapi yé pitúhaane haa?

⁷ Nɔn nɔ́mɛ́nɛ́cɔ́pɛcírɛ sitahai n séleine, li nyísele re nɔ́ loole háí. Yo nnya káni ye n kahari unyine uké mese menípeɛ nɔ́ li? Yo nnya káni ye tíye nólínɛnyine líkɛ́ mese unyine-i riséé? ⁸ Nɔ́ ñmaa, nɔ́o meníɛ pinípeɛluche má, nɔ́o kɔ nɔ́kɛ́nɛ́mɛɛ nɔ́pinéɛcɔ́ círɛ, Yeesu pikó líkɔ́ sééselɛ́! ⁹ Ani nyu re píwaikópeɛkɔ́ ápi Uléécaá iyɔ́opi yenunɛɛ? Akpéri áa we, pɛpɛɛ isoikpárá n wai ne pɛpɛɛ piléé ní nyóónse ne pitisi ne pinósi pɛɛ méwoo méwoo n wélaanɛntɛne ne pitisi pɛɛ ne pipicɔ́ n sói ¹⁰ ne piyaa ne pɛpɛɛ nwóónaapí m má ne pítapome ne pɛpɛɛ picɔ́ n lámaankɛɛ ne piyaaluke úka mpuri úu Uléécaá iyɔ́opi yenune. ¹¹ Isoi iyɛ́ kɛ́mɛɛ ke nɔ́mɛ́nɛ́yá amé pɛ́ we. Amá Uléécaá ye nkpéni nɔ́anékópe heerele uu tíyese ani pansɛ upikó. Uu tíyese Nfáasɔne nn Upiima Yeesu Kirisi rinyiri kɛ́mɛɛ nó pansɛse aseí pite uinipe-i.

Iye ke Yeesu ukó uu yé uipíɛ ne Uptima rtyu waise?

¹² Pinyine yɛɛ maa re: Ne mɛyíkíyiki ncéé mále nen yé ḿpá yo wa, amá ái ḿpá yo yɛɛ yé né yóriye. Né fe am te: Ne mɛyíkíyiki ncéé mále nen yé ḿpá yo wa, amá am ñmureine linyine líkɛ́ ilási né tónse. ¹³ Nɔ́ ye kɔ́ maa re: Kɛfa nnya ke iluke íi we. Iluke nnya ke kɛfa

póo kó we. Amá Uléécaá yé keyáa lē nnéi kété waise. Amá usoi ipiñe íi iwásánkaí nnya we. Upíima nnya ke isoipiñe íí we, Upíima póon kó isoipiñe nnya we. ¹⁴Uléécaá yee pikpókpo kémee Upíima n yukuse ye kó ne unnañe pikpókpo kémee tó yukuseñe.

¹⁵Ani nyu re nóinépiñe ye Kirisi ipiñe ílese inyine lee? Né fe am pee Kirisi ipiñe ne unósi wásánkaí ikó pénee? Aai yé lē wa! ¹⁶Ani nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyē ne wale ipiñe íseé? Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te piketé ye ripéne api pansé ipiñe íse. ¹⁷Amá úye ne Upíima pin timpéne, u ne uyē api Nfáasone nse m pénelē.

¹⁸Lē nnya, ani iwásánkaí meýikíyiki n wuru. Mewai kópe tərōo mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipiñe rikó. Amá úye un iwásánkaí n wai uipiñe cire kuu nkópe wai.

¹⁹Ani nyu re nóinépiñe yee Nfáasone ke Uléécaá uu nó n he nn nókenémee we keyōo? Ani nómenécíre te. ²⁰Uléécaá ye nnéi píima nókenécáá hēlele uú ne nó lolu re uké nó n te. Lē nnya, ani nóinépiñe kpísi aní ne ríyu u waise.

7

Pisóonne kecáá nsímé

¹Tóké nkpéni nsímé mmē kani né í wói non né písei ripaí nké! Li nyamí te utisi úu kape unósi kpísi. ²Mpá ne lē, iwásánkaí mewai nnya, li kutósi we re mpá utisi úye uké uunósi cire m má, mpá unósi úye uké uula cire m má. ³Li nyamí te utisi uké ye lē kai m pise unósi wa, unósi póo kó limεcō ula wai. ⁴Ai unósi yee uipiñe te, ula yee i te. Limεcō, ái utisi yee uipiñe te, unósi yee i te. Ai unósi yee umεcire te, ula yee u te. Limεcō, ái utisi yee umεcire te, unósi yee kó uyē te. ⁵Uka úu kape ye umεcire ne ucō yē. Amá in te nō lalē nóké ne piyómeyáhaa kutu ricō kani yé fe ani kóméine aní ne lē wai. Ai kape ye kó nánai nóké ne piyéntine m pele re Setani úu kape nó peikee nóké nómenécíre pimúlú pōone nnya.

⁶Lē kam nní nó m ma ái ísé kam nó pālē, amá ncée kam nó nyíse. ⁷Ne peé la re pisoi nnéi piké menécō n we. Amá mpá úye ne ulikó ye ni ke Uléécaá uu ró í he. Uka ne ucō ihēe íi pénelē. ⁸Ne nkpéni la ké pepere ápi kahane n sóō ne pitisi pee ápi kahane pinósi n kpísi ne pikúmannósi símisi re li nyamí te piké menécō ritáne n tū. ⁹Amá pinsá pimεcire pimúlú n fene, pinósi piké sóonkee, pitisi api pinósi kpíkési. Li kutósi we unósi uké ula sóō née utisi uké unósi kpísi ne kapi yé ne nnáápí m pansente.

¹⁰Pepere pila ne pinósi m má kam ísé nnyí pālē. Ai kenéméé kii léeri, Upíima yee maa re unósi úu kape piyale yisi. ¹¹In te u piyale piyíse máálenle, uké ritáne tone úu kape sóō. Unsá ritáne n tonene, u ne ula piké pikecōpe nsímé nyóonse, utisi páa kape kó unósi lakase. ¹²Ai nkpéni Upíima yee ma, amá née pisoi tərōo picō mpí símisi re Yeesu ukó un unósi m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, unósi uyē un n ηmurei re u ne ula yé tone, úu kape u lakase. ¹³Limεcō, unósi yee Kirisi n tíkilē un ula m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, ula uyē un n ηmurei re u ne unósi yé tone, unósi úu kape u yisi. ¹⁴Li we re unósi uyē nnya, Uléécaá yé ula yee úu Kirisi ne kefa n tenelē kecáá m paílē. Limεcō kuu yé kó ula nnya unósi nkó yee úu ne Kirisi kefa n tenelē kecáá m paílē. Insá lē, nósinépipi ási yé pee Uléécaá sikó. Si kó pee nkpéni usikó le. ¹⁵In ula née unósi yee úu Kirisi ne kefa n tenelē yee uricuruu la uké tómpo, u yé fe uu tómpo. Uka úu pee ucō mekó-i we. Uléécaá ye nó sée re nóké picō ne nkíññe-i n we. ¹⁶Iye ke pó unósi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé ne ceri re áa yé fe póké upóla riyu ló? Limεcō, íye ke pó utisi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé céri re áa yé fe póké upónósi riyu ló?

Usoi un ltye n we, líké ne u n sá

¹⁷Uléécaá ye pee méwee menyine kémee nó yekeilenle non mekeméé we uú ne nó séi re ani u ritiki. Aní lē n we. Lē kam Uléécaá icápine nnéi kémee ísé pālē. ¹⁸Uye un peé n kélē Uléécaá uú ne u séi re uké u ritiki, liute uké mēsunu ukéké. Uye unsá peé n kélē uké kelene u sée, liute úu kape n náási uké riké. ¹⁹Piké née pikéciré ápi linyine, Uléécaá ísé kai pise re usoi uké ritiki. ²⁰Mpá úye uké n we yarē kuú pee í we Uléécaá uú ne u séi. ²¹Pōn pee

ulási kuu ne pó sée, ái kapε pó n cónlĕ. Amá in te pó fe aa ikεmεε μερócĭre lese, a riηmócúpú. ²² Lελεε re usoi un ulási ke Upíima uú ne u sée, u nkpéni u ne uyĕ kupénεcɔ kέmεε wale usoi nkó yεε umεcĭre n te. Limεcɔ, usoi nkó yεε pεε umεcĭre n te uú ne u séi ye pansεle nkpéni Kirisi ulási. ²³ Uléεcaa ye nnéi píima nókenécáá héelele uú ne nó n te. Lĕ nnya, áni kapε ηmurei nóké pĭsoi ilasi tone. ²⁴ Pimáρεcɔ, mῑpá úye uké Uléεcaa keyu-i n we yare kuu pεε ῑ we Uléεcaa uú ne u séi.

Pitáne kecáá nsímé

²⁵ In pitáne kecáá nkó, Upíima úu ῑka né pĭse re ké nó símisi. Kuu ne kefa né n fénne uu waise re ké aseĭ ute nnya kam la ké kenémúnĕ cĭre nkó nó símisi.

²⁶ Lĕ kam m mūsu re li nyaní yεε re kumúnĕ papε-papε nkú-i kari nní ῑ we nnya, li kutosi we re usoi uké ritáne n tū. ²⁷ In te pɔ unósi pikpíké masile, kapε re póké u lakase, amá in te áa kahanε unósi n kpísi, kapε nkpáni n náási póké kpísi. ²⁸ Mῑpá ne lĕ, pɔn kɔ unósi n kpísi, áa akópe áka wa. Ukpéρε un kɔ ula n sóḏ, úu akópe áka wa. Amá pitisi pεε pinósi n kpíkεsine ne pinósi pεε pila n sónkeene yé kam api piisoi kέmεε mῑpale kom. Né ne pεé la re ké likεmεε nó lese.

²⁹ Lĕ kam ῑ la ké m maa, pimáρεcɔ, yεε re itunĕ kai n tise ῑi nkpéni piye. Lĕ nnya kaí ne neni n kpísi, li pĭse re pεpεε pinósi m má piké n we yare ápi pinósi má. ³⁰ Pεpεε n tēni piké n we yare ápi tēni. Pεpεε mpóonare-i ῑ we piké n we yare ápi mpóonare-i we. Pεpεε n léeri pin curii piké n we yare ápi líka má. ³¹ Pεpεε ketĕ nté likó ne pipikεi n wai ápi kapε likεcáá pikémúnĕ n wailĕ. Li we re ketĕ nké áke nánaine keké kelene tási.

³² Am la re nóké linyine nfasimé n wai. Upíima likó nfasimé ke utáne uu ye n wai. Lĕ kuu yé n wa liké ne Upíima n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unósikó pó ne ye ketĕ nké likó nfasimé n wailε. Lĕ kuu yé n wa liké ne unósi n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu pεε mmé ne mmé n we. Limεcɔ, unósi tane néε ukpéρε nkó yεε úu utisi n nyu ye Upíima likó nfasimé wailε. U ye n wéésile uké leleε yé Upíima n larisi wa. U ye uipĭne ne ukémúnĕ kpísile uu waise Uléεcaa likó. Amá uyεε ula m má yĕĕ ketĕ nté likó nfasimé n wailε. Lĕ kuu yé n wa liké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnésone kam la nnya kam lĕ nó símisi, ái ripine kam la ké nó wa. Ne la re ani isoi n le yare kai m pĭse, aní ne nókenéfa nnéi Upíima pikei kέmεε n we.

³⁶ Uηmáne úye un n yĕ te úu yé fe uké umεcĭre tĭ, uké merí liké ha ne keyáa kĕ ke u ne uuwancɔ api yé n sóonne tu, un kɔ pεε kaípi yare uké u kpísi, ncée ye we re piké sóonne, pin n la. Pin n sóonne, úu akópe áka wa. ³⁷ Amá úye un umεcĭre pitíne n fe, un ukεfa-i n nyu re ái u cónlĕ, amá uyεε ne umεpɔla yekei re liké lĕ n we, u ne uwáncɔ ápi kapε kulee ripéne, ῑsone ke liute uyĕ uu wa. ³⁸ Lĕ kέmεε, un te u yé uuwancɔ uyĕ kpísi, ῑsone kuu wa. Un kɔ re úu yé u kpísi, leleε ῑsone feriyε.

³⁹ Unósi un ula n sóḏ, úu ula nfaa kέmεε méyule u má. Amá ula uyĕ un n kpu, unósi yé fe uu ula féε kuu n wéε sóóni. Li pĭse re uyĕ kuu n sóónine uké Kirisi ukó. ⁴⁰ Né ne yĕ te un titáne n tone, li yé u n láárú ai tósu kuu yé pisóḏ tinkpá. Né kemúnĕ ye kĕ. Ne nyáni yare Uléεcaa Nfaasone ye kɔ né kέmεε wele nen ne símisi.

8

Inyóonsesare kecáá nsímé

¹ Tóké kelene inyóonsesare nkó n símisi, ne la re ani kɔ te ntónéi mmú, mῑpá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yεε tíyεsele usoi uu ríyu n wéési, amá ῑla mee ye tíyεse usoi uu nfatene kέmεε pelu. ² Uye un umεcĭre n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahanε n ceri liké tu yare lĕ kai m pĭse re usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléεcaa n la, Uléεcaa ye liute nyule.

⁴ Inyóonsesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li néε ápi kapε ye i li? Tɔ nyule re piléé ápi ketĕ kecáá ῑka-i we, amá Uléεcaa use kóló yεε we. ⁵ Mῑpá pĭsoi pin n nyáni re pipileecaa néε pipipiima ye meyíkíyiki keléεcaa-pɔ ne ketĕ nté kulúí wele, ⁶ tó ne nyánile re Uléεcaa use

yee we. Uyee Saa, uyee mpa yo wa. Uyee ko ntofaa nnei keme ro te. Upiima use kolo kari ko ma. Uyee Yeesu Kirisi ke Uleecaa uu ne rintiki uu ne le nnei lee keti keka ro we wai. Uyee ko ntofaa te.

⁷ Ama ai pisi nnei pee ase ny nyu. Pilee nsime ye meya ne pinyine mainule, api ye pee nkpenni inyonsesare n le yare pilee pee mesei isare iy te. Pi pinarei le, api pee m musu re isare iyee mekerinkpe pi waisele. ⁸ Ama ai pee iluke inyine yee ye n tyese ari pisi sone Uleecaa inipee-i. To i lii, ari i lii, ai lika ro kpale.

⁹ Mpa ke ncee nn ni ro we re non n la no fe ani ye liisare iy le, ani nomenecire ti ai kape panselike pinarei loise. ¹⁰ Nko yee nni rinarei m ma un po nko yee nni menyuwe m ma n ye pon kelo pilee kucani kunyine-i tu pon isare iy le, ke uy uu nni rinarei m ma nnya, ai ye u wa yare uy uke ko i lii? ¹¹ Meponyuwe nnya, upomareco nko yee rinarei m ma ye pee le ncee pole. Lin ko pee we re Kirisi ye ko uy nnya kpule! ¹² Non le ne pimareco pee rinarei m ma m punnente, li ye pikemuje coki. Ani pee n nyu re Kirisi kani le ne punne. ¹³ Le nnya, in te iluke inyine ye fe ii unemareco loise, am nkpenni pikai inyonsesare piluke kpane. Lelere re am la like unemareco loise.

9

Lelere ro we re utume liko ne le kai m pise re uke n wa

¹ Ne ne ko ncee male nen ye menela wa. Ne ne ko utume le. Ne ne ko Uropiima Yeesu yenaalenle. Noo we lin nyisel te ne Upiima pikei wale. ² Mpa pico pin m ma re am Kirisi utume, ne no keme utume le. Noo Upiima kupeneco keme we lin nyisel te ne pinetumekai nsone wale.

³ Tinoo nti kam ye pepee n kesu re am utume pese: ⁴ Ne ne ko ncee male re ke pinikei nnya lineluke-luke ne le kam ye ni niru no keneme kpisi. ⁵ Ne ne ko ncee male ke Kirisi pikokecpe unyine kunosi kpisi ari n tooine yare ke pitume pico ne Upiima pimareco ne Piyee api n wai meco. ⁶ Yare to ne Parinapasi nmane kai ne sa re take n keisi ton ne merocire kpini, nee iye? ⁷ Woo kecire yee isoca wai api pee u heele? Woo ye kulee tamesi uu ye kuripipi li? Woo kecire yee inaa seni uu ye pee ukunaalee menapenni n nti?

⁸ Ama ai le ke pisi api n wai nmane kam pale nen ne simisi. Moisi ise po ne ko limeco male. ⁹ Li ise iy keme wolaal te: Api ye inaa yee melukepipi kukpepi-i n copu nnoo ripi re ii kape li. Yare inaa nmaa nko mee le Uleecaa conle? ¹⁰ Aai to kuu ne le manee? To nnya kapi mesei le woi. Li we re uyee n lum ye lumle un ne tal te uu ye uliko paa. Limeco ke uyee melukepipi n copu po ko tal te uu ye uliko paa. ¹¹ Kari Uleecaa nsime no rin-yoo, Nfaasone liko kari le no keneme wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Ton nkpenni nolinoko linyine n li, ai pee keroluke kari lii? ¹² Pico ye nolinoko lele. Ai to kai pee ne sa re take meya li n lee?

Mpa ne le, ari pee no pise re ani linyine ro pa. To menije linnai merocire waile re ari la linyine like Kirisi Nsime Kecire puneise nnya. ¹³ Ani nyu re Uleecaa keyo kee pepee Uleecaa pikei n wai kpini? Inyonsesare yee pepee kenyonseshuu-i n keisi po ko kpini. ¹⁴ Limeco ke Upiima uu wa re pepee Nsime Kecire n yooli pike lipikei pe n wai pin ne le.

¹⁵ Mpa ne le, ne am uka lika mpuri pise. Am ko walu re pike nkpenni linyine ne pa. Li kutasi we ke kpu ne kam ye linoko ni koru. Uka uu ye fe uke lirikokari ne kpu. ¹⁶ Nsime Kecire piyoo api keneme riyu piwaise liko, ama kai m pise re ke wa nnya kam wai. Lin ne n fom te am Nsime Kecire mm tiyoo, ai ye ne ne sonesi. ¹⁷ In te kefa keke kam ne rinecuruu li wai, ne ih ee yosi. Ama in te ne waile am la, li nkpenni ne wele noni kapi ne m pa. ¹⁸ Le nnya, ineh ee ye nkpenni iye? Ineh ee yee re ke Nsime Kecire riyoo faalaa, am kape uka le kai m pise re pike ne pa kori.

¹⁹ Nee menecire te, am uka ulasi. Mpa ne le, ne menecire kpisile am pansese mpa uye ulasi ke ne n fe ke pisi meya n le pike ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ To ne Pisufi ton n we, ne ye n

we yarē Usuifi amí nē pi lēni rē piké Kirisi nē kefa tēnē. Tó nē pēpēē isé n tīkilē tōn n we, nē ye n we yarē uyēē isé n tīkilē. Am kō pēē isé iyē tīkilē. Nē lē wai rē ké fe ké nē pēpēē isé iyē n tīkilē lē piké Kirisi nē kefa tēnē. ²¹ Limēcō ke tó nē pēpēē ápi isé n tīkilē ari ye tōn n we, am pimēcō n we, ái kō pēē rē nē ám isé iyē nyu. Amá nē wale yarē ám isé kutu cōlē ké nē n fe ké pēpēē ápi isé n nyu lē piké nē Kirisi kefa tēnē. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléécāa isé ke nēē kō lē tīkilē. ²² Tó nē pēpēē rinárei m má tōn n we, nē ye menécíre waisele yarē unárei am nē fe am pi lēni apí nē Kirisi kefa tēnē. Nē ye mḗpá yei menécíre pale rē mḗpá lin íye n we ké fe ké pinyinē lē Uléécāa uké piriyu lō. ²³ Nsímé Kēcire nnya kam lē nnéi wai rē nēéké kō lisōnē lēē nkemēē ní we kémēē linékó yé. ²⁴ Ani nyu rē pikáhamēwure yèè kecēsi-i kulúí n welē, amá use yēē ye ha kpasi uu ihéé yósuu? Ani limēcō nfatēnē ncee-i n wuru nōn ημόόπύλῃ τε nōké kpasi nōké ihéé yōsí. ²⁵ Mḗpá ukáhamēwure úye yèè ikóhó ncōpuri nē umēcire tinle rísōnē. Ihéé iyē kuu n yósunē íi ye kō pēē picaai nánai. Amá tó nē nfatēnē ncee-i ημόόπύλῃnle tōké ihéé yēē íi ye píkai n caai yōsí. ²⁶ Pōōli uu kō kpá rē: Lē nnya, ái mēsamē kam itóó kariilē, am kō mēsamē mḗpá yei fápii yarē kuyō kam káii. ²⁷ Ticuruu am inépiñe kényu palē. Nē menécíre múlēnle rē am kapē picō Nsímé Kēcire riyóó nē am pēē weri am pōōnē.

10

Pōōli ye Isirayēli pikó stmisi rē piké pimēcire nē inyōōnse tí

¹ Pimárecō, nē la rē ani lelēē pēē pirókpure n wa léise. Kuhopē ye pēē pinnéi yáriile kun pikēcāá pailē, api kō pinnéi Míni-Wēé-Kukoi kémēē tíki kumúñé kpe-i kapí pēē Esipiti keteni-i n léepō. ² Pi nē Moisi kupénecō kémēē, li wa yarē kuhopē nē Míni-Wēé-Kukoi kémēē kapi pinnéi míni wolē. ³ Pinnéi pēē kō ilukē isē iyēē Uléécāa-i n léeri li, ⁴ api kō pinnéi Uléécāa meni mēse níru. Kuparecañaa kpeē mḗpá yei pi n tīkilē meni kapi lē níru. Kuparecañaa kpekpeē nní Kirisi. ⁵ Mḗpá nē lē, pimēyā isoi íi nē Uléécāa risá. Lē nnya kapi kucēsi kóima-i kpí.

⁶ Lēlēē ró nyíse rē ári kapē mēwai kópe n la yarē kapí pēē mē ní la mēcō. ⁷ Ani kapē panse piléenyōōnse yarē pikēcōpe pinyinē mēcō. Pi wa yarē kai Nléécāasimé ritelē-i n wólaalē te: PISOI ye tone api le api níru, api pēē yisi api piyíraase loni. ⁸ Ari kapē kō meróóciē iwásánkaí tā yarē ke pikēcōpe pinyinē apí pēē n wa apí nē keyáa kesē kpi pISOI ákotokú afēeré nē ataani (23.000). ⁹ Ari kapē kō Upíima peikeē yarē ke pikēcōpe pinyinē api u n peikeē, iwáa íi pi kēheni api kpíni. ¹⁰ Ari kapē kō n ηmúlaankeē yarē ke pikēcōpe pinyinē api n ηmúlaankeē, nkpō utumē uú ha nē pinnéi nám.

¹¹ Mēwai mēē pi wale rē tōké yé, api mē wōlu rē tó mpí tōō nní itunē tōō-i ní we tōké meróóciē tí. ¹² Lē nnya, úye un m músu rē u ána até kecāá táálē, uké umēcire tí úu kapē nē ní loó nnya. ¹³ Lē kai ní we rē liké kesoi pipi peikeē mēcō kai ye nó peikeē. Uléécāa ye aseí ute lē. Lē nnya, úu ye ηmurei pipeikeē piké ye nó feriyē. Lē nnya lin ye kumúñé kunyine-i nó m peikeē, u yéē ncēē nó nyíse aní nē likemēē lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, ani piléenyōōnse n wuru rísōnē, pinésáne! ¹⁵ Nō pISOI sōhō lē. Ani nórínécúruu mmē kam nní m ma kecāá musí aní paí nké! ¹⁶ Ani kepóripí kē kari ye rimmúlú arí nē Uléécāa pōōnēse ari ke níru ripaí nké. Kumúñé kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kirisi menye nē tó ripéneseē? Kumúñé kpe-i kari ye nní kukpónó n kpóócorine ari lē, Kirisi ipiñe kaku ye kō nē lē tó ripénese. ¹⁷ Kai nní rē kukpónó kuse kpeē we nnya, mḗpá tō nní kulúí we, tō ntónéi ipiñe isē lē, kukpónó kuse kpeē kari ntónéi ní lē nnya.

¹⁸ Ani Isirayēli pikó ripaí nké! Pēpēē ye kenyōōnse-i inyōōnsesare n li nē kenyōōnse kē yèè ripénele api wai píse. ¹⁹ Lē kam nní m ma aseí rē íye? Yarē liasei yēē rē piléé nēē isēē kapi ye nē n nyōōnse ye linyinē lē, nēē íye? ²⁰ Ai lē! Líka ái kei we. Lē kam m ma aseí nyēē rē inyōōnse iyē ye aníri ikó lē, ái Uléécāa ikó. Aam kō pēē la nó nē aníri nōké m pénelē. ²¹ Ani yé fe nōké Upíima kepóripí nē kuníri kekó m pénelē nōn níru. Nó nē Upíima aní yé m pénelē

nɔn le, nɔ ne aniri nɔn kɔ pɛnelɛ nɔn le. ²² Tɔ lale tɔkɛ lɛ wa Upiima ilaarɔ ikɛ kerɔcɔ́a kam nɛɛ? Yare tɔ pɛɛ nɔpape u fele nɛɛ?

Tɔkɛ ye linnɛ́i wa ari ne Uléecaa riyu waise

²³ Nɔ ye maa re: Ne meyikeyiki ncée mále nen yé mpá yo wa. Amá ái mpá yo yee yé né yóriye. Ne meyikeyiki ncée mále nen yé mpá yo wa, amá ái mpá yo yee yé tíyese usoi uu nfatene kémee pelu. ²⁴ Uka úu kape ukulaa cire n wéési, amá ani ye meníje picɔ kukó wéési.

²⁵ Nɔ ye fe ani lɛ kapi kuyáa-i n yái nnéi le. Ani kape ye nómenécíre nka likecáa m písei liké nó ricón. ²⁶ Li wɔlaalɛ te: Upiima yee ketɛ ne kekecáa likó nnéi te.

²⁷ Nkó yee úu Kirisi ne kefa n tenelɛ un kusáne nó n sée nɔn n ha, ani lɛ nnéi kapi nó m pa li. Ani kape nómenécíre nka likecáa m písei liké nó ricón. ²⁸ Amá unyine un nó m maa re “isare nnyí ye inyóonsesare le”, uyee lɛ nó m ma nnya, áni kape i li. Insá lɛ, li yé u ricón.

²⁹ Ai re nɔ́ kai yé ricón nnya kam lɛ nté símisi. Uɔ kai yé rincón nnya kam lɛ símisi.

Ticuruu yo nnya ke nɛɛ yé ncée m má re ké linyine wa, uɔ kemúnjé ake pɛé ne né yúlu re ám kape wa re li yé u ricón nnya? ³⁰ Nen linéluke-luke kecáa Uléecaa m pɔɔnɛɛ, yo nnya ke unyine uu yé pɛɛ lɛ kecáa kam Uléecaa m pɔɔnɛɛ nnya né lámaanke? ³¹ Lɛ nnya, nɔn ye mpá yo mpuri n le nɛɛ nɔn n níru nɛɛ nɔn n wai, ani ye tíyese Uléecaa rinyiri tiké n taálɛ. ³² Ani nómenécíre tí, áni kape tíyese nóinésói ikɛ Pisui fi nɛɛ Pikireki nɛɛ Uléecaa písoi kémee unyine lóise. ³³ Ani menécɔ n wai. Ne ye mpá yo kéméé n náásile re inésói ikɛ mpá úye n nyam. Ai nnésɔne kam wéési, amá ne wailɛ re liké ne písoi kulúi sɔnesi liké piriyyu lo.

11

¹ Ani menécɔ n wai yare ke nɛɛ Kirisi mɛɔ n wai.

Iye kai píse re utisi ne unósi piké Uptima inipɛɛ-i n we?

² Ne nó pakare kaní ne mpá píyɛi kenécáa n léiselɛ nɔn kɔ icélaa kam nó rintéjɛe rísonɛ múlɛ. ³ Mpá ne lɛ, ne la re ani mmú kɔ te Kirisi yee mpá utisi úye uyɔɔpi. Utisi yee unósi uyɔɔpi, Uléecaa pɔɔ Kirisi uyɔɔpi. ⁴ Utisi nkó yee linyine riyu n yáriilɛ un ne keyóme yáási nɛɛ un ne Uléecaa rinyiri símisi ye uuyɔɔpi Kirisi isei waisele. ⁵ Amá unósi nkó yee riyu nmanɛ ne keyóme n yáási nɛɛ un ne Uléecaa rinyiri símisi ye meníje uula isei waisele. Li we re unósi nkó kapi rinkoósi re isei ikɛ u wa kuu lɛ ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyyu linyine yarii, uké mɛɛ nnyúpi nyai. Li kɔ pɛɛ isei wele re unósi uké n nyalaalɛ nɛɛ uké n koósilɛ. Lɛ nnya, uké ye riyu linyine yarii. ⁷ Ai ne sá re utisi uké linyine riyu yarii. Li we re uyee ne Uléecaa menyíne we, un kɔ riyu u waise. Utisi ke unósi pɔɔ riyu waise.

⁸ Ai unósi ipiɛe ke Uléecaa uu kpísi uú ne utisi wai, amá utisi ipiɛe kuu kpísi uú ne unósi wai. ⁹ Ai kɔ unósi nnya ke Uléecaa uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pɔ́ wa. ¹⁰ Lɛ nnya kai píse re unósi uké pilécaatumɛ nnya linyine riyu yarii liké n nyíselɛ te u umɛcire utisi mɛtene ricepíselɛ. ¹¹ Amá Upiima kéméé, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kɔ líka tu. ¹² Yare lɛ kapi utisi ipiɛe n kpísi apí ne unósi wai mɛɔ ke unósi uu ye utisi mari. Uléecaa yee lɛ nnéi wai.

¹³ Ani nórinécúruu musí ani yénu nké te li ne sá re unósi uké riyu nmanɛ Uléecaa n yáásii? ¹⁴ Lɛ kai nní ketɛ kecáa ní we ricuruu ye ró nyísele re li isei we re utisi uké nnyúpi riyá nké pi nn cá. ¹⁵ Amá li pɛɛ riyu má re unósi pɔ́ nnyúpi nké pi nn cá. Lɛ nnya kai unósi nnyúpi he re nké ye riyu u n yáriilɛ. ¹⁶ Amá úye unsá n la uké lɛ wa, liute uké nɛɛ kɔ te tɔ́ ári mɛwai féé méka mɛɔ keyómeyáhaa-i wai, apí kɔ Uléecaa icápíne-i lɛ wai.

Uptima kupéncɔ iluke

(Matiyee 26:26-29; Mariki 14:22-25; Luki 22:15-20)

¹⁷ Am nkpéni mmɛ kam nní nó n símisine kémee nó pakarene. Ne ne nó césine re nóinécápíne ye nó kópule ai tósu kii nó ní nyóɔnɛ. ¹⁸ Nsímé foí mɛɛ re, ne kɔ te nɔ ye nɔn n cápínelɛ, mɛkóólentene yèè nókenécɔpɛ n wele. Ne nyáni yare in n la, ái ye nnóɔme. ¹⁹ Li

meŷikíyiki pise re mekóolentene meké nókenécōpe n we liké ne pepēe nókenécōpe aseī n tikilē ní lese liké ní nyíse nnya. ²⁰ Nō ye nōn n cápinelē, áī nkpáni Upíima kupénecō iluke nnya kani ye n cápinelē. ²¹ Likumúnjé re nó úka úu ye ucō merí piké kesé li. Mpá úye ye ye n tū un uiluke cire le. Pée uye-i ke nkũ nn picō ní we ke picō api ye m pomaalē. ²² Ani síyō má re nōké ye kei-pō li ani níruu? Née Uléécaā icápine pikó káni waiselē nōn pée la nōké pepēe ápi líka m má isei waise. Ké nkpēni nó maā re íye? Nō la re ké nó pakare née? Am yé mmú kémēe nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmē ke Upíima uu né n símisi kam nó téjselē te: Kesine kē kapi Upíima Yeesu pepēe pikópe u ní la anipe-i n wa, u kukpónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaā pipōnēse m masí, uu ku kpākórine uu re: Inépine iyē kápí ne nó nnya n nyōnse ye nnyí. Ani ye lē wa aní ne né n léiselē. ²⁵ Kapi piluke m masí, uu kō limecō kepóripi kpísi uu re: Nkómēine fale mee menénye nnya nó ne Uléécaā kecōpe ní we ye kepóripi nké. Mpá píyei nōn ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselē. ²⁶ Nōn ye mǵpá píyei kukpónó nkú n le, nōn kepóripi nké n níru, Upíima nkpō kani lē yóólē liké ha ne umepēeme tu.

²⁷ Lelēe tíyēse ke úye uu ye un meháikuse wee kémēe n we un ne kukpónó kpē n le un kō ne kepóripi kē n níru, Upíima ipiñe ne umenye kuu lē ne púnne. ²⁸ Lē nnya, mǵpá úye uké ye musí uu uisoi paí nsōne uu pēe kelenē kukpónó le uu kō kepóripi kē níru. ²⁹ Uye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Upíima ipiñe ye nyi, umecire kuu lē mēwai me-i akópe palē. ³⁰ Lē nnya ke písoi meŷā api nókenécōpe pitóikó, picō síkankáláká, picō meŷā pōō kō kpíni. ³¹ Tōn ye pée m musí ari irósoi paí nsōne, Uléécaā úu yée pée ne ró túhaane. ³² Amá Upíima ye ne ró túhaanele, uu kutu ró pásā uu ntósímé nyōnse re ápi kape ne pepēe ápi Kirisi n nyu tó ripēne piké túhaane.

³³ Pinémárecō, lē nnya, nōn ye n cápinelē te nōké Upíima kupénecō iluke li, ani ye méraane ani kelenē le. ³⁴ Nkũ nn úye n we, uké ye ukēyō-pō lime. Uu kape wa Uléécaā uké ye nónicápine-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nókenémēe n hapō kam yé isímé tōrō iyē kecáá ripái.

12

Nfáasōne lihēehēe kecáá nsímé

¹ Pimárecō, am la nōké Nfáasōne lihēehēe nsímé kecáá kuñmaha-i n we. ² Nō nyule re káni pēe kahanē Uléécaā n céri, li pēe nó pásaille nōn tikilē lin ne piléé kani n nyōnse ápi ye kō símisi mempō nó sí. ³ Lē nnya kam te ké nsōne nó símisi nōké kō te: Uka úu we re Uléécaā Nfáasōne ye ukemée we un ne símisi, uu pēe re “liké Yeesu rité”. Uka úu yé kō fe uké re “Yeesu ye Upíima”, kái pēe Nfáasōne mee lē u símaase.

⁴ Nfáasōne lihēehēe ye wele mpehē mpehē. Amá Nfáasōne nse kóló mee lē nlihēehēe hōnente. ⁵ Ikeicee ye kulúí wele, amá Upíima use kóló kari lē keisi. ⁶ Mpá úye ne ukéi ye nye, amá Uléécaā use kóló ye lē rínanje ró heelē tōn ne a wai. ⁷ Nfáasōne ye nlihēehēe mǵpá úye hele uké ne n-nnanje nyíse liké ne ntónéi yóriye. ⁸ Lē nnya knn ye unyine mēwéesesōhō he uú ne n símisi, nn kō ucō menyuwe he uyē un kō ne símisi. ⁹ Nfáasōne nse mmē nn kō ucō he re uké nfatene m má, nn kō ucō he re uké ye wa utóikó uké peí. ¹⁰ Nfáasōne yèè unyine hele re uké ye fe uké mēwaisaŷa n wai. Nn kō ucō he re uké ye Uléécaā rinyiri ne símisi. Nn kō ucō he re uyē uké ye fe uké mmēwai ne lelēe áī mmekó céri uké kóolene. Nn kō ucō he re uké ye meŷu saŷa mpehē mpehē símisi. Nn ucō he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹ Uléécaā Nfáasōne cireníñe mme mee lē nnéi waise. Lē knn ní la nké mǵpá úye pa knn ye u pa.

Mpá Kirisi ukó úye ye ipiñe ise nlese le

¹² Pi yé fe api Kirisi ne ipiñe inyine ye ilése kulúí m má múñeisene. Mpá ke ipiñe iyē ii ilése kulúí m má, innéi ye ripénele ai wai ipiñe ise. ¹³ Tó Pisuiŷi ne mpuri sane pikó ne pilási ne pepēe pimēcire n te, tōō ntónéi míni wolē. Nfáasōne nn tó pansese ipiñe ise. Nfáasōne nse mmē meni kari kō n ntí. ¹⁴ Lē nnya, áī nlése nse mee ye ipiñe kecáá n we. I ye kulúí n

welɛ. ¹⁵ Mpá kúna kun m maa re káku nní kunípe nnya, áku nkpéni ipiɛ ilese kémɛɛ we, ku yé pɛɛ lɛ nnya ikemɛɛ piwée riyáá? ¹⁶ Mpá kutu kun m maa re káku nní menípeɛ nnya, áku nkpéni ipiɛ ilese kémɛɛ we, ku yé pɛɛ lɛ nnya ikemɛɛ piwée riyáá? ¹⁷ Ipiɛ nnéi in pɛɛ menípeɛ, yo ke usoi uu yéé pɛé ne kó? In pɛɛ innéi kutu, yo kuu yéé pɛé ne kukpáhá kó? ¹⁸ Uléécáa ye mpá nlése ní-ye umela kémɛɛ nketonɛ-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéi in pɛɛ nlése nse, ipiɛ íi yé pɛé n we. ²⁰ Lɛ nnya, ilése kulúí yeɛ we kaí ne wa ipiɛ cireníɛ ise kóló.

²¹ Menípeɛ áme yé fe meké kunípe maa re: Am ne líka pó wai. Limɛɔ ke ríyu ári yé kó fe riké ána maa re: Am ne líka nó wai. ²² Ticuruu ipiɛ ilese iyɛ kari n nyu re íi páápú yeɛ meykíyiki ró yóriye. ²³ Iyɛ kari n nyáni yare i ye isei ró wa kecáá kari n̄sone paílɛ. Háí iyee íi kúpaí meté ní we kari ye n̄sone nyóonsente. ²⁴ Amá iyee pípaí ní nyamí íi pinyóonsente pɛ písei. Uléécáa ye ipiɛ ilese wale uu tíyese iyee íi kúpaí meté ní we ii ríyu ne icɔ m má. ²⁵ Kuu lɛ n wa nnya, mekóólene áme ipiɛ nlese nnyine ne ncɔ kecɔpe we, amá mpá yo ye ne lico kutu cɔlenle. ²⁶ Nlése ní-ye nn íwe n le, li ye ne icɔ ripénele ii íwe n le. Nlése ní-ye nn ríyu n yɛ, li ye ne icɔ ripénele ai kesé i n láárú.

²⁷ Nɔ kesé nónnénéi Kirisi ipiɛ le. Mpá nó úye ye unlese le. ²⁸ Uléécáa ye uicápine kémɛɛ sitónɛ hekɛsile. Pitume kuu kekpeé mefoí tónse, uu melírú antepuye tikise. Uu kó metáánú picélaa tikise. Pɛ memáá, pɛpɛɛ ye mewaisaɲa n fe api wai, api tíki. Pɛ memáá, pɛpɛɛ ye pitóikó m pɔise api tíki. Pɛ memáá, pɛpɛɛ ye picɔ n lɛ ne pɛpɛɛ picɔ kecáá ní paílɛ ne pɛpɛɛ meyu saɲa mpehɛ mpehɛ n símisi api tíki. ²⁹ Ai pinnéi pɛɛ pitume, ái pinnéi pɛɛ antepuye, ái kó pinnéi pɛɛ picélaa. Ai kó pinnéi pɛɛ ye fe api mewaisaɲa wai. ³⁰ Ai kó pinnéi pɛɛ ye fe api pitóikó pɔise, née api meyu saɲa mpehɛ mpehɛ símisi née api me tuisse. ³¹ Lɛ nnya, ihɛɛ iyee innéi kémɛɛ icɔ n fe kani yé ne n náasi re nóké yé.

Lɛ nnya, ké nkpéni ncée sone píima mee mpá yo n fe nó nyíse.

13

Nla kecáá n̄símé

¹ Nen pɛɛ n̄símé n fe ké n símisi yare ke sisoipipi asi ye n símisi, née nen pɛɛ piléécáatume meyu n kómei, kám pɛɛ usoicɔ la, ne we yare kuweni kapi m pépu kun iwóó topori, née kuloo kɛɛ n téní. ² Mpá lin né n he re ké ye fe ké ne Uléécáa rinyiri símisi, mpá nen kó mpá yo mesòhɔ m má am ye kó lelee m pékaalɛ ceru, am kó nfatene mee yé riyópe rinsíka m má, nensá usoicɔ n la, ám nkpáni líka. ³ Mpá nen menémá nnéi píwekóó n h̄sone re piké li, mpá nen te piké p̄soi kecáá nnya nna né n̄maasi, kám pɛɛ usoicɔ la, ám kuláa kúka má.

⁴ Nla ye ninjule, nn ye kó kusoi wai. Nn ye ucɔ likó káipinkeɛ. Nn ye ríyu wéesi, rín ye kó ne rikókori n fulaalɛ. ⁵ Nn ye líka wa lee ái aseí m má. Nn ye n wéesi re liké ne mmɛcire sonesi. Nn ye wóosi, rín ye kó ucɔ nkɛfa-i n fanaalɛ. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, ái ye n n láárú, amá n̄símései mee ye ntikin̄ ninjukuse. ⁷ Nla yèè mpá yo ucɔ sáreile. N ye kó mpá yo kémɛɛ nfatene m mále, nn kó n tálɛ te mpá yo yé sonesi. N ye kó ne mpá yo n kaharile.

⁸ Nla rín ye píkaí tene. Pi yé Uléécáa rinyiri ne pisímé riyá. Nfáasone meyu mpehɛ mpehɛ pisímé yé kam api kpi, menyuwe ame kété wai. ⁹ Li we re kukéri kukéri kari mpá yo nyu. Kukéri kukéri kari kó Uléécáa rinyiri ne símisi. ¹⁰ Amá lelee ní nyamí ne kété-pó lin píyei n leeme, lelee kukéri ní we ye lɛ kété wale.

¹¹ Kam pɛɛ iwá ní we, menésímé ne kenémúnjé ne nnésòh̄símé ye pɛé wele yare kewá. Amá kam nkpéni riwéése n wa, ne liwánkó lɛ tíyele. ¹² Tó neni nyánile lin h̄ihiilɛ yare kenípeenyáni kémɛɛ kumíiri. Amá tó kam ari keróyu-i n̄maa mpá yo yenu n̄sone. Kukéri kukéri kam neni u nyu. Amá né keyáa picére u tenese n̄sone yare kuu né n nyu meɔ. ¹³ Lɛ nnya nkpéni, mpá likei t̄arɔó nní nnéi l̄in píyei n tene, nfatene ne linyine kecáá pitá ne r̄la paa yé tene. Likei lɛ ketaani ái kutene we. Amá r̄la mee likpéé.

14

Nfáasone lihexee kecáá nsímé

¹ Nla kani yé mefoi n wéési nǎké m má. Ani n náási nǎké kǎ Nfáasone lihexee yě, aí ne tǒsu nǎké Ulééca rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Ulééca rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u kómēi. Nfáasone kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Ulééca rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē uu ne símisi. U yé pi lē api Ulééca ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kǎ piakin̄ ninjukuse. ⁴ Nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Ulééca ncee-i papukusele. Amá nkó yee Ulééca rinyiri ne n símisi ye picǒ Ulééca ncee-i papukusele.

⁵ Ne péé la yare nónnénéí nǎké Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyansei ní la yee nǎké pee Ulééca rinyiri ne n símisi. Nkó yee Ulééca rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yé picǒ kuláa wa, aí tíyese api Ulééca ncee-i papisi. ⁶ Pimárecǒ, ne la ké nó pise re nen nǎkenéméé n hapǒ nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yé nó yóriye? Ai nen nsímé ke Ulééca né n nyíse nó n símisi, née nen nsǎhǎsimé nnyine nó n símisi, née nen Ulééca rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nó m pa kai yé kuláa waa? ⁷ Limecǒ kái we ne iyómelū yare nní risū née kusole kapi ye ne anípe ní pi. Lianǎ ansá n kóólentēlē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risū kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸ Uyee rináatǒn̄ n símisi unsá anǒ n lese liké n kpáilē, wǒo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atǒpi leepǒ? ⁹ Limecǒ, nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, nǎnsá ye rinǒ m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pee lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúí wele ketē kecáá, amá méka áme mekecǒpe we re áme aseí má. ¹¹ Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nǎnsá umeyu n kómēi, ne ukemee usáne le, uyē un kǎ nē kémee usáne. ¹² Limecǒ, yare kani nní ní la nǎké Nfáasone lihexee meyá m má, ani n wéési mefoí re nǎké meyá lihexee m má lee ye Ulééca icápine pikǒ n lē piké ne nfatene kéméé m papisi.

¹³ Lē nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi uké Ulééca pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémee ní we kam̄ ne yáási. Amá menésǎhǒ áme pee líka wai. ¹⁵ Lē nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémee ní we ne keyóme yáási, am kǎ menésǎhǒ ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémee ní we ne yǒ, am kǎ ne menésǎhǒ yom. ¹⁶ In te Nfáasone nmane káa ne Ulééca pǎnese, íye ke nkó yee úu meyu mē n kómēi uu yé fe uu pipǎpǎnese iyáhaa kecáá rinǒ yǒsu re Amí! Uu kǎ pee kómēi lē kaa n tee. ¹⁷ Mpá ipǎpakare kaa Ulééca m pakarente iké íye nsá n nyamí, íi nkpáni ucǒ lénine uké ne nfatene kémee m papisi.

¹⁸ Ne Ulééca pǎnese re u tíyese nen Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi lin nónnénéí mmú fe. ¹⁹ Amá mpá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutǒsi né n we re ké anǒ fíí nyee kúkome ní we símisi ké ne pi céési, ne kam yé meyu kápi n kómēi ne anǒ kulúí pi n símaanke. ²⁰ Ani kapē mewá m músu. Ani akópe piwai ncee kémee n nyamí yare siwá fenfēí. Amá ani ye mewéese musí. ²¹ Yare ke Upíima uu ní ma api Ulééca Nsímé ritelé-i wǒlu re:

Písoi mpí pee meyu féé n símisi ne písáne anǎ kam̄ ne tikine ké ne pinésoi símisi.

Amá mpá ne lē, ápi waisene.

²² Lē nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé ye pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee rícere le re linyine ye wai. Amá aí Kirisi pikǒ kémee linyine yoriye. Limecǒ, nǎké ne Ulééca rinyiri n símisi ye Kirisi pikǒ kémee rícere le re linyine ye wai. Amá aí pee pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee líka yoriye. ²³ Ulééca pikǒ pin nkpéni n cápinelē pin pinnéí Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pee ápi limékǒ n nyu née pepere ápi Ulééca m pakarelē pin kei n lomǒ, ápi yé maa re nǎ pisǎhǎtorē lee? ²⁴ In te pi pinnéí Ulééca rinyiri

ne símisi, ke unyine yeé úu Ulééca m pakarelē née unyine yeé úu limékó n nyu uu kei lompō, u yé ukefa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵ kemúñé kee ukefa-i m pékaalē ake kpáii, uu pēe kéyu ketē kipi uu Ulééca pakare, uu yóó re meseisei ke Ulééca uu nókenécōpe we.

Lē kai m pise re liké Kirisi pikó icápine kéméé n sōne

²⁶ Yo kai nkpēni pise re nōké n wai, pimárecō? Nōn ye n cápinelē te keyóme kani yáasi, nókenécōpe unyine yeé fe uu yóm, ucō uu icélaa inyine pa, Ulééca uu ucō nsímé nyíse, ucō uu Nfáasōne meyu mpehē mpehē símisi, ucō uu measei lese. Li pise re linnéi liké n léni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémee papisi. ²⁷ PISOI pin ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisine, ápi kape ye pité née pitaani rifaau. Piké ye kō use use símisi. Li kō pise re unyine uké ye n we un pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Úka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséé. Piké ye ne pimécire kefa-i n símisi, api ye kō ne Ulééca n símisi. ²⁹ Li pise re pēpēe Ulééca rinyiri ne n símisi pité née pitaani piké ye símisi picō api ye pinsímé mmē músu api yénu. ³⁰ Amá in te Ulééca ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise re uyēe pēe n símaari uké riséé piké nkó kutu ricō. ³¹ Nó ye fe ani nónnénéi Ulééca rinyiri ne símisi ani tisentene, mpa úye uú ne icélaa inyine yenu uu múlú, ai kō ne mpa úye n ηmóópuselē. ³² Pēpēe Ulééca rinyiri ne n símisi ye ihēe iyē ke Ulééca uu pi n he kecáa rnanje mále. ³³ Li we re Ulééca úu méwoo méwoo ukó, amá nkīññe ukó lo.

Yare kai Ulééca pikó icápine nnéi kémee ní we, ³⁴ li pise re pinósi piké ye Ulééca icápine kémee n séélē. Api ncée má piké ye kei n símisi. Li pise re piké pimécire ricepise yare ke isé ii mí ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyō-i. Ai ne sá re unósi uké ye Ulééca icápine kémee n símisi.

³⁶ Née nō músu re nókenémee nké-i ke Nsímé Kēcire nn léeme? Née nó ηmane kémee knn hápō? ³⁷ Uye un m músu re u Ulééca rinyiri ne símisile née u Ulééca Nfaasōne ihēe inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nó ní wólu ye Upíima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lē n nyu, Ulééca paa kō liute nyu. ³⁹ Lē nnya, pimárecō, ani n wéési nōké ye ne Ulééca rinyiri símisi. Amá áni kape n yulu re pISOI ápi kape ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē símisi. ⁴⁰ Amá li pise re nōké linnéi n wai lin nyamí, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyise nkpō kémee nsímé

¹ Pimárecō, Nsímé Kēcire kam nó rin-yóó ani n ηmurei, ani kō nkemee iníñi wai kamí la ké nó léise ² re n nórinéyu lōle, in te nō nsōne m múlū. Insá lē, méwoo kaní ne kefa n tene.

³ Nsímé mmē kam tinécúruu n kō kam yé te né mefoi nó ritéñse. Lēe re arókope nnya ke Kirisi uu kpu yare kai pēe mekee-me Ulééca ritelé-i n wólaalē. ⁴ Pi u kulesile uu keyáa táánū tunjé pikpōkpō kémee yisi yare kai kō mekee-me Ulééca ritelé-i n wólaalē. ⁵ Kuu pikpōkpō kémee n yisi, Piyēe uu u yenu, upitume kefi ne pité api kō limemáa u yenu. ⁶ Uu limemáa upimarēcō píle píle menupū ne kuláa umécire nyíse itunje ise-i. Picō ye pikecōpe kpínle, amá pimēyā ye ne nfáa mále. ⁷ Uu kō limemáa Yakupu kpáfúme, uu kō pēe limemáa pitume nnéi kpáfúme.

⁸ Uu pēe pē nnéi memáa kō metórōssei né umécire nyíse, né nkó née nní ní we yare kewá pēni kapi mári. ⁹ Née Kirisi pitume kecōpe usírísá. Am tu re piké né sée re utume. Li we re ne pēe Kirisi pikó wéékuselēnle. ¹⁰ Amá Ulééca ipēelēe yeé tíyese kamí ne isoi nnyí kam nní ní le we. Kefa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei wale am pitume picō nnéi feriyē. Asei kecáa, ái née keisi, uipēelēe yeé pikei pē wa. ¹¹ Lē nnya, mpa lin né née lin pēpēe pikei pē wa, Nsímé Kēcire kari nó yóólē. Mmē kani kō ne kefa tene.

Tó meyise nkpō kémee nsímé

¹² Tō yóolenle re Kirisi ye pikpəkpə kémee yisi. Iye ke nókenécəpe pinyine api yé pee fe api re pikpəkpə ápi ye yisi? ¹³ In te pikpəkpə ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kə yisi. ¹⁴ In te Kirisi úu yisi, ntósímé kari n yóólē ye méwoo le. Méwoo kani kə ne kefa u tenelē. ¹⁵ In mesei re pikpəkpə ápi ye yisi, ke tōo péé we tən yóólē te Ulééca ye Kirisi yukuse, úu kə pee pikpəkpə kémee u yukuse, tō ne u rikpárále, ari pee wai pitansei nōome. ¹⁶ Li we re in te pikpəkpə ápi ye yisi, Kirisi páa kə yisi. ¹⁷ In te Kirisi úu yisi, méwoo kaní ne kefa u tenelē. Nō kə ne nóanékópe kémée wele. ¹⁸ Li kə nyísele re pepe Kirisi ne kefa n tenelē apí ne kpi ye pōlaalenle. ¹⁹ In te ketē nté isoi ηmane nnya karí ne Kirisi tálē, lirócə ye íwe wele ai tósu mǎ́ úye.

²⁰ Amá mesei ke Kirisi uu pikpəkpə kémee yisi. Uyee mefoí yisi. Li nyísele re picə pee n kpi pǎ́ né kə kam api yisikee. ²¹ Usoi use yee ne sisoipipi nkpə ka. Usoi use yee kə tíyese ne sisoipipi síké ye ne pikpəkpə kémee yisi. ²² Ke písoi nnéi ne Atam api m pénélē nnya kapi kpíni. Kapi ne Kirisi m pénélē nnya kapi limecə pinnéi nfáa fale yenune. ²³ Amá mǎ́ úye ne uitunje ye nyi. Kirisi ye piyise masile. Uyee ufoí. Un píyeyi n ka, upikó pee limemáa yisine. ²⁴ Limemáa ke mǎ́ yo ketə ake pee sónti, kumúnjé kpe-i ke Kirisi uu iyóopi nnéi ne rnanje nnéi ne n-yóopinaje nnéi tékéene, uu pee un-yóopinaje nnéi Saa Ulééca anipe-i wai. ²⁵ Li we re Kirisi uké pee iyóopi n tú kelene líké ha ne tu péé uye-i ke Ulééca uu yé upilaarə nnéi Kirisi kenyalé-i rinwúlase. ²⁶ Uláarə tərə kuu n tékéene yee nkpə. ²⁷ Li Ulééca ritelé kémee wólaalē te: Ulééca yé linnéi ukenyale-i riwulase. Kai nní n wólaalē te “linnéi”, aí pee re ne Ulééca kapi lē tee. Li we re uyee mǎ́ yo Kirisi kenyalé-i riwulase. ²⁸ Mǎ́ yo in ukenyale-i rinwula, uyē Ulééca Kepipi uu pee umecire cepise uu Ulééca kenyalé-i wúla. Ulééca yee mǎ́ yo ukenyale-i rinwúlase, kei ke Ulééca uu pee meyíékíyiki mǎ́ yo kecáa iyóopi tonene.

²⁹ Ani mpí pee ye nní n ηmurei re piké pikpəkpə nnya míni pi wole kecáa musí nké. Yo kapi lē ne náási? In te mesei ye me re pikpəkpə ápi ye yisi, yo nnya kapi pee ηmurei re piké pikpəkpə pē nnya míni pi wole? ³⁰ Tó ηmaa ricurru ní? Yo nnya kari mpíi meséere nkpə lorólé? ³¹ Pimárecə, mǎ́ keyáa kéye kam nkpə heirente. Meseisei ke tó ne Urópíima Yeesu Kirisi kupénecə aku nó nnya meyíékíyiki rikókari né we. ³² In pee sisoipipi kemúnjé kamí pee má kamí ne Efesi-pə písoi kpááree pinyine yare icarename tōpu, yo kai yé né yóriye? In te pikpəkpə ápi ye yisi, tóké mese n wai yare kapi ní ma re: Tō kóso kpine, lē nnya tóké n le tən níru. ³³ Ani kape tíye unyine uké nó kírāase: Aséncə kópe yèè isoi sone caaile. ³⁴ Ani nómenécíre tí ani músu rísonē, áni kape akópe n wai. Písoi ye nókenécəpe wele pee ápi Ulééca n nyu.

Ipiñe íye ke pepe nkpə kémee n yisi api má?

³⁵ Unyine yé pise re: Iye ke pikpəkpə api ye yisi? Ipiñe íye kapi ne peeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Aa nyu re pinsá rilukepipi n lukesi, ári yé fe riké lee? ³⁷ Tipipi rinyine kaa ye lukesi re mpuri. In n la, risírépipi née rilukepipi féé rinyine. Ai kuléé kpee n lelune ricurru kaa ye lukesi. ³⁸ Ulééca yee ye pee ripipi té ipiñe iyē kuu ní la he. Mǎ́ ripipi ríye kuu ipiñe yee ne ri n sá he.

³⁹ Lifáakó aí linnéi isare ise má. Isoisare ye ne isee ikó kóólēlenle, sinúipi isare ne impehē, ikpíntomé ikó ne iyē mpehē kə.

⁴⁰ Limecə ke kelééca-pə líkó ipiñe íi ne ketē nté líkó ipiñe kóólēlē. Kelééca-pə líkó nsone ne mmpehē, ketē nté líkó nsone ne mmē mpehē kə. ⁴¹ Itunje ye imetéi cire mále, iwáre in imekó má, awárepi pōon kə amekó má. Mǎ́ awárepi ricurru áa metéi mese má.

⁴² Limecə kai sónti líké kumúnjé kpe-i ke pikpəkpə api n yisine n we. Pi ye pin písoi n kulési, pi ye fónile, amá Ulééca un pi n yukuse, ápi pee píkaí nkpə kpáne. ⁴³ Pi ye kékulaa-i íwe n wele ápi kə páápú. Amá Ulééca un píyeyi pi n yukuse, pi ye pee ríyu m mále pin kə páápú. ⁴⁴ Isoipiñe nnyí kari nní n nyáni kapi ye kékulaa-i m má. Pin píyeyi n yisi, ipiñe fale ke Nfásone nn ye n he kapi máne. Lē nnya, isoipiñe nnyí kari nní n nyáni ye wele. Limecə

ipinje iyē ke Nfáasone nn ye n he pǎ ne kǎ wele. ⁴⁵ Lē nnya kai Ulééca Nsímé ritelé-i wólaalē te: Usói foí uyē ke Ulééca uu n wa uu u séi re Atam ye kesoi pipi le kee nfáa n yé. Amá Atam tǎwǎ yee nní Kirisi. Ukeméé ke Nfáasone nn we nn ye nfáa he. ⁴⁶ Ai ipinje ke Nfáasone nn ye n he yee pee mefoi we, amá isoipinje nnyí kari nní ní nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasone nn ye n he ye kepire sóntile. ⁴⁷ Ntaai kapí ne usói foí mǎ. Uyē ne ketē nté ukó le. Kelééca ke ulírū pǎo léeri. ⁴⁸ Pēpee ketē nté ní we ye we yare uyē kapí ne ntaai m mǎ meco. Pēpee kelééca-pǎ ní we ye we yare uyee kelééca-pǎ n léeri meco. ⁴⁹ Tǎ ne neni wele yare uyē kapí ne ntaai m mǎ meco. Limeco kari kǎ sónti tǎké n we yare uyee kelééca-pǎ n léeri.

⁵⁰ Pimáreco, ne la ké nó maa re isoipinje nnyí kari nní ní nyáni íi yé fe iké Ulééca iyǎopi kéme lompǎ. Ai líka nnya, lelee ye n caai ái yé fe líké pansé licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu ricǎ ké nsímé nnyine mee m pékaalē nó símisi ani kóm te ári ntónéi kpine. Amá tǎ kam ari ntónéi mmú ipinje féé conse. ⁵² Kumúnjé kuse kunyine-i ke rináatǎn arí ha meyéne mese keyáa tǎwǎ ténine. Tin lē n té, pikpǎkpǎ api yisi api pee pansé pikpǎciré. Tǎ mpí, tǎo likumúnjé kpe-i nfáa m má, tǎo ipinje féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki pise re irǎpinje nnyí yee ye nní n caai iké pansé icaaiciré, irǎpinje nnyí yee ye nní n kpu iké pansé ikpǎciré. ⁵⁴ Lelee ye n caai lin píyeyi m pansé licaaiciré, lelee ye n kpu lin kǎ píyeyi m pansé likpǎciré ke nsímé mee n wólaalē nn pee sónti: Mme mee nní re:

Pi nkpǎ feriyē api n tékéé.

⁵⁵ Nkpǎ, áa nkpǎni feriyē!

Nkpǎ, mepǎlǎo kaá ne n kóni ye tenele.

⁵⁶ Akópe nyee nkpǎ melǎo waise, isé yee akópe rínanje heelē. ⁵⁷ Amá tǎ Ulééca pakare kuú ne Urǎpíima Yeesu Kirisi rintíki uu ne rínanje ró he ari nkpǎ feriyē. ⁵⁸ Lē nnya pimáreco keciré, nóinépinje íi kape riyǎo, áni kape n tinarente. Ani mpǎ píyeyi n kenaalē nǎn Upíima pikéi rísone wai. Nórínécúruu ye nyule re pikéi pē kani ukupéneco kéme n wai ápi yé méwoo wa.

16

Itǎho kapí ne Yerusalem-pǎ Kirisi pikó n sí

¹ Síwǎo itǎho kapí ne Yerusalem-pǎ Yeesu pikó n lénine nkǎ ye nkpǎni mmú: Ne lē kai mewai m má Ulééca icápine pikó pee Kalasii-pǎ ní we písímé masile. Nǎoké kǎ pimewai ritiki. ² Mpǎ kewénteyaa ukóso úye, mpǎ úye uké ye lē kuu yé n fe uu tǎho ukéyǎ-pǎ iyaa yekei. Ké ne n tui pǎ, nǎn linnéi picápine masí. ³ Nen píyeyi n tui pǎ, né átelé wói am pē kani n lése re piké ne nóiné tǎho Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tǎ ne pē yé nsé tipéne.

Lē ke Pǎoli uu ne piwai n náasi

⁵ Masetuwaani ketē kam tíkiné ké ne nókenéme tui pǎ. Kei kam cǎpune kelené. ⁶ In n la, né nókenéme siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyiyē kumúnjé nnéi nókenémeé tone ani né léni amí ne kei kam n sí tǎmpǎ. ⁷ Li we re am neni la ké nó yé amí ne n tǎsu. Amá Upíima un n la, ne la ké nókenémeé siyáa wa. ⁸ Amá né pee Efeesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ai líka nnya, mpǎ ke piláarǎo api kulúí ní we, li kei ncée né tǎpilele fouu ké ne pikéi píima pinyine pee kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nókenémeé n tui pǎ, ani u yǎsí rísone, áni kape tíyē uripǎo riké caai. Li we re menéco kuu Upíima pikéi wai. ¹¹ Lē nnya, úka uu kape u lómiise. Amá ani u lē uké nkíninje ne uncee sóne uu ne kenémeé pēeri. Tǎ ne Yeesu pikó picǎ ye u ménle. ¹² Ne urǎmáreco Apoloosi pǎ tinmǎópúsele re u ne Yeesu pikó picǎ piké nókenémeé hapǎ. Amá uu kahané n nmurei re u yé nkpǎni tǎmpǎ. Lin píyeyi ne u rinsá, u yé hapǎ.

Icélaa tǎwǎ ne iyáhaa

¹³ Ani kapε lɔpile, ani nfatεne kέmεέ n we, ani itisi yɔsí anί m páápy. ¹⁴ Ani mπά yo n wai nε nla.

¹⁵ Pimáρεcɔ, nɔ nyule rε Sitefanaasi nε ukeyɔ pikó pεε pifoί Akayii ketē kέmεε Kirisi ritiki api kɔ mεε nε mεε Uléεcαa pikó kecɔpe pipikεi n wai. Lē nnya kam tε kέ nɔ pise rε: ¹⁶ Ani nómeneécire ricepise, ani pi nε pē nnéi pεε pimεcɔ mē nε pipikεi n ηmóópúlē metene n we piké nɔ n séni.

¹⁷ Sitefanaasi nε Fɔrutunatuusi nε Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni n we, pεpεε lē kani yé pεε n wa né wai. ¹⁸ Pi rinékín ηnɔkusele yare kapi nɔ n wa mεcɔ. Ani lipite pē ipakare pípa ceri!

¹⁹ Uléεcαa icápine yεε Asii ketē kecáá n we pikó ye nɔ yáási. Akilasi nε Pirisili nε Yeesu pikó pεε ye pikeyɔ-i n cápine ye nɔ yáási, nɔ nε Upíima kupénecɔ kέmεε. ²⁰ Nópinémáρεcɔ nnéi pεε nté n we ye nɔ yáási! Ani nómeneécɔpecire yáhaane ani memáρεcɔ pirane. ²¹ Nē Pɔli, née rinécúruu nε kunénipe anɔɔ nnyé wói rε nε nɔ yáási. ²² Uye unsá Upíima n la, Uléεcαa uké u rité! Maranata! A kam, Urópiima! ²³ Upíima Yeesu uké ípeeléε nɔ nyíσε! ²⁴ Nε nónnénéi lalε nɔ nε Kirisi Yeesu kupénecɔ kέmεέ.

Títelē lírũ ke Pɔɔli uu Korēnti pikó n wóí

Lelēe rítelē ntí kēmēe ní we

Kaí ne rítelē foí kēwɔle-me n kpíime, Korēnti pikó ápi kómēine. Lē nnya ke Pɔɔli uu pi wɔlu uké pi nyíse re uripɔɔ ye ne pi caailenle.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nni:

1. Pɔɔli ye lē kuu Yeesu Kirisi itumē n le nkó símisi. Likēi lise kuú ne n náási yee re uké m̀pá yei tíyese piké Sáa Ulééca nē Yeesu Kirisi ceri. Iwe nē ncón ye keméé piyēle, amá n̄niñe kuú nē m̀pá yo kahari (1-7).
2. Pɔɔli ye Kirisi pikó pēe Korēnti-i ní we pise re piké kefa kесе nē Yerusalem pikó pēe íwe m má he. Lē ke picɔ api meyá m má, liké pē kai m párilē yoriye. Ayu nyee pilénaane kari yé n fe ari Yeesu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hele (8-9).
3. Pɔɔli ye nyíse re u alari mále uké pitumē nōome mēwai nē pinnɔsimé kési (10-13).

Iyáhaa

¹ Nēe Pɔɔli yee Ulééca mela kēmēe Kirisi Yeesu utumē m panse, nē urómáreco Timotee. Ulééca icápine yee Korēnti-i ní we nē Ulééca pikó picɔ nnéi pēe Akayii ketē nnéi kecáá ní we kari rítelē ntí wólu. ² Urósáa Ulééca nē Upíima Yeesu Kirisi piké ípēelēe nó nyíse api kɔ nk̄iññe nó he.

Pɔɔli ye Ulééca pɔɔnese

³ Tɔ Ulééca pakare. Uyee Urópiima Yeesu Kirisi usaa. Uyee íwe ró n tē uu kɔ m̀pá yo kēmēe arók̄iññe niñukuse. ⁴ Uyee ye ntócón nnéi kēmēe arók̄iññe niñukuse uu re tóké ye kɔ fe tóké pēpēe ncón mpehē mpehē kēmēe ní we akó niñukuse yare ke uyē uu arókó n niñukuse meco. ⁵ Ai linyine nnya, tɔ Kirisi iwe iyē icɔ meyá lele. Limēco ke Ulééca uú nē Kirisi tikine uké nē arók̄iññe meyá niñukuse. ⁶ M̀pá tɔn íwe n le, tɔ i lele re Ulééca uké nē tó ritiki uké nē nɔanék̄iññe niñukuse uké kɔ nɔanényu lɔ. Ulééca un ye arók̄iññe n niñukuse, u lalē nɔkē nk̄iññe ye nɔkē ye nē fe nɔkē nē meróco íwe iyē icɔ kēmēe n kahari. ⁷ Lē nnya, tɔ nē nó tálēle meyík̄iyiki. Li we re tɔ pinyuwe máalenle n̄sone re kani nní irówe icɔ n le, Ulééca ye nɔanék̄iññe niñukuse nē yare kuu arókó n niñukuse meco.

⁸ Pimáreco, tɔ lalē ani ceri re tɔ Asii ketē kēmēe íwe píima lile. Háí irótisi íí nē tene, ai ró feriyē ari pēé m músu re ári yé pēe nfáa rikpá. ⁹ Amá t́ nē pēe meyík̄iyiki nk̄pɔ kukpáhá pikóme masile ari ntók̄pɔ yósu. Li lē wale re ári kape ye nē meróc̄ire n tálē, amá tóké ye nē Ulééca yee ye pikpɔkpɔ kēmēe pisoi n yukuse n tálē. ¹⁰ Uyee nk̄pɔ mmē kēmēe ró lése, uyee kɔ pilése ró kpáne. Meyík̄iyiki karí nē u tálē te u yé kɔ pilése tó rikpá. ¹¹ Nó nē kɔ keyóme yáásile n̄n nē likemēe ró léni. Pisoi meyá nē kerócáá keyóme yáásile, Ulééca un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke pisoi meyá api sónti piké t́ nnya kɔ Ulééca pɔɔnese.

Pɔɔli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹² Lelēe rikók̄ori ró ní we ye nní: Ari níka kerófa-i nē meróc̄ire cési. Kec̄ire nē kefa kесе nē aseí nyee Ulééca kēmēe n léeri karí nē m̀pá úye inipee-i pirók̄ei wa, aí nē tósu nɔkenémēe. Ulééca kēmēe kai léeri, aí sisoipipi mēwéesesoh̄-i kai léeri. Ulééca kefa kuú nē ró n fenne kēmēe kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nó wólu, lē kani nní ní kéeni n̄n kómēi memáá. Nē kɔ tálē te nó kam ani n̄sone pikóme kpá nē k̄eto-pɔ re ¹⁴ kukéri kukéri n̄mane kani neni kómēi. Nɔ nyule re Urópiima Yeesu un píyei m pēeme, li yé t́ nnya rikók̄ori nó wa yare kai kɔ nó nnya rikók̄ori tó n waine. ¹⁵⁻¹⁶ Lē kam nē tálē nnya kam pēé la re nēn Masetuwaani n tósu, ké nó rilóólú. Nēn kɔ Masetuwaani n leeri, am kɔ nɔkenémēe pitiki kpá am lisone melírũ nó he. Kei kani yé pēé nē m̀pá yo né lē arí nē Yutee ketē sí. ¹⁷ Yare méwoo kam kemúnjé kē

wa, née iye? Née kam ní maa re né lē wa, kesoipipi memújé kam lē musí nen kéyu ne kepire sóné? ¹⁸ Ne Unélééca, nsímé mmē kari mesére nó n yóólē rín kéyu ne kepire nkó. ¹⁹ Li we re Ulééca Keipipi Yeesu Kirisi nsímé ke tó ne Silasi ne Timotee ari nókenémee rin-yóó rín kéyu ne kepire nkó. Asei ase kuu má, nye nyee "eee". ²⁰ Yeesu yee mesei lē ke Ulééca uu ní maa re "eee" u yé ró wa. Yeesu uyē kari ye kó ne ritiki arí ne Ulééca ríyu waise re "eee" u lē kuu ró ní ma wa. ²¹ Ulééca uyee tíyesele te tó ne nnó tóké tó ne Kirisi kupéneco kémee iníjé kari. Uricuruu yee ró lése uu ukwéé-mē yekei. ²² U nwóí kerócaá wale uu Nfáasone kerómee wai uké ne ró nyíse re u lisone ne ró ménle. ²³ Ulééca ye nyánile! In te ne kiraasele, uké linyine né wa. Am la ké nó m pekési nnya kám nókenémee Korenti-i pēepō. ²⁴ Ai rínanje karí ne nó wai re ani ne kefa tene. Nō nfatene kémee iníjé piwai máálenle n̄sone. Amá tō la re tó ne nnó tóké kesē n keisi liké mpōnare nó n heelē.

2

¹ Am la ké nōanépōo caaise nnya kam tihó re ám nókenémee pēepōne. ² Néen nkpéni nōanépōo n caaise, wóo yé pēe n̄ memáá n̄é tipōo larukuse, insá nó mpí apōo kam n caaise? ³ Lē nnya kam títelé tē lē nó wóí re nen píyeyi n tuipō, ám kape nó mpí, n̄óo yé pēe rinépōo n larukuse kémee meníjē mpōo caai yē. Ai céreise re ne ye nen mpōnare m má, li ye kó nōnnénéí mmú n láárúle. ⁴ Ncōjé píima kéméé kam pēé we lin kewuu-i né mulú, nen meyíkíyiki tēni am̄ ne rítelē tē nó wólú. Amá ám nó wóí re nōanépōo aké caai, ne nó wóí re ani ceri re ám kusa nó la.

Piké uwaikópekó akópe sárei

⁵ Asei kecáá in te unyine ye písoi apōo caaise, ai n̄é kuu wa, amá nōnnénéí apōo kuu caaise. Am kape ne rinnákíise nnya, né re nómenéyá apōo kuu caaise. ⁶ Lē ke nómenéyá ani nní u rincóise ye ne u piye. ⁷ Li nkpéni tu re n̄oké lē u sárei, ani urikijé niñukuse, mpōo caai píima nnyine rín kape ne ní ka nké u n lóise nnya. ⁸ Lē nnya kam nó welu re ani n wai liké n nyíselē te nō u lalē. ⁹ Lē nnya kam títelé tē nó ní wóí yee re ne pēé lalē ké nó pēé ké yē te nō mpá yo kémee ripakare má née áni má. ¹⁰ Nōn úye uakópe n sárei, n̄é ne kó liute sáreile. In te n̄é ne nnyine má ké unyine sárei, ne n̄ó nnya liute písárei masile yare kai Kirisi kémee m pise. ¹¹ Ne lē wa re Setani úu kape ne ncée n yé uké ró feriyē nnya. Li we re tō umela kuú ne n náási n̄sone nyule.

Lelē Turowaasi-pō Pōoli ripōo n caaise

¹² Kumújé kpe-i kam Turowaasi-pō Kirisi Nsímé Kεcire piyóó ní hápō, Upíima ye ncée né tápilele re ké pinékéi wa. ¹³ Mpá ne lē, tinépōo ye pēe caailenle, kám unémáreco Tiiti n yē nnya. Am pēe Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani ketē sí.

Yeesu Kirisi yee ye tíyese kari ye feriyē

¹⁴ Ulééca yee ipakare te, uyee tíyesele kari Yeesu kupéneco kémee mesére feriyelē tōn menánje-nan̄e nnōjé sóné. Tó kuu ye ne ritiki písoi apí ne mpá yei Kirisi ceru yare tulaali kpáhákóo kapi fō. ¹⁵ Tō Kirisi utulaali le Ulééca keyu-i ne pē ke Ulééca uu n lō ne pēpēe mpōlecee n tíkilelē kémee. ¹⁶ Tulaali uyee pēpēe nní mpōlecee n tíkilelē kecáá kukpáhá kunyine mále, kpe ye usoi ní kpu. Amá ku pē ayu ke Ulééca uu nní n lō kecáá kukpáhá kunyine le kpe ye nfáa n he. Lē nnya, wóo kecire yee tulaalē te u yé lipikéi pē wa? ¹⁷ Tó, ári picō meyā pēe Ulééca nsímé ne n kpéense mecō we. Amá Ulééca yee tó tumme tōn urinyiri ne aseí uinipēe-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kémee.

3

Nkóméine fale kémee pikeikó kecáá nstmé

¹ Nò nkpéni nyáni yare merócióre kari nó nyíse, née íye? Née yare ke picò api ye n wa meco li kò tó pise re piké rítelè keróccáá wóí tóké nó nyíse nàké kelene ró céri? Née li pise re nòóké rítelè keróccáá wóí tóké picò nyíse piké kelene ró céri? ² Nórínécúruu, nòó rítelè ke Kirisi uu keróccáá n wóí. Arókinj kéméé kapi ri wòlaalè. Nò ke pisoí api ye ne ró céri. Pisoí nnéí yé fe api rítelè tē ceru api kò ri keeni. ³ Nòó aseí keccáá rítelè ke Kirisi uu ne pirókèi rintíki uu ne wòlu. Ai kèwòle meni menyíne kápí ne ri wòí, amá Nfáasone mee Uléécaá kémee n léeri kápí ne ri wòí. Ai kò aparekpáncúkú keccáá, amá sisoipipi akínj kémee kari wòlaalè.

⁴ Kari Kirisi ne rintíki tòn ne Uléécaá tálè nnya kari lè símisi. ⁵ Ai re tó músu re tó fe ari ntónaŋe cire ne linyíne wai. Amá Uléécaá ñmane yee ye tíyese kari ye fe ari li wai. ⁶ Uyee tíyese kari panse nkóméine fale kémee pikéikó. Ai isé wòle-wòle ke Uléécaá uu nkóméine fale kémee ró pálè, amá unfaa kuu ró pálè. Isé wòle-wòle yee ye ne nkpò ka, amá Nfáasone pò ne ye usoi nfáa hele.

⁷ Uléécaá ye pee mēkēe-me aparekpáncúkú keccáá uisé wóile umeyòopi ame pee likumúnjé kpe-i n tēlu. Moisi keyu ye pee tēlule hái, Isirayeli pikó ápi ye pee fe piké u riwerii. Ai kò re mesére ke Uléécaá meyòopi mē amé péé we. In te isé yee ye ne nkpò ñ ka yé fe ii lè nyíse re Uléécaá meyòopi áme kusa piye, ⁸ íye ke Nfáasone mee ye nfáa n he pòó yé pee mese wa? ⁹ In te isé yee ye n tíyese Uléécaá uu ne pisoí túhaane pinsímé nn kpi ye fe ii ró nyíse re Uléécaá meyòopi áme kusa piye, íye ke Nfáasone mewai pòó yé pee mese wa? Ai n yé tíyesele ari panse aseí pite Uléécaá inípee-ii? ¹⁰ Tó fe arí maa re tòn meyòopi mee pee mēkēe-me n tēlu metéí ye nkpéni kpule. Tòn pee mēkēe metéí ne neni mēkó m múnjise, tó fe arí maa re neni mēkó ye me fele áí nkáripí. ¹¹ Aseí keccáá, in te lelee áí mesére ñ we yé fe ai nyíse re Uléécaá meyòopi áme kusa piye, íye ke lelee mesére ñ we pòó yé pee mese wa?

¹² Tó ne meyíkíyiki tálenle ñmaa. Lè nnya kari ne tirópóó ne kefa keke símisi. ¹³ Tó, ári ye Moisi meco kenírípi kényu yarii. U ye pee lè yariile re Isirayeli pikó ápi kape yē lè ke meyòopi mee áme ye n nánai ame ye meketò n tu. ¹⁴ Amá li pee kunísí pi ricole. Hái ne neni-me, pi ye pin nkóméine kpure atelé n keeni, kenírípi keke kee ne kényu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ai líka nnya, Kirisi kupéneco kémee ñmane ke kenírípi kē ake ye usoi keyu-i le. ¹⁵ Hái ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atelé n keeni, kunísí kpee ne wele kun colè. ¹⁶ Amá yare kai n wòlaalè te úye yèè un píyeyi uncee rin-yá un Upíima-mē m pansepò, kunísí yèè lele. ¹⁷ Upíima uyē kapi nté n tee yee nní Nfáasone. Kei ke Upíima Nfaa nn ñ we ke usoi uu ye ne uripòó n we. ¹⁸ Lè nnya, tó mpí nnéí siyu-i ke kunísí áku nní ñ cólè, Upíima meyòopi ye mesére ró tēlusele yare kenípeenyáni kémee. Upíima ye ró panseserile tóké kam tóké ne menyíne u wa. Meyòopi ne metéí píima mee mesére ñ taálè kémee kai lè wai.

4

Ari líka tu, amá Uléécaá ye pee umemá píima tó rimútse

¹ Uléécaá yee Unfanare kémee upikei ró pa. Lè nnya ke ikari íi ró tenelè. ² Tó piwahakei pee isei ñ we kesile. Ari nnóóme ne pirókèi wai, ári kò Uléécaá nsímé kénjéeselè. Amá tó nsímései yóólenle lin kpáíilè. Meróla mee re mpa úye uké yé te tó Uléécaá inípee-i aseí pite le. ³ In te Nsímé Keciye kari n yóólè ye pisoí kuñmaha we, pēpee m pòlu knn kuñmaha we. ⁴ Ke keté nté uyòopi Setani uu inípee pi rinhíla nnya, ápi péé ne nsímé mmē kefa tene. Uu ye ñmureí piké mmetéí mee n wariye yē. Metéí mē kéméé ke Kirisi meyòopi ame léemelè. Kirisi uyē kémee kai Uléécaá léselè lin nyáni. ⁵ Ari yóólè te pisoí piké tiróccúruu n nyáni, amá Upíima Yeesu Kirisi kari kekpéé waiselè. Tó ye maa re tó ne Yeesu nnya nópinékeikó le. ⁶ Uléécaá yee mēkēe-me ní maa re: "Metéí mēké kuñmaha-i ta" metéí cire mee arókinj kémee tapaalè. Uyee péé lalè uké tó rikpáíise. Lè nnya kuu umeyòopi mee Kirisi keyu kémee n kpáíilè tó céreise.

⁷ Tó we yare sipérétúhu kémee kapi lisone píima rimpólo. Ai péé n nyíselè te áí tóo linyíne tulaalè, amá Uléécaá nnaŋe mee linnéí wai. ⁸ Iwe nnyí nnéí ncòpuri yee ró kálaalè in tó nyíkilè, amá áí ró feríye, ári nyu íye kari yé wa, amá ári pee ripòó fóm te li piluke ró masile.

⁹ Písoi ye ró wéékuselenle, amá Uléécaá úu ró fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Meséere kari Yeesu nnya nnpá yei nkpo heirente, Yeesu nfaa nké ne kerómee n nyíselé nnya. ¹¹ Tò nfáa mále, amá meséere kari Yeesu nnya nkpo heirente. Li nyíselenle re nnpá tòn n kpu, unfaa ye irópinje-i wele meséere. ¹² Li nkpo tó risale nóké ne nfáa m má nnya.

¹³ Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalé te: Ne ne kefa tenele nnya kam símisi! Kemúnjé kесе kē kari kesé nfatene kecáa má. Karí ne kefa n tene nnya ke tóo kó símisi. ¹⁴ Tò meyíkíyiki nyule re Uléécaá yee Upíima Yeesu pikpòkpò kémee n yukuse yé kam uu kò umecò tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ari Uléécaá kekúrí sí. ¹⁵ Nó nnya kari lé nnéi wai re Uléécaá uké nnpá yei meyá ne písoi kefa fénne piké u ceri, písoi pee yé u m pònnese piké kò ne kulúí n kpáriise pin umeyòopi taáselé nnya.

Iye ke usoi uu yé nfatene kéméé n we?

¹⁶ Lé nnya ke tirópòó ári ye píakai caai. Mpá irópinje nnañe mmú nn n teneri, nfáa ke Uléécaá uu ró n he ye nnpá keyáa kéye nnpape kpáselenle. ¹⁷ Lé nnya, neni mewee mmé-i iwe kari n le íi líka tu, íi ye kò náñai. I yé kam íi meyòopi píima menyine ró he meteneciré. ¹⁸ Ai lé kapi ye ne inípee n yé kecáa ke tóo músu. Lé kapi ye ne inípee n yé ái ye náñai, amá lé kapi ye ne inípee n yé pò ne liteneciré le.

5

¹ Tò nyule re irópinje nnyí kémee kari nní n we ye we yare kucánjí kunyine. Kun píyeyi n fori, Uléécaá ye keyómecaa-pò keyò kee yé meséere n we ne ró mémpòle. Ai písoi pee ke mō, amá Uléécaá yee uricuruu ke mō. ² Tò kò wele tòn kucánjí kpē metene ñmòpu, tòn meyíkíyiki káipi tóké keróyo kee keyómecaa-pò n we kémee lompo. ³ Asei kecáa, tòn píyeyi keróyo ke-i n lompo, Uléécaá úu ye menmane ró leepò. ⁴ Kumúnjé nkú nnéi kari nní irópinje nnyí kémee n we, tò ñmòpule yare ncòni mee ró nyíkílé. Ai re tò lalé tóké irópinje nnyí kéméé le, amá tò wéésile tóké ipinje yee meséere n we kémee ló, líké wa re lelee ye n kpu ye nfáa teneciré kémee lompo. ⁵ Uléécaá yee tíyese re líké lé kerómee conse. U unfaa ró hele. Lelee nyíse re u kale uké lé kuu tó riñnyi ró pa.

⁶ Meséere kari ikari má. Tò nyule re kumúnjé nkú nnéi kémee kari nní irópinje nnyí kémee n we, tò Upíima ketone ne ketaa wele. ⁷ Asei kecáa, nfatene karí ne sòne, ái lé kari n nyáni nnya karí ne kefa tenelé. ⁸ Tò mesei ikari mále tòn la tóké irópinje nnyí kémee le tóké Upíima kémee ketone ha. ⁹ Lé nnya kari kò náási re nnpá tòn irópinje nnyí kémee n we nées tòn ikeméé n le, irósoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lé nnya kai pise re ntónéi mmú, nnpá úye uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In te úye ye lisane nées líkòpe unfaa kémee wa, liute uu umewai ihéé yósu.

Kirisi ye tó ne Uléécaá kecòpe nsímé nyòonse

¹¹ Tò nyule re li pise re piké ye Uléécaá wuri. Lé nnya kari ñmóópúlé te písoi piké ntósímé ñmurei. Uléécaá ye ró nyule nísane. Ne kò nyáni yare nó ne kò ró nyule nísane. ¹² Aní kape n nyáni re merócíre kari kò pinyíse nó kpálé. Amá tò lalé nòké ncée yé nòké tó nnya rikókòri n wai. Lé kémee, nó ye nnyine yé aní ye ne pepere ye lé ke inípee íi ye n yé ne ríyu n wéési séése. Pē ápi ye lelee rikínjé kémee n we waise. ¹³ Tòn isòhò n tori, tó ne Uléécaá nkó ye mmé. Amá tò nó kémee ne ntóyukpáii nnéi wele. ¹⁴ Nla ke Kirisi uu ró n nyíse ye tirókín-i wele ari ye péé ne nsímé mmú ñmurei re usoi use kóló yee písoi nnéi kecáa kpu. Kuu nní n kpu nnya, písoi nnéi ye kpule. ¹⁵ U písoi nnéi kecáa kpule re pepere nfáa m má ápi kape kò ne písoi n le yare pímekó cire-i kapi we. Amá Kirisi yee pikécáa n kpu uu kò pikpòkpò kémee yisi nnya kapi we.

¹⁶ Lé nnya kári kò nkpeni úka nyáni yare kapi ye kesoi munjé ne n yé mecò. Mpá karí pee mekee Kirisi ne kesoi munjé kémee n nyu, ári kò nkpeni lé u nyu. ¹⁷ Uye ne Kirisi pin timpéne, liute ye panselé lifále ke Uléécaá uu n wa. Líkpure ye tómpòle, lifále ai léeri. ¹⁸ Uléécaá uyee ne Kirisi rintíki uú ne tó ne uricuruu kecòpe nsímé nyòonse kémee kai léeri.

Uyee kò ró forii re tóké písoi picò ne kam piké u ne pē kecōpe nsímé nyóonse. ¹⁹ Kirisi ke Uléecaa uú ne ritiki uú ne uricuruu ne písoi kecōpe nsímé nyóonse, úu pimewai kópe kpísi uké ne pikéi wa. U ró forii re tóké pinyóonse pē nsímé riyóó. ²⁰ Lē nnya, Kirisi yee ró tumme re tóké nté upikeikó pēe ne urinyiri n tú. Tó ke Uléecaa uú ne nní tíkilē, ari ye písoi sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ηmurei piké nó ne Uléecaa kecōpe nsímé nyóonse. ²¹ Kirisi úu akópe áka má, amá uyē ke Uléecaa uu arókópe cōnse. Uyē nnya ke Uléecaa uu nkpéni ró kpáilē te asei pite.

6

¹ In lē, ke tó ne Uléecaa ari nní kesé n keisi nnya, tó nó pise re áni kape tíye kefa ke Uléecaa uú ne nó n fénne liké méwoo wa. ² Uléecaa ye maa re: Kai itunje n tu re ké íwe nó tē ne ne kutu nó ricòle, ke keyáa ke n tu re ké nóanényu lò, ne nó comele. Lē nnya, ani kò te itunje yee nkpéni lē tu re Uléecaa uké íwe nó tē, keyáa kee tu re uké nóanényu lò. ³ Ai tu re tóké unyine ncée he uké fe uké pirókéi kémee ró kési. Lē nnya kari ηmóópúlē te úka úu kape tó nnya Uléecaa kupénecò kéméé loó. ⁴ Amá tó lalē písoi piké merówee ritiki piké kò yē te tó Uléecaa pikeikó le ne kefa kesē. Lē nnya kari ncōη ne mpári ne mpóocaai kéméé merócíre múlilē tòn kahari. ⁵ Pi ró káiiile api hánesi, api písoi tálaankee re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kò kunənkū ne nkū fine. ⁶ Ari lē ke irósoi ii n kpáilē ne merónyuwe ne merócíre pimúlú ne merówai səne ne Uléecaa Nfaasəne ne lē kari ríla yíkíyiki m má ⁷ ne nsímései pisímé ne Uléecaa nnaηe kpísi arí ne nyíse re tó Uléecaa pikeikó le. Asei likó lee irótəpilū kari ye ne uláarə rintíki ari ye kò ne merócíre tápisi. ⁸ Pinyine ye ríyu ró waisele, picò pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, picò pin tó lámaankee. Pi ró nyánile yare pinóome in kò ne asei kari símisi. ⁹ Pi waille yare ápi ró nyu, pin kò ne ró nyu rísəne. Pi ró nyánile yare tó kpuwaalenle, tòn kò pée ne nfáa má. Pi ye ne nkpə ró n lalē, amá ápi ye pēe ró kó. ¹⁰ Pi ye n lalē piké tirópóo caaise, amá lin pēe mesére ró láarú. Api ye re tó píwekóó le, amá tóo pēe písoi meyā memá waise. Te ári líka má, in kò ne tóo mpa yo má. ¹¹ Nó pirósáne Korēnti pikó, ani kò te tó nó símisile ari kpáiiise re tó nó lalē ne kefa kesē. ¹² Ari sirófa nó pesí, nóo nósinéfa ró pesí. ¹³ Lē nnya kam nní nó símisi yare sinépipi. Nóoké kò nósinéfa merócò ripérése.

Kirisi pikó piké pepēe ápi Kirisi ne kefa n tenelē ne pimécire tó

¹⁴ Nó ne pepēe ápi Kirisi ne kefa n tenelē áni kape ye ripéne, ái kò pēe re li ye lē tipéne. Iye ke lisəne ne líkópe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kuηmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani api yé fe ápi kómēine? Yo yee yé fe ai uyee Kirisi ne kefa n tenelē ne uyee úu Kirisi ne kefa n tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléecaa keyə ne piléé kenýóonse ake pénelē? Tó ne Uléecaa yee nfáa n te keyə le, yare ke Uléecaa ricuruu uu m maa re:

Né kam am pikecōpe n we tó ne pē tòn sónē.

Ne sónti ké Piuleecaa, pē piké kò panse pinésoi. ¹⁷ Uléecaa uu kò kpá re:

Lē nnya ani mpuri sanē pikó pē kecōpe le, ani iyaa n we.

Ani kape ne líkperinkpekóó líka rikò, néeké pēe nó yósi.

¹⁸ Ké pēe nóunésáa, nóoké pēe pinéηmáne ne pinékpére.

Né Upíima rínaηe nnéi ute, née lē ma.

7

¹ Pinésáne kecíre, tóo lē ke Uléecaa uu m maa re u yé wa te. Lē nnya, tóké mewai kópe mee ye ipiηe ne rikíη n caai heere. Tóké n ηmóópúlē, irósoi iké n kpáilē tòn rísəne Uléecaa wuru.

Lēlee ye Póoli mpóonare n he

² Ani kapε nósínεfa né pesí! Ari úka líka caai. Ari úka riwárarase, ári kō úka likó γασί táké n te. ³ Ai akópe kam nó pālē nnya kam lē símisi. Yare kam pimáa mí masí, mḗpá lin nfáa née lin nkḗ, tō nó lalε meγíkíyiki. ⁴ Ne ne ripóo nó láárúle meγá. Nóinécō ye rikókōri né wele n̄sone. Nō ye nnécōn̄ nnéi kέmεε rinékín̄ ninukusele ai pεε meγá né n láárú.

⁵ Háí karí ne Masetuwaani ketē kέmεε n tuiḗ, ári mewénte yē. Iwe nnyí ncōpuri kari kei yē. Tó ne picō picēnaankεε ye mpí, iwame ye kō nnyí kerófa-i. ⁶ Amá Uléεca yēè pē apō nyεε n caailē ikari rikpáσε. Uyεε tíyεσε ke Tiiti mekamε ame ikari tó rikpáσε. ⁷ Ai umεkamε ηmanε μεε ikari né rikpáσε, amá kuu kō né n símisi lē kani kō uyē ikari rinkpáσε ye kō ikari né rikpáσε. U ró símisi re lelee n wa ye nó ricōn̄le háí n̄n la nóké piyéne né rikpá, n̄n kō kenécáá tōpu. Lelee tíyεσε kai meγánsei né larisi.

⁸ Mpá rítelē tē kamí pεε nó n wóipō tin nóanépōo n caaise, ám nkḗni ne ri tēni. Ne nyule re rítelē tē ne pεε kumún̄jε kunyine-i nóanépōo caaisele, amá am nkárip̄i ne ri tēni. ⁹ Li nkḗni né láárúle. Ai re kam nóanépōo n caaise nnya, amá ke nónnépōocaai n̄n n tíyεσε ani mefine conse nnya. Uléεca yεε pēé la re nóanépōo aké lē caai. Ai pεε nkḗni mεσε wai re ári líka nó caai. ¹⁰ Mpóocaai μεε Uléεca kέmεε n léeri yēè meγíkíyiki tíyεσεle usoi uu mefine conse, Uléεca uu uriyu lōlu. Ari mmē tēni. Amá mpóocaai μεε ketē nté likó kέmεε n léeri yēè ne nkḗ kale. ¹¹ Tinételē ye nóanépōo caaisele yare ke Uléεca uu n̄ la: Ani ripáí kuláa píima kḗ kai nkḗni nó n̄ wa. Ani yē kani nkḗni n̄la m má re nóké lisone n waii? Ani yē kani nkḗni ne nóanékópe piyámne n γóneε? Ani yē nómenéwai kópe men nkḗni nó cōn̄lēε? Ani yē n̄n nkḗni riwure máa? Ani yē n̄n nkḗni meγíkíyiki wéési nóké piyéne né rikpáa? Ani yē kani nkḗni n ηmóópúlēε? Ani yē kani nkḗni n̄ la nóké uwaikópekōó kutu ripasaa? Nō linnéi wale aní ne nyíσε re áni nsímé mmē kέmεε líka caai.

¹² Ai uyεε akópe n wa née uyē kapi akópe n wa nnya ke née rítelē wói. Amá ne lalε nóké ncée yē nóké Uléεca inipeε-i nyíσε re nō kerópire nyenule. ¹³ Lē nnya ke nómenéwai ame ikari tó rikpáσε.

Ai nkín̄niε ηmanε kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nókenémεε ne mpóonare n yisime re nō nónnénéi ukumíri peseme nnya, li ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukeyu-i nó pakarele, aní isei né lukeise. Tō ye meséρε asei nó símisile, ai kō nkḗni nyíσε re ne alari mále ké Tiiti keyu-i nókenécáá rikókōri n wai. ¹⁵ Kumún̄jε kḗ-i ke Tiiti uú pεε nókenémεε n̄ we, nō pεε u waiselenle, ani kō kusáne u γósu n̄sone. U ye likεcáá léisele uu nó n la ai tósu kuú pεε nó n̄ la. ¹⁶ Li né ninule re ne fe am ye mḗpá yo kέmεε ne ripóo nó larisi.

8

Nfanare kέmεε piheε

¹ Pimáρεcō, tō la táké lē ke Uléεca uú ne Masetuwaani-pō uicápine kefa n fénne nó símisi. ² Li pεε ncōn̄ píima kέmεε pi tanle ái ne pi peikeε hái. Mpá ke íwe íi pēé ne pi n tōn̄aalē, piakín̄ ye pēé ninule, api pēé ne nfanare he. ³ Ne ne inén̄ipeε yenle re mḗpá úye ye meyéne mεσε lē kuu kuhεe n̄ we he, hái api fáause piricuruu mela kέmεé. ⁴ Pi pεε tó ricōn̄le re táké ncée pi he pē piké kō pilikó he piké ne Uléεca p̄soi pεε Yerusalem-pō n̄ we lémpō. ⁵ Pi wale ai tósu lē karí pεε m músu. Pimecire kapi mefoí Upíima pa, api kō limemáá pimecire ró pa Uléεca mela kέmεé. ⁶ Lē nnya kari Tiiti pise re uké nókenémεé hapō uké lē liké ne kétō tu yare kuú pεε n̄la pikei pē n kóraane mecō. ⁷ Nō pimámá le Uléεca likó nnéi kέmεε. Nō nfatene mále n̄n kō nsímé nyu, nō kō Uléεca likó picéρε masile, aní kō siká má. Nō kō n̄la ró nyíselenle. Lē nnya, ani kō mewai sone mmé kέmεε nólinékó ne nfanare he.

⁸ Ai re isé inyine kam nó pālē te ani i ritiki nnya kam lē símisi. Lē ke picō api nní n̄ ηmóópúlē nnya kamí la nóké kō ncée yē nóké nyíσε re nō mesei n̄la mále. ⁹ Nór̄inécúruu ye nyule lē ke Uróp̄íima Yeesu Kirisi uú ne kefa nó n fénne. U pεε umámá le, uu n̄ nnya umεcire waise úwekōó re uké uiwe ne ritiki uké ne nó waise pimámá nnya.

¹⁰ Lē nnya, ne la ké nkpéni nnékó nó maa ítəhə nnyí nsímé kémeé. Lelée yé pikéi nó wa. Nóo yemi pifóí ítəhə nnyí kemúnjé wa, nóo kə yemi mefoí nóinékó pa yare kani yé ní fe. ¹¹ Lē nnya, ani nkpéni pikéi pē wa n̄səne ne kətə-pə yare kani yé ní fe ani wai ne kefa keese yare kaní pēe n kóraane meco. ¹² Usoi yèè un ne kefa keese n he, pi ye uihēe iyē yəsile n̄səne. Aai lē kári m má kapi ró písei.

¹³ Ai re nəké nómenécíre íwe tã nəké ne picə lé. Li píse re nó ne pē kani nní ní léni nəké kucə m má. ¹⁴ Líka ái itunje nnyí kémeé nó párilē. Nə mále nən picə fe. Nó fe ani pē kai m párilē léni. Lin kə píyei n ka lin nó rimpári, pē pin m má, api kə nó léni. Lelée yé tíyese ani nónnénéi mmú n sá. ¹⁵ Yare kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaalē te: Pēpēe meýá n kóoi ápi líka picə saŋai, líka ái kə pēpēe nkáripí n kóoi ripári.

Tiiti ne upisencə kecáá nstmé

¹⁶ Ne Uléécaə pakare re u n̄móópú mmē kamí pēe nókenécáá m má ncə Tiiti kémeé wa nnya. ¹⁷ Tə u maa re uké nókenéméé hapə uu n̄murei. Uricuruu ye pēe rihóle n̄səne re uké nókenéméé hapə. ¹⁸ U ne urókó use yee Nsímé Kεcire n yóólē pin Uléécaə icápine nnéi kémeé u waiselē kari tum. ¹⁹ Ai kə kpá re icápine iyee u lese uké ró sárū təké ne nfanare pikéi mpí pēe nní arónípe-i ní we kecáá m pállē. Lelée yé Upiima meýəopi lese ai nyíse ai kə lē kari n̄la m má təké ne picə n léni lese ai nyíse.

²⁰ Ari la unyine uké fe uké ró kési re ári ítəhə píima nnyí kapi nní arónípe-i n wa kecáá n̄səne pállē. ²¹ Ai Upiima keyu-i n̄mane, amá ne pisoí siyu-i karí la təké wa yare kai m píse.

²² Tə kə urómárecə use pi ritikisele. Tə mepehē kulúí kémeé u peenle ari yénu re úu siká má. Uu kusa kə nkpéni ne ripóo nó láárú. Li kə nkpéni ikari piheé u rikpásele re uké nó lé. ²³ In Tiiti, uyē ne unésencə le un kə nókenéméé unékeico. Pimárecə picə pēe u n tíkile pó ne Uléécaə icápine pitume le. Pēe keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. ²⁴ Ani pi nyíse re nə meýíkíyiki n̄la mále, pisoí piké pēé ne Uléécaə icápine-i yé te nə məsei n̄la mále, api kə ceru re ne alari mále ké nókenécáá rikókəri n wai.

9

Lē kapi ne pimárecə pēe Yerusalem-pə ní we n lénine

¹ Ai nkpáni píse re ké ítəhə kani yé ne Uléécaə pikó Yerusalem-pə ní ha kecáá nnyine nó wói. ² Ne yē te li nórínécúruu ripóo wale re nəké pi lémpə. Lē nnya kam Masetuwaani pikó kémeé nókenécáá rikókəri wa am pi maa re pimárecə pēe Akayii keteni-i ní we ye hái yemi-me pimεcire picápine máálenle re piké tóhə. Nópinénmóópú ye tíyesele pimεyá apí n la piké tóhə. ³ Mpá ne lē, pimárecə mpí kam nókenéméé tumpə nəké meýíkíyiki nómenécíre n cápine yare kam ní ma nnya. Ne nsímé mmú kémeé nókenécáá rikókəri wale. Am la líké wa re méwoo ye me. ⁴ Insá lē, tó ne Masetuwaani pikó tən n hapə, nənsá kahane nómenécíre n cápine, isei yé ró li re tə ne méwoo ripóo nó larisi nnya. Isei ye kə n̄s̄ ticururu lené. ⁵ Lē nnya kamí musí re li nyam te ké pimárecə pēe tin̄móópúse piké ne kekpeé né wa piké ha ítəhə iyē kani ní maa re nó ne kefa keese pa kecáá m pállē. Ké ne n tuipə, pin linnéi nyóonsente api yekei. Kei kai yé pēe nyíse re kefa keese kaní ne təhə, áni kefa kémeé tēni.

⁶ Ani n nyu re úye un nkáripí n lukesi, nkáripí kuu ye kpasi. Uye un meýá n lukesi, meýá kuu ye kpasi. ⁷ Li píse re n̄pá úye uké ne uripəo he yare kuu urikin-i n wa. Uu kape ukéfa-i n tēni, ái kape kə ne rínanje. Li we re uyee ye ne mpóonare n he ke Uléécaə uú la. ⁸ Uléécaə yé fe uu n̄pá yo mpuri nó he, líka ái yé pēe pí kai nó ripári, ani kə n̄pá yo meýá m má nən ne mewai səne wai. ⁹ Lē kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te: U ye ukéfa nnéi ne píwekóo lisəne wale,

meséere ke unfanare ní we, rín ye tené. ¹⁰ Uléécaə yee ye ipuri ulame he uu lukesi uu kə iluke u he uu le. U yé kə n̄s̄ lē kai nó m píse he, uu kə tíyese ai meýá wai nónnéfanare

pikɛi pɔɔ nɛ n taálɛ. ¹¹ U yé t́yɛsɛ ani ńpá píyɛi m má ani yɛ nɛ mɛsére n nyísɛlɛ tɛ nɔ nfanarɛ pikɛi piwai lalɛ. Písoi mɛyá yé pɛɛ nólínɛhɛɛhɛɛ kani pi m pásii nnya Uléécɛa pɔɔnɛsɛ. ¹² Lɛlɛɛ pi m párlɛ kani lɛ pi pa. Ai Uléécɛa písoi nmanɛ kɛ nfanarɛ pikɛi mpí api yóriyɛ. Pi kɔ t́yɛsɛlɛ písoi mɛyá pin Uléécɛa pɔɔnɛsɛntɛ hái. ¹³ Nómenéwai mmé yɛ mɛwɛi kɛcɪrɛ lɛ hái. Mɛ yé t́yɛsɛ písoi mɛyá api Uléécɛa ríyɛ waisɛ, kani n nyísɛlɛ tɛ nɔ Kirisi Nsímé Kɛcɪrɛ ńsɔnɛ tikilɛnɛ nnya. Nɔ yɛ kɔ nólínɛkɔ kpísilɛ nɔ nɛ Uléécɛa písoi pɛɛ Yerusalem-i ní wɛ nɛ picɔ nnéi ani h́ɔnɛ. ¹⁴ Kapi n yé tɛ Uléécɛa yɛ mɛyánseɪ kɛfa nɛ nɔ fénneɪ nnya, pi yé ńkɛnɛcáá kɛyóme yáási api kɔ nɔ n la. ¹⁵ Tɔkɛ Uléécɛa pɔɔnɛsɛ kuú nɛ lisɔnɛ lɛɛ ái licɔ m má nɔ ní hɛ nnya.

10

Pɔɔli yɛ upikɛi mɛwɛɛ kɛcáá st̄misi

¹ Née Pɔɔli, né kapi n tee rɛ nɛ yɛ nɛn ńkɛnɛkúrí n wɛ am ńnɛnɛnɛpɛɛ n wuru, nɛn kɛtaapɔ n wɛ, am nɔ n sɛnkɛɛ, nɛ la kɛ rinécúruu nɛ Kirisi nnarɛ nɛ umɛwɛi sɔnɛ ritiki kɛ nɛ nɔ píse rɛ: ² Ani kape t́yɛ, nɛn kumúnjé kúyɛ-i ńkɛnɛmɛɛ n hapɔ kɛ nɔ sɛnkɛɛ. Nɛ la rɛ nɛn ha n hapɔ, kɛ pɛpɛɛ m músu rɛ kesoimunjé karí nɛ pirókɛi wai nɛ ḱyɛu papisi. ³ Tɔ pɛɛ mɛsɛi sisoipipi lɛ, amá ái kesoimunjé atɔpi acɔ kari tɔpu. ⁴ Ai sisoipipi itɔpilú kɛ tɔɔ nɛ arótɔpi wai, amá itɔpilú yɛɛ m páápú in Uléécɛa-i léeri karí nɛ tɔpu. I yɛ fele ii Uléécɛa pílaarɔ imɛlɛ láuli. Iyɛ kari yɛ nɛ sinósmɛtahai pɛpɪrɛntɛ. ⁵ Iyɛ kari yɛ kɔ nɛ lɛ nnéi lɛɛ ríyɛ n wéési, lin limɛcɪrɛ síkalɛ lin nɛ ncée tápaalɛ tɛ písoi ápi kape Uléécɛa céri pɛpɪrɛntɛ. Tɔ yɛ písoi simúnjé cópiilɛ, ari t́yɛsɛ api Kirisi m pakarelɛ. ⁶ Tɔ mɛrɔcírɛ picápɪnɛ masilɛ tɔkɛ pípakarɛcírɛ kutu ripasa, nɔn píyɛi m pakarɛ nɛ ḱtɔ-pɔ.

⁷ Ani ńpá yo mɛwɛɛ ripáí. In tɛ ńkɛnɛcɔpɛ unyɪnɛ yɛ yɛ tɛ u mɛsɛi Kirisi ukó lɛ, uké céri rɛ t́ɔ nɛ kɔ umɛcɔ Kirisi pikó lɛ. ⁸ Mpá nɛn ŕnanɛ mmɛ kɛ Upíima uu né n hɛ nɛ rikókɔri piwai nkáripɪ n tónjɛ, isɛi lí né wainɛ. Li wɛ rɛ u ró n hɛlɛ rɛ tɔkɛ nɛ nɔ lɛ nɔkɛ nɛ Uléécɛa nɛɛ kɛmɛɛ papisi. Ai pikópɛ kari nɔ la. ⁹ Am la liké n wɛ yarɛ nɛ nɛ anéteɛlɛ nɔ náraasɛntɛlɛ. ¹⁰ Pɪnyɪnɛ yɛ símaankɛɛ rɛ né Pɔɔli atɛlɛ kam yɛ n wóí nsímé yɛ ńpapɛ nɛ itisi tɔsilɛ, amá nɛn píkekúrí n wɛ, am pansɛ unárei nnénóssímé ŕn kɔ pɛé mulú. ¹¹ Uyɛɛ nní lɛ n símisi uké nɛ kɔ ńsɔnɛ rɛ: Lɛ kari kɛtaapɔ ní wɛ tɔn nɛ arótɛlɛ wólu, nɛ lɛ kari yé ha ńkɛnɛkúrí ní wɛ tɔn wai yɛ sáɛ.

¹² Ari káipi tɔ nɛ pɛpɛɛ ápi yɛ pímcɪrɛ nnyaá n yɛkɛi tɔkɛ n sá, ári kɔ la tɔkɛ mɛrɔcírɛ nɛ pí múnjɛsɛnɛ. Pi píkmúnjé cɪrɛ máɛ kápɪ nɛ pímcɪrɛ m músu, pin kei páilɛ pin nɛ pímcɪrɛ picɔ múnjɛsɛnɛ. Pi piníri lɛ. ¹³ In tɔɔ, ári mɛwoo rikókɔri wai liké ha nɛ síto sinyɪnɛ rifaau. Kɛ Uléécɛa uu ńkɛnɛmɛɛ píkekɛi ró n forii, u písitɔ ró nyísɛlɛ. Sɛsɛɛ kɛrómúnjé kari n kpísɪnɛ. ¹⁴ Nɔ kei kari yé nɛ pirókɛi n tu kɛmɛé wɛlɛ. Lɛ nnya kari pífoí ńkɛnɛmɛɛ nɛ Kirisi Nsímé n hápɔ, ári píkekɛi kɛ Uléécɛa uu ró n forii kɛtɔ rifaau. ¹⁵ T́ɔ, ári picɔ píkekɛi kapi ńkɛnɛmɛɛ n wa nɛ mɛwoo rikókɔri wai. T́ɔ nɛ músulɛ ricurruu rɛ nónnéfatɛnɛ yé mɛyá wa, tɔɔ kɔ fe ari keisi ai lɛ tósu ái nɛ ḱyɛu n sí. Amá ári yé wa liké píkekɛi pɛ kɛ Uléécɛa uu ró n forii sitɔ rifaau. ¹⁶ Limɛmáá kari yé pɛɛ fe arí ha sitɛ sɛɛ nɛ kɛtaa nɔ ní wɛ kɛmɛé Nsímé Kɛcɪrɛ yóó. Ari la tɔkɛ ayu nyɛ-i kɛ picɔ api pípikekɛi n wa kɛmɛɛ keisi tɔkɛ pɛɛ pípikekɛi kapi piwai m masí nnya rikókɔri n wai.

¹⁷ Uyɛ un n la uké umɛcɪrɛ ritaáse, uké lɛ kɛ Upíima uu n wa nnya umɛcɪrɛ ritaáse. ¹⁸ Li wɛ rɛ ái nkó yɛɛ umɛcɪrɛ m pakarɛntɛ yɛɛ Upíima kɛmɛɛ ríyɛ má, amá nkó kɛ Upíima uu m pakarɛntɛ yɛɛ ríyɛ má.

11

Pɔɔli nɛ pɛpɛɛ n ḱtraasɛ rɛ pí pitumɛ lɛ

¹ Hóí pinékó! Ani n kahari aní nɛ né kóm, ńpá nɛn n wai yarɛ isɔhɔ kam tóri. Ani nɛ né n kahari. ² Nɛ ńkɛnɛcáá iláarɔ yɛɛ Uléécɛa kɛmɛɛ n léeri wailɛ. Nɔ wɛ yarɛ ukpɛrɛ yɛɛ

úu utisi n nyu un kɔ kpáiīl̄ē kam utisi use kóló n̄ félei. Utisi uyee nní Kirisi ηmaa. ³ Amá iwame ye né wele re nókenémún̄jé yé caai ani Kirisi ne ketaa wai, ani kefa kesee ne pitiki u yá yare ke iwáa ii Efa kemún̄jé ne mesoh̄o n caai meco. ⁴ Ai líka nnya kam l̄ē ma. Uye yèè un n ka, un Yeesu nsímé nó rin-yóó, m̄pá linsá mm̄ē kari nó rin-yóó, un kɔ nfáasone nnyine nsímé nó n símisi, m̄pá linsá Nfáasone kani n̄ yóó, née un Nsímé Kεcire nnyine nó rin-yóó, m̄pá linsá mm̄ē kani n̄ yóó, li ye ne nó risále ani mese ne mese ηmurei.

⁵ Am pakare re pisoĩ p̄ē kani nní n nyáni re pitume píima ye linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwe píima unyine, amá Uléecaa menyuwe áme né párl̄ē. M̄pá píyei ne m̄pá yo kémee kari tíyese ani l̄ē ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kεcire nó riyóóle ám ihéé íka pise. Ne menécire ricεpisele ké ne n fe ké nó riñtaáse nnya. Akópe kam pee l̄ē waa? ⁸ Kam̄ pee nókenémee n keisi, Uléecaa icápine icɔ yee pee né hééle. Né fe am te iyē kam yáai am̄ ne nó léni. ⁹ Kumún̄jé kpe-i kam̄ pee nókenémee n̄ we, íwe ye pee né lonle, amá ám nó úka líka pise. Yeesu pikó pee Masetuwaani-pɔ n léeme ye péé ne lelee m párl̄ē né kale. Am péé la ké nó n nyikil̄ē yare ncɔni. Ne keweesei, ám kɔ la ké nó n nyikil̄ē. ¹⁰ Kirisi nsímései mee kenémee n̄ we kam̄ la ké ne nó símisi re: Úka úu yé fe uké Akayii ketē nnéi kecáa lirikókəri né kpu! ¹¹ Yare ám nó la nnya kam l̄ē símisi née íye? Ai l̄ē! Uléecaa ricuruu ye nyánile re ne nó lalē!

¹² L̄ē kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n ηmóópúl̄ē, pepee icée n wéési piké ne rikókəri n wai re tó ne p̄ē pikei ye pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite p̄ē ápi pitume yíkíyiki. Pi pikeikó le pee n kíraaase pin wai yare pi Kirisi pitume le. ¹⁴ L̄ē ái nkpáni lisáηa linyine! Setani ricuruu yèè ripólólē uu kíraaase re u metéi uleecaatumē yíkíyiki le. ¹⁵ L̄ē ái nkpáni lisáηa linyine re upikeikó piké ripólólē piké kíraaase re pi Uléecaa aseĩ ute pikeikó le. Amá l̄ē ke piliwaiwai ai ye ne k̄tɔ n̄ kpu lee sónti liké ne pi tene.

Pɔɔli iwe kuu itume pikei kémee n li

¹⁶ Ké kɔ pimáa nó rikpá re úka úu kape né n nyáni yare ne usoh̄ore le. Née non l̄ē né n nyáni, ani mese ηmurei ké l̄ē n we nééké kɔ ne l̄ē nnya nkáripĩ rikókəri n wai. ¹⁷ In n la l̄ē kam nní n̄ la ké maa ái l̄ē ke Upíima uú la. Li né we yare ké rikókəri wa nnya kam l̄ē símisi yare usoh̄ore. ¹⁸ L̄ē ke pisoĩ meyá api nní kesoimun̄jé ne rikókəri n wai nnya ke née kɔ la ké rikókəri wa. ¹⁹ Nórinécúruu non kɔ ne mewéesesah̄o má, amá nɔ ye kɔ pee piníri ne n kaharile. ²⁰ Nɔ ye n kaharile api ilási nó tini api nólinékó le, api nólinékó nó yósu, api kecáa nó nyáni api sipese nó túúni. ²¹ Li isei né wele ké ne ní maa re tɔ rinárei mále.

M̄pá ne l̄ē, ne nkpéni símisile yare usoh̄ore re l̄ē ke picɔ apí ne rikókəri n wai ke née kɔ fene ké ne rikókəri wa. ²² Nénte lipite pee Pi-Epiree le néen kɔ U-Epiree? Nénte pi Isirayeli pikó l̄ē néen kɔ Isirayeli ukó? Nénte pi Apiraham pipirē le néen kɔ Apiraham kepirē? ²³ Nénte pi Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símisi yare li né panselenle: Né ne Kirisi ukeikó le nen pi fe. Li we re ne keisile am pi feriyē. Pi mesére akpanii né waile ai pi feriyē. Ne ipépi yenle r̄sone am pi feriyē, am kɔ meyíkíyiki mesére nkpɔ heirente. ²⁴ Mepéhē menupū ke Pisuifi api né káii. Mese áme we afeena kapi ye m̄pá mékaii méye kémee iséi né súúkee. ²⁵ Mepéhē metaani ke Rɔm pikó apí ne nséi né káii. Mese kapi apare né tapisi re ké kpu. Metaani ke míni ame kuróninɔi rimí, am míni-i tone ketún̄jé ne kesine nnéi. ²⁶ Ne inécée kului kémee ikóĩ ne míni ne piyaa ne pinéyucɔ Pisuifi ne mpuri sane pikó nnya nkpɔ heirentele. Ne ayu ne acesi kecɔpe nkpɔ heirentele, am kɔ mínimaa kémee ne pepee n kpárál̄ē te Kirisi kapi tíkil̄ē anipe-i nkpɔ heirente. ²⁷ Ne pikei pape-pape wale am kɔ íwe píima yenu. Mesére ke nnɔni n̄n ye né tu, nkũ ne nníre nn né wai, am ye anó paasi ám la, nnyiyē nn né loni am ilū paa ké tã. ²⁸ Ne kɔ m̄pá keyáa kéye Uléecaa icápine nnéi kecáa músule. Am nkpáni la ké nnécóη mm̄ē p̄ó tinɔɔ maa. ²⁹ Uye un tinárei rinyine m má, né ne kɔ pansela unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinépóɔ caaisele.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikókəri wa, tinénárei ke née ne rikókəri waine. ³¹ Upíima Yeesu usaa Uléecaa ye nyule re ám kíraaase. Uyee m̄pá píyei ipakare te. ³² Kam̄ pee Tamaasi kuyu-i n̄ we, uyóopi píima Aretasi ye pee unyine kuyu iwéése tinle, uyē uu pee pisoĩ kuyu sipoo-i

tápaase re piké né tí. ³³ Amá pinyine api né kpísi api menéere menyine-i wai apí ne mmele kupole kēpire-mē súisepō amí ne uanipe-i ημέηεε.

12

Pḗli mēyene ne usiláré

¹ Li pise re ké rikókōri n wai, amá rikókōri ári kō pēe nyamí. Amá ne nkpéni lalē ké menéyene ne siláré ke Upíima uu né rí nyíse nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. Inmē kēfi ne ina ye nnyí ke Uléécaá uu u n kpíipō uú ne keyómecaa-pō ripóhō táánū kēmee ukékúrí sí. Am nyu un uisoipiñe nnyí kēmee we née úu ikeméé we, amá Uléécaá ηmane yēe nyu. ³⁻⁴ Ne pēe nyule ηmaa re li usoi uyē kpíipōle aí ne keyómecaa-pō Uléécaá kekúrí sí, amá ne kō kpáne re ám nyu un uisoipiñe nnyí kēmee we née úu ikeméé we, amá Uléécaá ηmane yēe nyu. Kelō ke-i kuú pēe awahanō anyine kō kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyē mpuri nnya rikókōri wai. Amá in tinécúruu ηmaa, in n la tinénárei kecáá kam n nyu nnya kam yé fe am tikókōri wai. ⁶ Nen pēé n la ké rikókōri wa, úka úu yé fe uké re isohō kam tóri. Asei kam pēé ne ri waine. Amá ne menécíre múflenle. Am la unyine uké kenécáá kemúnjé kenyine wa kee lē ke pisoí api kenécáá n nyáni née kapi n kómēi n fe.

⁷ Am kape ne lipíima lē ke Upíima uu né n nyíse nnya rikókōri n wai nnya ke itóí inyine ii inépiñe-i we. Setani utume unyine yēe né fápii re ám kape ne rikókōri n fulaalē nnya. ⁸ Mēpehē metaani kam Upíima pise re uké itóí iyē né lese ⁹ uu pēe né pēe re: Kēfa kam ne pó n fénnelē ye ne pó piyēle. Tipónárei kēmee kam ye nnénañe nyíse. Lē nnya, né tinénárei nnya rikókōri wa Kirisi nnañe nké ne kenémee n nyíselē. ¹⁰ Lē nnya, tinénárei ne alé kēméé kam rí we ne íwe ne piwéékuse ne mpóocai kam Kirisi nnya n yénaalē ye né láarúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pēe meníñe páápú.

Lelee Korēnti pikó kēméé Pḗli nfasimé n tanaalē

¹¹ Ne nkpéni símisile yare usohatore, amá nóo tíyese kam lē wai. Nóo yé pēe meníñe kenécáá rísonē símisi. Mpá nensá líka n tu, pē kani nní n nyáni re pitume píima ápi líka né fe. ¹² Kumúnjé kpe-i kam pēe nókenémee pinékei n wai, nō pēe nnéniñe nnpá ncóñe rí-ye kēmee ne mēwaisaṅa ne mēwai píima yenle. Lelee nyíse re ne utume le. ¹³ Yō kecire ke Uléécaá icápine icō ii yé ai nó párí? Insá kám líka nó m pise re ani ne né lé. In lee ni, ani nnécaai mmē né sárei!

¹⁴ Ne kō menécíre picápine masile ké metáánū nókenéméé hapō. Nen kō n hapō ám nó pisene re ani né lé. Ai nólinékó kam la, amá nórinécúruu kam la. Asei kecáá, aí sipipi see ye cápínente asi písáa ne píni yekei, amá písáa ne píni pēe ye cápínente api pisipipi yekei. ¹⁵ Né né rinépōo ne nókenécáá menémá caai am kō rinécúruu kpísi am nókenécáá he, aí yé né ricóñ. Lē nnya, nó nkáripí né n la re ne meyansei nó la nnya?

¹⁶ Nórinécúruu ye nkpéni yé te ám nó úka pise re uké né lé. Unyine yé kō fe uu re ne uyaaluke le, mesohō kam nó pínei amí ne nó fe am menípele. ¹⁷ Né pē kam nókenémee n tumpō unyine kam ne ritiki amí ne nólinékó yósu amí n te? ¹⁸ Ne Tiiti rinmóópúsele re uké nókenéméé hapō, am kō u ne urómárecō ucō uyē tumpō. Nó fe ani re Tiiti ye nólinékó yósile uú n tee? Yare aí kemúnjé kesē ke tó ne uyē arí ne keisi tōn kō ncée nse tikilē née? ¹⁹ In n la, hái mekke-me kani nkpéni músu re alari kari nókenémee wéési. Ai nkpáni lē. Tó ne Kirisi kupénecō kēmee kari Uléécaá keyu-i símisi. Pimárecō, tō lē nnéi wai re nōké ne Uléécaá ncee kēmee papisi nnya. ²⁰ Ai líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nó leepō áni we yare kam pēe rí la, nóo kō yenu re ám we yare kaní pēe rí la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwói ne íkeñene ne alé ne iwóhō ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai yé nókenécōpe n we. ²¹ Ne kō wuru re ké ne m pēepō, Uléécaá yé ha nóinénípe-i isei piwaise né rikpá. Nópinékó meyā pēe ne mēwai kópe rí nōñlē yare kapí pēe n wai yé ha tíyese am téni hái. Ápi kahane pimēkperinkpewai ne pimēseicirewai kapí pēe n wai kēpire rinto.

13

Icélaa tərəw ne iyáhaa

¹ Metáanũ kam nní nókenémee sónepə. Li wəlaalē te píseéraków piké ye pité née pitaani tu api kelenē usoi akópe pa. ² Pēpēe pēe mēkēe akópe n wa ne picə nnéi kamí ne máne. Am neni nókenémee we amá lē kamí pēe menéhape lírũ kēmee nó n símisi kam kə nképni písímé nó kpálē te nen ha kə nókenémee m pēepə, ám nó úka nnári wainē. ³ Nə lalē nəké yē te Kirisi yee kenémee we un ne símisi née yo? Nó kə yē. Kirisi úu nókenémee rinárei má, u unnanē nyíselenle. ⁴ Mesei ye me re u pēe rinárei mále apí ne kunapééków kecáá u karií. Amá Ulééca nnanē kuú ne nképni nfáa má. Tó ne kə ukupénecə kēmee rinárei mále. Amá nó kam ani yénu re tó ne kə Ulééca nnanē nnya tó ne uyē kupénecə kēmee nfáa yē. ⁵ Ani nórinécúruu nómenécíre ripaí ani yénu re nfatene ye nókenémee wee? Ani yē te Yeesu Kirisi ye nókenémee wee? Née nə ripaille áni yē te nə nfatene má? ⁶ Amá ne músu yare nó kam ani yénu re tó ári nfatene paalē. ⁷ Tə ye Ulééca ne nó wele re áni kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lē karí la təké ne nyíse re tə alari mále, amá tə la re nəké ye fe nəké mewai sone wa, nḡpá nən m músu re tó ári líka fe təké wa. ⁸ Ari rínanē ríka má təké ne nsímései tápisi re rín kape leeme. Lirókó yee təké wa nsímései nké léeme. ⁹ Tə ye tən tinárei m má, nóon rínanē m má, li ye ró n láarúle. Lē kari Ulééca m písei yee re uké tíyese nəké nfatene kēméé m pelu. ¹⁰ Lē nnya kám nní nókenékúrí ní we, kam te ké mencire rítelé nó wóipə, nen píyēi nókenéméé n tuiḡə, ám kape ne nó ní senkke nnya. Upíima ye nókenécáá rínanē né hele re ké nó n ηmóópúselē nən ne kéyu sí. Uu rínanē né he re ké ne nó ritékéé.

¹¹ Ketume kai lē wa, pimárecə! Liké nó n láarú nən ne pipele ηmóópúlē. Ani ikari n kpáriisene nən kə rinóo rise má. Ani ne nórinépów n we. Ulééca yee ríla m má uu ye akín nínjukuse uké nókenémee n we.

¹² Ani nómenécəpecire ripirane ani memárecə yáhaane.

Ulééca pikó nnéi ye nó yáási.

¹³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípēelēe nó nyíse. Ulééca uké ríla nó nyíse. Nfáasəne nké kə nónnénéi kēméé n we nké nó rípēnese.

Títelɛ ke Pɔɔli uu Kalaati pikó n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Uléécáa icápinɛ iyɛ Kalasii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelɛ ntí wóipɔ. Uicee kuú pɛɛ nɛ Nsímé Kɛcirɛ n kóónúlɛ kɛmɛɛ kuú pɛɛ i karikɛɛ. Písoi meyã ye músu re Kalasii ayu nyɛɛ itunɛ kumii-mɛ ní we ye nyɛ (UPM 13-14).

Pɔɔli pikei memáá, pɛpɛɛ Pisuífi piyómeyáhaa n yóólɛ api icápinɛ iyɛ tiki api upitumɛkɛi lómiiɛe apí n yóólɛ tɛ li pise re piké Moisi isé n tikilɛ api kɔ kérii. Pɔɔli pilaarɔ ye músu re li nɛ sá re Kirisi pikó nnéi piké isé iyɛ n tikilɛ. Pin lɛ n wa, pi yé pɛɛ limemáá fe api Yeesu Kirisi nɛ kefa tɛnɛ. Nsímé mmú ye Yeesu Kirisi Nsímé Kɛcirɛ nɛ memíi wele.

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kɛcirɛ yíkíyiki nkó ke Pɔɔli uu nté símisi. Pɔɔli uu pi léise re Uléécáa yèè sisoipipi yásile re si Yeesu Kirisi nɛ kefa tɛnɛ nnya, amá ái re kasi piyómeyáhaa inyɛkii n tikilɛ nnya. Lɛ nnya kuú nɛ Piyɛɛ cési re yo nnya kuú la uké Nsímé Kɛcirɛ nɛ piyómeyáhaa inyɛkii m pɛnɛlɛ un tikilɛ (1-2).
2. Pɔɔli ye isímé yɛɛ Nkómɛine Kpure kɛmɛɛ ní we kpísi uú nɛ unsímé alari pa. Uléécáa rinɔɔ kuu n yekei ye wele isé ii kelenɛ leeri. Yeesu Kirisi kɛmɛɛ ke rinɔɔ tɛ kuu n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléécáa inipɛɛ-i sále. Usuífi nɛ mpuri sanɛ ukó nɛ ulási nɛ uyɛɛ umɛcirɛ n te nɛ utisi néɛ unósi ye sále (3-4).
3. Pɔɔli ye aseɛ lesɛle uu símisi lɛ ke Kirisi pikó api pimɛcirɛ n te. Nkó yɛɛ Yeesu nɛ kefa n tɛnɛ ye náásile Nfáasɔnɛ nké u n séni. U ye kɔ umɛwai kpure týɛle. Kirisi isé íi icélaa kulúí, amá i pise re písoi piké nɛɔni n lénaaɛ (6:2). Usói uké umɛcirɛ n te aseɛ nyɛɛ re uké picɔ nɛ kutu n cɔlɛ un týɛsɛlɛ Nfáasɔnɛ mɛɛ Uléécáa kɛmɛɛ n léeri nn u séni (5-6).

Iyáhaa

¹⁻² Nɛ́ Yeesu utumɛ Pɔɔli nɛ pinémáreɔ Kirisi pikó nnéi pɛɛ nté ní we, tóɔ Kirisi pikó pɛɛ Kalasii sitɛ kɛcáá Uléécáa icápinɛ-i ní we rítelɛ ntí wólu. Ai písoi pinyine pɛɛ né tumme, ái kɔ unyine kam titiki amí nɛ Yeesu utumɛ panɛ. Yeesu Kirisi yɛɛ n kpu, Sáa Uléécáa uu u yukuse nɛ Sáa Uléécáa uyɛ pɛɛ né tumme. ³ Urósáa Uléécáa nɛ Upíima Yeesu Kirisi piké nɛ kefa nó fénne api kɔ nkíɛnɛɛ nó hɛ. ⁴ Kirisi yɛɛ uricuruu umɛcirɛ kpísi uu arókópe nnya hɛ re uké nfáani ketɛ nké mɛwai kópe kɛmɛɛ ró lesɛ. Urósáa Uléécáa mɛla kɛmɛɛ kuu lɛ wai. ⁵ Uléécáa uyɛɛ ipakarɛ te nɛ pá piyɛi-pɔ! Amí.

Nsímé Kɛcirɛ nɛ mɛɛ we

⁶ Nómɛnɛwai ye nnóɔ né yile re nɔ mɛsɛ nɛ mɛsɛ Uléécáa kɛpire ritɔ nnya. Uyɛɛ nɛ Nsímé Kɛcirɛ nó sɛɛ re Kirisi ye nɛ kefa nó fénne nnya. Nóɔ pɛɛ u yá ani Nsímé Kɛcirɛ féɛ nɛɔ n tikilɛ. ⁷ Ai re Nsímé Kɛcirɛ féɛ nɛɔ nnyine ye we nnya kam lɛ símisi. Amá písoi pinyine pɛɛ we pin níɔkɔi nó tanaalɛ, pin la piké Kirisi Nsímé Kɛcirɛ rikɛɛjɛɛ. ⁸ Lɛ nnya, nɛ́ pá tó unyine néɛ uléécáatumɛ unyine yɛɛ kɛyómɛcáa-pɔ leemɛ uu weri uu nnyine nó símisi re Nsímé Kɛcirɛ ye mu kái pɛɛ mmɛ kari nní nó n símisi, Uléécáa uké liute anóɔ wa! ⁹ Tɔ písimé nó masile! Tó kɔ nkpɛni písimé nó rikpá re úye un nnyine nó n símisi re Nsímé Kɛcirɛ ye mu kái pɛɛ mmɛ kani nní piyóɔ m masi, Uléécáa uké liute anóɔ wa!

¹⁰ Lɛ nnya íye! Nɛ nkpɛni lɛ wéésile re písoi piké né n la néɛ Uléécáa uké né n la? Písoi piké né pakarɛ kamí la néɛ íye? Nɛn pɛɛ písoi ipakarɛ n wéési, am yé pɛɛ Kirisi ukɛikó.

Uléécáa yɛɛ Pɔɔli wéɛ re uké utumɛ

¹¹ Pimáreɔ, ké nɛɛ nó símisi ani kóm tɛ Nsímé Kɛcirɛ kamí nɛ n kóónúlɛ nɛn kesoipipi kɛmɛɛ léeri. ¹² Ai usói unyine kɛmɛɛ kam n kɔ, ái kɔ unyine yɛɛ né n céesi. Amá Yeesu Kirisi yɛɛ né n nyíɛ.

¹³ Nó menéwai ricuruu n kō kumúnjé kpe-i kam pɛɛ Pisuiɸi inyekiɸi n tɸikilē. Ne pɛɛ meyansei Uléécáa icápinɛ pikó wéékuselenle nen náási ké i kpu. ¹⁴ Ne pɛɛ Pisuiɸi inyekiɸi iyē tikilenle ai tósu nnépurɸi pikó ne pinésáco meyā. Ne pɛɛ nla mále re ké Pisuiɸi inyekiɸi n tikilē ai tósu tó ne Pisuiɸi picó tó n sá.

¹⁵ Amá Uléécáa yeɛ hái unéni kefa-me né wéɛ uú ne kefa né fénnɛ uu né séi re ké upikei wa. ¹⁶ Kuu ukɛpɸi né n nyíse uu re ké riyóó mpuri sanɛ pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kémɛɛ ha re uké mesəhə né rikpá. ¹⁷ Am kə Yerusalem-pə pɛɛ itumɛ n li apɸi né tise kémɛɛ ritaá. Amá Arapii ketē kam mesɛ ne mesɛ tómpə am pɛɛ Tamaasi kuyu-i pɛɛri. ¹⁸ Inmē itaani memáá kam pɛɛ Yerusalem titaá re ké Piyɛɛ ceri, am pɛɛ ukɛyə-i tone siyáa kefi ne sinupū. ¹⁹ Amá ám utumɛ úka ucə yē, insá Upiima uwā Yakupu. ²⁰ Lē kam nní Uléécáa inipɛɛ-i n n wólu ye nsímɛsei le, ám nnóome wai.

²¹ Kam Yerusalem n yisi, Sirii ne Silisii sitē kam ha. ²² Likumúnjé kpe-i Uléécáa icápinɛ pikó pɛɛ Yutee keteni-i n we ápi pɛɛ né nyu. ²³ Mékome kapɸi pɛɛ kō te uyɛɛ pɛɛ mekɛɛ pi n wéékuselē ye nkpéni yóólē te piké Nsímé Kɛcirɛ kuú pɛé ne pikópe n náási ne kefa tɛne. ²⁴ Lē nnya kapi kenécáá Uléécáa pakare.

2

Pəɸli ne pitumɛ picə ye kómɛine

¹ Am pɛɛ inmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalem kuyu pɛɛ, am ne Tiiti pó kə péne. ² Uléécáa yeɛ né nyíse re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuipə, am pɸisoɸi pɛɛ kei meyā íyukó n tū ne iyaa leepə am Nsímé Kɛcirɛ kam mpuri sanɛ pikó n símisi aseɸi pi lese. Li we re ám la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí liké méwoo wa. ³ Tiiti yeɛ kenékúrí n we ye Ukireki le úu pɛɛ kélē. Amá ápi nkpáni ricuruu u ricónjɛ te uké riké. ⁴ Mpá ne lē, pinyine pɛɛ n kparálē te pi Kirisi pikó le ye pɛɛ kerócəpe wɛle. Lipite pē ne mekɛɛ-me ró múɸesile piké yé te íye kari Kirisi ne ritiki tən ne tirópó we. Pi náásile piké isé ilasi kémɛɛ ró pɛsɛpə. ⁵ Tó ári nkpáni ne kutu pi ricə mpá fí. Tə la re Nsímé Kɛcirɛ aseɸi nnéí aké nókenéméé n we.

⁶ Pɸisoɸi pɛɛ kei meyā íyukó n tū ye kə pɛé wɛle. Apɸi né ricónjɛ te ké linyine mpuri wa. Né ám piriyyu kapɸi pɛɛ mekɛɛ m má kpisi ké ne linyine wa. Uléécáa úu ye pɸisoɸi siyyu-i ripáí uú ne túhaane. ⁷ Ticuruu pi cerile re Uléécáa ye Nsímé Kɛcirɛ né rimmúisele re ké pikéciré riyóó yarɛ kuu Piyɛɛ rimúise re uké pikéké riyóó meco. ⁸ Uléécáa yeɛ Piyɛɛ pansese uutumɛ pikéké kémɛɛ, limɛco kuu kə né pansese uutumɛ pikéciré kémɛɛ. ⁹ Yakupu ne Piyɛɛ ne Yohani pɛɛ kei we re Uléécáa icápinɛ piyyukó. Kapi n yé te Uléécáa yeɛ piké pē né rimúise, apɸi tó ne Parinapasi yáási apɸi kunípe ró pa, ai nyíse re tə rinóo rise wale. Ari kómɛine ntónéí re tó ne Parinapasi tóo yé pikéciré kémɛɛ ha, pē póo pikéké kémɛɛ sí. ¹⁰ Likeɸi lise kapi ró m pise yeɛ re ári kapɛ píwɛkó pɛɛ piicápinɛ-i n we kecáá palei. Am kə meseɸi li wai ne kefa kɛsɛ.

Pəɸli ye ne Piyɛɛ Antiyəəsi-pə cəsi

¹¹ Amá ke Piyɛɛ uu Antiyəəsi-i n ka, úu mɛwai sənɛ wa, am mpá úye inipɛɛ-i u kɛsu re úu alari má nnya. ¹² Pɸisoɸi ke Yakupu uu n tummɛ piké kelene n tuime, Piyɛɛ ne mpuri sanɛ pikó pɛɛ ye pɛɛ ricáripɸi rise-i n le. Amá ke Yakupu písáne pē apɸi n ka Piyɛɛ uu pi yenu, uu ye pɛɛ mpuri sanɛ pikó mpí kulukɛco n kaasente un pɛpɛɛ m pólólē te mpá úye kai pise re uké riké wuru. ¹³ Pisuiɸi tərəo póo kə umɛco pipékaankeɸi loni, ái ne Parinapasi pó péne uu pikɛcáá kecáá mɛwai mē n tikilē. ¹⁴ Kam n yé te ápi Nsímé Kɛcirɛ ne aseɸi tikilē, am pinnéí inipɛɛ-i Piyɛɛ maa re: Póo nní Usuiɸi, pən mpuri sanɛ pikó isoi icə n le, ái Moisi isé kaa tikilē, íye kaa yé pɛɛ mpuri sanɛ pikó ricónjɛ te piké Pisuiɸi isoi icə lí?

Nfatɛne mee ye Pisuiɸi ne mpuri sanɛ pikó riyu lə

¹⁵ Tó ne hái keróleeme-me Pisui fi le, ári mpuri sanε pikó pεε ápi Uléécaá n nyu. ¹⁶ Tó pεε nyule re ái usoi nkó yεε isé n tíkile yεε Uléécaá inipεε-i aseí ute. Amá uyεε Yeesu Kirisi ne kefa n tenelē yεε aseí ute. Lē nnya ke tóo kó ne kefa u tenelē te liké ne kei ritiki tóké ne wa aseí pite Uléécaá inipεε-i. Ai kape wa re kari isé n tíkile nnya. Li we re úka úu Uléécaá kέmεε aseí ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷ Amá in te tó la re tóké Kirisi ne kefa tene tóké wa aseí pite, ari yénu re tó ne kó pikópekóo le. Li pεε nkpéni wa yare Kirisi yεε akópe ncee ró nyíse néε íye? Ai nkpáni lē. ¹⁸ Nen lē kamí pεε n fori pimóme m pεε, néε menécíre yámne re ncaai kamí pεε wa. ¹⁹ Aseí ye nyε re isé íi yé nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikεmεé wele yare ukpókpo. Isé iyεε ne nkpó né ka. Ne Uléécaá nnya nkpéni nfáa mále. Tó ne Kirisi tóo kunapéékóo kecáa kpu. ²⁰ Lē nnya, ái nkpéni nē ηmaa ricuruu néε nfáa má. Amá Kirisi yεε kenémεε nfáa má. Kai neni ne n kpísi, Uléécaá kepipi kamí ne tálē nnya kam nfáa má. Kεkεε né la aké ne kenfaa kpísi aké né nnya he. ²¹ Né ám kesi re ke Uléécaá uú ne kefa né n fénne, rinéyu kuu lo. In mesei re usoi yεε isé ritiki uú ne Uléécaá inipεε-i wai aseí ute, Kirisi nkpó pó ne méwoo le nkpéni.

3

Isé ne nfatene kecáa nsímé

¹ Nó Kalaati pikó, aníriyóopi nnyé! Wóo kéyu lē nó risómaase? Nen kó ne Yeesu kapi kunapéékóo kecáa n karií nsímé nó símisi cáká-cáká. ² Nsímé nse kamí la ké pise ké kó te kani isé n tíkile nnya ke Uléécaá uu Unfaasone nó he néε kani Nsímé Kεcire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu Nfáasone nó he? ³ Nó meyíkíyiki aníriyóopi leε? Nó lalε nóké ne Uléécaá Nfaasone pitiki koraane ani pεé ne nkpéni pisoí isímé tenεεε? ⁴ Yare méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí líi? Ai re liké méwoo lē wa. ⁵ Kani isé n tíkile nnya ke Uléécaá uu Unfaasone nó he nòn ne mewaisaηa nókenémεε wapisi, néε íye? Néε kani Nsímé Kεcire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu lē wa?

⁶ Limεcó ke Apiraham uú ne Uléécaá kefa tene. Li ukεcáa wólaalē te: Ke Apiraham uú ne Uléécaá kefa n tene nnya ke Uléécaá uu u kpísi re aseí ute. ⁷ Lē nnya, ani kó rísone re pεpεε Uléécaá ne kefa n tenelē pεε Apiraham pipirē yíkíyiki. ⁸ Li Uléécaá ritelē-i mekεε-me wólaalē te Uléécaá yé mpuri sanε pikó waise aseí pite, kapi ne kefa u n tene nnya. Lē nnya ke Uléécaá uu rinóo sone ntí Apiraham pehele re: Pó nnya, né ketē kecáa sisoipipi nnéi rinóo sone ritikise. ⁹ Apiraham ye Uléécaá ne kefa tenele, Uléécaá uu rinóo sone u tikise! Limεcó, píye pin nfatene m má, uu rinóo sone pi tikise yare kuu Apiraham n wa.

¹⁰ Anó kópe ye mpí nnéi pεε n tálē te isé yé pi yoriye kecáa wele. Li Nléécaasimé-i wólaalē te: Uye unsá lεεε isé ritelē kέmεε n wólaalē nnéi rintiki uké kó lipikei n wai, anó kópe ye liute kecáa wele. ¹¹ Ai céreise re úka úu yé isé ritiki uú ne Uléécaá inipεε-i wai aseí ute. Lē nnya kai wólaalē te: Usói nkó yεε aseí ute re u Uléécaá ne kefa tene nnya, yεε nfáa má. ¹² Ticuruu isé ne nfatene n n líka pénelē, amá isé ye maa re: Uyεε yé i rintiki ne ikεt-pó kii yé nfáa he. ¹³ Kirisi ke Uléécaá uu tirótísí anó wa. Kei ke Kirisi uú ne isé anó kέmεε ró lése. Nléécaasimé ye mesei maa re: Pin úye kuna kecáa rinkólo, Uléécaá ye liute anó wale. ¹⁴ Li lē wale re mpuri sanε pikó póoké Yeesu Kirisi kupéneεcó kέmεε rinóo sone ke Uléécaá uu Apiraham n yekei yē. Lē kέmεε tòn nfatene m má, tó lē Nfáasone ke Uléécaá uu ró n yekeilē yenle.

Isé ne lē ke Uléécaá uu pisoí n yekeilē kecáa nsímé

¹⁵ Pimáreεcó, ne la ké sisoipipi mewai kέmεε linyine kpísi ké ne nó símisi ani kóm. Usói un tinóo n wai uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesi, úka úu ye líka rikpá, in kó ne kesoi pipi kεε wai aké yekei. ¹⁶ Apiraham ne uupirē ke Uléécaá uú pεε kó ne lisone lē kuu n yekeilē mé. Ai wólaalē te Apiraham ne upipirē. Lē nnya, ái pisoí kulúí mekó kai wólaalē, uupirē use mekó kai wólaalē. Uupirē uyεε Kirisi. ¹⁷ Mmē kam rí la ké nó símisi ye nkpéni mmú:

Uléécaá ye mekke-mε wáile uu yekei yare kai m pise. Likεpire, ai wai inmē píle píle mena ne afestaani, Moisi isé pów pεε kelene leeri. Ii yé fe iké lē ke Uléécaá uu n la uké wa caai. Insá lē, Uléécaá rinóo kuu n yekei yé rinnanε paa. ¹⁸ In te isé ke usoi uu ye ritiki Uléécaá uu pεé ne lē kuu u n yekeilē u pa, li pεε wale re Uléécaá úu urinóo cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Uléécaá uu mekke-mε n yekei nnya kuu Apiraham íπεελέε nyíse uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹ In lē, yo nnya ke isé ii pεε nkpani we? Iyē nkó mee re iké mewai mee áme Uléécaá mela-i ní we pisoι n nyíselē, Apiraham upirē uyē ke Uléécaá uu lisone n yekeilē uú ha ne tuiiri. Piléécaatumε pεε isé iyē pisoι cereise. Usoi unyine yεε pεé ne Uléécaá nnóo n símisi kapí ne ritiki apí ne símisi. ²⁰ Pin ne usoi rintiki apí ne linyine wai, li nyíse re pεpεε pikei n wai ye kulúí wele. Amá Uléécaá mecire yεε rinóo piyεkei kémεε pikei wai.

Yo nnya ke isé ii we?

²¹ Lē nnya, tóké nkpeni re isé ii Uléécaá rinóo kuu n yekei ritikii? Ai nkpani lē. Pin pεε isé inyine n wa yεε yé usoi nfáa n he, i yé pεε fe ii usoi Uléécaá inipεε-i waise aseí ute. ²² Amá Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re mewai kópe nnanε mee ketē nnéí múílē. Li pεε lē wale re pisoι mpí nnéí pεε yé Yeesu Kirisi ne kefa n tene pεε yé lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē yē.

²³ Nfatene itunε iké kelene n tu, isé ye pεε ró hánaalenle yare pikpaniikó, in tó mé liké ha ne tu pεé uye-i ke Uléécaá uu yé ró n nyíse re tóké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya, isé yεε ró nyóí dí ha ne Kirisi ikamεtunε tulu. Uyē kari yé ne kefa tene arí ne Uléécaá inipεε-i wai aseí pite. ²⁵ Kari nkpeni nní ne Kirisi kefa pitene m máálē nnya, ári nkpeni urónyóle uyē mekó-i we.

²⁶ Li we re nō nkpeni nōnnénéí Uléécaá sipipi le, kani Yeesu Kirisi ne kefa n tene nnya. ²⁷ Nó mpí nnéí nōo nní Kirisi kupéneco kémεε míni n wóle, nó ne uyē ne pansεle pise. ²⁸ Lē nnya, áí nkpeni we re nkó ye Usuifi née mpuri sanε ukó, née ulási née uyεε umεcire n te née utisi née unósi. Nō nkpeni meyíkiyiki pise le, kani Kirisi Yeesu ne kefa n tene nnya. ²⁹ In te nō mεsei Kirisi pikó le, nō kō Apiraham pipirē le. Nóo lē ke Uléécaá uú pεé Apiraham ne upirē n yekeilē te.

4

¹ Mmē kam nní la ké maa re: Usoi unsá kahanε m papisi kuu pεε ikúlanlú li, úu ulási ne nka kémεε kóólelē, in kō ne uyεε nípá yo te. ² Mpá ne lē, pinyine pεε yé u nyóí api ukεcáá m pállē dí ha ne kumúñé kpē ke usáa uu n yekei tulu. ³ Limεco ke tóo kō pεé we yare siwá sínsá. Ketē nké kecáá, nnanε likó ilasi karí pεε le. ⁴ Amá ke itunε ii n tu, Uléécaá ye Ukepipi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵ keké ne pē ke isé ii ilási n tónselē n fénnε, keké kō ne lē kémεε ró m pansεε Uléécaá sipipi nnya. ⁶ Kani kō nní Uléécaá sipipi nnya ke Uléécaá uu nōanékin kémεε Ukepipi Nfaasone wa nn sélei re: Saa! Saa! ⁷ Lē nnya, áni kō nkpeni pilási, nō usipipi le. Nōn usipipi, nō kō Uléécaá mela kémεε umεmá pite le, memá mē kuu usipipi n yekeilē.

Lεεε Kalaati pikó kémεε Póoli nfasimé n tanaalē

⁸ Nō pεε mekke wele áni Uléécaá nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pεε le ápi kō pεε meyíkiyiki piléécaá. ⁹ Lē nnya kani nní Uléécaá n céri née ke uyē uu nní nó n céri nó kō nkpeni ketē kecáá nnanε likó kémεε pεle aní ha liilasi piluke kpáá? Nnanε mmē nín líka kuwai we, nín kō líka tu. ¹⁰ Nō meyansei siyáa sinyine ne iwáre inyine ne anmē anyine wéεle aní waise inyóonsetunε! ¹¹ Li nfasimé né we re pinékei kamí ne nókenémεε rinnmóópú ápi kape méwoo wa!

¹² Pimáreco, ne nó pise re ani menéco mmé n we. Né ne kō nómenéco isé ilasi kémεε wele. Ani ncaai nka né wa. ¹³ Ani léise re ne pεε utóikó le, pεé uye-i kamí pεε mefoí Nsímé Kεcire nó rin-yóó. ¹⁴ Kamí pεε lē m póólú, ám pεε kúpaí meté we. Amá áni né níñni áni kō né ηmeriyε. Nō ne íwe né lile, ticuruu ani kō né yósu yare Uléécaatumε unyine née yare ne Kirisi Yeesu le. ¹⁵ Méye ke nōnnépónare mmē nn pεle? Né ηmaa née yē te nōn pεé n fenε, nó

πρε ricurruu nóinénipee léseute ani né pa. ¹⁶ Kam nsímései nó n símisi nnya kam πρε nkpréni pansé nóunélaara, née íye? ¹⁷ Nla mmē kapi nní nókenécáa m má nnañe rñn lisone linyine. Pi lalé piké tó ne nnó túúnne nóké πρε meýá pin n la. ¹⁸ Li nyamí te áni kape ye píkaí lisone ne siká wa, áí re πρέ uye-i kam nókenékúrí rí we ñmane. ¹⁹ Sinépipi, ne kó ne nó nnya ntóosi kóméile yare unósi ke memárenlō ame n kēheni. Lē kai yé né n we aní ha ne pipele tene, aní ne Kirisi mewee nókenémee n nyíselē. ²⁰ Li ripóo né we re ké πρε kumúnjé nkú-i nókenémee n we ké céri lē kam yé nó n símisi. Am nyu íye kam yé nó wa.

Icélaa yee Akaa ne Sara nsímé kémee rí we

²¹ Nóo nní n la isé iké nókenécáa rñnañe m má kamí la ké pise re nó πρε kóméi lē kii n símisi? ²² Likumúnjé re li wólaalē te Apiraham ye pinmáne pité mári. Ulási Akaa yee use ne u mari, uunósi Sara yee umecire n te póo ne uco u maru. ²³ Kesoipipi mela kémee ke Akaa uu uuñmáne mari. Amá Uléécaá rinóo kuu n yekei kecáa ke Sara póo uukó mári. ²⁴ Nsímé mmē nnyineco ye mmú: Pinósi pē keté ye anóo até ke Uléécaá uu n yekei le. Nkóméine foí mmē ke Uléécaá uú ne pisoí Sinayi riyape kecáa sée Akaa uú ne siwá maru silási. ²⁵ Akaa ye we yare Arapii ketē-pó Sinayi riyape. U kó we yare kuyu nkú kapi ye neni nní n sée re Yerusalem. Ku ne kupikó ye isé pilasi le. ²⁶ Amá Yerusalem yee keyómecaa-pó rí we ne upikó ye pimécire tele. Kuyu kpekpe nkpréni we yare uróni. ²⁷ Lē nnya kai wólaalē te:

Pó unósi nyapi nkó

yee úu píkaí m máraalē, a yisi a co.

A mpónare ne ricáái.

Pó ke memárenlō áme píkaí n kēhenlē!

Unósi ke ula úu rí la sipipi ye ulakó sikó kulúí feriyé.

²⁸ Pimárecó, nó ne Uléécaá rinóo kuu n yekei nnya usipipi le Isaaki mecó. ²⁹ Uyē kapi kesoipipi mela kémee m mári ye uyē ke Nfáasone nn n tíyese api máru lémaalenle háí. Lē kai we ne neni-me. ³⁰ Iye kecire kai πρε wólaalē? Li wólaalē te: A unósilasi nkó ne uuñmáne lakase, li we re ulási uuñmáne ne uyee umecire n te ukó, ápi yé ikúlanlū kesé li. ³¹ Pimárecó, lē nnya tó ári ulási uyē sipipi. Tó uyee umecire n te sikó le.

5

Ani kape ilási kémee n we

¹ Kirisi ye ilási kémee ró lésele re tóké meýíkíyiki merócire n te. Lē nnya, ani n we non páápu, áni kape kó nómenécire ilási kémee pitane rikpá.

² Ani kutu ricó, né Póoli ké nó símisi ani kóm te non n tíye pin n kérii, Kirisi úu πρε líka nó yóriye. ³ Né kó pimáa nó rikpá re úye un n tíye pin u rinké, isé nnéi kai πρε pise re uké ritiki. ⁴ Nóo nní rí la re nóké isé ritiki nóké ne Uléécaá inipee-i wa aseí pite, nó ne Kirisi ye túúnnele ani Uléécaá ipelée paa. ⁵ Tóo nní ne kefa u n tenelē, tó ne mé te u yé ró waise aseí pite. Nfáasone mee tíyeselē kari mé te Uléécaá yé ntófatene nnya ró waise aseí pite. ⁶ Kirisi Yeesu kupéneco kémee, nké née nkéciré rñn ye líka yoriye. Lelee kuláa m má yee usoi uké nfatene m má mee ríla n nyíselē.

⁷ Nó koraanele rñsone háí. Wóo nkpréni nsé nó púnéise un ne nó yúlu re áni kape aseí ritiki? ⁸ Nsímé mmē kapi ne nní atu nó n takai rñn Uléécaá yee nó n séi kémee léeri. ⁹ Pi ye maa re: Nkpónótó pite fíí πρε ye kukpéecari nnéi nyépukuse. ¹⁰ Amá rnpá ne lē, ne ne Upíima tálē te nó sónti nóké ncée sone kémee πεeme. Amá uyee nní nó n cónjē, te úye kecire loo, Uléécaá yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimárecó, nen πρέ n céesi re li pise re pisoí piké kérii, yo nnya kapi yé πρε nkpráni né n wéékuselē? Nen lē n céesi, Kirisi nkpró kunapéékóo kecáa rñn yé πρε úka kémee awóle nsímé.

¹² Pεπεε nní nó n cónjē te ani kérii ápi kape ne piké ñmane ripá. Piké mese pimécire comesi!

¹³ Pimárecɔ, Uléecaa ye ilási kémee nó léselé re ani nómenécíre n te. Mpa ne lɛ, áni kape ne riwáaná re nɔ nómenécíre te nnya aní ne lɛ kani n káipinkɛe n wai. Amá ani n lakaane nɔn kɔ pikei wapaane. ¹⁴ Nsímé nse kémee ke isé nnéí íí we. Lelɛe re: A upócɔ n la yare ripócúruu. ¹⁵ Amá nɔn nómenécɔpecire n kéhenne nɔn n takainkɛe, ani nómenécíre tí. Insá lɛ, nó nómenécíre kónaane.

Nfáasɔne mela ne meróla cire

¹⁶ Lɛ nnya, ne la ké nó símisi re ani tíye Nfáasɔne nké nó n séni, áni yé peé uye-i nólinékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ai lɛ kani n la ke Nfáasɔne nɔ la. Ai kɔ Nfáasɔne lilala ke nóɔ kɔ la. Nfáasɔne lilala ne lɛ ke kesoi pipi ake n la áí ye risáne. Lɛ kaí we nnya káni ye fe nɔké lisɔne kani n la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasɔne mee nó séni, isé íí pee kɔ nɔne nókenécáá má.

¹⁹ Lɛ ke kesoi pipi likáipi-káipi ai ye n léeme aí n nyáni kpáii ye nní: Iwásá piwapaankɛe ne mékperinkpɛwai ne mesɛiciréwai, ²⁰ ne piléenyóɔnse ne menírihélaawai ne iláarɔ piwapaane ne picéɲaankɛe ne kufatoi ne kuwói ne íkeɲene ne pikóólentene ne pitele siwúipi piwapaankɛe ²¹ ne ucɔ likó pikáipinkɛe ne píta niré ne piluke caainkɛe ne anyá ne lilinyinɛɔ. Ne la ké nó péhele yare kam pisímé nó m masí re: Pɛ nnéí pee limɛwai mɛ n wapisi uka úu Uléecaa iyɔɔpi kémee melone má.

²² Amá lɛ ke Nfáasɔne pɔɔ ye usoi n he ye nní: Nla ne mpɔɔnare ne nkíɲɲiɲe ne nɔpure ne kusoi piwai ne nfanare ne aseí pitiki ²³ ne nɲiɲe ne mɛcíre pimúlú. Isé íí mewee mɛ kesu. ²⁴ Kirisi Yeesu pikó ye pimɛwee ne pililala ne pilikáipi-káipi pikpíké masile api kunapéékɔ́ kecáá karií. ²⁵ Nfáasɔne mee Uléecaa nfaa ró heelɛ. Lɛ nnya, tɔké tíye nké ró n séni. ²⁶ Ari kape pansɛ píyuwélaa tɔké merócɔpecire anɔɔ n wélaane tɔn kɔ merócɔpecire kufatoi wapaane.

6

Ani ncɔni n lénaane

¹ Pimárecɔ, nó mpí ke Nfáasɔne nn nní n séni, nɔn ye unyine n yɛ un akópe n wai, ani ye m purú aní ne ncée sɔne-i u peseri. Ani ye nómenécíre tí te mewai mɛ mɛcɔ áme kape nó léeme. ² Ani ncɔni n lénaane. Lɛ kani yé ne Kirisi isé rintíki ye lɛ. ³ Uye un m músu re úu kusa we, kúu kɔ pee líka tu, umɛcire kuu kíraaɛ. ⁴ Mpa úye uké ye uricuruu mewee ripái. Un n yɛ te li rikókɔri we uké umɛcire ne múɲɛisɛne, áí kape ne picɔ. ⁵ Li we re mpá úye yee yé céri uu símisi lɛ kuu n wa.

⁶ Li pise re usoi nkó kapi Uléecaa Nsímé n céési uké ulikó ne uucélaa kecáá pípaí n léni.

⁷ Ani kape nómenécíre kíraaɛ, ápi ye Uléecaa sɛnnyi. Lɛ ke usoi uu n lukesi kuu ye kpasi. ⁸ Uye un umela likó n lukesi, uu umela likó yénu. Amá úye un Nfáasɔne likó n lukesi, uu Nfáasɔne mela yenu, lelee nní nfaa tenɛcírɛ. ⁹ Mɛwai sɔne piwai ápi kape ye ró pi. Li we re tɔn lɛ piwai ne n nɔmópúlɛ, itunɲe ye sóntile, mpá úye uké lɛ kuu n lukesi kpasi. ¹⁰ Lɛ nnya kai nkpéni nní lɛ kuwai n we, tɔké písoi nnéí nla n nyíselɛ, aí ne tósu tó ne pɛ tó Kirisi ne kɛfa n tenelɛ.

Icélaa tɔrɔɔ ne iyáhaa

¹¹ Ani ripái lɛ kam nkpéni tinécúruu ne kunénipe nó n wói mekóne mekóne. ¹² Mpí nnéí pee n wéési re písoi piké pi pakare pee nó cɔɲlɛ te ani kérii. Api la piké Kirisi nkɔ kunapéékɔ́ kecáá nnya íwe inyine li. ¹³ Pikéké pɛ ricuruu ápi isé tíkilɛ, amá pi peé la re nóké kérii piké ne nɔpinéké pɛ nnya rikókɔri n wai. ¹⁴ In nɛé, ke Upíima Yeesu Kirisi uu kunapéékɔ́ kecáá n kpu nmanɛ yee né tikókɔri waise. Líka licɔ áí likecáá kpálɛ. Kunapéékɔ́ kecáá nkɔ mee tíyese ke ketɛ kecáá likó áí kɔ nkpéni kenémee kuláa kúka má, ám kɔ nkpéni pikáipinkɛe li kpálɛ. ¹⁵ Ai nké nɛé nkécírɛ yee linyine yoriye, amá Uléecaa uké ró pansese písoi fale yee ye yoriye. ¹⁶ Mpí nnéí pee píisoi kémee nsímé mmú n tíkilɛ kamí ne welu re Uléecaa uké nkíɲɲiɲe pi he uu kɔ íwe pí téní. Nkíɲɲiɲe ne píwetu piké kɔ Uléecaa kuyu Isirayeli kecáá n we.

¹⁷ Kai neni ne n kpisi, úka úu kape picóh né rikpá. Iwói ye inépinje kecáá nyíselenle re ne Yeesu kecáá íwe lile.

¹⁸ Pimárecə, Urópiima Yeesu Kirisi uké ípaelée nó nyíse. Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Efesi pikó n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uléecaa icápine yee pee Efesi-pɔ, mekee Asii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelé ntí wói un Rɔm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikó pee ápi Pisui fi ne pɛpɛ Pisui fi kuu ri papɔlɛ. Meyá ke rítelé ntí ari pikéi má, anó sɔne metikise kapí ne ri n kóri nnya (1:3-14). Kekoraane ke-i ke Pɔɔli uu píyulale ncee Yeesu matiki kémee pisoí nyíse (1:9). Uléecaa ye ncée mmē isoolú wale uké kelené ketē ne keyóme mō (1:4). Amá Uléecaa yee ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne ncée mmē tó nyíse. Pɔɔli yee lē tó riyóó.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye lē ke rinó rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkɔ kunapéékó kecáá nnya nyerele uu símisi. Kirisi pikó pee ápi Pisui fi ne Pisui fi mpuri pikó ye panselɛ mpuri nse pikó. Lisone lise kapi Uléecaa kémee yósu. Kirisi ye iláarɔ kumelɛ riláule uu pɛpɛ pee ketaa n wene kɔsene. Lē kémee kuú ne nkínine mǎ úye ka (1-3).
2. Utume Pɔɔli ye Kirisi pikó pise re piké nfatene ne rinó rise ne nkínine ke Uléecaa uu ye n he m múlɛ. U pi ñmóópúselɛ re piké isoi fale n le. Uu kɔ kumáre kémee pisoí ne picɔ metone kecáá pi céesi (4-6). U kɔ kɛtɔ-pɔ pi rinmóópúselɛ re piké ye lelee ái Uléecaa kémee n léeri ne tɔ. Lē nnya, mǎ Kirisi ukó úye yee atɔpi kémee ní we ke Uléecaa uu ye itɔpilú yee Nfáasone kémee n léeri pa (6:10-20).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yee Uléecaa mela kémee Kirisi Yeesu utume m pansɛ. Nó ke Uléecaa uu n wée nɔn Efesi-pɔ we nɔn Kirisi Yeesu ne kefa keɛ tikilɛ kam títelé ntí wólú. ² Urósáá Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípɛelɛ ne nkínine nó nyíse.

Lisone ke Uléecaa uu Kirisi nnya ró n he

³ Urópiima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa yee ipakare te. U Nfáasone likó ncɔpuri nnéi keyómeɛaa-pɔ ró hele un ne tó ne Yeesu Kirisi kupéneɛ kémee ró kpálɛ. ⁴ Uléecaa uké kelene mǎ yo n wa, u ró wéle uu tó ne Kirisi kupéneɛ kémee ró pansese upikó. Kupéneɛ kpɛ kémee kuú la re tóké n kpáilɛ ári kape kɔ uinipɛ-i akópe áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵ uripɔ ne Yeesu Kirisi nnya mekee-me ró kpísi uu ró pansese usipipi. Lē kuu unfanare kémee ró ní la ye lē. ⁶ Lē nnya, tóké Uléecaa pakare re u tó ne ukɛpípi lala Kirisi kupéneɛ kémee lisone píima ró wa.

⁷ U tó ne Kirisi kupéneɛ nnya ne unfanare mpiye nnya akópe ilasi kémee ne Kirisi menyɛ ró lésele uu arókópe ró sárei. ⁸ Uléecaa ye meyíkíyiki unfanare ró nyísele. Mewéesesɔhɔ ne mesɔhɔ nnéi kuu ró he. ⁹ U tíyesele ari lelee umela kémee m pékaalɛ ceru. Háí mekee-me kuu unfanare kémee la re Kirisi uké lē wa. ¹⁰ Lelee re itunɛ in n tu, Uléecaa yé uyóopi use lese. Uyee Kirisi. Uu keyómeɛaa-pɔ ne ketē nté likó nnéi kecáá iyóopi le.

¹¹ Uléecaa ye tó ne Kirisi kupéneɛ kémee lirókó nnéi ró pale. Lē nnya kuú pee mekee-me ukemúñé-i ró wée uu ilúké yekei. Uricuruu yee la nnya kuu lē wa. ¹² Lē nnya, tó mpí tóo pee nní pifoí Kirisi ne rintá, tóké nkɛni Uléecaa meyoopi ne siyóme ritaáse.

¹³ Nsímései mee nní Nsímé Kɛcire mee ye usoi riyu n lɔ. Kani Kirisi ne kefa n tene Uléecaa uu pee nwói nó wai, Nfáasone kuu m maa re u yé nó pa kuu lē nó pa uké ne nyíse re uyee nó te. ¹⁴ Nfáasone ke Uléecaa uú ne rinyi re tó lisone kuú ne upikó m mémɔ yē. Tɔn píyɛi akópe ilasi kémee n le cáká-cáká kari yé lisone lē nnéi yē. Lē nnya, tóké Uléecaa meyoopi ne siyóme ritaáse.

Pɔɔli iwele

¹⁵ Lẽ nnya, hái kaní ne n kô te nò Upíima Yeesu ne kefa tenelenle non kò pẽ nnéi ke Ulééca u u n wée la, ¹⁶ ne ye nen keyóme n yáásine, ne ye mesére nó nnya Ulééca pònesele. Ne ye keyómeyáhaa-i nónnénéi kecáá Ulééca wela am te: ¹⁷ Urópiima Yeesu Kirisi Uleecaa, Saa meýòopi ukò uké mewéesesòhò nó he nòké ne u yẽ ani peé ne rísonè u ceru. ¹⁸ Ne ye kò u pise re uké nóninípee wúkule. Nó pee fe ani lã kuú ne nó n sée ceru. Nó pee lisone kuu ye pẽ kuu n wée n he mpiye ne linsone yẽ, ¹⁹ ani kò ceru re rínanje kuú ne tó mpí tóo nní ne kefa u n tenelẽ kémee n keisi rín kumúnjé má. ²⁰ Nnanje píima mmẽ kuú ne Kirisi kémee keisi uú ne pikpòkpò kémee u yukuse, uu kò ne keyómecaa-pò ukuluke-luke-mẽ kényukáótonè-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lã nnya keyómecaa-pò iyòopi ne n-yòopinanje ne rínanje ne iwéésee píima ne m̀pá yo yee rinyíri m má ne kekpeé wela. U m̀pá yo kekpeé wela. Ai lelee neni kumúnjé nkú-í n we nmanè kekpeé kuú we, amá ne lelee masí kepire-pò n wème kekpeé kuú we. ²² Ulééca ye m̀pá yo Kirisi iyòopi metene wala uu likecáá u tonse. U u pale re uké Ulééca icápine nnéi uyòopi píima. ²³ Ulééca pikò icápine ye uipinje le. Umesá nnéi kuú ne ikeméé we un kò infaa nnéi te, Ulééca un kò ne umesá nnéi Kirisi kémee we.

2

Iye ke usoi uu ye nkpò-i le uu nfáa-i lompò?

¹ Nó ne pee mekèe-me nónnécaai ne nòanékòpe nnya pikpòkpò le Ulééca inipèe-i. ² Ketè nté isoi icò kaní pee le. Nò pee mekèe-me uyẽ kani n nyáni re ketè nké uyòopi tikilenle. Uyee nní neni pepèe Ulééca pipakare n yúlu isoi kémee we. ³ Pimecò ke tóo kò pee mekèe ntónéi mmú we, tòn merópòola wai, tòn sirómúnjé ne merósòhò cire ne irósoi le. Merówee m̀n nnya, tó ne kò peé ne sá re Ulééca uké ukuwòai kéméé ne ró túhaane picò mecò.

⁴ Amá Ulééca yèè meýíkíyiki usoi íwe ténle. Unla píima nnéi kuu ró nyíse. ⁵ Lẽ nnya ke Ulééca uu tóo pee ntócaai nnya n we yare pikpòkpò uinipèe-i nfáa fale he. Ani yẽ te ípeelé kuu nó nyíse nnya kuu nórínéyu lo. ⁶ Kesé ke Ulééca uu tó ne Kirisi Yeesu pikpòkpò kémee yukuse uu kò kesé ukemee keyómecaa-pò ró tónse. ⁷ Lelee masí kepire-pò leeri, ari pee yénu re ípeelé kuu Kirisi kémee ró n nyíse ye lisone píima le lee ái píkaí kutene n we. ⁸ Ulééca ye ípeelé nó nyísele uu nónnéfatene nnya nórínéyu lolu. Nóricúruu áni kei líka kuwai we. Ulééca ihèe ye nyi. ⁹ Ai nómenéwai sone nnya kuu nó yóriye. Lẽ nnya, úka úu kape umécire n taáselè te umèwai sone cire mee u yoriye. ¹⁰ Mesei, Ulééca ricuruu yee ró wa. Tó ne Kirisi Yeesu kupénecò kémee kuu ró wa re tóké ye nkpèni fe tóké ye lisone wa. Ulééca yee mekèe-me mewai sone m̀n tó yekeilè te tóké ye me wa.

Tò Yeesu Kirisi kupénecò kémee pìsoi pìse le

¹¹ Ani lã kaní pee mekèe n we léise! Nò pee pìsoi pinyine le ke Pisui fi api ye pee n sée re pikéciré. Amá in kò ne usoi kunipe kpee pẽ ticuruu sisoipipi meké riké. ¹² Lẽ nnya, ani kò te nò peé uye-i ne Kirisi ketaa wela. Nò peé wela yare písáne Ísirayeli pikò kecòpe, áni Kirisi má, áni líka má rinóo ke Ulééca uu pi n yekei kémee, líka ái we kani yé ne rintá, áni kò ketè kecáá ríka Ulééca má. ¹³ Nò peé ne ketaa u wela. Amá Kirisi menyè mee n kòonu nnya, nò nkpèni Kirisi Yeesu kupénecò kéméé ne u rikòle. ¹⁴ Lelee re Kirisi yee ntókíninje. Uyee tíyese ke Pisui fi ne mpuri sane pikò api pansè mpuri nse. Unkpò kunapéékò kecáá kuú ne iláarò yee pee pikepáápáa m pínèilè yare mmèle riláu. ¹⁵ U Moisi isé nnanje ne lã nnéi lee i m páápúse tinnèle uu pee Pisui fi ne mpuri sane pikò kpísi uu u ne pẽ kupénecò kémee pi pansese mpuri fale nse. Lẽ kuu nkíninje ne n ka ye lã. ¹⁶ Unkpò kunapéékò kecáá kuú ne Pisui fi ne mpuri sane pikò pansese ipinje ise, uu pi ne Ulééca kecòpe nsímé nyóonse. Iwe kuu kunapéékò kecáá n li uú ne kpi ye iláarò kpule. ¹⁷ Nsímé Kècìre mee ye nkíninje n he kuú ne ka uké nó mpí nóo pee nní ne ketaa u n we ne nó mpí nóo pee nní ne u n kólè símisi. ¹⁸ Uyee tíyese ke tó Pisui fi ne mpuri sane pikò ari ncée má ari ye ne Nfáasone nse kóló tíki arí ne Saa Ulééca kémee sí.

¹⁹ Lẽ nnya, áni kɔ nkpɛni pisáne, áni kɔ picéetɔhé. Amá nó ne pẽ ke Uléécaá uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nɔ nkpɛni Uléécaá keyɔ pikó le. ²⁰ Nɔ nkpɛni pansɛle keyɔ kee m mómáalẽ. Pitumɛ ne antepuyɛ pɛe kerikui. Kirisi Yeesu ricuruu yeɛ kesinui ripare. ²¹ Uyɛɛ tíyɛsɛlẽ kakɛ páápú ken cálẽ. Uyɛɛ tíyɛsɛlẽ kaké we. Ke Uléécaá keyɔ le kuu umɛcɪre n yekei. ²² Nó ne picɔ nɔɔ ripéne ani pansɛ Kirisi kupénɛɔ kémɛɛ keyɔ kɛ ke Uléécaá uu m móm un ne Unfaasɔne kekɛmɛé we.

3

Pikei ke Uléécaá uu mpuri sanɛ pikó kémɛɛ Pɔɔli n forii

¹ Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke né Pɔɔli am akpanii kémɛé we. Nó mpuri sanɛ pikó mpí nnya kam íwe iyɛ nnéi le. ² In n la, nó kɔ te Uléécaá ye kefa ne né fénne uu né forii re ké ukemúnjé kémɛɛ nɔ nnya pikei u wa. ³ Uyɛɛ uricuruu lipéké-peké lɛ né yéneise. Linsímé kamí pɛe nní nkáripí nó wóipɔ. ⁴ Nɔn n keɛ, nó céri re ne Kirisi nkó mɛɛ m pékaalẽ kecáá meyánsei nyule. ⁵ Uléécaá úu pɛe mekɛɛ-me lipéké-peké lɛ sisoipipi nyíse yarɛ kuu nkpɛni nní Unfaasɔne ne rintiki uú ne pitumɛ kuu n wée ne antepuyɛ li nyíse. ⁶ Lipéké-peké lɛɛ nní: Pisuifi ne mpuri sanɛ pikó ye pansɛle ipiɛɛ ise. Lɛ nnya, lisɔne lise kapi kɔ má. Pi yé kɔ lɛ ke Uléécaá uu Nsímé Kɛcɪre mɛɛ pi ne Kirisi Yeesu m pénésele nnya n yekeilɛ yɛ.

⁷ Nsímé Kɛcɪre mmɛ pikei kam wai. Uléécaá yeɛ unfanare kémɛɛ pikei né forii uu kenémɛɛ unnaɛ nyíse. ⁸ Uléécaá pikó nnéi keɔpɛ, née ye ám líka tu, nípá ne lɛ, u pɛe kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sanɛ pikó Kirisi lisɔne lɛɛ ái kutene ní we símisi. Nsímé Kɛcɪre ye mu. ⁹ U kɔ né forii re ké tíyɛse písoi piké yé lɛ ke Uléécaá uu lipéké-peké lɛ n wainɛ. Uyɛɛ nípá yo wa. Mekɛɛ-me kuú pɛe li pékaalẽ. ¹⁰ Lɛ nnéi lɛɛ iyóɔpi n le lin keyómɛcaá-pɔ rínaɛ má yé nkpɛni Uléécaá icápinɛ nnya ceri re Uléécaá mewéésɛsɔhɔ áme mɛpɛhɛ kulúí kémɛɛ kumúnjé má. ¹¹ Uléécaá kemúnjé kuu mekɛɛ-me n yekei uu kɔ nkpɛni Urópiima Kirisi Yeesu kémɛɛ ke wai ke lɛ nnéi ai tíkilɛ. ¹² Kari nní ne Kirisi m pénéle tɔn kɔ ne kefa u tenelɛ nnya, tɔ ncée mále tóké ne tirópɔɔ ne kefa keɛ Uléécaá rikɔ. ¹³ Lɛ nnya kam nó símisi re nórínɛpɔɔ ári kape íwe kam nókenécáá n le nnya caai. Nó kai meníɛ ríyu waise.

Kirisi nla nstmé

¹⁴ Lɛ nnya kam Sáa Uléécaá keyu-i anui wulalɛ nen nókenécáá yáasi. ¹⁵ Ukemɛé ke amáre nnéi nyɛɛ ketɛ kecáá ne keyómɛcaá-pɔ ní we aa léeri. ¹⁶ Ne ye u pise re Unfaasɔne nké nónnésoi kémɛɛ meyá nó m papukuse yarɛ ke umeyɔɔpi amɛ m piye meɔ. ¹⁷ Ne kɔ u pise re Kirisi uké nónnéfatɛne nnya nɔanékinjé kémɛɛ n we. Ani ríla kémɛɛ iníɛjí wa ani kɔ nkemɛɛ ríɔne papisi. ¹⁸ Pɛé uye-i ke nó ne Uléécaá písoi nnéi ani yé fe ani céru re Uléécaá nla rín kumúnjé má. N mɛpɛré ne mecáá ne mecímá wele, nn kɔ cálẽ. ¹⁹ Kei kani yé kɔ ceri re ríla mmɛ ne menyuwe nnéi fele. Lɛlɛ ye kɔ tíyɛse Uléécaá uu nókenémɛɛ ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyɛɛ kerómɛɛ ne rikɔhɔ keisi. U yé fe uu kerómɛɛ wai ai tósu lɛ kari ye m pise née lɛ kari ye m musí. ²¹ Uléécaá yeɛ Kirisi Yeesu kémɛɛ ne uicápinɛ kémɛɛ nípá ncɔpuri ní-yei-pɔ ne nípá piyei-pɔ ríyu te. Amí.

4

Nfatɛne kémɛɛ rinɔɔ rise piwai

¹ Ne Upíima nnya akpanii-i wele. Nó ke Uléécaá uu nní n sée kam pise re ani n sónɛ, nónnésé nké n nyíselɛ te lɛ kuu nní nó n sée nsɛ kani sónɛ. ² Ani kape áyu n wéési. Amá ani mesére n láárú nɔn purú. Ani ríla ne nómɛnécɔpɛcɪre m múínelɛ. ³ Ani rinjímóɔpú ani rinɔɔ rise ke Nfáasɔne nn nó n he m múílɛ. Nfáasɔne mɛɛ Uléécaá-i n léeri yé tíyɛse ani nónnéneí m pénéle, nkíɛniɛ nn nókenécɔpɛ we. ⁴ Nɔ ipiɛɛ ise kecáá ilese le. Nfáasɔne nse mɛɛ kɔ nónnéneí kémɛɛ we. Likɛ lise nnya ke Uléécaá uu kɔ nó sée. ⁵ Upíima use kóló ne nfatɛne

nse kóló kani má, ani kò míni mēse kóló wolē ⁶ Ulécaā use kóló yēē we. Uyēē pisoī nnéí usaa. Uyēē ntónéí kecáá tū, un ntónéí kémēē we un kò ntónéí kémēē pikēi wai.

⁷ Amá Ulécaā yē ntónéí mmú kémēē m̀pá úyē uihēē hēlē nē impehē Kirisi yēē m̀pá úyē likó musí. ⁸ Li Nlécaasimé-i wólaalē tē:

Kuu kelécaā riñtaá,

u nē pikpaniikó ripénēlē,

uu lihēēhēē sisoipipi hōōnente. ⁹ Tē úyē yē nkpéni lē tē u kelécaā ritaá? Li nyíse rē uké kelene riñtaá, u ketē metene kuhóre kémēē ricēpile. ¹⁰ Uyēē rincēpimē cirē yēē kò ritaá uu kelécaā fáau uú nē ketē nē keyóme nnéi n yipaalē. ¹¹ Uyēē wa rē pinyine piké pitumē, picō piké antepuyē, picō piké Nsímé kecire piyóó, picō piké Ulécaā icápine pikpeenwai nē picélaa. ¹² U pi wéle rē uké lē kapi yé upikēi n wa pi nyíse, piké pē kē Ulécaā uu n wéē cési lē kapi yé Ulécaā icápine m papukuse. ¹³ Kei kē ntónéí ari yé pēē céri rē likēi lise karí nē Ulécaā Kēpipi kémēē kēfa tēne. Tō pēē lē papisile yarē kē Kirisi uu m papaalē mēcō. ¹⁴ Lēlē yé tíyēse ári yé pēé uyē-i n we yarē siwá sēē m̀pá icélaa úyē yēē n̄ we n t́kilē, pisoī pēē yē picō nē pinnōōmē kuyúí n tã ápi yé pēē ró ḱraasente. ¹⁵ Nla kē tóō nē nsímései śmisi tōn kò lakaane tōn nē urówéēse Kirisi kupénecō nnéi kémēē pelu. Uyēē ríyu. ¹⁶ Uyē nnya kē ipiñē ii kecíre nyēnu, isitanēne nnéi sin mulēinelē. Lē nnya kē m̀pá nlése n̄-yē nn̄ rla kémēē mpikēi wai, ipiñē nnéi yēē rla kémēē m pelulē in papisí.

Kirisi pikó isoi fale nsmé

¹⁷ Lē nnya kam̄ la kē nsímé mmú nē nó cési nē Upíima rinyiri ani kóm tē áni kapē kò nkpéni nsé tikpá yarē pepēē ápi Ulécaā m pakarelē. Mpōleceē kē pisimúné asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesohō yē kuñmaha-i lompōlē ápi pēē Ulécaā isoi kémēē we. Kapi pinnéi piníri ápi Ulécaā nkó n̄ka nyu, piakin̄ an kò taká nnya. ¹⁹ Api nkpéni lisōne nē likópe nyu. Méwoo méwoo kapi wai, hái apí nē mēseiciré wai mmé ncōpuri m pēnelē pin wai.

²⁰ Amá ái lē kapi n̄ Kirisi cereise. ²¹ Ai céreise rē nō ukēcáá nkó nnéi kónlē api kò nsímései mēē Yeesu kémēē n̄ we n̄ cési ani kóm. ²² Lē nnya, ani ńinésōi kpure riyá. Ńomenéweē kpure yē mē. Melikáipi-káipi yē nē nkpō-mē nó sínlē. ²³ Ani tíyē Ulécaā Nfaasōne nké ńokenémúné conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yarē kē Ulécaā uu n̄ la. Nsímései yē tíyēsele ii aseí n t́kilē in kò kpáiiilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnóōmē riyá m̀pá úyē uké yē uucō aseí śmisi. Tō ntónéi mmú ipiñē ise ilese lē. ²⁶ N̄n̄ yē n wóōsi, áni kapē yē akópe wa. Ani yē ńokunéwóí kpu itunē iké kelene loó. ²⁷ Ani kapē yē kuníri ncéē hē kuké ncaai wa. ²⁸ Uyāa úu kapē kò nkpéni piyāa rikpá. Amá uké rinmóópú uu yē kēfa kēse nē uanipe pikēi pinyine wai uú nē le, lin kò úyē m párílē, uu fe uu liute lēni. ²⁹ Nsímé kópe n̄ka n̄n̄ kapē yē ńonnénóō-i léemē, amá liké mme mēē yé usoi ikari rinkpáse ai kò pepēē kutu nó n cólē lisōne wai. ³⁰ Ani kapē yē Ulécaā Nfaasōne ripōō caaise. Mme mēē Ulécaā nwoi kuu ńokenécáá n wa keyáa kē kuu ńoanékópe kémēē nó n̄ lesēne cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsímé pifanaankēē nē mēseēwai nē kuwóí nē pisēnkēēne nē picō alē nē mēwai kópe ncōpuri ńokenécōpe lese. ³² Ani n lárúne, n̄n̄ íwe tēnaane. Ani ńomenécōpēcire n sárikēēne yarē kē Ulécaā uu nó nē Kirisi kupénecō kémēē nó n sárei mēcō.

5

Metéi kémēē isoi nsmé

¹ Nō siwá sinyine lē kē Ulécaā uu n̄ la. Lē nnya, ani umēcō n wai. ² Nla nké ńinésōi nnéi kémēē n we. Ani yē lē kē Kirisi uu ró n̄ la uu unfāa kpísi uu t́ nnya hē yarē inyóōnsēsēē, Ulécaā uu i yósu n̄sōne.

³ Lē kái nē n sá rē liké Ulécaā sipipi kecōpe n we yē nní: Méwoo méwoo pinōsiwélaa nē mékperinkpēwai nēē memá nnáápí nkó n̄ka n̄n̄ kapē nkpáni ńokenécōpe n we. ⁴ Ai kò nē sá rē nóké asímé kópe nēē inírisimé nēē akpéri kópe m má. Ai nyamí. Amá Ulécaā ipakare

ημανε iké n we. ⁵ Ani kō r̄s̄one re m̄ewoo m̄ewoo m̄ewai ute úka ne úkperinkpek̄oó úka ne memá nnáapí uk̄o úka úu l̄e ke Uléecaa ne Kirisi api piiȳoapi k̄emee ne pipisoi m m̄é k̄emee líka yenune. Memá nnáapí p̄ó ne k̄o piléenȳōonse pic̄o le.

⁶ Ani kap̄e tíye unyine uk̄e r̄woosimé ne nó k̄iraase. L̄e nn̄éi nnya ke Uléecaa kuw̄oi aku pisoi p̄ee ápi u m pakarel̄e kec̄áa we. ⁷ L̄e nnya, nó ne p̄ē áni kap̄e r̄ika k̄emee m p̄enel̄e. ⁸ N̄o p̄ee mek̄ee mesei kuḡmaha-i wele. N̄o nk̄p̄eni nó ne Up̄iima kup̄enec̄o nnya met̄éi-i wele. L̄e nnya, ani n s̄one liké n nȳisel̄e te n̄o met̄éi sipipi le. ⁹ Likum̄ú̄j̄e re lelee ye met̄éi k̄emee n léeme lee nfanare ne ns̄ím̄esei pitiki ne ase. ¹⁰ L̄e nnya, ani n w̄éesi n̄oké lelee ne Up̄iima n s̄a n nyu. ¹¹ Nó ne kuḡmaha k̄emee m̄ewai áni kap̄e r̄ika k̄emee m p̄enel̄e, amá ani ye me yámne. ¹² M̄esei sei l̄e ke pisoi p̄ē api meya a n wai pis̄imé ricuruu ye isei wele. ¹³ Amá pi ye pin pim̄ewai m̄ē n yámne, me ye met̄éi k̄emee léém̄ele ame k̄úcere wai. ¹⁴ L̄e nnya kap̄i maa r̄e:

Pó nk̄o p̄ōo nn̄i r̄i l̄oni, a yisi.

A pik̄p̄ok̄p̄o k̄emee yisi

Kirisi uk̄e p̄ee met̄éi p̄o nȳise.

¹⁵ L̄e nnya, ani n̄onn̄és̄e kec̄áa mus̄i r̄s̄one. Ani kap̄e n s̄one yare pin̄iri, amá ani n s̄one ne m̄ewéesēs̄ō. ¹⁶ Ani kap̄e tíye itun̄e iké m̄ewoo n t̄osu, li we re siȳaa ns̄-i kari nn̄i r̄i we ási nyam̄. ¹⁷ L̄e nnya, áni kap̄e men̄iri n t̄u. Ani rin̄m̄ó̄p̄ú ani Up̄iima m̄ela ceru. ¹⁸ Aani kap̄e ye p̄ita m pomaal̄e. L̄e ne m̄ewoo m̄ewoo m̄ewai le. Amá ani tíyese Uléecaa Nfaas̄one nk̄e nó n yipaal̄e. ¹⁹ Ani ipakare siyome ne ak̄éhe ne siyóme nc̄opuri ke Nf̄aas̄one nn nó n he ne n̄omen̄ec̄op̄ecire n ηm̄ó̄p̄usenel̄e. Ani kefa kes̄e ne ipakare siyome Up̄iima ȳo. ²⁰ Ani ye m̄p̄a p̄iyei ne m̄p̄a yo k̄emee S̄aa Uléecaa p̄ōn̄ese ne Ur̄ó̄p̄iima Yeesu Kirisi rinyiri.

Pin̄osi ne pipila m̄ewee

²¹ Kirisi ipakare kani m má nnya, m̄p̄a úye uk̄e uc̄o n waisel̄e. ²² N̄ó pin̄osi, m̄p̄a úye uk̄e uula n waisel̄e yare kuu Up̄iima n waisel̄e. ²³ Li we re utisi ye un̄osi uwéese yare ke Kirisi uu Uléecaa ic̄apine nn̄éi uwéese mec̄o. Iyee uip̄īne, uyee iriyu. ²⁴ L̄e nnya, m̄p̄a un̄osi úye uk̄e uula n waisel̄e yare ke Kirisi ic̄apine ii Kirisi n waisel̄e.

²⁵ N̄ó pin̄osik̄o, m̄p̄a úye uk̄e uun̄osi n la yare ke Kirisi uu Uléecaa ic̄apine r̄i la uú ha ne unfaa kp̄isi uu iȳe nnya he yare inȳōns̄ese. ²⁶ U l̄e wale re un m̄ini ne uns̄imé ne pip̄áal̄a pi m mas̄i, piké p̄ee pans̄e Uléecaa pik̄o. ²⁷ U l̄e l̄e Uléecaa ic̄apine iké ukeyu-i r̄iyu p̄iima m má, iké n kp̄aiil̄e, ncaai r̄in kap̄e r̄ika i n t̄aj̄l̄e n̄ee íi kap̄e ncaai féé r̄ika m má. ²⁸ Lim̄ec̄o ke pin̄osik̄o p̄ōo yé k̄o pipin̄osi n la yare kapi pim̄ecire r̄i la. Uye un uun̄osi n la, uricuruu kuu l̄e la. ²⁹ M̄esei ye me re úka úu ye p̄ikai uip̄īne cire niḡni. M̄p̄a úye ye uip̄īne n nȳōn̄sele uu k̄o ik̄ec̄áa m paíl̄e yare ke Kirisi uu Uléecaa ic̄apine n wai mec̄o. ³⁰ Kari uip̄īne ílese nnya kuu l̄e wa. ³¹ Li w̄oal̄e te: L̄e nnya ke utisi uu us̄aa ne úni yisine, u ne un̄osi ap̄i ha p̄ene api pans̄e ip̄īne ise. ³² Ns̄imé m̄ee kel̄o nk̄e-i m p̄ekaal̄e ye mp̄iima le. Ne maa re Kirisi ne uic̄apine nk̄o ye mu. ³³ Amá n̄ó kam k̄o ne l̄e tee. Li pise re m̄p̄a un̄osik̄o úye uk̄e uun̄osi n la yare kuu um̄ecire r̄i la, un̄osi p̄ōoké k̄o uula m pakarel̄e.

6

Siw̄á ne sipite kec̄áa ns̄imé

¹ N̄ó siw̄á, ani n̄opin̄éte m pakarel̄e yare ke Up̄iima uu r̄i la. Lelee ne n s̄a re n̄oké wa ye l̄e. ² A ye up̄ósaa ne up̄óni r̄iyu waise. Tin̄ōo foí ye t̄ē ke Uléecaa uu n he uu rin̄ōo yekei. ³ Lelee re li yé ne p̄o s̄onesi aa k̄o ket̄e kec̄áa nf̄aa taa-taa yenu. ⁴ N̄ó siw̄á pisaa, áni kap̄e n̄osin̄éw̄a k̄éyu m páap̄use, amá ani si n céesi siké kec̄íre wa yare ke Up̄iima uu r̄i la.

P̄tȳosaa ne pik̄eik̄o kec̄áa ns̄imé

⁵ N̄ó pil̄asi, ani ye n̄opin̄étȳosaa ket̄e nt̄e kec̄áa pakare ani ase ne r̄iyu pi n waisel̄e yare kani Kirisi m pakarel̄e. ⁶ Ai pin n̄oken̄ék̄ur̄i n we pin nó n nȳáni ηman̄e kani yéé l̄e wa yare

nɔ lalɛ likɛ sisoipipi n láárú. Amá ani pi m pakarelɛ tɛ nɔ Kirisi pilasi nnya, aní n wéési rɛ nɔkɛ Uléécɛa mɛla nɛ kɛfa kɛsɛ n wai. ⁷ Ani nɛ mpóɔnare pi n keisi yarɛ Upíima pilasi. Ai kapɛ n we yarɛ kesoipipi kani keisi. ⁸ Ani n nyu rɛ m̀pá pɔ́ úyɛ pɔn ulási nées pɔn mɛpóciɛ n tɛ, lisɔnɛ lɛ kaa n wa kulaa kaa sɔnti pɔkɛ Upíima kɛmɛɛ yé. ⁹ Nɔ́ p̀iyɔsaa, nɔ́kɛ kɔ limɛcɔ nɔpinékɛikɔ́ n wai. Ani nɔmɛnécíɛ t́í, áni kapɛ pi n sɛnkɛɛ nɛ rikpákárá. Ani n nyu rɛ nɔ nɛ pɛ usaa yɛ keyómɛcɛaa-pɔ́ wɛlɛ. Uu yɛ usoi keyu-i ripaí uú nɛ n túhaanɛ.

Kirisi ukó itɔpilū

¹⁰ Ntórɔɔ yɛ nkɛpɛni mmú rɛ ani nɔ nɛ Upíima kupénɛcɔ kɛmɛɛ unnanɛ píima kpísi aní nɛ m páárú. ¹¹ Ani Uléécɛa itɔpilū nnéi kuu nɔ m pa kpísi aní nɛ kuníri apinɛ kaku nɔ n wai lóó áku yé pɛɛ nɔ feriyɛ. ¹² Ai sisoipipi karí nɛ tɔpu. Amá lɛlɛ iyóɔpi n tú nɛ lɛlɛ n-yóɔpinanɛ m má nɛ lɛlɛ ketɛ́ ntɛ kuɔmaha kɛmɛɛ ŕnanɛ m má lin pekɛsi karí nɛ tɔpu. Tɔ kɔ nɛ aníri kpákárá nyɛɛ keyómɛcɛaa-pɔ́ ŕí wɛ tɔpulɛ. ¹³ Lɛ́ nnya, ani nkɛpɛni Uléécɛa itɔpilū nnéi kuu nɔ m pa kpísi, aní nɛ siyáa kóɛ kɛmɛɛ tápisi, ái yé pɛɛ nɔ feriyɛ. Nɔn n t́apaalɛ nɛ kɛtɔ-pɔ́, líka ái yé pɛɛ fɛ likɛ nɔinɛpinɛ riyɔsɛ.

¹⁴ Lɛ́ nnya, áni kapɛ nɔinɛpinɛ riyɔsɛ. Ani nsímései pisímé kpísi ani waisɛ kútampálá, ani kɛhalɛ-i ku n télɛ. Ani kɔ aseí pitiki kpísi ani waisɛ kɛwenitukanka. ¹⁵ Ani Nsímé Kɛciɛ mɛɛ yɛ nɛ nkíninɛ ŕí ka piyóó n la. Nkɛ́ nɔ́ n we yarɛ anéeri kani tanaalɛ. ¹⁶ Ani yɛ m̀pá yɛi nɔnnéfatenɛ kpísi yarɛ kuwenikpáncúkú kani yé nɛ ukpááree Setani ihimɛ mɛlɔ́ ŕí kpu. ¹⁷ Nɔ́pinéyulalɛ pikɛ́ ritɔpikɔ́n, Uléécɛa Nsímé nkɛ́ ritɔpitɛ́hɛ kɛ Uléécɛa Nfaasɔnɛ nn nɔ́ m pa. ¹⁸ Ani yɛ kɔ́ lɛ́ kɛ Uléécɛa Nfaasɔnɛ nn nɔ́ n nyíɛ ritiki áni nɛ mɛsére iyáhaa nnéi mpuri n yáási nɔn kɔ́ u wɛlu. Ani kapɛ lɔ́pile, ani nɔmɛnécíɛ kpísi aní pa, ani mɛsére nɛ kɛfa kɛsɛ upikɔ́ nnéi kɛcáá n yáási. ¹⁹ Ani yɛ kɔ́ kɛnécáá u yáási rɛ uké́ tíyɛsɛ kɛ́ yɛ nɛn nnɔ́ n wúkule, kɛ́ nɛ ikari n céési písoi pikɛ́ lɛlɛ Nsímé Kɛciɛ kɛmɛɛ m pékaalɛ́ ceri. ²⁰ Mmɛ́ kɛ Uléécɛa uú nɛ né tummɛ rɛ kɛ́ ntɛ ukɛikɔ́ yɛɛ nɛ urinyiri n tú. Mmɛ́ nnya kam akpanii kɛmɛɛ wɛ. Nɛ lalɛ kɛ́ yɛ n símisi nɛ ikari yarɛ kai m pise.

Iyáhaa tɔrɔɔ

²¹ Unésánɛ kɛciɛ Tisiiki yɛ Upíima ukɛikɔ́ lɛ nɛ aseí. U yé hapɔ́ uu lɛlɛ né n wai nnéi nɔ kɛ́ɛnkɛɛ nɔ́ kɔ́ ceru mmɛ́-i kam ŕí wɛ nɛ lɛ́ kam n wai. ²² Lɛ́ nnya kam nɔ́kɛnɛmɛɛ u tummɛ rɛ uké́ nɔ́ símisi mmɛ́-i kari ŕí wɛ uké́ kɔ́ nɛ nɔ́anékín nínjukusɛ. ²³ Sáa Uléécɛa nɛ Upíima Yeesu Kirisi pikɛ́ pirómáɛcɔ́ Yeesu pikɔ́ nnéi nkíninɛ nɛ ŕíla nɛ nfatenɛ hɛ. ²⁴ Uléécɛa uké́ pɛ́ nnéi pɛɛ Urópiima Yeesu ŕí la ái nɛ kɛtɔ́ ípɛlɛɛ nyíɛ.

Títelē ke Pṓli uu Filipu pikó n wói

Lelēe rítelē ntí kémēe ní we

Kíresi ketē kecáá, Masetuwaani ntaai kémēe ke Filipu kuyu akú we. Uléecaa icápine foí ye iyē ke Pṓli uu kei n kari. Kukpaniilee-i ke Pṓli uu pēe Rṓm kuyu-i we lin u cónlē te úu fe uké linyine wa uké kṓ ne Filipu pikó kecáá ripái nnya. Uu pēé n tálē te u yé fe uu upikeicṓ tum piké ha icápine iyē tinmóópúse piké kṓ inkó kṓ. Kíresi pikó pēe Filipu kuyu-i ní we pṓ ihēe Epafurotiti papṓ re uké Pṓli pa. Pṓli uu rítelē ntí wólú uu u pa uu ne pí pṓneṣe. Uu kṓ icélaa pi papṓ uu kṓ nfatene kémēe pi ḡmóópúse (4:10-20).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pṓli ye Uléecaa pṓneṣe re lē kai u rincón ye tíyese Nsímé Kecire nn kényu sí (1:1-26).
2. Pṓli ye Kíresi pikó pēe Filipu kuyu-i ní we ḡmóópúselē te piké nfatene ne rinṓo rise kémēe iníjí wa, piké kṓ pimécire n cepiselē yare ke Kíresi uu umécire n kpísi uu ne ró li céési (1:27-2:18).
3. Utumē Pṓli ye Epafurotiti ne Timotee tum (2:19-30).
4. Tṓ Kíresi nyánile re uyē kari yé fe arí ne n tálē. Utumē Pṓli ye aseí ró léselē lē kuu kesoi pipi rikakari kake ye m má ní tíye uu pēé ne Yeesu Kíresi ḡmanē n tálē (3). Pṓli ye Kíresi pikó rinmóópúselē re piké mpṓonare kémēe n we pin nṓpá yo kémēe iwele ne pimécire Uléecaa anipe-i wailē (4).

Iyáhaa

¹ Tṓo Pṓli ne Timotee, Kíresi Yeesu pikeikó. Pēpēe Yeesu nnya Uléecaa pikó m panse pin Filipu kuyu-i we ne pēpēe piicápine kecáá ní pailē ne pēpēe pi n léni kari rítelē ntí wólú. ² Urósáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kíresi piké ípēelēe nó nyíse api kṓ nkínjine nó he.

Pṓli ye Kíresi pikó kecáá Uléecaa yáasi

³ Mpá píyei kam ye nen nókenécáa m musí, am nṓ nnya Uléecaa pakare. ⁴ Mpṓonare kam ye ne nṓpá píyei nónnénéí kecáá Uléecaa yáasi. ⁵ Li we re hái kékoraane ne neni-me kani né léni nen ne Nsímé Kecire kóónulē. ⁶ Ne nyule re nṓpá líké íye wa, Uléecaa ye nní pikei sṓne mpí nókenémēe piwai n kóoraane yé pi n nṓrlē hái ne kétṓ-pṓ. Lelēe re hái ne keyáa kē ke Kíresi Yeesu uu n sónti. ⁷ Simúnjé sē kaí ne sá re ké nókenécáa m má. Ne meyansei ketóne kecire rinékínj kémēe nó heelē. Likumúnjé re tṓ ne nnṓ ye Uléecaa ípēelēe kuu né ní nyíse kémēe wele. Ne pēe mekee Nsímé Kecire ne kóónulenle nen nkecáa tṓpu re nké iníjí wa. ⁸ Uléecaa ricuruu ye nyánile re lē ke Kíresi Yeesu uu nó n la mecṓ kam nó la ne kēfa kesē. ⁹ Ne ye inéwele kémēe Uléecaa píse re nónnéla nké n taálē meséere ani menyuwe m má, ani ye ne ceru ani lisṓne ne líkópe kóólene cáká-cáká. ¹⁰ Ani ye pēé ne ríṣṓne túhaane. Lē kémēe, nó pēé n kpáíilenle ani yé ncaai ríka m má keyáa kē ke Kíresi uu n sónti. ¹¹ Yeesu Kíresi yé tíyese ani mēwai sṓne meyá wapisi ai Uléecaa meyṓopi ne ipakare kpáse.

Utumē iwe ye tíyesele Nsímé Kecire nn kényu n sí

¹² Pinémárecṓ, ne la re ani kṓ te lelēe nní né n wa ye meníje lénle Nsímé Kecire ní ne meyá kóónú. ¹³ Uyṓopi písóca nnéi ne nṓpá yei kapi nkpéni nyu re Kíresi pikei nnya kam kukpaniilee-i we. ¹⁴ Upíima ye pinémárecṓ Yeesu pikó meyá pēe akpanii kémēe né n yé nkpéni ikari waiselē pin ne piripṓo Nléecaasimé kóónulē. ¹⁵ Mesei ye me re kufatoi ke picṓ apí ne Kíresi nsímé kóónulē piké ne né n keḡene nnya. Amá kēfa kesē ke picṓ pṓo ne nsímé mmē kóónulē. ¹⁶ Nla ke pē api ne Kíresi nsímé kóónulē pin nyu re pinékei pēe re ké Nsímé Kecire kecáa atṓpi n wai. ¹⁷ Amá íkeḡene kemúnjé ke pifoí pē pṓo ne Kíresi nsímé kóónulē. Ai nfasimé sṓne kapi múílē. Pi lalē piké akpanii nnyé kecáa íwe icṓ né rikpáse.

18 Nka rín ncw caai! Mpá pin n kpárálē nēe in ne kefa kesε, Kirisi nsímé ye kóónúlēnle. Tinépów ye láárulé, mesére kari ye kō n láárú. 19 Li we re nóinéwēle ne Yeesu Kirisi Nfaa mee né n léni nnya, li yé tíyεse am akpanii kέmεε lelu. 20 Lē kamí ne nnénaηe nnéi m mē te liké wa lee re isei íka mpuri íi kape né li. Amá in nkpw nēe in kō nfáa, Kirisi uké neni ne mpá píyεi-pw inépinε kέmεε ríyu yē. 21 Nen nfáa m má, Kirisi ye nnéfáa, nen kō n kpu, nkpw nn kuláa né wai. 22 Amá in te li pise re kέ nfáa m má nen ne pinékei wai, ám yé nkpeni céri yo kam yé wée. 23 Mmε ne mmε kamí ne yōne. Ne káipile kέ tómpw kέ ha Kirisi kέmεε n we. Menéla mee mpá yo n tήηaalē ye mē. 24 Amá nō nnya, li pise meykíyiki re kέ ketē kecáa nfáa m má. 25 Ai céreise. Ne nyule re né nónnénéi kekúrí n we nen nó léni re nónnéfatene nké kέyu n sí nōn kō mpóonare má. 26 Lē nnya, menépeepw nókenémεε yé tíyεse ai né nnya rikókōri piwai nó kpá aní ne Kirisi Yeesu n tikilē.

Ani n náasi re Nsimé Kεcire nké kέyu ha

27 Amá ani nse kō te lē ke Kirisi Nsimé Kεcire nn m pise re ani n we ke nóínεsoi ii yé n nyíselē. Lē kέmεε, nen pilóólú nó n ka nēe mpá nensá nókenékúrí n we, kέ n kómει pin símisi re nō nónnénéi kemúnjé kesε kpísile ani kekεmεε iníjί wai ca, nōn tinów rise má nōn náasi re písoi piké Nsimé Kεcire yōsí ne nfatene. 28 Ani kape tíyε nópínéláarw piké linyine kέmεε nókenéwu w taise. Lεlee yé pi nyíse re ncée mee ye usoi n fóm kapi tikilē, ai kō nō nyíse re ncée mee ye usoi riyu n lō kani tikilē. Uléεca kέmεε kai léeri. 29 Li we re Uléεca ye nfanare nó nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kō uyē nnya íwe le. 30 Asei kecáa, tó ne nnō tō nkpeni kesé náasi. Ne pεe nóinénίpεe-i náásile. Nō kō nyule re ne ne wele nen náasi.

2

Lē ke Kirisi uu umεcire rincépise un kō ne uwéεse

1 Ne ye te Kirisi kaní ne kefa n tenelē ye ikari nó rikpásele, unla nn nó ηmóópúselē. Nfáasone nn nó pénelē, nōn nómenécwpecire lakaane nōn kō íwe ténaane. 2 In lee ni mesei, ani rinépów larukuse meyansei. Lē nnya kam nó pise re ani rísonε n kómειne, nōn lakaane, nōn kefa pénelē, nōn kemúnjé kesε má. 3 Ani kape ye linyine íkeηene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani ye nómenécíre ricepise aní n kpíilē te picw ye nó fele. 4 Nó úka úu kape ye ukulaa likó ηmane n wéési. Ani ye kō lelee yé picw n yóriye wéési. 5 Ani kemúnjé kē ke Kirisi Yeesu uú pεe m má kecw m má.

6 Mpá ke u ne Uléεca api kékoraane-me isoi n sá, úu mmē kpísi uké ne pikεi wa uké ne umεcire Uléεca múηeisenε.

7 Amá uyē ye ulikó nnéi kuu m má kepire ritw, uu umεcire ilási tani uú n we yare sisoipipi.

8 Kuu lē umεcire n waise uú n we yare sisoipipi, uu pεe umεcire cepise uu Uléεca pakare uú ha ne kpi. Háí kunapéékōw kecáa kuu pεe kō kpu.

9 Lē nnya ke Uléεca pōw kō u ritaáse uu ketónε kee mpá kέye n fe kecáa u tonse uu kō rinyíri tεe mpá ríye n fe u he.

10 U lē wale re keyómεca likó nnéi ne ketē kecáa nté likó ne ketē metene likó liké ye lin tinyíri tē n kō te Yeesu, liké ipakare ne anui kecáa riwula.

11 Mpá usoi úyε uké Saa Uléεca ríyu waise uu yóó re Yeesu Kirisi yeε Upíima.

Kirisi pikó piké ketē kecáa n kpáilē

12 Lē nnya pinésáne lala kecire, yare kaní pεe nní né m pakarelē pεé uyε-i kamí pεe nókenékúrí ní we, ani kō nkpeni kám nní nókenékúrí ní we wa liké lē tifaau. Uléεca ye nórínéyu lōle. Lē nnya, ani píyulale pē kuláa waise nōn iwame ne Uléεca riwure kέmεε pikεi wai. 13 Li we re Uléεca yeε nókenémεε pikεi wai uu tíyεse re ani ηmurei ani pikεi n wai liké ne umela n sá.

14 Ani nópinékéi nnéi n wai inj múlaa ne nsímé pipásaine ápi kape nókenécōpe n we. 15 Ani lē n we áni kape ne ncaai ríka m má, ani kō n kpáiiilē nōn we yare Uléécāa sipipi nsí kecáá kápi ncaai ríka n nyáni. Ketē nké kecáá pisoι ye caailenle pin kō isoi kópe le. Ani pikēcōpe n we yare metéi nōn kpáiiilē yare awárepi, 16 te nō nsímé mee ye nfáa n he pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kē ke Kirisi uu n sónti, li yé ha nō nnya rikókari né n we. Lelēe yé kō mesei nyíse re pikéi mpí kamí ne nní n ηmóópúlē ápi méwoo wa. Nnépōone rín méwoo wa.

17 Nókenéfa kaní ne Uléécāa n tenelē ye we yare inyóōnse kani u wa. Insá n kesi, pi yé né kpu menénye ame nóinényóōnse iyē kecáá kpápō. Mpá in lē né n wa, li né láárúle, tō ne nnó tóké kō kesē mpóōnare m má. 18 Liké kō limēcō nó n láárú, tó ne nnó ari kō kesē mpóōnare m má.

Pōoli ye Timotee ne Epafurotiti tū

19 Ne tálē te Upiima Yeesu n ηmurei, né nfáani Timotee nókenémee tumpō ké nókenécáá nkó kō liké rinékíη niηukuse. 20 Tó ne uyē mecíre tōó nókenécáá músu. Uka ucō úu meyíkíyiki ne kutu nó cólē. 21 Pilikó cire ke pinnéi apí ne náási, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. 22 Nórinécúruu ye nyule lē ke Timotee uu n nyíse re u aseí ute le. U umecíre Nsímé Kecíre pikéi kémee pale. U kenémee keisile yare ke usoi uu ye ne usáa n keisi, tó ne uyē arí ne Nsímé Kecíre kóónú. 23 Ne tálē te nen píyei n yē lē kamí ne kétō n tenene, né nókenémee u tumpō. 24 Ne kō ne Upiima tálē te né nfáani rinécúruu hapō am nó lóólú.

25 Ne nyáni yare né urómárecō Epafurotiti nókenémee pesepō. Tó ne uyē tōó keisi tōn Nsímé Kecíre ináá náási. Nō pēe kenémee u tummele ani mípá yo u cōnse re uké ne nnécōη kémee né come. 26 Li meyíkíyiki ripōō u we re uké nónnénéi yé. Kapi u n símisi re nō ukufōη kō, li u ricōηle. 27 U meyíkíyiki kufōη finele uu nkpō heire. Amá Uléécāa uu íwe u tēni. Ticuruu ái umecíre kuu íwe tē, u kō né íwe tēnle re nnépōōcaai rín kape n kpálē. 28 Lē nnya kam yōōne re ké nókenémee u pesepō nóké u yē liké nó larisi ai kō né mpóōcaai hasu. 29 Lē nnya, ani nó ne Upiima rinōō rise kémee ne mpóōnare píima kémee u yosí. Ani ye pisoι mpí nnéi pēe umecō ní we ríyu waise. 30 Li we re Kirisi pikéi nnya kuú pēe kpine. U nkpō yosíle uké ne né lē kei káni yé n fe nóké né lē.

3

Lē kapi ye Uléécāa kémee aseí rintiki

1 Pimárecō, lē nnya liké nképēni nó n láárú re nō ne Upiima rinōō rise kémee we nnya. Ai né cōηlē te ké mmē kam piwóle nó m masí piwóle nó rikpá. Nónnēsōne ye mu re ké lē piwóle nó rikpá. 2 Ani nómenécíre ne pikéikó kpááree tí. Pi sipōpi ne asele le. Ai lē kapi piké kecáá n céési lee piké yíkíyiki, 3 tōó meyíkíyiki kélē, ái pē. Tōó Uléécāa Nfaasōne ne upikéi wai. Ai ketónē kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē kamí ne tálē. Li rikókari ró wele re tō rinōō rise kémee ne Kirisi Yeesu we. 4 Né né pēe fe amí ne ketónē kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē n tálē. In te pinyine ye músu re pi yé fe apí ne ketónē kē ke pikuyu inyekii ii pi n heelē n tálē, née yé pēé lincee m má ai mípá úye tōsu. 5 Pi né márile apí keyáa páha-paha tunē né ké. Ne Isirayēli ukó yíkíyiki le, Pēnyamēe mpuri ukó. Ne U-epiree le, Pi-epiree pēe kō né mári. Ne Pisuífi isé metiki kémee Ufarisi le. 6 Ne kéyu toi kam ye pēé ne Kirisi pikó n wéékuselē. Pisuífi isé pitiki kémee, ám pēe ncaai ríka má kapi yé ne né n túhaane. 7 Lē kamí pēe nní n kpíilē te kuláa likó kam kō nképēni Kirisi nnya nyáni re kelólé ye ke. 8 Ne nképēni ricuruu mípá yo kpíilenle yare likpárakōó. Unépiima Kirisi Yeesu kam meyíkíyiki n nyu ye né tōsí mípá yo. Uyē nnya, ne ηmureile am mípá yo fómni. Kirisi ηmane yēe kenémee ríyu má. Ne litōrōō nní nnéi kpíilenle yare ayúí ké ne Kirisi n yé nnya. 9 Ne la re tō ne Kirisi tóké rinōō rise m má. Am aseí ute re ne isé tíkilē nnya, amá ne aseí ute le re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléécāa kémee kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseí ute. 10 Likéi lise lee ripōō

né ní we lee re ké Kirisi ceri ké kó rínanje mme mee pikpòkpò kème u n yukuse yē, ké uiwē icò li ké kò unkpò ncò kpu, ¹¹ nen ne tálē te Ulééca yé pikpòkpò kème né yukuse.

Lē ke usoi uu ne pitule n náápò

¹² Am la ké re ne lē kam ne pitule n náápò piyéne masile née ne pipanse masile usoi nkó yee úu ncaai ríka m má. Amá likēi lē kam ne piyóó náápò. Li we re Kirisi Yeesu ye né kò piyóó masile. ¹³ Pimárecò, ám te ne inéhéé piyóó máálenle, amá likēi lise kam n wai yee re ne lelee n tómpò paleile nen pee lelee kéyu-pò ní we ne pitule náápò. ¹⁴ Lē nnya, ne náápò re ké tu ké inéhéé yóó. Ulééca yé ró séi re tóké Kirisi Yeesu ne ritiki tóké ha kelééca-pò ì yóó.

¹⁵ Tó mpí nnéi tóo nní Kirisi kupéneco kème m pelaalē, tóké menéco mmé m músu. In te nókenémúhē ye linyine kèmeé ne kenékó kóólelē, Ulééca yé tíyese ani nsímései kom. ¹⁶ Mpá lin íye n we, kei kari nkpéni nní n tu, li pise re tóké nsé tipéne tóké ne kéyu n sí.

¹⁷ Pinémárecò, ani menéco n wai. Ne lē kani yé n sòne pinyise nó masile ani yénu. Lē nnya, ani pepere menéco n sòne inípee n tapaalē non ne sòne. ¹⁸ Mesére kam nsímé mmú nó símisi. Ménini ne rikíh kam kò nkpéni ne písímé nó n kpálē te písoi meyā pee pinsē kème nyíselē te pi Kirisi kunapéékó pilaarò le. ¹⁹ Kelólé ke lipite pē api yé ne kété kpu. Píaloi nyee piuleeaca. Lelee yé pee ísei pi n wa kapí ne meníhje rikókòri wai pin ketē nté likó hmane kecáá músu. ²⁰ Amá tó ne kelééca-pò kuyu pikó le. Kei-pò ke Upíima Yeesu Kirisi kam m mé uu léerine uké Uróyulale. ²¹ Uyee irópinje nnyí yee nní ísei ní we consene iké ne uikó yee ríyu m má menyíne n we. Unnanje mmē kuú ne mípá yo kecáá iyóopi n le kuú ne lē waine.

4

¹ Pinémárecò lala, li ripóó né wele re ké piyéne nó rikpá. Nóo nnépóonare, nóo kò ríyu né waiselē. Lē nnya pinémárecò lala, ani lē n kenaalē, nóinépíhje íi kape nó ne Upíima kupéneco kème riyóo.

Pòoli ye Filipu pikó mesòhò kpálē

² Nó Efoṭii ne Sentiki kam hmóópúselē te ani rinóo rise m má non ne kesé Upíima tikilē. ³ Pó unékéico kecire yee kefa kese ne n keisi kam pise re a pi lé. Kesé ke tó ne pē ne Kelemaa ari Nsímé Kecire ináá náasi ne pinékeico picò anyiri nyee nfáa ritelē * kème ní we.

⁴ Liké mesére nó n láárú re nó ne Upíima kupéneco kèmeé we. Am kò kpá re liké mesére nó n láárú.

⁵ Ani tíyese písoi nnéi piké nónnénare kecáá n nyu, Upíima ye nnyáá waimele. ⁶ Ani kape ye líka nfasimé tóne. Amá ani ye mípá yo kème Ulééca yáasi ani lē kai nó m pise u pise, ani ye kò u pòonese. ⁷ Lē kème, Ulééca yé unkiníhje kpísi uu ne nóanékíhje ne nósinémúhē n yekeilē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kème. Unkiníhje mmē ye lē nnéi ke usoi uu ye ní musí fele.

⁸ Pimárecò, ntóròo kam yé nó m maa mee re lē nnéi lee aseí likó ne lē nnéi lee líyukóo ne lē nnéi lee ne n sá yare kai m pise ne lē nnéi lee n cáká-cákálē ne lē nnéi lee ne n sá re piké li n la ne lē nnéi lee ne kunmurei n sá ne lē nnéi lee isoi sòne likó ne lē nnéi lee kupakare ní we liké nósinémúhē likó. ⁹ Ani lē kam nó n nyíse ne lē kani kenéme n kpísi ne lē kani n kó ne lē kani né n yé nen wai ne n yíraane. Kei ke Ulééca yee ye nkiníhje n he uu yé pee nókenéme n we.

Pòoli ye Filipu kuyu pikó pòonese

¹⁰ Li tó ne Upíima kupéneco kème né láárúle meyíkíyiki. Li né larisile re nó kò nkpéni ncée yé ani kenécáá léise. Ai re nò pee kenécáá paleilē, amá ncée rín pee we nóké ne né n lé. ¹¹ Ai linyine kam la nnya kam lē símisi. Ne nyule lē kai yé né n láárú, mípá nen ní-ye kème n we. ¹² Mpá nensá líka m má née lin memá píima-i kam we, ne menécíre pimúlú nyule. Ne linnéi ne mípá yei, nkú kème ne ilepi kème nyule lē kam yé n wa. Nen liluke-luke m má née

* **4:3** Nfáa ritelē yee ritelē te-i ke Ulééca uu pepere Yeesu n tikilē anyiri n wai (Méyene 3.5).

nkũ nn né n we née m̀pá yo in ne né m pom née lin né m p̀r̀l̀ẽ, li ne né sále. ¹³ Uyee linnane né n he nnya, ám yé líka p̀òne. ¹⁴ M̀pá ne ã, kani nní inéwe kémee né n come, li nyamle.

¹⁵ Ń Filipu kuyu pikó, ńrinécúruu ye nyule re kari Nsímé Kεcire piyóó n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Ńinécápine memáá, íka icó ïi inéhéé ne linélale-lale kémee né ã. Ńmenécíre ńóó né ã. ¹⁶ Háí kumúné kpe-i kamí ppe Tesaloniki-pó ní we, nò ppe meté kesé lelee né m p̀r̀l̀ẽ né páaipole. ¹⁷ Aai re ihεε kamí la nnya kam ã símisi. Ne lale liké ńó ã ńlinékó liké Uléécaá kémee rifuu. ¹⁸ Ne lale ké ńó símisi re ne ã nnéi kaní ne Epafurotiti n tumme yósilε. Ai kusa piye. Ne nkpéni ã nnéi lee ppe né m p̀r̀l̀ẽ mále ai faau ricurru. Ńinéheε nnyí ye we yarε inyóonse kapi tulaali meco ηmaasi, ianyó kekphápi ken Uléécaá n̄sone láárú uu kó i yósu.

¹⁹ Unéléécaá úu líka paalẽ. U meyóopi mále. U yé ne Kirisi Yeesu ritiki uu ã nnéi lee ńó m p̀r̀l̀ẽ ńó pa. ²⁰ Urósáa Uléécaá uké m̀pá píyei-pó meyóopi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaa t̄r̄o

²¹ Ani ppeε Kirisi Yeesu nnya Uléécaá sipipi m pansε nnéi yáási. Pimáreco ppe kenékurí nté ní we ye ńó yáási. ²² Uléécaá sipipi t̄r̄o nnéi seε nté ní we p̄́ ne kó ńó yáasi, aí ne tósu ppeε Sesaa keyo-i n keisi. ²³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípeeléε ńó nyíse.

Títelɛ ke Pɔɔli uu Kolɔasi pikó n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Pɛɛ mɛkɛɛ Asii ketɛ kuwélɛ kunyine kɛmɛɛ ke Kolɔasi kuyu akú we. Ai Pɔɔli ricuruu yɛɛ Kirisi icápine yɛɛ Kolɔasi-i ní we kari, amá uukeicɔ unyine kapi ye n sée re Epafiraasi yɛɛ kei Nsímé Kɛcire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uú pɛɛ Rɔm kuyu-i we Epafiraasi uú ne weri uu ncóh mɛɛ ní we u kɛɛnkɛɛ. In n la, Epafiraasi yɛɛ yé Pɔɔli n símisi re písoi féé ye icélaa kópe kei célaankɛɛ. Lɛ nnya kuu rítelɛ ntí pi wói uké nfatɛɛ rikui kɛcire pi léise. Pikireki ifasímé ne Pisuífi inyɛkii kápí pɛɛ Kolɔasi-i pi céési. Amá icélaa iyɛ ye pɛé ne Yeesu ikó mɛmii welɛ. Amá Pɔɔli uu nyíse re Yeesu yɛɛ nípa yo kɛmɛɛ Upiima.

Ifaaci iyɛ mɛkériine ye mmé:

1. Títelɛ tɛ kɛkoraane ke keyóme kɛnyine ake Kirisi ríyu waise re ketɛ nnéi ne Uléécáa icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolɔasi pikó kɛcáa iwelɛ ye welɛ keyóme kɛ ake kɛlene tiki (1:3-14). Keyóme kɛ kɛpire ke Pɔɔli uu pɛɛ lɛ kuu Uléécáa icápine kɛcáa n náási nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pɛɛ limemáá Kirisi pikó pɛɛ Kolɔasi-i ní we maa re piké pimɛcire tí (2:6-23). Api kape pɛpɛɛ inómesimé n célaankɛɛ ne kutu n cólɛ. Amá piké nfatɛɛ kapi ní yósi kɛmɛɛ n wé.
3. Títelɛ ntí ye kɔ icélaa kapi ye ne Uléécáa icápine kɛmɛɛ ne pimáreɔ kɛcɔpe ne písoi kɛcɔpe isoi fale n li palɛnɛ. (3:1-4:6).
4. Pɔɔli ye uiyáhaa papólɛ (4:7-18).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yɛɛ Uléécáa mɛla kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utumɛ m pansɛ, ne urómáreɔ Timotee. ² Nó ke Uléécáa uu n wée nɔn Kolɔasi-pɔ we, nɔn Kirisi ne kɛfa kɛsɛ tikilɛ kari rítelɛ ntí wólu. Nɔ Kirisi kɛmɛɛ pirómáreɔ kɛcire lɛ. Urósáa Uléécáa uké ípɛelɛé nó nyíse uu kɔ nkíhniɛ nó hɛ.

Pɔɔli ye Uléécáa pɔɔnɛsɛ

³ Tɔ ye tɔn Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécáa n yáásine, tɔ ye nípa píyɛi nókɛnécáa u pɔɔnɛsɛlɛ. ⁴ Mɛsɛi kari nónnésimé kɔ tɛ nɔ ne Yeesu Kirisi kɛfa tɛnɛlɛnɛ, nɔn pɛ ke Uléécáa uu n wée la ⁵ re nɔ mé tɛ nó lɛ ke Uléécáa uu keyómeɛɛ-pɔ nó n yekeilɛ yósi nnya. Nsímé Kɛcire mɛɛ aseɛ m má mɛɛ pitá pɛ nó símisi. ⁶ Ai nókɛnɛmɛɛ ɛmanɛ ke Nsímé Kɛcire mmú nn tuiɔ. Ketɛ nké nnéi kɛcáa kapi n kɔ. Mú yɛi kɛn tikóónú nn kɔ písoi isoi consɛ. Lɛ kɛn kɔ nní nókɛnɛmɛɛ wai hái keyáa kɛ-mɛ kani Uléécáa ípɛelɛé n kɔ ani céru re aseɛ ye nyɛ. ⁷ Urósáne ne urókɛicɔ Epafiraasi yɛɛ nsímé mmɛ nó céési. Aseɛ kuú ne Kirisi pikɛi nókɛnɛmɛɛ wai. ⁸ Uricuruu yɛɛ ró símisi re Nfáasɔne rín kusa ríla nó hɛ.

⁹ Lɛ nnya kari nókɛnécáa nípa píyɛi keyóme yáási hái karí ne nónnésimé n kɔ. Tɔ Uléécáa wɛlu re uké tíyɛsɛ unfaasɔne nké mɛwéésɛsɔhɔ mɛyá nó hɛ nn kɔ umɛla ríɔne nó céreise. ¹⁰ Kei ke nóinésoi kani n le ii yé pɛɛ Upiima ríyu waise re nɔ lɛlɛɛ ne u n sá wai nnya. Lɛ kɛmɛé kani yé pɛɛ mɛwai sɔne mmé ncɔpuri n wapisi ani kɔ Uléécáa n ceru nɔn ne kɛyu sí. ¹¹ Unnɔɛ mɛɛ rín ncɔ m má nké nó papukusɛ ani nípa yo kɛmɛɛ m purú nɔn kahari. ¹² Ani mpɔɔnare ne Sáa Uléécáa pɔɔnɛsɛ. Uyɛɛ tíyɛsɛ kani yé fe ani lisɔne kuu uiyɔɔpi metéi kɛmɛɛ pɛ kuu n wée n yekeilɛ yɛnu. ¹³ Uyɛɛ kunmaha ute anipɛ-i ró lése uu ukɛpipi lala iyɔɔpi kɛmɛɛ ró tónsɛ. ¹⁴ Ukɛpipi kɛ kuú ne ritiki uú ne ilási kɛmɛɛ ró lese uu kɔ kɛ nnya arókópe ró sárei.

Kirisi isoi ne upikɛi nstímé

¹⁵ Uléecaa úu kúyene we. Ukepípi kee umæwee kapi ye n yé. Lẽ nnéi ke Uléecaa uu n wa kecõpe uyee lifoi un kõ mpa yo fe. ¹⁶ Uyẽ kuu ne ritiki uu ne keyómecaa-põ ne ketẽ kecáa mpa yo wai. Lelee kúyene ní we ne lelee ái kúyene ní we kuu wa. Uyee piyõpi wéese ne pipíima ne písínsá ne mpa yo yee rinae m má wa uu kõ linnéi uanipe-i wai. ¹⁷ Uyee ufoi we mpa yo ai kelene n we. Uyẽ nnya ke mpa yo ai kõ we lin nyamí. ¹⁸ Lẽ nnya uyee ipiñe riyu, ipiñe iyee Uléecaa pikó icápine. Uyee isoi fale kekoraane. Uyee mefoi nkpõ kémee yisi uu nfáa tenecire yénu. Uyee mpa yo kémee ufoi uu peé ne mpa yei ufoi. ¹⁹ Li Uléecaa ripõ wale re uké uisoi nnéi ne ukepípi kémee n we, ²⁰ uké kõ ne ke ritiki uké u ne ketẽ nké ne keyómecaa likó nnéi kecõpe nsímé nyõnse liké pee kemekó-i n we. Ménye mẽ ke ukepípi ake kunapéekó kecáa n kõnu kuu ne ritiki uu ne nkíñiñe weri.

²¹ Nõ pee mekee-me nõsinémujé kõpe ne nõmenéwai kõpe nnya ne u talaalenle nõn kõ upilaarõ. ²² Amá Uléecaa ye ukepípi nkpõ ne ritikile uu ne nõ ne uyẽ kecõpe nsímé nyõnse. Ke pansela kesoipipi ake kpi. Lẽ nnya, nõ nkpeni ukeyu-i upisoi le pee n kpáilẽ ápi ncaai ríka má, ápi kõ ríka ne pi cési. ²³ Lẽ nnya ani nkpeni nfatene kémee iníñi karií aní n taalẽ. Ani kape Nsímé Kecire ne ketaa wa. Mmẽ karí ne tálẽ tøn ne mé. Ketẽ nké nnéi ke nsímé mmẽ nn tikõnú. Lipikei ke né Põli am wai.

Põli pikéi ne uináá nsmé

²⁴ Li nkpeni né láarúle re ne nõkenécáa íwe le. Né ne kõ lẽ lénile re íwe mesá mẽ kari yé n fe ari Kirisi kémee le áme kape riparí. Kirisi ipiñe yee nní pẽ ke Uléecaa uu n wée icápine. Pẽ nnya kam íwe le. ²⁵ Uléecaa ye upikei kémee né kpísile uu né forii re ké ne unsímé nnéi nõ kam. ²⁶ U pee mekee icõpuri nnéi kémee nsímé mmẽ pesile. Amá u nkpeni pẽ kuu n te n cereisele. ²⁷ Uléecaa ye lalẽ piké nsímé mee m pékaalẽ mpiye ne nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké læ nní re Kirisi ye nõkenémé wele. Uyẽ nnya kani tálẽ te nõ kam ani Uléecaa meyoopi kémee loni. ²⁸ Kirisi rinyiri kari yóólẽ. Mpa úye kari mesõhõ kpálẽ tøn kõ céési ne mewéesesõhõ kari m má nnéi. Tõ lẽ wai re mpa úye uké Kirisi kupéneõ kémee papisi nnya. ²⁹ Lẽ nnya kam ne pikei ñmõpúlẽ, nen náasi ne Kirisi nnañe kuu né n he nn né síkai ne rikõhõ.

2

¹ Ne la re ani kõ te atõpi kam nõ ne Lawutisee pikó kecáa n wai ne mpí nnéi pee ápi kenéyu n yénaalẽ kecáa ye apíima le. ² Ne la re piké ikari meyá wa, piké rinõõ rise m má pin lakaane, mesõhõ meké meyíkíyiki meyá pi n tulaalẽ apí ne lẽ ke Uléecaa uu pee m pékaalẽ ceru. Lipéké-peké lelee Kirisi. ³ Ukemé ke mewéesesõhõ ne Uléecaa picere lisone nnéi ai pékaalẽ. ⁴ Uka úu kape ne n fe uké nnõlari ne nõ n kíraaase nnya kam lẽ nõ símisi. ⁵ Mpa kám nní nõkenékurí ní we, ne nõkenécáa músule lin né láarú re nõ ñmõpúlenle nõn Kirisi nfatene kémee iníñi kariilẽ.

Kirisi ñmaneyee ye nfáa he

⁶ Lẽ nnya kani nní n ñmurei re Kirisi Yeesu yee Nõunépiima, ani ukupéneõ kémee nõinésoi n le. ⁷ Ani ukusencõ kémee iníñi karií ani nõinésoi nnéi kéméé ne u n tálẽ. Ani lẽ kapi nõ n céési m múlẽ, nõinépiñe íi kape píkai nfatene kémee riyõ. Ani ye kõ u põnese meyá.

⁸ Ani nõmenécíre tí úka úu kape kesoimunjé ne nõ kíraaase uké kuyúí nõ tã méwoo. Ketẽ nké kecáa likó ne pisoi inyekii ke kesoimunjé kẽ ake tíkílẽ, ái nkpani Kirisi. ⁹ Mesei sei ke Uléecaa uu Kirisi ipiñe kémee we ne umesá nnéi. ¹⁰ Mpa yo mpuri kani ukupéneõ kémee yé ne limesá nnéi. Uyee iyõpi ne rinae nnéi fe.

¹¹ Nõ ne uyẽ kupéneõ kémee kani riké. Ai usoi kunipe kpee nõ riké aku isare nõkenécáa tólu, amá Kirisi meké kani kélẽ. Lelee re u akõpe nnañe kémee nõ lésele. ¹² Kapi míni nõ n wóle, li wa yare nõ kpule api nõ ne Kirisi kulesi. Nõ ne uyẽ nõõ kõ nkpõ kémee yisi. Kaní

ne kefa n tenelē te Uléecaa ye rínanje mále nnya kuu nkpɔ kémee u yukuse. ¹³ Nóanékópe ne nókunékécírē nnya kaní pree mekee Uléecaa inipere-i we yare pikpɔkpɔ. Amá Uléecaa ye nkpéni ne Kirisi ritikile uú ne nfáa nó he uu arókópe nnéi ró sárei. ¹⁴ Títelē tee pree isé kémee n wólaalē tin akópe kari n wa nyíselē kuu kpísi uu kunapéékɔ́ kecáa kari tinkó nn tene. ¹⁵ Uléecaa ye keléecaa-pɔ ne ketē nté kecáa iyɔɔpi nnéi nnanje yásile uu kunapéékɔ́ kecáa i feriyē uú ne riwúí kémee isei i waise, uu i pulu yare pikpaniikó pin ne Ukepipi kee n feriyē nnɔɔj kémee sónē.

¹⁶ Lē nnya, úka úu ncée má uké nólínélukē-lukē nēe nólínénírē-niré nēe nóanényá meluke nēe lē kani ye iwáre fale meleeme-i n wa nēe kewénteyaa kecáa nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷ Lē nnéi ye lelee kepirē n weme kumíri le. Liyíkíyiki ŋmaa tee Kirisi. ¹⁸ Pinyine ye kpárálē pin pisimúnjé cire me rikókari wai re pi pimécire ricēpisele, amá pin pree piléecaatumē yáasi pin kɔ pisiláré ne kutu cɔlē. Ani kape tíyē lipite pē piké akópe nó pa. Li we re pisimúnjé cire kapí ne pikéi wai. ¹⁹ Api ne Kirisi tálē, in kɔ ne uyēe ríyu. Uyēe ipiŋe kpínii. Uyēe tíyēsēlē ke akòhɔ ne itá ii cópiinelē, Uléecaa un pēé ne ipiŋe iyē peluse.

Usɔi nkpɔ ne umeyise u ne Kirisi kupénecɔ kémee

²⁰ Nó ne Kirisi ye kpule, áni kɔ nkpéni ne ketē nté likó kutu cɔlē. Yo nnya kapi yé kɔ ne nó m písei re ani ketē isé ritiki yare insá n we, áni yé nfáa wa? ²¹ Pi ye nó maa re: “Kape nní kpísi”, “kape nní rilélé” nēe “kape nní rica”. ²² Pi ye lē nnéi ne keisile ai weri ai liketɔ tulu ai caai. Sisoipipi see liisé ne liicélaa iyē leseme. ²³ Isé ne icélaa iyē ne pise re usɔi uké umela kémee Uléecaa yáasi uu ikóhɔ meyá m má, úu kape uipiŋe n naresi. Li usɔi meyene-i nkpáni yare mewéesesɔhɔ likó linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku kémee we. Usɔi lilala ye ni.

3

¹ Nó ne Kirisi kupénecɔ nnya, li wa yare nó ne uyē nóo nkpɔ kémee yisi. Lē nnya, keyómecaa-pɔ likó kani yé wéési, kei ke Kirisi uu Uléecaa kuluke-luke-mē káyukɔ́ɔtonē-i n tū. ² Keyómecaa-pɔ likó nkó nké nó n we, ái ketē nté likó nkó. ³ Nó pikpɔ masile, nónnéfáa nn Kirisi kéméé we nn ne Uléecaa-i pékaalē. ⁴ Uyēe nónnéfáa. Keyáa nké kuu n sónti, nó ne uyē nóo kɔ umeyɔɔpi kémee wene.

Isoi fale ne ikpure kecáa nsímé

⁵ Lē nnya, ani ketē nté likó lee nólínépiŋe-i rí we kpu. Lelee nní: Mémare kpáaree ne mékperinkpewai ne méla tɔŋé-tɔŋé ne mewai kópe ripɔɔ ne memá nnáápí. Memá nnáápí pɔ́ ne piléenyóɔnse picɔ le. ⁶ Mewai mē mpuri nnya ke Uléecaa kuwɔi aku pepere pipakare u n yúlu kecáa wéme. ⁷ Limecɔ kaní pree wai, pēé uye-i kaní pree akópe nyē kémee rí we.

⁸ Lē nnya nóóké kɔ nkpéni lē nnéi fóm: Kuwɔi ne mesewai ne rikpákárá ne picɔ alē ne iseicirésimé yee nólínénóo-i n léenti. ⁹ Nó mpí nóo nní nólínésɔi kpure ne imewai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ ani isoi fale kpísi ani tani yare ketúkanka, áni kape nkpéni nómenécɔpécire nnóɔme n wapaane. Nó nkpéni pisoí fale le ke urówai Uléecaa uu mesére n nyóɔnse nóké ne menyíne u n wa nnya. U la re nóké kɔ meyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ai nkpéni we re nkó úu Usuifi, nkó yee Usuifi, nēe nkó ye kélē nēe nkó úu kélē nēe nkó ye usɔhɔ nēe nkó ye úyuyŋmòhòkò nēe nkó ye ulási nēe nkó ye ne uripɔɔ wele. Kirisi yee pinnéi kémee mpa yo.

¹² Nó Uléecaa sipipi le. U nó wéle un nó la. Lē nnya, ani íwe n ténaanē nɔn kusoi wapaane, ani ye nómenécíre cepise aní m purú nɔn kɔ niŋú. ¹³ Ani m múínelē rísonē, mpa úye uké ye ucɔ sárei. Uye un ucɔ ne nsímé m púnne, ani ye sárikeene yare ke Upíima uu nó n sárei mecɔ. ¹⁴ Ani likecáa ríla rikpáɔ. Nla mee yé tíyese ani rísonē m pénelē, ani rinóo rise wai. ¹⁵ Kirisi uké nkíŋniŋe nóanékíŋ kémee wa. Nkíŋniŋe mmē kuú ne nó sée re ani ripéne aní wai usɔi use. Ani ye mesére u pɔɔnese. ¹⁶ Kirisi nsímé nké ne nlisone nnéi nókenémee n we. Ani n lénaanē nɔn kɔ célaane ne mewéesesɔhɔ kani m má. Ani kefa kesē ne ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncɔpuri ke Nfáasone nn nó n he ne ríyu u waise. ¹⁷ Nɔn ye n símisi nēe

n̄n̄n n̄ keisi, ani ye Upiima Yeesu rinyiri ne m̄p̄a yo n̄ wai, ani ye ne u tiki an̄i ne S̄aa Uléecaa p̄on̄ese.

Usoi ne uc̄o kusenc̄o n̄stm̄e isoi fale k̄em̄e

¹⁸ N̄ó pin̄osi, m̄p̄a úye uké uula n̄ waisel̄e yar̄e kai Upiima k̄em̄e m̄ pise.

¹⁹ N̄ó pitisi, m̄p̄a úye uké uun̄osi n̄ la. Ani kap̄e ne k̄eyu pi m̄ p̄áap̄ú.

²⁰ N̄ó siw̄á, ani ye m̄p̄a yo k̄em̄e n̄opin̄éte m̄ pakarel̄e. Lel̄e ne Upiima s̄a.

²¹ N̄ó siw̄á pisaa, an̄i kap̄e siw̄á kuw̄oi n̄ waise. Ins̄a l̄e, siap̄o yé caai.

²² N̄ó pikeik̄ó, ani ye m̄p̄a yo k̄em̄e n̄opin̄ékeisaa ket̄e nk̄é kec̄áa m̄ pakarel̄e. Ai pin̄ n̄óken̄ék̄ur̄i n̄ we pin̄ n̄ó nȳani ηman̄e kani yé pi m̄ pakarel̄e. Am̄a ani ne kefa kes̄e pi n̄ keisi Upiima kani m̄ pakarel̄e n̄nya. ²³ M̄p̄a yo kani wai, ani ye li n̄ wai ne kefa kes̄e. Upiima kani li wai, ai sisoip̄ipi. ²⁴ Ani n̄ nyu re liih̄éé ke Upiima uu n̄ó m̄ pan̄e ye lis̄one l̄e kuu n̄ yekeil̄e un̄ ne upik̄ó m̄é. Kirisi ye Upiima. Uȳe kani pikei p̄e wai. ²⁵ L̄e n̄nya, úye un̄ mewai k̄ope n̄ wai, meih̄éé kuu ȳenun̄e. Uléecaa úu ye usoi keyu-i rip̄aí, am̄a aseí kuu t̄ikil̄e un̄ ne túhaane.

4

¹ N̄ó p̄iȳosaa, ani n̄ nyu re n̄ó ne k̄o keyóm̄ecaa-p̄o ute m̄al̄e. L̄e n̄nya, ani ye n̄opin̄élasi n̄s̄one m̄ m̄úíl̄e n̄n̄n lelēe ne n̄ s̄a pi wai.

P̄oali ye Kolōasi pik̄o mes̄oh̄o kp̄âl̄e

² Ani ne piȳóm̄eȳáhaa n̄ ηm̄óóp̄úl̄e, an̄i kap̄e l̄opile, ani ye k̄o Uléecaa p̄on̄ese. ³ Ani ye k̄o ker̄óc̄áa keyóm̄e ȳáasi re uké nt̄ósím̄e nc̄ee t̄ap̄ile t̄ok̄é Kirisi ns̄ím̄e mee p̄ee m̄ pékaal̄e pic̄o riȳóó. Mm̄e n̄nya kam nn̄i akpanii k̄em̄é we. ⁴ Ani u pise re uké t̄iȳese k̄e ye uns̄ím̄e mm̄e tiȳóó yar̄e kai m̄ pise.

⁵ Ani mew̄é̄ses̄oh̄o m̄ má n̄n̄n ne mp̄i p̄ee ápi Kirisi pik̄o ne s̄one. Ani kap̄e t̄iȳe itun̄e ik̄e méwoo ten̄e. ⁶ N̄ónn̄én̄ósím̄e nk̄é mes̄ere n̄ láarú nn̄ k̄o r̄iyoriye má, nn̄ k̄o kutu k̄uc̄o we. Ani ye ceri l̄e kani yé m̄p̄a úye rin̄o n̄ ȳos̄i.

Iȳáhaa t̄ar̄o

⁷ Tisiiki ye un̄ém̄ar̄ec̄o lala kec̄ire le un̄ k̄o aseí ne Upiima pikei wai. U k̄o Upiima pikei k̄em̄e un̄és̄enc̄o le. U yé lelēe né n̄ wai nn̄éi n̄ó k̄éenk̄e. ⁸ Né n̄óken̄ém̄e u tump̄o uké n̄ó símisi mm̄e-i kari n̄ we, uké k̄o n̄óan̄ék̄in̄ niñukuse. ⁹ U ne n̄ókun̄éyu uk̄o use, ur̄ólala kec̄ire Onesim̄ kam tump̄one pik̄e l̄e nn̄éi lēe nt̄e n̄ wai n̄ó k̄éenk̄e.

¹⁰ T̄o ne Arisitariki t̄o akpanii k̄em̄e n̄ we ye n̄ó ȳáasi. Parinapasi umarec̄o kep̄ipi Mariki p̄ó ne k̄o n̄ó ȳáasi. Uȳe ns̄ím̄e kap̄i p̄ee n̄ó tee re un̄ n̄óken̄ém̄e n̄ tuīp̄o, ani u ȳos̄i n̄s̄one.

¹¹ Yeesu kap̄i ye k̄o n̄ s̄ee re Yusituusi p̄ó ne k̄o n̄ó ȳáasi. Pisuīfi p̄e ηman̄e p̄ee Uléecaa iȳōpi pikei k̄em̄e né l̄eni. Pi ikari né waisel̄e n̄s̄one. ¹² N̄ókun̄éyu uk̄o Epafiraasi ye n̄ó ȳáasi. U Kirisi Yeesu ukeik̄ó le ye mes̄ere upiyom̄eȳáhaa k̄em̄e n̄óken̄éc̄áa n̄ náasi re ai kap̄e n̄ó ne Kirisi kup̄en̄ec̄o k̄em̄e n̄ó riȳo, ani k̄o m̄p̄a yo Uléecaa m̄ela k̄em̄e n̄ wai. ¹³ Ne ne in̄én̄ipee yenle re u n̄ó ne Lawutisee ne Iyerapolisi pik̄o kec̄áa náasile hái. ¹⁴ Ur̄ólala kec̄ire, up̄oise Luki ne Temaasi ye n̄ó ȳáasi.

¹⁵ Ani pir̄óm̄ar̄ec̄o Yeesu pik̄o p̄ee Lawutisee-p̄o n̄ we ȳáasi. Ani k̄o Nimfa ne Uléecaa ic̄ap̄ine pik̄o p̄ee ye ukeȳo-i n̄ c̄ap̄ine ȳáasi. ¹⁶ N̄n̄n̄ t̄itel̄e nt̄i n̄óin̄éc̄ap̄ine pik̄o in̄ipee-i pik̄é̄ m̄ mas̄i, ani t̄iȳese Lawutisee pik̄o p̄óok̄é k̄o ri kē. N̄óok̄é k̄o t̄e ke p̄e api n̄ó m̄ p̄áap̄one kē.

¹⁷ Ani Arikipu maa re uké pikei ke Upiima uu uanipe-i n̄ wa kec̄áa mus̄i uu n̄s̄one pi wai.

¹⁸ Né P̄oali, née kun̄én̄ipe ne an̄ōo n̄nyé w̄oi re: Ne n̄ó ȳáasi. Ani n̄ léisel̄e te akpanii k̄em̄e kam̄ we. Uléecaa uké ip̄eel̄e n̄ó nȳise.

Τίτλέ φοί κε Ρῶλι uu Tesaloniki pikó n wói

Lελεε τίτλέ ntí-i ní we

Tesaloniki ye pεε kuyu maa le Róm pikó ketē kuwélé kpē kapi ye n sée re Masetuwaani kémee. Unsē lírū kuú pεe ne nsímé kecire piyóó ní ha kémee ke Ρῶλι uu pεe kuyu kpe-i Uléécaá icápine karií. Filipu kuyu kuu yisi uu ne kei hapó. Pisuífi pinyine ápi pεe uicélaa ηmurei, uu pεe kei mεκεε yisi. Korénti-i kuú pεé we, uusencó Timotee uu ne kei u leepó. Kei kuú ne Kirisi pikó pεe Tesaloniki-i ní we rítelé wóipó.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pikei ke Ρῶλι uu Tesaloniki pikó kecōpe n wa. U Tesaloniki pikó kecáá Uléécaá pōnesele re pi nfatene kémee táálē nnya. Ρῶλι uu isímé inyine kapí ne u n kparai kecáá uriyu hεere uu kō pikei kuu pikecōpe n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Ρῶλι ye Kirisi pikó ηmóópuselē te piké isoi yee íi mékperinkpe m má n le, pin kō ríla má pin kō keisi (4:1-12).
3. Utume Ρῶλι ye Kirisi mεpεeme kecáá icélaa pa uu kō Kirisi pikó pise re ápi kapε n lōni (4:13-5:11).
4. Lē kai m pise re Uléécaá icápine iké n we nsímé yee rítelé tē ketó-pó we (5:12-28).

Iyáhaa

¹ Nē Ρῶλι ne Timotee, tóo nō Tesaloniki Uléécaá icápine pikó pē ke Urósáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi api n te, τίτλέ wóipó. Uléécaá ipεelée ne unkinñine nké nókenémee n we.

Tesaloniki pikó mεfine ne pinfatene

² Mπά píyei kari ye Uléécaá yáasi re ne upikei, nónnénéí nnya. Mπά píyei kari pirówele kémee nó léiselē. ³ Li pise re tóké urósáa Uléécaá keyu-i léise lē ne lē kani nónnéfatene n nyíse, mewai mewai kémee ne lē ke ríla kani m má nn nó rinñmóópuse, ne lē ke nómenétá Urópiima Yeesu Kirisi kecáá áme píkai n hásu. ⁴ Pimáreco, tó ceri re Uléécaá ye nó lale uu nó wée re nóké upikó. ⁵ Ai líka nnya, ári Nsímé Kecire nó símisi ne nnóosimé ηmane, amá ne rínanje ne Nfáasone nnanje kari nó n símisi. Tó kō ne kefa tenele re Nsímé mmeε aseí nkó le. Nό ticurruu ye nyule lē karí ne nó n sōne re liké ne nó sōnesi nnya. ⁶ Tó ne ne Urópiima yíraanele, nóon kō ne tó ne Upíima yíraane. Nō meγá íwe lile, nípá ne lē, nō Nléécaasimé yásile ne mpōonare ke Nfáasone nn ye n he. ⁷ Li tíyesele ani póló písoi pē ke pεpεe Masetuwaani ne Akayii-pó kefa n tenelē api ye ne ní pailē. ⁸ Ai nkpráni Masetuwaani ne Akayii ηmane yee nókenémee Nléécaasimé kō, amá mπά yei le ke nónnéfatene nsímé nn tiyékáa. Ai nkpráni pise re tóké linsímé wa. ⁹ Pinnéí pεe lē kani kusáne ró n yósí kumúnjé kpe-i kari nókenémee ní ha nsímé símaankeε ne lē kani piléé inyóonse kepire riñtó, ani Upíima Uléécaá yee nfáa n te ne aseí ute tiki re nóké u n keisi. ¹⁰ Nō kō ménle re Ukepipi Yeesu uké keyómecaa-pó leeme uké kam. Uyē ke Uléécaá uu nkpó kémee yukuse. Uyee Uléécaá ketahai keε n tuime kémee ró lesene.

2

Pikei pē ke Ρῶλι uu Tesaloniki-pó n wa

¹ Pimáreco, nό ticurruu ye ceri re merótuipó nókenémee ái méwoo wa. ² Nō kō nyu re pi ró lámaankeεle api íwe ró wai Filipu kuyu-pó. Amá Uléécaá ye ikari ró hele ari Nsímé Kecire mee ukemee n léeri nó símisi mπά ne ncóη ncóη kari n yé. ³ Ai líka, mpúnne rín icélaa iyē kari nní písoi n céesi kémeeé we, nfasimé kópe níka rín kō ikemeeé we, ári kō wéési tóké unyine kiraase. ⁴ Amá mπά píyei kari ye símisi yare lē ke Uléécaá uu ní la. Uléécaá yee ró peenu uu yénu re tó fe nnya kuu Unsímé Kecire ró rimúise re tóké ne n tikóónú. Ai sisoipipi

nkiññiñe kari tíkilē, amá Uléécāa yee ye kesoiññiñe kēfa nsímé ní céri karí la liké n láárú. ⁵ Nó ticuruu ye nyule nsōne re ári píkaí nó kírāase, irófaaci kēmee nfasimé níka rín kō pékaalē te siwóó kari wéési, Uléécāa yee uróseérakóó. ⁶ Ari úka ipakare wéési, ári kō nō ne pinyine ikó wéési. ⁷ Tó né kō pēe fe ari ntónañe nó nyíse re tō Kírisi pitume nnya. Amá tō pēé ne nó láárúle yare umáreni yee ne ukewā kutu n cólē. ⁸ Tō meýánsei nó lalē, ari Nsímé Kécire nó símisi. Ticuruu nípá ntófāa kaí pēe píse tóké nó pa, tó nó m pane. Nō tó ripólóle likēi kécire. ⁹ Pimárecō, ne nyu re nō léiselē lē kari n keisi meýíkíyiki ai ró pelu. Ketúnē ne kesine kari keisi nsōne ári kapē ne nó unyine ncōni rimpóló kumúnē kpe-i kari Nsímé Kécire mee Uléécāa-i n léeri nó n símisi.

¹⁰ Nōo nní Uléécāa ne kēfa n tenelē, nó ne Uléécāa ricuruu nóo píróseérakóó re merófine ye nókenécōpe kpáññenle men kécire we, áme kō ncaai níka má. ¹¹ Nō nyu re tō nípá nó úye rimúíle yare ke úyōsāa uu ye usiwā timmulú. ¹² Tō nó riñmóópúsele ari ríñañe nó he ari kō meýánsei nó píse re ani sōne yare lē ke Uléécāa uu ní la. Uléécāa uyee nó sēe re ani uiyōopi kēmee lompō ani kō kesē tíyu m má.

¹³ Tō kō Uléécāa lico kecáa pipakare kpáriisele. Kumúnē kpe-i kari Nléécāasimé nó n símisi, áni kutu n ticō áni n yōsí yare sisoipipi nsímé, amá nō kutu n ticōle, áni n yōsu yare Uléécāa nsímé. Li kō pēe mēsei Uléécāa nsímé le. N ye nó pēpēe ne kēfa n tene kēmee keisile. ¹⁴ Pimárecō, lelē Uléécāa icápine yee ne Kírisi Yeesu kēfa n tenelē Yutee keteni-i n wa lico lēe nókenémee wa. Iwe iyē ke Pisuífi api Uléécāa icápine iyē n wa icō ke nópinéyukó api nó lukēise. ¹⁵ Pēpēe Upiima Yeesu ne antepuyē kō api kō tó íwe wai. Api Uléécāa ripóó we. Pi kō sisoipipi nnéi pílaarō le. ¹⁶ Pi náásile piké ró púnēise ári kapē fe tóké mpuri sane pikó nsímé mme mee yé píriyu n lō símisi. Piakópe kapi n wapaari kecáa kapi nní acō kpálē. Amá Uléécāa kuwōi ye pitíne pi masile.

Pōoli ye káipi re uké Tesaloniki pikó piyéne rikpá

¹⁷ Pimárecō, karí ne ketāa nó n wai nkáripí ái re ne ntófasimé, amá ne irópiñe, tō meýánsei káipile re tóké piyéne nó rikpá. ¹⁸ Tō káipile re tóké nókenémee pēepō. Né Pōoli ye náásile ái mēse, amá Setani úu ncēe he. ¹⁹ Nō hmaa, ái úka ucō, nóo lē karí ne n tálē, nóo ntópōñare, nóo kō arótōpi kari n feriyē linyíse-nyíse kari yé ne rikókōri n wa kumúnē kpe-i ke Urópiima Yeesu uú ha m pēeri. ²⁰ Mēsei ye mē, nó karí ne rikókōri wai, nóo kō ntópōñare.

3

¹ Tō nókenémee pihápe náasile ari pōñe. Ari méresi ari pōñe ari mēse re tó meróciñe Ateeni-i mēsunu ² ari urómárecō Timotee yee merócō Uléécāa pikēi n wai un Kírisi Nsímé Kécire símisi tumpō re uké itisi nó rikpá uu nónnéfatenē kēmee iníñí nó waise. ³ Lē kēmee, piwéekuse ápi yé Uléécāa pitiki kēmee nó úka feriyē. Nórinécúruu ye nyu re neni keyāa nké íwe nnyí ke Uléécāa uu ní maa re tó li ye nyi. ⁴ Kari ye pēe nókenémee ní we, tō nó símaalē te tó íwe li. Lelē kō nní ró lēeme. Nō li cerile nsōne. ⁵ Kam m méresi am pōñe nnya kam Timotee tumpō re uké yé íye kani Yeesu nfatene kēmēé we. Kenéwuu ye túúnile re kuníri áku kapē nó peenu pírókei api méwoo wai.

⁶ Amá Timotee ye ró lēemele un nókenémee léeri. U kō nónnéfatenē ne nónnéla nsímé ró símisile lin láárú. U ró maa re nō kerócáa léiselenle ne ríla. Nō káipi re nókē piyéne tó rikpá yare kari nní n káipi mēcō. ⁷ Pimárecō, kai nní lē ní we, nónnéfatenē ye itisi ró hele, nípá karí pēe mpóōcaai ne íwe kecōpe ní we. ⁸ Tō nkpēni nfāa yenle, kai n wa re nō Urópiima tikilē ne kēfa kesē nnya. ⁹ Ari nyu íye kari yé Uléécāa yáasi ne mpóñare kari ukeyu-i m má nó nnya. ¹⁰ Ketúnē ne kesine karí ne Uléécāa tēni re uké tíyese tó ne nnó tóké yéntine tóké lelē nónnéfatenē kēmee m párilē yipeise.

¹¹ Urósāa Uléécāa ricuruu ne Urópiima Yeesu piké ncēe nyóñse tóké ne fe arí ha nó yénu. ¹² Uléécāa uké tíyese ríla mme mee nní nókenémee ní we nké yi nn kōñi, uu kō tíyese ríla kani

ye pisoĩ nnéi n nyíse nké n kpálě yare ríla mmē kari nní nó rí nyíselē. ¹³ Upíima yé unnanje nóanékínj kémee wa. Kumúnjé kpe-i ke Upíima Yeesu ne pē nnéi kuu n wée apí ha m pēeri, ani Urósáa Uléécaá keyu-i n kpáiił, nka rín yé n we kapi yé ne nó n cési. Uléécaá uké tíyese ríla mme mee nní nókenécōpe rí we nké n kpálě, uu kō tíyese ríla kani ye pisoĩ nnéi n nyíse nké n kpálě yare ríla mmē kari nní nó rí nyíselē.

4

Mefine mee Uléécaá ripóo rí we

¹ Pimárecō, nō metóroō kerómee yénle lē kai m pise re nōké sōne aní ne Uléécaá ripóo n we. Mesei, nō kō pēe mekeē lē sōnele. Amá tō nkpéni nó welule tōn ne nó tēni ne Urópíima Yeesu rinyiri re ani wa liké lē tifaau. ² Nō icélaa kari Urópíima Yeesu kémee n yosí ari nó tējse nyule. ³ Lē ke Uléécaá uu rí la lee re uké nóinésōi nnéi n te. Lē nnya, li pise re ani nómenécōre ne mewai kópe tī. ⁴ Mpá úye uké pisóonne ncee kémee umecire pimúlú céri uu umecire ne mékperinkpe isoi kaase, uu pēe isoi n le lin tíyu má. ⁵ Ani kape tíye nōké nólinékáipi-káipi menyíye n tikilē ai nó feríye yare pepēe apí Uléécaá n nyu mecō. ⁶ Úka úu kape ne uucō púnne mewai mē kémee, úu kape kō ucō likó caai. Tō pisímé nó li masile ari nó kúrúrusē rísone re Uléécaá ye pisoĩ pēe mewai mē mpuri n wai kutu pasanē. ⁷ Uléécaá úu uncee-i ró sée re tōké mékperinkpe-i n sōne, amá u ró séele re tōké n sōne lin kpáiił. ⁸ Lē nnya, úye un icélaa nnyí n yè, ái kesoiipi kuú yè, amá Uléécaá yee Unfaasone nó n he kuú yè.

⁹ In te nómenécōpecire nla kani yé rí lákaane íye icō kari yé nkpáni rítelē nó wóipō. Nō nórinécúruu Uléécaá-i peikeele lē kai m pise re nōké n lakaane. ¹⁰ Ticuruu, lē kaní ne pinémárecō pē nnéi pēe Masetuwaani-pō rí we sōne. Amá tō nó welule re ani pinmóópú rikpá. ¹¹ Ani rinmóópú, ani nkínjnjē-i n we aní ne nónnékó kutu cō, ani keisi yare kari pisímé nó m masí. ¹² Li yé tíyese pepēe apí Yeesu n tīkilē apí nó waise, ani yé kō pēe úka ncōni.

Uptima mekame

¹³ Pimárecō, tō la re ani pepēe n kpí nkó aseĩ kō, nóanépōō áa kape ne n caai yare pisoĩ tōroō pēe apí ne líka n tálē mecō. ¹⁴ Tō ne kefa tenele re Yeesu ye kpule uu yisi, tō kō ne kefa tenele re Uléécaá yé Yeesu ne pepēe ne kefa Yeesu n tenelē nkpō-i yukuse.

¹⁵ Urópíima icélaa inyine nkó kari nní nkpéni nó símisi. Tó pē tōo yé ha Upíima mēpēeme kumúnjé kpe-i nfáa m má, ári ne pepēe n kpí kekpeē waine. ¹⁶ Tó keyáa kē Uléécaá rinōō kō, uléécaatumē píima uu Uléécaá rinaatōj maa ari kóm, Upíima uu pēe uricuruu keyómecaa-pō cepime. Píkropō pēe ne Kirisi kefa n tene pēe mefoi nkpō-i yisine. ¹⁷ Lē memáá, tó pitóroō tōo yé ha kumúnjé kpe-i nfáa m má, tó ne pē kai yé risakaapō kuhope kémee, ari Upíima keyómē-mē tépei. Lin lē n wa, tó ne Upíima ari ha nḡpá píyēi kesē n we. ¹⁸ Lē nnya, ani nómenécōpecire itisi hekaane ne anóo nnyé.

5

¹ Pimárecō, ái nkpáni pise re piké keyáa kē ne kumúnjé kpe-i ke mewai mē nnéi ame n waine kecáa rítelē nó wóipō. ² Nō ticuruu ye nyule rísone re keyáa kē ke Upíima uu n sōnti ye ró káikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáikai. ³ Kumúnjé kpe-i ke pisoĩ apí ye m maa re: Nkínjnjē ye tonēle, ncōj nka rín kō we, kumúnjé kpe-i ke ncaai nn ye mekáikai pi rikipi, yare ke memárenlō ame ye ufani rinkáikai mecō, piuka úu yé ηméherēe. ⁴ Amá nō pinémárecō, áni kuḡmaha-i we, keyáa kē áke yé kō nó rikaikai yare ke uyaa uu ye rinkáikai. ⁵ Nō nónnénéi metéi ne ketúnjé pikó le. Ani kesine ne kuḡmaha pikó. ⁶ Kai nní lē, ái pise re tōké picō mecō n lōni. Amá li pise re tōké n nyáni ari nḡpá yo n wai ne kemúnjé. ⁷ Kesine ke pepēe ye n lōpile apí ye lōpile, kesine ke pítaniré pōo ye pō. ⁸ Amá tō ne ketúnjé pikó le. Li kō pise re tōké nḡpá yo n wai ne kemúnjé. Li pise re tōké nfatene ne ríla kpísi ari waise yare kewenitukanka kapi

ye ne ihíme rinloró, ari kò piróyulale karí ne n tálẽ kpísi ari kípi yare ritòpikò. ⁹ Uléécaá úu ró wa re uké ukuwòì kerócaá n wailẽ, amá u lalẽ tóké ne Urópiima Yeesu Kirisi kefa tene uké ne tiróyu ló. ¹⁰ Tó nnya ke Kirisi uu kpu re, tòn n lóni nées tòn n nyáni, tó ne uyẽ tóké kesé nfáa m má. ¹¹ Kai nní lã, ani itisi hekaane aní n ñmóópúsenelẽ yare lã kani nní n wapaaneri meco.

Icélaa tərɔɔ ne iyáhaa

¹² Pimárecò, ani pepee nókenémee n keisi, pẽ ke Uléécaá uu n wée re piké nópinékpéenwai pin nó céési m pakarelẽ. ¹³ Ani ñla pi nyíse ñsone ani pi m pakarelẽ, pikéi pẽ kapi n wai nnya. Ani n tũ líkè n láárú.

¹⁴ Pimárecò, tó ne nó ténì re ani pikánkó cési, ani piwamei itisi kpá, ani pinárei léni, aní ne pinnéi ísuúlu n le. ¹⁵ Ani nómenécíre tí, úka úu kape ye mewai kópe piwai ucò ceéi. Amá ani nípá píyei n wéési re nóké lisone n wapaane ani kò pìsoi nnéi lisone wai.

¹⁶ Nónápóò aké meséere n láárú. ¹⁷ Ani nípá píyei keyóme n yáási. ¹⁸ Ani ye nípá mewai méye-i Uléécaá yáási re ne upikei. Lã ke Uléécaá uu ne nó ñ la ye lã nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kéme. ¹⁹ Ani kape Nfáasone pikéi tápisi.

²⁰ Ani kape ye nsímé ke Nfáasone nn nó ñ símisi háikuse. ²¹ Amá ani ye nípá yo ñsone ripaí ani lee ñ nyamí múlú. ²² Ani ne nómenécíre mewai kópe nnéi mpuri tó.

²³ Uléécaá ye ye nkínñiye n he uké tíyese ani póló upikó uké nóinésòì nnéi rimúlú ñsone, kai n kpísi nfáa kuu nó ñ he ne kumíri ne ipiye, ani kape ne akópe m má keyáa kã ke Urópiima Yeesu Kirisi uu m peeri nnya. ²⁴ Uyee nó ñ sée ye li wainè. Un íye n yekei, lã kuu ye ritiki.

²⁵ Pimárecò, ani ye kò kerócaá Uléécaá yáási.

²⁶ Ani pimárecò tərɔɔ nnéi memárecò ripira ani yáhaane ñsone.

²⁷ Ne ne nó ténì re ani Urópiima rinyiri ripaí ani pimárecò tərɔɔ nnéi rítelè ntí kééni.

²⁸ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeelée nó nyíse.

Títelē lírū ke Pṓli uu Tesaloniki pikó n wói

Lélee rítelē ntí-i ní we

Títelē lírū ntí ye nsímé ke Pṓli uu Tesaloniki pikó rifoí kέμεε n wói pisímé kpálenle. Li ppe pi cónlenle re íye kai wa ke Upíima Yeesu úu kahane m ppeeme. Pinyine ye ppe Tesaloniki-i símaanke re Upíima keyaa ye pikáme masile. Pico pṓo lē nnya pikai n yulu.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pṓli ye Ulééca pṓone re Tesaloniki pikó ye nfatene kέμεε papisi nnya. Uu kṓ mese ne mese Upíima welu re uké nηmṓpú pi he liké ha ne ukepeemeyaa tu (1:1-12).
2. Pṓli ye Kirisi mepeme kecáá icélaa pa uu kṓ lélee n waine liké kelenē lē n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpáse ne iwelē (2:13-17).
4. Pṓli ye Kirisi pikó pise re piké Ulééca n yáasi. Uu kṓ ppepe ápi pikai piwai ní la nkó kecáá icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa tṓrṓo (3:16-18).

Iyáhaa

¹ Nē Pṓli ne Silasi ne Timotee, tṓo nṓ Tesaloniki Ulééca icápine pikó pē ke Urósáa Ulééca ne Urópiima Yeesu Kirisi api n te rítelē wóipṓ. ² Urósáa Ulééca ne Urópiima Yeesu Kirisi piké ípeelēe nó nyíse api kṓ nkíninje nó he.

Kirisi ye wemele uké ne pisoí túhaane

³ Pimáreco, li pise re tṓké mesére nṓ nnya Ulééca n yáasi re ne upikai. Li ne risále re tṓké li wa, likumúhē re nónnéfatene ye pelule, lē kani n lákaane lin kṓ mesére kέyu-mē sí. ⁴ Lē nnya kari Ulééca icápine pikó inipee-i nṓ nnya rikókari wai re mṓpá ne íwe kani n le ne piwéékuse nnéi kani n yénaalē, nṓ rihmṓpúle ani nfatene m má. ⁵ Kei ke Ulééca uu ye nyíse re uketahai ye kecíre wele. Li lē wale re nṓké ne ppepe masí uiyṓpi kέμεε n lonine meco n we nnya. Ulééca iyṓpi iyē nnya kani nní íwe le. ⁶ Ulééca ye aseí mále. U ye ppepe nní íwe nó n wai íwe iyē ceí. ⁷ Amá u yé kam uu tíyese tṓ ne nnṓ, tṓo nní íwe n le, ari wénte. Kumúhē kpe-i ke Upíima Yeesu uú ha keyómecaa-pṓ n kpáfúmene mṓpá úye uké u yē ne upilecaatumē nanje-nanje kai lē waine. ⁸ Inalempi kecṓpe kuu cépimene uké ppepe ápi ní la piké Ulééca céri ápi kṓ Urópiima Yeesu Nsímé Kecire pakarelē kpanii. ⁹ Akpanii kapi n yénune nyee ncaai teneciré, kei kapi yé Upíima ne Unnanje mule-mule ne ketaa ní we. ¹⁰ Kumúhē kpe-i kuú ha sónti re pē kuu n wée piké ríyu u waise, ppepe ne kefa n tene piké u nyánei. Nṓ ticurru, nó ha pisoí pē kunai kέμεε n wele, kani nsímé kari nó n símisi ne kefa n tenelē nnya. ¹¹ Lē nnya kari mesére nókenécáá keyóme yáasi. Tṓ ne Ulééca ténile re uké tíyese nṓké ppepe nfáa mmē nnya kuu nó ní sée n yé meco n we. Tṓ ne u ténile re uké tíyese lē kani n hólē te nṓké wa liké wa, uké kṓ lē ke nónnéfatene nn piwai ní la kέμεε nó lē. ¹² Lin lē n wa, nó Urópiima Yeesu rinyiri ríyu waise, uyē uu kṓ nṓ tíyu waise. Urólééca ne Urópiima Yeesu Kirisi pikai ye pē.

2

Lélee n waine Upíima uké kelenē ní kam

¹ Pimáreco, in te Urópiima Yeesu Kirisi mekame ne merócápine ukeyu-i nkó, ² áni kape tíyese piké nónnéfasimé cókoi, áni kape kṓ tíye piké iwame nó waise re Upíima kepeemeyaa ye tuime. In n la, unyine ye nó tárei re keyáa ye tu née uu Nléécaasimé picélaa kέμεε maa re keyáa ye tu. In kṓ n la, pi ye nó mále re tṓ tirótelē rinyine-i wói re keyáa ye tu. ³ Mṓpá lin íye n we, áni kape unyine kēpole he uké nó kíraase. Keyáa kē keké kelenē n tu, pisoí ye Ulééca

ημεριγε μεγάλη. Uyee Uléecaa ne n kénene un mpáleece tíkilē uu léeri api u yenu. ⁴ Uyee uláarō yee umecire rin̄taáse uu Uléecaa likó nnéi fómni, uu lē nnéi ke pisoι api ye rinwúla api yáasi n takúlē. Ticuruu u yé Uléecaa keyō-i lompō uú tone yare uyee Uléecaa. ⁵ Ani léise re ne liifaaci nó wailenle kumúnjé kpe-i kam nókenémee ní wee? ⁶ Nō nkpeni nyule re linyine ye ncée u tápaalenle liké ha ne kumúnjé kpe-i kuu yé umecire ní lese uké nyíse nsone n tu. ⁷ Mewai kópe nnahe ye mpikēi korile rin̄maha kémee. Mewai mē meké kelenē n wa, li pise re uyee r̄nnahe mmē m múlē uké t̄s̄i. ⁸ Uyee Uléecaa ne n kénene yé rikpáfúme. Amá Up̄iima Yeesu yé ne unnō u rifuu uu kópu, uu kō ne unnahe kuú ne n weme u nam. ⁹ Usoi kópe yé kam ne Setani nnahe, uu mewaisaḡa ne linyíse-nyíse nōome nc̄puri wapisi uú ne pisoι kiraasente. ¹⁰ U yé mewai kópe nc̄puri ne keisi uké ne p̄epe m p̄olu kiraasente, kápi n ηmurei piké nsímései mee yé piriyu n lō n ȳs̄i piké kō n r̄i la nnya. ¹¹ Lē nnya ke Uléecaa uu r̄nnahe mmē mee yé pi m p̄oise pamene re piké ne nnōome kefa tene. ¹² Kai nní lē, p̄ē nnéi p̄ee ápi ne ase i kefa n tene, amá api p̄é ne mewai kópe kutu cō, ápi yé Uléecaa ketahai-i le.

Uléecaa yee nó wée re ani tasi

¹³ Pimárecō, li pise re toké ye meséere nó p̄ē ke Uléecaa uu r̄i la nnya Uléecaa yáasi re ne upikēi. Nó ke Uléecaa uu hái kékoraane-me sée re uké nórinyu lō re Nfáasone ye n̄oinésoi rikpáiiise ani kō nsímései ne kefa tene nnya. ¹⁴ Nsímé K̄ecire kari nó n símisi ke Uléecaa uú ne ritiki uú ne nó séi re ani Ur̄p̄iima Yeesu Kirisi meyoopi kémee tone. ¹⁵ Lē nnya pimárecō, ani tasi nsone ani icélaa iyē karí ne nnō n̄ee átélé kémee nó n céesi múlú.

¹⁶ Asei kecáá, Ur̄s̄áa Uléecaa ye ró lalē, uú ne kefa ró fenne uu meséere ró n ηmóóp̄uselē t̄on kō lē kuu n yekei re u yé ró wa m̄ē. U ne Ur̄p̄iima Yeesu Kirisi ricuruu ¹⁷ p̄ee yé n̄oanékin̄ nin̄ukuse api t̄iyese ani itisi meýá m má, api kō r̄nnahe nó he n̄oké ne mewai ne nsímé kémee n nyaní.

3

Ani P̄oli kecáá we

¹ Pimárecō, tō ne met̄r̄ō nó ténile re ani ne Uléecaa ró we re unsímé nké mekeeke riyékaa nn kō r̄iyu yenu yare lē kai nókenémee n wa mecō. ² Ani kō ne Uléecaa ró we re uké piwaikópekō ne pisoι kópe anipe-i ró lese. Likumúnjé re ái pisoι nnéi p̄ee ye ηmurei re piké ne Uléecaa kefa tene.

³ Amá Uléecaa ye nyamle. U yé r̄nnahe nó he uú ne likópe nó t̄olu. ⁴ Tō kō ne kefa tenele ne Uléecaa nnahe, t̄on tálē te nō lē kari nó m pise waile n̄on kō lipiwai n̄ōjlē. ⁵ Up̄iima uké t̄iyese ani n̄osínēfa-i Uléecaa nla ne isuúlu ke Kirisi uu ye n he m má.

Li pise re mpá úye uké ye keisi

⁶ Pimárecō, tō nó pise ne Ur̄p̄iima Yeesu Kirisi rinyiri re ani ne pimárecō p̄ē nnéi p̄ee síká m má api kō isé kari nó m pa tikilē ketaa wa. ⁷ Nó ticuruu ye nyule nsone lē kai m pise n̄oké wa n̄oké ne nt̄s̄ē ncō n s̄one. Karí p̄ee nókenéméé ní we, ári p̄ee pikánkō. ⁸ Ari riyá unyine uké faalaa ró kp̄inii, amá ró keisile ari mp̄ōone kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nó úka úu kape ne ró n topori nnya. ⁹ Ai re ári p̄ee ncée má toké melē nó pise. Amá tō lē waile t̄on la re ani mer̄ofine ritiki. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i karí p̄ee nókenémee ní we, tō p̄ee nó céesi re: Uye unsá pikēi n la, ái pise re liute uké li.

¹¹ Ai líka nnya kari nní lē símisi, tō kō te pikánkō ye nókenémee wele ápi líka wai, amá picō nsímé-i kapi léeri. ¹² Tō pisoι p̄ē mp̄uri ne Up̄iima Yeesu Kirisi rinyiri ηmóóp̄uselenle re piké ye ne pirip̄ō keisi api pipikēi likó le.

¹³ Amá nó áni kape p̄ōone ne lisone piwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyí kari nní rítelē nt̄i-i nó m̄ pa yē, ani liute ceri, úka úu kape ne u rikō, liké isei u wa nnya. ¹⁵ Mpá ne lē, áni kape u kp̄isi yare n̄ounélaarō, amá ani ye u céesi yare lē kai m pise re piké umárecō céesi.

Tin̄ō s̄one pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Upiima yee ye nkiniye n he uké uricuruu nkiniye nó he nipa piyei ne nipa yo-i. Uké ka nnneniéi kéme n we.

¹⁷ Né Pali kunipe kpee iyaha nnyi woi. Nni kam ye anetelé nni rinipetei rinyiki. Kunéipe iwai ye nnyi.

¹⁸ Upiima Yeesu Kirisi uké nnneniéi ípelee nyise.

Títelé foí ke Pɔɔli uu Timotee n wɔi

Lɛɛɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Pɔɔli ye átélɛ áté Timotee wɔile. Timotee ye pɛɛ usuifinɔsi unyine yee m panse Kirisi ukó kɛpipi le. Usáa pɔ́ nɛ pɛɛ ukirɛki le. Timotee uu panse utumɛ Pɔɔli ukɛicɔ píima unyine. Uyee pɛɛ Uléecaa icápine yee Efɛɛsi-pɔ́ ní we kɛcáá paílɛ. Lɛ́ nnya ke Pɔɔli uu rítelɛ u wɔi re uké nfatene ikemɛɛ papukuse. Icélaa ke rítelɛ foí ntí ari Kirisi pikó nɛ icápine piyukó nɛ Timotee ricuruu palɛ (UPM 16:1-3).

Ifaaci iyɛ mɛkériine ye mmé:

1. Uléecaa icápine kɛcáá nkó (1-3): Lɛɛɛ icélaa kópe pikó kɛmɛɛ kuwure ní we (1). Piyómeyáhaa mɛcápine nɛ iwelɛ kɛcáá icélaa (2). Isoi kai m pise re Uléecaa icápine piwéese piké n le (3).
2. Lɛ́ kai Timotee m pise re uké uricuruu pikɛi kɛcáá m paílɛ (4-6): Lɛ́ kai m pise re piké ye lɛɛɛ Uléecaa icápine picókai ní la wa (4). Lɛ́ kai m pise re piké ye pisoɛi anai akó akó nyee Uléecaa icápine-i we: piwéese nɛ pinósi nɛ pikúmannɔsi nɛ icápine piwéese nɛ pilási n wa (5). Yo kai pise re piké ye icélaa kópe wa? (6)

Pɔɔli ye Timotee rítelɛ wɔlu

¹⁻² Nɛ́ Pɔɔli ke Uróyulale Uléecaa nɛ Kirisi Yeesu karí nɛ n tálɛ api ncée n hɛ re ké Kirisi Yeesu utumɛ, née rítelɛ ntí pɔ́ Timotee wɔipɔ́. Kam n tíye aa Kirisi Yeesu nɛ kefa tene nnya, pɔ́ kɛnépipi sei le. Urósáa Uléecaa nɛ Urópíima Kirisi Yeesu piké ípɛelɛɛ nɛ nfanare pɔ́ nyíse api nkínɛnɛ pɔ́ hɛ.

Icélaa kópe pikaase

³ Yare kam pɛɛ mɛkɛɛ pɔ́ m ma nen nɛ Masetuwaani tósu, a Efɛɛsi kɛmɛɛ mɛsũ. Pisoɛi ye kei welɛ pɛɛ icélaa féé picɔ́ n céési. Li pise re a rinóo pi hɛ re piké lɛ́ tíye. ⁴ A pi símisi re piké siwómé nɛ pipikulá anyiri nyee áa kúkeentene ní we, an kɔ́ nɛ íkɛɛnɛ kɛpára sónaari nkó riyá. Lɛ́ ái ye pikɛi pɛ́ ke Uléecaa uu ní la uké wa kɛmɛɛ yóriye. Nfatene mɛɛ ye wa ái nɛ kényu sí. ⁵ Isé nnyí kam nní nó m pa ye la re nɔ́ké níla mme mɛɛ kemúnjé sɔ́nɛ-i nɛ kefa kɛsɛ-i nɛ nfatene yíkíyiki kɛmɛɛ n lééri m má. ⁶ Picɔ́ ye ncée kɛcɛre mmɛ́ pitíki tíyɛɛ api pɔ́lu api iníri kɛɛnɛ-i loni. ⁷ Pi lalɛ piké Moisi isé kɛmɛɛ picélaa. Amá ápi kɔ́ pɛɛ pimɛnɔ́yɛ cɛre kómɛi. Api kɔ́ pɛɛ lɛ́ nɛ lɛ́ nsímé kapi nní nɛ itisi n símaankɛɛ kómɛi.

⁸ Tɔ́ nyule re isé ye nyamle, tɔ́n nɛ i n keisi yare lɛ́ kai m pise. ⁹ Tɔ́ké léise re ái pɛpɛɛ lisɔ́nɛ n wai nnya kapi isé kari. Amá piwaikópe kɔ́ nɛ pɛpɛɛ ápi ye rinkpé nɛ pɛpɛɛ nɛ Uléecaa n kɛɛnɛ nɛ pɛpɛɛ ápi ye Uléecaa nɛ lɛɛɛ n kɛpáilɛ́ n waise, nɛ pɛpɛɛ písáa née píni n kóni nɛ pisoikɔ́ ¹⁰ nɛ pɛpɛɛ méwoo méwoo n wai nɛ pitisi pɛɛ ye pipitísicɔ́ n káipi nɛ pɛpɛɛ pilási n yáí nɛ pinóome nɛ pɛpɛɛ ye méwoo méwoo n wéeri née pɛpɛɛ mɛwai n wai ke icélaa kɛcɛre íí nɛ ró n yúlu. Pɛ́ nnéi nnya ke isé íí we. ¹¹ Nsímé Kɛcɛre kapi né rimmúise kɛmɛɛ ke icélaa iyɛ́ íí we. Uléecaa, mɛyóopi ute yee ye usoi rinkpá Nsímé Kɛcɛre ye mu.

Pɔɔli ye Uléecaa pɔ́nɛsɛ

¹² Nɛ́ Urópíima Kirisi Yeesu yee ínɔ́nɛ né n hɛ ké nɛ pinékei wa pɔ́nɛsɛ. Nɛ u pɔ́nɛsɛ kuú nɛ né ní yé́ tɛ nɛ aseɛi ute le uu né wéɛ re ké u keisi. ¹³ Nɛ pɛɛ mɛkɛɛ unkópe símaankɛɛle, am u wéékuse am íwe u wai, am kɔ́ u lámisi. Amá uu íwe né tɛni kám pɛɛ nfatene m má, ám kɔ́ pɛɛ lɛ́ kam n wai nyu nnya. ¹⁴ Urópíima ye mɛyánsei uipɛelɛɛ né nyíselɛ. Nfatene nɛ níla kam Kirisi Yeesu kupéneɔ́ kɛmɛɛ n yé́ kuú nɛ ritiki. ¹⁵ Nsímé mmú ye nsímé kɛcɛre le, n kɔ́ nɛ mɛnyíne welɛ re nípa úye uké n yɔ́sí. Mmɛ mɛɛ re Kirisi Yeesu ye ketɛ́ kɛcáá kale uké pikópe kɔ́ yóriye, née kɔ́ pɛɛ pikópe kɔ́ pɛ́ ufoí. ¹⁶ Amá lɛ́ nnya ke Uléecaa uu íwe né tɛ́ uu tíyɛsɛ Yeesu Kirisi uu né ukópe kɔ́ wéese akópe sárei líké nɛ pɛpɛɛ ye masí kefa nɛ u n tene

piké nfáa teneciré n yé nyíse. ¹⁷ Mpá úye uké Uyóopi teneciré ne ukpociré uyee úu kúyene ní we, Uléécaá cireníne ríyu waise, umeyóopi meké n taálē mpá píyei! Amí.

¹⁸ Kenépipi Timotee, lē kam ní la ké pó céesi ye nní: A lē ke antepuye api kepócaá n símisi léise aa li múlú n̄sone aá ne atopi kecire t̄pu. ¹⁹ A nfatene ne kemúnjé s̄one m múl̄l̄. Pic̄o ápi kemúnjé s̄one kē timúlú, api p̄ee nfatene fómni cáká-cáká. ²⁰ P̄isoi p̄ē mpuri kunai k̄em̄ee Imenee ne Alekisantiri ye wel̄e. Setani kam pi risase re piké c̄eri re ápi ye Uléécaá lámisi.

2

Piwele nsímé

¹ Mm̄ē kam nkpeni mefoí p̄isoi m p̄ise m̄ee re piké ye p̄isoi nnéi kecáá keyóme yáasi apí ne Uléécaá pi t̄eni, api k̄o Uléécaá pakare piiwele k̄em̄ee. ² Ani ye piyóopi ne kuyu piwéese nnéi kecáá we liké ró n láárú t̄aké k̄o ne nk̄in̄in̄e m má, arí ne Uléécaá kutu n c̄ol̄ē n̄sone, t̄on lelee ní nyamí wai. ³ Lelee Uróyulale Uléécaá ripóó ní we lin k̄o u nyamí ye l̄ē. ⁴ U lal̄e uké p̄isoi nnéi yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵ Uléécaá ye use le. Uyee Uléécaá ne sisoipipi kec̄ope nsímé n nyóonse ye k̄o use le, uyee Kirisi Yeesu. ⁶ U unfaa kp̄ísile uú ne héél̄e re liké sisoipipi akópe ilasi k̄em̄ee lese. Kumúnjé k̄pe-i kaí ne rinsá kuu l̄ē wa uú ne nyíse re Uléécaá ye lal̄e liké p̄isoi nnéi yóriye. ⁷ L̄ē n̄nya ke Uléécaá uu iyóó ne itume né t̄í te k̄é mpuri san̄e pikó nfatene nkó ne aseí nsímé céesi. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸ Ne lal̄e p̄isoi piké ye mpá yei we, piké ye an̄ipe risíka api welu ne nfakp̄áii, kuwóii ne pitele ápi kape p̄isifa-i n we.

⁹ Ne k̄o lal̄e re pinósi piké ye lapisi ne kumúnjé liké n nyamí, ápi kape ye ipahaa cerémp̄oone paasi. Api kape ye wura ikól̄é ne it̄eewéé ne il̄ú néik̄óó lékaanke. ¹⁰ Amá piké ye m̄ewai s̄one lékaankee yar̄e kai m p̄ise re pinósi p̄ee Uléécaá n wuru piké n we. ¹¹ Li p̄ise re pinósi piké ye ic̄élaa yósi riséé k̄em̄ee, api pim̄ecire n kp̄él̄ē. ¹² Am unósi nc̄ee he re uké ye céesi n̄ee uké ula kecáá n t̄ú. Li p̄ise re unósi uké ye n s̄éél̄ē. ¹³ Ai líka n̄nya, Atam ke Uléécaá uu mefoí wa uu limemáá Efa wai. ¹⁴ Ai k̄o Atam yee tíye kun̄iri aku u kiraase, amá unósi yee riyá aku u kiraase uu Uléécaá isé háikuse. ¹⁵ Mpá ne l̄ē, unósi un ne k̄efa Uléécaá n tene un p̄isoīc̄o nla m má, uisoi in n kp̄áiīl̄ē, un mpá yo n wai ne kemúnjé, Uléécaá yé u yoriye uu siwá maru.

3

Uléécaá icápine piwéese

¹ Asei kam nní nó símisi: Uye un n la re uké Uléécaá icápine kecáá m p̄áil̄ē, liute ye pik̄ei kecire wéel̄e. ² Li p̄ise re ápi kape ncaai níka uyee Uléécaá icápine kecáá m̄ p̄áil̄ē k̄em̄ee yé. Uké unósi use ula, uké ye mpá yo n wai ne kemúnjé, uké nfasimé s̄one m má, uké p̄isoīc̄o kup̄énēc̄o n la, uké písane piyóó n nyu, uké ye fe uu Nléécaasimé céesi, ³ úu kape útaniré n̄ee utelewél̄aa, amá uké mén̄ye n nin̄ú un k̄o isoi s̄one má, piwóówél̄aa ápi kape k̄o ukemúnjé nnéi n yóól̄ē. ⁴ Li k̄o p̄ise re uké ukeyo pimúl̄é fe n̄sone, uké tíyese usiwá sík̄e ye pakare n̄sone asi ye k̄o waise. ⁵ Likumúnjé re usoi unsá ukeyo pimúl̄é n nyu, íye ke uyē uu yé fe uú ne Uléécaá icápine kecáá paí? ⁶ Ai k̄o p̄ise re uké Kirisi ukó fal̄e. Insá l̄ē, u yé fui ne rikók̄ori Setani uu u lóise. ⁷ Li k̄o p̄ise re ketahai pikó piké Uléécaá icápine uwéese isoi s̄one yē api u n waisel̄ē. Ai kape wa re pi uisoi lómiise, uu p̄ee ntór̄ōsei Setani ripine-i lóip̄o.

Pē kapi n lése re piké ye p̄isoi lē

⁸ L̄ē c̄ire, li p̄ise re pep̄ee ye n l̄ē piké p̄isoi kapi ye m pakare, pin k̄o aseí tikil̄ē. Api kape p̄itaniré n̄ee pep̄ee mekópe kewóó n wéesi. ⁹ Li p̄ise re piké aseí nyē ke Uléécaá uu upikó n céreise m múl̄l̄ē n̄sone ne k̄efa kes̄e. ¹⁰ Li p̄ise re piké ye pi peē piké yé. Mepeē-maá, pinsá níka n yē pi yé fe api pil̄é pik̄ei pi pa. ¹¹ Li k̄o p̄ise re pinósi ricuruu piké isoi iyee yé n tíye api pi n waisel̄ē m má. Api kape pep̄ee ne isimé n k̄ōn̄ii. Li p̄ise re piké mpá yo n wai ne kemúnjé, piké k̄o kecire n we mpá yo-i. ¹² Li p̄ise re uyee ye n l̄ē uké unósi use ula, uké k̄o

ukεyω ne usiwā pimulé fe rísane. ¹³ Píye pin kō pilé pikéi rísane n keisi, pi ye pisoι kecōpe ríyu yenle, pi yé kō fe api nfatene mee tó ne Kirisi Yeesu m péneselē nsímé símisi api rikín pepu.

Menyuwe ke nfatene nn ye ró n he

¹⁴ Ne rítelē ntí pō wáipōle nen kō músu re ké nfáani hapō ké pō yé. ¹⁵ Mπά nen kō n nánai ké kelenē hapō, títelē ntí tee yé tíyese aa céru lē kai m pise re pōké Uléécaā keyō-i n sōne. Uléécaā, nfáa ute icápine yee aseí iléri ne aketaa. ¹⁶ Asei kecáá, úka úu kúkenē n we. Mmee mee m pékaalē ke Uléécaā uu ró n nyíse ye mmáamaa ne ncíreníne le. Lelēe Kirisi.

U ró rikpáfúmele yare kesoiπipi, Nfáasone nn tō u nyíse re u aseí ute le.

Pilécaatumē api u yenu uu isoipuri mpehē mpehē kémee Nsímé Kεcire símisi, pisoι api ketē kecáá mpá yei ne kefa n tenē, Uléécaā uu umeyōōpi kémee u taáserō.

4

Pepee inóomécélaa n céesi

¹ Uléécaā Nfaa ye símisile cáká-cáká re amúnē tōrō kémee, pisoι picō yé nfatene kepire rito api aníri nnōome ne aicélaa tiki. ² Pi yé tíye kecáá kecáá mewai pikó ne pinóome api icée kópe pi tikise. Pisimúnē ási pikei wai icélaa kópe nnya, yare nweni kapi ηmási nn wónōō apí ne nwóι pi wai. ³ Pisoι peē céesi re ái nyamí te sisoipipi siké sōonne, ái kō nyamí te siké liluke-luke nnéi n le. Amá Uléécaā ye iluke iyē nnéi wa re pepee Kirisi ne kefa n tenelē pin aseí nyu piké ye u pōnēse api peē i le. ⁴ Lē nnéi ke Uléécaā uu n wapisi ye nyamle. Líka ái kufóm we, amá toké ye Uléécaā pōnēse ari kelenē li le. ⁵ Likumúnē re Uléécaā Nsímé ne iwelē ye tíyesele ai Uléécaā inipeē-i n nyamí.

Yeesu ukeikó kecire

⁶ Pōn icélaa nnyí pimárecō rintōse, pō peē wa Kirisi Yeesu ukeikó kecire. Pō nyíse re pō ripócúruu tíyesele nfatene nsímé nn pō loni pōn nsímé sōne mmē kapi pō n céesi tikilē. ⁷ Amá a mekpure isímé ke síniyaha asi ye n símisi yare siwómé kepire rito. A rinómópu aa ye Uléécaā likó waise. ⁸ Usoi un uipine ne linyine m mainse, nkáripí kai kuláa má. Amá usoi un tinómópu uu Uléécaā likó waise, mpá yo kémee kai ye yoriye. Li ye neni mewee mmē-i nfáa ró hele ne masí kepire-pō. ⁹ Nsímé mmē ye aseí kecire le kai m pise re mpá úye uké ní yōsí cáká-cáká. ¹⁰ Karí ne Uléécaā yee nfáa m má n tálē nnya kari keisi tōn náasi kéyu áke we: Uyee ye pisoι nnéi riyu lō, ái ne tōsu pepee ne kefa u n tenelē.

¹¹ A lē nnéi pi símisi aa pi céesi re piké lē wa. ¹² Kapē riyá unyine uké pō lómiise re pō kewá ηmánepi nnya, amá a tíyese mepōwee meké pō waise uyē ke Kirisi pikó api ye ní paílē mpósímé ne ipósoi ne ríla kaa m má ne mpófatenē ne mepókperinkpe kuciré kémee. ¹³ Ké kelenē ní hapō, a ne Nléécaasímé pikeē pisoι kecōpe ne ikari pikpáse ne mpicélaa rinómópu. ¹⁴ Kapē ihēe ke Nfáasone nn pō n he lómiise. Li pō i hele kumúnē kpe-i ke pepee ne Uléécaā rinyiri n símisi api kepócáá nsímé n símisi, Uléécaā icápine piwéése api anípe kepócáá láa. ¹⁵ A mepócíre kpísi aa pikéi pē pa áa ne rísane pi wai mpá úye uké kepóyu pihape yē. ¹⁶ A ripócúruu ne ipócélaa kecáá m paílē. A n ηmópúlē pōn lē nnéi múilē ne aseí, pōn lē n wa, pō peē ripócúruu ne pepee kutu pō n cólē yoriyele.

5

¹ Kapē ye ne kesáyaha cési, amá a ye ne ke n símisi yare kaa ye ne upósáa n símisi. Aa ye pináne-nane pō kpísi yare pipómárecō. ² A ye síniyaha ne símisi yare pipóni, áa ne pikpérefaa pō símisi yare pipóyēi. Kapē ye úka kecáá kemúnē kópe kenyine m má.

Pikumannōsi kecáá nsímé

³ A pikúmannōsi yíkíyiki kecáá m paílē pōn pi pakarelē. ⁴ Amá in te ukúmannōsi úye ye siwá nées siyáse má, li pise re pē piké pisiyō-i nyíse re pi Uléécaā pakarelenle kelenē. Lelé re pē kai ne tu re piké pipikó kecáá m paílē yare ke pē apí pēe pi n wa mecō. Méwee mē ne ye Uléécaā ripóō wale. ⁵ Unósi nkó yee ukúmannōsi sei, úu kō pēe úka má re uké ukēcáá ripaí yee ne Uléécaā n tálēnle, un ketúnē ne kesine ne Uléécaā téni re uké u lé. ⁶ Amá ukúmannōsi uyee méwoo méwoo n wai ye nkpō masile, nípá un n fafai. ⁷ Lē kai m pise re a pi léise api kape ne ncaai nka pikēcáá n yé ye lē. ⁸ Uye unsá ukumarē pikó kecáá rimpái, aí ne tōsu ukeyō pikó, liute ye nfatenē kepire ritōle, uncaai ye kō pēe uyómeyáhaaciré nkó tōsile.

⁹ Pókē ne ukúmannōsi n kēē, li pise re uké aḡmē kuwóō ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu sónlē. ¹⁰ Piké kō u n nyu re u usiwá n̄sone múlilenle uu ye kō pisáne n̄sone yósu. Uké kō Uléécaā pikó ana n heerelē, uu pinárei n lēnaalē. Uké mewai sone ncōpuri n wailē.

¹¹ Kape ḡmurei re pókē pikúmannōsi pēe ne n̄nanḡe n tiselē, pikúmannōsi kémee kēē. Insá lē, pin píyei n káipi re piké ula féé sóō, pilikáipi-káipi yee tíyesele api Kirisi nkó kepire waise, ¹² ai pēe wai re kápi pirinōo kapi mefoi n yekei rintíki nnya, pi Kirisi ne riwóme mále. ¹³ Kai nní n wa re ápi likei-kei má, pi pēe kēyu mále piké síyō síyō n kóónulē pin kusímé yárikēe, pin picō isímé kémee táhankēe, pin mme mee n̄n kusímé n̄ we símaankēe. ¹⁴ Lē nnya kamí la re pikpérefaa kumannōsi piké pila sóonkēe api siwá márei api pisiyō kecáá m paílē, piróláaro ápi kape ne kesímé n̄ yé piké ró n lámaankēe nnya. ¹⁵ Pikúmannōsi picō ye ncée pitíki riyále api Setani tiki. ¹⁶ Amá unósi Kirisi ukó úye un ukeyō-i pikúmannōsi m má, uké pikēcáá m paílē. Uu kape tíye piké Uléécaā icápine pikó ncōni, Uléécaā icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannōsi pēe pimēcire n̄ we kecáá rimpái nnya.

Pōoli ye icélaa ncōpuri Timotee palē

¹⁷ Uléécaā icápine piwéēse pēe n̄sone pipikei n wai ye ne sá re piké ne n̄sone kutu pi n cōlē, aí ne tōsu pepēe Nléécaasimé pisoī n símisi pin kō n céesi. ¹⁸ Mmē kecáá, Uléécaā Nsímé ritelé ye maa re: Ai pise re nōké ináa iyee melukēpipi n cōpu nnōo paasi. Li kō pise re ukeikó uké uihéé m má. ¹⁹ Piseérakōó pinsá pité ne pitaani n tu, kape nsímé kapi yé ne Uléécaā icápine uwéēse rinwááná ḡmurei. ²⁰ A ye pisoī kecōpe pepēe akōpe n wa cési liké ne pitōrōo iwame n wa nnya.

²¹ Uléécaā ne Kirisi Yeesu ne piléécaatumē ke Uléécaā uu n wée keyu-i kam pó ḡmóópúselē te a inécélaa nnyí ritiki n̄sone kape úka inipēe wuri. Kape ye lē nnéi kaa n wai kémee pisoī n tési pōn ne li wai. ²² Kape ye pisoī kecáá anípe piláa ne yōone re piké Uléécaā icápine pikei keisi. Kape píka lé piakópe kémee. A mepóóire tí ne mékperinkpe likó.

²³ A lē míni ḡmane piniré tíye, amá a ye pinyine-i feē nkáripī riwuhú, kepófa itoi nnya. Tipóóuruu ye yē te mesére kaa káhaankēe.

²⁴ Pinyine akōpe ye nyánile cáká-cáká piké kelenē n túhaane, amá picō pō akó, kepire kaa yé léeme aa a céru. ²⁵ Lē cire ye ni, mewai sone áme ye kō pesí, nípá memēe áme kekēripī kúyene n̄ we, áme ye nípá píyei m pékaalē.

6

Pikeikó ne pipiyōsaa

¹ Li pise re pilási nnéi piké pipite waise api pi m pakarelē n̄sone, unyine úu kape ne Uléécaā ne irócélaa nkōpe n̄ ma nnya. ² Ai pise re pilási pēe pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikusē re pi pimárecō n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkpéni kai meníḡe pise re piké n̄sone pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécaā uu n̄ la nnya.

Lē kai m pise re pókē pisoī símisi aá ne pi n céesi ye lē:

Icélaa kōpe ne memá kecire

³ Uye un inóomécélaa n céesi un kō Urópiima Yeesu Kirisi aseī n yulu, un kō piróyómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴ tikókōri tee liute we, úu kō líka nyu. U nákíflenle ne inóosimé

κεκάα ίκενηνε un pitele wéési. Leléε ye ne kufatoi ne ίκενηνε ne alé ne piwaanai ka. ⁵ Leléε ye kó ne ίκενηνε teneciré pepee nfasimé kópe m má ne pepee ápi kó aseí picére n la kecópe ka. Pi músule re Ulééca ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶ Mesei ye me, Ulééca pitiki ye kesoipipi memá píima le, in te ke ηmurei keké lē kake m má ηmane ne n tálē. ⁷ Tóké musi re kapi ró m mári, ána kefi, anípe kefi kari ketē kecáa ka. Lē cire ye ni kari kó pelene ári ne líka péne. ⁸ Kai nní lē, ton liluke-luke ne lē kari yé n tā m má, li wale. ⁹ Amá píye pin n la piké memá yē, li ye pi peikeele api pikáipinkeε kópe kulúí kέmεε lompó, aí ne kelólé-mē pi sí, pinkó nn tene cáká-cáká. ¹⁰ Nwóónaapí píima ye likópe nnéi keleeme le. Picó ye ripóó wale re piké si yē, aí ne mpolecee-mē pi sí api Ulééca ncee pitiki pōne api ne piricuruu ntóosi meyā wéési.

Lē ke Póoli uu Timotee n céesi re uké wa

¹¹ Amá pó Ulééca usoi, a lē nnéi káase. A kecire n sōne aa Ulééca n tikilē rōne pōn kó nfatene má. A usoi nla m má, aa kó isoi n niñú pōn kó láárú. ¹² A nfatene atōpi kecire tō aa nfáa teneciré yénu. Mmē nnya ke Ulééca uu pó sée aa píseérakóó meyā keyu-i símisi re pō ne kefa u tenele. ¹³ Ulééca yee ye mpá yo nfáa n he ne Kirisi Yeasu yee Pōnsi Pilati keyu-i aseéra kecire n lése keyu-i kam pikéi mpí pó forii re: ¹⁴ A isé kaa n yósi rimúlú rōne aá ne mékperinkpe kaase, hái ne keyáa kē ke Upíima Yeasu Kirisi uu m peerine. ¹⁵ Kumúnjé kpē ke Ulééca uu n karií kun n tu, u yé tíyese uu peeri. Ulééca mecire kóh yee Uyóopi kecire ne mpōnare ute ne rínanje nnéi ute. Uyee piyóopi nnéi Uyóopi, uyee kó pipíima nnéi Upíima. ¹⁶ Umecire yee úu pikai kpine. U metéi mále ke úka úu ye n fe uké ne rińkó. Úka úu u yenaalē, úka úu kó u yenune. Uyee ríyu ne rínanje teneciré. Amí.

¹⁷ A pepee ketē nké kecáa likó m má rinóó he re ápi kape rikókōri n wai. A pi maa re ápi kape ne memá mee méwoo n waine n tálē. Amá piké ne Ulééca yee ye mpá yo meyá tó n he re liké ró n láárú ne n tálē. ¹⁸ A pi maa re piké ye lisōne wa, api mewai sōne m má meyá, piké kefa n láárú api ye kó lē kapi m maamaalē picó he. ¹⁹ Pin lē n wa, memá mee áme ye n caai kapi lē pimecire cápine pin yekei kóso-pō nnya. Lē kέmεε kapi yé kó nfáa yíkíyiki yē.

²⁰ Timotee, a lē ke Ulééca uu pó rimmúise rimúlú rōne. Kape isimé yee íi ye líka n yóriye íi ye kó tíyese usoi uké Ulééca céri kέmεε tahampó. A ίκενηνε kpárá ke pisoí api m músu re menyuwe kaase. ²¹ Picó ye li kpísile pipikéi, api lē nnya nfatene kepíre tó. Ulééca uké ípeeléε nó nyíse!

Τίτελé lírũ κε Ρῶλι uu Timotee n wói

Lελεε rítelé ntí kέmεε ní we

Ρῶλι yeε rítelé lírũ ntí Timotee wói. Rəm kuyu-i κε Ρῶλι uu kukpaniilee-i we un ne rítelé ntí wólu (1:8). Amá uakpanii ye nkpéni páápúle ai tósu mefoí (2:9). Ai u wai yare mḗpá úye ye u ημεριyeλε (1:15-4:10). Luki ηmane yeε ukekúrí tónε (4:11). Ρῶλι uu ne Timotee téni re uké mekeε u λεεpῶ (4:9). Un n sónεpῶ, uké ne Mariki ne ilũ yeε peε Turowaasi-pῶ m mésũ tipénepῶ. U músu re unkpῶ ituηe ye tule (4:6) amá úu peε pakare re u yé piyéne u rikpá. Piwéékuse peε n tíyεse Ρῶλι uu ne kukpaniilee loni ne icélaa kópe yeε n náasi iké Uléécaα icápine kpu nnya, Ρῶλι uu Timotee itisi kpá re uké aseí atῶpi n tῶpu (2:14).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kεcire kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sone kai m pise re uyεε Nsímé Kεcire ne n keisi uké m má: Pikei nla ne ikari ne ηηmóópú (1:6-18). Lē ke ukεikó uu mεwai m má, aí ne tósu lē kuu yé Nsímé Kεcire kecáá íwe n li (2:1-13).
2. Timotee pikεi Uléécaα icápine kέmεε (2:14-4:5) Lē kuu yé picélaa nῶme keyu-i n wa (2:14-26) Lē kuu yé amúné tῶrῶ kέmεε n wa (3:1-17) Nléécaasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee ne Ρῶλι μεtone (4:6-18)

Iyáhaa

¹ Né Ρῶλι ye Kirisi Yeesu utume le Uléécaα mela kέmεε. U né forii re ké nfáa kari Kirisi Yeesu kupéneco kέmεε n yé písoi riyóó. Uléécaα yeε rinóó lē tó yekei. ² Néε kenépipi kecire Timotee wáipo: Urósáα Uléécaα ne Urópiima Kirisi Yeesu piké ípeeléε ne nfanare pó nyíse api nkíηniηe pó he.

Ρῶλι ye Uléécaα pῶneεε

³ Ne Uléécaα kam n keisi ne kefa kese yare pinésáayaha meco yáasi. Ne ye u yáasile mḗpá píyei kam ye kepócaá n welu ketúné ne kesine. ⁴ Ne ye mepónini kecáá léisele ai peε meyansei ripóó né wai re ké piyéne pó rikpá, mpóonare nké peε meyá né lῶ. ⁵ Ne mpófatene mee rín kecáá kecáá mεwai m má léisele. Nfatene mmē ke upóniyaha Loisi ne upóni Enisi apí peε má. Ne ne kefa tenelē te pῶ nfatene mmē nco mále. ⁶ Lē nnya kam pó léise re a ihεε iyē ke Uléécaα uu pó n he kumúné kpe-i kam anípe kepócaá rinláα yóηse. ⁷ Likumúné re Uléécaα úu nfáα ró he re nké tó rifúrósse, amá rínanηe ne ríla ne mεwéésesohῶ knn ye ró he.

⁸ Lē nnya, isei lí kapε pó wa ne Urópiima nsímé pikóónú. Néε kῶ nní kukpaniilee-i ní we Urópiima nnya, nnékó rín kapε isei pó n we. Amá a tíyεse tóké kesē Nsímé Kεcire íwe li, pῶn ne rínanηe mmē ke Uléécaα uu pó n he tálē. ⁹ Uyεε ró yóriye uu ró séi re tóké ripóló umpuri, aí re lirówaiwai linyine nnya, amá uké kelenε ketē n wa, u peε yekei re uké ne Kirisi Yeesu ritiki uké ne ípeeléε ró nyíse. ¹⁰ Amá Uróyulale Yeesu Kirisi mekame ketē kecáá ye nkpéni ípeeléε iyē tipéresεle lin nyáni. Li we re u tíyεsele nkpῶ rín nkpéni rínanηe ríka má, uu peε Nsímé Kεcire ne tiki uu ne nfáα kpῶciré ró nyíse.

¹¹ Ké ne Nsímé Kεcire mmē tinkóónú nnya ke Uléécaα uu tíyεse am utume ne ucélaa. ¹² Liiwe kam kῶ nní le, mḗpá ne lē, aí kῶ isei né we, likumúné re ne nyule uyē kamí ne kefa n tene. Ne kῶ nyu re u yé fe uu lē kuu né rimmúise kecáá paí hái ne ketúhaaneyaa-pῶ.

¹³ A tíyεse anóo kecire nyē kam pó n céesi ne ríla mmē kaa nó ne Yeesu kupéneco kέmεε n yé líkε mpócée kaa nfatene kέmεε n tíkílē. ¹⁴ A icélaa sone iyē ke Uléécaα uu ne Nfáasone mee kepómee ní we rintíki uu ne pó múise rísone rimúlú.

¹⁵ Yare kaa nní ní nyu, Asii ketē pikó nnéi ye né ημεριyeλε. Pē ne pē peε kepire né riirtῶ kέmεε, Fiseeli ne Erimoseeni ye wele. ¹⁶ Upíima yé kusoi Onesifῶo keyῶ wa. U nnóo kulúí itisi né hele, úu nkpáni né ukpaniikó isei wa. ¹⁷ Amá kuu Rəm-i ní ka, u né wélaankεele

meýikíyiki uu ha ne né yénu. ¹⁸ Upíima uké tíyese Uléécaá uké ketúhaaneyaa ketúnjé kusoi u wa. Pō kō nyule n̄sone re pikiei pē nnéi kuu hái Efesi-pō né n wa ápi kumúnjé má.

2

Yeesu Kirisi usóca kecire mewee

¹ Pō kenépipi, a ípaelée ke Uléécaá uu tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee ró n nyíse ne ritiki aá ne itisi mepócíre n heelē. ² Mmē nnéi kaa nnénō-i n kō píseérakōó kulúí keyu-i, a písoi kaá ne ripōō n láarú pēe yé n fe api picō céesi ritóse.

³ Pōóké kō ηmurei, tó ne mpō tóké íwe li yare Kirisi Yeesu usóca kecire. ⁴ Usóca un upikei-i n we, un n la umewai meké ne uuwéese n sá, úu ye pepēe ápi isóca n wai likó ne kutu n cōlē. ⁵ Ukáhamewure uké ne n̄ kpassi, li pise re uké itóó isé rimúlú. ⁶ Ulame yee n lō ai u toru yee yé ufoíe uiwe piluke li. ⁷ A lē kam nní pō n símisi kō, Upíima yé n̄pá yo-i mesōhō pō he.

⁸ A Yeesu Kirisi yee nkpō-i n yisi uu nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lē ke Nsímé Kecire kam nó n símisi nn n tee. ⁹ Nsímé Kecire mmē nnya kam nní íwe le, ticurruu api akpanii né wai yare uwaikóperekōó. Amá ápi Uléécaá nsímé pō akpanii wa. ¹⁰ Lē nnya kam íwe iyē nnéi ηmurei pē ke Uléécaá uu n wēe nnya, Kirisi Yeesu uké ne pē ticurruu riyu n lō api kō umeyōpi teneciré yénu. ¹¹ Nsímé mmē kam nní nó n símisi ye nsímései le re tó ne uyē tōn kesē n kpu, ne uyē kari kō kesē nfáa yennune.

¹² Tōn ikari n wa, tó ne uyē yé kesē iyōpi li.

Tōn u n ηmeriye, uyē ticurruu yé ró ηmeriye.

¹³ Tōnsá asei n tikilē, uyē ne n̄pá píyei asei tikilenle, likumúnjé re úu yé fe uké umecire kepire ritō.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴ Ne la re a n̄sone pí léise re piké Uléécaá ripáí ápi kapē inóosimé kecáá n cēnaanke. Pitele pē mpuri ápi ye líka yoriye, amá pepēe nní kutu n cōlē kai ye caai. ¹⁵ A rinmóópú aa wai Uléécaá uké pō pakare yare ukeikó uyē ke upikei ápi yé isei n wa, uyee asei n símisi lin kecire we. ¹⁶ A íkenjene kpará iyee íi líka n yóriye íi kō Uléécaá kémee léeri kaase. Pepēe íkenjene iyē mpuri-i pimecire n tanaalē yee ne Uléécaá ketaa n waille nnánári. ¹⁷ Piicélaa yee n we yare kúcapáá kpe ipiηe n le. Písoi pē mpuri pēe nní Imenee ne Fileti. ¹⁸ Pi asei pitíki riyále api písoi n tee re Uléécaá ye nkpō-i piyukuse ró masile. Lelēe tíyese ke písoi meýā api nfatene fóm. ¹⁹ Mpá ne lē, tikúí kecire ke Uléécaá uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikécáá wōlaalē te: Upíima ye upikó nyule. Li kō wōlaalē te: Usoi nkó yee Upíima rinyiri n sélei, uké mewai kōpe kepire ritō.

²⁰ Ai wura asónlū ne nwóoweni asónlū ηmane nyee kényō maa kéméé we. Sihee ne apérécaripi pō ye kō wele. Kenyáya kapi ye ne acáripí kecire pikiei wa. Mpá keyáa kénye kapi ye ne acáripí fake-fake pō pikiei wa. ²¹ Limēco kai kō písoi kéméé we: Uye un mékperinkpe mewai n tíye, u yé n we yare kusónlū kpē kapí ne anyá kémee n keisi. Pi yé ilúké u yekei uu pansē ukeikó, uu ye uukeisaa yoriye. Api ye péé ne n̄pá pikiei sone píye u wai.

²² A inmáne likáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pē nōó Upíima n sélei ne kefa kesē, ani mewai sone ncee ne nfatene ne n̄la ne nkíηniηe wéesi. ²³ Amá a inírisimé yee íi kuláa kúka m má pipásaine kesí. Pō ticurruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ai kō pēe pise re Upíima ukeikó uké ye pitele wéesi. Li pise re uké n̄pá úye n la, un yé fe uu ye písoi céesi un kō ísuúlu má. ²⁵ Li kō pise re uké ye pepēe ye unsímé n kési céesi n̄niηe kémee. In n la, Uléécaá yé tíyese api pimēfine conse api asei ceru ²⁶ api nfasimé sone tiki, api kuníri kpe pi n t̄í pin kumela wai ripine kéméé lelu.

3

Siyáa tərəə

¹ A ceri re itunje pape-pape inyine ye sǎnti siyáa tərəə kémee. ² PISOI yé masí piməcire lisəne n wéésile, pin siwóó tǐkilē, pin piməcire taáselē, pin tikókəri má, pin Uléécaā nkópe símisi, ápi yéé pipimare waise, ápi yéé pakare re pi lisəne pi wa, api ye Uléécaā lisəne nnéi háikuse. ³ Piakin yé n taká, ápi usoiçə iwé má, pin iwóhó má, pin tikpákára má, api ye piməcire pimúlú pəəne api kə lisəne pilaarə. ⁴ Pi yéé picə kepire le, pi yéé mpá yo-i rinákíise api kə rikókəri ne n fulaalē. Pi yé pilikáipi-káipi kecáá m músu ai tósu Uléécaā kecáá. ⁵ Amá pən pi n yē, pi ye n we yarə pi Uléécaā likó pakarelenle, amá api pəe lələe nfatene nnaŋe n te n yulu. A pISOI pē mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yee síyo-i léerile api ye pinósi soi kpára pəe méwoo méwoo n wai túi-túise. Mpá yo ke lipinəsi pē api káipinke. ⁷ Pinósi pəe náásile piké céri, amá ápi yé píkai fe piké aseí ceri. ⁸ Yarə ke Yaneesi ne Yampireesi api Moisi rinkápáá meçə ke pISOI pē api aseí kápáálē. PISOI pē kemúnjé ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene řn ye tasi. ⁹ Amá pinŋmóópu řn tika tuine. Li yé Yaneesi ne Yampireesi meçə pikəpire fénnə, mpá úye uu pincaai ceru.

Lē kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá pǎ ne kə inécélaa ne menéfine ne lē kam piwai ř la ne nnéfatenə ne inésuúlu ne nnéla ne inékari ritikile. ¹¹ Pi kə pǎ wéékusele aa kə menéçə íwe le. Pə nyule lē nnéi kam n yé Antiyəosi ne Ikoniyəm ne Lisitiri-pə. Pə íwe iyē kam nfatene ncee kémee n li yenle. Amá Upiima ye innéi kémee né lésele. ¹² Ticuruu pəpəe ř la piké Kirisi Yeesu ne kefa keše ritiki ye piwéékuse yenune. ¹³ Amá pISOI kópe ne pinóome yé mewai kópe-i n řmóópulé. Pi yé picə fóm api kə piməcire fómni. ¹⁴ Amá pǎóké icélaa kaa ř yǎsí pən ne kefa i tenelē m múilē řsəne. Tipóçúruu ye picélaa pəpəe pǎ i n céesi nyule. ¹⁵ Háí ipówá-me kaa Uléécaā ritelé nsímé nyu. N yé fe nn mesəhə pǎ he áa ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu ləlu. ¹⁶ Uléécaā Nsímé atelé nnéi ye Uléécaā kémee léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn kə tíyese usoi uu uakópe nyóonse, nn kə aseí ncee kémee usoi céesi. ¹⁷ Li lē wale re Uléécaā usoi uké ne řsəne m pi uké kə ne mpá mewai səne méye mpuri n wai nnya.

4

¹ Kirisi Yeesu ye sǎntile uké pinyánnyá ne pikpəkpə túhaane. Uyee kə sǎnti uké iyóopi tone. Ne la ké u ne Uléécaā keyu-i pǎ símisi re ² a Nléécaasimé riyóó ne řmóópu, nçee ye wee řn wee, a n símisi, aa tíyese pISOI piké řmurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kpá, pən pi céesi ne ísuúlu. ³ Kumúnjé kunyine ye sǎntile ke pISOI ápi yé ř la piké icélaa səne kutu ríçə, amá pilipəókə kapi yé n tikilē, api lē nnya picélaa kulúí cápine pəe yé lē kapi pikóme ř la pi n símisi. ⁴ Api yé aseí kutu píçə rikpá. Pi aseí kepire təne api pəe inóomesimé ne kutu n çələ. ⁵ Amá pǎóké mepóçire m múilē mpá yo kémee. A íwe řmurei áa ne Nsímé Kəcire pikóónú n řmóópulé, aa pikéi kai m pise re Uléécaā ukeikó uké wa n wai ne kefa keše.

⁶ Amá in née, itunje ye tule re ké panse inyóonsese. Nnékpə itunje ye nyahaimele. ⁷ Atəpi keçire kam tə, ne tole háí ne atəpi ketə-pə nen kə nfatene múilē. ⁸ Atəpi kam n feriyə ihəe ye né yekeilenle: ihəe iyee riyóopikəŋ ke Upiima uu pē kuu n lə m pane. Utúhaane keçire, Upiima yee né ri pane ketúhaaneyaa tuné. Ai kə nkpáni né řmane kái ne páne. Amá pē nnéi pəe umepeme m mé ne řla ye yenune.

Pəoli nkó çire kuu Timotee rinkpá

⁹ A řinmóópu aa mekee né leeri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketē nté likó meyá la nnya. U Tesaloniki tómpəle. Kiresensi ye Kalasii hale, Tiiti pǎo Talimasi simpə. ¹¹ Luki meçire yee kenéméé we. Nó ne Mariki ani nsé tipéneme, u yé kam uu Uléécaā pikéi kémee řsəne né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Efesi-pə. ¹³ Pən piyei n sǎnti, áa ne kunétúkanka caaca kam

Karipusi keyo-i Turowaasi-pə n tɪye né pɛneme, aa kə ne Nléécaasimé atelé né pɛneme, aí ne tósu asɛkone akó.

¹⁴ Uyu kapi ye n sée re Alekisantiri ye mɛwai kópe né pínɛile. Upiima yee yé lɛ kuu nní né n wa u hééle. ¹⁵ Pó ticuruu, a ne mɛpócíre u tɪ, aí líka nnya, u riɲmóópúle uu mmɛ nnéi kari n símisi kóse.

¹⁶ Keyáa foí kapi né n túhaane úka úu né lɛ́, pinnéi kapi kenépire le. Uléécaá úu kape pimɛwai mɛ pi korí. ¹⁷ Upiima ye kenépire nyerele uu rɪnaɲe né he am fe am unsímé yóó mpuri sane pikó nnéi api kóm, uu kə kúkinaá nnə-i né lese. ¹⁸ Upiima yé likópe nnéi-i né lese uu meyíkíyiki tɪyese am Uléécaá iyəpi-i loni. Umeyəpi meké n taálɛ nɪpá píyɛi-pə! Amí.

Iyáhaa tərəə

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi né yáási aa kə Onesifəə keyo né yáási. ²⁰ Erasiti ye Korenti-i mɛsunle, am Torofim Milet-i-pə yápə re aí u láárú nnya. ²¹ A riɲmóópú aá weri nnyiyɛ piima kumúɲé kuké kelene tu. Epulusi ne Putensi ne Linusi ne Kulootiya ne pimáreco tərəə nnéi ye pó yáhaapə.

²² Uléécaá uké kepópire n we! Upiima uké ípɛelɛe nó nyíse! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wóì

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Tiiti ye pee Kirisi ukó le yee úu Pisui fi mpuri kémee n léeri. U pee Pɔɔli ukéico le. U pee meýá náásile kumúñé kpe-i kaí pee Pɔɔli ne Korénti pikó icápine kecɔpe n caai. Míni kepaápáá ketě kapi ye n sée re Kiréeti-i kuú pee kumúñé kpe-i ke Pɔɔli uu rítelé ntí u n wóipɔ we. Kei kuú pee Uléécaá icápine yee kei ní we léni, in ne imécire nyóonsente.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sɔne kai m pise re Uléécaá icápine piwéése piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kɔ lē ke u ne pisoí anai mpehē mpehē nyee icápine kémee ní we api yé n tone kecáá icélaa u pa: piwéése ne pinósi ne pitisi nanɛ-nanɛ ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye pisoí ημόόρúselē te piké isoí fale iyē ke Yeesu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli, Uléécaá ukéikó ne Yeesu Kirisi utume, née rítelé ntí wólu.

Pi pikéi né rimúise re ké pē ke Uléécaá uu n wée piyómeyáhaa tā am kɔ piróyómeyáhaa aseí pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ² Mpa yo liké kelené n kóri, Uléécaá ye pee rinóo yekei re u unfaasone ró hene. Uléécaá úu kɔ unóome. ³ Ke likumúñé aku n tu, uu n nyíse unsímé kuu né rimúise kémee. Nsímé mmē kam kɔ nní kóónúselē yare lē ke Uróyulale Uléécaá uu m pise.

⁴ Tiiti kenépipi sei, nfatene mee ró m pénelē kémee kam títelé ntí pɔ wóipɔ. Sáa Uléécaá ne Uróyulale Kirisi Yeesu piké ípeelée pɔ nyíse api kɔ nkíñniye pɔ he.

Pikéi pē ke Tiiti uu n wai Kiréeti-pɔ

⁵ Ne Kiréeti-pɔ pɔ tíyele re a lélee piwai n tiselē pinyóonse tenese aa nḗpá kuyu kúye-i Uléécaá icápine piwéése tonsente yare kam pɔ m pise. ⁶ Li pise re Uléécaá icápine uwéése uké usoi uyē kápi ne ncaai níka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li kɔ pise re usiwā síké nfatene m má, ápi kape kɔ méwoo méwoo mewai ne si n wóhosi, ási kape kɔ iháikuse m má. ⁷ Uléécaá pikéi ke uyee Uléécaá icápine kecáá m páilē uu múílē. Lē nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukecáá yé. Ai pise re uké utelewélaa née uké kuwóí m má née uké útaniré née uyee mekópe kewóó n wéési. ⁸ Li pise re uké pisoí kusáne yosí nsonne uu ye lisone n wai. Li pise re uké mewéesesohó m má un aseí tikilē, un Uléécaá tíkíllē ne kefa kesé, uu ye kɔ umécire pitíne fe. ⁹ Li pise re uké Uléécaá Nsímé rimúlú yare lē kapi n céesi. Lin lē n wa, u yé fe uu picɔ céesi ne aseí icélaa. U yé kɔ fe uu pepere mekópe n céesi ncaai pi nyíse.

¹⁰ Likumúñé re pi kulúí wele, aí ne tósu Pisui fi pee Yeesu ncee rintíki kunai kémee. Pi pituciré le pee pisoí n kíraaasente ne piiniricélaa. ¹¹ A pi riséése. Síyo ne siriyu kpáráa kapi cókoi, pin lē kái m pise céesi piké ne mekópe siwóó n yé nnya. ¹² Piutare use, Kiréeti ukó yee maa re: Kiréeti pikó ye mesére pinóome le, pi isee kpákpára le, pi pikánkó le pee piluke ηmane nfasimé n wai. ¹³ Lē kuu kɔ nní m ma ye aseí le. Lē nnya kai pise re a pi cési nsonne piké ne nfatene sone n yé. ¹⁴ Piké kɔ Pisui fi siwómé ne pisoí pee aseí kepire riñto isé rin-yá nnya. ¹⁵ Píkperinkpeciré ye nḗpá yo nyánile re aí mékperinkpe má. Píkperinkpekóó ne pepere ápi Uléécaá m pakarelē pón n nyáni re nḗpá yo ye mékperinkpe mále, ke pimésohó ne pikemúñé áke mékperinkpe m póriilenle nnya. ¹⁶ Pi símisile yare pi Uléécaá nyule, amá pimewai áme pee lē nyíselē. Pimewee ye kuní wele, ápi ye picɔ ne nfasimé ripéne, ápi ye kɔ pikéi sone píka wa.

2

Icélaa kecire

¹ Amá póké lē kai ne icélaa kecire manyíne ní we céesi. ² A pitisi wéése maa re piké pimécire tí api isoi sone m má pin nfasimé sone má, pin kō keyóme yáasi ne kefa kesē, pin pisoicō nla ne isuúlu má nsonē.

³ A kō pinósi wéése símisi re piké n sone yare lē kai m pise re Uléécaā pisoī piké n sone. Api kape iwóhō m má, ápi kape kō pítaniré. Li pise re piké ye pisoī nsonē mesōhō rikpá. ⁴ Kei kapi yéé ne pikpérefaa céesi re piké pipila ne pisiwā n la. ⁵ Piké kō ne pi céesi re piké ye piriyu kecáá musí api ye kelene linyine wai, piké kō isoi sone m má, piké piyalēkei nsonē n wai pin pipila pakarelē, úka úu kape ne Uléécaā nsímé kecáá nkópe níka ní ma nnya.

⁶ Lē cire, mḗpá lin íye n we, a ye pisoī riḗmóópuse re piké ye musí api kelene linyine wai. ⁷ Li pise re pḗ ticuruu pókē mewai sone n wai pisoī piké yé. Nnóome ní n kape ipócélaa-i n we. Ai kape kecáá kecáá ikó. ⁸ A ye anḗo kecire nyee áa kúkeḗe ní we rihaa pipóláarō piké ne isei n li kapi kerócaá nkópe níka n yé piké ní male nnya.

⁹ A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai mḗpá yo kémee. Ai pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰ Ai kō pise re piké ye pi yáái. Amá li pise re piké ye mḗpá píyei piisoi sone pi nyíse, pin pi tikilē ne kefa kesē piké ne mḗpá yo-i Uróyulale Uléécaā icélaa ríyu waise.

¹¹ Likumúnjé re Uléécaā yee tíyese ke pisoī nnéi api yé te u ípēelēe pi nyísele. Kei ke pisoī nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹² Uipēelēe ye ró nyíse re táké lelee ái Uléécaā ní nyamí ne ketē nté likáipi-káipi kepire ritō ari merócíre ketē kecáá m múílē tōn aseī tikilē, tōn isoi sone ke Uléécaā uu ní la le. ¹³ Lē kai m pise re táké mpóonare keyaa kē m mé ye lē, keyaa kē ke Uróléécaā piima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu meyoopi ame nyísenē. ¹⁴ Tḗ nnya kuu umécire he re uké likópe nnéi anipe-i ró ḡmēherese uu ró pólóse umpuri ke uyē uu n te, nké n cáká-cákálē nn kō ne mewai sone piwai ḡmóópulē.

¹⁵ Lē kai m pise re póké céesi ye lē. A ye kēyu kóosi áa ne pisoī itisi kpáse aa ye kō pincaai pi nyíse. Kape riyá unyine uké pḗ lómiise.

3

Uléécaā pisoī mēfine

¹ A Uléécaā pisoī léise re ái pise re piké kuyu piwéése ne piyoopi pipakare yē. Li pise re piké pi m pakarelē, piké kō mewai sone piwai ne n ḡmóópulē. ² Api kape úka nkópe n símisi, piké isoi niḡe-niḡe m má, pi ne picō piké meséere n láarúne, api mḗpá úye ne isoi sone n le. ³ Tḗ ticuruu ári pee nyu karí ne wai. Tō pee kupakareciré mále, tō pee ncée pōle. Lirókáipi-káipi ne merópóla ye pee ilási ró tónselenle tōn tikpákára ne kufatoi má. Ari pee nyamí. Tō pee picō ipuri yulule, pē pin kō irókó yúlu. ⁴ Amá kumúnjé kpe-i ke Uróyulale Uléécaā uu kusoi ró n wa uu kō unla sisoipipi nyíse, ⁵ u ró yóriyēle, ái re kari mewai kecire n wa nnya, amá kuu íwe ró n té nnya. Nfáasone nnaḡe kuu ne míni piwole ritiki uu ne tiróyu lōlu re Nfáasone nké tíyese táké isoi fale yē ari kō mēfine conse. ⁶ Likumúnjé re Uléécaā ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uu ne Nfáasone ró he yare u kerócaá n kōonule. ⁷ Uipēelēe iké ne tó ripólóse aseī pite Uléécaā keyu-i, ari pee fe ari nfáa teneciré kari m mé yenu. ⁸ Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú pisímé riḡmóópuse, pepe ne Uléécaā kefa n tene piké ne mewai sone piwai kēyu mahā nsonē. Lelee ní nyamí, lin yé kō sisoipipi yoriye ye lē. ⁹ Amá a inírikeḡene ne pikúlā akēentelé nkó ne pitele ne Moisi isé kecáá pipasaine kaase. Lē nnéi ái ye yoriye, ái kō ríyu ríka má. ¹⁰ A ye ne uyee Uléécaā icápine-i pisoī n cēḡse cési yare mēpehē meté. Liute unsá lē memáá n kō, áa ne u tōlu. ¹¹ Ai líka nnya, pō nyule nsonē re usoi un lē n we, li nyíselenle re u ncée kecire pitíki yele, akópe nyē kuu kō n wai an nyíselē te u umécire akópe palenle.

Icélaa tōrō

¹² Nɛn píyɛi Aritemasi nɛɛ Tisiiki kɛpómɛɛ n tumpɔ, a riŋmóópúmɛ áá wɛri áá Nikopolisi-
i nɛ lɛɛri, líkumúnɛ rɛ nɛ rihó rɛ kei kam nnyiyɛ píima kumúnɛ tonɛnɛ. ¹³ A isé unyuwɛ
Senasi nɛ Apoloosi kɛcáá ripáí n̄sɔnɛ líka ái kape pi ripáí kumúnɛ kpe-i kapi pincee n tósu.
¹⁴ Li píse rɛ pírókó ricuruu piké mɛwai sɔnɛ píwai pinla nɛ pinnaŋɛ tã, m̄pá píyɛi lin yɛ úyɛ
mɛyíkíyiki rincónɛ, ápi liute yoriyɛ, ápi kape mɛwoo n wɛ.

¹⁵ Pɛ̄ nnéi pɛɛ kɛnémɛɛ n̄ wɛ yɛ píiyáhaa nó páaiɔ. A pɛpɛɛ Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ pin kɔ
pírósánɛ yáási.

Uléécaá uké nónnénéí ípɛɛléɛ nyíse!

Títelé ke Pᄁᄁli uu Filemᄁ n wᄁi

Lelēe rítelē ntí kēmēe rí we

Filemᄁ ye utume Pᄁᄁli usane le. Pᄁᄁli uu Nsímé Kεcire u yᄁó uu pansε Kirisi ukᄁ un Uléεcaα icápine yee Kolᄁsi-i rí we kēmēé we. U pee ulási mále kapi ye n sée re Onesim. Onesim uu u yá uu wuru uú ha pee Pᄁᄁli yee likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i rí we ne sáne. Onesim uu pansε Kirisi ukᄁ, Pᄁᄁli uu pee re u yé uuyᄁsaα kēmēe u pesεpᄁ. Uyᄁsaα uyē kuu rítelē ntí wᄁlu uké u pise re uké Onesim yᄁsí yare uumarεcᄁ Kirisi kupénεcᄁ kēmēe. Amá ái rinᄁᄁ ke Pᄁᄁli uu Filemᄁ he. U lalε Filemᄁ ricurru uké wéε lē kuu rí la uké wa.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pᄁᄁli ye Filemᄁ ne pεpee ukeyᄁ-i rí we yáhaapᄁ (1-3).
2. Pᄁᄁli ye Filemᄁ nfatεne ne upikei nla kuu m má nnya Uléεcaα pᄁᄁnese (4-7).
3. Pᄁᄁli ye lē kuú ne Onesim yee uuyᄁsaα kēmēe m pelene rí la pise (8-22).

Iyáhaa

¹ Né Pᄁᄁli, ne Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya akpanii kēmēe wele. Tᄁ ne urᄁmáreεcᄁ Timotee tᄁᄁ rítelē ntí urᄁkεicᄁ ne urᄁsáne lala kecire Filemᄁ wᄁlu. ² Urᄁyéi Apiya ne Arikipu yee merᄁcᄁ ne nfatεne atᄁpi n ηmᄁᄁpúlē, ne pεpee ye kepᄁyᄁ-i n cápine api keyᄁme yáási kari kᄁ rítelē ntí wᄁlu. ³ Urᄁsáα Uléεcaα ne Upiima Yeesu Kirisi piké ípεelēε nó nyise api kᄁ nkíninje nó he.

Nla ne nfatεne ke Filemᄁ uu m má nsímé

⁴ Mpá píyei kam ye nen keyᄁme n yáási, am kepᄁcáá léise, am pᄁ nnya Uléεcaα pᄁᄁnese. ⁵ Ne konle pin lē kaa Kirisi pikᄁ nnéi rí la ne lē kaa Upiima Yeesu ne kefa n tenelē nsímé símisi. ⁶ Ne ye Uléεcaα pise re uké wa nfatεne mmē kari kesé m má nké kepᄁme pikei wa, nn tíyεε aa lisᄁne lē nnéi kari Kirisi kupénεcᄁ kēmēe m má céru. ⁷ Nla kaa m má ye rinéᄁᄁ larukusele hái re pᄁ unémáreεcᄁ nnya, Uléεcaα pikᄁ akin yé níhesi.

Pᄁᄁli ye Onesim nnya Filemᄁ tsuúlu pise

⁸ Lē nnya, mpá nen Kirisi kupénεcᄁ kēmēe rínanje m má re ké rinᄁᄁ pᄁ he aa lē kam m pise wai, ⁹ né kutᄁsi ríla kēmēe pᄁ pise re a linyine né wa. Kei ke né Pᄁᄁli am nní rí we, ne kpurunle, am kᄁ pee nkpéni Kirisi Yeesu nnya akpanii kēmēe n we. ¹⁰ Ne pᄁ pise re a Onesim nfanare nyise. U nkpéni pansεle kenépipi, Yeesu Kirisi kuú ne kefa n tene nnya. ¹¹ Uu pee mekke líka pᄁ yᄁriye, amá u yé nkpéni meykíyiki linyine pᄁ yᄁriye uu kᄁ né linyine yoriye.

¹² Ne pᄁ u pesεpᄁle. Ne u lalε yare tinécúruu. ¹³ Né pεé n la re ké kumúnjé nkú-i kam nní Nsímé Kεcire nnya akpanii kēmēe rí we kenékúrí u riyá uké né n léni yare kaa yé pee né rí lē meεcᄁ. ¹⁴ Amá ám la ké linyine wa lεε ái ne pᄁ n sá. Ai pise re ké ne rínanje lisᄁne nní pᄁ waise, amá ne la re liké meᄁᄁla kēmēé kaá ne wa.

¹⁵ In n la, Onesim ye ne kumúnjé kunyine nkáripipi pᄁ ripasale re uké ha pεeme nᄁké pεé n we ne mpá píyei-pᄁ. ¹⁶ Uu kᄁ neni nkpéni mesame ulási. U ulási fele. U neni umáreεcᄁ lala kecire le. Meykíyiki kam u la. Pᄁ ticurru yé kᄁ u n la ai tᄁsu nē, te u kesoiᄁpipi le un kᄁ Upiima kupénεcᄁ kēmēe upᄁmáreεcᄁ nnya.

¹⁷ In te pᄁ né nyáni re ne upᄁsáne le, a kusáne u yᄁsí yare tinécúruu kaa yᄁsu. ¹⁸ Mpá un ne pᄁ m púnne née riwᄁme rinyine kuú ne pᄁ má, a kpísi aa waise re née riwᄁme tē ne pᄁ má. ¹⁹ Né Pᄁᄁli, née rinécúruu rítelē ntí wᄁi: Ne re né pᄁ hééle. Am la ké pᄁ símisi re pᄁ ne kᄁ ne né tiwᄁme mále. Lelēe nní ripᄁcúruu nfaα kaa n yé. ²⁰ Hói unémáreεcᄁ, a Upiima nnya ηmurei aa pikei mpí né wai. A Kirisi kupénεcᄁ kēmēe rinékíj nηukuse.

²¹ Ne tálẽ te pó lã kam pó mí pise wa nnya kam títelé ntí pó wólu. Ticurruu pó wa ai lã tósu. ²² Ne kó re a kulee né wéési. Ne tálẽ te Uléécaá yé nóinéyáhaa kō, am ncéé yenu am nókenéméé hapó.

Iyáhaa tórᵃᵃ

²³ Tó ne unékεicᵃ Epafiraasi, tóᵃ kesé Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-i ní we ye pó yáasi.

²⁴ Pinékεicᵃ Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki pó ne kó pó yáasi.

²⁵ Urópíima Yeesu Kirisi uké íπεελέε nó nyíσε.

Títelé kapi Epireeye n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uyee rítelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó ríka rín tikeméé we. In n la, li yé Italii ketē-pō kapi rítelé ntí pááime. Pisui fi pee Kirisi pikó m panse pin kō Nléécaasimé ritelé nyu ke úteléwale nkó uu ri wōlu. Kirisi pikó pē kuu nní ní wōlu apō ye caailenle, picō ricuruu pin la piké nfatene kepire rito. Uyee rítelé ntí ní wói ye ri wōile re uké Kirisi ne umewai pi nyíse uké ne ikari pi rikpáse piké nfatene kéméé tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeosu Kirisi yee tíyese ke písoi api Uléécaá céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeosu uu nípá yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kirisi ye nípá yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuye fele ái kumúnjé má (1:1-3) U pilécaatumé fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpure fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkóméine Fale kémee Uléécaá usina nnya, u Nkóméine Kpure pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kō pee mekee Isirayeli pikó inyóonse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li píse re písoi piké nfatene kémee n sónne (10:19-13:25): Uteléwale ye písoi nímóópúselenle re piké nfatene kéméé n sónne (10:19-39). Pēpee pee Nkóméine Kpure kémee nfatene m má isoi kai nté nyíselē (11). Li píse re písoi piké Yeosu Kirisi inípee n tapaalē (12:1-11). Lē ke písoi api yé n sónne ne lē kapi yé pimécire m múílē nkó (12:12-13:19). Tinó sōne pitikise ne iyáhaa (13:20-25).

Uléécaá ye Ukepipi ne ritiki uú ne nsímé písoi símisi

¹ Uléécaá ye pee háí mekee-me ne antepuye ritikile uú ne méwee mpehē mpehē kémee nsímé pirósáayaha meséere símisi. ² Ukepipi kuu ne siyáa tōrōo nsí kémee ritiki uú ne ró símisi. Uyē kuu kō ne ritiki uú ne nípá yo wai. Lē nnya kuu kō u wée uu nípá yo uanipe-i wai re uké n te. ³ Uléécaá Kepipi kéméé ke Uléécaá meyoopi ame léemelē lin télu. Kēkee meykíyiki lē ke Uléécaá uu ní we nyíselē. Kēkee kensímé mee nnaŋe m má ne ketē nnéi múílē nípá yo lin ne meséere we. Kake písoi akópe piheere ní masí, ake pēé ha keyómecaa-pō uyee n-yóopinane píima m má kuluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Uléécaá Kepipi ye pilécaatumé ríyu fele

⁴ Uléécaá Kepipi ye pilécaatumé nnéi ríyu fele. Lē nnya kuu rinyíri tee pinnéi akó meyá n fe ke he. ⁵ Pikecōpe úye kuu ketume maalē te:

Pō Kenépipi le,

kai ne neni n kpísi, née pō mári? Pikecōpe úye kuu ketume símaalē uú ne maa re:

Née yé ha Uusaa

uyē uké kō Kenépipi? ⁶ Amá kumúnjé kpe-i ke Uléécaá uú pee Ukepipi foí ketē kecáá ní tumme, u pēé maa re:

Pilécaatumé nnéi piké riwula piké ke yáási. ⁷ U pee pilécaatumé pō nkó maa re:

Uléécaá ye pilécaatumé pansesele kuyō

uu upikeikó waise yare inalempi. ⁸ Amá u Ukepipi pō nkó maa re:

Hói Uléécaá, tipóyópitū ne wēle ne nípá píyei-pō.

Pō aseí pansesele kupóyópinaapi.

⁹ Pō lélee aseí m má lala, pōn mewai kōpe kesu.

Hói Uléécaá, lē nnya ke né Upóléécaá am pō wée

am mpóonare mekpō ripóyu kecáá kōni *

am kō pipósáco kecōpe pō wée. ¹⁰ Uu kō kpá re:

* 1:9 Luki 7:46

Pó Upíima, pów hái kékoraane-me ketē wa
aa kō ne apónipe cire keyómecaa yóóni.

¹¹ Lē nnéi ye tenene tóké li paa.

Amá mesére ke pów yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-kóti yare melape.

¹² Pó kam aa li pílesi yare kapi ye kutúkanka caacaa m pílesi mecō.

Pó kam aa pi conse yare kapi ye ketúkanka n conse mecō.

Amá mesére ke pów yé mese mmé n we.

Mpófáa aḡmē áa yé kutene wa. ¹³ Ulécaatumē úye kecire kuu ketumē maalē te:

A kunéluke-luke-mē kényukáótonē-i tone.

Liké ha ne tu péé uye-i kam yé pipóláarō kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴ Pilécaatumē ye yo le? Pi
ifáa inyine le yee Ulécaaa pikei n wai. U pi tummele re piké pē ayu kai yé n lo lē.

2

¹ Lē nnya kai pise re tóké meýánsei mmē kari n kō ne kutu n cōlē, ári kape ne ncée m pō
nnya. ² Nsímé ke Ulécaaa uú ne pilécaatumē nnō n símisi ye mpikēi wale. Nkó yee úu
kutu n tíncō néé úu m m pakare, ye akpanii nyee ne u n sá yénle. ³ In lē, iye kari yé fe ari
ḡméherēe, in te ári n-yulalesimé píima mmú kpísi tóké waise linyine? Upíima ricuruu yee
n-yulalesimé mmē písímé kóraane, pepēe n kō un símisi api ró maa re asei ye nye. ⁴ Ulécaaa
pów kō mewaisaḡa ne mewai píima mpehē mpehē wapisi uú ne nyíse re lē kapi m ma ye
asei le. Uu kō Unfaasone lihēehēe pi hōone yare kuu n la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoipipi ayu n lo

⁵ Asei kecáá, ái pilécaatumē ke Ulécaaa uu ketē kee masí kepire n weme pa re piké
kekecáá m paílē. Kensímé kari nní we tōn símisi. ⁶ Amá unyine ye Nlécaasimé kelō
kenyine-i maa re:

Yo kapi ye sée re usoi póké ne ukēcáá n léise?

Yo kapi ye sée re kesoiipipi póké ne kekecáá m paílē?

⁷ Pō u wale aa tíyese un itunje keru inyine kémee pilécaatumē metene we nkáripí.

Pō ripóyópikōḡ u rikipisele aa ríyu u waise.

[Pō u tonsēle re uké lē kaa n wa kecáá m paílē.]

⁸ Pō mpá yo uanipe-i wale.

Ulécaaa yé mpá yo uanipe-i n wailē, líka mpuri ái kō we kúu uanipe-i m múílē. Mpá ne lē, ári
kahanē n yē te pi mpá yo uanipe-i wa. ⁹ Amá tō nkpéni yénle re Yeesu ke Ulécaaa uu
itunje keru inyine kémee n tíyese un pilécaatumē metene we ye nkpéni riyópikōḡ
tikipile uu kō ríyu yenu, nkpō kuú ne íwe n li uú ne kpi nnya. Kefa ke Ulécaaa uú ne
u n fénne nnya kuu lē pisoí nnéi ríyu kecáá kpu.

¹⁰ Asei kecáá, Ulécaaa yee mpá yo wa lin uanipe-i we. U kō la re sisoipipi kulúí síké
uiyōopi kémee lompō. Kai nní re Yeesu yee ye siriyu lo nnya, li ne risá re Ulécaaa uké íwe u
lukéise uké n nyamí ne kētō-pō uké ne sisoipipi kulúí uiyōopi kémee n hapō nnya.

¹¹ Uyē Yeesu yee ye pisoí akópe n heere ne pē akópe kuu n heere ye usáa use pikó le. Lē
nnya kái isei u we uké pi sée re upimarēcō. ¹² Ticuruu u Ulécaaa maa re:

Hói Ulécaaa! Né ripónyíri pinémáreco símisi.

Né piicápine kémee pō pakarente. ¹³ Uu kō pimáa kpá re:

Né Ulécaaa ne ritá.

Uu kō kpá re:

Née nkó nté ne siwá sē ke Ulécaaa uu né m pa.

¹⁴ Siwá see sisoipipi le ne isoipine ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu pów kō isoipine ne
mesoinye kpísi uu pimēcō umecire pansese kesoiipipi, uu kpi uú ne unkpō mmē Setani yee
nkpō nnanje m múílē tékéé. ¹⁵ Lē kuú ne pepēe pēe nkpō iwame nnya piisoí nnéi kémee ilási

n tũ akpanii tã. ¹⁶ Asei kecáá, ái pilécaatumε kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷ Lē nnya kai pise re uké meyíkiyiki ne upimarecã menyíne n we. Lē kuu wa uú ne pansε Uléecaa usina yee ye íwe n té un kã Uléecaa pikεi ne aseí wai re Uléecaa uké ne pisoí akópe n sárii nnya. ¹⁸ Li uricuruu peikeεle uu íwe le. Lē nnya kuu yé kã fe uu pē kai umεcã m peikeε pin íwe le come.

3

Yeesu ye Moisi fele

¹ Lē nnya pinémáreco, nń ne Uléecaa yee nó n sée pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utumε ne Uléecaa usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ² Pi Moisi kecáá wói re: Moisi ye pεε Uléecaa keyã nnéi kέmee aseí ute le. Limεcã ke Yeesu pów kã pεε Uléecaa kέmee aseí ute, uu u pansεε usína. ³ Nkó yee kέyã m mś ye ríyu mále ai kέyã kē feriyε. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feriyε. ⁴ Unyine yee ye kέyã mō. Amá Uléecaa yee ye nńpá yo mō. ⁵ Moisi ye pεε Uléecaa keyã pikó nnéi kecãpe ukεikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléecaa uu ní maane kecáá ní símisi. ⁶ Amá Kirisi pów ne Kepipi le keε Uléecaa pikó kecáá ní pállē nńone. Lē kέmee kuu aseí ute. Tów nní lē ukeyã pikó, in te ári iwame má, tøn kã tálē in kã ró láárú.

Uléecaa pikó yé kam api wénte

⁷ Lē nnya ke Uléecaa Nfaasone ní maa re:
Nøn neni keyaa nké urinã n kō,
⁸ áni kape nóanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáayaha apí pεε u n kési api kã kucesi kóima-i u peikeε meco.
⁹ Likumúnjé kpe-i ke nópinésáayaha api rinów né wéesi api kucesi kóima kέmee né peikeε. Pin kã ne pikei pē kam ańmē afεena kέmee n wa yē.
¹⁰ Lē nnya kam pēε ne kunai kpē pikó wóosi am te pi pikemúnjé kέmee pólule, ápi nnécée nyu.
¹¹ Kei kai kuwói né wa am wéeri re aseí kecáá, ápi píkai kewénte kē kam n yekeilē kέmee lonine.
¹² Lē nnya, ani nómenécíre tí, pimáreco, ái kape wa re nó unyine ye rikín kópe má úu ye kã Uléecaa pakare, ai tíyεε uú ne Uléecaa yee nfáa n te kepirε tã. ¹³ Lē nnya, ani ikari n kpáriisene nńpá keyáa kέye kapi yé n fe api séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nókenécãpe úka rintíkí urikin tiké tákasi nnya. ¹⁴ Asei kecáá, in te tã nfatene kari hái kékoraane-me m má nńone múllē ne keyáa tãrã-pã, tó ne Kirisi ye pεε lē pénélenle tøn ne we.
¹⁵ Li wólaalē te:
Nøn neni keyaa nké urinã n kō, áni kape nóanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáayaha apí pεε u n kési api kucesi kóima-i u peikeε meco. ¹⁶ Píye pεε Uléecaa rinów kō api kã pεε rinów u wéesi? Píye picã, insá pē nnéi ke Moisi uú ne Esipiti ketē-pã n léeme? ¹⁷ Píye ke Uléecaa uú ne wóosi ańmē afεena? Píye picã, insá pεpεε akópe n wa api kucesi kóima-i kpíni? ¹⁸ Píye kuú ne wéeri re: Asei kecáá, ápi píkai kewénte kē kam n yekeilē kέmee lonine? Píye picã, insá pεpεε kupakarεciré u n nyíse. ¹⁹ Lē nnya, tã yē te nfatene kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompo.

4

¹ Uléecaa ye piyekei masile re u yé tíyεε ari kewénte kē kuu ró n yekeilē kέmee lompo. Lē nnya, ani nómenécíre tí nńone, ái kape wa re li nó unyine púnεise uu pilompo pōone. ² Pi Nsímé Kεcire ró símisile yare kápí pεε pirókpurε n símisi meco. Amá nsímé mmē kapi n kō nń líka pi yoriye. Pεpεε pεε n n kō ápi ne kefa n tene. ³ Tó mpí tów nní ne nsímé mmē kefa n tene, tś ne kewénte kē kέmee lonine. Uléecaa ye kekecáá maa re:
Li kuwói né wale am wéeri re aseí kecáá,

ápi pí kai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine. Uléecaa pikai ye kō pee hái ketē kekoraane-me tenelenle uu kō pee ne lē male. ⁴ U kelō Nléecaasimé kémee keyáa sééi-sééi nkó maa re:

Ke Uléecaa uu upikai nnéi m masí,

uu pee keyáa sééi-sééi tuné wénte. ⁵ Li kō kelō ke-i wólaalē te:

Asei kecáa, ápi pí kai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine. ⁶ Pēpee pee mefoí Nsímé Kēcire n kō ápi ne kefa n tene. Lē nnya kápi kewénte ke Uléecaa uu n yekeilē kémee lompo. Picō yé nkpéni fe api kekemee lompo. ⁷ Lē nnya ke Uléecaa uu kō keyáa féé piyekei rikpá uu ke séi re “Neni”. Kēpire-pō kuu pee limemáa ne Tafiti ritiki uú ne male yare kari kelō pikóme m masí re:

Nōn neni keyaa nké Uléecaa rināo n kō,

áni kape nōanékin takaase.

⁸ Asei kecáa, Yosuwee un pee ne kewénte ke-i písoi n lompo, Uléecaa úu yé pee kō keyáa féé kecō nsímé n símisi. ⁹ Lē nnya, kewénte kenynine ye wele ke Uléecaa pikó api n yénune yare ke Uléecaa uu keyáa sééi-sééi ketúné n wénte mecō. ¹⁰ Nkó yee kewénte ke-i n lompo ye wéntene. U yé kam uu wénte yare ke Uléecaa uu n wénte mecō. ¹¹ Lē nnya, tóké ne kewénte ke-i pilone n yōne. Ari kape tíye tó unyine uké kupakareciré kpē kucō nnya loó.

¹² Uléecaa rināo ye nfáa mále tin kō pikai wai. Ti láarúle ai meyele meté ritéhe tósu. Ti ye usoi lonle ne uisoi nnéi kemee-pō, ari mpá yo kóolené, ari kō akōhō sitanene ne amekpéré kóolené. Ti ye kō usoi mela ne usimúné cérile ari kóolené. ¹³ Líka mpuri ái ketē kecáa we ke Uléecaa úu n nyáni. Mpá yo ye ukeyu-i yánaalenle lin nyáni cáí. Uyē kai pise re tóké ntónéí, lē kari n wa keē.

Yeesu yee Uléecaa usina

¹⁴ Tō Uléecaa usina mále. Uyee nní Uléecaa Kēpipi Yeesu. Uyee Uléecaa kekúrí ha. Lē nnya, tóké lē karí ne nní kefa u n tenelē nsoné m múílē. ¹⁵ Uléecaa usina uyē kari m má úu usína yee úu yé n fe uké tirónárei kémee ró lé. Amá li meníne mpá yo kémee merócō u peikele, uyē úu pee akópe áka wa. ¹⁶ Lē nnya, li pise re tóké kefa kesé ne Uléecaa riyōpitū tikō. Kei kuu yé íwe ró té uu kō ípeelé ró nyíse uu pee kumúné kpe-i kaí ne n sá ró come.

5

¹ Sisoipipi kecōpe kapi ye mpá Uléecaa usina úye wée api pikai u pa re uké písoi lihēehēe Uléecaa m pasii un kō piayu kecáa ne inyōonse wai re Uléecaa uké piakópe pi sárei.

² Uricuruu ye kō urinaréi cire mále. Lē nnya, u yé fe uu pinyuweciré ne pēpee ye m púnne nkó kóm. ³ Ke uricuruu uu nní rinárei m má nnya kai pise re uké ye uakópe kecáa inyōonse wa uu kō umpuri pikó akó kecáa wai. ⁴ Uka úu ye umecire ríyu tē waise. Amá Uléecaa yee ye usoi sée yare kuu Arōo n sée mecō.

⁵ Limecō, ái Kirisi yee umecire ríyu waise uké Uléecaa usina. Amá Uléecaa yee kumúné kunyine-i u maa re:

Pōo Kēnépipi.

Kaí ne neni rimpá, née upósáa. ⁶ U kō kelō kecō maa re:

Pō Melikisetēeki mecō usína le mpá píyei.

⁷ Ke Kirisi uú pee ketē nké kecáa n we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléecaa yásile. U pee Uléecaa ne ténile re uyee yé fe uu nkpō kémee u lese. Kuu aseí ne Uléecaa n tíkilé nnya, Uléecaa pōo kō ne kutu u cō. ⁸ Mpá kuu nní Uléecaa Kēpipi, íwe kuu n li yee tíyese kuu ipakare ceri. ⁹ Uléecaa ye tíyesele uú n nyamí ne kétō-pō. Lē nnya kuu ne pē nnéi pee ne kefa u n tenelē piyóriye teneciré ka. ¹⁰ Uléecaa yee u wée re uké usína Melikisetēeki mecō.

Písoi piké pimecire tí, ápi kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ Tō likecáa nsímé kulúí mále tóké male. Káni ye mekēe n kō nnya, li ne ró páápúle re tóké liasei nó símisi. ¹² Kei kai nní n tu, li péé we yare nóké pee nkpéni picélaa. Amá li kō pee

háí ne nkpéni-me pisele re piké Nléécaasimé kekoraane-me picélaa nó rikpáme. Lẽ nnya, mepre kai pise re nóké nyẽ, áí nkpáni iluke mule-mule kani yé li. ¹³ Nkó yee mepre n nyeni ye kewá le. Uu kahane mewéseyu mē kémee kapi ye lisone ne likópe n céri n kō. ¹⁴ Iluke mule-mule ke piwéese pōo ye li. Pẽ ne menyuwe mále, pin kō lisone ne likópe picere kémee pelaalẽ nsone.

6

¹ Lẽ nnya, tóké Kirisi kecáá icélaa ne kéyu n sí, ári kape ikekoraane ke-i ñmane n we. Tóké icélaa yási yare pepere nfatene kémee m pelaalẽ. Ari la tóké kō kékoraane icélaa kémee n we yare nní mewai mee áme líka n yóriye piyá ne Ulééca kafa pitene nsímé ² ne piniwole mpehẽ mpehẽ kulúí nsímé ne pisoí kecáá anípe pilaa ne pikpōkpō meyiise ne ketúhaaneyaa tōrō kecáá nsímé. ³ Tóké ne kéyu n sí. Ulééca un ncée n he, lẽ kari sónti tóké wa. ⁴ Pinyine ye wele ke Ulééca metéí ame rinkpáii, api ihée yee keyómecaa-pō n léeri lélé, Nfáasone nn kō pikeméé we api kō ne piisoí kpure kémee pepō. ⁵ Pi kō pee picere masile re Ulééca nsímé ye láárúle, api kō kom te ketē fale kee n weme ye ñnanje mále. ⁶ Mpá ne lẽ, api pee kō Ulééca fómni. Lipite pẽ ápi ye fe piké piakópe kepire pítō rikpá piké isoí conse. Líriyíkí re pi Ulééca Kepipi kunapéékō kecáá pikarii kpálenle pin kō pisoí keyu-i keriyu kopu.

⁷ Asei kecáá, ikónne in kecare keniyine kémee n cuunkee, iluke in nsone n wa, li ye pẽ nnya kapi ke n lum kuláa wale. Ulééca yèè ke rikpále. ⁸ Amá in te sinípeleépi ne mewéé mee kei le, áke pee líka yoriye, Ulééca yé anōo ke wa, api pee mese nna ke sé. ⁹ Pinésáne lala kecire, mpá kari nní n símisi, tō tálẽ te ncée sone mme-i ke Ulééca uu yé nōanéyu n lō kani tikilẽ. ¹⁰ Ulééca ye aseí tikilenle un ne túhaane. Uu nómenéwai sone paleine. Uu kō paleine re nō ñla u nyíse ani ñla mmẽ ne tiki aní ne upikó léni. Nō kō ne wele nōn pi léni. ¹¹ Tō la re mpá nó úye uké lẽ n ñmópúlẽ háí ne kété-pō, nóké ne lẽ nnéí kani m mé n yé nnya. ¹² Ari la nóké siká m má, amá ani pepere Ulééca ne kafa n tene pin ne piripōo we mecō n we. Pepere ye lẽ ke Ulééca uu ne pi m mé uké pi he yẽ.

Tinōo ke Ulééca uu n yekei ári méwoo waine

¹³ Ke Ulééca uu Apiraham tinōo n yekei, u pee wéerile. Líka áí we lee u n fe kuu yé re u yé lirinyiri sée uu ne wéeri. Lẽ nnya kuú pee mese urinyiri cire sée uu ne wéeri. ¹⁴ U pee re: Asei kecáá, né meýá kunípe pō múlukuse, am kō pipópírẽ kulúí waise. ¹⁵ Apiraham uu mesei ne uripōo n we un lẽ ke Ulééca uu n yekei re u yé u wa mé uu ha ne li yenu. ¹⁶ Usoi yèè lelee u n fe rinyiri séele uu ne wéeri ai nyíse re aseí kuu símisi, ncée ñn we re piké u kesi. ¹⁷ Ulééca ye pee lalé uké pepere urinōo kuu n yekei m mé nsone nyíse re urinōo kuu ní ma ári kuconse we. Lẽ nnya kuu rinōo yekei uu kō wéeri uu rikécáá kpápō. ¹⁸ Mewai mē keté áme kuconse we. Ulééca uu yé fe uké mekemee nnōome wa. Lẽ ne tō mpi tōo nní ukemee kepéké ñ yé meýá ikari kpáselenle tōn ne rinōo kuu n yekei mé. ¹⁹ Lẽ kari n tálẽ tōn ne mé ke ntófáa ní ne saulẽ tōn ne we. Kesáu kee páápúle yare kúninōi kesau kee ku m múílẽ kun ne nsone nyenu. Kesáu kee kenírípi kapi kelō sone ne kelō sone riyíkí kecōpe rinkéne lurile aké léepō. ²⁰ Kei ke Yeosu uu ne kekpeé tō wa uu tó nnya mefoí lompō uu pee Melikiseteki mecō panse mpá píyei Ulééca usina.

7

Melikiseteki ye uyōopi le un kō Ulééca inyōonse uwai

¹ Melikiseteki uyee pee Salem uyōopi le un kō Ulééca yee mpá yo kecáá n tũ inyōonse wai. Ke Apiraham uu piyōopi piferiyé m masí un kulu, Melikiseteki ye ne u risánele uu rinōo sone u tikise. ² Apiraham uu pee lẽ nnéí kuu m má curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. Melikiseteki aseí nyee nsímései uyōopi. U kō pee Salem uyōopi le. Liasei re nkíññiye uyōopi.

³ Uu ne usáa, úu ne úni, úu kò kumáre kúka kémee léeri. Api ríka ukemarayaa née unkpò nkó ríka símisi. Uléécaá Kεpipi meçò kuú we. Uléécaá inyóonse uwai lo mpá píyei-pò.

⁴ Ani yē te úu kusa ríyu má! Uyē ke urókpure Apiraham uu lē nnéi kuu atòpi kémee n kpíikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵ Isé ye ncée hele re Lefi kumare pikó pεe Uléécaá inyóonse n wai piké ye Isirayeli pikó picò pise piké pilikó nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucò kapi lē wai, pin kò ne kesē Apiraham sipirē. ⁶ Melikiseteeeki uyē úu kò pεe Lefi kumare ukó, amá Apiraham ye pεe ulikó nnéi curii awélé kefi, Melikiseteeeki uu kuse kpísi uu kò pεe Apiraham ke Uléécaá uu anòò n yekei re u yé linyine u wa, rinòò sòne tikise. ⁷ Ai céreise re mpá úye ye nyule re uwéése yee ye usínsá rinòò sòne ritikise. ⁸ Lefi sipirē see ye awélé kefi kémee kuse n kpísi pò ne sisoipipi le see ye n kpu. Amá Uléécaá Nsímé atelé ye maa re Melikiseteeeki pò ne usoi le yee úu ye n kpu. ⁹ Lefi sipirē ke Isirayeli pikó api ye neni nní mpá yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lē nnya, pi yé fe apí maa re Lefi pò ne kò pεe Apiraham ne ritikile uú ne ulikó curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰ Mpá kápi pεe kahane nní Lefi m mári, u pεe Apiraham menyε kémee wele, Apiraham ne Melikiseteeeki apí ne sáne.

¹¹ Uléécaá ye pεe Lefi sipirē isína tonsεle uu kei ne Isirayeli pikó isé pa, uu pi kúrúrusε. In pεe re Lefi sipirē sē ye pεe isína tone lin nyamí ne kètò-pò, ái yé pεe wa re usína féé uké Melikiseteeeki isína icò tone. Arò isína metone meçò mee yé pée ne risá. ¹² Pi ye pin kumáre féé kunyine-i usína n tí, li pise re isé pòóké kò conse. ¹³ Asei kecáá, uyē ke nsímé mmú nrí ne nté m máne ye mpuri féé ukó le. Mpuri mmē ukó úka úu píkaí isína tonelē uké kenýóonse kémee pikéi wa. ¹⁴ Yuta pikó mpuri kémee kapi Urópiima mari. Mpá úye ye lē nyule. Ke Moisi uú pεe pεpεe ye Uléécaá inyóonse n wa nsímé n símisi, úu pεe pimpuri kémee pεpεe ye inyóonse n wa nkó ríka ma.

Usína yee Melikiseteeeki meçò ní we

¹⁵ Tò nkpéni nsímé mmē kapi m ma aseí nsòne konle re usína yee Melikiseteeeki meçò ní we ye leemεle. ¹⁶ Ai isé ke pisoí api n wa yee ncée u he re uké isína tone. Amá nfáa mee rn ye píkaí n nyere nnañe kuú ne isína tone. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémee ukecáá wólaalē te: Pò mpá píyei-pò Melikiseteeeki meçò usína le. ¹⁸ Isé foí íi pée nyamí ne ikètò-pò, íi kò líka yoriye. Lē nnya kapi i kpu. ¹⁹ Asei kecáá, Moisi isé íi fe iké Uléécaá inipεe-i linyine sònukuse ne likètò-pò. Amá tò nkpéni ncée sòne kari yé ne n tálē yenle. Ncée sòne mmē ye kò tíyεsele arí ne meýá Uléécaá kò.

²⁰ Limemáá, Yeesu isína ye kò ne impehē le. Uléécaá yee símisi uu wéeri kuú ne isína tone. Ai písína picò kémee lē wa. ²¹ Amá Uléécaá ye Yeesu kémee símisile uu wéeri, uu u maa re:

Upiima úu rinòò tē mékeñe má.

Pò mpá píyei-pò usína le. ²² Lē nnya ke Yeesu uu pansε nkómεine fale mee nfoí n fe umúlé.

²³ Ai kò yá, písína picò pò ne pεe kulúí wele re nkpò rn yé tíye piké mesére isína n tú nnya. ²⁴ Amá Yeesu pò ne mesére wele. Lē nnya, isína kuu n tú íi unyine ucò kúpa we. ²⁵ Lē nnya kuu yé fe uu pεpεe ye ne u rintiki apí ne Uléécaá kémee sí ayu meýikíyiki lolu. Kuu nní mesére nfáa m má nnya, u yé fe uu pikεcáá Uléécaá n welu.

²⁶ Usína uyē mpuri kaí ne sá re tóké m má, úu mékperinkpe póriilē, úu ncaai ríka wa, úu akópe áka wa, u ne pikópekòó apí líka pénelē. Uléécaá ye ketone cáca kee sicò n fe kecáá u tonsεle. ²⁷ Ai pise re uyē uké ye písína picò meçò mpá keyáa kéye uakópe cire kecáá inyóonse wa uu pεe lē memáá kuyu pikó akó kecáá wai. Mecíreníñe kuu inyóonse iyē wa uu másu, pée uyε-i kuú pεe umεcire n kpísi uu pisoí akópe nnya he. ²⁸ Pē ke Moisi isé íi isína n tónse ye pεe pisoí picò meçò ntóhò mále. Amá rinòò tē ke Uléécaá uu isé iyē kepíre m ma uu wéeri ye Ukepípi kee ní nyamí ne kètò-pò isína tonsεle hái ne mpá píyei-pò.

8

Yeesu ye Uróléecaa usina

¹ Nsímé mmē kari pisímé ní la kefirírí ye nkpéni nké: Tò Usína mále yee keyómecaa-pò Uléecaa yee rínanje nnéi n te riyòòpitù kuluke-luke-mē kényukòtone-i n tũ. ² Uyee kunyòònsēcánjì kéméé kelò sòne riyíkí-i isína pikei wai. Ai kesoi pipi kee kucánjì kpē wa, amá kucánjì yíkíyiki ye ku ke Upiima uu n wa.

³ Asei kecáá, nípá usína úye pikei pee uké ye lihēehēe ne lē kapí ne n nyòònsē Uléecaa pa. Lē nnya kai pise re Yeesu pòkéké kò linyine ne hapò uké he. ⁴ Un pee ketē nté n we, úu yé pee fe ricuruu uké isína tone. PISOI pee isé kecáá isína pikei n wai ye piwée máálenle. ⁵ Pikei pē kapi kei n wai ye lelee keyómecaa-pò meyíkíyiki ní we iyíraane le lin kò likumíiri. Pi waille yare péé uye-i ke Uléecaa uú pee Moisi n nyíse lē kuu yé kucánjì n wa mecò. U pee u maa re: A ripáí, aa pikei pē wai yare kam nní riyópe kecáá pò n nyíse mecò. ⁶ Amá Yeesu isina kuu n tũ ye ketē kecáá pikó ikó fele. Uyee tíyēsēlē ke Uléecaa uú ne nkómēine yíkíyiki pISOI sée un kò pikecòpe nsímé nyòònsē. Lē ke Uléecaa uu n yekei re uké nkómēine mmē kecòpe wa ye fele.

⁷ Asei kecáá, nkómēine foí nn péé n nyamí ne kètò-pò, áí yé pee nkpáni pise re piké kò melírũ pikómēine rikpá. ⁸ Uléecaa ye péé ne upikó césile kuu ne maa re:

Né Upiima, ne maa re siyáa ye weme,
kam yé ne nkómēine fale ne Isirayeli pikó
ne Yuta pikó n sée.

⁹ Nkómēine mmē rín wene yare mmē kamí ne pipisaa n sée
keyáa kē kam kunípe pi n tí amí ne Esipiti keteni-i pi lese.

Upiima uu kò kpá re:

Ke piricuruu ápi n fe piké nkómēine mmē kecáá ní sòne nnya
ke né am kò ne kutu pi ricò.

¹⁰ Ani nyánii, nkómēine mmē kamí ne Isirayeli pikó n séine siyáa sē kepire ye mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa,
am kò pisifa kémee i wòlu.

Am pee piuleecaa,
api pee pansē pinékó.

¹¹ Piuka úu yé pee uuyucò céési.

Piuka úu yé kò uumarécò símisi re:

A Upiima ceri!

Asei kecáá, pinnéi yé né céri.

Kai n kpísi pikecòpe kewá sínsápi hái ne uwéése kéméé-pò.

¹² Liriyíkí re ne sóntile ké pincaai pi sárei,
ám yé kò lē kapí ne né m púnne léisente.

¹³ Ke Uléecaa uu nní nkómēine mmú n sée re nfále, li nyíse re nfoí mmē ne pikpurũ masile. Yo in n kpurũ, linkó nn n tene, li wele lin tósu.

9

Ketē nté ne keyómecaa-pò piyomēyáhaa

¹ Nkómēine foí pò ne kò pee inyékii mále kapi ye n wa apí ne ketē nté Uléecaa Keyò kémee u yáasi. ² Pi pee kunyòònsēcánjì kariile api ku kénē meté. Kelò foí kapi ye sée re kelò sòne. Kei ke sífiráa ketòsi ne kutaapili ne akpónó kapi Uléecaa n he áa we. ³ Kenírípi lírũ kepire ke kelò kecò aké we api ye kē séi re kelò sòne riyíkí. ⁴ Kei ke wura ketunipi ke-i kapi ye tulaali n ñmaasi aké péé we ne nkómēine kutakai kpee kunnéi wura m póriilē. Kukeméé ke wura kulũ kunyine akú péé we. Aròò kunaapi kpee pee n felesí ne nkómēine akpáncúkú ye kò pee kpē kéméé wele. Nkómēine anòò nyee pee akpáncúkú nyē kecáá wòlaalē. ⁵ Nkómēine

kutakai kpě kecáá kapi piléecaatumε πεε ye ní merí amííri serí api nyereεε, lin nyíselē te kei ke Uléécaá uú we. Piaméñ amííri ye πεε kutákai iwúkí yáriilenle. Ai nkpéni kari yé mmē símisi ne nketo-pò.

⁶ Kapi lē nípá yo n nyóonsente api yikikeε, πεπεε ye Uléécaá inyóonse n wa api ye πεε nípá keyáa kéye kunyóonseacáníí kelō foí kέμεε lompò api inyóonse wai. ⁷ Amá Uléécaá Usina mecireε γεε ye kuñmē kέμεε mese kóló kelō lírū kέμεε lompò uu inyóonse wai. Isee kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyóonse menyε ne iyē kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa ápi la kecáá n nyóonse menyε kuu ye ne kei lompò. ⁸ Lē ke Nfáasone nri ne nyíse re ke kunyóonseacáníí kelō foí ake kò ne nní piwée n kpálē nnya, úka úu yé fe uké kelō sone riyíki-i lompò. ⁹ Kumúnjé nkú kέμεε kari nní ní we kumííri kai lē nyíse. Liasei re lihεεεε kapi Uléécaá m pásii ne isee kapi ne n nyóonsente ái ye fe liké πεπεε lē n wai simúnjé kέμεε nyíse re pi Uléécaá inipeε-i nyamlε ne kέto-pò. ¹⁰ Lē nnéi ye sisoipipi ricuruu isé le γεε iluke ne píta ne píniwole ke usoi uu ye ne uakópe n hεεε kέμεε ní we. Isé iyεε πεε rínanje mále hái ne kumúnjé kpεi-pò ke Uléécaá uu nípá yo n conse.

¹¹ Amá Kirisi pǒ ne Uléécaá Usina le γεε ní ka uké memá mee n weme ró nyíse. U kunyóonseacáníí kunyine kέμεε lompòle kpeε ríyu píima m má kun kò nyamí ne kuketo-pò. Ai pisoι πεε ku kari. Lελεε re áku ketē nté kukó. ¹² Mecírenínje ke Kirisi uu kelō sone riyíki-i lompò. Ai apoila ne ináa menyε kuú ne lompò, amá uricuruu menyε kuu he uú ne hái ne nípá píyei-pò tiróyu lolu. ¹³ Pi ye apoila ne anáala menyε kpísile apí ne kunáyaha kapi n tóroise nfuřò péne apí ne usoi γεε mékperinkpe m póriilē níjesi, uipinje ii funi. ¹⁴ In mesei lē, Kirisi menyε pǒ ye rínanje máne ai lē tósu. Nfáa teneciré mee tíyεε kuu umecireε kpísi uu Uléécaá he yare inyóonseεεε γεε íi ncaai níka m póriilē. Inyóonse iyεε sirómúnjé kópe hεεεεε toké ne Uléécaá γεε ye nfáa n he pikεi n wai.

¹⁵ Lē nnya, Kirisi γεε we un Uléécaá ne sisoipipi kecòpe nkómεine fale wai. Pisíményóonse pē nnya ke sisoipipi sē ke Uléécaá uu n sée asi yé keyómεcaá-pò nfaa yē. Kirisi ye sisoipipi akópe kasi nkómεine foí kέμεε n wa nnya kpule uú ne akpanii kasi yé πεε sikupakareciré nnya n yé kέμεε si lese.

¹⁶ Usoi un n la piké umεkpò-maá linyine wa, li pise re piké yé te u pikpò masile api kelene li wai. Piké kelene rítelē tē n wúkule, li pise re piké nyíse re uyεε ri n wói ye pikpò masile. ¹⁷ Uyεε rinóo n yekei un nfáa m má, usoi úu yé fe uké urinóo tē ne pikεi wa. Umεkpò-maá ηmanε ke urinóo ari yé pikεi wa. ¹⁸ Lē nnya kapi isee kpu apí ne nyóonse api ménye kòoni nkómεine foí ke Uléécaá uú ne pisoι n sée nn kelene koraane. ¹⁹ Moisi ye πεε likumúnjé kpε-i nípá isé iye kéenle pisoι nnéi keyu-i yare kai rítelē kέμεε n wólaalē. Uu πεε limemáa ináa menyε ne ipoi menyε kpísi uú ne míni còhane uu kò ménme wéé ne kehíhíipi kē kapi ye n sée re isòpi kpísi uú ne isé ritelē tē kecáá ne sisoipipi kecáá mpei. ²⁰ Uu πεε re: Ménye mmé mee yé nyíse re Uléécaá ye ne nkómεine nó séele re nòké n titiki. ²¹ Uu kò limεcò kunyóonseacáníí ne ilū iyē nnéi kapi ye ne kenyóonse-i pikεi n wa kecáá ménye mpei. ²² Li isé kέμεε we re ménye kapi ye ne likei meyā hεεε cáká-cáká. Ménye mensá akópe nnya n kòonu, áa ye kusárei wa.

Kirisi menyε ye akópe hεεε

²³ Lē kai pise re piké lelee keyómεcaá-pò likó kumííri n nyíselē hεεε. Amá li kò pise re piké keyómεcaá-pò likó ricuruu pǒ kò ne inyóonse γεε rísonε n fe hεεε. ²⁴ Lē nnya, ái kunyóonseacáníí ke pisoι api n kari kέμεε ke Kirisi uu lompò. Ku keyómεcaá-pò kukó kuyíraane-yíraane le. Amá keyómεcaá ricuruu kέμεε kuu lompò re uké Uléécaá keyu-i tó nnya nyereε liké ró lé. ²⁵ Uu kei lompò re uké umecireε kpísi uké ne nnóo kulúí nyóonse yare ke Uléécaá usina uu ye nípá kuñmē kúye ne isee menyε n lompò mecò. ²⁶ In πεε lē n we, hái ke Uléécaá uú ne ketē ne keyómε n wa, li yé πεε pise re Kirisi uké íwe li nnóo kulúí. Amá mese kóló kuu nfáani ketē nké-i léeme, uu umecireε kpísi uú ne mecírenínje nyóonse uú ne akópe lese. ²⁷ Mecírenínje ke usoi uu má re uké kpu, Uléécaá uu πεε limemáa ne u

túhaane. ²⁸ Limεcɔ ke Kirisi uu umεcire kpisi uu mεcirenίne he apί ne pisoι kulúi akópe kecáá u nyóonse. Amá u ha melírũ pεerile, áι pεe akópe pilese nnya. U ha pεerile uké pεpεe u m mé ayu lo.

10

¹ Asei kecáá, lisone lee kepire n weme kumíiri ke isé ii lése ii nyíse, áι liriuruu kii nyíselē. Lē nnya, mpálike íye wa, íi yé fe iké mpá píyei inyóonse ise iyē kapi mpá kuηmē kúye mesére n wai ne tíyese pεpεe lē Uléεcaa n yáási piké n nyamí ne kétɔ-pɔ. ² In pεe lē, áι yé pεe nní n we pin inyóonse iyē piwai tíyee? Li yé pεe nní n wele pεpεe inyóonse iyē n wai pin mεcirenίne pisonaa masí, akópe áa yé pεe pikemúné-i pi pekési. ³ Amá inyóonse iyee menίne pisoι akópe mpá kuηmē kúye pi léisente. ⁴ Li we re anáala menye ne apoila menye áme yé fe meké akópe heere.

⁵ Lē nnya ke Kirisi uu ketē kecáá ka uu Uléεcaa maa re:
Aa inyóonse née lihεehεe la.

Amá ipiηe kaa né mō.

⁶ Ai isee kapi n tóroise múkú-múkú née inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akópe u sárei kaá yósí.

⁷ Kei kam péε maa re: Née nkó. Ne sónεpɔle, Uléεcaa,

ké mεpóla wa yare lē kapi Isé ritelé kémεε kenéεcáá n wói mεcɔ. ⁸ Kirisi ye nté male kelene re:

Aa inyóonse née lihεehεe la, áa kɔ ηmurei páké inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akópe sárei yósí, in kɔ ne isé kecáá kapi lē wa. ⁹ Uu kɔ kpá re: Ne sónεpɔle ké mεpóla wa. Inyóonse kpure kuu lē kpυ uu iféε kpisi uu iripɔhɔ wai. ¹⁰ Uléεcaa mela mē ke Yeesu Kirisi uu n wa uu umεcire kpisi uu ne mεcirenίne nyóonse nnya kari akópe kémεé le.

¹¹ Mpá Uléεcaa inyóonse uwai úye yèè mpá keweesi kéye ukekai kémεé n wele un upikai wai, un mesére inyóonse ise iyē wai, liinyóonse iyē íi ye kɔ pikai fe iké akópe lese. ¹² Amá ke Kirisi pɔɔ mεse ηmane inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akópe sárei n wa, uu pεe limemáá Uléεcaa kuluke-luke-mē kényukótone-i mpá píyei n tú. ¹³ Kei kuu nképni neni mé Uléεcaa uké upilaarɔ ukenyale-i riwulase. ¹⁴ Inyóonse ise kuu mεcirenίne wa uu ne Uléεcaa pikó pansese pisoι pεe mpá píyei-pɔ akópe kémεε n lélaalē.

¹⁵ Lē ke Nfáasone pɔɔ kɔ tíyese ari céru. Li we re Nfáasone ye péε maa re: ¹⁶ Upíima ye maa re:

Áni yēε, nkómεine kamí ne pi n sée ye mmú:

Siyáa sē metómpɔ-maá, né inésé piakinj kémεε wa.

Am kɔ pimεsɔhɔ kémεε i wɔlu amí mεelúse.

¹⁷ Uu kɔ kpá re:

Am yé kɔ pikai piakópe ne pincaai kecáá léise.

¹⁸ Asei kecáá, in te pi kelɔ pisoι akópe sárei, inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akópe sárei íi kɔ kei piwée kpálē.

Tóké ne Uléεcaa rikɔ

¹⁹ Lē nnya pimáreεcɔ, tɔ tálenle re Yeesu menye ye ncée ró hele tóké ye ne tirópɔɔ kelɔ sone riyíkí-i lompɔ. ²⁰ Uipiηe yeε kusánáá kapi kenýóonse-i rinkéne. Iyē kuú ne ritiki uu ne ncée fale mεε ye nfáa n he ró yéu. ²¹ Lē nnya, tɔ Uléεcaa usina mále yeε Uléεcaa keyɔ iwéése n tú. ²² Lē nnya, tóké kefa kese ne Uléεcaa rikɔ ari kɔ nfatene meyá m má nké iníní m má. Simúné kópe see sirófa kémεε ní we siké n heereleé así lelu, tóké kɔ irópiηe ne míni sone n wolēlē. ²³ Tóké lē karí ne n tálē anίpe keté rimúlú, irópiηe íi kape riyɔɔ. Li we re uyεε rinɔɔ n yekei ye aseí ute le. ²⁴ Ani tíye tóké n lénaane tóké ne níla ne mεwai sone piwai kémεé n ηmóópúsenelē nnya. ²⁵ Ari kape ye tó ne pē tɔɔ ye n cápine riyá tóké iyaa n we yare kai picɔ kémεε inyékii m pansε mεcɔ. Amá tóké ye menίne ikari n kpáriisene, kani nní meyíkíyiki n yé te keyáa tɔrɔɔ ye nyahaimεle nnya.

²⁶ Li we re kari nní nsímései picére m masí nnya, tòn kò ne n we tòn ne mərə́la kémee akópe n wai, inyóonse íka íi péé we kari yé n wa piké ne akópe ró n sárei. ²⁷ Amá rterii ke usoi uu yé péé ne n tū un ne Uléécaa ketahai kuú ne pisoí n túhaanene ne nna mee pipakareciré ní torene kutoi mé. ²⁸ Usoi un Moisi isé rinlóbó, pisoí pité née pitaani pin m maa re mesei ye me, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u té. ²⁹ Nò yé te uyee Uléécaa Kepipi rińtakári uu fómpò ye ne akpanii nyé atóhè-tòhè sále re u nkómèine menyee mee u m pansese Uléécaa ukó waise likpárakóbó, uu kò Uléécaa Nfaasone mee ye Uléécaa nfanare usoi n nyise lámaankee nnya. ³⁰ Li we re tò nyule uyee m maa re: Né kaí ne sá re ké ye pisoí mewai pi ceai, née yéé pisoí ihéé pi pa. U kò maa re: Né Upíima, née ne nnépuri pikó túhaanene. ³¹ Ai kukaha we re usoi uké Uléécaa yee nfáa n te anipe-i lóipò.

³² Amá ani siyáa foí se-i ke metéi ame nó rinkpáii léise. Kai pikpáii nó m masí, nò pee likumúhè kpe-i íwe píima kémee ne pináa meyā tihmóópule: ³³ Api ye pinyine-i alé ne risoiwuí kémee isei nó n wapaase pin kò nó wéékuselé. Ani kò pinyine-i pepere íwe iyé ícò kémee ní we kecáa kpá ani pi léni. ³⁴ Asei kecáa, nò ye pee pikpaniikó íwe ténle, ani ye kò ne mpónare hmurei re pisoí piké nólinékó nó yási, nòn nyu re nò memá píima mále mee lè n fe men kò mpa píyeyi we. ³⁵ Lè nnya, áni kape lè kaní ne n tálè fóim. Ihéé píima inyine ye likeméé wele. ³⁶ Asei kecáa, li nó pisele re nòké nymóópú m má, nòn Uléécaa mela piwai m masí, nòké péé ne lè kani m mé n yé. ³⁷ Nléécaasimé atelé ye maa re:

Asei kecáa, li tise nkáripí, nkáripí fíi hmaa,
uyee n sónti uké ne n tuine. Uu yé nánaipe.

³⁸ Unékó yee inénipee-i aseí n tíkílè
yé unfatene nnya nfáa wa.

Amá un kepire-mè tintòpi, ám yé pee uipuri n la. ³⁹ Amá in tóò, ái tóò pepere ye rintópi apí ne pòlu. Amá tó ne pepere ye ne kefa n tene ai piriya lólu le.

11

Pirókpure Isirayeli pikó nfatene

¹ Nfatene ye pinmurei le re lè ke usoi uu n tálè ye piwai masile, te lè ke usoi úu n nyáni ye kò wele. ² Pikpure nfatene nnya kapí pee ipakare yé.

³ Nfatene mee tíyese kari nyu re rinóbó ke Uléécaa uu ne mpa yo wa. Ai pee wai re lè kari nní n nyáni ái lelee kúyene ní we kémee léeri.

⁴ Nfatene mee tíyese ke Apeeli uu Uléécaa inyóonse wa ii Kayee ikó nsone tósu. Mmè nnya kapi u sée re aseí ute. Uléécaa ricuruu yee uinyóonse iyé pakare re i nyamlé. Inyóonse iyé nnya, mpa kuu nní ní kpu, ukecáa nsimé ye ne wele tòn n kóméi.

⁵ Nfatene mee tíyese ke Uléécaa uu Enóki kpíipò uu pee nkpò yé. Ke Uléécaa uu u n kpíipò nnya kúu nkpò yé. Uléécaa uké kelené u n kpíipò, Nléécaasimé ye péé maa re uisoi ye ne Uléécaa sále. ⁶ Nfatene nnsá n we, úka isoi íi yé fe iké ne Uléécaa n sá. Li we re nkó yee Uléécaa n yáasi uké ne kefa tene re Uléécaa ye wele. U ye pepere u n wéési ihéé pale.

⁷ Nfatene mee tíyese ke Nowee uu lè ke Uléécaa uu u n símisi re li yé wa hmurei uu kò pee kahane li n yé. Kuu Uléécaa riwure m má nnya, uu kutákai karií uu ne ukeyò pikó ayu lólu. Nfatene mmè nnya kuú ne keté nnéi pisoí akópe pa, uu pee kò mmè nnya pansé aseí ute.

⁸ Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Uléécaa iséi hmurei uu keté ké kapi n yekeilè te uké masí n te kémee sí. U pee tósule uu kò nyu yei kuu sí. ⁹ Nfatene mee tíyese kuú ka yare usáne uu keté ké kapi n yekeilè te uké masí n te kéméé tone un acánjí kémee sói. Isakki ne Yakupu kapi umecò keté ké n yekeilè ye kò pee kei sóile. ¹⁰ Apiraham ye pee kuyu kpee akúí papé-papé kecáa m mómáalè ménle. Uléécaa ricuruu yee kuyu kpè umúhè, uyee kò kuumòme.

¹¹ Nfatene mee kò tíyese ke Sara ricuruu uu kewá mari, ahmè nye-i kuu yé pee m mári an kò pitómpò masí. U pee nyule re uyee rinóbó n yekei ye aseí ute le. ¹² Lè nnya ke sipírè asi usoi

use yee kekpo ne nnyáã piwai ní masí kémee léeme, sin kulúí we yare keléecaa awarepi ne mínimaa ritime nnyene mee ní n kúkeẽ ní we.

¹³ Pinnéí ye pee nfatene múílenle apí weri apí ne kpíni apí lē kapi pi n yekeilē yósi, amá ketaa-pò kapi menípee li kpasi, ai pi larisi apí háa re pi písáne ne picéetəŋé le pee ketē kecáá ní cemélē. ¹⁴ Pēpee nní lē n símisi ye meýíkíyiki nyíselenle re ketē kapi wéési. ¹⁵ In pee kei kapi n léeri ke pikumíiri akú wepò, pi yé ncée yē apí kei pele. ¹⁶ Asei kecáá, ketē kee nké ní fe kápí ne náápò. Lelēe keyómecaa-pò kekó. Lē nnya ke isei íi Uléecaa we re piké u sée re Piuleecaa, kuu nní kuyu n yekeilē uké pi pa nnya.

¹⁷ Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Isaaki kpisi re uké ne nyóonse pēé uye-i kai u m peikee. Ukepípi cireníne kuú pee lē palē piké ne nyóonse, Uléecaa un kò pēé ne anòo u yekei ¹⁸ uu u maa re: Isaaki kémee kaa siyáse yenu ne apí ye ripónyiri si séi. ¹⁹ U pee tálē te Uléecaa ye rínanə mále hái un yé fe uu usoi pikpòkpò kémee yukuse. Lē nnya ke Uléecaa uu ukepípi u pese ai wai yare nkpò kémee kuu ke yukuse.

²⁰ Nfatene mee tíyese ke Isaaki uu Yakupu ne Esau rinòo səne ritikise un tálē te li kóso-pò lē wainə.

²¹ Nfatene mee tíyese ke itunə ii tu re Yakupu uké kpu, uu Yosefi piŋmáne ketē nípa úye rinòo səne tíkise, uu ukusele kecáá nyíki uú ne Uléecaa ríyu waise.

²² Nfatene mee tíyese ke Yosefi uú pee kekpo nyahai, uu símisi re Isirayeli pikó yé kam apí Esipiti keteni-i lelu, uu kò símisi lē kapi yé masí uakəhə n wa.

²³ Nfatene mee tíyese ke Moisi usaa ne uuni apí u mari apí u pésu iware itaani. Kapi n yé te kewá ye pinyáni nyamí nnya, apí isé ke uyóopi uu ní pa iwame wa.

²⁴ Nfatene mee tíyese ke Moisi uu papisi, uu yúlu re apí kape ye u sée re Esipiti Uyóopi ukpére kepípi. ²⁵ Uu wée re piké u ne Uléecaa pikó kesé íwe n wai ne kuu yé itunə kerí inyine-i akópe kémee rínanə n kóméi. ²⁶ U pee yé te aseí kecáá, un Kírisi mecə alé kémee n we, li memá píima le ai tósu Esipiti ketē kecáá lisəne nnéi. Liriyíki re ihéé yee u m mémpo kuú pee nyáneipo.

²⁷ Nfatene mee tíyese kuu Esipiti keteni-i yisi úu kò uyóopi kuwəi wuri. Liriyíki re u pee tásile yare u pee uyeé úu kúyene ní we meýíkíyiki nyánile. ²⁸ Nfatene mee tíyese kuu nkpò melóo anyá li, uu anənoo ménye póriinkee re uyeé n kóni úu kape ka uké Isirayeli pikó sipipi foí rica.

²⁹ Nfatene mee tíyese ke Isirayeli pikó apí Míni-Wéé-Nkoi ritéŋ yare ketē kóima. Amá ai Esipiti pikó pee pitéŋ ní peenu pó muuni.

³⁰ Nfatene mee tíyese ke Isirayeli pikó apí Yeriko imele siyáa sisēi pikóónú masí, íi lóləsi.

³¹ Nfatene mee tíyese ke unósi wásankáí Rahapi uu rínanə pēpee pimúŋaa n hápə yósi. Lē nnya kápí u ne pēpee apí Uléecaa m pakarelē ripéne piké kó.

³² N-ye kam yé kò písímé rikpá? Nen te ké Seteyəo ne Paraaki ne Samsəo ne Yefutee ne Tafiti ne Samuyeli ne antepuyə nkó símisi ké tánəne, itunə yé né ripári. ³³ Nfatene ye tíyesele picə apí atəpi wai apí siyóopitē feriyente apí kò leleə aseí n tíkile wai, apí Uléecaa rinəo kuu n yekei yenu, apí kò ákinaá inəo móŋnise, ³⁴ apí nna kutoi kopu, apí ŋméherēe apí pi yē piké ne atéhe pi parii, apí kufəŋ fine apí limemáá atəpi kémee rikəhə yenu apí kò atəpilee sanə feriyə apí lákase. ³⁵ Pinósi pinyine pikó pee n kpí, apí pikpòkpò kémee yisi apí nfáa kpá.

Apí písoi picə pó íwe píima lukeise, apí yúlu re apí ikeméé lelu. Pikpòkpò kémee meýise kapi lē la piké ha meýíkíyiki yisi nnya. ³⁶ Apí picə pó kò nnyei nam, apí iséí pi súdeke, hái ricuruu apí pi pahaankee apí kukpaniilee pi tani. ³⁷ Apí apare pi tapisi apí kóni, apí pi peikee, apí pi sékerente apí kériine, apí atéhe ne pi kóni. Pí pee tórinkeele pin asəŋkone ne apoikone tántilē, apí líka má, písoi pin pi wéékuselē pin íwe pi wai. ³⁸ Ketē áke ne sá re pē piké kekeméé n we. Pí pee acesi kóima-i ne ayópe kecáá ne aparepoo-i ne atenhore-i tórinkeele.

³⁹ Pinnéi mmē nfatene ye týesele api pikecáa nsímé sone símisi, amá ápi lē ke Uléecaa uú ppe n yekei yē. ⁴⁰ Ai líka nnya, Uléecaa ye ppe lisone lee lē n fe ne ró lalē, úu ppe la pē ηmane piké li yē, tó ári kapē kēmeē n we.

12

Uléecaa ye urósáa le

¹ Ke píseérakó kulúí píima nkú api nní ró n kálaalē, táké ncóη ne akópe nyee ye ró n kálisi kekéripi fómpo, ari ppe itó kai m píse re táké wa kēmeē ne kēyu pihápe n náasi, ² tōn Yeesu inípee tapaalē. Uyee nfatene ute yee ye n týese nn pelu nsone ne kēto-po. Kuu yé ppe mpónare kapí ne u ní la ní yosí, uu meníηe ηmurei re u yé kunapéékó kecáa nkpo wée, úu kó liisei ne kutu ricó, uú ha nkpeni Uléecaa riyópitū kuluke-luke-mē kēyukótonē-i n tū.

³ Ani uyē ke pikópekó api ntóosi píima n wa úu kó ppe ne lē sá kecáa musí. Lē kēmeé, áni yé ppe týe nóinēpiηe iké riyó.

⁴ Ani kahane akópe n náasi liké ne ménye keleeme tu. ⁵ Nō lē ke Uléecaa uú ne Unsímé nó n ηmóópuselē yare usipipi paleile? U maa re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu pó m pásalē

ái kapē pó n we yare akpéri.

Un ye kó ne pó n cési,

kapē ye ipópiηe riwéréese.

⁶ Li we re nkó ke Upíima uu ní la kuu ye kutu ripasa.

Kepipi kē kuu ní la kuu ye nséi wa.

⁷ Ani ye íwe ke Uléecaa uu ye n kpísi uú ne nó n cési kēmeē rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lē nó wai. Liriyíki re kepipi kēye ke usáa úu ye cési? ⁸ Amá unsá ye usipipi nnéi icélaa icó nó n cési, ani ceri re áni usipipi yíkíyiki. ⁹ Tó ppe pisoí mále ppe pirósáa, api ye ró cési ari pi pakare. Iye nnya kári yé ppe urósáa yee keyómecaa-po ní we pakare táké ne nfáa n yé? ¹⁰ Pirósáa yè ppe ró césilē lē kapí ní la, aí ne rinā keri rinyine-i pá. Amá liké ne meyíkíyiki ró n sonesi nnya ke Uléecaa uu ye ró cési re táké ne umeco n kpáilē nnya.

¹¹ Asei kecáa, icélaa ye mpóocai le mefoí, aí mpónare kelenē. Amá kepíre ke pēpē icélaa iyē n yosí api ye ikulaa li. Pi ye aseí m mále pin nkíηiηe kēmeé we.

Picélaa ne linyine kecáa piyakayakase

¹² Lē nnya, ani nóanénipe nyee rimmēηe ne nóanénui nyee n tóηente papukuse. ¹³ Ani ye ncée cire-cire nóanēna lō. In lē n wa, uyee n kósoi úu yé n kpēηeinkeē, amá u yé péi.

¹⁴ Ani n wéesi re liké nó ne mpá úye kecōpe n niηú, ani kó isoi yee ne Uléecaa n sá n le. Isoi iyē insá n we, úka úu yé Upíima yē. ¹⁵ Ani wa úka úu kapē ípeelēe ke Uléecaa uu u n nyíse líkó paa. Úka úu kapē n we yare nníηí lonkó mee n fepē nn týese aí n cōηlē liké ne pisoí kulúí ritéη. ¹⁶ Ani wa úka úu kapē iwásánkaí n wai, úka úu kapē ye kó Esau meco Uléecaa líkó háikuse. U ppe iluke ise kóló nnya uipipi foí keluke ηmeriyē. ¹⁷ Nō yē te u ppe kepíre kale un la re piké rinóo sone u ritikise, ápi ne kutu u ricó. Mpá kuu n wéesi un ne tēni, úu fe uké wa usáa uké lē kuu pimáa mí masí conse.

¹⁸ Kani Uléecaa kekúri rinnyósopo, aí riyópe ke usoi uu yé n fe uú ca kaní ne rikó. Nna píima rín ppe we, kuηmaha áku ppe we, kesine áke ppe we, meyo áme ppe we. ¹⁹ Ai rináatōη itu néē inóosimé nné kani kō. Isirayēli pikó ppe nné mmē n kō ye ppe yele re ápi la piké níka ncō pikóme rikpá. ²⁰ Liriyíki re rinóo tē kapí pi n he ye ne mpape pi tōsilē. Pi ricó pimáa rikpá re: Mpá isee, in tiyópe tē tinca, pi yé apare i tapisí api kópu. ²¹ Mewai memēē kei n wa ye ppe iwame wele hái, Moisi uú ne maa re: Iwame ye né sóolelenle nen terii.

²² Amá Siyóo riyópe ne Uléecaa, nfáa ute kuyu kaní ne rikó. Keyómecaa-po Yerusalem kēmeé ke pilécaatume kulúí kulúí api ní we. ²³ Uléecaa sipipi foí anyá icápine kaní ne rikó. Pianyiri nyee keyómecaa-po wōlaalē. Uléecaa yee ye ne mpá úye n túhaane pisoí nnéi ppe

asei m má pin nyamí ne kété-pò kaní ne rikò. ²⁴ Yeesu yee nkómèine fale ne ní ka ne umenye mee n kòonu kaní ne rikò. Ménye mee pikèi mále ai Apèeli mekò tósu.

²⁵ Lẽ nnya, ani nómenécíre tí! Ani kapè ye n yulu re áni yé uyee ne nó n símisi kutu ricò. Pèpèe pèe n yúlu re ápi yé uyee ne ketè kecáá pi n símisi re piké pinsè ceri kutu ricò ápi pèe ñméherèe, pi pèe kutu pi ripasale. Li nyísele re tòn uyee háí keyómècaa-pò ró n símaari re tóké nsé ceri kutu píccò n yulu, ári yé fe tóké ñméherèe. ²⁶ Uléécaa metè ye pèe ketè yenjaasale. U kò nkpeni rinòò ntí ró yekeile uu re: Ai kò ketè ñmane, amá ne keyómècaa pò kò yenjaasene. ²⁷ Anòò nnyé kuu nní m ma ye nyíse re lè ke Uléécaa uu n wa lin yenjesi ye tenene liké pèe lelee ái kúyenjaa ní we riyá liké n we.

²⁸ Lẽ nnya, kai nní re keyóòpitè kè karí ha m mánè áke kúyenjaa we, tóké Uléécaa yáási yarè kuu ní la, ari kò upikei n wai tòn ne u tálè tòn kò u pakarelè. ²⁹ Liriyíki re Uróléécaa ye kò nna le mee ye n tóre múkú-múkú.

13

Lè ke usoi uu ye ne Uléécaa rinsá

¹ Ani pimárecò nla ne n ñmóópúlè. ² Ani kapè ye písáneyóò kecáá palei, li we re pinyine ye pikemee piléécaatumè pisiyo-i yósile ápi nyu. ³ Ani pikpaniikó kecáá n léiselè yarè kesé kani akpanii kémee we. Ani kò pè kapi íwe n wai kecáá n léiselè te nó ne kò pimècò ipiñe mále nnya.

⁴ Mpá úye uké písóonne ríyu n waise, mékperinkpewai áme kapè kulee mepéne kémee n we. Uléécaa ye ne pikperinkpekòò ne piwásánkaí túhaanene.

⁵ Nwóónaapí ñn kapè nóínèsoi kémèe n we. Lè kani nní m má liké nó n tulu, li we re Uléécaa ricuruu ye maa re: Am pó fómnine, am kò kepíre pó tène. ⁶ Lẽ nnya kari yé fe arí ne ikari maa re: Upíima yee unécome, iwame íi né wainè. Yo ke kesoiipi ake yé né wa?

⁷ Ani ye nópinéwéése pèe nléécaasimé nó rin-yóò kecáá léise. Ani lè ke piisoi íi ne kété n tene m paílè ani pimècò nfatene m má. ⁸ Yeesu Kírisi ye sé-me ne neni-me ne mpa píyei-pò use uyè le. ⁹ Ani kapè tíye simúnjè sane mpehè mpehè siké ncée nó paise. Uléécaa nfanare mee yé nóínèsoi kemee-pò tíyese ani papisi, ái iluke kémee ikóhó yee yé tíyese ani papisi.

¹⁰ Tò kenyóonsetunipi mále, pèpèe kunyóonsecánjí kémee inyóonse n wai ápi ncée má piké ye kei piiluke li. ¹¹ Li we re pi ye isee iyè kapí ne n nyóonse kekále iyaa-pò toroísele. Imenye ke Uléécaa usina uu ye ne kenyóonse riyíki-i akópe piherèe kecáá inyóonse wa. ¹² Lẽ nnya ke Yeesu pòò kò kuyu iyaa-pò íwe li uú ne umenye cire pìsoi akópe herèe. ¹³ Lẽ nnya, tóké kekále-i léepò tóké ha u léepò, tòn uisei topori. ¹⁴ Liriyíki re ári nté kuyu má kpee yé mesère ní we, amá kpekpee masí kepíre n weme kari wéési. ¹⁵ Tóké ne Yeesu ritiki arí ne mesère ipakare siyome ne Uléécaa inyóonse n wai, liasei re lelee ntónò-i n léenti lin urinyiri taáselè kari yé ne inyóonse u wa. ¹⁶ Amá ani kapè mewai sàne ne nfanare ihèe palei, li we re inyóonse iyè mpuri ye ye ne Uléécaa risá.

¹⁷ Ani nópinéwéése m pakarelè, ani nómenécíre cepise ani pimètene n we. Li we re pèpèe nónnéfatenè kecáá paílè piké kò símisi lè kapi pipikei pè n wa. Ani tíyese piké mpóonare ne n keisi, ái kapè ne ñmòpi. In ñmòpi kapí ne wai, ái yé pèe nó tilaa.

¹⁸ Ani keróccáa keyóme yáási. Tò yè te tò kefa kpááilenle tòn kò la re tóké mpa yei isoi sàne n le. ¹⁹ Ne nó welu re ani lè wa ké ncée yè ké mekèe nókenémee pèepò.

Nsímé tərəə ne iyáhaa

²⁰ Uléécaa yee nkíñniñe te. Uyee Urópíima Yeesu, usáñsé wéése yee umenye n kòonu uú ne nkómèine teneciré weri pikpòkpò kémee yukuse. ²¹ Uké tíyese nóké lè nnéi lee umela kémee ní nyamí wa. Uké ne Yeesu Kírisi ritiki uú ne kerómee lelee ne u n sá wai. Yeesu Kírisi ye mpa píyei-pò meyoópi te. Amí.

²² Pimáreɔ, ne nó welu re ani nsímé kamí ne nní nó n ημόόπύσεῖ γασί ne suúlu. Nsímé kekéripí ye ke kam nó wóipɔ. ²³ Ani n nyu re pi urómáreɔ Timotee akpanii kέμεε lésεε. Un μεκεε n tuime, né ne u ripénepɔ amí ne nó lóólú. ²⁴ Ani nópinéwééεε nnéi ne Uléécaá pikó nnéi yáási. Italii pikó ye nó yáási.

²⁵ Uléécaá uké nónnénéi ípeelée nyíεe!

Títelē ke Yakupu uu n wóí

Lelēe rítelē ntí kēmēe ní we

Títelē ntí uwōle kapi ye sée re Yakupu, Uléécāa ne Yeesu Kirisi ukéikó. Písoi meḡā ye músu re li yé Yeesu uwā (Matiyee 13:35). U pēe Yerusalem-pō Uléécāa pikó icápine kēmēe uwéése unyine le. Uléécāa pikó mpuri mēe ketē kecáá n ye kaalē kuu ne máne.

Nsímé mēe rítelē ntí kēmēe ní we riyíki ye nfatene. Ai kesoipipi mēwai sōne. Ai re usoi uké kēfa ḡmanē ne Yeesu Nsímé Kēcire n tenelē, amá uké kō uisoi kēmēe n wai liké n nyáni re u n tikilenle ḡsōne. Likumúnjé re "nfatene nnsá mēwai sōne m má, n kpūwaalenle" (2:26). Pipeikēe ye nyísele re li nfatene yíkíyiki nēe ái mmē.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lē ke pipeikēe api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikēe kēmēe musí piké yé (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléécāasimé rintíki apí ne nfatene kēmēe n sōne (1:19-27).
4. Api kapē ye nfatene kēmēe úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmēwai ne mmēcire nyíse (2:14-26).
6. Nké mmēcire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá likó ne n sōne (4:1-5:12).
8. Lē knn mmēcire piyómeyáhaa kēmēe m pālē (5:13-20).

Iyáhaa

¹ Nēe Yakupu. Ne Uléécāa ne Upiima Yeesu Kirisi ukéikó le. Nēe nō Uléécāa pikó isoipuri kēfi ne ité iyēe nní ketē nké nnéi kecáá n ye kaalē rítelē ntí wólu. Ne nó yáasi!

Nfatene ne mēwéesesōhō nkó

² Pinémárecō, ani n kpiilē te mpōonare piima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpehē mpehē kēmēe nó peikēe. ³ Nō pinyuwe máalenle re lin nó m peikēe re liké nōnnéfatenē yē, nōn tinkáhá-káhá ne kētō-pō, li ye tíyesele aní n ḡmóópúlē. ⁴ Amá ani pēe tíyese nōnnēḡmóópú kani m má nké nōinēsoi kēmēe meḡā wa ne nketō-pō, ani pēe meḡíkíyiki m pelaalē líka ái yé pēe kō nó m párilē. ⁵ Mēwéesesōhō men nōkenécōpe úye m párilē uké Uléécāa me we, uké u hē. Nfanare kuu ye ne ḡpá úye hē. Uu ye cési. Un me u n we, u ye hēle. ⁶ Amá li pise re uké nfatene m má uu ne welu, uu kapē n tíru. Nkó ye n tíru ye we yare ániwalé ke kuyō aku n síkai lin tánai. ⁷ Liute uu kapē musí re u yé fe uu Upiima kēmēe linyine yenu. ⁸ Usoi unyine lo, ukemúnjé áke kelō kesē tū. Kéyu ne kēpire kuu uicee nnéi kēmēe sōne.

Iwe ne memá kecáá nstmé

⁹ Nōkenécōpe unyine un íwe m má, uké mpōonare-i n we ke Uléécāa uu ne u ní taásene nnya. ¹⁰ Amá Kirisi ukó nkó ye m má, uké mpōonare-i n we ke Uléécāa uu ne u n cēpisene nnya. Asei kecáá, umámá isoi ye tenene kekéripi nní yare kuyúí mēfele. ¹¹ Ntunje ye leemele nn ḡmákasi, nn meḡúí kólaase, mēfele amē lólu, mensōne nn tene. Limēcō ke umámá isoi ii ye mekáikái tene, lē kuu ní we un wai aí ne kei pá.

Pipeikēe nkó

¹² Nkó kai ye m peikēe un kahari ye únarekomē le. Lin pipeikēe u m masí, kuu n feriyē nnya, Uléécāa yé nfāa u pa re ihéé. Mmē kuu yekeilē te uké pepēe u ní la pa.

¹³ Lin ye úye m peikēe re liké akópe kēmēe u ritépō, uu kapē ye maā re: "Uléécāa ye nē peikēe." Mēwai kópe amē yé fe meké Uléécāa peikēe. Uricuruu uu ye kō úka peikēe re uké mēwai kópe wa. ¹⁴ Amá ḡpá úye likáipi-káipi cire le ye u pasai ai akópe kēmēe u tépō. ¹⁵ Likáipi-káipi lē lin m pi, lin meḡā n wa, ai pēe u pasai ai akópe kēmēe tépō, akópe pōō

pelu aa pɛ́e ne nkpɔ́ weri. ¹⁶ Ani kape nómenécíre n kiraasente, pinémárecɔ́ lala kecíre. ¹⁷ Lɛ́ nnéi lɛ́e ái kusa ní nyamí kai ye usoi n he ye Uléécáa yee keyómecaa-pɔ́ ní we kémee léerile. Uyee keyómecaa-pɔ́ metéi likó nnéi wa. Uu ye conse. Kuɲmaha áku ukeméé we. ¹⁸ Uricuruu yee la uké ne unsímé ritiki uké ne nfáa ró he tóké ne lɛ́ nnéi kuu n wapisi kecɔ́pe lifoi nnya. Unsímé mmee aseí le.

Uléécáa nsímé kutu picɔ́ ne mpitiki

¹⁹ Pinémárecɔ́ lala kecíre, ani kɔ́ te mɔ́pá úye uké ye n welu re uké uucɔ́ kutu ricɔ́, úu kape ye ne nsímé n yɔ́one, úu kape ye kɔ́ kuwói n wélú. ²⁰ Usói kuwói áku ye lelee Uléécáa inipɛɛ-i aseí n tíkílɛ́ wa. ²¹ Lɛ́ nnya, ani lɛ́ nnéi lɛ́e ye usói mékperinkpe n waise riyá, ani kɔ́ rikpákárá píima yá, ani kɔ́ nómenécíre cepise aní ne nsímé mmɛ́ ke Uléécáa uu nósínɛ́fa-i n wa yósu. N yé fe nn nɔ́anɛ́yu lɔ́lu.

²² Ani kape nómenécíre n kiraasente ne Uléécáa nsímé kutu picɔ́ ηmanɛ. Amá ani ye kɔ́ lɛ́ knn ḿ ma ritiki. ²³ Uye un ye nsímé kutu rincɔ́, unsá ye kɔ́ pɛɛ lɛ́ knn ḿ ma rintiki, u we yare usói nkó yee ye kenípeenyáni kémee lɛ́ ηmaa ke ukeyu ake ní we n yé. ²⁴ Un umecire pinyáni m masí, uu tómpɔ́ uu mese ne mese paleipɔ́ lɛ́ kuu ní we. ²⁵ Uléécáa isé ye nyamle ne íketɔ́-pɔ́, ii ye kɔ́ usói ilási kémee lese. Nkó yee i n kééni un mesére ikécáa ukemúhɛ́ wailɛ́ ye ne umpéhɛ́ le. Uu ye kutu i ricɔ́ uu mese ne mese i paleipɔ́, amá lɛ́ kii ḿ ma kuu ye pitiki ne kéyu m mahanlɛ́. Uléécáa ye liute uyɛ́ kpálenle un lɛ́ kuu n wai kémee mpɔ́onare-i we.

²⁶ Uye un m músu re u uyómeyáhaa le kúu pɛɛ unnɔ́ pitíne nyu, un umecire kiraasente, upiyómeyáhaa ye méwoo le. ²⁷ Piyómeyáhaa kecíre pɛɛ ápi ncaai níka m póriilɛ́ ke Uléécáa uu ye n ηmurei ye mpí: Usói uké ye sikúmampipi ne pikúmannəsi ncóη kémee picome ha, uu kɔ́ ketɛ́ nké kecáa mékperinkpe likó ne umecire kaase.

2

Ai pise re piké písoi ne picɔ́ kecɔ́pe n tési

¹ Pinémárecɔ́, nɔ́o nní Urópiima Yeesu Kirisi yee Uléécáa meyoɔ́pi m má ne kefa n tenelɛ́, ái ne sá re nóké písoi ne picɔ́ kecɔ́pe n tési. ² Tóké kpísi re Uléécáa icápíne-i karí we, umámá unyíne uu lomɔ́, un wura kepaɛ ne melape néikɔ́ tanaalɛ́, úwekɔ́ unyíne pɔ́o kɔ́ lomɔ́, un ilú kópe tanaalɛ́. ³ Nɔ́n uyee melape néikɔ́ n tanaalɛ́ ríyu n waise, ani u maa re: Pɔ́oké kam a kéyukɔ́tone nké-i tone, ani kɔ́ úwekɔ́ maa re: Pɔ́oké nyere née a kam a keteni-i aróna metene nté tone, ⁴ ái pitéhɛ́ kemúhɛ́ kee lɛ́ nó wee? Ai nɔ́ lɛ́ wale yare pepɛɛ ye písoi siyu-i rimípaí api kelene nsímé túhaane?

⁵ Pinémárecɔ́ lala kecíre, ani kutu ricɔ́ ani kóm: Uléécáa úu pɛ́ ke písoi api ketɛ́ nté ní nyáni re píwekɔ́ wée uu pinfatene nnya pi pansese pimámáa? Pi Uléécáa iyɔ́opi kuú ne pepɛɛ u ní la m mé́ kémee lonine. ⁶ Amá nɔ́ áni ye pɛɛ úwekɔ́ waise! Ai pimámá pɛɛ íwe nó wai pin kɔ́ sitahai nó sélei? ⁷ Ai pepɛɛ rinyíri sɔ́ne tɛ́ ke Uléécáa uu nó ní sélei caai?

⁸ Uléécáa Nsímé ritelé ye maa re: A upócɔ́ n la yare kaa ripócúruu ní la. Uléécáa iyɔ́opi isé ye iyɛ́. Asei kecáa, nɔ́n i n tíkílɛ́, li nyamle. ⁹ Amá nɔ́n písoi siyu-i m paílɛ́ nóké ne pi n tési, akópe kani lɛ́ wai. Li nyísele re áni lɛ́ ke isé ii ḿ ma ritiki. ¹⁰ Usói un m músu re isé nnéi kuu tíkílɛ́ kuu pɛɛ ise rilóó, isé nnéi kuu lɛ́ tilóó. ¹¹ Uyee ḿ maa re: kape iwásá wa, uyɛ́ cire yee kɔ́ maa re: kape usói kpu. Lɛ́ nnya pɔ́nsá iwásá n wa, kaa pɛɛ usói kpu, isé nnéi kaa lɛ́ tilóó. ¹² Ani n símisi nɔ́n kɔ́ wai yare písoi pɛɛ n nyu re Uléécáa yé keyáa ne uisé pi túhaanene. Isé yee íi ye usói akópe ḿ pa ye nyí. ¹³ Ketahai kɛ́ ketúhaane kémee, Uléécáa úu úka íwe ténine yee úu ye ucɔ́ íwe n tɛ́. Lɛ́ nnya, nkó yee ye ucɔ́ íwe n tɛ́ yé nsímé kémee le.

Usói nfatene ne uliwaiwai kecáa nsímé

¹⁴ Pinémárecɔ́, usói un n kpárálɛ́ te u nfatene mále, ke uliwaiwai áli kɔ́ pɛɛ lɛ́ nyíselɛ́, nfatene mmɛ́ mpuri yé fe nn usói riyu lɔ́luu? ¹⁵ In te núnémárecɔ́ Kirisi ukó, utisi née unósi unyíne ye we, úu ye mɔ́pá keyáa kéye yɛ́ uké tã née uké li, ¹⁶ nó unyíne uu pɛɛ u maa re: A ne ripópɔ́o n ηme a ha ilú tã aa kɔ́ le, kúu pɛɛ lelee u m párilɛ́ u pa, likulaa ye pɛɛ kúye?

¹⁷ Limεcɔ kai nfatene kémεé we. Usoi un n kpárálē te u nfatene mále ke uliwaiwai áli pεe kɔ lē nyíselē, unfatene ye kpuwaalenle.

¹⁸ Amá in n la, unyine pǒ né maa re: Pǒ ne nfatene mále, néen mewai sone má. Né u pese re: Iye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kɔ pεe lē nyíselē! Né né linéwaiwai ne pó nyíse re ne nfatene mále. ¹⁹ Pɔ ne kefa tenelenle re Uléécaa ye ucíreníne le, née yo? Pɔ alari mále. Aníri pǒ ne kɔ lē nyule, aa ye n terii ne iwame mepehē. ²⁰ Pó uníri nkó! Aa la pǔké kǔ te usoi unsá ne uliwaiwai n nyíselē te u nfatene mále, unfatene nín kuláa kúka máa? ²¹ Ke urósáayaha Apiraham uu uliwaiwai ne n nyíse re u ne Uléécaa kefa tenelenle uu ukepipi Isaaki kpísi re uké ne nyónse nnya ke Uléécaa uu u sée re aseí ute. ²² Aa yē te unfatene ne uliwaiwai ye pεe pénélenle lin ne kesé keisi aí ne nyíse re u meyíkiyiki Uléécaa ne kefa tenelenle? Uliwaiwai ye tíyesele unfatene nn pelu. ²³ Lelee Uléécaa Nsímé ritelé kémεε n wólaalē kai lē wa re: Apiraham ye Uléécaa ne kefa tenele, Uléécaa uu lē nnya u séi re aseí ute, uu kɔ uu séi re uusanε. ²⁴ Nɔ yē te usoi liwaiwai kémεε ke Uléécaa uu ye ne yē te aseí ute lo, aí unfatene kémεε ηmane.

²⁵ Uléécaa ye limεcɔ unósi wásánkaí Rahapi pansesele aseí ute uliwaiwai nnya. U pεe Isirayeli pikó pitume yósile, uu wai uu pi léni api nwahacee tiki apí ne tómpɔ. Mewai mē kémεε ke Uléécaa uu yé te u aseí ute le. ²⁶ Yarε ke ipíne yεε íi nfáa m má ii n kpuwaalenle mecɔ ke nfatene mee nín ye nliwaiwai ne n nyíse re n wele pǔɔ kɔ kpuwaalē.

3

Tilémpi pitine

¹ Pinémárecɔ, áni kape n la nǔké nónnénéí Nléécaasimé n céési. Nɔ nyule rísone ηmaa re Uléécaa yé kam uú ne tó mpí tǔo nní n céési túhaane ai picɔ tǔsu. ² Tɔ ye ntónéí mmú méwee kulúí kémεε meýá púnnele. In te unyine ye fe úu ye mémaa púnne, liute ye pipele masile. U yé fe uu umεcire tini. ³ Tɔ ye isá nnɔ-i ákpaláa wale íi ne kom ii ró m pakarelē in tó tíkile. ⁴ Ani kɔ áninɔi ripái nké: Mpá ne ampiye mmú, kuyɔ pape-pape kun a n kpáulē kun ne n tǔsu, ketíkíi sínsápi kenyine ke autíkíi uu ye n carii un ne ncée a tikiselē. ⁵ Limεcɔ ke rilémpi arí we. Isoipíne kelǔ sínsápi kenyine ye ke, amá ke ye pεe mewai píima wale.

Ani ripái lē ke kenakpéréé ake ye n fe ake kuhópe píima ηmaasi! ⁶ Tilémpi pǔ ne kɔ nna ncɔ le. Kei ye mewai kópe kelǔ kee irópine kémεε n we. Nna teneciré kémεε-pɔ kake léeri ken irósoi nnéi kémεε irópine silǔ tǔrɔo mékperinkpe pórii ne ntókpɔ keyaa-pɔ. ⁷ Asei ye nye re iyúisee ne sinúipi ne liyúikó leε m múñui ne míni kémεε ikpintomé nnéi ke kesoi pipi ake feriyε aké tini. ⁸ Amá usoi úka úu rilémpi feriyε uké tɪ. Likópe linyine ye ni leε aí kútine n we. Melǔ mee ye n kpu mee rikεmee yipaalē. ⁹ Tē kari ye ne Urósáa Upíima rinóo sone ritikise, tē cire kari ye kɔ ne sisoipipi kuu n wa sin umεcɔ we anóo wa. ¹⁰ Nnóo nse mme-i ke rinóo sone ne anóo kópe aa ye leeme. Pinémárecɔ, áni kape ye lē wa. ¹¹ Míni lari-lari ne metule-tule yé fe ame ripiyε nhai nse-i n léentii? ¹² Pinémárecɔ, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afiki maruu? Kenyásilǔ nnihai nín yé kɔ fe nké míni lari leseme.

Mεwéesesɔhɔ mee Uléécaa kémεε n léeri

¹³ In te nókenécɔpe unyine ye nyáni re u mewéesesɔhɔ ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sone ne umewai sone kémεε lē yē. Uliwaiwai liké n nyíselē te uisoi ye ninule un kɔ mewéesesɔhɔ má. ¹⁴ Amá in te nósinéfa ye túlúle, nɔn íkenene nósinéfa-i wailē, áni kape nkpáni nómenécíre n taáselē nɔn nómenécíre kiraasente, nɔn nsímései yálē. ¹⁵ Mεwéesesɔhɔ mē áme keyómecaa-pɔ léeri. Ketē nté mekó ye me. Kuníri kémεε kame léeri. ¹⁶ Kei ke kufatoi ne íkenene ii n we, méwoo méwoo mewai ne mewai kópe ncɔpuri yèè kɔ kei n wele. ¹⁷ Mεwéesesɔhɔ mee Uléécaa kémεε-pɔ n léeri mewee foí yεε meké n nyamí ne meketɔ-pɔ. Lē memáá, áme kɔ pitele má. Me ye kɔ nǔpá yo n wailε ne kemúnjé. Me ye kɔ tíyesele usoi ne

ucō api kómēine, amē kō ucō meýá íwe tēni amē kō mewai sōne wai. Amē pikóólentene ne kecáá kecáá mewai má. ¹⁸ Pēpē rinōō rise n wéési yèè nkīnīnīe kēmēe ne picō nkīnīnīe kale. Pikulaa yēe re pi ye pansēle aseī pite.

4

Usoi un ketē nté likó usane, u Uléecaa ulaarō le

¹ Yei ke pitele ne pinákaankēe apí ne nókenémēe leeri, insá nólinékáipi-káipi lēe nó ní lémaalē kēmēe? ² Nō ye linyīne káipile, amá áni ye fe nōké li yē. Ani ye picō likó inípeē n tapaalē yare nōké pi kō, amá áni ye kō líka yē. Nō pitele wailē nōn kō nákaankēe, amá káni ye Uléecaa m pise re uké nó he nnya, áni líka má. ³ Mpá nōn kō Uléecaa m pise re uké nó he, káni pipise n nyu nnya, úu ye nó he. Lē kani ní la nōké ne nólinékáipi-káipi n wa kani ye pise. ⁴ Nō mpí nōō áni nní Uléecaa ŋmane ne kefa n tenelē, áni nyu re usoi un ketē nté likó n la, u Uléecaa ulaarō lēe? Nkó yēe ketē nté likó ní la ye pansēle Uléecaa ulaarō. ⁵ Nō nyu re nsímé mēe Uléecaa Nsímé ritelē kēmēe ní we ye méwoo nkó lēe? Mmēe mmú re: Uléecaa ye nfáa kuu kerómēe n wa lalē ne kefa kesē, hái un nkēcáá iláarō wai. ⁶ U kō ípēelēe píima ró nyíselē. N ye maa re: Uléecaa yèè píyuwélāa ncēe tápisile uu mpí pēe ye pimēcīre rincēpise ípēelēe nyíse. ⁷ Lē nnya, ani nómenécīre ricēpise ani Uléecaa metene n we, ani tasi ani kuníri ncēe tápisi, ku yé wuri ne ketaa-pō aku nó yá. ⁸ Ani ne Uléecaa rikō, uyē uké kō ne nō tikō. Nō pikópekōō mpí, ani nóanénīpe nalē aké fū, ani kō nōsinéfa hēere, nó inōō ité ité pikó mpí! ⁹ Ani yē te íwe kēmēe kaní we, ani n tēni nōn nkpō tū. Ani nnyei riyá ani ikpōtu tēni, nónnépōōnare nké pansē mpōōcaai. ¹⁰ Ani nómenécīre Upíima keyu-i ricēpise, u yé pēe nó ritaáse.

Ani kape ye picō akópe m palē

¹¹ Pimárecō, áni kape nómenécōpēcīre kecáá nkópe n símaane. Nkó yēe umárecō kecáá nkópe n símisi nēe nkó yēe akópe u m pālē ye kō isé akópe palenle. In te pō isé kecáá nkópe símisi áa kō pēe i tikilē, pō pēe lē iutúhaane le. ¹² In kō ne Uléecaa mecīre kóló yēe isé wa. Uyēe yé kō fe uu itúhaane i le. Umecīre yēe yé fe uu usoi riyu lōlu nēe uu tíyēse usoi uu pōlu. Amá pōō nní picō akópe m pālē, pō músu re pōō úye?

Ani kape áyu n wéési

¹³ Nō mpí kamí ne mánē, nōō ye nní ní maa re: Tó neni nēe kóso kuyu nkú-i ha ari kei kuŋmē kuse tone ari kpéense ari kulāa yenu. ¹⁴ Nōō ye áni n nyu ricurūu re íye kai kóso nó weesine. Nō we yare meléné mēe n léeme áme ye kō nāŋai amé ne tenepō api me paapō. ¹⁵ Li ne sá re nōké ye maa re: Upíima un n la, tó nfáa m má ari nní nēe licō nní wai. ¹⁶ Pēé ke nōō we nōn áyu wéési nōn nómenécīre taáselē. Lipiyuwélāa pē mpuri ápi nyamí. ¹⁷ Usoi un lelee ne n sá re uké n wa n nyu, unsá li n wa, akópe kuu wa.

5

Pimámá piké pimēcīre tī

¹ Nō pimámá kam nkpēni ne mánē: Ani ntóosi mēe nó n leerine nnya tē ani sipupeila kóni. ² Nólinékó ye fōnile, nsepi nn nómenélapē fulu. ³ Ncámé ye nōunéwura ne nónnéwóoweni lonle. Ncámé mme mēe nyíse re nólinéwaiwai ái nyamí, nké pēe kō nó li yare nna mēe tore. Nō memá kóōile ani curii, in kō ne siyáa tōrōō kēmēe karí we. ⁴ Nō pikeikó pēe nōsinécare-i n keisi rísōne pihéele yele, liitu ii keyómēcaa-pō tulu. Nōpinékeikó ye tēnile, piitu ii Upíima, rīnāŋe nnēí ute atu-i lompō. ⁵ Nō nóinésōi kēmēe ketē nké kecáá rīnāre konle ani kō nómenéla wai, ani le ani mékpō wai yare isēe kapí ne keyáa pikópe n sí. ⁶ Nō ye aseī ute akópe palē ani kō u kopu úu ye ne nó náasi.

Isoi niŋe-niŋe piluke ne piyómeyáhaa kecáá nsímé

⁷ Lẽ nnya pimárecɔ, ani n kahari nɔn ne mé Upíima uké ha ne pɛeme. Ani yẽ lẽ ke ulame uu ye n kahari ikóne foi ne itórɔɔ íí ne cuuni, un mé te u yé kam uu ukecare-i iluke sone kpasi. ⁸ Nóké kɔ limɛcɔ n kahari nɔn taalẽ, Upíima mekame ye nnyáã wale.

⁹ Pimárecɔ, áni kape ne nómenécɔpecire n tɛnaane, insá lẽ Uléecaa yé ne nó túhaane uu akópe nó pa. Utúhaane ye rinɔnɔ-i pinyere masile. ¹⁰ Pinémárecɔ, ani antepuye pɛe ne Upíima rinyiri n simisi íwe ne pinniɛ m paílẽ, aní n niɔú nɔn ne pimɛcɔ íwe kéméé we. ¹¹ Ani yẽ te tɔ ye pɛpɛe pimɛcire pimúlé ní fe maa re pi pinarekome le. Nɔ Yɔɔpu kecáá nsímé kónle re u pɛe ikari wale, ani kɔ yenu lẽ ke Upíima uu kétɔ-pɔ u n he. Upíima yèè pisoí íwe píima ténle uú ne kefa pi fénne.

¹² Pinémárecɔ, mɔpá lin íye n we, áni kape ye ne keyómecaa née ketè née líka mpuri ritá nóké ne wéeri. Nɔn te “eee”, líké “eee” nɔn te “eehei”, líké “eehei”. Uléecaa úu kape ne nó n túhaane uké akópe nó m pa nnya.

Pitóikó kecáá piyomeyáhaa

¹³ Nó unyine ye íwe kémee we, née yo? Liute uké keyóme yáási. Nó unyine ye mpóɔnare kémee we, née yo? Liute uké ipakare siyome ne Upíima pakare. ¹⁴ Nó unyine ye pólú, née yo? Liute uké Uléecaa icápine piwéése sée api Upíima rinyiri ne mékpɔ u n níɛsi pin ukecáá Uléecaa yáási. ¹⁵ Nfatene piyomeyáhaa yé utóikó riyu lɔ, Upíima uu u pɔise. In te akópe anyine kuu wa, Upíima uu u sári. ¹⁶ Lẽ nnya, mɔpá úye uké ye uakópe uucɔ yámne, mɔpá úye uu ye kɔ uucɔ kecáá Uléecaa yáási nóké ne m peí nnya. Nkó yee Uléecaa keyu-i aseí n tíkílẽ piyomeyáhaa yèè pikéi píima wale. ¹⁷ Elii ye pɛe kesoi pipi le merócɔ mmé. Uú ne Uléecaa tɛni re ikóne íi kape cuũ. Ikóne íi mesei picuũ yá aɔmẽ ataani ne iwáre ikpuulũ. ¹⁸ Uu kɔ limemáá yáási re iké cuũ, Uléecaa uu ikóne cuunse, iluke íi ketè kecáá wai.

¹⁹ Pinémárecɔ, nó úye un aseí ncee n tíye un m pɔ, nó unyine un kei u m pɛsepɔ, ²⁰ ani n nyu re nkó yee ukópekɔ́ ncée mmẽ kuu n tíye uu pɔlu kémee m pɛsepɔ, ye usoi nkɔ-i lésele Uléecaa uu kɔ lẽ nnya akópe meyã tinne.

Títelé foí ke Piyee uu n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Yeesu Kirisi utumε kapi ye n sée re Piyee yee rítelé ntí wói. Kirisi pikó pεe pεe mεkkeε Asii awélé anupú anyine kémee n yekaalē ke Piyee uu rítelé ntí wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuú ne ritiki uú ne rítelé ntí wólu (5:12). U ri wói re piké ne ti rikóónú. Papilōni-i kuu ri wói, lelée re Rōm-pō. Kirisi pikó fale pεe Asii ketē kecáá ní we kuu ri wóipō (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare písáne. Pi ye ne isímé pi kparailε, pin kō piwéékuse ne pi lémaalē. Lē nnya ke Pōoli uu pi ηmóópúselē te piké ikari ne kényu mahā pin Yeesu Kirisi inípee tapaalē. Pi ne uyē pεe nkpéni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Piyee ye ipakare ne íwele wale uú ne pεpεe uritelé ntí ní kēē léise lē ke Uléécaá uu piayu n lo uu kō ne Yeesu Kirisi nkpō ne umeyise tiki uú ne tíyese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi ηmóópúselenle re ápi kape lōpile, piké isoi yee n kpáailē Kirisi kupénεcō kéméé n le (1:13-2:10).
3. Piké ne Kirisi m paílē, api pεe piisoi kapi yé pipeikεε kémee n le ne nyíse re pi unsímé ne aseí tikilenle. Uu kō icélaa pi pasii yee yé pipiyupipikei kapi yé n wai kémee pi n yóriye. Uu kō pisihúú kémee metone ne piicápine kéméé ne pi ne pεpεe ápi Uléécaá n nyu metone kémee icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelé ntí uwale ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kémee ikari m má pin ne lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

¹ Née Piyee. Ne Yeesu Kirisi utumε le. Née nō ke Uléécaá uu n wée re ani pansε upikó rítelé ntí wólu. Nō písáne le nōn Pōnti ne Kalasii ne Kapatōosi ne Asii ne Pitinii sitē kecáá yekaalē.

² Sáa Uléécaá ye nó wée yare kuu mεkkeε-me ní ma. U Nfáasone ne ritikile uú ne nó wéle uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kō umenyε wole ani funi.

Uléécaá uké ípεelée ne nkíninje meýá nó he.

Tóké meýiktyiki n tálē te Uléécaá lisone ye wemele

³ Tō Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá pakare. U íwe meýá tó ténle uu Yeesu Kirisi meýise pikpōkpō kémee ne tiki uú ne nfáa fale ró he. Lē nnya kari tálē te tō nfáa yē. ⁴ U kō nfáa fale ró hele re tóké lisone lē yē. Ai ye fōni, ái ye mékperinkpe wa, ái ye kō caai. ⁵ Nō kecáá ke Uléécaá uú ne unnañe ní paílē, un nó múlilē te nō ne kefa u tene uké ne nórinéyu lo nnya. Siyáa tōrō kémee kuu lē wainε liké nyíse.

⁶ Mpá kai neni nní m pise re liké ncōñ mpehē mpehē kémee nó m peikεε re nóanépō aké n caailē, ani ne mpōonare n cōpisi. ⁷ Li lē wale re liké yé te íye ke nónnéfatenε nsone nn sá. Wura yèè caaile. Mpá ne lē, pi ye uyē ticuruu nna kémee wale piké unsone yē. Nónnéfatenε ye wura ríyu fele. Limεcō ke Uléécaá uu ye nónnéfatenε musí uké nnsone yē. Lelée yé tíyese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umεcire ní lesene uké nó n nyíse, písoi iyáhaa ne ipakare ne ríyu yenu. ⁸ Nō u lalε áni kahanε u n yē. Ne nkpéni-me áni kahanε u n yē, amá nō kō péé ne kefa u tenelenle, nōn kō mpōonare ne cōpisi ái kumúnjé má, lin kō ríyu má. ⁹ Ke Uléécaá uu nóanéyu n lo nnya kani lē ne mpōonare cōpisi. Kani Yeesu ne kefa n tene kulaa ye kpē kani n yé.

¹⁰ Antepuyε ye pεe mεkkeε wéesile piké píyulale pē kumúnjé yé. Pi pεe mεkkeε-me lihεehεε lē kani n yósune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfaasone ye pεe pikeméé wéle nn hái mεkkeε-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne ríyu tē kuu n sónti uké ní yé. Lē nnya kapi wéesi

api perei nsone piké yé te kumúnjé kúye-i ne íye kai sónti liké lē wa. ¹² Ai pi nyíse api yenu re ái piricuruu ke nsímé mmē kapi n símisi nń ne máne, amá nń knń ne máne. Mmē ke pēpē Nsímé Kēcire nó n yóólē api kō neni nní nó símisi. Nfáasone mee keyómecaa n léeri nnaŋe kapí ne nó símisi. Pilécaatumē ricuruu ye lalē piké nsímé mmē ceri.

Mefine mee ne Uléecaa n sá

¹³ Lē nnya, ani lē kani yé n wa kecáá nókenémúnjé n wailē. Ani mpá yo n wai ne kemúnjé, ani meyíkíyiki n tálē te Uléecaa yé ne kefa nó fénne uu Yeesu Kirisi mekame kémee ihēe nó pa. ¹⁴ Nō siwá le see ye m pakare. Lē nnya, áni kape nómenéla n tikilē yare kaní pēe rí we áni méka nyu. ¹⁵ Ani Uléecaa mecō n we nōn likópe kaase. Uyēe nó sée. Ani nómenéwee nnéi kémee n kpáiiilē yare ke Uléecaa yēe nó rí sée uu n kpáiiilē mecō. ¹⁶ Li wōlaalē te: Ani n kpáiiilē yare ke nēe n kpáiiilē mecō.

¹⁷ Nō ye nōn Uléecaa n yáási, nō ye u sée re Sáa. Uu ye úka keyu ripáí uké kelene umēwai kecáá u túhaane. Lē nnya, li ne sá re nōké lē nnéi kani nóinésói kémee n wai kémee u n wuru. ¹⁸ Nō kō meyíkíyiki nyule re ái linyine lee ye n caai yare nní nwóóweni nēe wura kapi kpísi apí ne nóanéyu lōlu apí ne nópinékpure mewee mee áme kuláa kúka m má kapi nó rintéjse kémee nó lese. ¹⁹ Amá Kirisi menyē sōne mee ríyu m má kapí ne ró lése. U we yare inyóansesaŋ yēe íi ríka n caailē, íi kō ríka terlē kapí ne ró nyóonse. ²⁰ Uyē ke Uléecaa uu hái mekēe-me wēe uu kelene mpá yo wai re uké písoi ayu lō. Uu kō nkpéni nń nnya siyáa tōrō nsí-i u leseri re liké nó yóriye. ²¹ Uyē kani ritiki aní ne Uléecaa kefa tēne. Uléecaa uyēe pikpōkpō kémee u yukuse uu ríyu u waise re nōké ne Uléecaa kefa tēne ani kō ne u n tálē nnya.

²² Nō nkpéni nsímései mee ye usoi ríyu n lō pakarelenle ani pēe ne fe ani meyíkíyiki n lakaane nsone. Lē nnya, ani ne nōsinéfa nnéi n lakaane, ái kape kecáá kecáá. ²³ Uléecaa Nsímé ye tíyesele ani nfáa fale yenu. Ani nfáa fale yē yare kapi ye kesoi pipi kee ye n kpu m mári. Uléecaa Nsímé rín we yare nlukepuri mee ye n caai. Nn ye caai. Mesére knń we ne nnfaa.

²⁴ Kesoi pipi ye we yare meyúí.

Keriyu kake ye n yē yare meyúí mēfele.

Meyúí yēe kóósile mēfele ame súrii.

²⁵ Amá mesére ke Upíima Nsímé Kēcire pōo ye n we.

Nsímé mmē kapi nní Nsímé Kēcire kémee nó riyóó.

2

¹ Lē nnya, ani rikpákárá nnéi mpuri ne nnóome ne kecáá kecáá mēwai ne kufatoi ne iwóhó riyá. ² Ani Uléecaa nsímé n la yare ke siwá fēnfēí asi ye nní mēpe sōne rí la, liké tíyese nōké nsone papisi, liké kō nóanéyu lō nnya. ³ Nō Upíima isoi sōne pilélé masile.

Kirisi pikó ye Uléecaa mpuri pikó le

⁴ Ani ne u rikō, uyēe ripare kecire tēe ye nfáa n he ke písoi api n kési, Uléecaa pōo ri wēe re tetēe uinipēe-i rinéikōó. ⁵ Nń ticuruu, nńóké kō n we yare apare nyēe nfáa m má. Nyē ke Uléecaa uu kpísi, uu tíyese Unfaasone nń ne ukeyō u mōm. Kei kaní yé piléekōó icápine n wai, piléekōó pēe pinfaa n kpísi pin ne inyóanse kuu rí la u wai, uyē un kō Yeesu Kirisi nnya i pakarente. Uléecaa Nfaasone kémee ke liinyóanse iyē ii léeri. ⁶ Li Uléecaa Nsímé ritelé kémee wōlaalē te:

Nē ripare ke Uléecaa uu n wēe tin nnéi má kpísile

ké Siyōo-pō karií riké panse kenúí ripare.

Uye un ne ri n tálē, úu isei meluke má. ⁷ Tipare tēe nó mpí nōo nní ne kefa n tenelē kémee kuláa píima mále. Amá ri pēpē apí Uléecaa ne kefa n tenelē kémēé wele yare lē kapi

nní Uléecaa Nsímé ritelé-i n wói re:

Tipare ke pimóme api n fómpō tēe nkpéni panse

tikecire tee kenui-i ní we. Li kò wòlaalē te:
 Tipare rinyine ye ri ke pisoì api ye rinkpòu,
 kuparecaṅaa kunyine ye ku kpee ye pisoì n lóise. ⁸ Ke pisoì pē api Uléecaa nsímé pipakare
 ní ye nnya kapi ti rikpòu. Lē kai kò háì mekee-me we re liké pi wa.

⁹ Amá nò ne mpuri mmē ke Uléecaa uu n wée le. Nò piléekòó icápine le pēe uyóopi inyóonse
 n wa. Nò Uléecaa pikó le. U nòanéyu lóle uu metéi kémee nó yekei re ani umewai píima pisoì
 riyóó. ¹⁰ Ani pēe mekee Uléecaa mpuri pikó, amá nò nkpréni umpuri pikó le. Uléecaa úu pēe
 mekee íwe nó tē, amá u nkpréni íwe nó ténle.

Isoi kai m pise re Uléecaa ukéikó uké li

¹¹ Pinésáne lala kecire, nò ketē nté písáne le pēe pincee n tósu. Ne la ké nó rinmóópuse re
 ani nómenécire tí, áni kape likáipi-káipi lee ne nó n tòpu n tikilē. ¹² Nónínésòì kani n le nòn
 ne pēpēe ápi Uléecaa n wuru kémee we iké n nyamí. Lin lē n wa, kei kapi yé pēe nó ní wóhòsi
 re nò mewai kópe wai, api kei nómenéwai sòne yenu api Uléecaa ríyu waise keyáa kē kuu n
 sònti.

¹³ Ani Upíima nnya sisoipipi iyóopi nnéi yee ketē kecáá ní we m pakarelē. Ufoi yee uyóopi
 yee ketē nnéi kecáá rínanje n te. ¹⁴ Ani kò pēpēe umetene ní we m pakarelē. Pē kuu túmèi re
 piké ye piwaikópèkòó kutu ripasa, piké kò pēpēe lisòne n wai ríyu waise. ¹⁵ Lē ke Uléecaa uu
 ní la lee re ani lisòne n wai, piníri pēe ne nó n kénjene piké ne rinséé nnya. ¹⁶ Ani n we yare
 pisoì pēe ápi úka kecáá n tú, amá áni kape pēe re káni nní úka kecáá ní tú nnya, nó rikpákára
 mewai m má nòn mekecáá yáriilē. Ani n we yare Uléecaa pikeikó. ¹⁷ Ani ye mpa úye m
 pakarelē. Ani nópinémárecò n la, ani Uléecaa n wuru, ani kò uyóopi ríyu n waiselē.

Kirisi iwe kari yé m pailē tòn ne irókó le

¹⁸ Nò pikeikó, li pise re nòké nómenécire ricepise ani nópinékeisaa n wuru. Ai pē isoi yee ní
 nyamí pin kefa láarú ḡmane, amá ne pē mekò mee m páápú kani yé m pakarelē. ¹⁹ Li nyamle
 re mpa pin usoi íwe n lukeise kái pēé ne n sá re uké n le, li ríyu mále re uké Uléecaa kuú ne
 aseì n tìkilē nnya n kahari. ²⁰ Asei kecáá, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n
 yenaalē. Amá in te usoi ye lisòne wai un kò pēé ne íwe kahari, li Uléecaa inipēe-i lisòne le.
²¹ Lē ke Uléecaa uu ne nó n sée re ani ye wa ye lē. Kirisi pò ne kò nókenécáá íwe lile uu ne
 nó nyíse re ani uncee n tikilē. ²² Uyē úu akópe áka wailē, nnòome ríka rín ketume unnò-i
 léeme. ²³ Pi u lámaankeele, amá uu úka alé ceei, api íwe u lukeise, amá uu úka sisikee, amá
 umecire kuu kpísi uu Uléecaa yee aseì ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴ Arókópe kuu kpísi uu
 ukécaá wai apí ne kunapéékòó kecáá u kariì re akópe aké kerócaá le, tóké pēe lelee ní nyamí
 Uléecaa inipēe-i n wai nnya. Uakpē nyee tíyese ke tóo ne péi. ²⁵ Nò pēe mekee-me nyéreile
 yare sipoipipi see m pò. Amá nò nkpréni useesé ne uyee nókenécáá m pailē kémee pēlele.

3

Pinósi ne pipila kecáá nsímé

¹ Limecò kaí we ne nó pinósi kémee, ani nómenécire ricepise, mpa nó úye uké uula m
 pakarelē. Lelee yé tíyese pē pila pēe ápi nókenécòpe Uléecaa nsímé ne kefa n tenelē api
 nónínésòì sòne yenu. Mpa nònsá nsímé mmē n símisi, pi yé pēé ne Uléecaa kefa tene ² re
 pi nónínésòì sòne kani n le nyáni nnya. ³ Ani kape ne ipiṅe kecáá melape lekaa-lekaa kutu
 n còlē, yare nní pinyúpipahaa ne wura ikólé ne ilū sòne pitánti. ⁴ Amá lelee Uléecaa kémee
 ríyu m má lee nní melape lekaa-lekaa mee usoi kefa-i m pékaalē. Ame ye caai, áme ye kò fòni.
 Lelee nónnéfana re ne nónínésòì niṅe-niṅe kani n le. ⁵ Limecò ke pēe mekee pinósi pēe Uléecaa
 ne kefa n tenelē pin pipila pakarelē pin kò ne Uléecaa tálē api ye pēe lapisi. ⁶ Piuse yee nní
 Sara yee pēe ula Apiraham m pakarelē háì uu ye ne u séi re uusaa. Nòn lisòne n wai, nònsá
 líka n wuru, nò pansèle uképire pikó.

⁷ Limεcɔ nɔ́ pitisi, ani ne nɔ́pinénɔ́si n we nɔn n̄sɔne pi naresi re ápi páápú nnya. Nfáa mm̄ē ke Uléecaa uu nɔ́ n he faalaa, nɔ́ ne p̄ē kuu kesé n he. Lē nnya, ani r̄iyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka ái yé p̄e nɔ́pinéyómeyáhaa kémee nɔ́ pún̄eise.

Li pise re Kirisi pikó piké n lakaane

⁸ Ntórɔɔ kam nɔ́ n símisine ye mmú re ani kemún̄é kесе m má nɔn kefa p̄enelē. Umáreco nla nké nókeneémé n we, ani ye kɔ uco íwe tēni ani kɔ nóm̄enéc̄ire n cepiselē. ⁹ Ani kape ye mewai kópe n ceikene, áni kape ye kɔ alē n ceikene, amá ani ye rinɔ́ sɔne usoi ritikise. Lē nnya kuu nɔ́ sée re ani ye lē wa, rinɔ́ sɔne riké kɔ ne nɔ́ n tikilē yare kuu m̄ ma. ¹⁰ Li Uléecaa Nsímé ritelē kémee wólaalē te:

Usoi un meyíkíyiki n la uké isoi sɔne li liké kɔ siyáa nnéi u n láárú,
li pise re uké urilempi ne nsímé kópe tí.

Uu kɔ unnɔɔ ne nnómesimé kááse.

¹¹ Uké umecire ne mewai kópe tɔ. Uu lisɔne n wai.

Uké nk̄in̄in̄e piwélaa ne k̄eyu m mahanlē.

¹² Up̄iima ye pep̄ee ase i n t̄ikilē in̄ipee tapaalenle.

Un kɔ pipiyom̄eyáhaa kutu cɔlē.

Amá u ye pep̄ee mewai kópe n wai kepire ritale.

¹³ In te lisɔne piwai kaní ne k̄eyu mahanlē, wóo yé p̄e íwe nɔ́ n wai? ¹⁴ Ticurru in te lisɔne kani wai nnya kani íwe le, liké nɔ́ n láárú. Ani kape p̄isoi n wuru, líka ái kape ye kɔ nfasimé nɔ́ t̄a. ¹⁵ Amá ani n̄osinéf̄a-i n nyu re Kirisi ye Up̄iima, ani kɔ r̄iyu u n waise. Ani ye nóm̄enéc̄ire n cápinelē nɔn ne m̄é te pin nɔ́ m pise re yo nnya kani nní meyá ne u tálē

¹⁶ nóké rinɔ́ n̄sɔne ȳs̄i ne ipakare. Ani kefa n kp̄áiiilē, pep̄ee ne nɔ́ n náási re piké n̄orin̄eyu kpu pin nɔ́ lámisi re nɔ́ Kirisi tikilē nnya, piké isei li. ¹⁷ In Uléecaa mela, li kutɔsi we nóké lisɔne n wai nɔn ne íwe le ne kani yé nóm̄enéc̄ire kópe kecáa nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáa, nk̄p̄o ciren̄in̄e kóló ke Kirisi uu p̄isoi akópe kecáa kpu. Uricurru uu akópe áka má, amá uu pikópekɔ́ kecáa kpi re uké ne Uléecaa kémee pi ha nnya. Pi u kpule uu kpi yare ke kesoi pipi áke ye n kpu mecɔ, amá Uléecaa Nfaasɔne nn u yukuse, ¹⁹ hái uú ne pep̄ee nk̄p̄o kuhore-i n kp̄aniilē Nléecaasimé yóó. ²⁰ P̄ē ápi p̄e Uléecaa pakare kumún̄é kp̄e-i kuú p̄é ne pi n kahari uú la uké ukuw̄oi yukuse. P̄é uȳe-i ke Nowee uú p̄e ukutakai kari. P̄isoi nk̄ar̄ipi, pipaha ηmane p̄e kukem̄e lom̄p̄o, aku m̄ini kecáa n t̄asilē Uléecaa uú ne piayu l̄olu. ²¹ Lim̄eni m̄ē ye m̄ini kani ye neni nní r̄i wóle ai n̄oan̄eyu l̄olu kum̄íri le. Ápi m̄ini nɔ́ wóle re liké n̄oin̄ep̄in̄e kecáa mékperink̄pe heere. Pi m̄ini nɔ́ wóle re liké nyíse re nɔ́ ne Uléecaa t̄enile re uké ne Yeesu Kirisi meyise pikp̄ok̄p̄o kémee ritiki uké ne nókeneémún̄é s̄onukuse. ²² Uȳee keyóm̄ecaa ritaá uú ha Uléecaa kuluke-luke-i k̄eyuk̄ótone-i tone. Uanipe-i ke Uléecaa uu piléecaatum̄e ne lē nnéi l̄ee kei r̄iyu ne r̄ināe m má wa un likecáa t̄ú.

4

Lē kapi ye Kirisi kémee isoi fale n li

¹ Kirisi ye uip̄in̄e kémee ntóosi konle. Lē nnya, ani ukemún̄é k̄ē kecɔ m múl̄ē nɔn ne m̄é te nóké íwe li. Nkó ye uip̄in̄e kémee ntóosi n k̄ó yèè fele uu akópe piwai yá. ² Lē nnya, kái ne neni n kp̄isi, ái pise re nóké Uléecaa mela n tikilē nɔn kɔ ne itun̄e t̄ɔrɔɔ nnyí kai nní ketē kecáa nɔ́ n tise n̄oin̄esoi le. Ani kape lē ke n̄oin̄ep̄in̄e ii n káipink̄ee n tikilē. ³ Asei kecáa, nɔ́ p̄e meke pep̄ee ápi Uléecaa n wuru mela meyá wale, nɔn mékperink̄p̄ewai ne pikáipink̄ee ne p̄itaniré ne iluke picaink̄ee ne p̄itaniré iken̄ene wai nɔn piléé nyóonse. ⁴ Li nk̄p̄eni lipite p̄ē nnó yile re áni ye kɔ mewai kópe m̄ē piwai rikp̄á pimεcɔ. Lē nnya kapi nɔ́ lámisi. ⁵ Pi ye kam api pim̄ewai Uléecaa k̄éenke. Uȳee umecire cápinelenle uké ne pinyán̄nyá ne pikp̄ok̄p̄o nnéi túhaane. ⁶ Lē nnya ke Kirisi uu Nsímé kec̄ire riyóó uú ne pikp̄ok̄p̄o ricurru p̄ene. Pi pim̄ewai kecáa ne pi túhaanele yare m̄p̄á kesoi pipi k̄eye mecɔ. Amá Nfáasɔne nnya, pi yé nk̄p̄eni fe api Uléecaa kémee nfáa m má.

Lē kapi ye Uléecaa lihēehē rimmulú

⁷ Mπά yo ketō ye nnyáã wale. Lē nnya, ani mesōhō m má nōn nḡpá yo wai ne kemúnjé, nōké ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸ Lē nnya, lē kani yé n wa lee re ani meséere ḡsōne n lakaane. Nla yèè akópe meyã tinnēle. ⁹ Ani kusáne n wapaane. Ani kape ye kefa-i n ηmōpu nōn ne pisáne yósu. ¹⁰ Uléecaa ye mḡpá nó úye linyine hēle ne limpehē. Lē nnya, mḡpá úye uké ulihēehē kḡisi uú ne picō n léni. Nōn lē n wai, nō pēe lē pisoī le pēe Uléecaa lihēehē ḡsōne m múllē. ¹¹ Lin úye n hē re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Uléecaa nnōw sīmisi. Lin úye n hē re uké ye picō lē, liute uké ḡnāηe mmē ke Uléecaa uu u n hē ne picō n léni Uléecaa uké ne mḡpá yo kémēe Yeesu Kirisi rinyiri nnya ríyu yē. Yeesu Kirisi uyēe mḡpá píyei-pō meyōōpi ne ḡnāηe te! Amí.

Kirisi iwe icō piluke

¹² Pinésáne lala kecire, nōkenéwuū áke kape tō ne lē kai nní ne mḡpape nó m peikee yare nna mee nōkenécáá kōnu. Ai kape nó n we yare lisáηa linyine ye ni. ¹³ Amá liké meyã nó n láárú re Kirisi iwe icō kani le nnya. Limēcō kai sōnti liké nó n láárú, kumúnjé kpe-i kuú ha umeyōōpi ḡ lesene uké pisoī nyíse. ¹⁴ Pisoī pin Kirisi nnya nó n lámisi, liké nó n láárú re Uléecaa Nfaasōne, Nfáayukó ye nōkenéméē wele. ¹⁵ Nó úka úu kape íwe n le re u usoī kpu nēe u linyine yáai nēe u mewai kópe menyine wa nēe u picō nsímé nnyine kémēe táhankēe nnya. ¹⁶ Amá in te unyine ye íwe le re u Kirisi ukó nnya, ái kape isei u n we. Amá uké meníηe rinyiri tē nnya Uléecaa ríyu waise. ¹⁷ Ituηe ye tule re Uléecaa uké ne pisoī túhaane. Upikó kuú ne koraanene. In te tḡ kai ne koraanene, íye kai yé ha pēe kétō-pō pepēe ápi ḡ la piké Uléecaa Nsímé Kecire kutu riñcō wa? ¹⁸ Li Uléecaa Nsímé ritelé kémēe wólaalē te: In te aseī ute riyu pilale ye papisi, íye kai yé ha pēe kétō-pō pepēe ápi Uléecaa m pakarelē ne pikópekóō wa? ¹⁹ Lē nnya, pepēe Uléecaa mēla kémēe íwe n le piké ne lisōne piwai n nōḡlē, ápi Uléecaa, aseī ute yēe pi n wa anipe-i pimēcire wai.

5

Lē ke Uléecaa icápine piwéése api yé Kirisi pikó kecáá rimḡpai

¹ Lē nnya, Uléecaa icápine piwéése kam nkḡpēni ne sīmisi. Nē ne kō pimēcō Uléecaa icápine uwéése le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inénipee yenle. Ne kō meyōōpi mee nfáani n léerine kémēe ketóne mále. ² Lē nnya, ne la ké nó riηmóōpúse re ani piseesē mēcō pisoī ke Uléecaa uu nó rimmúise kecáá ḡsōne m pállē. Ai kape tḡlasi, amá liké ne nōrinépōō yare ke Uléecaa uu ḡ la. Ai kape kō re piluke tḡηé-tḡηé pinyine kani kémēe wéési, amá ani pikēcáá m pállē ne kefa kesē. ³ Ai re nōké pē ke Uléecaa uu nōanénipe-i n wa ne kéyu m páápú, amá ani ḡsōne n wai piké nó n nyáni pin nōmenécō wai. ⁴ Nōn lē n wa, uwéése yēe pisoī kecáá ḡ pállē yare useesē un ha n ka, u yé riyōōpikōη tee ári ye píkaī n caai nó rikipise ani pēe ríyu m má.

⁵ Limēcō, nó pikpére ne piηmáne, ani nōmenécíre ricepise ani piwéése metene n we. Nōnnénéí, úka úu kape ye u ne picō kusencō kémēe umēcire n taáselē. Li Uléecaa Nsímé ritelé kémēe wólaalē te: Uléecaa yèè píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pēe ye pimēcire rincépise ne kefa fénne. ⁶ Lē nnya, ani nōmenécíre ricepise ani Uléecaa ḡnāηe nnéi ute metene n we uké ituηe iyē kuu n yekei kémēe nó ritaásē. ⁷ Ani nōnnécōη nnéi ukēcáá topile. U nōkenécáá pállenle.

⁸ Ani mḡpá yo n wai ne kemúnjé. Ani kape lōpile! Nōunélaarō Setani ye kōniile yare kúkinaá kpeē n senkeē, un wéési uké unyine cēériine. ⁹ Ani ncée u tápisi ani kō nfatene kémēe n taalē. Ani n nyu re íwe kani nní n le icō ke nōpinémáreecō api ketē nnéi kecáá le. ¹⁰ Uléecaa ye riyále re nōké nkḡpēni íwe li ái kape nāηai. Amá u Kirisi ne ritikile uú ne nó séi re ani meséere umeyōōpi kémēē n we. U yé unfanare píima kémēe ḡnāηe nó hē nōnnéfatenē nn papisi líka ái yé pēe nó ritiηa-tiηa nōké loó. ¹¹ Uyēe mḡpá píyei ḡnāηe ute! Amí!

Iyáhaa tərəə

¹² Silasi kam n nyu re u aseɪ tikilenle yeε né lé amí ne kétélépi nké nó wólu ké ne nó riηmóópúse, ké kə ne nó nyíse re Uléécaα ye meγíkíyiki ípeeléε nó nyísele. Nə ípeeléε kuu nó rí nyíse kémeε rísəne wele. ¹³ Kirisi pikó ke Uléécaα uu nómenécə n wée pin Papiləni nté we ne unéηmáne Mariki ye nó yáhaapə. ¹⁴ Ani ripirane ani yáhaane liké nyíse re nó lakaanele.

Nó mpi nnéi nóo Kirisi pikó, Uléécaα uké nkíηniηe nó he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Mpá Kirisi pikó piye kapi rítelé ntí wóipó. Timewee ye nkpáni yare rinóó ke usoi uu ye ní ma uu kelene ncée kpísi uu keló tómpó. Utéléwale nkó ye maa re unkpó itunje ye nyahaiméle. U ri wóile re Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Utéléwale nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi re piké méwee sone mee pinfatene kémee ní we m múlè, piké kó icélaa kapi ní yósi ne aseí n tikilè (1).
2. Uu kó lè memáá picélaa nòome ppe nnóomesimé n céesi pin kó méwoo méwoo wapisi ne tópu (2).
3. Uu kó lè memáá Upíima Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelé ntí ye ripérese re Upíima mepeeme men n nánaise, Ulééca nniye kuú ne ró n niñú kémee kai léeri. PISOI MEYÁ kuu kó la piké ncée piyéne rikpá piké píyulale ñmurei (3).

Iyáhaa

¹ Née Simó Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukeikó le nen kó uutume. Pē nnéi ppe meróco Urólééca ne Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelé ntí wólu. ² Ne nó yáasi. Ulééca uké lè kani nní meyíkíyiki u ne Urópiima n nyu nnya meyá ípeeléé nó nyíse uu kó nkínniye meyá nó he.

Peppe Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Ulééca mela n wai

³ Ulééca nnahe ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne nípá yo kai ró m pise ró he toké ne nfáa m má tón ne Ulééca mela wai. Uyee tíyese kari céri re u ne umeyóopi ne unnahe ró séele. ⁴ Lélee tíyese ke Ulééca uu lisone píima lè kuu n yekei re uké ró he ró pa, liké kei ne ritiki toké ppe Ulééca sipipi, tón keté kecáá likáipi-káipi lee ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵ Lè nnya, ani rihmóópú ani nónnéfatene kecáá isoi sone kpápó, ani isoi sone kecáá menyuwe kpápó, ⁶ ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápó, ani nómenécíre pimúlé kecáá ñhmóópú kpápó, ani ñhmóópú kecáá Ulééca likó nla kpápó, ⁷ ani Ulééca likó nla kecáá kumáre piwai kpápó, ani kumáre piwai kecáá nla kpápó. ⁸ Asei kecáá, lè nnéi lin nókenéméé n we, lin kó meyá n wai, ái yé ñmurei noké méwoo n we áni líka wai. Nópinékei ápi yé ppe kuláa paa. Li yé kó tíyese ani Urópiima Yeesu Kirisi nsone ceru. ⁹ Amá nkó yee úu lilika m má, úu nsone nyáni, u we yare unyíye. U paleile re pi akópe kuú ppe mekee n wai u tinnele.

¹⁰ Lè nnya pimáreco, Yeesu Kirisi ye nó wéele uu kó ne pikei nó séi. Ani rihmóópú ani pikewai kémee nyíse re nò ne sá re noké pi wa. Ani yé ppe lè kémee pí kai rikpóu. ¹¹ Kei kani yé ppe nsone ncée yē aní ne nórínépóo Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyóopi teneciré kémee lompó.

¹² Lè nnya kam la ké isímé iyē nó n léisente, nípá kani nní nsímései n nyu non kó nkemee iníjí kariilè. ¹³ Ne yē te li nyam te ké kumúnjé nkú-i kam nní nfáa m má kémee isímé iyē nó n léisente, áni kape ne m palei nnya. ¹⁴ Urópiima ye né símisile nen nyu re ám nkpéni keté nké kecáá siyáa kulúí kpáne. Kenétónjéyaa ye nnyáá wale. ¹⁵ Lè nnya kam ñhmóópúlè te noké masí menétónjé-maá nsímé mmē n léiselè, nípá lin íye n we.

Peppe Kirisi meyoopi n yé nstmé

¹⁶ Ái siwómé ke pISOI API ní musí API ne pimésóhó wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ye rínanje ne wemele. Amá irónípee karí ne ummule yē. ¹⁷ U Saa Ulééca kémee ríyu ne rínanje yenle. Likumúnjé kpe-i ke Ulééca, mímule ne rínanje píima ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépónare nnéi n te. ¹⁸ Pée uye-i karí ppe kesé Ulééca riyópe kecáá n we ne Yeesu, tó ppe meté mē konle men keyómecaa-pó leeri.

¹⁹ Lẽ kari nní n yé ye týesele ari meýíkíyiki n tálẽ te lẽ ke antepuyee api n símisi ye asei le. Nò alari mále nòké n n waiselẽ. Pinsímé ye nó we yare kéfiráa kee kuɲmaha kémee ní tore liké ha ne weesi, Kirisi yee ní we yare rimarewarapi uké pee léeme uké nó n kpáiiĩ ne nòsinéfa kémee-pò. ²⁰ Li pise re nòké n̄sone kò te úka úu ye fe uké mmẽ ke antepuyee api Nléecaasimé kémee m̄ ma ne ukemúñé cire fe uké kò. ²¹ Ai pisoĩ pee piricuruu musí apí ne n símisi, amá Uléecaa Nfaasone mee ye pi lò, api péé ne Uléecaa rinyiri n símisi.

2

Picélaa nòome

¹ Antepuyee nòome ye pee mekee Isirayeli pikó kecòpe leemeele. Limecò ke picélaa nòome pòò kò meýaa nòkenécòpe lontine. Inòomécélaa yee ye ne ncaai ní ka kapi tantine api kò Ucélaa yee piriyyu n lò fómni ai pee ásáláú kaikai anyine pi wai. ² Pisoĩ meýã yé méwoo méwoo piwai kémee pi ritiki, pẽ nnya asei ncee riyu ari kpi. ³ Pi yé nwóónaapí nnya nnólari kémee nnóome wa apí ne nó fe api le. Amá hái mekee-me ke Uléecaa uú ne pi túhaane api akòpe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepò.

⁴ Uléecaa úu piléecaatumee pee ne u m púnne kaɲne. Amá kuɲmaha kuhore-i kuu pi riláupò re piké kei m pahaalẽ liké ha ne ketúhaaneyaa tu. ⁵ Uu kò pee kekpuretẽ pisoĩ kaɲne. Amá u pee týesele míni ame yipu ame pikópékòó nnéi kóó. Pisoĩ pipaha ñmane kuú pee kaɲne. Nowee yee pee n yóólẽ te pisoĩ piké asei ritiki ye pikécòpe wele. ⁶ Uu kò Sotòm ne Komòori ayu ne túhaane uu a tékéé aa panse nfúrõ. Lẽ kuú ne pèpèe ápi u m pakarelẽ nyíse re limecò kai kò pẽ waine. ⁷ Amá usoi use riyu kuu lò. Uyee nní Lóti yee asei m má. Unfaa kémee pikó ye pee méwoo méwoo wapisile lin meýíkíyiki mpóocaa u tanaalẽ hái. ⁸ Uyee pee asei tikilenle un ne pikécòpe we. Mpá keyáa kéye kuú pee pimewai kópe nyáni un kò kómeyi, lin pee ukumíiri yóókuselẽ. ⁹ Li nyísele re Upíima ye nyule lẽ kuu yé pipeikée kémee pèpèe u m pakarelẽ ní lese ne lẽ kuu yé kò pipakarecírè pò kò ketúhaaneyaa kutu rimpása. ¹⁰ Pèpèe mékperinkpewai ne piripòò n wai apí kò Upíima nnaɲe waiselẽ kuu meýá kutu pasane.

Picélaa nòome pẽ ye akíñ kópe ne píyuwélaa mále. Api ye pimécire tí ne keyómecaa-pò lináɲe-naɲe piháikuse. ¹¹ Piléecaatumee ricurruu pee ñnaɲe m má pin lẽ fe apí ye Upíima keyu-i keyómecaa-pò lináɲe-naɲe lẽ nkópe níka símisi. ¹² Amá picélaa nòome pẽ apí ye musí, pi we yare isee ke pisoĩ api n cópii piké keyáa kò. Lẽ kápi n nyu kapi ye lámaankee. Isee mecò kai kò pi kónine. ¹³ Pi kò pẽ tikpákára waine liké ne pirikpákára kapi picò n wai pi csei. Pimela mee re piké ye metuɲetèi ne mewai kópe kapi n káipinkee n wai. Mékperinkpe ne nseiciré ye pi póriilenle. Nó ne pẽ nòn n tũ nòn kesé n le, ai pi n láarú re pi ye nnóome nó wa. ¹⁴ Iwásánkaí ye piinipèe-i wele, apí ye kò akópe piwai kecáa kò. Pèpèe ápi Uléecaa ncee kémee iníñi m má kapi ye keyu rikéraase. Memá nnáapí ye ne pi mainule. Uléecaa ye anóo pi wale. ¹⁵ Pi ncée sone týele api ncée kópe tiki api pòlu. Ncée mmẽ ke Peyòo uɲmáne Palam uú pee rintíki kapi tíkile. U ye pee mewai kópe wale api u hééle. ¹⁶ Amá Uléecaa ye péé ne umewai kópe kecáa u césile. Isee íi ye símisi, amá keminaayahá ye péé ne mesoitè símisile ake týese antepu Palam úu pee pinírikeri rikpá.

¹⁷ Pisoĩ pee wele yare ñnihoi mee ñn míni m má nées ahope ke kuyò aku ye rinkpiise. Kesine piima kuɲmaha-i ke Uléecaa uu ketóne pi he. ¹⁸ Pi nsímé nyule hái, amá apí pee asei má. Pisoĩ pinyine ye pèpèe nní ncée kópe n tíkile anipe-i ñméheréele ái kahané n nájai. Pinóome pẽ ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite pẽ keyu kéraase. ¹⁹ Pi ye pi maa re pi yé týese api ilási kéméé lelu, amá pẽ ñmaa ricurruu pin pee kò mewai mee ye ne nkpò ní ka ilasi le. Lelèe re mpá úye ye lelee u n feriyé ilasi tunle. ²⁰ Upíima Yeesu Kirisi yee Uróyulale. Asei kecáa, in te pinyine ye u ceri api ketè nté mékperinkpe piwai ne pimécire tólu, api kò limemáa mekemee pèpò, lipite pẽ mewee fale mee caailenle ame mefoí tósu. ²¹ Li pee kutòsi we re apí kape píkaí nsímései n ceraalẽ ne kapi yé n n céri api pee kò isé ke

Uléecaa uú pɛɛ pi ní pa pitiki yá. ²² Lẽ kai nní pi n wa ye nyíse re meyu mmé kapi ní ma ye asei le re: Kɛpɔpi ye kúukɛɛ akɛ panse akɛ le nɛɛ kúfɔŋ ye mɛwóle-maá apéré-i píjiri.

3

Uptima mɛpɛɛmɛ nsímé

¹ Pinésáne kɛcɪrɛ, títelé lírū ye ntí kam nní nó wólu. Nɛ akɛtɛ kɛmɛɛ lalɛ kɛ lɛ kani pinyuwe m máálɛ nó léisɛntɛ nɔkɛ nɛ kɛmúnjɛ sɔnɛ n wailɛ nnya. ² Nɛ la rɛ ani nsímé kɛ antepuyɛ pɛɛ Uléecaa rinyiri nɛ n símisi apí pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ ní ma nɛ isé kɛ Urópiima nɛ Uróyulalɛ uu ní pa, pitumɛ apɪ tó n tɛjɛ kɛcáá léisɛ. ³ Ani kɔ tɛ pisoɪ ye siyáa tɔrɔɔ kɛmɛɛ sɔntilɛ piké pilipɔkó n wai pin nó sɛnnyi ⁴ apɪ ye rɛ: U maa rɛ u sɔnti, yei kuu pɛé wɛ? Háɪ kɛ píróśáa apí nɛ n kpi, mpá yo ye wɛlɛ yarɛ káɪ pɛɛ kɛtɛ kɛkoraanɛ-mɛ ní wɛ. ⁵ Amá pi nyulɛ pin nɛ kɛsu rɛ háɪ áɪ nɛni-mɛ kɛ Uléecaa uu urinɔɔ nɛ kɛtɛ nɛ keyómɛ wa. Míni kɛmɛɛ kuu kɛtɛ lesɛmɛ uu kɔ míni nɛ kɛ wai. ⁶ Limɛɔ kuu kɔ pɛɛ tíyɛsɛ míni amɛ yipu amɛ kɛtɛ fɛ uu nɛ kɛkɛcáá likó nnéí tɛkɛé. ⁷ Uléecaa rinɔɔ tɛ cɪrɛ tɛɛ kɔ nfáani kɛtɛ nɛ keyómɛcaa múílɛ uké ha nɛ nna kɛmɛɛ si ritékéé. Keyáa kɛ kuu pɛpɛɛ apɪ ye Uléecaa m pakarɛ nɛ túhaanɛnɛ uké kɛsɛ pi ritékéé.

⁸ Amá pinésáne kɛcɪrɛ, nsímé nɛsɛ ye wɛ káɪ nɛ n sá rɛ nɔkɛ palɛi. Mmɛɛ mmú rɛ: Keyáa kɛsɛ ye Uléecaa inipɛɛ-i aŋmɛ kúkotokú kɛsɛ lɛ. Aŋmɛ kúkotokú kɛsɛ pɔ nɛ kɔ keyáa kɛsɛ lɛ. ⁹ Upíima úu náŋaisɛ uké kɛlɛnɛ lɛ kuu ní ma wa yarɛ kɛ pinyinɛ apɪ m músu. Nɔ kuu nɛ lɛ niŋú rɛ úu la nó unyinɛ nfaa nké pɔ nnya. Amá u la rɛ ani nónnɛnɛí fɛ ani isoɪ consɛ.

¹⁰ Upiima kɛkamɛyaa ye ha sɔntilɛ yarɛ uyaa. Nnɛ píima nnyinɛ nn wai keyómɛcaa akɛ pɔlupɔ. Nna nn keyómɛcaa-pɔ likó nnéí torɛ, kɛtɛ nɛ kɛlikó nnéí aɪ torɛ. ¹¹ Kai nní ní wɛ rɛ lɛ kɛ mpá yo ai sɛɛnɛ nnya, li pɪsɛ rɛ nónnɛsɛ nɛ nóinɛsoɪ kani n lɛ iké asei n tikilɛ in kɔ nɛ Uléecaa sá! ¹² Lɛ nnya, ani nómenécɪrɛ nyóɔnsɛ aní nɛ m mé tɛ Uléecaa uké mɛkɛɛ kam. Keyáa kɛ kɛ keyómɛcaa akɛ nna yósunɛ kɛkɛ torɛ múkú-múkú, lɛ nnéí lɛɛ kɛkɛmɛɛ ní wɛ ai nna kutoɪ kɛmɛɛ wólɛntɛ. ¹³ Amá Uléecaa ye ró maa rɛ u yé keyómɛcaa fale nɛ kɛtɛ fale wa. Nsímɛsɛi mɛɛ yé ha kei n wɛ. Kɛtɛ kɛ kari mé.

¹⁴ Lɛ nnya pinésáne kɛcɪrɛ, lɛ kani nní m mé nnya, ani riŋmóɔpú ani uinipɛɛ-i n wɛ áni ncaai níka má, nkóɔpɛ níka rín kɔ nó tɛjɛlɛ. Ani kɔ nkíŋniŋɛ kɛmɛé n wɛ. ¹⁵ Ani kɔ tɛ Urópiima nniŋɛ ye tiróyu lɔlɛ, yarɛ kɛ urósáne lala nɛ urómáɛɛɔ Pɔɔli uu n wóɪ. Uléecaa yɛɛ likɛmɛɛ mɛwéésɛsɔhɔ u hɛ. ¹⁶ Atelé nyɛ nnéí kɛmɛɛ kuu linsímé ní wólu kuu ye lɛ símisi. Pisoɪ apɪ ye nsímé mmɛ silɔ sinyinɛ asei fɛ piké kɔ. Pɛpɛɛ apɪ líka kumúnjɛ ní nyu apɪ kɔ pelaalɛ apɪ ye pɛɛ n kɛŋéésɛ, asei aá nɛ pi pɔlu. Ticuruu lɛ kapi kɔ Uléecaa Nsímé atelé tɔrɔɔ nnéí kɛmɛɛ wai. Pimɛcɪrɛ kapi nɛ nkɔ wéési.

¹⁷ Lɛ nnya, nɔ pinésáne lala mpí, nɔɔ nní lɛ pinyuwe m máálɛ, ani nómenécɪrɛ tí. Insá lɛ, pɛpɛɛ apɪ Uléecaa n wuru mɛwai kóɔpɛ yé tíyɛsɛ ani pi tiki ai nó lóisɛ. ¹⁸ Amá li pɪsɛ rɛ nɔkɛ ncɛɛ mmɛ-i kɛ Uléecaa uu ípɛɛléɛ nó n nyíse n tikilɛ nɔn nɛ kɛyu sí, ani kɔ Urópiima nɛ Uróyulalɛ Yeesu Kirisi ceru. Uyɛɛ nɛni nɛ mpá píyɛi-pɔ mɛyóɔpi tɛ! Amí.

Τίτλε φοί κε Yohani uu n wói

Lελεε rítelē ntí kέμεε ní we

Kirisi pikó pē nfasimé kapí ne icélaa kópe n cókai ke Yohani uu rítelē foí ntí wóipa. U icélaa kópe pikó pē tinyíri he re Kirisi pilaaró. Pi kesile re Kirisi úu kesoipipi, ápi akópe ncaai kpíilē te linyine, ápi lē ke akópe aa ye tó ne Uléécaá kecápe n caai kpíilē te linyine. Ai ppe wai re ái cónlē te Kirisi ukó uké isoi sáne n le. Piyómeyáhaa féé pinyine ppe icélaa iyē céesi.

Lē nnya ke Yohani uu n wói ye nní: U lalē icélaa iké kecíre n we uké kó aseí ripérese. Lē nnya kuu pi léise re piké icélaa iyē kapi kékoraane-mē n kō timúlú rísane (2:24).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwale ye nyísele re u Yeesu useérakó le (1:1-4).
2. Yohani ye re písoi piké metéi kέμεε isoi n le. Likumúnjé re Uléécaá ye metéi le. Lē kέμεε, li píse re Kirisi pikó piké ríla isé n tikilē (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaaró píima mekame nkó ke úteléwale uu nté símisi (2:18-29).
4. Uu kó Kirisi ukó mewee léise (3:1-24).
5. Iye kapi ye nnóomesimé ne nsímései ceri api kóolenē (4:1-6).
6. Nala ke usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari nfatene kpísi arí ne akópe feriyē (5:1-21).

Nsímé mee ye nfáa n he

¹ Lελεε ppe mpá yo ke Uléécaá uu n wa kekoraane-me ní we, ari linsímé kóm, ari kó ne irónipee li yenu ari li nyáneí, ari kó ne arónipe li ca, lee nní rinóo tee ye nfáa n he. ² Sáa kέμεε karí péé wepó. Li nfáa mmē tó nyísele ari n yenu. Lē nnya kari nfáa teneciré mmē nsímé símisi, tón kó nó n yóólē. ³ Lē kari n yé ari kó kom kari kó nó yóólē te tó ne nnó tóké ripéne tón ne kesé tó ne Sáa ne Ukepípi Yeesu Kirisi kupéneco kέμέé we. ⁴ Tóké ne mpóonare m má ne kέto-pó nnya kari tirócuruu lē wói.

Uléécaá ye metéi le

⁵ Nsímé ke Yeesu Kirisi uu ní ma ari n kóm tón kó n yóólē ye mmú re: Uléécaá ye metéi le, kunmaha kúka áku ukeméé we. ⁶ Tón m maa re tó ne Uléécaá ye pénelē, tón kó ppe kunmaha pikéi wai, tó pinóome le, ári nsímései tikilē. ⁷ Amá in te metéi kέμεε kari sáne, yare ke Uléécaá uu nní metéi kέμεε ní we, li yé tíyese tó ne píróco arí m pénelē, Ukepípi Yeesu menyē ame ppe mpá arókópe áye ró heere.

⁸ Tón ye m maa re ári akópe má, merócíre kari fómni, nsímései rín kerómeé we. ⁹ Tón ye arókópe n yámne, u yé ró a sárei, uu kó ntócaai nnéí ró heere. Likumúnjé re Uléécaá ye aseí ute le. U ye mpá yo wale lin kecíre we. ¹⁰ Tón ye n kesi re ári akópe áka wailē, tó Uléécaá kpísile yare unóome, ai ppe nyíse re unsímé rín kerómeé we.

2

¹ Sinéwá! Ne rítelē ntí nó wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tó Sáa Uléécaá kέμεε-pó usíméyóó mále. Uyee aseí ute Yeesu Kirisi. ² Uyee uricuruu kpísi uu arókópe kecáá he yare inyóonsesee re Uléécaá uké arókópe ró sárei uú ne ketē nnéí písoi akó péne uu sárei.

Isé fale

³ Tón Uléécaá isé rísane m múílē, li nyíse re tó u nyule. ⁴ Usoi nkó yee ye ní maa re: “Ne u cerile” úu ye kó ppe uisé rimúlú ye unóome le, nsímései rín ukeméé we. ⁵ Amá usoi nkó yee unsímé ní múílē ye nyísele re u u lalē ne kefa kesē. Lελεε ye nyíse re tó ne Uléécaá ye

pénélenle. ⁶ Li pise re usoi nkó yee ye mí maa re tó ne Ulééca yee pénelenle, unsé nké kó n nyamí yare ke Yeesu nsé ní pree ní nyamí meco.

⁷ Pinésáne lala kecire, áí isé fale kam nó wólu, amá isé kpure ye nyi kani kékoraane-me ní yási. Isé kpure iyee nní rinóo kani pikóme ní masí. ⁸ Mpá ne lē, li kó pree isé fale le yee Kirisi kέmee ne nókenέmee n nyíselē te aseí ye nye. Lelé re kuηmaha ye tómpole, metéi sei pó ne kó pilomme masile.

⁹ Nkó yee m músu re metéi kέmee kuu we, un kó pree uuco ipuri yulu ye kó kuηmaha kέmee wele. ¹⁰ Nkó yee uuco ní la ye metéi kέmee wele, líka áí ye u lóise. ¹¹ Amá nkó yee uuco ipuri n yúlu ye kuηmaha kέmee wele. Kuηmaha kέmee kuu sόne aku u nyiinse úu pree nyu méye kuu sí.

¹² Nό sinéwá! Ne rítelé ntí nó wólule ké nó léise re Ulééca yee Yeesu Kirisi rinyiri nnya nóanékópe nó sáreile. ¹³ Nό pinésáa! Ne nó léisele re nó uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nό pikpére ne pinmáne, ne nó léisele re nó ukpááree Setani feriyele. ¹⁴ Nό sinépipi! Ne nó léisele re nó Sáa nyule. Nό pinésáa, ne nó léisele re nó uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nό pikpére ne pinmáne, ne nó léisele re nó páápúle. Ulééca Nsímé ye nókenέmee wele, ani kó ukpááree Setani feriyee.

¹⁵ Ani kape ketē nké née kelikó n la. Uye un ke n la, úu yé kó fe uké pree Sáa n la. ¹⁶ Ketē kecáa líkó ye nní: pikáipinkee ke usoi uu m má ne lē ke uinipee ii n nyáni kuu ní la uké m má, née lē kuu m má un ne rikókori wai. Lē nnéi ye ketē nté líkó le, áí Sáa kέmee kai léeri. ¹⁷ Ketē ye tósule, limeco ke kelikó ke písoi api n káipinkee póo kó tósu. Amá nkó yee Ulééca mela n wai ye mpá píyei nfáa mále.

Kirisi ulaaró

¹⁸ Nό sinépipi! Ituηe tóroo ye tule. Nó kó te Kirisi ulaaró ye wemele. Kirisi pilaaró ye nkpréni kulúí leemele, non kó nyu re ituηe tóroo ye tule. ¹⁹ Kerócópe ke lipite pē api léeme, amá ápi pree pirókó. Pin pree pirókó, pí yé pree keróméé tone. Amá kapi nní ní tómpo nnya, li nyísele re pinnéi mmē kέmee úka úu pree urókó.

²⁰ Amá Ulééca yee nó Nfáasone hele yare kapi ye usoi riyu kecáa mékpó n kóonu *, ani pree nónnénéi nsímései n nyu. ²¹ Lē nnya, áí re nsímései káni nyu nnya kam nó wólu, amá ne meyíkíyiki nó wólu re nó nsímései nyu nnya. Nó kó nyule re nnóome níka ní n ye nsímései kέmee léeme.

²² Wóo unóome, kái pree uyee n késu re áí Yeesu ke Ulééca uu wée? Kirisi ulaaró lo. Sáa ne Ukepípi keté kuu yúlu. ²³ Asei kecáa, nkó yee Ulééca Kepípi ní yé úu kó Sáa Ulééca nyu. Nkó yee Ulééca Kepípi n ηmurei ye kó Sáa Ulééca ηmureile.

²⁴ Lē nnya, ani tíye nsímé mmē kani háí kékoraane-me n kó nké nókenέmee n we. In te nsímé mmē kani háí kékoraane-me n kó ye nókenέmee we, nó ne Ulééca Kepípi ne Sáa Ulééca yé ripéne aní n we pise. ²⁵ Lē ke Kirisi uu n yekei re u yé ró he lee nní nfáa teneciré. ²⁶ Ppree n náási piké nó fóm kecáa nsímé kam nó wólu. ²⁷ Nfáasone mmē ke Ulééca uu nó n he ye nókenέmee wele. Lē nnya, áí nkpráni pise re piké kó nó picélaa rikpá. N yé mpá yo nó céesi yare kai m pise, nnóome ní n keméee we. Lē nnya, ani lē ke Nfáasone nn nó n céesi wa, lélee re ani Kirisi kupéneco kέmee n we. ²⁸ Nό sinépipi! Ani Kirisi kupéneco kέmee n we. Un píyei n ka ari péé ne tirópóo n we, isei lí yé ró wa. ²⁹ Non n nyu re Kirisi ye aseí ute le, ani kó n nyu re nkó yee nsímései n tíkile ye Ulééca kepípi le.

3

Ulééca sipipi kecáa nstmé

¹ Ani yē lē ke Sáa Ulééca uu meyíkíyiki ró ní la api ye ne ró séi re Ulééca sipipi! Tó kó mesei lē le. Ketē nté pikó ápi Ulééca céri. Lē nnya kápi kó tó nyu. ² Pinésáne lala kecire! Tó

* 2:20 Luki 7:46

nkpéni Ulééca sipipi le. Ai kahané isoi iyē karí masí kēpire ní wene n nyíse. Amá nse kari pēe nyu re Yeesu Kirisi un píyei m pēeme, tó ha ne menyíne u n we ari pēe u yenu yare kuu meykíyiki ní we. ³ Nkó yee lē ne kefa kēse n tálē yēè umecire n cápinle uú wole cáká-cáká yare ke uyē Upiima uu ní we cáká-cáká meco.

⁴ Nkó yee akópe n wai úu Ulééca isé tikilē. Lē nnya, akópe piwai ye isé pilóó le. ⁵ Nò kò pēe nyu re Yeesu Kirisi ye ka re uké pīsoi akópe-i lese, uricuruu úu akópe áka má. ⁶ Lē nnya, nkó ne Yeesu Kirisi pēe m pēnelē úu ye akópe n wai. Nkó yee akópe n wai úu u yenaalē, úu kò u nyu.

⁷ Nó sinépipi, áni kape tíye unyine uké nó fóm. Nkó yee n wai yare kai m pise ye aseí tikilenle yare ke Yeesu Kirisi pò kò aseí n tikilē meco. ⁸ Nkó yee akópe piwai ne keyu m mahani ye kuníri ukó le. Kuníri kpee háí kékoraane-me akópe wairi. Lē nnya ke Ulééca Kēpipi ake ketē kecáá ka re keké kuníri liwai-wai ritékéé.

⁹ Nkó yee m pansé Ulééca kēpipi yēè akópe piwai riyále re Ulééca Nfaa ye ukeméé we nnya. Kuu Ulééca kēpipi nnya, úu yé fe uké akópe piwai n nòrlē. ¹⁰ Nkó yee úu aseí n tikilē nēe úu umáreco ní la úu Ulééca ukó. Kei kapi ye ne Ulééca kēpipi ne kuníri kēpipi ceri api kóolené.

Ulééca sipipi mecōpecire pilakaane nsímé

¹¹ Tinóó tē kani háí kékoraane-me n kò ye ntí re: Tóké merócōpecire n lakaane. ¹² Ari kape Kayee meco n we. U pēe ukpááree Setani ukó le, uu uumareco pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayee ricuruu liwai-wai áí pēé nyamí, amá uumareco líkò pòon n nyamí.

¹³ Pimáreco, áí kape píri nó wa re ketē nté pīsoi ye nòinépuri yulu nnya. ¹⁴ Tò nyule re tò pēe kpuwaalenle, ari nkpéni nfáa yenu. Kari pírómarēco ní la nnya kari lē nyu. Nkó yee úu umáreco ní la ye kpuwaalenle. ¹⁵ Usoi nkó yee umáreco ipuri n yúlu ye usoikó le. Nò kò pēe nyu re usoikó úka úu uisoi kēmeé ketóne má uké ne nfáa teneciré yé. ¹⁶ Yeesu Kirisi ye unfaa kpísile uu tó nnya he arí ne ceru re lē kapi ye sée re níla. Li pise re tóké kò ntófáa kpísi ari pírómarēco nnya he. ¹⁷ Usoi nkó yee m má, un nkpéni umáreco n yé úu líka má, uú ne ukéfa u pésu, íye kuu yé pēé maa re uyē ye Ulééca lalé? ¹⁸ Nó sinéwá, ári kape ye nnóosimé ηmane ne níla nyíse. Amá toké ye meykíyiki mewai wa ne aseí líké nyíse re tò níla mále.

Tóké ne nkíηniηe Ulééca keyu-i n we

¹⁹ Kei kari yé ne n céri re tò nsímései pite le ye lē. Lēleé yé kò tíyese arí ne tirópóo Ulééca keyu-i n we. ²⁰ Asei kecáá, mpá lin ne sirófa kēmeé ró n túhaane re tò akópe wale, Ulééca ye sirófa fele un kò mpá yo nyu. ²¹ Pinésáne, in te líka áí ne sirófa kēmeé ró túhaane re tò akópe wa, tirópóo karí ne Ulééca keyu-i we. ²² Kari uisé m múlilē tòn kò leleé ne u n sá wai nnya, tò ye tòn yo mpuri u m pise, tò ye ukeméé li yenle. ²³ Uisé iyee nnyí re toké ne Ukepipi Yeesu Kirisi kefa tene ari kò n lakaane yare kuu isé ró m pa. ²⁴ Nkó yee uisé iyē n tikilē ne Ulééca ye pēnelenle un ne we, Ulééca pòon kò ukeméé we. Unfaasone kuu ró ní he mae ró nyíselē te tò pēnelenle tòn ne we.

4

Iye kapi ye ne Ulééca Nfaasone ceri?

¹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mēse ne mēse pē nnéi pēe ye m pólólē te Ulééca Nfaasone ye pikeméé wele nkó ηmurei. Amá ani ye pi pēé kelené ani yenu re li nsímései nēe áí nsímései. Asei kecáá, antepuye nōme ye ketē kecáá kulúí leemele. ² Lē kani yéé ne n céri re Ulééca Nfaasone ye unyine kēmeé we ye nní: Uye un tinhaa re Yeesu Kirisi ye panséle kesoi pipi uú ne ketē nté weri, li nyíse re Nfaasone ye ukeméé wele. ³ Nkó yee úu ye lē tinhaa ye nyísele re Nfaasone nín ukeméé we, amá Kirisi ulaarō ye u te. Nò kò te u weme. Ticuruu u ketē kecáá pikáme masile.

⁴ Amá nŏ sinéwá, nŏ ne Uléécáa pikó le, nŏ kŏ antepuyē nŏome feriyēle. Nfáasŏne mee nŏkenémee ní we ye Kirisi ulaarŏ fele. ⁵ Pinŏome pēe ketē nté pikó le. Lē nnya kapi ketē nté pikó mecŏ símisi, pē pin kŏ kutu pi cŏlē. ⁶ Amá tŏ ne Uléécáa pikó le. Nkŏ yēe Uléécáa n nyu yēe ye kutu tŏ ricŏ. Amá nkŏ yēe úu Uléécáa ukŏ, úu ye kutu tŏ ricŏ. Lē kari ye ne ceri kei ke nsímései Nfaasŏne nn ní we ne kei ke nnŏome nn ní we.

Uléécáa ye níla le

⁷ Pinésáne lala kecire, Uléécáa kémee ke níla nn léeri. Lē nnya, li pise re tŏké n lakaane. Usŏi nkŏ yēe uuŏ ní la ye Uléécáa ukŏ le un kŏ Uléécáa nyu. ⁸ Uléécáa ye níla le. Nkŏ yēe úu uuŏ ní la úu Uléécáa céri. ⁹ Uléécáa ye Ukepipi cireníne ketē kecáá tummele re keké nfáa fale ró he. Lē kuú ne nyíse re u ró lalē. ¹⁰ Nla mmē ne ne mmpehē le. Ai tŏo Uléécáa la, amá uyēe tŏ la uu pēe Ukepipi tumti ake kemecire kpísi ake arŏkŏpe kecáá he yarē inyŏnsesee aké ne arŏkŏpe ró sári.

¹¹ Pinésáne lala kecire, in te lē ke Uléécáa uu ró la, li pise re tŏké kŏ n lakaane. ¹² Uka úu Uléécáa yénaalē. Amá tŏn n lakaane, tŏ ne Uléécáa ye pénélenle un kerŏméé we, unla nn kŏ kerŏmee yipaalē.

¹³ Uléécáa ye Unfaasŏne ró hele. Lelēe ye nyíse re tŏ ukeméé wele uyē un kŏ tŏ kéméé we. ¹⁴ Tŏ ne yenle ari kŏ n símisi re Sáa ye Kepipi ketē kecáá tummele re keké pisoí ayu lŏ. ¹⁵ Uye un n ceri un tinhaa re Yeesu ye Uléécáa Kepipi le, li nyísele re liute uyē ne Uléécáa ye pénélenle un ne Uléécáa kéméé we Uléécáa pŏŏn kŏ ukeméé we. ¹⁶ Tŏ ne yenle ari céru re Uléécáa ye ró lalē arí ne kefa tene.

Uléécáa ye níla le. Nkŏ yēe níla m má ne Uléécáa ye pénélenle pin ne we, Uléécáa un ukeméé we, uyē un kŏ Uléécáa kéméé we. ¹⁷ Tŏn níla m má ne nketo-pŏ, tŏ fe arí ha keyáa kē ke Uléécáa uú ne ró ní túhaanene ne tirŏpŏŏ n we, ke irŏsoi kari ketē nté ní le ii Kirisi ikŏ mecŏ ní we nnya. ¹⁸ Nkŏ yēe níla m má úu ye iwame n wai. Nla mee ní we ne nketo-pŏ yèè iwame lakasēle. Iwame yèè nyísele re usŏi kewuu ye túúni re pi yé kutu u ripasa. Lē nnya, nkŏ ke iwame ii ní we nla rín nyamí ne nketo-pŏ.

¹⁹ Amá in tŏo, tŏ Uléécáa lalē re uyēe mefoí ró la nnya. ²⁰ Uye un m maa re: “Ne Uléécáa lalē”, un kŏ pēe uusoicŏ ipuri yulu, liute ye unŏome le. Nkŏ yēe úu usŏicŏ kuu n nyáni ní la úu yé fe uké Uléécáa kúu n nyáni n la. ²¹ Kirisi ye kŏ pēe isé ró hele re nkŏ yēe Uléécáa ní la uké kŏ uusoicŏ n la.

5

Nfatene mee nínanje kapi ye ne n feriyē

¹ Nkŏ yēe ne kefa n tene re Yeesu ke Uléécáa uu wéē ye Uléécáa kepipi le. Nkŏ yēe usáa ní la yèè kŏ usáa siwá n lalē. ² Tŏn Uléécáa n la, tŏn kŏ uisé n tikilē kai yé nyíse re tŏ Uléécáa siwá lalē. ³ Uléécáa isé pimulé kémee kai ye nyíse re usŏi ye Uléécáa lalē. Uisé íi kŏ pēe páápú. ⁴ Mpá Uléécáa kepipi kéye ye ketē kecáá likŏ nínanje feriyēle. Ntŏfatene nnya kake ye feriyē. ⁵ Wŏo ye fe uu ketē kecáá likŏ feriyē, insá uyēe ne kefa n tene re Yeesu yēe Uléécáa Kepipi?

Yeesu kecáá aseéra pilesē nsímé

⁶ Yeesu Kirisi yēe ketē kecáá ka ne míni ne ménye. Ai míni nmanē kuú ne ka, amá míni ne ménye kuú ne ka. Nfáasŏne mee lē símisi. Nfáasŏne mee nsímései ute. ⁷ Lē nnya, píseérakŏŏ ye pitaani le: ⁸ Pēpēe nní Nfáasŏne ne míni ne ménye. Piketaani ye kŏ nmanēle re nsímései ye mu. ⁹ Písoi yèè aseéra lesēle ari nmanēle. Uléécáa rinŏo kuu rinháa ye kŏ pēe lē fele. Uyēe Ukepipi kecáá aseéra lesē. ¹⁰ Nkŏ yēe Uléécáa Kepipi ne kefa n tenelē ye aseéra nyē ukēfa-i yekeilenle. Nkŏ yēe úu ne kefa n tene ye waise re Uléécáa ye unŏome le, kúu rinŏo tē ke Uléécáa uu Ukepipi kecáá rinháa ne kefa n tene nnya. ¹¹ Uléécáa ye nfáa teneciré ró hele. Ukepipi kémee ke nfáa mmē nní we. ¹² Nkŏ yēe Uléécáa Kepipi kē n nyu ye nfáa teneciré mále. Nkŏ yēe úu Kepipi kē m má úu kŏ nfáa teneciré má.

Nfáa teneciré kecáá nstmé

¹³ Nó mpí nó nní Uléécáa Kepipi ne kefa n tenelē, nó kam titelé tē wōipō re ani ceri re nó nfáa teneciré mále. ¹⁴ Tōn ne Uléécáa n tálē, tōn yo umela kémee u m pise, u ye ne ró kónle.

¹⁵ Tōn n nyu re mpá yo kari u pise u ye ne ró kónle, tō kō nyule re tō lē kari u m pise piyéne masile.

¹⁶ Usoi un umárecō n yē un akópe nyee áa ye ne nkpō ní ka n wai, uké ukecáá Uléécáa yáási uké nfáa u he. Pēpē ye akópe nyee áa ye ne nkpō ní ka n wa ηmane kecáá kam te piké ye Uléécáa yáási. Akópe anyine yèè ne nkpō kale. Ai pēpē ye akópe nyee ye ne nkpō ní ka n wa kecáá kam te ani ye yáási.

¹⁷ Mpá mewai kópe méye ye akópe le. Amá ái akópe nnéi nyee ye ne nkpō ka.

¹⁸ Tō nyule re usoi nkó yee Uléécáa kewã úu ye akópe n wai. Uléécáa Kepipi yèè kericurru kecáá m páilenle, ukpááree Setani úu ye ke rica. ¹⁹ Tō nyule re tō ne Uléécáa pikó le, ketē nnéi pikó pōn ukpááree Setani nnaηe-i pansente.

²⁰ Tō kō nyule re Uléécáa Kepipi ye kale ake mesōhō ró he tóké ye ne Uléécáa yíkíyiki céri. Ukepipi Yeesu Kirisi kee tó ne Uléécáa yíkíyiki uyē tipéne tōn ne we. Yeesu Kirisi uyee Uléécáa yíkíyiki. Uyee nfáa teneciré. ²¹ Nό sinéwá, ani nómenécíre ne piléé tí.

Títelé lírū ke Yohani uu n wói

Léle rítelé ntí kέmεε rí we

Títelé lírū ke Yohani uu n wói ye rítelé le ke Yohani uu "Unósi" ke Uléécaá uu n wée ne usipipi n wólu. Picó ye músu re li yé Uléécaá icápine ne ikεmεε pikó kuú ne máne. Li rikεmεε nyísele lē kapi yé ne picélaa nōome n sónε.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye pepεε rítelé ntí n kέeni símisile re piké nsímései ne ríla kέmεε isoi n le (1-6).
2. U re pisoi piké ne pepεε Uléécaá icélaa memíi n céesi pimεcire tí (7-11).
3. Uléécaá icápine inyine pikó iyáhaa kuu pē kuu nté n wólu palē (12-13).

Iyáhaa

¹ Né Yeesu Uléécaá icápine uwéése, née pō Kiriya ke Uléécaá uu n wée ne sipópipi kam rí la ne kefa keεe rítelé ntí wólu. Ai menécire née nó la, amá mpí nnéi pεε nnésímései n nyu ye kó nó lalε. ² Tó nó lalε re nsímései ye keróméé we nnya. Mesére knn yé kó keróméé n we. Né nó yáasi!

³ Sáa Uléécaá ne Ukepipi Yeesu Kirisi yé ípεelée ró nyíse, api nfanare ró nyíse api kó nkíninε ró he tóké ne aseí ne ríla kέmεε m pénélē.

Nsímései ne ríla kecáá nsímé

⁴ Kam n yé te sipówá keεape sinyine ye nsímései tikilenle yare ke Sáa Uléécaá uu rinóó ró n he meε, li meyansei né larisile. ⁵ Ne nkpéni pō Kiriya pise re tóké n lakaane. Ai isé fale kam wólu nen pó pápólē. Isé iyē kari hái kékoraane-me rí yósi ye nyi. ⁶ Nla ye pise re tóké Uléécaá isé n tikilē tón ne sónε. Kei ye isé iyē kari yé n tíkilē tón ne sónε yare kuu kékoraane-me ró n céesi. ⁷ Pinóome kulúí ye ketē kecáá lonaalenle pin kesu re Yeesu Kirisi úu pansε kesoi pipi yíkíyiki uú ne ketē kecáá weri. Kei kapi ye ne ceri re uyεε lē n wai ye unóome le un kó Kirisi ulaaró. ⁸ Lē nnya, ani nómenécire tí rísonε, áni kape ne pirókei nnéi kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liihεε nnéi yósi.

⁹ Nkó yeε úu Kirisi icélaa m múlīlē uké iketo ηmane ne m pālē, un pεε fáauselē, úu Uléécaá kupénεε kέmεé we. Nkó yeε Kirisi icélaa m múlīlē ye Sáa Uléécaá ne Ukepipi ηmureile. ¹⁰ Uye un nókenéméé n ka unsá icélaa iyē ne n hapó, áni kape nókenéyε-i u yósi, áni kape kó u yáasi ricuruu. ¹¹ Uye un u n yáasi, li wa yare u ne uyē pεε kesé umεwai kópe mē kέmεé we.

Nsímé tārō

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelé ne kέwale ne lē wa. Ne lalε kέ nókenéméé hapó ari pεé n nyáneine nen ne nó símisi tóké ne mpóonare m má ne kέto-pó nnya.

¹³ Upóyínasi ke Uléécaá uu n wée siwā pō ne kó pó yáhaapó.

Títelé táánũ ke Yohani uu n wói

Léle rítelé ntí kémee ní we

Utisi unyine kapi ye n sée re Kayusi ke Yohani uu rítelé ntí wói. Ari ukecáá nkó ríka nyu, insá kuu Nléécaasimé ne aseí n tíkile ñmané. Umewee ye ne Tiyotirefu mekó kóólelenle. Tiyotirefu ye icápine kémee úyukóó unyine le ke Yohani uu n kési.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye Kayusi pakarente, aseí kuu n tíkile ne pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirefu nsē ye nfasimé u tanaalenle (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sone nkó símisile (11-12).
4. U símaapó re u yé pi rilóólú uu kó iyáhaa pi papó (13-15).

Iyáhaa

¹ Né Uléécaá icápine uwéése, née pó Kayusi kam ní la ne kefa keke rítelé ntí wólu.

² Unésáne lala keciré, ne welu re póké mpa yo kémee keyu n sí póké kó isare n láarú yare kaa nní Uléécaá ncee kémee keyu n sí meco. ³ Pirómárecó pinyine ye nté kale api né símisi re nsímései ye kepóméé wele, pón kó nsone n tíkile. Li rinékín ññukusele meyíkíyiki. ⁴ Líka áí ye rinékín ññukuse ai tósu kam yé ní kó te sinéwá ye aseí tíkile.

Kayusi ye aseí tikilenle

⁵ Unésáne lala keciré, pó ye pón yo n yekei re pó wa, pó ye nyísele re pó aseí ute le áá ne Kirisi pikó li wai, mpa pin kucóyu pikó. ⁶ Pi Uléécaá icápine pikó keyu-í ríla kaa pi n nyíse kecáá símisile. Pón n fe pón pi n lé yare kai Uléécaá kémee m pise piké ne pincee rinóh, li nyamle. ⁷ Upiima pikei nnya kapi ncée tíkile. Api pepere ápi Uléécaá n nyu anipe-í líka yósi. ⁸ Lē nnya kai pise re tóké lipite pē lé, tó ne pē tóké ne kesé nsímései n yóólē nnya.

Tiyotirefu ne Temetiriisi

⁹ Ne Uléécaá icápine pikó kételēpi wóile. Amá Tiyotirefu yee iyukóó picó kecōpe ní la úu ró yósi. ¹⁰ Lē nnya, nen ha píyei n hapó, ne mewai kuu n wapisi un kó kerócaá nsímé kópe símaankēe keenkēene. Lē áí nkpráni u tu. Úu ye kusáne pimárecó pē n sónapó wa, úu ye kó ñmurei re pepere piwai ní la piké wa, uu kó pē Uléécaá icápine-í pi lese.

¹¹ Unésáne lala keciré, kape ye ne líkópe piwai yíraane, amá a ye ne lisone yíraane. Nkó yee lisone n wai ye Uléécaá ukó le, nkó yee akópe n wai úu Uléécaá nyu.

¹² Mpa úye ye símisi re Temetiriisi ye isoi sone lele, hái ricuruu nsímései mee ukeméé ní we ye nyísele re u isoi sone lele. Tó ne kó ukecáá lē símisile. Pó kó nyu re lē kari ukecáá ní símisi ye aseí le.

Iyáhaa tərəə

¹³ Ne nsímé meyá mále ké pó wóipó, amá ám la ké rítelé ne kéwale ne lē wa. ¹⁴ Ne lalé ké nfáani pó yé, ari péé n nyáneine tón ne símisi.

¹⁵ A ne nkíññe n we.

Pipósáne re ké pó yáasi. A pirósáne yáasi, aa pinnéi mpa úye uiyáhaa u pa.

Τίτλέ κε Yuuti uu n wói

Lelεε rítelε ntí kέmεε ní we

Kirisi pikó nnéi κε Yuuti ritelé ntí arí ne máne. Tinsímé ne Piyεε ritelé lírū nkó ye lalε nké nse. Pεpεε icélaa nάmε n céési pin nsé kόpe sόne kuú ne atōpi wai.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lelεε rítelε ntí kέmεε ní we (1-2).
2. Pεpεε icélaa nάmε m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké níla ne nfatene kέmεé n ηmóópúlē (17-23).
4. Uléεcaa yeε ipakare te (24-25).

Iyáhaa

¹ Née Yeesu Kirisi ukεikó ne Yakupu uwā kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí κε Sáa Uléεcaa uu nní ní sée kam τίtelé wólu. U nó lalε uu Yeesu Kirisi anipe-i nó wai re uké nókenécáa m paílē. ² Uléεcaa uké nfanare nó nyíse uu kō nkínine nó he uu kō meýá nó n la.

Pεpεε nnάmesimé n céési kecáa nkó

³ Pinésáne lala kecire, ne peé lalε kέ lē κε Uléεcaa uu kesé tó ne nnó ayu n lō kecáa rítelε nó wóipō. Ne nkpéni yé te li meýikíyiki pise re kέ nní nó wói kέ ne nfatene atōpi kέmεε nó n ηmóópúselē. Uléεcaa ye mecíreníne nsímé mmē κε upikó apí ne kefa n tene pamεle.

⁴ Ai líka nnya kam lē símisi, simúné kόpe písoi pinyine ye riséé ne nó cóhanelenle. Pi Uléεcaa ipεeléε waisele yare ncée kuu pi he re piké mεwai kόpe ne piripō n wai. Urócélaa cireníne ne Urópiima Yeesu Kirisi kapi lē yulu. Háí mekεε-me kai wólaalē te akpanii nyεε pilikó.

⁵ Mpá kani nní pinyuwe m máálē, ne la kέ nó léise re Upíima ye pεε mekεε Isirayeli pikó riyu lōle Esipiti ketē kecáa, amá uu pεε limemáa tíyese pεpεε apí pikecōpe ne kefa u n tenelē apí kpíni. ⁶ Pilécaatumε pinyine ye peé ne Uléεcaa wósile re ketóne κε-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, apí pεε pimεcire ketóne conse. U kō pē kuηmaha kemεε-pō tonselenle pin meséρε pahaalē líké ha ne keyáa kē kuu pitúhaane pi n sánti tu. ⁷ Ani Sotam kuyu ne Komōari kukó ne ayu nyεε ne a n kólē nkó léise. Pilécaatumε mecō mmé κε kei pikó apí pεε méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicō piké n sói. Lē nnya κε Uléεcaa uu kutu pi ripasa uu nna tenεcírε kέmεε pi sápo. U lē wale re mpá úye uké kei yē uké ne umεcire tí.

⁸ Lē κε pεpεε nní ne nó n cóhanelē póo kō we. Simúné kόpe sin pi n leeme, apí pεε piipine lilala ne pimεcire mékperinkpe n wai, apí kō Upíima nnanε waiselē, pin keyómεcaa-pō linaηe-nanε lámaankεε. ⁹ Moisi ye pεε kpule, Uléεcaatumε wéεse Misεeli ne Setani apí ukεcáa cénεsi. Pi pεε pásainele re wóo yé u kpísi. Mpá ne lē, Uléεcaatumε wéεse Misεeli ricuruu úu kaha uké Setani lámaankεε. Amá nse kuu u maε re: Upíima uké kutu pó ripasa.

¹⁰ Amá písoi pē póo, lē aseí kápi n nyu kapi ye lámaankεε. Lē kapi isεε mecō méwoo n nyu lεε pi kopaalē. ¹¹ Iwe kapi topori! Kayεε ncee ncō kapi tíkilē. Siwóo nnya kapi pimεcire kpísi apí mpōleceε tikise Palam mecō. Kapí ne Uléεcaa n kénεne yare κε Koree uu n wa mecō nnya kai pi ritékéé. ¹² Kei kani ye n cápine re nóké memárecō iluke li, pεpεε ye nórinéyu kpu. Kei κε pē apí ye pimεla anyá súkei, apí ne úka kutu cōlē. Pi we yare ahope κε kuyō aku n kpáulē. Pi kō wele yare kuléε nkú kpeε áku ye m mári, mpá lin kuimaretuηe n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pεε lē kpu. ¹³ Míniμα kέmεε ániwalé pape-pape kapí ne menyíne we. Pi ye pimεwai kόpe lesele apí yánεsi yare κε ániwalé aa ye míni kuwálé ní yánεsi. Pi kō wele yare awárepi nyεε méwoo n sónεsi. Lē nnya κε Uléεcaa uu kuηmaha píima-i ketóne pi he re piké kei meséρε n tū.

¹⁴ Pirókpure kέmεε, Enóki ye Atam siyase kέmεε kunai sééi-sééi ukó lε. U háí mekεε-me písoi pē kecáa maε re: Upíima ye wemεle ne upilecaatumε kulú ¹⁵ piké ne písoi nnéi

túhaane. U yé piwaikópεkáo akópε pa, mewai kópε nnéi kapi n wa nnya. U yé kó pikópεkáo pεε áyu n wéési alé kapi u n lámaankεε kecáá akópε pi pa. ¹⁶ PISOI pinyine ye pi pεε meséε n ηmúlaankεε. Ai pí kai pi láárú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi ní-yuwélaasimé símaankεεε pin ne pISOI kahaankεε re piké linyine pikεμεε yé nnya.

Kirisi pikó nsé kecáá nsímé

¹⁷ Amá nó pinésáne lala kecire, nóóké ye nsímé ke Urópiima Yeesu Kirisi pitume api meκεε-με nó rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye pεε nó n yóólé te: Ituηε tóρó kumúηé kun n tu, pinyine pεε pISOI n sényi yé kam, ápi yéé pilikáipi-káipi nnya Ulééca wuri. ¹⁹ Pεpεε pikóólentene pISOI kecεpe tanaalé. Lé ke piricuruu api m músu ηmane kapi wai. Ulééca Nfaa níη pikεμεé we. ²⁰ Amá nó pinésáne lala kecire, nóóké nóμενécíε n ημόópúselé nōn nfatene sōne ke Nfáasōne nn nó ní ηε nnaηε ne keyóme yáási. ²¹ Ani Ulééca nla kéμεé n we nōn mé te Urópiima Yeesu Kirisi yé unfanare nnya nfáa tenεciré nó ηε.

²² Ani ye pεpεε ne ní we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lo ani nna tenεciré-i pi lese. Ani ye kó picó íwe té. Amá ani nóμενécíε tí, áni kape ye pilikó líka ne rikó, aí ne pimελαpe ke pimεwai kópε ame m póriinkεε péne.

Ipakare tóρó

²⁴ Ulééca ye níηηε mále uké ne nó n léraalé áni yé pí kai loó, uké kó ne kei káni yé ha akópε m má nó ha, ai kó nó n láárú aní ha ne umεyóopi kéμεε u yenu. ²⁵ Uyεε Ulééca Cireníηε, uyεε ne Urópiima Yeesu Kirisi ritiki uú ne aróyu lolu. Kai ne níηá píyεi-me n kpiime ne neni-me ne níηá píyεi-pó, uyεε níηmule ne níyu ne níηηε ne meyóopi meséε te! Amí!

Yohani Meyene

Lelēe rítelē ntí kēmēe ní we

Yohani yee rítelē ntí wói. Kumúnjé kpe-i kuu rítelē ntí ní wólu, míni kepáápáá ketē kē kapi ye n sée re Patimōsi-i kuú pée we. Pēe mēkēe Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketunjeleeme-mē we. Kumúnjé kpe-i ke Rom uyōopi uú pēe Kirisi pikó wéékuselē. Uléécaá icápine iseei inyine kuu rítelē wólu. Méyene kulúí ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mewai kópe linaŋe-naŋe feriyē ne kētō-pō nkó ke méyene mē ame símisi.

Ifaaci iyē mēkériine ye mmé:

1. Yohani ye umēcīre lese uu nyíse re u Kirisi yee nkpō kēmēe n yisi utumē le (1:1-8).
2. Atelē aseei kapi Uléécaá icápine yee pēe mēkēe Asii keteni-i ní we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mewai kópe linaŋe-naŋe feriyē (4-20).
4. Ketē fale ke Uléécaá uu pilésēme ní la kai áyu tōrōō kēmēé ne mánē: leleē keyómēcaá fale ne ketē fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umēcīre Yohani nyíse

¹ Méyene ke Uléécaá uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó leleē nfáani n sónti nyíse. Lē kuú ne uutumē n tumme re uké uukeikó Yohani nyíse. ² Yohani ye lē nnéi ke Yeesu Kirisi uu u n nyíse yenle uu kō yóó re Uléécaá Nsímé ye mu. ³ Uyee nsímé mmú ní kééni ne pēpēe anóō nnyé nyee leleē masí kepīre-pō n wainē nkó kutu n cólē pin kō leleē nkemēe n wólaalē múlīlē ye pínarekomē le! Li we re itunje ye tule.

Pi Uléécaá icápine iseei yáasi

⁴ Né Yohani, née Uléécaá icápine iseei iyee Asii kuwélé-mē ní we wólu nen i yáasi. Uyee ní we, un kō pēe mēkēe-me we, un kō wemē, ne ifáa iseei iyee uriyōōpitū keyu-i n tú piké ípēelēe ne nkīŋniŋe nó nyíse. ⁵ Yeesu Kirisi ye úseérakōó le ye ye nsímése i m má. Uyee pikpōkpō kecōpe mefoi nfáa yē. Uyee ketē nté piyōōpi uwéése.

Uyee ró la uu umēnye ne arókōpe heere. ⁶ Uu tíyese ari panse mpuri mee Usáa Uléécaá inyōōnse n wai. Uyee ríyu ne n-yōōpinaŋe te nḡpá píyēi-pō. Amí.

⁷ Uyee nkó ahope kēmēé wemē. Mḡpá úye ye u yēnune, aí ne pēpēe uilúkē n luri pēne. Ketē nnéi isoipuri yé uyē nnya nkpō tone. Eee, lee ní, amí!

⁸ Upiima, Uléécaá ye maa re:

Née Ufoi ne Utōrōō, uyee ní we un kō pēe mēkēe-me we, un kō wemē, nnaŋe nnéi Ute.

Lē ke Kirisi uu Yohani n nyíse

⁹ Né, nōunémáreco Yohani, tó ne nnó tōō kesé Uléécaá iyōōpi kēmēe ní we, tó ne nnó ye íwe leleē tōn ne Kirisi kupéneco kēmēé ḡmóópulē. Míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Patimōsi kēmēe kapi ne nnaŋe né ha re ne Nléécaasimé yóólē nen kō Yeesu kecáá aseéra lese nnya.

¹⁰ Nfáasōne nn Upiima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am pēe kenépire-mē metē menyine kom men cālē yare rináatōŋ metē, ¹¹ men tee re: A lē kaa nní ní nyáni rítelē rinyine kēmēe wói aa Uléécaá icápine iseei iyē papō. Iyee nní Efeesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatiiri ne Sariteesi ne Filatelifii ne Lawutisee ikó.

¹² Amí ḡmeelú ké uyee ne né n símisi yē. Kam tíŋŋmeelú, am sífiráa sitōsi siseei kapi ne wura n wa yenu. ¹³ Unyine yee kesoiipipi ne menyine ní we un sífiráa sitōsi sē kecōpe we. Kutúkanka caacaá kuú pēe tanaalē un tikīŋ kecáá kútampálá kapi ne wura n wa télē.

¹⁴ Uriyu ne unnyúpi ye wariyele yare nkumē tomé, née yare mpáhamē. Uinipēe ye we yare inalempi, ¹⁵ uana an we yare nweni ḡmōhō mee n wa yare n nna kēmēe riwōŋōle, umetē pōōn we yare míni píima menyine iwōō. ¹⁶ U pēe ukunipe luke-luke ne awárepi aseei

múílenle, titéhe ne kenóopi píj-πίj ne mæyele meté tin unnō-i léeri. Ukeyu ye pée wele yare ntunje mee tore. ¹⁷ Kam u n yé, am uana metene lolu yare ne kpule. Uu pee ukunipe luke-luke kenécáá láa uu re: Iwame íi kape pó wa! Née Ufoí ne Utórō, ¹⁸ nen kō nfáa má. Ne pee kpule, amá née nkó ne nnéfáa nḡpá píyei-pō. Ne nkpō ne pikpōkpō kelō kehánne múílenle. ¹⁹ Lē nnya, a lē kaa n yé woi, lelee ní we ne lelee masí kepire n sḡnti. ²⁰ Awárepi aseei nyē kaa kunénipe luke-luke kémee n yé ne sífiráa siseei sitōsi sē kapí ne wura n wa aseí nyee m pékaalē ye nnyé: Awárepi aseí nyee pilécaatumē le pee Uléécaā icápine iseei iyē kecáá m páilē. Sífiráa siseei sitōsi sē pḡ ne Uléécaā icápine iseei le.

2

Nsimé kapi Uléécaā icápine iyee Efesi-pō ní we n wáipō

¹ A ulécaatumē yee Efesi-pō Uléécaā icápine kecáá m páilē wáipō re uyee awárepi aseí ukunipe luke-luke kémee m múilē, uyee sífiráa sitōsi siseei sē kapí ne wura n wa kecōpe n sḡne ye maa re: ² Ne mepḡwai ne pipókēi ne pipḡnmḡpú nyule. Ne nyule re áa ye pikpáree kecáá rikpá. Pō pepee n tee re pi pitumē le ápi kō pee pitumē peenule aa yénu re pinḡome ye pi. ³ Pō ḡmḡpúlenle. Pō rinényiri nnya íwe lile ái kō pee pó feriyē. ⁴ Amá mmē kamí ne pó n cési yee re áa nkpéni níla foí kaá pee m má kénécáá má. ⁵ A léise kei kaa n loó, aa apókōpe kepire tō, aa mepḡwai foí piwai pele. Insá lē, né kepómēē kam am kēpḡfiráa ketōsi keketonē-i yukuse, in te áa apókōpe kepire ritō. ⁶ Amá lelee kepómee ní nyaní yee re pō Nikolayitiye mewai kesule yare ke née kō me n késu mecō.

⁷ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō. Nkó yee n feriyē kam kuléē kpee ye nfáa n he kun Uléécaā kémee-pō we apipi pane uké li.

Nsimé kapi Uléécaā icápine iyee Simirini-pō ní we n wáipō

⁸ A ulécaatumē yee Simirini-pō Uléécaā icápine kecáá m páilē wáipō re Ufoí ne Utórō, uyee pee n kpu uu nkpéni peeri un nfáa má ye maa re: ⁹ Ne mpótóosi píima-i kaa ní we ne ipḡwe kaa m má nyule, pḡn kō ne umámá. Ne kō nkōpe ke pepee n tee re pi Pisufi le api kepḡcáá n símaankē nyule. Pi kō pee Setani icápine pikó le. ¹⁰ Kape íwe iyē kaa n lene kewuu n túúni. A kō te kuníri yé nókenécōpe pinyine kukpaniilee tā kuké ne nó m peikēe nnya. Li yé kō siyáa kefi kémee nó wéékuse. A aseí ritiki, nḡpá lin nkpō ye mu, ké pee nfáa pó he re pō feriyē nnya. ¹¹ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō. Nkpō lírū ḡn uyee n feriyē líka waine.

Nsimé kapi Uléécaā icápine iyee Perikam-pō ní we n wáipō

¹² A ulécaatumē yee Perikam-pō Uléécaā icápine kecáá m páilē wáipō re uyee ritéhe ne kenóopi píj-πίj ne mæyele meté m má ye maa re: ¹³ Ne nyule kei kaa ní we. Kei ke Setani riyḡpitú pḡo kō we. Aa rinényiri kesi, áa kō kefa kaá ne né n tenelē fóm, nḡpá siyáa se-i kapi unékēikó Antipaasi yee aseí n tīkilē nókenémee kei ke Setani uu ní we ní kpu. ¹⁴ Amá mmē kamí ne pó n cési ye kō pee mmú re: PISOI ye kei we, pin Palam icélaa múilē. U Palaki cési re uké ripine wa Isirayeli sipipi siké inyḡnsesare lí siké kō iwásánkaí n wai líké ne kelólē-mē si ha. ¹⁵ Limecō ke pḡo kō pISOI má pee Nikolayitiye icélaa n tīkilē. ¹⁶ Lē nnya, a apókōpe kepire ritō, insá lē né kepómee hapḡ am titéhe kam nnḡ-i n wailē ne atḡpi pó wai. ¹⁷ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō!

Nkó yee n feriyē kam Uléécaā iluke * yee m pékaalē ne ripare tomé hene. Tinyiri fale rinyine tee ripare tē kecáá wólaalē. Uka úu ri nyu, insá uyē kapi ri n he.

Nsimé kapi Uléécaā icápine iyee Tiyatiiri-pō ní we n wáipō

¹⁸ A ulécaatumē yee Tiyatiiri-pō Uléécaā icápine kecáá m páilē wáipō re Uléécaā Kepipi inipee yee ní we yare inalempi, keana an kō we yare nweni ḡmḡhō sḡne ye maa re: ¹⁹ Ne

* **2:17** Uléécaā iluke: Iyē kapi ye pee sée re maani Méleepō ritelē kémee: Méleepō 16:32-34.

meḗwai ne mpóla ne mpófatenε ne pipókai ne pipóηmóspú ne meḗwai tḗwḗ mee mefoí kulúu n fe nyule. ²⁰ Amá mmē kamí ne pó n cési yee re pḗ unósi Yesapeeli yee n tee re u antepu le riyá un pinékεikó kiraasente re piké méwoo méwoo n wai pin kḗ inyónsesare le. ²¹ Ne u yálenle kelenε re uké uakópe kepire ritḗ, amá úu la uké uiwásánkaí mewai mē kepire ritḗ. ²² Aa yē! Ne nní lē u ne pepεε kesē iwásá n wai kefine kecáá sáne piké íwe píima lí, in te ápi pimewai mē kepire ritḗ. ²³ Né tíyεse api usiwā kóni. Uléεcaa icápine nnéí yé pεe céri re née ye usoi kemúnē ne ulilala lee m pékaalē perei am céru. Ne kḗ mpá úye mewai kecáá ulikó u pane.

²⁴ Amá nḗ Tiyatiiri pikó picḗ mpí, nḗw ye áni nní icélaa iyē n t́kilē, áni kḗ lē kapi n tee re Setani likó lee m pékaalē ceri, ne maa re ám nḗ ncḗni níka ncḗ cḗnsene. ²⁵ Amá ani lē kani nní m má anípe keté m múlē ké ha ne pεεme.

²⁶ Uyee n feriyε, uyee menéwai rimmúlú ne kέtḗ-pḗ kam ŕnape kam unésáa kémee m má pane. Uyē kam isoipuri kecáá ŕnape pane. ²⁷ Uyee keweninaapi ne isoipuri iyē sénine, uu kḗ i foresi yare sipérétúhu. ²⁸ Né kḗ rimarewarepi u he. ²⁹ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléεcaa icápine n símisi kutu ricḗ!

3

Nsimé kapi Uléεcaa icápine iyee Sariteesi-pḗ ní we n wóipḗ

¹ A uléεcaatumε yee Sariteesi-pḗ Uléεcaa icápine kecáá m páilē wóipḗ re uyee Uléεcaa yee ifáa iseei ne awárepi aseii n te ye maa re: Ne meḗwai nyule. Pḗ rinyíri yenle re pḗ nfáa má, néḿpákane pḗ kpuwaalenle. ² A nnḗni kémee yisi aa pepεε ní we pin kpi ikari waise ápi kape ne n kpí nnya. Am meḗwai yē men Unéléεcaa inipeε-i nyamí ne meketḗ-pḗ. ³ Lē nnya, a lē kaa nsimé ní yḗsí ne lē kaa n kḗ léise aa akópe kepire tḗ. Pḗnsá n nyáni, ne sóntile yare uyaa, áa yé pεe céri itunε iye-i kam yé pó rinkáikai. ⁴ Mpá ne lē, pḗ kḗ pεe Sariteesi kei pisoí mále pεe ápi piilū mékperinkpe m póriinkeε. Pi yé ilū tomé tā, tḗ ne pē arí ne n sóne re pi ne lē sá nnya.

⁵ Lē nnya, uyee n feriyε yé ilū tomé tā, ám yé urinyiri nfáa ritelé * kémee t́inne. Né Unésáa ne piléεcaatumε keyu-i u ceri re u unékó le. ⁶ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléεcaa icápine n símisi kutu ricḗ!

Nsimé kapi Uléεcaa icápine iyee Filatelifi-pḗ ní we n wóipḗ

⁷ A uléεcaatumε yee Filatelifi-pḗ Uléεcaa icápine kecáá m páilē wóipḗ re Uléεcaa ukó ne Uyíkíyiki yee Tafiti kehánne m múlē, Uyee ye n hánne úka úu yé ha pεe n hánesi, Uyee ye n hánesi úka úu yé ha pεe n hánne ye maa re: ⁸ Ne meḗwai nyule. Aa yē, ne kepóyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónape ŕn piye. Pḗ kḗ nnésimé rimúlúle áa kḗ rinényiri kesí. ⁹ Aa yē, ne Setani icápine pikó apónipe-i waine. Pi ye maa re pi Pisuífi le, ái kḗ pεe lē. Pi kiraasele. Aa yē, né tíyεse apí weri api kepónyále-i wúla api céru re ne pεe pó lale. ¹⁰ Kaa nní nnésimé mee ye rinηmóspúse rimmúlú nnya, né né kḗ ipeikeεtunε iyee ketē nnéí kecáá n sónti iké ketē pikó peikeε kémee pó rimúlú. ¹¹ Ne nfáani sóntile. A lē kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne lē kaa n feriyε api pó he pó ní yḗsí nnya.

¹² Né tíyεse Uyee n feriyee uu Unéléεcaa Keyḗ kémee pansε nléri cire-cire, úu yé pεe píkaí kei le. Né ukεcáá Unéléεcaa rinyiri ne Unéléεcaa kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómεcaa-pḗ Unéléεcaa kémee n léeri wḗi, am kḗ rinényiri fale wḗlu. ¹³ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléεcaa icápine n símisi kutu ricḗ!

Nsimé kapi Uléεcaa icápine iyee Lawutisee-pḗ ní we n wóipḗ

¹⁴ A uléεcaatumε yee Lawutisee-pḗ Uléεcaa icápine kecáá m páilē wóipḗ re Amí, úseérakḗw yee aseii m má un kḗ uyíkíyiki, un kḗ lē nnéí ke Uléεcaa uu n wa kekoraane ye maa re: ¹⁵ Ne meḗwai nyule. Aa ninjú áa kḗ tolú. Amá pḗn pēé n fe pḗké n ninjú née pḗké

* 3:5 Filipu 4.3

n tolú! ¹⁶ Lẽ nnya, kaa nní m páipailẽ, áa kò ninjú áa kò tolú nnya, né kúúkee am nnénòò-i pò lésèri. ¹⁷ Pò ye maa re: Ne umámá le, ne memá yénle, líka ái né párlĩ, áa kò ppe nyu re ipóco ye íwe wele, pòn wariye, pòn íwe má pòn nyiinlẽ pòn kò menmane we. ¹⁸ Lẽ nnya kam mesòhò pò kpálẽ te a kenémee wura kapi n sáasi apí lolé cáká-cáká lò aa ppe panse umámá, aa kò ilũ tomé lolu aa ppe n lapaalẽ, isei íi kape ne pò ní wa re pò menmane sòne nnya. Aa kò pite kapi ye inípee rińkemí lolu aa ipónípee kemí pòké ne n nyáni nnya. ¹⁹ Nẽ, ne ye ne pẽ nnéi kam ní la césile am kò kutu pi pasa. Lẽ nnya, kape siká wa, a apókópe kepire ritò. ²⁰ Aa yẽe, ne rinòhò-i nyenule nen ihánaa pepu. Uye un menétè n kò, un tinòhò n hánne, né ukeyò-i lompò tó ne uyẽ ari kesé iluke le.

²¹ Uyee n feriyee kam tíyesene ari tinéyòopitũ kecáa kesé tone yare ke nées n feriyee tó ne Unésáa tòn kesé uriyòopitũ kecáa tũ meco.

²² Uye un ukóme, uké lè ke Nfáasone nn Uléecaa icápine n símisi kutu rico!

4

Uléecaa meyoopi ke keyómecaa-pò pikó api yóm

¹ Lẽ memáá, am pée pái, am ihánaa inyine keyómecaa-pò yenu in hánnelẽ. Am metè foí memee pée ne né n símisi kom men tee re: A nté ritaáme ké lelee masí kepire n waine pò nyíse. ² Mese ne mese, Nfáasone nn kenécáa súiri am ppe riyòopitũ tinyine keyómecaa-pò yenu, unyine un tikecáa tũ. ³ Uyee n tũ mewee ye nkpáni yare ripare ñmèi-ñmèi nées ríwée meco, kuwamenirí pòon riyòopitũ tẽ kóónulẽ. Kumewee ye nkpáni yare mehóle ripare. ⁴ Ayòopitũ afeeré ne ana nyee ppe riyòopitũ tẽ kóónulẽ, piwéese afeeré ne pina pin akecáa tũ, pin ilũ tomé tántilẽ, pin ayòopikòh kápí ne wura n wa piayu kecáa kípiilẽ. ⁵ Sikónetéhe ne metè menyine ne ikóne pisenkee ye ppe riyòopitũ tẽ kémee léentile. Sífiráa siseei ye ppe riyòopitũ tẽ keyu-mẽ torele nyaii. Si Uléecaa ifaa íseei le. ⁶ Linyine ye ppe riyòopitũ tẽ metene wele yare sinípeenyáni-yelèpi see mínimaa meco tanjelẽ.

Lifáakó lina linyine lee keyu-mẽ ne kepire-mẽ inípee nípá yei n tóraankelè ye ppe riyòopitũ tẽ kecòpe ne rimekanai wele. ⁷ Lifáakó foí ye wele yare kúkinaá. Lifáakó lírú ye kò wele yare rináapipi, lifáakó táánũ pò ne nkpáni yare li kesoiyu mále. Lifáakó náii pò ne metuke maamaa mee n yóosilè ne menyine wele. ⁸ Lifáakó lè kena ye mále améj akpuulũ akpuulũ, inípee in nípá yei tóraankelè. Api keyu má ne pimáikee ketúné ne kesine re: Usòne círicírí, círicírí, círicírí yee Upíima, Uléecaa, Nnanje nnéi Ute.

Uyee pée we, Uyee we, Uyee kò masí sònti. ⁹ Mpá píyei ke lifáakó lè ai yé ha uyee riyòopitũ kecáa ní tũ un kò nípá píyei we ríyu n waise, api ye urinyiri taáse api kò u pòhese

¹⁰ piwéese afeeré ne pina pẽ pò né ye ppe uyee riyòopitũ kecáa ní tũ metene riwula api uyee nípá píyei ní we yáasi api ppe riyòopitũ keyu-i piayòopikòh sá api re: ¹¹ Urópiima ne Uróléecaa, pò ne sá re pòké ríyu ne rinyíri ne rínanje m má. Liriyíkí re pò nípá yo wa, pò lalè liké n we. Lẽ nnya kai kò we.

5

Kesánpipi ye rítelè wúkule

¹ Am pée uyee riyòopitũ kecáa ní tũ kunipe luke-luke kémee rítelè rinyine yenu tin kepire ne keyu-mẽ wólaalẽ, api kò atópi aseei rikécáa wai apí ne wúkesi re úka úu kape rica. ² Am kò uléecaatumè nanje-nanje unyine yenu un yóólè lin cálè te: Wóo tu re uké rítelè tẽ wúkule uké kò tiatòpi nyè fori?

³ Amá úka úu we keyómecaa-pò nées ketè nté kecáa nées ketè metene yee yé n fe uu ri wúkule nées uu ri nyáni. ⁴ Kei kam ppe meyá tẽ ñmaa re úka úu tulaalè te uké rítelè tẽ wúkule nées uké ri nyáni nnya. ⁵ Uwéese use uu ppe né maa re: Kape n téni, a yè te Yuta pikó mpuri kémee kukinaá, Tafiti kepirè ye feriyelè. Ke yé fe ake rítelè tẽ wúkule ake kò atópi aseei nyè foru.

⁶ Am kə riyóòpitū tē kecəpe ne lifáakó lina lē kecəpe ne piwéése pē kecəpe Risánpipi yenu tin nyenu yare pi ne ri nyóonsele. Akóle aseei ne inípee iseei karí pee má. Lēle Uléécaā ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi kecáá ní túmei. ⁷ Arí hapə arí uyee riyóòpitū kecáá ní tú kunipe luke-luke kémeē rítelē tē yósu. ⁸ Kuu rítelē tē piyóó ní masí, lifáakó lina lē ne piwéése afeeré ne pina pē api sí apí ha Risánpipi keyu-i wúla, mǵá úye un kekéné ne sinúmpí kapí ne wura n wa ne tulaali meyipē múlē. Uléécaā pikó keyomé kapi n yáasi ye kē. ⁹ Api keyóme fale kenyine n yom te:

Pə tula re pəké rítelē tē yósi pəké atópi nyē fori, liriýíkí re pi ne pó nyóonsele aa mepónye ne mǵá kumáre kúye ne mǵá meyu méye ne mǵá ayu áye pisoí ne mǵá nsoipuri ní-ye ayu ləlu aa Uléécaā pa.

¹⁰ Pə pi pansesele n-yóòpipuri pikó ne inyóonse piwai pee Uléécaā pikei n wai. Pi sóntile piké ketē kecáá iyóòpi n tú.

¹¹ Am péé weri am piléécaatumē kulúí pee riyóòpitū ne lifáakó lē ne pikpure n kánēilē metē kom. Pinnéí ye lele píle píle ne kuwóó kuwóó ái kúkeentene we.

¹² Pi pee cááile re:

Tisánpipi kapí ne n nyóonse tee tulaalē te tiké rínanje ne memá ne mewéesesəhə ne rikəhə ne ríyu ne akéhe ne ipakare yósi!

¹³ Am pee lē nnéi ke Uléécaā uu n wa lin keyómecca-pə ne ketē kecáá ne ketē metene ne mínimaa kémeé we kom lin tee re:

Uyee riyóòpitū kecáá ní tú ne Risánpipi pee akéhe ne ipakare ne ríyu ne n-yóòpínanje te mǵá píyei-pə!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai ye pee re: Amí! Piwéése pē api ye pee wúla api yáasi.

6

Atópi akpuulū foi nyē mewúkule

¹ Amí paí, am yénu ke Risánpipi ari atópi aseei nyē kémeē rise n wúkule, am pee lifáakó lina lē líse kom, lin metē ne símisi yare ikónē pisenkee re: A kam. ² Amí paí am isā tomé yénu. Uyee i n tú ye pee pitepe múlənle. Api piferiye ihēe u pa, uu yisi uú n tósu yare uyee n feriyē un kə tósu uké ha kə piferiye rikpá meə. ³ Ke Risánpipi ari ritópi lírū n wúkule, am lifáakó lírū kom ai semni re: A kam! ⁴ Isā icə yee n wəhne yare nna ii pee léeri. Uyee i n tú uu rínanje yenu re uké ketē kecáá nkíhnije lese pisoí piké ne n kónaane nnya. Api kə kutéhe caacaa kunyine u pa. ⁵ Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Amí paí, am isā hməhə yenu. Uyee i n tú ye pee kemúnjé múlənle. ⁶ Am lifáakó lina lē kecəpe metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírēpipi menyine kemúnjēcaripi kesē ne kekeiyaa kesē ihéé lə, api kə memúipipi simúnjēcaripi sítaani ne kekeiyaa kesē ihéé ləlu. Amá áni kape mékpə ne píta pó tica.

⁷ Kari ritópi náii n wúkule, am lifáakó náii metē kom te: A kam! ⁸ Amí paí am isā inyine yenu ne mehóle ntəne ipiñe. Pi ye uyee i n tú sée re nkpə. Nkpə kuhore ye pee u tikilənle. Api ketē awélé ana kémeē kuse kecáá rínanje yenu apí ne atéhe ne nkú ne itóí ne licópii-cópii sísoipipi tékéé.

⁹ Kari ritópi núpū n wúkule, am kenyóonsetunipi metene pē kapi Nléécaasimé ne aseéra kapi n lése nnya m parii amíri yenu, ¹⁰ pin pupukee lin cálē te: Sáa səne círicírí ne uyíkíyiki, háí ne keyo-pə kaa yé lē n nánaisē pəké kelene túhaane pəké nsímései yē pəké pee ketē nké pisoí ntókpə kecáá kutu ripasa? ¹¹ Api pinnéí mmē mǵá úye ketúkanka tomé pa, api kə pi maa re piké pee kə nkáripí n wéntelē, pipikeicə ne pipimareə kapi piməə n kónine piké ha pinnéí cápínepə.

¹² Kari ritópi kpúúlū n wúkule, amí paí ketē ake yéñesi ne rikəhə. Itunje ii pansē riñmóhə yare kukpəsañáá, iwáre ii innéí panse yare ménye. ¹³ Keléécaā awarepi aa pee keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyə píima kémeē kuapipi n tíye aa póroi meə. ¹⁴ Keléécaā

ake wúkaapo yare rítelé kapi riwépi, ayópe nnéi ne míni kepáápáá sitē nnéi asi siketone-i yisikee. ¹⁵ Ketē nté piyóopi ne piwéése ne atópi piwéése ne pimámá ne pinánje-nanje ne pilási nnéi ne pεπεε pimεcire n te api ayópe kecáá aparepoo kémεε ne aparecanaa sipáápáá pékesi. ¹⁶ Api ye pεε ayópe ne aparecanaa maa re: Ani keró cáá lóime ani ró yárii tóké uyεε riyóopitū kecáá ní tū ne Risánpipi kuwói ne ketaa wa. ¹⁷ Li we re pikuwói keyaa píima ye tuimele. Wóo yé fe uú lelu?

7

Uléécaá písoi ye ritii kecáá Uléécaá nwói yósi

¹ Lē memáá, am pεε piléécaatumε pina pinyine yenu pin ketē awélé kena kémεε nyenu. Ketē kecáá ayó ana kapi pεε múlilē te kuyó kúka áku kape ne ketē kecáá née mínimaa-i née kuléé kunyine kecáá mí pi nnya. ² Am kó uléécaatumε ucó yenu un ketunjeleeme-mē taámelē un Uléécaá yεε nfáa n te nwói múlilē. Uu cáái ai cá, uu piléécaatumε pina pεπεε ncée n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re: ³ Ani kape ketē née mínimaa née aléé rica hái ne kumúnjé kpe-i kari yé Uróléécaá pikeikó atii nwói n wa. ⁴ Am pεε pē kapi nwói n wa nnéi kóm. Pi lele písoi ákotokú píle ne afεena ne ana (144.000) Isirayεeli pikó amare nnéi kémεε. ⁵ Yuta kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Rupeni kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶ Asee kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Nεfitalii kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Manasee kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷ Simeyóo kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Lefi kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸ Sapilóo kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Yosefi kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Penyamεε kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwói wa.

Tisoiwuí píima tεε Uléécaá keyúri n cápínelē

⁹ Lē memáá arí paí, am tisoiwuí píima rinyine yenu, tipísoi ápi kúkeentene we. Mpá nsoipuri ní-ye ne mpá kumáre kúye ne mpá ayu áye ne mpá meyu méye pikó ye pi. Tiyóopitū ne Risánpipi keyu-i kapi pεε nyenu pin sitúkanka caacaa tomé tántilē pin atenepai muleilē. ¹⁰ Pi pεε cááile lin cáilē te: Uróléécaá yεε riyóopitū kecáá ní tū ne Risánpipi pεε tiróyu ló. ¹¹ Piléécaatumε nnéi ye pεε riyóopitū ne piwéése ne lifáakó lina keyu nyenule. Api wúla api ketē kéyu tuhu api Uléécaá yáási ¹² pin tee re: Amí, Uróléécaá yεε ipakare ne akéhe ne mεwéesesəhə ne ipəənesε ne ríyu ne rínanje ne rikəhə mpá píyei-pə te. Amí!

¹³ Kei ke piwéése pē use uu rinóo yósi uu né maa re: Píye ye mpí pεε nní sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴ Am u pεse re: Unépiíma, póo nyu. Uu pεε né maa re: Pεπεε íwe píima kémεε n léeri ye pi. Pi pisitukanka caacaa hεεrele api risánpipi menye kémεε si wárarase. ¹⁵ Lē nnya kapi Uléécaá riyóopitū keyu-i we pin ukeyó-i ketúnjé ne kesine u yáási. Uyεε riyóopitū kecáá ní tū yé pikεcáá m paílē. ¹⁶ Nkú rín yé kó piwai pi rikpá, nniré rín yé kó piwai pi rikpá, ntunje rín yé kó pinmákaa pi rikpá, kutói áku yé kó piwai pi rikpá. ¹⁷ Li we re Risánpipi tεε riyóopitū kecəpe ní we yé ne pilúkei pi ha ari pi kpísi arí ne míni mεε ye nfáa n he ihəi kémεε pi sí, Uléécaá uu pεε pimεnini nnéi tinnε.

8

Titópi sééi-sééi mεwúkule

¹ Ke Risánpipi ari ritópi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómεcaá-pə séé léké-léké yare itunje nwói mekóónú welé kumúnjé. ² Am piléécaatumε píseei pē yenu pin Uléécaá keyu-i nyenu. Api anáatón aseei pi pa.

³ Uléécaatumε use uu pεé weri uu kenýóonsehúúpi kecáá nyεε. U pεε wura kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ηmaasi múfilenle. Api tulaali kulúi ne Uléécaá pikó nnéi iyáhaa u pa re uké

wura kenyóonsehúúpi kee riyóopitū keyu-i ní we kecáá he. ⁴ Tulaali anyo ne Uléécaá pikó iyáhaa ii uléécaatumé anipe-i léeri ii Uléécaá keyu-i taá. ⁵ Uléécaatumé uu pee kecáripí ke-i kapi ye tulaali n ηmaasi kpísi uu kenyóonsehúúpi kémee nna toru uu súúni meyiye uú ne ketē kecáá sápo, ikónē ii senkee, metē ame léenti, ikónē ii yékurente, ketē ake yéjesi.

Anáatōn foí ana nyee n tē

⁶ Pilécaatumé píseei pee anáatōn aseii m múílē api pee pimécire cápíne piké a ténse.

⁷ Ufoi uu rináatōn ténse, akóneparepi ne nna aí ne ménye cóhōne aí ne ketē kecáá lóiri. Ai ketē hōnene metaani, ai kuwélé kuse toré múkú-múkú, ai kō aléé hōnene metaani, ai kuwélé kuse toré múkú-múkú, ai kō meyúí ηmú nnéi toré múkú-múkú.

⁸ Ulécaatumé lírū uu rináatōn ténse. Ai riyópe ntōne rinyine tee nna ní toré mínimaa kémee sápo. Ai mínimaa hōnene metaani, kuwélé kuse aku panse ménye. ⁹ Ai liwaiwai nnéi léé mínimaa kémee ní we lin fafai hōnene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai kō áninōi hōnene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰ Ulécaatumé táánū uu rináatōn ténse. Tiwárepi maamaa tee iyúipuke mecō ní toré ari keyómecaa-pō lóiri. Ikóí ne ínihōi kai hōnene awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáá lólu. ¹¹ Pi ye riwárepi tē sée re apisenti. Ai míni hōnene awélé ataani, kuwélé kuse aku panse apisenti, pisoí kulúí api míni mee n tulesi nnya kpíni.

¹² Ulécaatumé náii uu rináatōn ténse. Ai itunje ne iwáre ne awárepi hōne awélé ataani ataani, ai mpá yo kuwélé kuse pepu re awélé ataani nyē kémee kuse kuké kuηmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéi awélé ataani kémee kuse paa, kesine keké kō kemetéi awélé ataani kémee kuse paa nnya.

¹³ Amí weríí, am metuke maamaa menyine yenu men keléécaá-pō yóósilē, men símisi lin cále te: Iwe, íwe, íwe ke ketē kecáá pikó api anáatōn ke pilécaatumé pitaani tōrōo mpí api n ténse nnya topori!

9

Anáatōn ataani tōrōo meténse

¹ Ulécaatumé núpū uu rináatōn ténse. Am pee riwárepi rinyine tee pee keléécaá-pō n lóime keteni-i yénu. Api mehóre menyine kehánne u pa. ² Uu mehóre mē wúkule. Anyo anyine yare kehuú maamaa anyo aa mehóre mē kéméé léeri, itunje ne kuyo aku mehóre anyo nyē nnya kuηmaha cōni. ³ Apááni aa anyo nye-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáá inā nnaηe ncō a he. ⁴ Ai pee a maa re áa kape meyúí née mepéi née kuléé kunyine rica, amá pisoí pee ápi atii kecáá Uléécaá nwōi m má ηmanē kaa yé rica. ⁵ Api ncée a he re aké pi kō. Amá pi re aké pi fikiise iwáre inupū. Pifikiise pē mpōle ye we yare ke inā ii ye nní usoi n tori mpōle ncō. ⁶ Pisoí yé lisiyaa se-i nkpō wéési, ápi yé pee n yē. Pi yé n la piké kpí, amá nkpō nn wuru ní ne ketaa pi wai.

⁷ Apááni nyee wele yare isā kapi n nyóonse piké ne atōpi ha. Linyine yare ayóopikōη kapi ne wura n wa ye pee aayu kecáá wele, asiyu pōon sisoipipi ne menyíne we. ⁸ Annyúpi ye pee wele yare nnósinyúpi, aaní yare ákinaá akó. ⁹ Aakīη ye péé wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aamérī iwōo pōon we yare sínóipi ke isā kulúí ii n tōrōi in ne itóó ne atōpi sí. ¹⁰ Aasele ye pee sínóopi mále yare anansele. Asele nye-i ke annaηe ní péé we aké ne pisoí iwáre inupū kémee n fikiise. ¹¹ Auyōopi yee akékpeē ní we yee mehóre mē utumē. Urinyiri yee Mē-epiree kémee Apatōo. Pi ye Mékireki kémee u sée re Apolōo *

¹² Iwe meluke foí mee lē tōmpō. Iwe meluke meté mee kō lē memáá pikáme kpáne.

¹³ Ulécaatumé kpúúlū uu rináatōn ténse. Am metē menyine kom men akóle ana nyee kenyóonsehúúpi kapi ne wura n wa ken Uléécaá keyu-i we kémee-pō leeri. ¹⁴ Ame ulécaatumé kpúúlū uyee rináatōn m má maa re: A pilécaatumé pina pepere nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kecáá m pahaalē fénnē. ¹⁵ Api pee pilécaatumé pina pē fénnē. Pi

* **9:11** Apatōo ne Apolōo aseii re ucókōi, née ucaainkee

pere itunje iye-i ne keyáa ke-i ne iwáre iye-i ne kunmẽ kpe-i pimɛcire cápinelenle piké ketẽ hɔnɛne metaani piké kuwélé kuse kpu. ¹⁶ Pisantonɛ kutɔpilee ye pɛé lele pisoni afináń pîle pîle meté (200.000.000). Ne linnéi mmẽ konle. ¹⁷ Ne pere menéyene kémee isã ne pɛpɛe i n túntilẽ yenle. Pi pere siwenitukanka tántilenle sin wɔɔne yare nna née yare rihúúhúúpare née yare metuhuta. Isã ayu ye pɛé wele yare akinaá ayu. Nna ne ányɔ ne linyine yare nfúrɔ toi ye pere piinɔ-i léentile. ¹⁸ Ai sisoipipi hɔnɛne metaani, ásáláú ataani aa kuwélé kuse kóni. Ásáláú ataani nye nyee nní nna ne ányɔ ne nfúrɔ toi mee pere piinɔ-i n léenti. ¹⁹ Isã iyẽ nnanje ye iinɔ-i ne iasele-i wele. Iasele ye iwáa mɛcɔ wele. A áyu mále aa ye ne nkópe wai.

²⁰ Pisoni tɔrɔ pẽ ke ásáláú nyẽ áa n kɔ ápi pimɛwai kópe kɛpire rito. Api aníri ne piléé kapí ne wura ne nwóoweni ne nweni n̄mɔhɔ ne apare ne ana n̄ serí ái ye kɔ fe liké yé, ái ye kɔ kɔ ai ye kɔ sɔne piyáhaa tíye. ²¹ Api pipisoikɔ ne pimɛsepewai ne pimɛsoikpáráwai ne pipiyaa kɛpire rito.

10

Kételépi kapi Yohani ní pa

¹ Am pere ulécaatumɛ ucɔ yenu un n̄nanje má, un keyómɛcaa-pɔ cɛpimelẽ ahɔɔ an u yariilẽ. Kuwamenirí ye pere uriyu kecáá wele, ukeyu ken we yare itunje, uana pɔɔn we yare inalempi. ² U pere kételépi kenyine kunípe-i múflenle ken wúkulelẽ. Uu kúna lukeluke mínimaa kecáá cɔpu uu kumíi ntaai kecáá cɔpu. ³ Uu pere meyá cáai ai cá yare kúkinaá kpeɛ senkeɛ. Kuu rincáai, ikónɛ ii semni mɛsɛei, nné nn kóm. ⁴ Ke ikónɛ ii mɛsɛei m̄ tinɔɔ ní ma, aní n la ké wói, am keyómɛcaa-pɔ rinɔɔ rinyine komti re: A ikónɛ mɛsemni mɛsɛei m̄ tinɔɔ kefa-i rinyiki tiké m pékaalẽ, kape ri wai.

⁵ Ulécaatumɛ uyẽ kamí pere n yé un míni kecáá ne ketẽ kecáá nyenu uu keyómɛcaa-m̄ kunípe lukeluke síka. ⁶ Uu Ulécaaa yeɛ keyómɛcaa ne lelee kekemee ní we ne ketẽ ne lelee kekemee ní we ne mínimaa ne lelee mɛkemee ní we n wapisi rinyiri séi uú ne wéeri re itunje íi kɔ nkpeni we. ⁷ Keyáa k̄ ke ulécaatumɛ s̄éi-s̄éi uú ha urinaatón̄ n ténsene, Ulécaaa kemúnjé nnéi keɛ m pékaalẽ ye ha waine yare kuú pere mɛkeɛ-me linsímé upikɛikó antepuye n símisi.

⁸ Meté m̄ kamí pere n kɔ men keyómɛcaa-pɔ né símaari, amɛ kɔ pimáa né kpá re: A n n̄me a ha kételépi keɛ n wúkulelẽ ulécaatumɛ yeɛ mínimaa kecáá ne ketẽ kecáá n nyenu anipe-i yɔsí.

⁹ Am pere ulécaatumɛ uyẽ kuwéé-m̄ n sí, n̄n u tee re uké kételépi k̄ né pa. Uu né maa re: A ke kpisi aa muuni. Ke yé n̄tule kefa súunu, amá ke yé mpónɔ-i n láarú yare meté.

¹⁰ Am ulécaatumɛ kunipe-i kételépi k̄ yósu am muuni. Ake nnénɔ-i larisi yare meté, amá kam piluke ke ní masí, ake n̄tule kenéfa súúni.

¹¹ Unyine uu pere né maa re: Li pise re pɔké ha kɔ ne Ulécaaa rinyiri l̄ kuu ayu meyá ne isoipuri ne meyu ne piyóopi kecáá n símisi pi ritéjse.

11

Piseérakó pité p̄ kecaá n̄símé

¹ Api pere kekpápi kenyine né múise yare kemúnjénaapi api né maa re: A yisi a Ulécaaa keyɔ ne kenyóonsehúúpi musí, aa pɛpɛe kei n yáasi keeni. ² Amá a k̄yáála keɛ Ulécaaa keyɔ ketahai-m̄ ní we riyá, kape k̄ musí. Pi k̄ ne pɛpɛe ápi ye Ulécaaa m pakare riyále re piké Ulécaaa kuyu telise iwáre afɛna ne ité. ³ Né pinéseérakó pité p̄ he api Ulécaaa rinyiri ne pisoni símisi pin ikpɔlũ tántilẽ siyáa kúkotokú ne pîle pîle meté ne kuwóɔ ne kefi (1.260). ⁴ Piseérakó pité pɛpɛe nní Olifiyee aléé até nyẽ ne sífiráa sitɔsi sité sɛsɛe ketẽ Upiima keyu-i n nyenu. ⁵ Unyine un n la uké pi caai, nna nn piinɔ-i léeri nn pipilaarɔ tore. Eɛɛ, unyine un n la uké pi caai, li pise re piké l̄ n kpu. ⁶ Pi n̄nanje mále pin yé keyómɛcaa tápisi re ikónɛ

fi kapε kumúnjé kpē nnéi kέmεε kapί ne Uléécαα rinyiri n símisi cuunu. Pi kα rínanje mále pin yé míni ripólóse ménye, pin yé kα tíyεse itói ncαpuri ii keté kecáá léeri kumúnjé kpε-i kapί n la.

⁷ Pin píyei piaseéra pilése m masí, ináme iyεε mehóre-i n léeri yé atopi pi wa ii pi feriyε ii pi kóni. ⁸ Sisoikópe asi pεε kuyu maa kecαpe kέyaála-i n laikεelē. Pi múnjeisenεle api yénu apί ne kuyu kpē séi re Sotam née Esipiti. Kei kapί pεε Piupiima kunapéékαó kecáá kari. ⁹ Ayu nnéi kέmεε pisoι ne amáre nnéi kέmεε pisoι ne meyu nnéi kέmεε pisoι ne isoipuri nnéi kέmεε pisoι yé siyáa sitaani ne kuwélé kέmεε pi yē pin kpuwaalē, amá apί yé ncée he piké nhóre nnyine kέmεε pi wa. ¹⁰ Lē kai nní pi n wa nnya, li yé keté kecáá pisoι n láarú pin mpónare-i we, pin lihεεheε pasiine re antepuye pē keté ye pεε keté kecáá pisoι fikiisele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mεε Uléécαα kέmεε n léeri nní weri nn pi loni, api yisi api piana kecáá nyere. Iwame píima inyine ii pεε pεpεε pεε pi n nyáni loni. ¹² Antepuye pité pē api pεε rinóo cáca rinyine keyómεcαα-pα komti tin pi tee re: Ani nté ritaámε! Api pεε ahóo kέmεε keyómεcαα n taalē, pipilaarα api pi yenu. ¹³ Keté akε liitunje iyε-i meyá yεjesi, ai kuyu hαnεne awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai keté piyεna pē kέmεε pisoι ákotokú aseεi (7.000) kopu, ai picα kewuu taise api Uléécαα yeε keyómεcαα-pα n we ríyu waise. ¹⁴ Iwe meluke lírū mεε lē tómpα. Metáánū ye nfáani sóntile.

Tináatōj sééi-sééi

¹⁵ Uléécαatumε sééi-sééi uu rináatōj ténse. Meté cáca menyine kulúí amε keyómεcαα-pα maari re: Keté kecáá iyóopi ye Urópiima ne uyē kuu n wée anipe-i lō. Mpa ne píyei-pα kuu yé iyóopi n tú! ¹⁶ Piwéése afεéré ne pina pεpεε Uléécαα keyu-i piayóopitū kecáá n tú apί wúla apί kpará apί Uléécαα ríyu waise, ¹⁷ Pin tee re: Upiima Uléécαα, rínanje nnéi ute yeε neni n we un kα mekεε-mε we, tα pα pαnεse re pα mpónanje píima ne ipóyóopi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri ye pεé ne kuwói yisile ii nyere. Amá kupówói ye nkpéni yisile. Itunje iyε-i kaa pikpαkpα nnéi n túhaanεne ye nkpéni tule. Pipókεikó antepuye, pē nnéi kaa n te, pē nnéi pεε ye rinwúla apί ríyu pα waise, piwéése née siwá yé nkpéni piihεε yási. Li kα nkpéni tule re pókε pεpεε keté n kópu pá kα kō. ¹⁹ Uléécαα keyα keε keyómεcαα-pα n we akε hánne, nkómεine kuú ne pisoι n séε kutakai aku ukeyα-i léeri. Sikónetéhe ne meté ne pikónεsenkεε ne keté piyεna ne akónεparepi maamaa aa léeri.

12

Unósi unyine ne kúconcó

¹ Ai limáamaa linyine keyómεcαα-pα lese ai nyíse. Unósi unyine lo yeε ntunje n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kα riyóopikαj rinyine ríyu kecáá kípilē, awárepi kefi ne até an tikεcáá we. ² U pεε kefa mále, un pεε kέmare-i memárenlō ne pupukεε.

³ Ai kα linyine licα keyómεcαα-pα lese ai nyíse. Lē ne kúconcó maamaa wéé kunyine le yare nna. Ayu aseεi ne akólé kefi kaku má. Ayóopikαj aseεi nyεε áyu nyē kecáá we. ⁴ Kurisele ari keyómεcαα-pα awárepi hαne metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láumε. Kúconcó aku unósi yeε pimáre n la keyu-i nyere, kun la re un kewá m mari, kuké ke muumpα. ⁵ Unósi uu kewántisi maru. Ketisi ye ke keε isoipuri nnéi ne n-yóopinaje yare nweni m múine. Ai ukewá kē Uléécαα ne uriyóopitū-mē kpíipα. ⁶ Unósi uyē uu pεε wuru uu kucesi kóima-i ke Uléécαα uu ketónε n nyónse uu u yekei sí te piké kei u n kpínii siyáa kúkotokú ne píle píle meté ne kuwóo ne kefi (1.260).

⁷ Atopi aa keyómεcαα-pα wai, Misεeli ne piléécαatumε picα apί kúconcó atopi wai, kúconcó ne kupitumε póo kα atopi leeri. ⁸ Amá ai kpεkpεε pεε feriyε, apί pεε keyómεcαα-pα pikεtone paa. ⁹ Api keté mmé ku láumε. Kúconcó píima kpεkpεε iwáa kpurε kapί ye n séε re kunírílā ne Setani. Kpεkpεε keté nnéi kecáá pisoι kiraasente. Api keté mmé ku láumε apί kupitumε póo kα láuliri.

¹⁰ Am pɛɛ keyómɛɔɔa-pɔ metɛ́ cǎcǎ mɛnyine komti, mɛn tee rɛ: Píyulalɛ nɛ Uróléɛɔɔa nnaɲɛ nɛ Uiyɔɔpi itunɛ yɛ kɔ nkɔpɛni tula. Uyɛ kuu n wɛɛ n-yɔɔpinaɲɛ itunɛ pɔ́ nɛ kɔ nkɔpɛni tula. Li we rɛ pi unóɔmɛ yɛɛ ketúnɛ́ nɛ kesine Uróléɛɔɔa keyu-i pírómáreɔ kɛcǎ́á nnóɔmɛ n wa pílaume masile. ¹¹ Tisáɲpipi mɛnyɛ nɛ pinsímé kápí nɛ rikɛcǎ́á aseéra n lɛsɛ mɛɛ tíyɛsɛ kápí u feriyɛ. Ai kɔ kɔpá, ápi pɛɛ pinfaa nɛ kutu cǎlɛ́ líkɛ́ nɛ wa rɛ pi nkɔpɔ wuru. ¹² Lɛ́ nnya líkɛ́ pɔ́ n láárú, keyómɛɔɔa. Líkɛ́ kɔ́ nɔ́ nní kɛkɛmɛɛ́ nɛ́ we n láárú! Iwɛ kɛ́ pɔ́ ketɛ́ nɛ́ pɔ́ mínimaa ani topori! Li we rɛ nókunéwéé-mɛ́ kɛ́ kunírí aku kuwóí nɛ́ wɛhɛpɔ́lɛ́, kun nyu rɛ́ itunɛ́ kai ku n tísé íi piyɛ́.

¹³ Kɛ́ kúconcó aku n yé́ tɛ́ pi keteni-i pílaume ku masile, aku pɛɛ unósi uyɛɛ kɛwántisi m mári n lakasɛntɛ. ¹⁴ Kei kai pɛɛ metukɛ maamaa mɛnyine améj keté unósi uyɛ́ pa rɛ uké nɛ yóosi uké kucɛsi kóima-i ha, kei kapi yé ha kumúnɛ́ kuse nɛ amúnɛ́ anyine nɛ kumúnɛ́ wɛlé * kɛmɛɛ u kɔ́pínii un iwáa nɛ kɛtaa we. ¹⁵ Iwáa ii innɔɔ-i mǐni lesɛri yare nkóí, ii unósi uyɛ́ kɛpírɛ tikisɛ rɛ nkóí mmɛ́ nké u rikpáú nké nɛ tómpɔ. ¹⁶ Ketɛ́ akɛ unósi uyɛ́ comɛ. Akɛ nnóɔ haa akɛ nkóí kɛ kúconcó aku kunnɔɔ-i n lɛsɛmɛ muumpɔ. ¹⁷ Kúconcó akú nɛ unósi uyɛ́ wóosi aku pɛɛ yisi akú ha upipirɛ́ nnéi nɛ pɛ́ nnéi pɛɛ Uléɛɔɔa isé mǐ múlɛ́ pin kɔ́ aseéra kɛ́ Yeesu uu n lɛsɛ́ tikilɛ́ atɔpi wai.

¹⁸ Aku pɛé ha mínimaa ritimɛ nnyɛnɛ kɛcǎ́á tasi.

13

Ináme ité inyine nkó

¹ Lɛ́ mɛmáá, am pɛɛ ináme inyine yɛnu nɛ akóle kɛfi nɛ áyu asɛi in mínimaa-i léeri in taámɛlɛ. Akóɔpípi kɛfi nyɛɛ akóle nyɛ́ kɛcǎ́á we, Uléɛɔɔa alɛ́ pɔ́ɔn pɛɛ áyu nyɛ́ kɛcǎ́á wólaalɛ́ tɛ anyírí. ² Ináme iyɛ́ kam n yé́ yɛ pɛé nɛ kútoró mɛnyíne wɛlɛ, iipái yare keyúipɔpi ikó, innɔɔ yare kúkinaá nnɔɔ. Kúconcó aku pɛɛ kunnɔɲɛ nɛ kuriyɔɔpitú nɛ rɛnaɲɛ píima nɔɔ i pa. ³ Kei kam pɛɛ iriyu risɛ́ yɛ́ yare pi ti rifapilɛ́ api kópu. Amá tiitoi iyɛ́ karí pɛé nɛ n kɔpɛnɛ ii pélu. Lɛ́ nnya, ketɛ́ nnéi pikó́ api pɛé n káipi pin kahaankɛɛ́ api nɛ ináme iyɛ́ tiki. ⁴ Api kúconcó yáásí api wúla rɛ́ ku ináme iyɛ́ rɛnaɲɛ́ hɛ́ nnya. Api kɔ́ ináme iyɛ́ yáásí api wúla, api rɛ: Wóo ináme mɛɔ́ we, wóo yé́ kɔ́ fe uú nɛ́ i tɔpu?

⁵ Ai nnóɔ i hɛ́ ii yɛ́ nɛ n tankɛɛ́ in kɔ́ Uléɛɔɔa lámaankɛɛ. Ai kɔ́ rɛnaɲɛ́ i hɛ́ rɛ́ iké nɛ́ iwáre afɛɛna nɛ́ ité kɛmɛɛ́ ipikɛi wa. ⁶ Ii nnóɔ wúkulé ii Uléɛɔɔa lámaankɛɛ. Ii kɔ́ Uléɛɔɔa rinyiri nɛ ukɛyɔ́ nɛ́ pɛpɛɛ keyómɛɔɔa-pɔ́ nɛ́ we lámaankɛɛ. ⁷ Ai kɔ́ nɔ́cɛ́e i hɛ́ ricuruu rɛ́ iké Uléɛɔɔa písoi atɔpi wa iké́ pi feriyɛ. Ai kɔ́ nɔ́pá nsoipurí nɛ́-ye nɛ́ nɔ́pá kuyu kúyɛ nɛ́ nɔ́pá mɛyú mɛyɛ nɛ́ nɔ́pá kumáre kúyɛ kɛcǎ́á rɛnaɲɛ́ i hɛ́. ⁸ Ketɛ́ nnéi písoi pɛ́ anyiri nyɛɛ́ áa hái ketɛ́ kɛkoraanɛ-mɛ́ Risáɲpipi kápí nɛ́ n nyóɔnɛ́ nfaa ritelɛ́ kɛmɛɛ́ n wólaalɛ́ yé́ i yáásí api wúla.

⁹ Uye un ukóme, uké kó! ¹⁰ Lin úyɛ n waimɛ rɛ́ uké akpanii kɛmɛé́ n we, akpanii kɛmɛé́ kuu yé́ ha. Lin úyɛ n wainɛ rɛ́ piké nɛ́ ritéhe u kpu, ritéhe kápí nɛ́ u kopunɛ. Lɛ́ nnya kɛ́ Uléɛɔɔa pikó́ api yé́ piɲmóópú nɛ́ nfatɛnɛ́ kɛ́yú m mahani.

¹¹ Lɛ́ mɛmáá, am kɔ́ ináme icɔ́ yɛnu in ketɛ́-mɛ́ leeri. Akóle até kíf pɛɛ má. Iyɛ́ akolɛ́ yɛ́ wɛlɛ́ yare isáɲ akó in kɔ́ símisi yare kúconcó. ¹² Iyɛɛ́ pɛɛ ináme fói iyɛɛ́ mínimaa-i n léemɛ n-yɔɔpinaɲɛ́ málɛ. Ináme fói yé́ n wɛlɛ́, ilírú nnyí in kɔ́ nɛ́ innaɲɛ́ kɛisi. Ii yɛ́ pɛɛ tíyɛsɛ́ ketɛ́ nɛ́ kɛpísoi api yɛ́ ináme fói iyɛ́ yáásí api wúla. Iyɛɛ́ pɛɛ itóí yósi in yé́ pɛé́ nɛ́ i kpu, amá ii pélu. ¹³ I mɛwai píima wailɛ́ hái íi nɛ́ keyómɛɔɔa-pɔ́ ketɛ́ kɛcǎ́á nna súisɛri písoi nnéi inipɛɛ-i. ¹⁴ I mɛwai píima kai i n hɛ́ rɛ́ iké wa walé íi nɛ́ ináme fói iyɛ́ pikɛi kɛmɛɛ́ fe ii ketɛ́ kɛcǎ́á písoi nnéi kuyu-i tani. I yɛ́ pi maa rɛ́ piké ináme iyɛɛ́ pɛɛ́ itóí n yósi in yé́ pɛé́ nɛ́ kpu, amá in kɔ́ nɛ́ nfáa má keyu sɛrí piké nɛ́ ríyú i waisɛ. ¹⁵ Ai kɔ́ rɛnaɲɛ́ i hɛ́ rɛ́ iké ináme keyu kapi nɛ́ sɛrí kɛmɛɛ́ nfáa wa kɛkɛ́ nɛ́ n símisi, kɛkɛ́ kɔ́ tíyɛsɛ́ piké pɛpɛɛ́ piyáhaa kɛ́ n yúlu kó. ¹⁶ Iyɛɛ́ wa kɛ́ písoi nnéi, siwá́ nɛ́ piwéé́sɛ́ nɛ́ píamámá nɛ́ píwɛkóó nɛ́ pɛpɛɛ́ pímcirɛ́ n tɛ́ nɛ́ pílasí api

* **12:14** Kumúnɛ́ kuse nɛ́ amúnɛ́ anyine nɛ́ kumúnɛ́ wɛlé: Li we yare nnéi mmɛ́ kapi nté nní lɛ́ n séé yɛ́ lele aɲmɛ́ ataani nɛ́ kuwélé.

kunípe née ritii kecáá nwói má. ¹⁷ Uka úu ye fe uké linyine ló née uké yáá, unsá linwói mmē ukécáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri née nnéi mmē kapi ye rinyiri tē n sée.

¹⁸ Nté kai mewéesesohó pise. Uyee mesohó m má uké kéé uu nnéi kapi ye ne ináme iyē n sée ceru. Li we re nnéi mmē ye usoi rinyiri le. Mme mee nní píle píle mekpūulū ne kuwóo ne kefi ne mekpūulū (666).

14

Pē ayu ke Uléécaá uu n ló keyome

¹ Am peé paí, am Tisánpipi yenu tin Siyᵃᵃ riyᵃpe kecáá nyenu, písoi ákotokú píle ne aféena ne ana (144.000) nyē ne pē nnéi atii kecáá ke tirinyiri ne Tiusaa rinyiri ari n wólaalē pᵃᵃn kᵃ kei we. ² Am keyómecaa-pᵃ metē menyine komti yare míni píima menyine mee wólu née yare ikónē yee meyá semni. Nné mmē kam n kᵃ ye we yare ke pikénépepe api ye sikéné m pépu nné nᵃᵃ. ³ Pi pee riyᵃᵃpitū ne lifáakó lina lē ne piwéése pē keyu-i keyóme fale kenyine yomle. Uka úu ye pee fe uké keyóme kē peikee, insá písoi ákotokú píle ne aféena ne pina (144.000) pē ayu ke Uléécaá uu ketē kecáá n ló macire pee ye fe.

⁴ Písoi pinyine ye pi pee ápi pinósiwélaa ne pimécire mékperinkpe m póriinkēe. Api pinósi nyu. Tisánpipi kapi ye n tikilē mᵃpá yei kari sī. Li písoi kecᵃpe piayu lᵃle re piké n we yare melukēpipi fói kapi ye Uléécaá ne Risánpipi n laanse mecᵃ. ⁵ Nnᵃᵃmesimé nka n n kᵃ piinᵃᵃ-i we. Nka n n we kapi yé ne pi n cési.

Piléecaatumē pitaani ye yóólē tē Uléécaá ye ne písoi túhaanene

⁶ Am kᵃ uléecaatumē ucᵃ yenu un keléeca-pᵃ yóósilē. Nsímé kecire teneciré kuú pee má uké ketē kecáá písoi ne mᵃpá isoipuri íye ne mᵃpá kumáre kúye ne mᵃpá meyu méye ne mᵃpá ayu áye riyᵃᵃ. ⁷ U ye peé male ai cá re: Ani Uléécaá n wuru ani ye kᵃ ríyu u waise re itunje ye tulle uké ne písoi túhaane nnya. Lē nnya, ani ye uyee keyómecaa ne ketē ne mínimaa ne ínihoi n wa yáasi ani wúla!

⁸ Uléecaatumē ucᵃ uu melírū tiki, uu re: Ku loole, kuyu maa Papilᵃni ye loole. Kpekpee ayu nnéi kupita nírise. Kupita pinírē pee kuiwásánkaí píima kaku písoi n tā.

⁹ Uléecaatumē ucᵃ uu metáánū pi tiki, uú male ai cá re: Uye un ináme ne ikeyu kapi n serí n yáasi uu wúla, api nwói uritii kecáá née kunípe kecáá u wai, ¹⁰ pi yé kᵃ uyē Uléécaá kuwói pita pee ápi líka n cᵃhᵃnelē kepóripi-i u súúnu uu níru aí ha pee nna kémee ne linyine yare nfúrᵃ toi kémee piléecaatumē pee n cáká-cákálē ne Risánpipi keyu-i u n wukei. ¹¹ Nna mee pi n wúkei anyᵃ aa pee mᵃpá píyei mesére n likirelē, pepēe ináme keyu-i ne ikeyu kapi n serí n yáasi api wúla ne nkó yee ritii née kunípe kecáá irinyiri nwói m má, ápi pee ketúnjé ne kesine mewénte má.

¹² Lē nnya ke Uléécaá pikᵃ pee Uléécaá isé m múlīlē pin kᵃ Yeesu ne kefa tenelē api yé n nᵃᵃpᵃlē.

¹³ Am pee keyómecaa-pᵃ metē menyine komti men né tee re: A wai re: Kaí ne neni n kpísi, pepēe Upíima kupénecᵃ kémee n kpíni ye pínarekome le. Uléécaá Nfaasᵃne ye re lee ni mesei, li we re piiwe nnéi kapi ne nkpéni wénte re piké pimewai ihéé yᵃsí nnya.

Pikpáa ne picáa nsmé ketē kecáá

¹⁴ Amí paí, am ahᵃᵃ tomé anyine yenu, unyine un ahᵃᵃ nyē kecáá tū un ne Usói kepipi menyine we. U pee ríyu kecáá wura riyᵃᵃpikᵃᵃ kipilenle un kᵃ kényale yelekᵃ kunípe-i múlīlē. ¹⁵ Uléecaatumē ucᵃ uu Uléécaá keyᵃ-i léeri uu uyee ahᵃᵃ kecáá n tū maapᵃ ai cá re: A kepᵃnyale fᵃᵃ kpasí. Ikpáatunje ye tulle, li we re iluke ye ketē kecáá pipele masile. ¹⁶ Uyee pee ahᵃᵃ kecáá n tū uu pee kényale fom, ai ketē kecáá iluke kpasí.

¹⁷ Uléecaatumē ucᵃ uu Uléécaá keyᵃ kee keyómecaa-pᵃ n we kémee léeri. Uyē ne pee kᵃ kényale lari-lari múlīlenle.

¹⁸ Uléecaatumē ucᵃ yee nna kecáá nnaᵃpe m má pᵃᵃ kenyᵃᵃnse-i léeri uú ne uyee kényale lari-lari m má símisi ai cá re: A kepᵃnyale yelekᵃ kē fᵃᵃ aa ketē kecáá reese sipúkípi túúni

re rɛsɛɛ ye pipele masi nnya. ¹⁹ Ulécaatumɛ uu ukenyale ketɛ kecáá fóm, uu ketɛ kecáá rɛsɛɛ kecare apipi túúni uu kupóri maamaa kpe-i ke Ulécaaa kuwɔi aku ní we súúni. ²⁰ Ai kupóri kpɛ ne kuyu iyaa leepɔ ai ku pulu ai cérii, ményɛ amɛ kupóri kpe-i léeri amé taá hái ne isá akpaláa kecáá-pɔ, amɛ mecáa tóri yare kilometiri píle píle metaani (300).

15

Pilécaatumɛ ne ásáláú tɔrɔɔ

¹ Am pɛɛ limemáá keyómɛcaa-pɔ limáamaa linyine kai n lése ai nyise yenu ái kusímé we. Lɛɛɛ pilécaatumɛ pisɛɛi pɛɛ ásáláú aseɛi tɔrɔɔ m múlɛ. Liriyíkí rɛ lɛɛɛ másunɛ Ulécaaa kuwɔi aku pɛɛ níɛsi. ² Am kɔ linyine yenu yare sikáláúwɛlépi, lin tanɛɛ yare mínimaa, nna nn kɔ kémɛɛ cóhɔnɛɛ. Pɛpɛɛ ináme ne ikɛyu kapi ní serí ne irinyiri nkɛɛnwɔi n feriyɛ api pɛɛ sikáláúwɛlépi sɛɛ n tánɛɛ yare mínimaa kecáá n nyenu, pin Ulécaaa kekénjé múlɛ. ³ Ulécaaa ukéikó Moisi keyomɛ kuú ne Ulécaaa ríyu n waise ne Risánɛpɛi keyomɛ kapi pɛɛ yóm tɛ:

Upíima Ulécaaa, rínanɛ nnéi ute,
Lɛ nnéi kaa n wa ye piyɛɛ, ái kɔ kusímé we.
Isoipuri nnéi uyɔɔpi,
Kɛpómúnjé ye kecíre wele
Kɛn kɔ nsímései tikilɛ!

⁴ Upíima, wóo yé fe uu yúlu rɛ úu yé pó wuri,
Uu yé kɔ ripónyíri ritaáse? Li we rɛ mɛpócíre pɔɔ cáká-cákálɛ.
Isoipuri nnéi písoi ye sóntile piké kɛpóyu-i riwula piké pó yáási,
Li we rɛ li sóntile liké nyise rɛ mɛpówai ye kecíre wele.

⁵ Am pɛɛ lɛ memáá paí, am yénu Ulécaaa keyɔ kémɛɛ ke kunyóɔnsecánjí aku ní we kɛn keyómɛcaa-pɔ hánnɛɛ. ⁶ Pilécaatumɛ pisɛɛi pɛpɛɛ ásáláú aseɛi m múlɛ api kɛnyóɔnse-i léeri. Asánjáá tomé sɔnɛ yíkíyiki nyɛɛ n tɛlu kapi pɛɛ lapaalɛ, pin kɔ rikínjé kecáá wura atampála teriilɛ. ⁷ Lifáakó lina lɛ lise ali pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ wura siporipi sisɛɛi pa, Ulécaaa ye nípa píyɛi-pɔ ní we kuwɔi píima kun sikemɛɛ yipaalɛ. ⁸ Ulécaaa mɛyɔɔpi ne unnanɛ nnya, ányɔ aa kɛnyóɔnse yarii, pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ ásáláú aseɛi nyɛ áá ha ne píwai másu, úka úu fe uké kɛnyóɔnse-i lompɔ.

16

Ulécaaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi

¹ Am pɛɛ metɛ cacaá mɛnyine kom mɛn kɛnyóɔnse-i léeri mɛn pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ tee rɛ: Ani n nɛme ani ha Ulécaaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi sɛ ketɛ kecáá kɔɔnu.

² Ufoí uu tómpɔ uú ha ukɛporipi ketɛ kecáá kɔɔni. Kúcapaá kópe ne kupɔle-pɔle kunyine aku písoi pɛɛ ináme nwɔi pikécáá m má pin kɔ ikɛyu kapi ní serí yáási wai.

³ Ulírú uú ha ukɛporipi mínimaa kémɛɛ kɔɔni, amɛ panse yare ukpɔkpɔ mɛnyɛ, lifáakó nnéi lɛɛ mínimaa kémɛɛ ní we ai kpíni.

⁴ Utáánú uú ha ukɛporipi ikóí kémɛɛ ne ínihɔi kémɛɛ kɔikɛɛ. Linnéi ai panse ményɛ. ⁵ Kei kam pɛɛ kɔ ulécaatumɛ ye míni kecáá rínanɛ m má un tee rɛ: Pɔ aseɛi tikilɛnɛ, pɔɔ nní ní we, pɔn kɔ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ we, pɔɔ nní n cáká-cákálɛ, kaa nní n túhaane nnya, pɔ aseɛi ute lɛ. ⁶ Kapi pipókó ne antepuyɛ mɛnyɛ n kɔikɛɛ nnya ke pɔɔ kɔ ményɛ pi pa rɛ piké n ntí. Lɛ kaí ne sá rɛ piké pi wa!

⁷ Am pɛɛ kóm lin kɛnyóɔnse-i tee rɛ: Pó Upíima, Ulécaaa rínanɛ nnéi ute, pipótúhaane ye nyamɛ pin kɔ aseɛi tikilɛ! ⁸ Ulécaatumɛ náii uu ukɛporipi itunɛ kecáá kɔɔni, ai ncée i hɛ rɛ iké nna wa iké ne písoi torɛ. ⁹ Kutóí píima kunyine aku písoi torɛ api Ulécaaa ye ásáláú nyɛ kecáá rínanɛ m má lámaankɛɛ, amá api yúlu rɛ ápi yé nɛmurei piké mɛfine conse piké ríyu u waise.

¹⁰ Unúpū uu ukeporipi ináme iyē tiyōōpitū kecáá kōoni, ukeyōōpitē ake kuṅmaha cōni. PISOI API PEE NTÓOSI NE ANÍ N TAKAI. ¹¹ API PEE ÍWE KAPI N LE NE ÁCAPÁÁ KAPI N YÉ NNYA ULÉÉCAA YEE KEYÓMECAA-PŌ NÍ WE N LÁMAANKEE, AMÁ API PIMEWAI KÓPE RIYÁ.

¹² UKPÚÚLŪ UU UKEPORIPi NKŌI MAA KAPI YE N SÉE RE EFIRAATI KÉMEE KŌONI. Mmeni ame hōsu liké ne ketuṅeleeme-mē piyōōpi pEE n weme ncée n tápilE nnya. ¹³ Am pEE kúconcŌ nnō-i ne ináme nnō-i ne antepu nōome nnō-i yēnu, aníri kperinkpekōó ataani anyine nyEE nÍ we yare asahā an léenti. ¹⁴ Aníri anyine nyEE mēwai píima n wapisi ye nyE ke Setani uu tumpō. Ketē nnéi kecáá piyōōpi kÉMEE kaa sónesi re aké pi cápine piké ha ne Uléécaa, rñanḡ nnéi ute keyaa maa ketúnḡ atōpi wa.

¹⁵ Ani yē te nē Upíima ne sōnepole yare uyaa. UyEE n tū un nyáni un umelape ukECÁÁ wailē te úu kape menḡmane sōne piké uisei yē ye únarekome le!

¹⁶ Aníri nyē aa piyōōpi pē cápine kelō kē kapi ye Mé-epiree kÉMEE n sÉE RE Harimaketō kÉMEE.

¹⁷ Usééi-sééi uu ukeporipi keléécaa yáá. Metē caca menyine ame kenýōōnse-i riyōōpitū kÉMEE léeri, men tee re: Li piwai masile! ¹⁸ IkónE ii yékurentE, metē menyine ame léenti ne pikónesenkeE. Ketē ake yēḡesi. Háí ke pISOI API NE ketē kecáá nÍ weme, ketē áke píkaí limEco meyá yEḡaalē. ¹⁹ Ai kuyu maa hōnene metaani, ketē kecáá ayu nnéi pōó lólesi, Uléécaa uu pEE kuyu maa Papilōni kecáá léise uu ukuwōi píima pita keporipi ku pa. ²⁰ Míni kepáápáá sitē nnéi asi wúrunkEE, API ayōpe pōó piyénE rikpá. ²¹ AkónEparEpi kone-kone aa keyómeCAA-pō leeri aa pISOI kecáá lólaari, an mulú yare aparecaḡaa. PISOI API PEE ÁSÁLÁÚ KE akónEparEpi aa pi n wai nnya Uléécaa lámaankEE ke ntóosi nn meyíkíyiki nÍ tōsí nnya.

17

Ketahai kapi ne Papilōni n túhaanene nkó

¹ Lē memáá, pilécaatumE pisEEi pEPEE sipóripI sisEEi m múílē use uú weri uú ne né símisi, uu re: A kam ké ketahai kapi ne uwásánkaí píima n túhaanene pō nyíse. Kuyu píima kunyine ye ku kPEE míni píima ritime nÍ we. ² Uyē ke ketē kecáá piyōōpi API NE iwásánkaí wapisi, ketē kecáá pikó pōó kō umemare kpááree mē pita pomesi.

³ Uléécaa nfaa nn né loni, ulécaatumE uu né kpísi uú ne kucesi kóima-i sí. Kei kam pEE unósi unyine yē, un ináme wEE yeE m péirente kecáá tū. Uléécaa alē nyEE ikECÁÁ pōkōrelē te anyíri, in kō áyu aseEi ne akóle kefi má. ⁴ Unósi uyē ilū kuu n tanaalē ye íwEE nyaii le in kō peirente. U kō pEE wura ne apare sōne ne ikólé néíkōó wailenle. U pEE kō wura keporipi kunípe-i múílenle, ncaai riyíkí ne mékperinkpe ncōpuri mee umEWAI kpááree kÉMEE n léeri men ke yipaalē. ⁵ Tinyíri rinyine aseE nyEE m pékaalē ye pEE uritii kecáá wólaalenle re: Papilōni, kuyu maa píima, piwásánkaí ne ketē kecáá mEWAI kpááree riyíkí uni. ⁶ Am unósi uyē yenu kuu Uléécaa pikó menyE ne pEPEE YeEsu kecáá aseéra n lése menyE nÍ ntí un pomaalē. Kam u n yē, ai meyánsei nnōó né yipu.

⁷ UlécaatumE uu pEE né maa re: Yo nnya kai yé nnōó pō yi? Né unósi uyē ne ináme iyē kecáá kuu nní nÍ tū in áyu aseEi ne akóle kefi má aseE nyEE m pékaalē pō símisi. ⁸ Ináme iyē kaa nní nÍ yē ye pEE wele, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkpō kuhore-i rikpáfúme íi ha ne méwoo séé. Ketē kecáá pISOI pē anyiri nyEE áa háí ketē kekoraane-me nfáa ritelé kÉMEE n wólaalē API ináme iyē yenu, ai nnōó pi yipu re ináme iyEE pEE we íi kō nkpéni we, in kō masí kpáfúmenE nnya.

⁹ Nté kai nkpéni pise re usoi uké mesōho ne mEWÉEsēsōho m pÉnelē un má: Ayu aseEi nyEE ayōpe aseEi kecáá ke unósi uyē uu n tū le. A kō piyōōpi pisEEi le. ¹⁰ Pi pinupū iyōōpi pilapile masile. Use ye ne iyōōpi tunle. Ucō úu kahane n ka. Ú sōntile úu tonene liké nánḡai. ¹¹ Ináme iyEE pEE nÍ we íi kō pEE nkpéni nÍ we pōó ticuruu ye kō uyōōpi páha-paha le. Iyē ne kō pisEEi pē kÉMEE wele, in tōsu iké ha méwoo riséé. ¹² Akóle kefi nyē kaa n yē ye piyōōpi kefi le, pEE API kahane keyōōpitē timmúlú. Amá itunḡ mekōónú mese kumúnḡ ke akóle nyē áa ha ne ináme

iyē kesē iyōōpi tonene. ¹³ Likēi lise kapi pinnēi lākasepō, pin pinnan̄e ne pin-yōōpinan̄e kp̄isi pin ináme palē. ¹⁴ Pi yē Risānpipi atōpi wa, Tisānpipi ari pi feriyē re ti pip̄iima Up̄iima le, tin kō piyōōpi Uyōōpi nnya. Tisānpipi ne tipikō ke Uléēcaa uu n sée uu kō pi wée pin ne asei ri tikilē p̄ó né kō pi feriyē.

¹⁵ Uléēcaatumē uu kō pimáa né kp̄á re: M̄ini mē kaa nn̄i n̄ yē, uwásánkaí uyē un meritime tū ye ayu ne asoiwuí ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶ Akóle kefi nyē kaa nn̄i n̄ yē ne ináme iyē yē uwásánkaí uyē ipuri yē, ai ulikō nn̄i u yōoi ai meñmanē u yá. Ai uisare takai ai kō nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷ Li we re Uléēcaa ye piak̄in kēmēe wa re piké umela wa piké kesē likei lise n lakasepō piké kō pin-yōōpinan̄e ináme pa, Uléēcaa anō kuu n̄ ma aá ha ne wai.

¹⁸ Unósi uyē kaa nn̄i n̄ yē ye kuyu maa kpekpe ketē kecáa piyōōpi kecáa n-yōōpinan̄e m má.

18

Papilōni melólē

¹ Lē memáa, am uléēcaatumē ucō yeē n̄nan̄e p̄iima m má yēnu un keyómecaa-pō súiri. Uriyu kuu m má metéi amē ketē kecáa kp̄áii. ² Uu meyá cáai ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole! Ku pansēle an̄iri ketone ne n̄pá nfáa kperinkpekōó n̄-ye ne n̄pá kenúipi kperinkpekōó kéye ke p̄isoí ápi n̄ la ripōhō. ³ Li we re ketē kecáa isoipuri nn̄i ye kumemare kp̄áaree mē pita n nt̄ile. Ku ne ketē kecáa piyōōpi ye kesē mewai kp̄áaree wapisile, pikpéense p̄ó kō kulimámákōó p̄iima kēmēe memá yēnu.

⁴ Kei kam kō keyómecaa-pō metē mecō komme re: Pinésoi, ani kukemé le, áni kape ne kesē kuakópe kēmēe n lonaalē n̄ké ne ásáláú yē nnya. ⁵ Kuakópe ye ricúle aá ha ne keyómecaa kám, Uléēcaa uu p̄ee kumewai nn̄i mee áme asei m má kecáa léise. ⁶ Ani ku wa yare kaku ye picō n wa mecō. Ani kō kumewai kópe ku héele meté. Ani kō p̄ita pape-pape keporipi kaku ye picō n n̄rise api pom mpape mmē meté ku pa. ⁷ Yare kaku r̄iyu n wéési aku kumecire likók̄orikōó kēmēe p̄olō mecō kani yē mp̄ócaai ne íwe kēmēe ku ripōlō. Ku yē kukefa-i maa re: Inósiyōōpi kam nté le, am ukúmann̄osi. Káii, am p̄ikai nkp̄o yēnunē! ⁸ Lē ηmaa nnya ke ásáláú ase ase aa yē keyáa kesē kukecáa súime: Lēle itói ne nkp̄o ne nkú, nna nn̄ kō ku torē múkú-múkú. Li we re Up̄iima, Uléēcaa yeē ne ku n túhaane ye unan̄e-nan̄e le.

⁹ Ku ne ketē kecáa piyōōpi nn̄i p̄ee kesē kumewai kp̄áaree ne kulikók̄orikōó kēmēe n lonaalē yé kuitu tē, pin ha n yē te kpekpe torē ke ányō aa nn̄i léeri. ¹⁰ Kum̄p̄ócaai p̄iima yé iwame pi wa, api ketaa-pō nyere api ye p̄ee tēni re: Iwe! Iwe! Kuyu maa Papilōni, kuyu nan̄e-nan̄e, itun̄e mekōónú mese kēmēe kapi ne p̄ó túhaane ai máápo.

¹¹ Ketē kecáa pikpéense p̄ó ne kō tēnile pin kō kp̄ē nnya nkp̄o tū te úka úu kō we yeē yē piiyaalū apehe n lō nnya. ¹² Iyáalū apehe nyē nyee nn̄i wura ne nwóoweni ne apare s̄one ne ikólē ne asánjáa kecire ne asánjáa wéé nyaii ne asánjáa nyee n tēlu ne áwéé nyee m péirente ne aléé nyee kek̄páhápi m má ne n̄pá yo kapi ne ásun̄i n wapisi ne n̄pá yo kapi ne ana kecire née ne nweni ηmōhō née ne apare tomé n wapisi ¹³ ne likalei-kalei leē m m̄ilú ne kek̄páhápi likō ne tulaali ne tulaali kapi ye n sée re miiri ne tulaali ηmaa-ηmaa ne p̄ita ne mékp̄o ne ntō s̄one ne melukepipi ne ináa ne isán̄ ne isā ne sisann̄opi ne pilási ne sisoipipi sicō. ¹⁴ Lē kaa n káipinkēe ye ne ketaa p̄ó wale. Likók̄orikōó ne lē nn̄i leē n tēlu ye ne p̄ó p̄ole. Ai nkp̄eni kúyene we! ¹⁵ Pikpéense p̄ee kp̄ē nnya memá n̄ yē yē kuiwe p̄iima iwame n wai api ye p̄ee ketaa-pō nyere api tēni, pin ne nkp̄o tū. ¹⁶ Pi yē maa re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpeē asánjáa kecire ilū ne ilū wéé nyaii in̄ kō peirente n lapaalē, kun kō wura ne apare s̄one ne ikólē wailē ye íwe we kpa! ¹⁷ Itun̄e mekōónú mese kēmēe ke memá p̄iima mē nn̄i amē riséé.

Anin̄oi pitik̄ií nn̄i ne picéetōjé nn̄i ne anin̄oi pikeikō nn̄i ne pep̄ee m̄ini kēmēe n keisi nn̄i api p̄ee ketaa-pō n nyenu ¹⁸ pin pupukēe, pin kumetore anyō nyáni, api ye p̄ee re: Kuyu maa kúye kecire kpeē p̄ee nkú tulaalē? ¹⁹ Api ye ntaai piayu kecáa kōni pin tēni, pin nkp̄o

tū pin cáái re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpē likókərrikóó píima kέmee ke áninai pite nnéi pεε mínimaa kέmee áninai m má api memá ní yé ye itunε mekóónú mese kέmee pansεle kucesi kóima!

²⁰ Lē nnya, liké keyόμεcaα pikó n láárú. Liké kα nń Uléécaα pikó ne pitumε ne antepuyε n láárú re Uléécaα ye ne ku túhaanele ani alari yenu nnya. ²¹ Kei ke uléecaatumε nanε-nanε unyine uu ripare rinyine kpisi yare rináipare uu mínimaa kέmee ri sápa, un tee re: Nní mecα kai kuyu maa Papilōni mesóri láupone, ári yé kα piyéne ku rikpá. ²² Api yé kα ketumε kepóyo-i pikéjεpepe ne inyánlū ncəpuri pikó ne pisunsímaa ne pináatōnsímaa pikόμε rikpá. Api yé kα kei unyine piyéne rikpá un pinípekei pinyine wai, ápi yé kα unyine pikόμε rikpá un nam. ²³ Kéfiráa metéi áme kα kei pikpáii kpáne, ápi yé kα ula ne unósi úka metē kō. Lē nnya kápi yé níka kepóyo-i pikόμε rinkpá yε re pipókó pεε n kpéense pεε pεε ketē nnéi kecáá pináne-nanε, aa kα ne mepósepewai isoipuri nnéi kίraasente nnya.

²⁴ Ai kα yá, pi kα antepuyε ne Uléécaα pikó ne pē nnéi kapi ketē kecáá n kō menyε kepόμε yéne.

19

Uléécaα yεε ipakare te

¹ Lē memáá, am pεε linyine keyόμεcaα-pα komti lin cālē yare riwúí metē te: Alelúya! Uróléécaα yεε píyulale ne ríyu ne rínanε Ute! ² Upitúhaane ye nyamle pin kα aseí tikilē. Lē kai m pise re piké túhaane kuu ye túhaane. U uwásánkaí píima yεε pεε mémare kpááree ne ketē n kópu túhaanele uu ne ukunipe upikeikó menyε mee n kəonu riwomε hééle. ³ Api kα melírū pimáa kpá re: Alelúya! Kuyu maa kpεε ní tore anyα aa yisi áá n taálē ne nípa píyei-pα. ⁴ Piwéése afεéré ne pina pē ne lifáakó lina lē ai yisi ai wúla ai Uléécaα yεε riyóopitū kecáá ní tū yáasi ai re: Amí! Alelúya!

⁵ Metē menyine ame riyóopitū kέmee léeri re: Ani Uróléécaα pakare, nń upikeikó nnéi ne nōo u n wuru, siwá ne piwéése! ⁶ Am pεε linyine kom yare risoiwúí metē, yare nkói maa nnyine mee wólú née yare ikónε yεε mesóri senkeε, lin tee re: Alelúya! Upíima Uléécaα, rínanε nnéi ute ye uiyōopi tunle. ⁷ Liké ró n láárú tóké mpóonare píima-i n we tóké ne ipakare píima u pa. Tisáhpipi pinəsikpiké anyá ye tuimεle, tiunəsi uu umεcire cápine. ⁸ Asáñáá sone melape mee n tēlu áme líka cōhanelē kapi u pa re uké tā. Asáñáá sone melape memεe nní mewai sone ke Uléécaα pikó api n wapisi.

⁹ Uléécaatumε uu pεε né maa re: A wai re pē kapi Risáhpipi pinəsikpiké anyá n sée ye pínarekomε le! Uu pεε kα lē memáá né maa re: Uléécaα ricuruu anō ye nyε!

¹⁰ Kei kam pεε uana metene loó ké ne u yáasi, amá uu né maa re: A mepócíre tí, kape lē wa! Ne upókεicα le nen kα pipómáreco pεε Yeesu iseérakó n le ukeicα. A Uléécaα yáasi aa wúla. Yeesu kecáá aseéra pilese yεε re antepuyε ye aseí símisile.

Usantone yεε isā tomé kecáá ní tū

¹¹ Kei kam pεε keyόμεcaα yé ken wúkulelē, isā tomé inyine in nyenu. Pi ye Uyεε i n tū sée re Asei ne Uyíkíyiki. Upitúhaane ne atōpi kuu n wai ye aseí tikilenle. ¹² Uinipεε ye inalempi le. Ayóopikəñ kulúí nyεε Uriyu kecáá we. U rinyíri mále tee n wólaalē, amá umemáá úka ucα uu ri nyu. ¹³ Kutúkanka caαcaα kapi ménye riñfe kuu tanaalē. Urinyiri tee Nléécaasimé. ¹⁴ Atōpilee nyεε keyόμεcaα-pα ní we ye pεε isā tomé túntilenle an ne u tikilē an kα asáñáá sone tomé melape tántilē áme líka cōhanelē. ¹⁵ Titéhe rinyine ne meyele píj-píj ye unnō-i léemelenle uké ne ketē kecáá pisoi kō. N-yóopinanε yare nweni kuú ne pi múíne uu kupóri maamaa kέmee Uléécaα, rínanε nnéi Ute kuwai píima pita pulu. ¹⁶ Tinyíri rinyine ye ukutukanka caαcaα kecáá ne uritaa kecáá wólaalenle re: Piyóopi Uyōopi ne pipíima Upíima.

¹⁷ Am pεε uléecaatumε unyine yenu un ntunε kέmee nyenu. Uu cáái ai cá, uu sinúipi nnéi seε keléécaα-pα n yóosinkeε séi re: Ani kam ani Uléécaα anyá píima kέmee cápine,

18 ani piyóopi isare ne pitópiwéése isare ne píyukóó isare ne isansare ne pisantone isare le, ani kó mǎ́ píye, piyupipi ne pilási ne siwá ne piwéése isare le.

19 Am pɛe ináme ne ketě kecáá piyóopi ne piatópilee yenu pin cápínelē te piké ha uyee isá kecáá ní tǔ ne ukutópilee atópi wa. 20 Kei ke pē api pɛe ináme ne antepu nǎome tǐ. U ye pɛe ináme keyu-i mewai píima n wapisile apí ne pepɛe inwǎi pikεcáá mǎ́ má pin kó ikeyu kapi ní serí yáási pin wulai kiraasente. Api piketé kpási ne pinfaa api nna kuhore kpe-i ke linyine ai ní we yare nfúrō toi kέmee sápa. 21 Api pitórō ne ritéhe tee pɛe uyee isá n tǔ nnǎo-i n léemelē kóni. Sinúipi nnéi asi pɛe piisare le ai si toru.

20

Aḡmē kúkotokú kuse iyóopi metone

1 Kei kam pɛe uléecaatumɛ unyine yē un keyómecaa-pǎ súiri un mehóre kehánne ne akpanii maamaa anyine kunípe-i muléilē. 2 Uu kúconcó, iwáa kpure iyē kapi ye n sée re kuniri ne Setani tini uu paasi, aku lē m pahaalē aḡmē kúkotokú kuse kέmee. 3 Uu mehóre kέmee ku sápa uu kukεcáá ká áku kape kǎ ne pisoi n kiraasente hái ne aḡmē kúkotokú kuse kpē kuké ha ne tene nnya. Lē memáá, li pise re uké pɛe nkáripí ku fénne.

4 Am pɛe ayóopitǔ yenu. Ai pepɛe akεcáá ní tǔ rínanje he re piké ye ne túhaane. Am kǎ pē kapi iso n corii re pi Yeesu ne nléecaasimé kecáá aseéra lese nnya amíiri yenu. Am kǎ pepɛe apí rinwúla piké ináme yáási, apí kǎ inwǎi piatii née pianipe-i má akó yénu. Api nfáa pɛeri, pi ne Kirisi api kesé iyóopi tone aḡmē kúkotokú kuse. 5 Píkpaḡpǎ picǎ apí nfáa pɛeme hái aḡmē kúkotokú kuse kpē akú ha ne tene. Píkpaḡpǎ kέmee meyise foí ye mē. 6 Pepɛe píkpaḡpǎ meyise foí mē kέmee n yisi ye nkíninje-i wele, pin kǎ Uléecaa pikó! Nkpǎ lírǔ rín pikεcáá rínanje ríka má. Amá pi pansene pepɛe ye Uléecaa ne Kirisi inyóonse n wa. U ne pē api aḡmē kúkotokú kuse kpē kέmee kesé iyóopi tone.

Pi Setani feriyɛ

7 Aḡmē kúkotokú kuse kpē kun ha píyei n tǎmpǎ, api pɛe Setani ukukpaniilee-i léséri. 8 Uu pɛe léeri uu isoipuri nnyí nnéi yee mǎ́ ketě kuwélé kúye-i ní we cápíne, lelee Kǎoki ne Makǎoki re iké ukεcáá rikpá uké ne atópi wa. I kulúí wele yare mínimaa nnyene. 9 Ii ketě nnéi kecáá yipu ii Uléecaa pikó ketópikale ne ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn keyómecaa-pǎ súiri nn i torɛ. 10 Ai Setani yee pɛe i n kiraasente nna ne linyine yare nfúrō toi kupǎre-i sápa. Kei ke ináme ne antepu nǎome apí we. Ai pɛe i n fikiise ketúnjé ne kesine hái ne mǎ́ pa píyei-pǎ.

Ketahai tǎrǎ pitúhaane

11 Am pɛe riyóopitǔ ne uyee rikεcáá ní tǔ yenu. Ketě ne keyóme asi ukeyu-i wuru asi pékesi apí siana yē. 12 Am pɛe píkpaḡpǎ yenu, piwéése ne siwá, pin tiyóopitǔ keyu-i nyéirilē. Ai átelé pereí ai kǎ ritelé ricǎ péré. Tereε nfáa ritelé. Píkpaḡpǎ mewai ye átelé nyē kέmee wólaalenle. Ai mǎ́ úye mewai kecáá ne u túhaane. 13 Mínimaa amɛ píkpaḡpǎ pɛe mekemɛe ní we leséri. Nkpǎ ne píkpaḡpǎ kelǎ pǎo kǎ píkpaḡpǎ pɛe kei ní we leséri api mǎ́ úye mewai paí apí ne mekecáá u túhaane. 14 Ai nkpǎ ne píkpaḡpǎ kelǎ kpási ai nna kupǎre-i sápa. Nna kupǎre kpē, nkpǎ lírǔ ye mmē. 15 Ai mǎ́ úye rinyiri tee ári nfáa ritelé kέmee ní we kpási ai nna kupǎre-i sápa.

21

Keyómecaa fale ne ketě fale

1 Am pɛe keyómecaa fale ne ketě fale yenu, keyómecaa foí ne ketě foí ye pitónjé masile lē, mínimaa áme kǎ we. 2 Am kǎ Uléecaa kuyu, Yerusalem fale yenu kun Uléecaa kέmee-pǎ leeri kun súiri, kun kumεcire cápínelē yare unósi fale yee ula m mē. 3 Am tiyóopitǔ kέmee metě cacá manyine komti, men tee re: Uléecaa kunyóonseacání ye nkpéni nkú sisoipipi

kémee. U yé pikeméé n we, api pansé upisoí, pi nê Uléécaá ricuruu api pee kesé n we. ⁴ U yé piménini nnéí pi tinnente, nkpò òn yé kò piwée rikpá, nkpò pitone nê itu nê ntóosi òn yé kò n we, ke mekee-me líkò ai pitóhè mí masí nnya.

⁵ Uyee pee riyóopitū kecáá ò tū uu pee né maa re: Pò yē, nê npá yo pansesele lifále. Uu kò kpá re: A wà! Anò nyē ye nsímései lè, lē kai kò lenè.

⁶ Uu kò pimáá né kpá re: Li piwai masile! Née Ufoí nê Utórò, Kékoraane nê Kétò. Né nkó ke nnírè nn ò we míni mee ye nfáa n hê nhòí pa faalaa. ⁷ Uyee n feriyè líkò ye nní kuu n yénune: Née yé Uuleecaa, uyē uu kò kenépipi. ⁸ Amá piwamèi nê pepèé ápi aseí n tíkilè nê pepèé ícírí n wai nê pisoikò nê pepèé méwoo méwoo n wai nê menírihélaawai pikó nê pepèé piléé n nyóonse nê pinóome nnéí ncòpuri pò ketone ye nna nê linyine yare nfúrò toi kupòre kéméé wèlè. Nkpò lírū ye mmē.

Yerusalem fale

⁹ Lē memáá, pilécaatumè piseei pepèe pee sipóripí siseei m múlè use uú wèri uu né maa re: A kam ké unósi fale pò nyíse, uyee Risánpipi unósi.

¹⁰ Kei ke Nfáasone nn kenécáá súime, Ulécaatumè uyē uu né kpísi uú nê riyópe maamaa nê ricáca rinyine taá. Uu pee Ulécaá kuyu, Yerusalem yenu kun keyómecaa-pò Ulécaá kémee léeri kun súiri. ¹¹ Ulécaá mmule ye pee kukeméé wèlè, ku pee télule yare ripare sone kecire née yare ripare hméi-hmèi kémee ke usoi uu ye umecire n nyáni yare kenípeenyáni yelépi kémee. ¹² Mmèlè maamaa nê ncáca nnyine ye pee ku kóónúlenlè, sipoo kefi nê sité kapi n luri, pilécaatumè kefi nê pité pin si mé. Isirayeli pikó imarepuri kefi nê ité iyē anyiri ye sikecáá wólaalenlè. ¹³ Sipoo sitaani sèe ketunjeleeme-mē nyáni, sitaani itunje kuluke-luke-mē, sitaani itunje kumii-mē, sitaani kecòpe, sitaani ketunjelolé-mē. ¹⁴ Akúipare kefi nê até kecáá ke kuyu mmèlè mmē nñ pee tósilè, Tisánpipi pitumè kefi nê pité pē anyiri kefi nê até an apare nyē kecáá wólaalè.

¹⁵ Uyee lē né n símisi ye wura kekpápi kapi ye nê mí musí múlènlè uké nê kuyu nê kusipoo nê kummele múñesi. ¹⁶ Kuyu awélé kena ye pee mecáa sále. Kumecaa nê kumepéré ye pee sále. Uu kekpápi kē nê kuyu músu aí lelu kilomètiri ákotokú até. Kumecaa nê kumepéré nê kumecá ye pee sále. ¹⁷ Uu mmèlè pò kò músu, aí lelu apáha kuwó nê afèré nê até kumúnjé. Sisoipipi memúnjé nê ulécaatumè memúnjé ye mē. ¹⁸ Apare hméi-hmèi kapi nê mmèlè mō api kuyu pò nê wura yíkíyiki hmanè mòm, lin peé we yare sinípeenyáni. ¹⁹ Apare sone nnéí ncòpuri kapi mmèlè akuipare kecáá karikèe re líké pinyáni n nyamí. Tipare hméi-hmèi kapi rikúipare foí kecáá wa, api kusópe rikó rilírū kecáá wai, api míni kulúí rikó ritáánū kecáá wai api kò mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰ Api ríwéé yare ménye rinúpū kecáá wai, api kò ríwéé rikpúúlū kecáá wai, api wura rikó risééi-sééi kecáá wai api risannye ntone ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó ríléé-léé kecáá wai, api metuhuta nê mehóle còhane rikó rififi kecáá wai, api ríwéé ntone yare rihúúhúúpare kefi nê mese rikó kecáá wai, api mékólòta rikó kefi nê rilírū kecáá wai. ²¹ Sipoo kefi nê sité sē pò nê ikólé kefi nê ité lè. Nkólé nse nse kapi nê npá ihánaa íye wa. Kuyu ripòhò pò nê wura hmanè lè, lin peirente yare kenípeenyáni.

²² Am kei kunyóonseacání yé. Upíima, Ulécaá, ònanje nnéí ute ricuruu nê Risánpipi pee kuyu kpè kunyóonseacání. ²³ Aí nkpáni pise re itunje née iwáre iké kei metéí n wai. Li we re Ulécaá meyoopi metéí ye ku kpáiiilenlè, kuiyuipeke ye Risánpipi. ²⁴ Ayu pisoí yé kumetéí kémee sone, keté kecáá piyoopi api kei nê pimèyoopi hapò. ²⁵ Ke kesine áke yéé kei pikai n wa nnya ke kusipoo ási yéé kò pikai n hánaalè. ²⁶ Lē nnéí lèe isoipuri kémee meyoopi nê ríyu m má kapi nê kei sònepò. ²⁷ Líkperinkpekò líka née usoi nkó yee ncaai riyíkí n wai un kò nnóome má úu kei melone má. Pē anyiri nyee Risánpipi nfaa rítelè kémee n wólaalè mecire pee yé kei lompo.

22

¹ Ulécaatumē uu kō nkōi mmē-i ke nfáa nn í we né nyíse, nn we cáicái yare kenípeenyáni yelēpi, nn Ulécaā riyōpitū ne Risānpipi kēmee-pō leeri. ² Kuyu kecōpe kní pēe wólū nn ne ncēe maa tikilē, kuléē kpēe ye nfáa n he kun nsipéē kecōpe nyenu. Kēfi ne meté kaku ye mari, aku ye mǐpá iwáre íye kēmee apipi toresi. Kuapei yēē pisoī itóī pōisele. ³ Anóo áa kei líka kecáá we. Kuyu kēmee ke Ulécaā riyōpitū ne Risānpipi riyōpitū ari yé n we upikeikó pin kei u yáási. ⁴ Pi yé ukeyu yē, Urinyiri ari kō piatii kecáá n wólalē. ⁵ Kesine áke wene, ái yé kō kei kēfiráa metéi nēe itunje metéi pise, ke Upiima Ulécaā uu pi n kpáailē nnya. Api pēe iyōpi n tū ne mǐpá píyei-pō.

Yeesu mekame

⁶ Ulécaatumē uu pēe né maa re: Inóosimé iyē ye nsímései le. Lē kai kō lenē. Upiima Ulécaā yee ye n tíyese antepuye api símisi ye uulecaatumē tummele re uké upikeikó lelee nfáani n waine nyíse. ⁷ Yeesu uu re: Nō yēe, ne nfáani sōnepōle. Nkó yee kóso-pō nsímé mee rítelē ntí-i í we m múilē ye únarekome le.

⁸ Né Yohani, nēe mewai mē kō am kō yenu. Kam n yé am kō kom, am ulécaatumē uyee mewai né n nyísente ana-i lólu re kē u yáási. ⁹ Amá uu pēe né maa re: A mēpócire tí, kape lē wa! Ne upókēicō le nen kō pipómárecō antepuye ne pēpēe rítelē ntí nsímé mǐ múilē ukēicō! A Ulécaā yáási aa wúla!

¹⁰ Uu kō pimáa né kpá re: Kape lelee kóso-pō n waine nsímé ritelē ntí m pékaalē! Itunje ye tule re tinsímé mmē nké wa. ¹¹ Nkó yee úu lisōne n wai uké n nōjlē úu kape lisōne n wai. Nkó yee mékperinkpe m póriilē uké umecire mékperinkpe pipórii n kpáselē. Nkó yee lisōne n wai uké lisōne piwai ne kēyu n sí, nkó yee í nyamí cáká-cáká uké n nyamí cáká-cáká un ne kēyu sí.

¹² Yeesu uu re: Pō yēe, ne nfáani sōnepōle. Inéhéé kam ne wepō kē mǐpá úye mewai kulaa u pa. ¹³ Née Ufoí ne Utórō, Ukpéē ne Upírē, nēe kō Kékoraane ne Kétō.

¹⁴ Mǐpá pēe pisitukanka caacaā n heere piké ne kuléē kpēe ye nfáa n he apipi n yé piké kō ne sipoo-mē tintíki piké ne kuyu-i lompō nnya ye pínarekome le! ¹⁵ Amá pēpēe mēpōpi í we ne menírihélaawai pikó ne méwoo méwoo mewai pikó ne pisoikō ne pēpēe piléé n nyóonse ne mǐpá úye yee nnóome í la un kō n wai piké léepō!

¹⁶ Né Yeesu, ne unélécaatumē tumpōle re uké Ulécaā icápine kēmee nó símisi re asei ye nyē. Ne Tafiti kumare kēmee kewā pírē le. Née rimarewarepí tee n tēlu.

¹⁷ Nfáasōne ne unósi fale ye maa re: A kam. Nkó yee lē n kō póké kō maa re: A kam. Nkó ke nnírē nn í we uké kam. Nkó yee míni mee ye nfáa n he í la uké me yōsí faalaa.

Tinóo tōrō

¹⁸ Mǐpá úye yee kóso-pō nsímé mee rítelē ntí-i í we n kō kam símisi re asei ye nyē. Uye un kei linyine rinkpápo, Ulécaā yé ásáláú nyē kecáá kapi rítelē ntí-i n símisi liute uyē isoi kēmee rikpápo. ¹⁹ Uye un kō kóso-pō nsímé mee rítelē ntí-i í we kēmee inóosimé inyine n lese, Ulécaā yé liute uyē likó le kuléē kpēe ye nfáa n he kēmee ne kuyu kēmee í we lese. Pi linsímé rítelē ntí-i símisile.

²⁰ Uyee n símisi re likei le asei le ye maa re: Eee, ne nfáani sōnepōle. Amí! A kam, Upiima Yeesu!

²¹ Upiima Yeesu uké mǐpá úye ípēelēe nyíse!